

M.JUNIANI JUSTINI

HISTORIARUM

6
2.M.6.

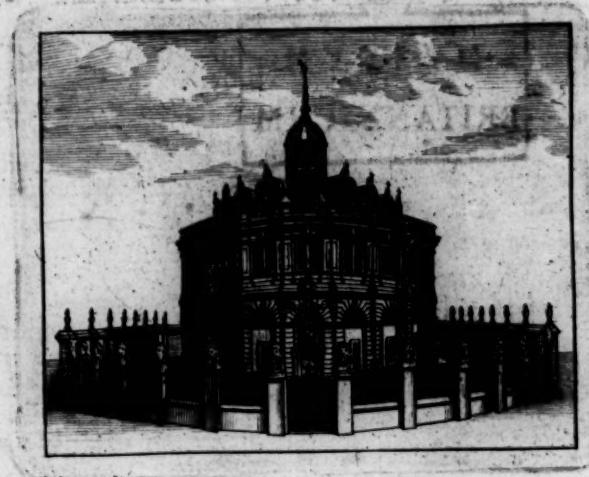
E X.

TROGO POMPEIO

L I B R I XLIV.

MSS. Codicum Collatione recogniti;

Annotationibusque illustrati.

O X O N I I,

E THEATRO SHELDONIANO

MDCCV.

6

Imprimatur,
GUIL. DELAUNE

Vice-Can. *Oxon.*

Jan. 3. 170⁴.

ORNATISSIMO VIRO
ANDREÆ FOUNTAINE,
EQUITI AURATO,
E T
Ædis Christi Alumno.

OFFERO Tibi, VIR EREGIE, quicquid *Trogi Pompeji* superest, *Justini* beneficio ex foeda barbariei tempestate eretum. Et cui potiori jure pretiosissimas antiqui auctoris reliquias consecrarem, quam Tibi, qui antiquitatem summo amore prosequeris, & rariori adhuc hac ætate exemplo, felicissime excollis? Mihi equidem cogitanti sæpenumero, ut juvenum plerique, corporis dignitate fortunæque splendore Tui simillimi, sese voluptatis illecebris abripi patiuntur, perbeatus mihi visus es, qui (cum *Hercule Prodigio*) asperiori illi virtuti Temet adjunxiisti, quam immortalis gloria sequitur: gentemque nostram *Anglicanam* tunc demum beatiorem fore existimavi, cum pubes ingenua Tuis ad arduum honoris Templum vestigiis institerit. Unde & altera mihi ratio accessit, cur Nomen Tuum illustre hisce veteris memoriae Annalibus præfigi voluerim: sci-
a 2 licet,

D E D I C A T I O.

licet, ut Adolescentes Academicci, quorum in manus Libellum denuo perpolitum trado, ad historiæ studium, omnium utilissimum, fortius alliciantur; cum Te ante oculos habuerint, qui apud gentes omnes humaniores Tui amorem & admirationem jamdudum concitasti. Faxit Deus, ut bonæ famæ (qua frueris) auspiciis indies pergas ad Heroum eruditorum decora imitanda, & (quod non vanus auguror) superanda.

OXONIÆ
è Bibliotheca
Bodl. 18 Kal.
Jan. MDCCIV.

Tibi devinctissimus

THO. HEARNE.

LECTORI

S.

Superioribus proximis diebus cum esset absoluta Eutropii editio, idem ille Vir Amicissimus, quem egrediuntur libentissime agnosco, me admonere non dignatus est, Trogī etiam Epitomatorem ulteriorem adhuc curam desiderare. Quod verum esse, codicum collatione de novo instituta, statim deprehendi. Iis ideo summa qua pars est fide perlustratis, opera etiam pretium visum est, lectionum varietatibus clarissimorum viorum conjecturas & emendationes adicere: adeo ut, quicquid ab aliis observatum fuerit, verbis quam paucissimis complectenter. Dein, ne quid huic editioni deesse videatur, Prologos, à Cl. Bongarsio in lucem eductos, una cum Indice ad calcem libri apposui, & ad oram paginae exteriorem Magni LLoydii (Vigorniensis Episcopi) Chronologiam accuratissimam, ex Annalibus Usserianis adornatam. Vale.

Notarum paullo difficiliorum explicatio.

B. Codex Manuscriptus in Biblioteca Bodleiana.	<i>Ad.</i> Editio Aldina.
<i>Col.</i> Editio Colonensis.
C. Codex MS. in Bibliotheca Collegii Corporis Christi Oxon.	<i>Ju.</i> Editio Juntarum.
<i>Si.</i> Editio Sichardi.
N. Codex MS. in Bibliotheca Collegii Novi Oxon.	<i>V.</i> & <i>Vien.</i> Editio Camertis.
N. Codex MS. Westmonasteriensis.	<i>Vulg.</i> Editiones vulgatae.

T R O G I

TROGI POMPEJI FRAGMENTA:

De eodem & Justino, Veterum Auctorum Loca.

PRISCIANUS lib. V.

Trogus Historicus in XXII. femininum à flamine, protulit hæc flaminea. Papicio propter mortem flamineæ, flaminio obiit¹.

IDE M lib. VI.

Trogus Pompejus in libro 6. Inde Scepsim petit, quo se media intersecta socrum contulerat. Is ab Herculeo petitio colloquio².

Vetus Interpres Virg. qui est apud P. Daniëlem,
in illud tertii Aeneid.

Tenuus Rhœteas primum est adiectus in oras.

TEUCRUS. De hoc fabula duplex est: Nam & de parentibus ejus duplice traditur. Alii enim Cureas & Idæ Nymphæ; alii, inter quos & Trogus, Scamandri filium tradunt: qui Scamander, cum Creta frugum inopia laboraret, cum parte tertia populi ad exterias sedes querendas profectus est, ab Apolline monitus, ibi eum habiturum sedes, ubi noctu à terribus oppugnatus esset. Cum ad Frygiam venisset, & castra posuisset, noctu mures arcuum³ nervos & laboramenta armorum adroserunt. Scamander hos interpretatus hostes esse terrigenas, in Idæ montis radicibus adficiua collocavit: qui cum adversus finitimos bellum gereret, viator in Fanto flumine lapsus non comparuit, qui post à Cretenibus in honorem regis sui Scamander appellatus est, filioque ejus Teucro regnum traditum, qui cives è suo nomine Teucros appellavit, qui post à rege Troo Trojani dicti sunt; & templum Apollini constituit, quem Sminthium appellavit. Cretenes enim murum Synthim dicunt, &c.

IDE M ad illud IV. Aeneid.

*Ducentoresque alii, quos Africa terra triumphis
Dives ait.*

Triumphis dives, id est, bellicosa. & quidam dicunt⁴ Astros nonquam triumphasse. Plinius autem secundo Historia naturalis, & Pompejus Trogus Astros dicunt pompam triumphi primos inventisse, quam sibi Römani postea vindicaverunt. Libius autem Andronicus refert, eos de Romanis sepius triumphasse, fuosque poricus Romanis spoliis adornasse. Merito ergo dives triumphis.

¹ Duo MSS. Papicio flamineæ (unus flamineæ) flaminio obiit. Leg. Papirius, propter mortem flamineæ, flaminio abiit. A. Gelius lib. 10. cap. 15. de flaminea Diali, Uxorem si amissit, inquit, flaminio deceperit. Sed qua Trego & Prisciano est Flaminea, Gellio est flaminica: & flaminia, flaminis domus. Bong. 2 In MS. Prisciani reguntur hac ex lib. III. Pro se media Me-

disianensis editio habet à Media. Unde legebam olim, se è Media, sed ex lib. III. Hellen. Xemopontis legendum, quo se Medias. Locum ipsum lector consulat. Bong. Vide var. Lett. ad Lib. VI. 1. 3 Leg. arbitor, nervos, & loramenta armorum. Et statim in Xantho flumine. Bong. 4 Pro Astros legendum omnino Astros. Carthaginenses triumphasse, indicat etiam liber XIX. Justini. Bong.

¹ Eadem

FRAGMENTA ET TESTIMONIA.

PLINIUS, in Indice Historia naturalis, Trogum auctorem multis locis laudat, ut lib. 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 31. Quæ ex eo transtulit, Bong. arbitratur non esse ex libris Historiarum.

Lib. VII. Cap. 3.

Et in Ægypto septenos uno utero simili gigni, auctor est Trogus¹.

Lib. X. Cap. 33.

Id quidem & coturnices Trogus, & gallinaceos aliquando: perdices vero à domitis feros, & novos, aut vicos, iniri promiscue.

Lib. XI. Cap. 39.

Pili à cute excent crassa, hirti; feminis tenuiores, equis in juba largi, in armis leoni: dactylopi & in buccis intus, & in pedibus: quæ utraque Trogus & in lepore tradit, hoc exemplo libidinoliores hominum quoque hirtos colligens.

Cap. 52.

Addidit morum quoque aspectus simili modo apud nos Trogus, & ipse auctor severissimus: quos verbis ejus subjiciam. Frons ubi est magna, segnem animum subesse significat; quibus parva, mobilem; quibus rotunda, iracundum, velut hoc vestigio tumoris apparente. Supercilia, quibus porrigitur in rectum, molles significant; quibus juxta nasum flexa sunt, austeros; quibus juxta tempora inflexa, derisores; quibus in totum deflexa, malevolos & invidos. Oculi quibuscumque sunt longi, maleficos esse indicant; qui carnosos à naribus angulos habent, malitia notam præbent: candida pars extenta, notam impudentiae habet; qui identidem operie solent, inconstitiae. Ocularum magnitudo, loquacitatis & stultitiae nota est. Hactenus Trogus.

Lib. XVII. Cap. 10.

Nam folia palmarum apud Babylonicos feri, atque ita arborem provenire, Trogum credidisse demiror.

Lib. XXXI. Cap. ult.

Trogus auctor est, circa Lyciam penicillos mollissimos nasci in alto, unde ablatae sunt spongiae.

CHARISIUS Lib. I.

Sed & Valgius, & Verrius, & Trogus de animalibus: ² hæ res lacte dicuntur; at consuetudo tamen aliud sequitur.

Iam.

Itaque Trogum de animalibus libro X, parium numerorum & imparium non recte dixisse, sed parum & imparum.

F. VOPISCUS in Aureliano.

Neminem scriptorum, quantum ad Historiam pertinet, non aliquid esse mentitur: prodente quinetiam, in quo Livius, in quo Sallustius, in quo Cornelius Tacitus, in quo denique Trogus, manifestis testibus convincerentur.

IDE in Probo.

Et mihi quidem id animi fuit, non ut Sallustios, Livios, Tacitos, Trogos, atque omnes disertissimos imitarer viros in vita principum & temporibus differendis.

HIERONYMUS Proemio in Danielem.

Ad intelligendas autem extremas partes Danielis multiplex Græcorum Historia necessaria est, &c. præcipueque nostri Livii, & Pompeji Trog, & Justiniani, qui omnem extremæ visionis narrant historiam; & post Alexandrum usque ad Cæarem Augustum, Syriæ & Ægypti, id est, Seleuci & Antiochi, & Ptolemaeorum bella describunt.

IDE in Cap. 5. Danielis.

Quo (de Balhazare loquitur) interfecto à Dario rege Medorum, qui Cyri regis Persarum avunculus fuit, & Cyro Persa, quæ duo regna Esaias ascen-

¹ Eadem fere rotidem verbis Solinus cap. 3. Bong. ² I. e. forsan hi tres lacte dicunt. Bong. ³ Quæ

FRAGMENTA ET TESTIMONIA.

sorem bigæ camelii & afini vocat, destractum esse imperium Chaldaeorum.
Quod quidem & Xenophon in Cyri majoris scribit infantia, & Pompejus
Trogus, & multi alii, qui barbaras scripsere historias.

AUGUSTINUS

Lib. IV. de Civitate Dei, cap. 6.

Justinus qui Græcam, vel potius peregrinam, Trogum Pompejum secutus, non Latine tantum, sicut ille, verum etiam breviter scriptis Historiam. Opus librorum suorum sic incipit, *Principio rerson* &c. Qualibet autem fide rerum, vel iste vel Trogus scriperit; nam quædam illos suisse mentitos, aliae fideliores litteræ ostendunt: constat tamen, & inter alios scriptores regnum Assyriorum à Nino rege suisse longe lateque portectum.

OROSIUS

Lib. I. Cap. 8. De fame Ægypti, cui Joseph subvenit.

Pompejus Historicus, ejusque breviator Justinus docet.

Et Cap. 10.

Ait enim Pompejus sive Justinus hoc modo: *Ægyptii* cum scabiem & vitiliginem, &c.¹

ISIDORUS

Libro de Natura rerum, qui in MSS. P. Pishei inscribitur de Astronomia.

De monte Ætna Justinus in libro historiarum ita scripsit: Sicilie tellus tenuis ac fragilis & cavernis quibusdam fistulisque ita penetrabilis, &c. que exstant lib. IV.

JORNANDES

Libro de rebus Gethicis.

Ex quorum (*Gothorum*) nomine vel genere Trogus Pompejus, Parthorum dicit exstisso prolapsum.

IDEM.

Tunc Cyrus rex Persarum, post grande intervallum, & pene post sexcentorum tringinta annorum tempora, Pompejo Togo testante, Getarum regne Thamiri, sibi exxitiale intulit bellum.

MARTINUS POLONUS sub ANTONINO PIO.

Eo tempore, floruit Pompejus Trogus, natione Hispanus, qui totius orbis Historias à tempore Nini regis Assyriorum, usque ad Monarchiam Cæsaris Latino sermone deduxit, distinguens per libros XLIV. quorum abbreviationem fecit Justinus ejus discipulus. Qui Justinus² philosophus Antonino Pio librum de Christiana religione compositum tradidit, & benignum eum Christianis fecit.

JOAN. SARBERIENSIS POLICRAT.

Lib. V. Cap. 12.

Quod ut mecum conjicias, collationem Philippi & Alexandri, Togo Pompejo, vel Justino, compendiario ejus, si mavis, auctore revolvamus. Ait ergo: Fuit Philippus rex armorum quam conviviorum studiosior &c.³

¹ Qua exstant lib. XXXVI. Justini. Bong. vide C. Barthium Advers. 36, 37. Bong. Vide etiam Tacit. initio lib. V. Historiar. ² Terperam confundit Abbreviatorem no- H. Transcriptis autem Orosius ad verbum plerumque ex Justino in suam Ormestam mundi. ³ Exstant lib. 9. Justini c. 8 Idem Trogum Pompejum mulita enim in MSS. inscribitur ipsius historia. tis quoque aliis locis citat. Bong.

PRÆ-

PRÆFATIO JUSTINI.

QUAM multi ex Romanis, etiam Consularis dignitatis viri, res Romanas Græco peregrinoque sermone in historiam contulissent: sive æmulatione gloriae, sive varietate & novitate operis delectatus, vir præscæ eloquentiae ² Trogus Pompejus Græcas & totius orbis historias Latino sermone composuit; ut, cum nostra Græce, Græca quoque nostra lingua legi possent: ³ prorsus rem magni & animi & operis aggressus. Nam cum plerisque auctoribus, singulorum regum vel populorum res gestas scribentibus, opus suum ardui laboris videatur: ⁴ nonne nobis Pompejus Herculea audacia oram terrarum aggressus ⁵ videri debet; cuius libris omnium seculorum, regum, nationum, populorumque res gestæ continentur? Et qua historici Græcorum, prout commodum cuique fuit, inter se ⁶ gregatim ⁷ occuparunt, omisisse quæ sine fructu erant, ea omnia Pompejus divisæ temporibus & serie rerum digesta composuit. Horum igitur quatuor & quadraginta voluminum (nam totidem edidit) per otium, quo in urbe ⁸ versabamur, cognitione quæque ⁹ dignissima excerpti: & ¹⁰ omisisse his, quæ

nec

¹ In Cod. B. uti etiam in aliis quibusdam MSS. vocatur *Prologus*. ² Cod. MS. N. Coll. non *Justinum*, sed ipsum *Trogum* breviarii hujus auctorem, gravi errore, perpetuo proficitur: quem etiam ut muniat sibi quæcumque in tercia persona effteruntur, ubique in prima concipit; verbi gr. *Ego Trogus Pompejus, &c.* ³ Nempe res magni ingenii, & laboris N. Quod ex conjectura reponendum duxit Fr. Gronovius. ⁴ Prorsus res magni & animi & corporis B. C.

Vulg. *Operis restituit Grævius ex Cod. MS. Gudii & vetere Juntarum editione.* ⁴ Al. non minus nobis: & sic in N. ⁵ Al. videtur: quo modo etiam legit N. ⁶ Al. certissima vel segregata. Et quidem moire hic variant libri scripti. Nos fecuti sunus N. & C. nisi quod cum Scheffero & Grævio pro se reposuerimus *se*. In B. est gratis. ⁷ Tan. Fab. legit occupaverant. ⁸ Al. *Versabar*. ⁹ *Digna resistari vel excerpti* N. ¹⁰ Al. amissis.

P R A E F A T I O.

nec cognoscendi voluptate jucanda, nec exemplo erant necessaria, breve veluti florum corpusculum feci: ut haberent & qui ¹ Græca didicissent, quo admonerentur; & qui non didicissent, quo instruerentur. ² Quod ad te, non tam cognoscendi, quam emendandi causa transmisi: simul ut & otii mei, cuius & Cato reddendam ³ operam putat, apud te ratio constaret. Sufficit enim mibi ⁴ in hoc tempore judicium tuum, apud posteros, cum obrectationis invidia deceperit, industriae testimonium habituro.

¹ Græc B. C. ² Quod ad te, imperator Antonine, non &c. Vulg. Quod ad te non tam cognoscendi magis quam emendandi causa transmisi B. & quid. alii MSS. Ex quo Voss. [De Hist. Lat. l. I. c. 32.] scriptum primo fuisse contendit: Quod, Antonine om, non cognoscendi magis, quam emendan-

di causa transmisi. Sed non placet Scheffero, qui veram lectionem esse arbitratur: Quod ad te non tam cognoscendi, Marcus Antoninus Cesar, quam emendandi causa transmisi. ³ Ita Codd. nostri. Al. rationem, ⁴ Sic N. & Ju. alii omittunt hoc.

P

1
2
3
4
5
6
7
8
9
IPop
leg
re,

JU:

JUSTINI
HISTORIARUM
PHILIPPICARUM
ET TOTIUS MUNDI ORIGINUM
ET TERRÆ SITUS

EX

TROGO POMPEJO

LIBER I.

BREVIARIUM CAPITUM.

- 1 *Affyriorum prima Monarchia sub Nino.*
- 2 *Semiramidis à filio tandem interfactæ imperium.*
- 3 *Postremus Affyriorum Rex Sardanapalus.*
- 4 *Medorum Monarchia sub Astyage Cyri avo.*
- 5 *Cyri pueritia, adolescentia, & Harpagi ad Cyrum admonitio &c.*
- 6 *Sybarem bellis comitem Cyrus nobili præmio donat, & Astyagen regno spoliat.*
- 7 *Crasum vincit & Lydos debellat, ac sub jugo astute retinet.
Candaulis tragœdia.*
- 8 *Bellum Scythicum, in quo initia Cyro felicia, finis autem luctuosissimus.*
- 9 *Cambyses Cyro succedit & suomet gladio conficitur. Legitimo herede Smerdide sublato, Magi rerum potiuntur. Ostanes aliorum principum opera adjutus Magos de medio tollit.*
- 10 *Darius equi hinnitu servuli industria fit tertius Persarum Rex, &c.*

I. **P**RINCIPIO RERUM, gentium nationumque imperium penes reges erat: quos ad fastigium ²hujus majestatis non ambitio ³ popularis, sed spectata inter bonos moderatio provehebat. Populus nullis legibus tenebatur: arbitria principum pro legibus erant. Fines imperii tueri magis, quam proferre, mos erat: intra suam cuique patriam regna finiebantur

¹ Al. M. Juniani Justini, vel M. Maj. N. Pro Majestatis W. habet Di-
Justini Frontini. Titulum expressi ut gmitatis, ³ Secularis R. ⁴
in optimis MSS. legitur, ² Tanta

A. c. tur. Primus omnium Ninus, Rex Assyriorum, veterem, & quasi ¹ avitum, ² gentium morem nova imperii cupiditate mutavit. Hic primus intulit bella finitimis, & rudes adhuc ad resistendum ³ populos, terminos usque Libyæ perdomuit. Fuere quidem temporibus ⁴ antiquiores, ⁵ Sesostris Ægypti, & Scythæ rex ⁶ Tanaus; quorum alter in Pontum, alter usque Ægyptum excesit. Sed longinqua, non finitima bella gerebant: nec imperium sibi, sed populis suis gloriam quærebant; contentique victoria, imperio abstinebant: Ninus magnitudinem quæstæ dominationis continua possessione firmavit. Domitis igitur proximis, cum accessione virium fortior ad alios transtiret, & proxima quæque victoria instrumentum sequentis esset, totius Orientis populos subegit. Postremum illi bellum cum Zoroastre rege Bactrianorum fuit, qui primus dicitur artes ⁷ magicas invenisse, & mundi principia, siderumque motus diligentissime spectasse. Hoc oc-
A. c. s. & uxore Semiramide.

II. Hæc nec ⁸ immaturo ausa tradere imperium, nec ipsa palam tractare, tot ac tantis gentibus ⁹ vix patienter uni viro, nedum feminæ, paritris, simulat se, pro uxore Nini, ¹⁰ filium; pro femina, puerum. Nam & statura utrique mediocris, & vox pariter gracilis, & lineamentorum qualitas matri ac filio similis. Igitur brachia ac crura velamentis, caput tiara tegit: &, ne novo habitu aliquid occultare videretur, eodem ornatu & populum vestiri jubet: quem morem vestis exinde gens universa tenet. Sic primis initis sexum mentita, puer esse credita est. Magnas deinde res gessit; quarum amplitudine ubi invidiam superatam putat, quæ sit fatetur, quem-

¹ MSS. *habitum*, quo modo olim scriptum pro *avitum*. ² *Gentibus* N. & placet Bongarsio. ³ Pro *pop* N. habet *animos*. ⁴ *Antiquis* N. W. sed displexus Gravio. ⁵ *Viceret* C. *Veneris* N. *Veneris* B. *Vexoris* Vulg. Al. *Succoris*. *Vos* malit *Sesostris*, vel *Sesostris*, ut semper à Diodoro appellatur. Nonnullis *Sesanchis*, vel *Sesanchas* dicitur. *Sesostris* Ju. pro quo lege *Sesostris*, quæ est scri-

tura vera, ut recte jam olim conjectit Turnebus, *Advers. l. II. c. 15.* ⁶ *Tanais* B. Forsan idem cum *Targinas* Herodoti. Bongars. ipsum esse putat quem Jornandes *Tanastris* vocat. ⁷ *Debet* N. ⁸ B. N. & plerique MSS. legunt *Nino*. ⁹ B. & plerique MSS. *immature puer ausa*. ¹⁰ *Vix parentibus* *viro* B. probante Scheff. sed displexus Gravio. ¹¹ *Virum* B.

¹ *Haren*,

que
mit
mod
nian
dit
illisi
hujus
virc
adje
Alex
cum
duo
Filiu
peri
muta
nuit.
fa g
rii,
nuer
III
mulie
ante
posit
ægre
“pur
litia
iret,
digna
tique
sus a
posse,
conju
ditto,

¹ *Ha
materi
Multi C
interfr. L
& trigo
Duo ann
4 MSS.
Arbaeus
abest. Se*

quemve simulasset. Nec hoc illi dignitatem regni admitt, sed admirationem auxit; quod mulier non feminas modo virtute, sed etiam viros anteiret. Hæc Babyloniam condidit, murumque urbi cocto latere circumdeedit, ¹ arenæ vice bitumine interstrato: quæ materia in illis locis passim è terra exæstuat. Multa & alia præclara hujus reginæ fuere. Siquidem non contenta acquisitos viro regni terminos tueri, Æthiopiam quoque imperio adjectit. Sed & Indiæ bellum intulit; quo præter illam & Alexandrum Magnum nemo intravit. Ad postremum, ^{A. C.} cum concubitum filii petisset, ab eodem interfœta est, ^{1173.} ² duo & quadraginta annos post Ninum regno potita. Filius ejus Ninya, contentus elaborato ³ à parentibus imperio, belli studia deposituit; & veluti sexum cum matre mutasset, raro à viris visus in feminarum turba consernuit. Posteri quoque ejus, id exemplum sequuti, responsa gentibus per internuntios dabant. Imperium Assyrii, qui postea Syri dicti sunt, mille trecentis annis tenue.

III. Postremus apud eos regnavit ⁴ Sardanapalus, vir muliere corruptior. Ad hunc videndum (quod nemini ante eum permissum fuerat) præfectus ipsius, Medis præpositus, nomine ⁵ Arbactus, cum admitti magna ambitione ægre obtinuissest; invenit eum inter scortorum greges ⁶ purpuram colo nentem, & muliebri habitu, cum molititia corporis & oculorum lascivia omnes feminas anteiret, pensa inter virgines partientem. Quibus visis, indignatus tali feminæ tantum ⁷ virorum subjectum, tractantique lanam, ferrum & arma ⁸ portantes parere; progressus ad socios, quid viderit refert: Negat se ei parere posse, qui se feminam malit ellè, quam virum. Fit igitur ^{A. C.} conjuratio, ⁹ bellum Sardanapalo infertur": quo ille auditio, non ut vir regnum defensurus, sed ut metu mortis

mulieres

¹ Harena, pice, bitumine, interstrataque materia. In illis locis passim erida statua. Multa C. Harena & calcis vice bitumine interstr. &c. Ald. Vide Anott. ² Duo & triginta C. W. & plerique MSS. Duo antiquæ pro duos. ³ Deceß W. 4 MSS. Sardanapalus. ⁵ Arbatus C. Arbaeus B. Ju. quod proprius à vero abest. Scribend. enim, ut in Prologis,

Arbaces. ⁶ Nonnulli MSS. purpuræ, probante Grav. ⁷ Joan. Sareb. de Nugis cur. l. VI. c. 14. legit: virorum iri subjectum, tractantique ferrum & arma. ⁸ MSS. Angl. legunt habentes par. Tan. Fab. malit tractantes par. ut legobatur in MSS. Bongars. ⁹ Desunt in Joan. Sareb.

mulieres solent, primo latebras circumspicit: ¹ mox deinde cum paucis & incompositis in bellum progreditur.

A. c. 748. Victus in regiam se recipit; ² ubi exstructa incensaque pyra, & se & divitias suas in incendium mittit: hoc solo imitatus virum. Post hunc rex constituitur interfector ejus Arbaetus, qui praefectus Medorum fuerat. Is imperium ab Assyriis ad Medos transfert.

A. c. 755. IV. Post multos deinde reges per ordinem successionis regnum ad Astyagen descendit. Hic per somnum vidit

³ ex naturalibus filiæ, quam unicam habebat, vitem enatam, cuius palmite omnis Asia obumbraretur. Consulti hariooli, ex eadem filia nepotem ei futurum, cuius magnitudo prænuntietur, regnique ei amissionem portendi, responderunt. Hoc responso exterritus, neque claro viro, neque civi filiam, (ne paterna maternaque nobilitas nepoti animos extolleret) sed ex gente, obscura tunc temporis, Persarum, Cambysi mediocri viro in matrimonium ⁴ tradit. Ac, ne sic quidem somni metu deposito, gravidam ad se filiam arcessit, ut sub avi ⁵ potissimum oculis partus

A. c. 599. necaretur. Natus infans datur occidendus Harpago, ⁶ regis amico & arcanorum participi. Is veritus, si ad filiam mortuo rege venisset imperium, quia nullum Astyages virilis sexus generat, ne illa necati infantis ultiōem, quam à patre non potuisset, à ministro exigeret; pastori regii pecoris puerum exponendum ⁷ tradit. Forte eodem tempore & ipsi pastori filius natus erat. Ejus igitur uxor, audita regii infantis ⁸ expositione, summis precibus rogat sibi afferri ostendique puerum. cuius precibus fatigatus pastor, reversus in silvam, invenit juxta infantem canem feminam, parvulo ubera præbentem, & à feris alitibusque defendantem. Motus & ipse misericordia, qua motam etiam canem viderat, puerum defert ad stabula, eadem cane anxie prosequente. quem ubi in ⁹ manus mulier accepit, veluti ad ¹⁰ notam allusit: tantusque in illo vigor & dul-

¹ Ita verba Tan. Fabro aliter collocanda esse videntur, viz. Max cum paucis & incompositis in bellum progreditur: videtur deinde in regiam se recipit, ² Sic MSS. nostri & Ju. alii & exstrutta. B. vero pro incensaque habet ³ Ex puto naturali filia N.

⁴ Al. tradidit. ⁵ Al. potissimum constipatu fatus nec. ⁶ Ita B. cum aliis non nullis MSS. & Ed. Ju. ceteri omitunt amico &. ⁷ Tradidit B. ⁸ Expositione jam facta sum. B. ⁹ Manus B. C. & quod. Edd. ¹⁰ Sic MSS. nostri. Al. notam puer al.

¹¹ Multum

cis
rem u
poner
ve sp
parvu
pote
quia
V.
accep
lasciv
rorun
gio in
arcens
fecis
memor
& vu
confe
fundat
anim
pago
lium
Harp
regis
temp
tus, i
occidi
vatus
tatur
gredi
quia

¹ M
C. & c
omittit
scripsi
ultra re
quando
at hic
B. ²
est. Ju
uteund
scripsi
pas. i
Ju. , v
gitur

L I B E R I.

7

cis quidam blandientis infantis risus apparuit, ut pastorem uxori¹ ultro rogaret, [quo suum partum pro illo exponeret] permitteret [que] sibi, sive fortunæ ipsius, tive spei suæ puerum nutrire. Atque ita permutata sorte parvulorum, hic pro filio pastoris educatur; ille pro nepote regis exponitur. Nutrici² Spaco postea nomen fuit, quia canem Persæ sic vocant.

V. Puer deinde, cum³ inter pastores esset, Cyri nomen accepit. Mox rex inter ludentes forte delectus, cum per lasciviam contumaces flagellis cecidisset, à parentibus puerorum querela est regi delata, indignantibus à servo regio ingenuos homines servilibus verberibus affectos. Ille arciflito puero & interrogato, cum, nihil mutato vultu, fecisse se ut regem respondisset; admiratus constantiam, in memoriam somni responsique revocatur. Atque ita cum & vultus similitudo, & expositionis tempora, & pastoris confessio convenienter, nepotem agnovit. Et quoniam defunctus sibi somnio videretur, agitato inter pastores regno, animum⁴ minacem duntaxat in illo fregit. Cæterum Harpagus amico suo infestus, in ultionem servati nepotis, filium ejus interfecit, epulandumque patri tradidit. Sed Harpagus, ad præsens⁵ tempus disimulato dolore, odium regis in vindictæ occasionem distulit. Interjecto deinde tempore, cum adolevisset Cyrus, dolore orbitatis admonitus, scribit ei, ut⁶ allegatus in Persas ab avo fuerit: ut occidi eum parvulum avus jussiferit: ut beneficio suo servatus sit: ut regem offenderit: ut filium amiserit. Hortatur, exercitum paret, & pronam ad regnum viam ingrediatur, Medorum transitionem pollicitus. Epistola, quia palam ferri nequivat, regis custodibus omnes aditus obfiden-

¹ Multum rog. N. voces inclusæ in B. probat Grav. nec audit Scheff. C. & quibusdam aliis exemplaribus omittuntur. Schefferus vero Justinum scripturam arbitratur: *ut pastorem uxori ultro rogaret quoque, suum partum.* Aliquando quidem quo pro ut usurpatur; at hic ut legendum confirmat etiam B. a MSS. nostris Spargor. Vulg. Sparsus. Ju. vero Spaco, quod probat Grav. utenique Scheff. putet nostrum Sparsus scriptum pro Genitivo Σπάχυς. ³ Int. paf. imperio usus esset B. pro quo in Ju., verusto cod. Bongartii, & C. legitur imperiosus, Legionem codicis

B. probat Grav. nec audit Scheff. emendantem: *Puer deinde cum inter pastores esset in Persis Cyri nomen accepit.*

⁴ Ita legend. non minatione, ut in Ju. & codice Majoris, probantibus Vorstio & Scheff. Sententia est, Abyagen iram illam minascet, si non erga Harpagum, saltem erga Cyrusum compellat. Duntaxat Latinis est saltem minimum. ⁵ Berneg. tempus à manu glossatoris esse putat, dissentiente Vorstio. ⁶ Relagatu sapit York. refrigerante Scheff.

obsidentibus,¹ exinterato lepori inseritur, lepusque in Persas Cyro ferendus fido servo traditur; addita retia, ut sub specie² venationis dolus lateret.

VI. Lectis ille epistolis, eadem somnio aggredi jussus est; ³ sed præmonitus, ut quem primum postera die obvium habuisset, socium cœptis affumeret. Igitur antelucano tempore ruri iter ingressus, obvium habuit servum de ergastulo cujusdam Medi nomine⁴ Sybarem. Hujus requisita origine, ut in Persis genitum audivit, demptis compedibus, assūmptoque comite, Persepolim regreditur. Ibi convocato populo, jubet omnes præsto cum securibus⁵ esse, & silvam viæ circumdatam excidere. Quod cum strenue fecissent, eosdem postero die⁶ apparatis epulis invitat; deinde cum alacriores ipso convivio factos videret, rogat, *Si conditio proponatur,⁷ utravis vitæ fortè legant, hesterni laboris, an præsentium epularum? præsentium,* ut acclamavere omnes, ait, *Hesterno similem labori omnem vitam acturos, quoad Medis pareant: se secutus, bodieris epulis.* Lætis omnibus, Medis bellum infert. Astyages meriti sui in⁸ Harpagum oblitus, summam belli eidem committit: qui exercitum acceptum statim Cyro per⁹ deditiōnem tradidit, regisque crudelitatem perfidia defectionis ulciscitur. Quod ubi Astyages audivit, contractis undique auxiliis, ipse in Persas proficiscitur; & repetito alacrius certamine, pugnantibus suis, partem exercitus à tergo ponit,¹⁰ & tergiversantes ferro agi in hostes jubet; ac denuntiat suis, *ni vincerent, non minus fortes etiam post terga inventuros, quam à frontibus viros: proinde videant, fugientibus hac, an illa pugnantibus acies rumpenda sit.* Ingens post necessitatē pugnandi animus¹¹ exercitui & vis accessit. Pulsa itaque cum Persarum acies paulatim cederet, matres & uxores eorum obviam occurruunt: orant

in

¹ Ita MSS. Exenterato Vulg. ² Al. Venatoris, & sic MSS. nostri. Vorflius ex odd. veterioribus venationis, quod Gravio & Scheffero placet. ³ Lege & pram. ut in MSS. Bongarpii. ⁴ Al. Sebarem. Vof. legit Sabarem, qui est Oebares. ⁵ Sic MSS. nostri N. C. & Edd. antiquiores. Al. adesse. ⁶ Ad paratas opulas C. Vulg. Bongarpius maiuit ad partas opulas. ⁷ Schefferus con-

jicit nostrum scriptisse utrinque seriem, & sciolum aliquem illud vita ex sequenti omnem vitam apposuisse. ⁸ MSS. nostri legunt Harpago, quod ortum forsan ex scriptura Harpagon pro Harpagum. ⁹ Al. prædictionem. ¹⁰ Ea in terra vergentes ferro agi, ut in hostes jubet Ju. ¹¹ MSS. exercitui ejus accessit. Gravium sequuti sumus, qui vis reperit in ed. Ju.

3 Al.

in prælium revertantur: cunctantibus sublata veste ob-scena corporis ostendunt, rogantes *num in uteros matrum vel uxorum velint refugere*. Hac repressi castigatio-ne in prælium redeunt: &, facta impressione, quos fugie-bant, fugere compellunt. In eo prælio Astyages capitul; cui Cyrus nihil aliud quam regnum abstulit; nepotem-qæ in illo magis, quam victorem¹ egit; ² eumque maxi-mæ genti Hyrcanorum præposuit. Nam in Medos reverti ipse noluit. Hic finis Medorum imperii fuit. Regnave-runt annos cccl.

VII. Initio regni, Cyrus Sybarem cœptorum socium, quem juxta nocturnum visum ergastulo liberaverat, comi-temque in omnibus rebus habuerat, Persis præposuit, sō-roremque suam ei in matrimonium dedit. Sed civitates, quæ Medorum tributariorum fuerant, mutato imperio, etiam conditionem suam mutatam arbitrantes, à Cyro defece-runt: quæ res multorum bellorum Cyro causa & origo fuit. Domitis³ demum plerisque, cum adversus Babylo-nios bellum gereret, Babylonis rex Lydorum Crœsus, cujus opes & divitiae insignes ea tempestate erant, in auxi-lium venit: victusque⁴ jam ac desolatus in regnum refu-git. Cyrus quoque post victoriam, compositis in Baby-^{A. C.} lonia rebus, bellum transfert in Lydiam. Ibi fortuna prioris prælii⁵ perculsum jam Crœsi exercitum⁶ nullo negotio fundit: Crœsus ipse capitul. Sed quanto bellum minoris^{A. C.} periculi, tanto & mitior victoria fuit. Crœso & vita, &^{548.} patrimonii partes,⁷ & urbs Barce concessæ sunt: in qua eti non regiam vitam, proximam tamen majestati regiæ degeret. Hæc clementia non minus victori quam vieto utilis fuit. Quippe ex universa Græcia, cognito quod illatum Crœso bellum esset,⁸ auxilia velut ad commune extingendum incendium confluabant. Tantus Crœsi amor apud

¹ Al. se gesse. ² Eumque decimum genti C. & alii quid. Codd. In cl. Puteani MSS. legebatur ducent. ³ Igitur pl. B. Deinde pl. C. ⁴ Ita Codices optimi; & hoc modo restituendum monuit Gronov. Observat. I. IV. Al. jam de se sollicitus. Nonnulli vero habent ac de se sollicitus. Acidalius ad Vellejum sub finem vestisque (nempe Babylo-niis) hic scribend. monuit. ⁵ Ter-

cussum C. Vulg. ⁶ Nullo negante B. ⁷ Et urbi Barazon est concessa, in qua B. Sed urbs vero & concessa in qua C. Al. Urbs-Barazon cess. Sabellicus urbi Berse con. habet. Bongars. Barene recte emen-dat, cuius lectionis vestigia deprehen-dere licet in ed. Ju. In ea quippe scribitur urbs Berea. ⁸ Pro auxilia B. ha-bet multa milia.

apud omnes urbes erat; ¹ ut passurus Cyrus grave bellum
 A. C. ejus gratia fuerit, si quid in Crœsum crudelius consulu-
 546. isset. Interjecto deinde tempore, occupato in aliis bellis
 Cyro, Lydi rebellavere: quibus iterum victis, arma &
 equi adempti, ² jussique ³ cauponias, & ludicras artes, &
 lenocinia exercere. Et sic gens industria quondam potens
 & manu strenua, effeminata mollicie luxuriaque, virtutem
 pristinam perdidit; & quos ante Cyrum invictos bella
 præstiterant, in luxuriam lapsos otium ac delicia supe-
 ravit. Fuere Lydis multi ante Crœsum reges, variis
 casibus memorabiles; nullus tamen ⁴ fortuna Candauli

A. C. comparandus. Hic uxorem, quam propter formæ pulcri-
 735. tudinem ⁵ desperibat, prædicare omnibus solebat, non con-
 tentus voluptatum suarum tacita conscientia, nisi etiam
 matrimonii reticenda publicaret; ⁶ prorsus quasi silentium
 damnum pulcritudinis esset. Ad postremum, ut affir-
 mationi suæ fidem faceret, nudam sodali suo Gygi ostendit.
 Quo facto, & amicum in adulterium uxoris ⁷ solici-
 tatum hostem sibi fecit; & uxorem, veluti tradito alii a-
 more, à se alienavit. Namque brevi post tempore cædes
 718. ⁸ Candaulis nuptiarum ⁹ præmium fuit; & uxor, mariti
sanguine dotata, regnum viri & se pariter adultero tra-
dedit.

A. C. VIII. Cyrus subacta Asia, & universo Oriente in po-
 538. testatem redacto, Scythis bellum infert. Erat eo tempore
 Scytharum regina ¹⁰ Tomyris, quæ non muliebriter ad-
 ventu hostium territa, cum prohibere eos transitu ¹¹ Ara-
 xis fluminis posset, transire permisit, & sibi faciliorem
 pugnam intra regni sui terminos rata, & hostibus objectu
 fluminis fugam difficiliorum. Itaque Cyrus trajectis co-
 piis, cum aliquantis per in Scythiam processisset, castra
 metatus

¹ Sic cod. N. Optime. Al. *passurusque* servat. I. II. c. 25. probante Græv. sed
grave bellum Graecia fuit, si quid &c. nil mutat Scheff. ¹⁰ Ita legend. ex
² *Jussique* C. ³ Hanc lectionem af- Ju & uno MS. Bongarsii, cui adsen-
 seruit Acidalius in lectionibus Vel- tiuntur Herodotus & Lucianus. Ta-
 lejanis, plaudente Scheff. qui tamen maris B. Tamyrus C. Vulg. Thameris Oro-
 ludicras suspicatur ex glossa irreprophi. fli MSS. ¹¹ *Oaxis* B. Hoc loco ed.
Cauponias certe scribend. confirmar Ju. à vulg. nonnihil discrepat, in qua
etiam ed. Ju. 4 Al. fortuna. 5 Ni- legitur: *cum prohibere eos posset, vadum*
nium desperibat Ju. 6 Nepr. B. 7 Ille- *Araxis fluminis transire permisit. Sed flu-*
gium N. Ju. 8 Ita N. al. Candauli- *minis ex margine irrepsisse conjicit*
⁹ *Præsum rescripsit Fr. Gronov. Ob-* Græv.

^a Hunus

metatus est.¹ Dein postera die, cum, simulato metu, quasi refugiens castra deseruisset, vini affatim, & ea quæ epulis erant necessaria, reliquit. Quod cum nuntiatum reginæ esset, adolescentulum filium, ad insequendum eum cum tercia parte copiarum mittit. Cum ventum ad Cyri castra esset, ignarus rei militaris² adolescens, veluti ad epulas, non ad prælium venisset, omissis hostibus, insuetos barbaros vino se onerare patitur; priusque Scythæ ebrietate, quam bello vincuntur. Nam cognitis his, Cyrus, reversus per noctem,³ saucios opprimit, omnesque Scythas cum reginæ filio interficit. Amisso tanto exercitu, &, quod gravius⁴ dolet, unico filio, Tomyris orbitatis dolorem non in lacrymas⁵ effudit, sed in ultionis solatia⁶ intendit; hostesque recenti victoria exultantes pari insidiarum fraude circumvenit. Quippe simulata diffidentia propter vulnus acceptum, refugiens, Cyrum ad angustias⁷ usque produxit. Ibi compositis in montibus insidiis, ducenta millia Persarum cum ipso rege trucidavit. In qua victoria etiam illud memorabile fuit, quod ne nuntius quidem tantæ⁸ cladis superfuit. Caput Cyri amputatum, in utrem humano sanguine repletum conjici regina jubet,^{A. C.} cum hac exprobatione crudelitatis, *Satia te,*⁹ inquit, *sanguine quem sitisti, cujusque infatiabilis semper fuisti.*^{529.} Cyrus regnavit annos XXX. non initio tantum regni, sed continuo totius temporis successu,¹⁰ admirabiliter insignis".

IX. Huic successit filius Cambyses, qui imperio patris *Ægyptum* adjecit; sed offensus superstitionibus *Ægyptiorum*,^{535.} Apis cæterorumque deorum ædes dirui jubet. Ad Ammonis quoque nobilissimum templum expugnandum, exercitum mittit; qui tempestatibus & harenarum molibus opressus interriit. Post hæc per quietem vidit fratrem suum^{A. C.} "Smerdim regnaturum. Quo somnio exterritus non dubitavit post sacrilegia etiam parricidium facere. Erat enim difficile,

¹ Hunc locum restituit Græv. ex *animum*; hoc est, cogitavit acris de ed Ju. & cod. N. Vulg. enim omittunt *cum*, & immediate ante *vini* addunt *ita*. B. & C. legunt, *deseruit*, sed *ita affatim vini.* ² Spargapies appellabatur. ³ Al. *secuas.* Freinhem. legit *sopitas.* Tan. Faber addit *vino.* ⁴ Sic probe W. In B. est *dolorer.* Alii *delendum.* ⁵ *Effundit* B. ⁶ *subaudi*

⁷ N. omittit usque. Cl. Græv. produxit restituit ex ed. Ju. Alii enim produxerunt. ⁸ *Cladis superfuerit* B. ⁹ *Inquis delendum* vult Scheff. ¹⁰ *Admirabilis fuis* B. ¹¹ Al. *Smergim.* Ju. *Smerdum.* Legendum Smerdim ex Herodoto & Aristotele.

ficile, ut pareceret suis, qui cum contemptu religionis graftatus etiam adversus deos fuerat. Ad hoc tam crudele ministerium, magum quendam ex amicis¹ delegit nomine ² Cometem. Interim ipse, gladio³ sua sponte evaginato, in femore graviter vulneratus occubuit; poenasque luit seu imperati parricidii, seu sacrilegii perpetrati. Quo nuntio accepto, magus ante famam amissi regis occupat facinus; prostratoque Smerde, cui regnum debebatur, fratem suum subjecit Oroposten. Erat⁴ enim & oris & corporis lineamentis persimilis; ac, nemine subesse dolum arbitrante, pro Smerde rex Oropaſta constituitur. Quæ res eo occultior fuit, quod apud Persas persona regis sub specie majestatis occulitur. Igitur magi, ad favorem populi conciliandum, tributa & militiae vacationem in triennium⁵ permittunt; ut regnum, quod fraude quæsierant, indulgentia & largitionibus confirmarent. Quæ res suspecta primo Ostani viro nobili & in⁶ conjecturis sagacissimo fuit. Itaque per intermuntios querit de filia, quæ inter regias pellices erat, an Cyri⁷ "regis" filius rex esset. Illa nec se ipsam scire, ait, nec ex alia posse cognoscere, quia singulae separatim recludantur. Tum pertrectare dormienti caput jubet, nam mago Cambyses aures utrasque præciderat. Factus deinde per filiam certior, sine auribus esse regem, optimatibus Persarum rem indicat; & in cædem falsi regis impulsos sacramenti religione obstringit. Septem tantum consicci fuere hujus conjurationis, qui ex continent, ne, dato in poenitentiam spatio, res per quemquam narraretur, occultato sub veste ferro, ad regiam pergunt. Ibi obviis interfectis, ad magos perveniunt; quibus ne ipsis quidem animus in auxilium sui defuit; siquidem stricto ferro duos de conjuratis interficiunt. Ipsi tamen corripiuntur à pluribus: quorum alterum⁸ Gobryas medium

¹ Eligit C. ² Prexasper Ju. & aliaz nonnullæ edd. Et sic Herodotus. ³ Suo N. C. W. ⁴ Enim decorus & corporis C. Vulg. Secuti sumus codi. Fuldenses Fr. Modii. Nec aliter MSS. Bongarsii, & Ed. Ju. Grav. vero legit: enim ei orū &c. ⁵ Ita B. & aliquot alii MSS. Cæteri cum ed. Ju remittunt; & Tan Fab. pro tributa legit tributi, Vulgata cum Vorstio retine-

mus; sed non ideo quod permittere significet remittere (qua significatione nunquam repertiri observavit Fr. Gronov. Obser. I. IV. c. 2.) sed quod duabus pluribusve nominibus nonnunquam apponatur verbum, quod ad ultimum tantum potest referri, cum ad præcedentia sit aliud intelligendum. ⁶ Conjectura B. ⁷ Deest B. C. ⁸ Gobryas B. Gobryas C.

¹ Bongars.

dium amplexus, cunctantibus sociis, ne ipsum pro mago transfoderent, quia res obscuro loco gerebatur, vel per suum corpus adigi mago ferrum justit: fortuna tamen ita regente, illo incolumi magus interficitur.

X. Occisis magis, magna quidem gloria ² recepti regni A. C. principum fuit; sed multo major in eo, quod cum de regno ambigerent, concordare potuerunt. Erant enim virtute & nobilitate ita pares, ut difficilem ex his populo electionem aequalitas ficeret. Ipsi igitur viam invenerunt, qua de se judicium religioni & fortunæ committerent. Paræque inter se sunt, ut die statuta omnes equos ante regiam primo mane perducerebant; & cuius equus ⁴ inter Solis ortum hinnitum primus edidisset, is rex esset. Nam & Solem Persæ unum Deum esse credunt, & equos eidem Deo sacratos ferunt. Erat inter conjuratos Darius ⁵ Hy- staspis filius, cui de regno sollicito equi ⁶ custos ait, si ea res vittoriam moraretur, nihil negotii supereesse: per noctem deinde equum pridie constitutam diem ad eundem locum ducit, ibique equæ admittit, ratus ex voluptate Veneris futurum quod evenit. Postera die itaque, cum ad statutam horam omnes convenissent, Darii equus, cognito loco, ex desiderio feminæ hinnitum statim ⁷ edidit, &, segnibus aliis, felix auspiciu domino primus emisit. Tanta moderatio cæteris fuit, audito auspicio, ut confessim equis desilierint, & Darium regem salutaverint. Populus quoque universus, fecutus judicium principum, eundem regem constituit. Sic regnum Persarum, septem nobilissimorum ⁸ virorum "virtute quæsitus, tam levi momento in unum collatum est. Incredibile ⁹ proflus "tanta patientia cessisse ¹⁰ eo, quod ut eriperent magis, mori non recusaverint. Quanquam præter formam, virtutemque ¹¹ hoc imperio dignam, etiam cognatio Dario juncta cum A. C. pristinis regibus fuit. Principio igitur regni Cyri ¹² regis ¹³ filiam in matrimonium recepit, regalibus nuptiis regnum

¹ Bongars. malij: tamen istum re-
gente. ² Recuperati B. C. ³ Al. nec
male principum, antiquo Genitivo, ut
ubique civitatum, penasium, apium,
paludium, sapientium, &c. ⁴ Contra so-
lu B. Al. ante solu. ⁵ HyRaspis B. Hip-
sapi C. ⁶ Nomine Oebares. ⁷ De-

dit C. ⁸ Deest B. ⁹ Deest C. ¹⁰ Ita
N. W. & Bongars. ex uno MS. Al.
eu, quod probat Vorst. Freinsheimius
mallet eo, ab quod. ¹¹ Particulam
istam hoc delendam arbitratur Tans
Fab. nec agnoscit cod. C. ¹² Deest B.
C. ¹³ Forte filius.

gnum firmaturus; ut non tam in extraneum translatum, quam in familiam Cyri reversum videretur. Interjecto deinde tempore, cum Assyrii descivissent, & Babyloniam occupassent, difficilisque urbis expugnatio esset; æstuante rege, unus de intersectoribus magorum¹ Zopyrus domi se verberibus lacerari toto corpore iubet; nasum, aures, & labia sibi præcidi: atque ita regi inopinanti se offert. Attontum & quærentem Darium causas, auctoremque tam foedæ lacerationis, tacitus quo proposito fecerit, edocet; ² formatoque in futura consilio, transfugæ titulo Babyloniam proficisciatur. ³ Ibi ostendit populo laniatum corpus: queritur crudelitatem regis, à quo in regni ⁴ petitione, non virtute, sed auspicio: non judicio hominum, sed hinnitu equi superatus sit: Jubet illos ex amicis exemplum capere, quid hostibus cavendum sit: Hortatur ⁵ ne mœnibus magis quam armis confidant, patienturque se communie bellum recentiore ira gerere. Nota nobilitas viri pariter & virtus omnibus erat; nec de fide timebant, cuius veluti pignora, vulnera corporis & injuriæ notas habebant. Constituitur ergo dux omnium suffragio; & accepta parva manu, semel atque iterum cedentibus ⁶ consulto Persis, secunda præclia facit. ⁷ Ad postremum universum sibi creditum exercitum Dario prodit, urbemque ipsam in potestatem ejus redigit. Post hæc Darius bellum Scythis insert, quod sequenti volumine referetur.

L I B E R I I.

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

¹ Scytharum origo & antiquitas, de qua cum Egyptiis contendunt.

² Descriptio Scythie & morum gentis, quæ in plaustris de gens justitiam colit & continentiam.

³ Scytharum fortitudo bellica: Egyptios fugant, Asiamque reddunt tributariam. ⁴ Ama-

¹ Zopyrus E. Et sic è MSS. suis ex-
prefit Bongars. ² Firmatq; C. ³ U-
li B. ⁴ Ita MSS. Modius tamen
mallei sorrisse. Quidam impressi par-
tione legunt, pro quo Sichardus par-
titione, Schœff. autem conjicit per com-
pendium scriptum fausto petitione pro
pſulalione. ⁵ Sic B. Ju. & omnes edd.
antiquiores. Bongars. tamen maluit
non, subauditio ante illud us. ⁶ Ex
cons. B. C. ⁷ Sic N. Ju. Quod Fabro
ex conjectura placet; & ad stipulatur
Grewius.

⁸ D. est

- 4 Amazonum à Scythis origo, reginae, res gestae.
- 5 Bellum Scytharum aduersus servos, quos lepido strategemate reprimunt. Darius Scytbis, deinde Ionibus & Atheniensibus arma infert.
- 6 Atheniensium origo, gloriatio, industria, artes, reges.
- 7 Respublica Atheniensis Solonis legibus & politico strategemate firmata.
- 8 Pisistratus post fortiter gesta in Megarense tyrannidem per 33 annos occupat.
- 9 Eiusdem filius Hippias patria pulsus Persarum exercitum in Graeciam adduxit. Indo nobilis illa Marathonia pugna, in qua vici Perja, Atheniensis victores duce Miltiade.
- 10 Dissidium fraternum de regno inter Darii filios. Xerxes bellum aduersus Graecos instaurauit validissimo exercitu.
- 11 Fortitudo Spartanorum, quorum rex Leonidas; Persa ad Thermopylas maxima clade afficiuntur.
- 12 Themistocles industria Persarum classis ad Salaminium freatum navalium praelio vicia post multam stragem fuga sibi consulit.
- 13 Mardonio terrestris exercitus commissus. Xerxes agre evadit pescatoria scapha. ejusdem pedestris exercitus fame obruitur; unde nova clades.
- 14 Mardonius in Boeotia ad Plataas cum Persis à Graecorum copiis vicit, cum paucis profugit. Eodem fere momento aduersus Persas in Asia feliciter dimicatum est.
- 15 Athenienses Spartanis deluis urbem ex integro restaurant. Spartani Persarum fines depopulantur. Pausanias defectionis reus damnatur. Aristides proditionis consilia discutit. Xerxes iterum arma moveret infeliciter, à Cimone navalium praelio superatur.

IN relatione rerum ab Scythis gestarum, quæ satis ample magnificæque fuerunt, principium ab origine repetendum est. Non enim minus illustria initia, quam imperium habuere; nec virorum "imperio" magis, quam feminarum virtutibus claruere. Quippe cum ipsi Parthos Bactrianosque, feminæ autem eorum Amazonum regna considerent: prorsus ut res gestas virorum mulierumque considerantibus incertum sit, uter apud eos sexus illustrior fuerit. Scytharum gens antiquissima semper habita; quamquam inter Scythes & Aegyptios diu contentio ² de generis vetustate ³ fuerit: Aegyptiis prædicantibus, initio rerum, cum aliæ terræ nimio fervore solis arderent, aliæ rigerent frigoris

² Deest B.C. ³ Al. gentis. ³ Fuit N.

frigoris immanitate, ita ut¹ non modo prima generare homines, sed ne advenas quidem recipere ac tueri posseant, priusquam adversus calorem vel frigus velamenta corporis invenirentur, vel locorum vitia quaestis arte remediis molirentur: Aegyptum ita temperatam semper fuisse, ut neque hiberna frigora, nec aestivi solis ardores incolas ejus premerent; solum ita secundum, ut alimentorum in usum hominum nulla terra feracior fuerit. Jure igitur ibi primum homines natos videri debere, ubi educari "facillime"² posseant. Contra, Scythæ cœli temperamentum nullum esse vetustatis argumentum putabant: quippe naturam, cum primum incrementa caloris ac frigoris regionibus distinxit, statim ad locorum patientiam, animalia³ quæque generasse; sed & arborum atque frugum pro⁴ regionum conditio apte genera variata. Et quanto Scythis sit cœlum asperius quam Aegyptiis, tanto & corpora & ingenia esse⁵ duriora. Ceterum si mundi, quæ nunc partes sunt, aliquando unitas fuit; sive⁶ illuvies aquarum principio rerum terras tenuit; sive ignis, qui & mundum genuit, cuncta possedit; utriusque primordii⁷ Scythes originè praestare. Nam si ignis prima possessio rerum fuit, qui paulatim extinctus sedem⁸ terris dedit; nullam prius quam Septentrionalem partem, biemis rigore ab igne secretam; adeo ut nunc quoque nulla magis rigeat frigoribus. Aegyptum vero & totum Orientem tardissime temperatum; quippe qui etiam nunc torrenti calore solis exæstuet. Quod si omnes quondam terræ submersæ profundo fuerunt; profecto editissimam quamque partem decurrentibus aquis primum detectam; humillimo autem solo⁹ eandem aquam diutissime immoratam: & quanto prior quæque pars terrarum siccata sit, tanto prius animalia generare cœpisse. Porro Scybiam adeo editiorem omnibus terris esse, ut cun-

Et

¹ Pro non modo non prima. ² Deest N. Scheff. etiam expungit; diffringente Grav. ³ Sic N. Alii quoque. ⁴ Regn. B. ⁵ Hoc est, firmiora, solidiora, & que seu spe sou metu haud facile permoveantur. ⁶ Fr. Gronov. ad Liv. I. 4. & hic in cap. 6. istius libri olivias scribend. senser: quia illuvies fortes sunt exterius adspersæ, illuvies inundatio. ⁷ Primordii Scy-

thes origine pr. B. Faber legit: Scythes ratione praestare Aegyptum. Hoc nempe dixerit Justinus, sive ab aqua sive ab igne argumentum duxeris &c. Scythæ vincant necesse est. ⁸ Regn. B. ⁹ Nullam septentrionali parte biemū riget prius ab igne crearam N. Nullam plusquam septentrionalem plagam &c. W. ¹⁰ Tan. Fab. malit fianiem vel flagrantem.

3 Manentij

Eta flumina ibi nata in¹ Maeotim, tum deinde in Ponticum & Aegyptium mare decurrant. Aegyptum autem, quæ tot regum, ² tot "seculorum cura impensa que munita sit, & adversum vim incarentium aquarum tantis³ strueta molibus, tot fossis⁴ concisa, ut cum his arre cantur, illis recipientur aquæ, nihilominus coli, nisi excluso Nilo, non potuerit, non posse videri hominum vetustate⁵ ultimam, ⁶ quæ, sive ex aggerationibus regum, sive Nili⁷ trabentis limum, terrarum recentissima videatur. His igitur argumentis superatis Aegyptiis, antiquiores semper Scythæ visi.

II. Scythia⁸ autem "in Orientem porrecta includitur ab uno latere Ponto, & ab altero montibus⁹ Riphæis; à tergo Asia &¹⁰ Phasi flumine. Multum in longitudinem & latitudinem patet. Hominibus inter se nulli fines. neque enim agrum exercent; nec domus illis ulla, aut tectum, aut sedes est, armenta & pecora semper pascentibus, & per incultas solitudines errare solitis. Uxores liberosque secum in plaustris vehunt, quibus, ¹¹ coriis imbrrium hemicisque causa tectis, pro domibus utuntur. Justitia gentis ¹² ingenii culta, non legibus. Nullum scelus apud eos furto gravius; quippe sine¹³ tecto munimentoque pecora & armenta inter silvas habentibus¹⁴ quid salvum esset, si furari liceret? ¹⁵ Aurum & argentum perinde aspernantur, ac reliqui mortales appetunt. Lacte & melle vescuntur. Lanæ iis usus¹⁶ ac vestium ignotus, quanquam continuis

frigoribus

¹ Mansutus C. ² Deest C. ³ Ex fructu B. Infructu Ju. queriam decursum habet. ⁴ Al. concisa. ⁵ Hoc est primam. ⁶ Quia aggerationibus legit Fr. Gronov. ad Senec. Herc. Oct. v. 1160. Vorstius conjunctim legit ex aggerationibus, putatque si dividim legitur scribendum esse ex aggerationibus regum apparet. Sed non audit Scheff. ⁷ Trabens C. ⁸ Deest N. W. ⁹ Regius Ripai. ¹⁰ Ithasi C. Legitur & Tassai. ¹¹ Bernecc. vix inhibet manum rescripturient corticibus. ¹² Ingenium vocat, quod paulo post, num. ¹³ naturam. ¹⁴ Sic MSS. W. B. & C. cum quibusd, edd. Al. tecti munimento. ¹⁵ MSS. quid inter silvas superebet? Editiones veteres, quid salvum esset? quia sequitur Berneccerus. Sed inter silvas,

quod retinent omnes MSS. non erat ejiciendum, sed reponendum suo loco cum Juncina editione, quam secuti sumus. Inter silvas dicitur pro in silvis, ut ex multis exemplis liquet, non obstante quod assert Scheff. quia ex eo quod in nonnullis MSS. (inter que C. numerandum & B. nisi quod in hoc defit armenta) legatur, pecora & armenta & alimenta habentibus, totum locum ita esse scribendum autumat: quippe sine tecto munimentoque pecora & armenta alimenta habentibus, quid inter silvas superebet si furari liceret? ¹⁵ Sic N. W. Ju. cum nonnullis aliis MSS. & edd. Alii legunt: Aurum & argentum non perinde ac reliqui mortales appetunt. ¹⁶ Ad vestitum N. Ad vestem Tan. Fab. secuti sumus Salmasum

frigoribus urantur : pellibus ¹tamen ferinis aut murinis utuntur. Hæc continentia illis morum quoque justitiam edidit, nihil alienum concupiscentibus. Quippe ² ibidem divitiarum cupidus est, ubi & usus. Atque utinam reliquis mortalibus similis moderatio ⁴ abstinentiaque alieni foret. profecto non tantum bellorum per omnia secula terris omnibus continuaretur ; neque plus hominum ferrum & arma quam naturalis fatorum conditio raperet. Prorsus ut admirabile videatur, hoc illis naturam dare, quod Græci longa sapientium doctrina, præceptisque philosophorum consequi nequeunt ; cultosque mores incultae ⁵ barbaræ collatione superari. Tanto plus in illis ⁶ proficit vitiorum ignoratio, quam in his cognitio virtutis.

A. C. III. Imperium Asiz ter ⁷ quæsivere ; ipsi perpetuo ab ⁵⁰⁵ alieno imperio aut intacti, aut invicti manere. Darium regem Persarum turpi ab Scythia summoverunt fuga : Cy-
A. C. rum cum omni exercitu trucidaverunt : Alexandri Magni ⁵¹⁹ ducem ⁸ Zopyrionis pari ratione cum copiis universis de-
A. C. leverunt : Romanorum audire, non sensere arma. ⁹ Par-
thicum & Bactrianum imperium ipsi condiderunt. Gens ¹⁰ & laboribus & bellis aspera : vires corporum immenses : Nihil ¹¹ parare quod amittere timeant : nihil vi-
ctores præter gloriam concupiscunt. Primus Scythis bel-
lum ¹² indixit ¹³ Sesostres rex Ægyptius, missis ¹⁴ primo

¹ lenonibus,

fium qui expungit voculam & ante
guanquam. Scheft autem, quia eam
retinent antiqui libri, in eis mutan-
dam arbitratur. ¹ Tamen fer. ² as mur.
B. Tantum fer. aut mur. N. C. quod
Bongarsio ex conjectura placuit. In
quibusd. codicibus legitur felini pro
ferins, quod ne quidem probamus,
uti nec eorum conjecturam qui mari-
nus reponerent. Ferina quippe pelles
(prout bene notavit Salmasius) sunt
majorum animalium, ut loporum,
ursorum ; murina vero minorum, ut
vulpium, leporum, cuniculorum. At
non male Junta pro utuntur scribunt
vestiuntur, quod in textum recipien-
dum etiam voluit Vorstius. ² Addi-
dit N. B. ³ Ibi B. ⁴ Sic N. B. Alii
legunt & abstinentia. ⁵ Barbaries N.
⁶ Proficit N. ⁷ Hoc est acquisivere,
pro composito simplex. ⁸ Sopyrionis
C. & alii quid. MSS. perperam.

⁹ Hanc periodum, tanquam à sciole
aliquo, (ex istius libri initio) adje-
ctam, delendam esse contendit Tan.
Fab. Ad quod confirmandum hoc ap-
prime facere putat, quod in impres-
sis quibusdam legatur : *mox Parthiem
& Bactriani* &c. Mox vero istud ex
barbaria illorum seculorum natum
est pro modo, seu paulo superiori &c. Quo
glossemate studiosus, aut alias, aut
leipsum, ad locum illum superiorum
remittebat. ¹⁰ Ita Ju. & MSS. qui-
dam. Al. *Gens lab. & bell.* ¹¹ Propa-
rant, nisi malis cum consequenti con-
cupiscunt construere, MSS. nostri quæ-
tuor paravere. ¹² Intulit B. ¹³ Ven-
ris C. N. W. Vulg. Bexofis B. Quid. Be-
sux. Oros MS. Vefages. Jornandes Ve-
sofis. Vol. legit Sesofis. Nos vero repro-
suimus Sesofres ex ed. Ju. & Herodoto,
plane uti scripsimus in initio primi
libri. ¹⁴ Fru B.

¹ Legatis

¹ lenonibus, qui hostibus parendi legem dicerent. Sed Scythæ jam ante de adventu regis à finitimis certiores facti legatis respondent: ² tam opulentí populi ducem ³ stolidè aduersus inopes occupasse bellum, quod magis domi fuerit illi timendum: quod ⁴ belli certamen anceps, præmia victoriae nulla, damna manifesta sint. Igitur non exspectaturos Scythes dum ad se veniatur, cum tanto sibi plura in hoste concupiscenda sint; ultiroque præda ituros obviam. Nec dicta, res morata: quos cum tanta celeritate venire rex ⁴ addidicisset, in fugam vertitur, exercituque cum omni apparatu belli relicto, ⁵ in regnum trepidus se recepit. Scythes ab Ægypto paludes prohibuere: inde reversi Asiam perdonitam vectigalem fecere, modico tributo, magis in titulum imperii, quam in victoriae præmium imposito. Quindecim annis pacandæ Asiae immorati uxorum flagitatione revocantur, per legatos ⁶ denuntiantibus n̄ redeant, s̄obolem ⁷ sc̄ ex finitimis quæsturas, nec paſuras ut ⁸ in posteritatem Scytharum genus per feminas intercidat. His igitur Asia per mille quingentos annos vectigalis fuit. Pendendi tributi finem Ninus Rex Assyriorum imposuit.

IV. Sed apud Scythes medio tempore duo regii juvenes ⁹ Ylinos & Scolopitus, per factionem optimatum domo pulsū, ingentem juventutem secum traxere; & in Cappadociæ ora juxta amnem ¹⁰ Thermodontia confederunt, subiectosque Themiscyrios campos occupavere. ¹¹ Ibi per multos annos spoliare finitimos assueti conspiratione populorum per insidias trucidantur. Horum uxores, cum viderent exfilio additam orbitatem, arma sumunt; finesque suos, summoventes primo, mox etiam inferentes bella, defendunt. Nubendi quoque finitimus animum omisere; servitutem, non matrimonium appellantes. Singulare

¹ Legatis B. W. N. & alii nonnulli MSS. cum ed. Ju. placetque Tan. Fabro, qui item pro missu primo legit præmissis. Cum vero novum non sit ut voces honeste aliorum trahantur, lenaque apud Ovid. in bonam accipatur partem pro conciliatrice, non est quod à vulgatis exemplaribus discedamus.

² Colendi C. & MSS. plures, aliquis & istalide, unde suspicabatur Scheff nos- trum forsitan scripsiſſe calide, eo ſenſu, quo imprudenter, incogitante, &

præcipitanter factum denotat. ³ Bello B. & alii nonnulli. ⁴ Didicisset B.

⁵ Sic N.W.B. & Ju. Alii omittunt vo- cem trepidum. ⁶ Aliquis MS. habet de-

nuntianum, quo modo etiam Ju. & anti-

quiores typis expressi. Quibus liben-

ter assentirer, si Justinus sic alibi non

locutus esset. ⁷ Sibi B. ⁸ Jo. Pey-

reardus Aquitanus legit sine posteritate. Freinshem. in posterum us: nullis vero

fiventibus codd. MSS. ⁹ Plinior B.

¹⁰ Thermodoenta Ju. ¹¹ His per B.

gulare omnium seculorum¹ exemplum ausæ auxere rem-publicam sine viris: jam etiam cum contemptu virorum se tuentur. Et ne feliciores aliaæ aliis viderentur, viros, qui domi remanserant, interficiunt. Ultionem quoque cæsorum conjungum excidio finitimorum consequuntur. Tum pace armis quæsita, ne² genus interiret, concubitum finitimorum ineunt. Si qui mares nascerentur, interficiebant. Virgines³ in eundem ipsis morem, non otio, neque lanificio; sed armis, equis, venationibus exercebant, inustis⁴ infantum⁵ dexteroribus mammis, ne sagittarum jaçtus impediretur; unde Amazones dictæ sunt.⁶ Duæ his reginæ fuere,⁷ Marpesia & Lampedo, quæ in duas partes agmine diviso inclytæ jam opibus⁸ vicibus gerébant bella,⁹ solæ terminos¹⁰ alternis defendentes; & ne successibus deesset auctoritas, genitas se Marte prædicabant. Itaque majore parte Europæ subacta, Asiæ quoque nonnullas civitates occupavere. Ibi Epheso, multisque aliis urbibus conditis, partem exercitus cum ingenti præda domum dimittunt. Reliquæ, quæ ad tuendum Asiæ imperium remanserant, concursu barbarorum cum Marpesia regina interficiuntur. In hujus locum filia ejus¹¹ Orithyæ regno succedit; cui, præter singularem belli scientiam, eximia seruatæ in omne ævum virginitatis admiratio fuit. Hujus virtute tantum additum gloriæ & famæ Amazonum est, ut A. C. Herculi rex¹², cui xii stipendia debebat, quasi impossibile, imperaverit, ut arma reginæ Amazonum sibi afferret. Eo igitur profectus longis novem navibus, comitante principum Græciæ juventute, inopinantes aggreditur.¹³ Duæ tum sorores Amazonum regna tractabant, Antiope

¹²³⁰ & C. Herculi rex¹⁴, cui xii stipendia debebat, quasi impossibile, imperaverit, ut arma reginæ Amazonum sibi afferret. Eo igitur profectus longis novem navibus, comitante principum Græciæ juventute, inopinantes aggreditur.¹⁵ Duæ tum sorores Amazonum regna tractabant, Antiope

¹ Exemplum ausæ semper agere sine viris C. cum aliis quibuid. MSS. Exemplum, ausæ rempublicam agere sine viris B. Al. ausæ rempublicam agere sine viris: quod Gronovio placet, (Observ. I. IV. c. 14.) vel, quod potius mallet, ausæ remp. sine viris, omisso agere. ² Gen N. ³ Concubitus N. B. C. ⁴ Id est, in eundem morem in quem ipsæ. Al. in eundem ipsum morem. ⁵ Infantibus B. ⁶ Dexterior hic pro Dextero. ⁷ Duces iuviæ N. quod placet Scheffero. At vulgatum retainemus, cum cæteri MSS. nequamquam varient. ⁸ Al. Marpesia & Lampedo,

⁹ Hoc vicibus Scheffero suspectum, ejiciendumque justit. ¹⁰ Sol N. ¹¹ Alterna C. ¹² Vulgarum lectionem retainemus, quamquam cod. N. Oretriam legit, ubi rectius Oretoram cum Græciis posuisset. Vossius item meminit in MS. quodam ab ipso usurpato superscriptum fuisse, legendum esse, Si-nope. ¹³ Nimirum Eurusheus. ¹⁴ Ju. & reliqua antiquiores edd. duæ ex quartu sum for. satis commode. Sequitur enim duas sorores Antiope Menelippæ & Hippolyten captas esse.

¹⁵ Venisse

& Orithya; sed Orithya foris bellum gerebat. Igitur cum Hercules ad litus Amazonum¹ applicuit, infrequens multitudo cum² "Antiopa" regina nihil hostile metuente erat. Qua re effectum est, ut paucæ repentina tumultu excitæ arma fumerent, facilemque victoriam hostibus darent. Multæ itaque cæsæ captæque in his duæ Antiope³ sorores, Menalippe ab Hercule, Hippolyte à Theseo. Sed Theseus⁴ obtenta in præmium captiva eandem in matrimonium assumpsit, & ex ea genuit Hippolytum. Hercules, post victoriam, Menalippen captivam forori reddidit, &⁵ pretium arma reginæ accepit. Atque ita functus imperio ad regem revertitur. Sed Orithya ubi comperit bellum sororibus illatum & raptorem esse Athenenium principem,⁶ hortatur comites, frustraque⁷ Ponti sinum & Asiam edomitam esse dicit, si Græcorum non tam bellis, quam rapinis pateant. Auxilium deinde à Sagillo rege Scythæ petit: Genus se Scybarum esse: cladem virorum, necessitatem armorum, bellii causas ostendit; affectusque⁸ virtute, ne segniores viris feminas habere Scythæ vide-rentur. Motus ille⁹ domestica gloria mittit cum ingenti equitatu filium Panasagorum in auxilium. Sed ante prælium dissensione orta, ab auxiliis desertæ bello ab Athenensisbus vincuntur; receptaculum tamen habuere castra siorum, quorum auxilio intactæ ab aliis gentibus in regnum revertuntur. Post Orithyam, Penthesilea regno potita est, cuius Trojano bello inter fortissimos viros, cum auxilium adversus Græcos ferret, magna virtutis documenta extitere. Interfecta demum Penthesilea, exercitu que ejus absunto, paucæ, quæ in regno remanserant, ægre se adversus finitos defendantes,¹⁰ usque tempora Alexandri Magni duraverunt. Harum Minithya, sive Tha-lestris regina, concubitu Alexandri per dies¹¹ xiii ad so-bole ex eo generandam obtento, reversa in regnum, bre-

vi

¹ Venisset B. ² Draf C. ³ Al. fo-
reres capta sunt, Menalippe. Sed omisit
Scheff. probante Gravio; quod eo lu-
bentius imitati sumus, quia in cod.
nostro B. desideratur. ⁴ Obtenam in
præm. captivam C. ⁵ Id est mercedem.
⁶ MSS. nostri: Hortatur com. in ultio-
num. Nec aliter Ju. & antiquiores a-
liz nonnullæ edd. probante Vorstio.

Gravius autem putat voces istas à
sciolis & indecis descriptoribus fa-
cile adjectas, qui ignorarunt hortari
simpliciter esse confirmare, animare.
⁷ Sagino C. ⁸ Per virtutem N. for-
san ex Glossa. ⁹ Tanta Domestica B.
¹⁰ MSS. nostri usque ad. ¹¹ In ed. El-
zevir. est tantum VIIII.

C 3

² Nonnullæ

vi¹ tempore cum omni Amazonum nomine intercidit.

A. C. V. Scythæ autem tertia expeditione Afiana, cum² annis octo à conjugibus &³ liberis abfuissent, servili bello domi excipiuntur. Quippe conjuges eorum longa exspectatione virorum fessæ, nec jam teneri bello, sed deletos ratæ, servis ad custodiam pecorum relictis nubunt: qui reversos⁴ cum victoria dominos velut advenas armati finibus prohibent. Quibus cum varia victoria fuisse, admonentur Scythæ mutare genus pugnæ, memores non cum hostibus, sed cum servis præcliandum; nec armorum, sed dominorum jure vincendos; verbera in aciem, non⁵ tela adferenda; omissoque ferro, virgas ac flagella, cæteraque servilis metus paranda instrumenta. Probato omnes consilio, instructi sicut præceptum erat, postquam ad⁶ hostem accessere, inopinantibus verbera intentant; adeoque illos perculerunt, ut quos ferro non poterant, metu verberum vincerent; fugamque non ut hostes viæti, sed ut fugitivi servi capebent. Quicunque capi potuerunt, supplicia crucibus luerunt. Mulieres quoque male sibi conscientæ, partim ferro, partim suspendio, vitam finierunt. Post hæc pax apud Scythes fuit, usque tempora⁷ Jancyri

A. C. regis. Huic Darius rex Persarum, sicut supra dictum est, cum filiæ ejus nuptias non obtinuisset, bellum intulit; & armatis septingentis millibus hominum Scythiam ingressus, non facientibus hostibus pugnæ potestatem, metuens, ne, interrupto ponte Istri, reditus sibi intercluderetur, amissis octoginta millibus hominum trepidus refugit: quæ jactura abundante multitudine inter damna

A. C. numerata non est. Inde⁸ Asiam & Macedoniam⁹ domuit".

A. C. Ionas quoque navalí prælio superat. Deinde cognito quod

A. C. Athenienses Ioniis auxilium contra se tulissent, omnem

A. C. impetum belli in eos convertit.

VI. Nunc, quoniam ad bella Atheniensium ventum est,

quæ

¹ Nonnulli omittunt tempore. ² Ann.

³ MS. XXVII. Herodot. I. IV. quo modo hic in nostro legend. maller Vorbius.

⁴ In MS. quodam liberis longe fuissent.

⁵ Prius istud cum victoria T. Faber de-

loleret, quasi ex linea inferiore huc

⁶ Ita B. Ju. &c. Al. ar-

⁷ Gravii ed. ⁸ Usque

⁸ Jancyri B. Jancyri C. ad temp. C. ⁹ Jancyri B. Jancyri C.

Oros. appellat Astyrum vel Accirum. Nostra vero lectio propius Herodoto

& Arriano accedit, qui Idanthyrum;

Straboni etiam & Plut. qui Idanhyrum vocant. ⁹ Tan. Fab. legit: Thra-

ciam & Macedoniam. ¹⁰ Dect. G.

³ Peraillo

quæ non modo ultra spem gerendi, verum etiam ultra gesti fidem patrata sunt; operaque Atheniensium effectu majora quam voto fuere; paucis³ urbis origo repetenda est: quia non, ut cæteræ gentes, à fôrdidis initii ad summa crevere. Soli enim, præterquam incremento, etiam origine gloriantur. quippe non³ advenæ, neque passim collecta populi colluvies originem urbi dedit; sed eodem innati solo, quod incolunt; & quæ illis sedes, eadem origo est. Primi lanificii & olei & vini usum docuere. Arare quoque & serere frumenta, ⁴ glandem vescentibus monstrarunt.⁵ Literæ certe ac facundia & hic civilis ordo di- A. C. sciplinæ veluti templum Athenas habent. Ante Deucalio- ^{1356.}
nis tempora regem habuere Cecropem; quem, ut omnis A. C. antiquitas fabulosa est, biformem tradidere, quia primus ^{1306.} marem feminæ matrimonio junxit. Huic succedit Cranaus, cuius filia⁶ Athis regioni nomen dedit. Post hunc A. C. Amphyctyon regnavit, qui primus Minervæ urbem sacra- ^{1497.} vit, & nomen civitati Athenas dedit. Hujus temporibus, aquarum illuvies majorem partem populorum Græciz absumpsit. Superfuerunt, quos refugia montium receperunt, aut ad regem⁷ Thessalizæ Deucalionem ratibus⁸ evecti sunt; à quo propterea gênum hominum conditum dicitur. Per A. C. ordinem deinde successionis regnum ad⁹ Erechtheum de- ^{1395.} scendit, sub quo frumenti satio apud Eleusin à¹⁰ Tripto- lemo reperta, in cuius munera honorem noctes initiorum sacratae. Tenuit & Ægeus, Thesei pater, Athenis regnum; à A. C. quo per divortium decedens Medea, propter adultam privi- ^{1180.} gni ætatem, Colchos cum¹¹ Medio filio, ex Ægeo suscep-
to, concessit. Post Ægeum Theseus, ac deinceps Thesei filius A. C. Demophoon, qui auxilium Græcis adversus Trojanos tu- ^{1232.} lit, regnum possedit. Erant inter Athenenses & Dorien- ^{A. C.} ses simultatum veteres offensæ, quas vindicaturi bello Do- rienses de eventu prœlia oracula consuluerunt. Respon- sum, superiores fore, ni regem Atheniensium occidissent. Cum ventum esset in bellum, militibus ante omnia¹³ custo- dia

¹ Peraffa B. C. ² Al. urbi. ³ Ad-
vena Ju. ⁴ Glænde B. C. & sic anti-
quiores edd. ⁵ Litera Græca C. ⁶ At-
thi B. Ethis C. ⁷ Amphictyonides B. C. ⁸ Al. Gracia. ⁹ Ad-
verti B. ¹⁰ Herætum B. Heræum C.

Pausanias, Eusebio & Augustino Eri-
thænus dicitur. ¹¹ Neptunus C. ¹² I-
ta plerique MSS. Medeo C. Antiquiores
impressi Medo. ¹³ Custodia Athenien-
sium regi B.

A. c. dia regis præcipitur. Atheniensibus eo tempore rex Codrus
^{2068.} erat ; qui, & responso Dei & præceptis hostium cognitis,
 permutato regis habitu, pannosus, farmenta collo ¹ ge-
 rens, castra hostium ingreditur : ibi in ² turba obſtentium,
 à milite, quem falce ³ astu " convulneleraverat, interfici-
 tur. ⁴ Cognito regis corpore, Dorienses sine prælio dis-
 cedunt. Atque ita Athenienses virtute dueis, pro salute
 patriæ morti se offerentis, bello liberantur.

VII. Post Codrum nemo Athenis regnavit ; quod me-
 moriae nominis ejus tributum est. Administratio reipublicæ
⁵ annuis magistratibus permissa. Sed civitati nullæ tune le-
 ges erant ; quia libido regum pro legibus habebatur. Le-
 gitur itaque Solon, vir iustitiae insignis, qui velut novam
 civitatem legibus conderet ; qui tanto temperamento in-
 ter plebem senatumque egit, (cum, si quid pro altero or-
 dine tulisset, alteri displicitorum videretur) ut ab utriſ-
 que parem gratiam traheret. Hujus viri inter multa ege-
 gria, ⁶ illud memorabile fuit. Inter Athenienses & Mega-
 renses de proprietate Salaminæ insulæ ⁷ prope usque inte-
 ritum armis dimicatum fuerat. Post clades multis ⁸ capi-
 tal esse apud Athenienses coepit, si quis legem de vindi-
 cione canda insula tulisset. Sollicitus igitur Solon, ne aut ta-
 cendo, parum reipublicæ consuleret ; aut censendo, ⁹ sibi
^{593.} subitam dementiam simulat, cuius venia non dicturus mo-
 do prohibita, sed & facturus erat. Deformis habitu more
 vecordium in publicum evolat ; factoque concursu homi-
 num, quo magis consilium dissimularet, insolitis sibi ver-
 sibus fraudere populo coepit, quod vetabatur ; omnium-
 que animos ita cepit, ut extemplo bellum adversus Mega-
 renses decerneretur, insulaque, devictis hostibus, Atheni-
 ensium fieret.

A. C. VIII. Interea Megarenses, memores illati Athenien-
^{561.} sibus belli, & ¹⁰ veriti ne frultra arma movisse viderentur,

matronas

¹ Defens. B. ² Turma C. ³ De-
 est N. ⁴ Sebisius leg. agnito. ⁵ An-
 nua in quibul. MSS. Vide Annott.
⁶ Et illud N. B. ⁷ Pro qua prope usque
 ad inter. C. ⁸ Capitale in MSS. no-
 stris. ⁹ Al. sibi periculum adferret, fa-
 bitam. At deest in MSS. quibus fretus
 expunxit Bongars. haud concedente

tamen Vorstio, cui videtur aliiquid
 addendum ex eo quod ¹¹ parum con-
 sulteret in priore commata sit, vel si omittat-
 tatur saltem hunc in modum scribi-
 bundum : ne aut tacendo respublica, quia
 censendo sibi parum consuleret. ¹⁰ Sic W.
 & Ju. Alii deferti. Quin & Ju. clarius
 pro illatis Athen. habet illatis ab Athen.
¹¹ Locari

seſſu.
 rique-
 gend.
 xxxi.
 omnes
⁵ Pro
 que en-
 adeo re-
 te Gr.
 za. 8

matronas Atheniensium in Eleusinis sacris noctu oppref-
suri naves condescendunt. Qua re cognita, dux Athenien-
sium Pisistratus juventutem in insidiis ¹ locat, jussis matro-
nis solito clamore ac strepitu etiam in ² accessu hostium, ne
intellectos se sentiant, sacra celebrare; egressosque navibus
Megarenses inopinantes aggressus, delevit; ac protinus
classe captiva intermixtis mulieribus, ut speciem captarum
matronarum præberent, ³ Megara contendit. Illi cum &
navium formam & petitam prædam cognoscerent, obvii ad
portum procedunt; quibus cæsis, Pisistratus paulum à ca-
pienda urbe absuit. Ita ⁴ Megarenses suis dolis hosti vi-
ctoriam dedere. Sed Pisistratus, quasi ⁵ sibi, non patriæ
vicisset, tyrannidem per dolum occupat; quippe volun-
tariis verberibus domi affectus ⁶ lacerato corpore in publi- A. C.
cum progreditur; ⁷ advocata concione vulnera populo ^{560.}
ostendit; de crudelitate principum, à quibus hæc se pas-
sum simulabat, queritur; adduntur vocibus lacrymæ, &
invidiosa oratione multitudo credula ⁸ acceditur; amore
plebis invisum se senatui ⁹ affirmat: obtinet ad custodiam A. C.
corporis sui satellitum auxilium; per quos occupata ty- ^{537.}
rannide per annos ¹⁰ xxxiii regnavit.

IX. Post ejus mortem Diocles, alter ex filiis, per vim
stuprata virgine, à fratre puellæ interficitur. Alter, Hip-
pias nomine, cum imperium paternum teneret, interfecto-
rem fratris comprehendendi jubet; qui cum per tormenta A. C.
¹¹ conscius cædis nominare cogeretur, omnes amicos tyran- ^{513.}
ni nominavit. quibus interfictis, quærenti tyranno, an
adibuc aliqui consciæ essent; ¹² neminem ait supereſſe, quem
amplius mori gestiat, ¹³ quam ipsum tyrannum. qua voce
ejusdem se tyranni victorem post ¹⁴ vindictam pudicitiae ^{A. C. 510.}
¹⁵ fororis ostendit. Hujus ¹⁶ virtute cum admonita civitas
libertatis

¹ Læcari jussi, jussi C. ² Al. Ex-
cessu. ³ Al. Megaram. Sed Ju. & ple-
riique MSS. Megara; nec aliter le-
gend. monuit Fr. Gronov. ad Liv.
XXXI. 22. ⁴ Doricens B. C. & sic vett.
omnes edd. sed inepte & ānopōtros.
⁵ Pro in summo commodum. ⁶ Lacerato-
que corp. nostræ & plerique MSS. non
adeo recte. ⁷ Et advocata Ju. proban-
te Gravio. At Tan. Faber ac voca-
ta. ⁸ Incendiar Ju. ⁹ Simulat B. C.

¹⁰ XXXIV. B. ¹¹ Socios C. ¹² In
antiquioribus typis expressis hac in
casu recte leguntur, viz. Nemo, ait,
superest, quem amplius mori gestiam quam
ipsum tyrannum. Impresi quid. itidem
habent reliqui, pro aliqui; adeoque
Scheff. putat Justinum scripsisse, an ad-
huc reliqui aliqui consciæ essent. ¹³ Nisi
B. ¹⁴ Vindicatam pudicitiam N. ¹⁵ De-
bet B. ¹⁶ Vindicta cum B.

libertatis esset, tandem Hippias regno pulsus in exsilio agitur; qui profectus in Persas, ducem se Dario, inferenti Atheniensibus bellum, sicuti¹ supra² significatum est, ad-

A. C. verius patriam suam offert. Igitur Athenienses, auditio

^{490.} Darii adventu, auxilium à Lacedæmoniis, socia tum civitate,³ petiverunt. Quos ubi viderunt quatridui teneri religione, non exspectato auxilio, instructis decem millibus civium, & Platænibus auxiliaribus mille, adversus sexcenta millia hostium in⁴ campos Marathonios in prælium egrediuntur. Miltiades & dux belli erat & auctor non exspectandi auxilii; quem tanta fiducia ceperat, ut plus praefidii in celeritate, quem in sociis duceret. Magna igitur in pugnam euntibus alacritas animorum fuit, adeo ut, cum mille passus inter duas acies essent, citato cursu ante jaçutum sagittarum ad hostem⁵ venerint; nec audaciæ⁶ ejus"

A. C. eventus defuit. pugnatum est enim tanta virtute, ut hinc

^{490.} viros, inde pecudes putares. Viæ Persæ in naves confugerunt; ex quibus multæ⁷ suppressæ, multæ captæ sunt. In eo prælio tanta virtus singulorum fuit, ut cuius laus prima esset, difficile judicium videretur. Inter cæteros tamen Themistoclis adolescentis gloria emicuit, in quo jam⁸ tunc⁹ indoles futuræ imperatoriae¹⁰ dignitatis apparuit. Cynægiri quoque militis Atheniensis gloria magnis scriptorum laudibus celebrata est; qui post prælii innumeratas coedes, cum fugientes hostes ad naves egisset, onustam navem dextra manu tenuit, nec prius dimisit, quam (manum) amitteret; tum quoque amputata dextra, navem sinistra comprehendit; quam & ipsam cum amississet,¹¹ ad postremum¹² morsu navem detinuit. Tantam in eo virtutem fuisse, ut non tot cæribus fatigatus; non¹³ duabus manibus amissis victus, truncus ad postremum, veluti & rabida fera, dentibus dimicaverit. Ducenta millia Persæ

eo prælio,¹⁴ five naufragio, amiserunt. Cecidit & Hippias tyrannus

¹ Vide c. 5. Deest C. B. ² Perduraverunt C. & multi alii MSS. unde Schefferus suspicatur Justinus esse postulaverunt. ³ Campus Marathonis B. C. ⁴ Venerit in ed. Græv. ⁵ Deest N. Acidalius ad Vel. Patric. 2. 55. suum legit, id est, suum eventum audacia habuit, scilicet qualiter sperari sequum

fuit. ⁶ Submersa B. C. W. forsitan ex glossa. ⁷ Deest C. ⁸ In quibus MSS. virtutis, vindicante Scheffero. ⁹ Desunt C. ¹⁰ In antiquioribus edd. ambabus. ¹¹ Sine naufr. C. cum multis aliis MSS. & yet. edd. Perpetram.

tyrannus Atheniensis auctor & concitor ejus belli, diis patriæ ultioribus poenas repetentibus.

X. Interea & Darius, cum bellum ³ instauraret, in ipso ^{A. c.} apparatu decedit, relictis multis filiis & in regno & ante ^{4^s regnum suscepis. Ex his ³ Artemenes maximus natu ^{ata-} tis privilegio regnum sibi vindicabat; quod jus & ordo nascendi & natura ipsa ⁴ gentibus dedit. Porro Xerxes controversiam non de ordine, sed de nascendi felicitate referebat. *Namque Artemenem primum quidem Dario, sed privato provenisse, se regi primum natum. Fratres itaque suos, qui ante geniti essent, privatum patrimonium, quod eo tempore Darius habuisset, non regnum sibi vindicare posse; se esse, quem primum ⁵ in regno jam rex pater justulerit.* Huc accedere, quod Artemenes non patre tantum, sed & matre private adhuc fortunae, avo quoque materno privato, procreatus sit; se vero & matre regina natum, & patrem non nisi regem vidisse; avum quoque maternum Cyrum se regem habuisse, non heredem, sed conditorem tantum regni; ⁶ & si in aequo jure utrumque fratrem pater reliquisset, materno tamen se jure & avito vincere. Hoc certamen concordi animo ad patrum suum ⁷ Ataphernem, veluti ad domesticum judicem, deferunt; qui domi cognita causa Xerxem ⁸ præposuit; adeoque fraterna contentio fuit, ut nec victor insultaverit, nec victus doluerit; ipsoque litis tempore invicem munera ¹⁰ miserint, & jucunda quoque inter se, non solum credula convivia habuerint; judicium quoque ipsum sine arbitris, sine convitio fuérit. Tanto moderatus tum fratres inter se regna maxima dividebant, quam nunc exigua patrimonia partuntur. Igitur Xerxes bellum à patre cœptum adversus Græciam ¹¹ quinquennium instruxit. Quod ubi primum dicit}

¹ Conditor C. cum quibuid, aliis, *Con-*
citator Vulg. ² Sic N. probante Græv.
Al. restaurare. ³ *Ariamenes* B. & alii
nonnulli MSS. ⁴ Al. *cum gentibus as-*
signarent, & sic C. Al. *cum gentibus as-*
signavit. ⁵ Ju. & alii impressi quid.
in regnum; quod Scheffero valde pla-
cer. At Tan. Faber hæc verba delenda
sentit. ⁶ Itaque si N. Schefferus con-
jicit utrumque jungendum: Itaque &
f. Antiquiores add. in omittunt.

⁷ Sic Bonarsius emendat ex Herodo-
to. Veteres cum B. habent *Ariatheruem*,
facili lapsu. Uni suprascriptum, le-
gendum esse *Tisaphernem*. ⁸ Præponit
B. ⁹ Ipso quoque B. ¹⁰ Misericordia; ju-
cunda quoque inter se non solum, sed crebra
convivia. N. *Crebra* item Freinhemio
ex conjectura placebat. Nos cum Græ-
vio vulgatum retinemus. ¹¹ MSS.
nostris per quinquennium.

dicit Demaratus, rex Lacedæmoniorum, qui apud Xerxem exsulabat, amicior patriæ post fugam, quam regi post beneficia, ne inopinato bello opprimerentur, omnia in tabellis ligneis ¹ magistratibus ² prescribit, eademque cera superinducta ³ delet; ne aut scriptura sine tegmine ⁴ indicium daret, aut recens cera dolum proderet; fido deinde servo preferendas ⁵ tradit, iusso, ⁶ magistratibus Spartanorum tradere. Quibus perlatis, Lacedæmone quæstiōni res diu fuit, quod neque scriptum aliquid viderent, nec frustra missas suspicarentur, tantoque rem majorem, quanto sit occultior, putabant. Hærentibus in conjectura viris, ⁷ soror regis Leonidæ consilium scribentis invenit. Eraſa igitur cera, belli consilia deteguntur. Jam Xerxes septingenta millia de regno armaverat & trecenta millia de auxiliis; ut non immerito proditum sit, flumina ab exercitu ejus siccata, Græciamque omnem vix capere exercitum A. c. ejus potuisse. Naves quoque ⁸ mille ducentas numero habuisse dicitur. Huic tanto agmini dux defuit. Ceterum, si regem spectes, divitias, non ducem laudes; quarum tanta copia in regno ejus fuit, ut, cum flumina multitudine consumerentur, ⁹ opes tamen regiæ superessent. Ipse autem primus in fuga, postremus in proelio semper visus est; in periculis timidus; sicubi metus abeſſet, inflatus; denique ante experimentum belli, fiducia virium, veluti naturæ ipsius dominus, & montes in planum ducebat, & convexa vallium æquabat, ¹⁰ & ¹¹ quædam maria pontibus sternebat, quædam ad navigationis commodum per compendium ducebat.

XI. Cujus introitus in Græciam quam terribilis, tam turpis ac fœdus discessus fuit. Nam cum Leonida rex Spartanorum

¹ Sic MSS. nostri & Bongarsii. cum antiquioribus edd. Al. *magistrati*.
² Scribit N. ³ Lapsum hic Justiniūm esse satis acute animadvertisit Elias Borellus, qui Trogum opinatur scriptū: *omnā in tabellis ligneis magistratū prescriptū, eademque cera superinducta delevit; abbreviatiōni vero nostrum deinde in præsens tempus transferentē deles posuisse pro delinijs, à quo delevit deducūtum in Trogo. In Ed. Ju. est eademque cera pro eademque cera, faciente Gravio, qui aliquid tamen o-*

missum esse olfacit, atque hoc modo locum restituendum, *omnia in tabellis ligneis magistratibus prescribit eraſa cera, eademque superinducta scripturam delet.*
⁴ Defuit B. ⁵ Tradidit C. ⁶ Al. *magistrati*, & sic N. C. W. ⁷ Cujus nomen fuit Gorgo. ⁸ *Ducies centum milia numero* MSS. & Edd. ferme omnes.
⁹ In MSS. quibusd. optamen regi superestens. Schefferus putat lectionem veram esse, *opes tamen regi superestens.*
¹⁰ Deest N.

Spartanorum cum quatuor millibus militum angustias Thermopylarum occupasset, Xerxes contemptu paucitatis eos pugnam capellere jubet, quorum cognati Marathonia pugna interfecti fuerant; qui dum ulcisci suos querunt, principium clavis fuere: succedente deinde inutili¹ turba, major cædes editur. Triduo ibi cum dolore & indignatione Persarum dimicatum; quarta die, quum nuntiatum esset Leonida, à xx millibus hostium summum cacumen teneri; tunc hortatur socios: *recedant, & se ad m̄liora patriæ tempora reservent; sibi cum Spartanis fortunam experiendam; plura se patriæ quam vite debere; cæteros ad præsidia Græcia servandos.* Audito regis imperio discessere cæteri, soli Lacedæmonii remanerunt. Initio hujus belli sciscitantibus Delphis oracula² responsum fuerat, aut regi Spartanorum, aut urbi cadendum. Et idcirco rex Leonida, cum in bellum proficeretur, ita suos³ firmauerat, ut⁴ ire se parato ad moriendum animo scirent. Angustias propterea occupaverat, ut cum paucis aut majore gloria vinceret, aut minore damno reipublicæ caderet. Dimissis igitur sociis, hortatur Spartanos: *Meminerint, qualitercumque præliantibus cadendum esse; caverent, ne fortius mansisse, quam dimicasse videantur; nec expeccandum, ut ab hoste circumvenirentur, sed dum nox occasionem daret, securis & laeti superveniendum;* ⁵ *nusquam viatores honestius, quam in castris hostium perituros.* Nihil erat difficile persuadere persuasis mori; ⁶ *Istatim arma capiunt, & sexcenti viri castra quingentorum millium irrumunt, statimque regis prætorium petunt, aut cum illo, aut, si ipsi oppressi essent, in ipsius potissimum sede morituri.* Tumultus totis castris oritur. Spartani, posteaquam regem non inveniunt, per omnia castra⁸ viatores⁷ vagantur, cedunt, sternuntque omnia; ut qui sciant se pugnare non spe victorizæ, sed in mortis ultionem. Proelium à principio noctis in majorem partem diei tractum. Ad postremum non vieti, sed vincendo fatigati, inter ingentes stratorum hostium⁹ catervas occiderunt. Xerxes, duobus

vulne-

¹ Tugna B. Turma C. ² Reiponsum 4 Deest B. 5 Al. præliarentur. In B. regi Spartanorum fuerat, aut urbi aut regi est prælio cadendum. ⁶ Nunquam C. cladem immisere N. ³ Schefferus ma- ⁷ Raptus N. plagæque Scheffero. ⁸ De- lit formaverat, hoc est informaverat. est C. ⁹ Tan. Faber malit aservos.

vulneribus terrestri prælio acceptis, experiri maris fortunam statuit.

A. c. XII. Sed Atheniensium dux Themistocles, cum animadvertisset Ionas, propter quos bellum Persarum suscepserant, in auxilium regis classe venisse; solicitare eos in partes suas statuit. Et cum colloquendi copiam non haberet, quo applicituri erant, ¹ symbolos proponi, & faxis ² proscribi curat; *Quæ vos, Iones, dementia tenet? quod facinus agitatis?* *bellum inferre olim conditoribus vestris,* nuper etiam vindicibus, cogitatis? An ideo mœnia vestra condidimus, ut essent qui nostra delerent? quid si non hæc & Dario prius, & nunc Xerxi, belli causa nobiscum foret, quod vos rebellantes non destituimus? Quin vos in hæc ³ nostra castra ex iſla obsidione transitis? Aut si hoc parum ⁴ tutum est, at vos commisso prælio ite cessim, ⁵ imbibete remis, & à bello discedite. Ante navalis prælii congressionem miserat Xerxes quatuor millia armatorum Delphos, ad templum Apollinis diripiendum; prorsus, quasi non cum Græcis tantum, sed & cum diis immortalibus bellum gereret; quæ manus tota imbris & fulminibus deleta est, ut ⁶ intelligeret, quam nullæ essent hominum adversus deos vires. Post hæc ⁷ Thespias & Platæas & Athenas vacuas hominibus incendit; & quoniam ferro in homines non poterat, in ⁸ ædificia igne graffatur. Namque Athenienses post pugnam Marathoniam, præmonente Themistocle, victoriā illam de Persis, non finem, sed causam ⁹ majoris belli fore, c.c naves fabricaverant. Adventante igitur Xerxe, consulētibus Delphis oraculum responsum fuerat, *Salutem muris ligneis tuerentur.* ¹⁰ Themistocles navium præsidium demonstratum ratus persuadet omnibus; *Patriam* ¹¹ *municipes esse, non mœnia;* civitatemque non in ædificiis, sed in ciribus positam. Melius itaque salutem navibus, quam urbi commissuros. *Hujus sententie*

¹ MS. unus habet *symbolas*. Editio Ju. *symbola.* ² *Perscribi* N. ³ *Vestra* B. C. ⁴ Sic N. B. MS. unus Bongars. & ed. Ju. *Quod Gronovio & Fabro ex conjectura placet.* Alii: *tutum exstas, vos commisso.* ⁵ Sic restituit Gronovius. MSS. & vulg. Edd. *inhibito remos.* ⁶ *Intelligerent* C. ⁷ *Thespades* B. *Theſ-*

piadas C. ⁸ *Ædificiis* B. ⁹ *Majoriibus* bellis B. ¹⁰ N. Periodum hanc aliter legit, cum Themistocles interpretatus esset, *Deum muros ligneos dixisse naves;* ejus probato consilio, conjuges liberosque Salaminis demandant: *spī naves armati conseruantur;* idem & alia civitates: *Gracia faciunt.* ¹¹ Al. *municipia probante Scheff.*

Sententiae etiam Deum auctorem esse. Probato consilio, conjuges liberosque, cum pretiosissimis rebus, ¹ abditis insulis, relicta urbe, demandant; ipsi naves armati conseruantur. Exemplum Atheniensium & aliæ urbes imitatae. Itaque cum adunata omnis sociorum classis & intenta in bellum navale esset; angustiasque Salaminii freti, ne circumveniri à multitudine possit, occupassent; dissensio inter civitatum principes oritur. qui cum deserto bello ad sua tuenda delabi vellent, ² timens Themistocles, ne discessu sociorum vires minuerentur, per ³ servum fidum Xerxi nuntiat; uno in loco eum contractam Græciam capere facilime posse. Quod si civitates, quæ jam abire vellent, dissidentur; majore labore ei singulas consecrandas. Hoc dolo impellit regem signum pugnæ dare. Græci quoque adventu hostium occupati præclium collatis viribus capebunt. Interea rex velut ⁴ spectator pugnæ cum parte navium in litore remanet. ⁵ Artemisia autem regina Halicarnassi, quæ in auxilium Xerxi venerat, inter ⁶ primos duces bellum acerrime ciebat: *Quippe ut in viro muliebrem timorem, ita in muliere virilem audaciam cerneret.* Cum anceps præclium esset, Iones juxta præceptum Themistoclis pugnæ se paulatim subtrahere cooperunt, quorum defectio animos ⁷ cæterorum fregit. Itaque circumspicientes fugam pelluntur Persæ; & mox, prælio vieti, in fugam vertuntur. In qua trepidatione multæ captæ naves, multæ ⁸ mersæ; plures tamen, non minus fævitiam regis quam hostem timentes, domum dilabuntur.

XIII. Hac clade perculsum & dubium consilii Xerxes Mardonius aggreditur. Hortatur, ⁹ in regnum abeat, ne quid seditionis moveat fama adversi belli, ¹⁰ in majus, sicuti mos est, omnia extollens; sibi ccc millia armatorum lecta ex omnibus copiis relinquat. qua mansuetus

aut

¹ MS. unus *abditus*, ex quo Sebistius *abditus* legit, consentiente Berneggero. Rebus tuis vulgatum. Sunt enim *abditæ insulae* quæ, ut ait Voss., in recessu sinu intimo fuere littæ. ² Verstus N. ³ Siciliam nominat Herodotus, VIII. 75. ⁴ Expedita C. ad stipulanticibus aliquot aliis MSS. Unde Val. Acidalius ad Vel./Paterc. II. 14. facit *expedita*, antiquæ pro *spectator*. ⁵ Ar-

temidora N. & unus alias MS. quo modo & Orosius II. ⁶ Antiquiores typis expressi primores. ⁷ Ceteris C. MSS. plerique *cætor*, quo modo Justinianus scripsisse putat Scheff. & verba *animos cætorum* glossatoris esse. ⁸ Submersa N. B. ⁹ Ut in regnum redeas C. ¹⁰ Et in majus B. C. & plerique MSS. Sed rectius omittitur.

aut cum gloria ejus perdomiturum se Græciam; aut, si aliter eventus ¹ferat, fine ejusdem infamia hostibus cœsurum. Probato consilio, Mardonio exercitus traditur; reliquas copias rex ipse reducere in regnum parat. Sed Græci audita regis fuga consilium ineunt pontis interrumpendi, quem ille Abydo veluti vîctor maris fecerat; ut, intercluso reditu, aut cum exercitu deleretur; aut, desperatione rerum, pacem viâtus petere cogeretur. Sed Themistocles timens, ne interclusi hostes desperationem in virtutem verterent, & iter, quod aliter non pateret, ferro patefacerent; *satis multos hostes in ²Græcia remanere di-
cîtans, nec augeri numerum retinendo oportere;* cum vincere consilio cæteros non possit, eundem servum ad Xerxem mittit, certioremq[ue] consilii facit, & occupare transitum maturata fuga jubet. Ille percusus nuntio ³tradit ducibus milites perducendos; ipse cum paucis Abydon contendit. Ubi cum solutum pontem hibernalis tempestatis offendisset, piscatoria scapha trepidus trajecit. ⁴Erat res spectaculo digna & estimatione fortis humanae, rerum varietate miranda, in exiguo latenter videre navigio, quem paulo ante vix æquor omne capiebat; carentem etiam omni servorum ministerio, cuius exercitus propter multitudinem terris graves erant. Nec pedestribus copiis, quas ducibus assignaverat, felicius iter fuit; siquidem quotidiano labore (neque enim ulla est metuentibus quies) etiam fames accesserat. Multorum deinde dierum inopia ⁵contraxerat & pestem; tantaque fœditas morientium fuit, ut viæ cadaveribus implerentur, alitesque & bestiæ ⁶escæ illecebribus solicitate exercitum sequerentur.

A. C. XIV. Interim Mardonius in ⁷Græcia Olynthum ex-
479. pugnat. Athenienses quoque in spem pacis, amicitiamque regis

¹ Fuerit C. & MSS. plurimi. ² Græciam C. & multi alii MSS. ³ Tradidit C. ⁴ Vedit Schefferus locum hunc esse contaminatum. Labes tamen omnis detergetur, si scriperis: *Erat res spectaculo digna, & estimations fortis humana rerum varietate miranda.* Hoc est, erat res, unde poterat humanae varietati sors, propter tantam varietatem & mutabilitatem miranda; unde poterat perspicere, quam fragilis

esset sors humana, & quantis & quam miris varietatibus esset obnoxia. Editio Junctina longius abit ab aliis libris, quæ legit: *Erat res spectaculo digna, & ad estimationem rerum humana fortius varietas miranda.* Grav. ⁵ Contrarans mallet Scheff. improbabile Grav. ⁶ Sic N. W. B. & edd. antiquiores. Alii omittunt esca. ⁷ Tan. Faber legit Thracia.

regis sollicitat, spondens incensæ¹ eorum urbis etiam² in majus³ restitucionem. Posteaquam nullo pretio libertatem videt his venalem, incensis quæ ædificare cœperat, copias in Bœtiā transfert. Eo & Græcorum exercitus, qui centum millium fuit, secutus est; ibique prælium commissum. Sed Fortuna regis cum duce mutata non est. Nam vicitus Mardonius veluti ex naufragio cum paucis profugit. Castra referta regalis opulentia capta. Unde primum Græcos, diviso inter se auro Persico, divitiarum luxuria cepit. Eodem forte die, quo Mardonii copiæ deletæ sunt, etiam navalī prælio in Asia sub monte⁴ Mycale aduersus Persas dimicatum est. Ibi ante congreßionem, cum classes ex adverso starent, fama ad utrumque exercitum venit, vicisse Græcos & Mardonii copias occidione⁵ occidisse. Tantam famæ velocitatem fuisse, ut cum matutino tempore prælium in Bœtia commissum sit, meridianis horis in Asiam, per tot maria & tantum spatii, tam brevi horarum momento, de victoria nuntiatum sit! Confecto bello, cum de præmiis civitatum ageretur, omnium iudicio, Atheniensium virtus⁶ cæteris prælata. Inter duces quoque Themistocles, princeps civitatum testimonio iudicatus, gloriam patriæ suæ auxit.

XV. Igitur Athenienses, aucti & præmiis belli & gloria,^{a. c.}
urbem ex integro condere moluntur. Cum mœnia majora⁷.⁸ complexi fuisse, suspecti esse Lacedæmoniis cœperé, reðte⁹ reputantibus, quibus ruina urbis tantum incrementi dedisset, quantum sit datura munita civitas. Mittunt ergo legatos, qui monerent, ne¹ munimenta hostibus & receptacula futuri belli exstruant. Themistocles, ut vidit spei urbis invideri, non existimans abrupte agendum, respondit legatis, ituros Lacedæmonem, qui de ea re pariter cum illis consulant. Sic dimissis Spartanis, hortatur suos, opus maturent. Dein ipse interjecto tempore in⁸ legationem proficiscitur, & nunc in itinere infirmitate simulata, nunc tardita-

¹ Eius B.C. ² Defunct B. ³ Al. Ma-
ria vel Moſia, dapravate. ⁴ Bongars.
œcidisse. ⁵ Pro ceterorum virtus pra-
lata. ⁶ Al. recte putantibus, ex quo
Sebili reputantibus facit, omisso recte.
In B. ita legitur: ruinam urbi tantum
incrementum dedisse &c. ⁷ Sebilius mal-

ler, munimenta hostibus in receptaculum:
vel, munimenta receptacula, per apposi-
tionem MSS quæd. receptacula futu-
rum bellum. Scheff. credit scripsisse
Justinum, & distinxisse: ne munimenta
hostibus receptacula futura, in bellum ex-
fruerent. ⁸ Legatione C & pleriq; MSS.

tarditatem collegarum accusans, sine quibus¹ agi jure² nihil possit, diem de die proferendo, spatium consummando operi quærebat. cum interim nuntiatur Spartanis, opus³ Athenis maturari; propter quod⁴ denuo⁵ legatos mittunt ad inspiciendam rem. Tum Themistocles per servum magistratibus scribit⁶ Atheniensium⁷, legatos vinciant, pignusque teneant, ne in se gravius consulatur.⁸ Adiit deinde⁹ concionem Lacedæmoniorum; indicat permunitas Athenas esse, & posse jam illatum bellum non armis tantum, sed etiam muris sustinere: Si quid ob eam rem de se crudelius statuerent, legatos eorum in hoc pignus Athenis retentos. Graviter deinde castigat eos, Quod non virtute, sed imbecillitate sociorum, potentiam quererent. Sic dimis-
tus, veluti triumphatis Spartanis, à civibus excipitur. Post hæc Spartani, ne vires otio corrumperent, & ut bis illa-
A. C. tum à Persis Græciæ bellum ulciserentur, ultro fines eo-
477. rum¹⁰ depopulantur. Ducem suo, sociorumque exercitui deligunt Pausaniam, qui pro ducatu regnum Græciæ af-
A. C. fectans proditiois præmium cum Xerxe nuptias filiæ ejus
476. paciscitur, redditis captivis, ut fides regis aliquo beneficio obstringeretur. Scribit præterea Xerxi, quo/cumque ad se
⁹ nuntios misisset, interficeret, ne res loquacitate hominum proderetur. Sed dux Atheniensium Arilides¹¹ belli socius, collegæ conatibus obviam eundo, simul & in rem sapienter consulendo, proditiois consilia discussit. Nec multo
A. C. post accusatus Pausanias damnatur. Igitur Xerxes, cum
475. proditiois dolum publicatum videret, ex integro bellum
¹ instituit.

¹ Sebilius præfert agere, ut referatur ad Themistoclem. ² Non posse B.
³ Atheniensium B. Atheniensis in quibusd. MSS. quod in Atheniensis maturare mutandum existimat Scheff. ⁴ Deest B.
⁵ Al. adit. ⁶ In eone. B. & quid. MSS probante Scheff. Hic nempe ad-
-⁷ sive compositum significacionem sim-
plicis habet, atque ita præpositio in
eo est supervacua. ⁷ Lastigavit C.
⁸ Populans G. ⁹ MSS. fere omnes
(vid. Gronov. obf. rvat. I. III. c. 20.)
potios, pontios, pontion, nuntios pontios.
Voss. conjicit prossimū primo scriptum
fuisse. At Bongars. putat barbarum
aut Persicam vocem esse Freinsheimius
concessos eruit. Scheffius vero felicius
existimat Pontios se rectissime habere,

sed de iis, qui ex Ponto sunt, oportere
accipi. Fuit enim Pausanias constitu-
tus in Hellepono, cum scriberet ad
Xerxem, ut ex Thucydide manife-
stum. Inde igitur qui mittebantur
erant Pontii, Græcis Nòriis, ut apud
Stephanum est legere. Nisi quis pu-
tet utrumque legendum, quod, ut dixi,
in quibusdam reperitur, nuntios Pon-
tios, ut sint nuntii Pontis nuntii ex
Ponto seu Hellepono missi. Hanc
Scheffier tentiam lubens amplector,
nisi quod Ponticos (sic enim Latini
malunt) reposuerim, ut scriptum re-
perio in MSQ. antiquo Col. Corp. Chri-
stii, cuius tamen margini à manu re-
centiori Pontios adponitur. ¹⁰ N. W.
B. una voce auctius, belli socius electus.

¹ Restituit

¹ instituit. Græci quoque ducem constituunt Cimonem Athenensem, filium Miltiadis, quo duce apud Marathōnem pugnatū est, juvenem, cuius magnitudinem futuram pietatis documenta prodiderunt. Quippe patrem ob crimen peculatus in carcerem conjectum, ibique defunctum, translatis in se vinculis ad sepulturam redemit. Nec in bello judicium diligentium fecellit; siquidem, non inferior virtutibus patris, Xerxem, terrestri navalique² bello superatum, trepidum recipere se in regnum coegerit.

LIBER III.

BREVIARIUM CAPITUM.

- 1 Xerxis & Artabani praefecti perfidi tragicus interitus.
- 2 Bellorum inter Lacedæmonios & Athenenses origo. Sparta Republica, & Legislator.
- 3 Leges à Lycurgo Spartanis latæ, quomodo ratæ fiant & habentur.
- 4 Bellum Messeniis illatum ob stupratas virginēs: & spuriorum Spartanorum in Italiam migratio.
- 5 Messeniī scelerum suorum luunt pœnas; & bellum instaurant, ac tandem superantur.
- 6 Tertium bellum Messenium; Peloponnesiacum item, in quo multæ eventuum variorum facies.
- 7 Pacis fædus ruptum. Spartani premuntur Periclis virtute, cuius egregia in rem publicam merita describuntur. Iterum pax sancta & violata: unde bellum Siculum.

I. **X**ERXES rex Persarum, terror antea gentium, bello in³ Græciam infeliciter gesto, etiam suis contemptui esse cœpit. Quippe Artabanus praefectus ejus, deficiente quotidie regis majestate, in spem regni adductus, cum septem robustissimis filiis regiam vesperi ingreditur, (nam amicitiae jure semper illi patebat) trucidatoque rege, voto suo obsistentes filios ejus dolo aggreditur. Securior de Artaxerxe, puero admodum, fingit regem à Dario, qui erat adolescentis, quo maturius regno potiretur, occidit; impellit Artaxerxem parricidium parricidio vindicare.

Cum

¹ Restituit B. Instruit reponeret Græcia, quo modo etiam scriptum vius. ² Prælio B. ³ Pro aduersus habetur in B. & antiquioribus Edd. Graciā, vel per Antiptolin pro in

Cum ventum ad domum Darii esset, dormiens inventus,
 A. C. quasi somnum fingeret, interficitur. Dein cum unum ex
^{473.} regis filiis sceleri suo supereffe Artabanus videret, metue-
 retque de regno certamina principum, assumit in societa-
 tem consilii Bacabasum; qui præsenti statu contentus rem
¹ prodit Artaxerxi, ut pater ejus occisus; ut frater falla
² parricidi suspicione oppressus; ut denique ipsi² parentur
³ insidiae. His cognitis Artaxerxes, verens Artabani nume-
 rum filiorum, in posterum diem³ paratum esse armatum
 exercitum jubet, recognitus & numerum militum & in
 armis industriam singulorum. Itaque cum inter cæteros
 & ipse Artabanus armatus afflisteret, rex simulat, se brevio-
 rem loricam habere, jubet Artabanum secum commutare,
 exuentem se ac nudatum gladio trajicit; tum & filios
 ejus corripi jubet. Atque ita egregius adolescens⁴ & cædem
 patris & se ab insidiis Artabani vindicavit.

II. Dum hæc in Persis⁵ geruntur, interea Græcia omnis,
 ducibus Lacedæmoniis & Atheniensibus, in duas divisa
 partes, ab externis bellis, velut in viscera sua, arma con-
 vertit. Fiunt igitur de uno populo duo corpora; & eo-
 rundem castrorum homines in duos hostiles exercitus divi-
 duntur. Hinc Lacedæmonii communia quondam civita-
 tum auxilia ad vires suas trahebant: inde Athenienses &
 vetustate⁶ gentis & gestis rebus illustres propriis⁷ viribus
 confidebant. Atque ita duo potentissimi Græciæ populi,
 institutis Solonis & Lycurgi legibus pares, ex⁸ æmula-
 tione virium in bellum ruebant. Namque Lycurgus, cum
 fratri suo⁹ Polydectæ Spartanorum regi succellisset, regnum
 A. C. que sibi vindicare potuisset,¹⁰ Charilao, filio ejus, qui na-
^{89.} tus postumus fuerat, cum ad ætatem adultam pervenisset,
 regnum summa fide restituit: ut intelligerent¹¹ omnes,
 quanto plus apud bonos pietatis jura, quam¹² omnes¹³
 opes valerent. Medio igitur tempore dum infans convale-
 scit,

¹ Prodidit C. ² Parentur B. ³ An-
 tiquiores edd. paratum esse exercitum
 armatumque jubet. ⁴ MSS quod. &
 eadem patris, nec et fratri & se. N.B.W.
 Ju. & eadem patru, & nec et fratr, &
 se. Quod cum & in aliis edd. anti-
 quioribus conspicatur, forsitan non re-
 gisciendum. Scheff. horum alterum
 glossatoris esse conjicit, Justinum ve-

ro nostrum scripsisse: & natus patru &
 fratri, & se. ⁵ Aguntur B. ⁶ Generis
 B. ⁷ Al. arbitri, pro quo legit Vorst.
 eivibus. ⁸ Simulatione MSS. Bongarf. &
 C. ⁹ MSS. Polybita. Recte cum Ju-
 Tolydeha. ¹⁰ Recte Ju. pro Charille
 ut in MSS. ¹¹ Fab. legit homines.
¹² Deest N.

scit, tutelamque ejus administrat, non habentibus Spartanis leges instituit, non inventione earum magis, quam exemplo clarior: siquidem nihil lege ulla in alios sanxit, cuius non ipse primus in se¹ documenta daret. Populum in obsequia principum, principes ad iustitiam imperiorum² formavit. Parcimoniam omnibus³ suasit, existimans laborem militiae affida frugalitatis consuetudine faciliorem fore. Emi singula non pecunia, sed compensatione mercium jussit. Auri argenteique usum velut omnium scelerum materiam sustulit.

III. Administrationem reipublicae per ordines divisit: ^{a. c.}
Regibus potestatem bellorum, ³ magistratibus judicia per⁴ annuas successiones, senatui custodiam legum, populo sublegendi senatum, vel creandi quos vellet magistratus, potestatem permisit. Fundos omnium æqualiter inter omnes divisit, ut æquata patrimonia neminem potentiores altero redderent. Convivari omnes publice jussit, ne cuius divitiae vel luxuria in occulto essent. Juvenibus non amplius una veste uti toto anno permisit, nec quenquam cultius quam alterum progredi; nec epulari opulentius, ne imitatio in luxuriam⁵ verteretur. Pueros puberes non in forum, sed in agrum deduci pracepit, ut primos annos non in luxuria,⁶ sed in opere & laboribus agerent. Nihil eos somni causa subternere, & vitam sine pulmento degere, neque prius in urbem redire, quam viri facti essent, statuit. Virgines sine dote nubere jussit, ut uxores eligerentur, non⁷ pecuniae; severiusque⁸ matrimonia sua viri coercerent, cum nullis dotis frænis tenerentur. Maximum honorem non divitum & potentium, sed pro gradu æta-

tis

¹ B. & MSS. plerique documentum: quod præfert Scheff. ² Obsequium C. Sic MSS. nostri, cum uno Bongarfi, & ed. Ju. Al. firmavit, quam lectio- nem etiam Freinhem. in indice secutus est. ³ Pro suasis C. & MSS. plurimi habent item, cuius loco idem reposuit Salmas. repetitque ex proximo formavit. At Boxhornius in MS. Leidensti reperit, parcimoniam omnibus item suasis; concidit tamen legendum, parcimoniam omnibus utilem suasis, refragante Vorstio, qui vocibus modo transpositis malit legere, parcimoniam item omnibus suasis. ⁴ Magistratus C. &

quæd. alia MSS. Unde Bongarf. legend. censet magistrati, quod in MS. Fuldensti & manifeste reperit Modius. Scheff. legit in magistratus judicio, dif- sentiente Grævio. ⁵ Annos successores B. C. & quæd. al. MSS. perperam. Judicia & annas sue. Ju. ⁷ Fr. Modius in uno MSS. suorum ait esse, convivare omnes publice jussit: ex quo facit conviverent omnes p. juss. ⁸ Sebilius legit verteret. ⁹ Sed in opia N. Sed in inopia Scheff. Grævius retinet opere. Opus vero est labor rusticus. ¹⁰ Pe- cunia C. ¹¹ Hoc est, uxores suas.

tis senum esse voluit. Nec sane usquam terrarum locum honoratiorem senectus habet. Hæc quoniam primo, solutis antea moribus, dura videbat esse, auctorem eorum Apollinem Delphicum fingit, & inde se ea ex præcepto numinis detulisse, ut contuescendi tedium metus religionis

A.C. vincat. Dein ut æternitatem legibus suis daret, jure*jurans*
276. do obligat civitatem, nihil eos de ejus legibus mutatiros priusquam revertetur; & simulat, se ad oraculum Delphicum proficisci consulturum, quid addendum¹ mutandumque legibus videretur. Proficiscitur autem Cretam, ibique perpetuum exsiliū egit, abjicique in mare ossa sua moriens jussit, ne relatis Lacedæmonem, solutos se Spartani religione juris*jurandi* in dissolvendis legibus arbitrantur.

A.C. IV. His igitur moribus ita brevi civitas convaluit, ut,
742. cum Messeniis propter stupratas virgines suas in solenni Messeniorum sacrificio bellum intulissent, gravissima se execratione obtrinxerint, non prius quam² Messenam expugnassent reversuros; tantum sibi vel de viribus suis, vel de fortuna spondentes. Quæ res initium diffensionis Græciæ & intestini belli causa & origo fuit. Itaque, cum contra præsumptionem suam annis decem in obsidione urbis tenerentur, & querelis³ uxorum post⁴ tam⁵ longam viduitatem revocarentur: veriti, ne hac perseverantia belli gravius sibi quam Messeniis nocerent; quippe illis quantum juvenitatis bello intercidat, mulierum fecunditatē suppleri; sibi &⁶ belli damna affidua & fecunditatē uxorum, absentibus viris, nullam esse: itaque legunt ju-
751. venes ex eo genere militum, qui post jus*jurandum* in supplementum venerant, quibus Spartam remissis promiscuos omnium seminarum concubitus permisere; maturiorem futuram conceptionem rati, si eam singulæ per plures viros experirentur. Ex his nati, ob notam materni pudoris,
6 Partheniæ vocati. qui cum ad annos xxx pervenissent, metu inopiæ (nulli enim pater existebat, cujus in patri-
monium

¹ Bellovacensis Vincentius legit, peram. ³ Iporum uxorum C. ⁴ Deest
vol mutandum. Unde Jac. Tollius (Not. C. ⁵ Bella B. & plerique MSS. Schaff.
ad Auson. Edyl. XI. v. 90.) olim putat nostrum scripsisse, & ex bello
scriptum fuisse colligit, mutandumve. ⁶ damna affidua, & per bella intellexisse
² MSS. Mojeniam & Messeniam. per- prælia. ⁶ Partheniæ Vulg. Spartani B.

monium successio speraretur) ducem¹ Phalantum affumunt, filium Arati, qui auctor Spartanis fuerat juvenitatis ad generandam sobolem domum remittendae: ut sicuti dudum patrem ejus nascendi auctorem habuissent, sic ipsum spei ac dignitatis suae haberent. Itaque nec salutatis matribus, è quarum adulterio infamiam collegisse videbantur, ad sedes inquireendas proficiscuntur; diuque & per varios casus jaetati, tandem in Italiam deferuntur, & occupata arce Tarentinorum, expugnatis veteribus incolis,² sedes ibi constituunt. Sed post annos plurimos dux³ eorum Phalantus, per seditionem in exsilio⁴ proturbatus, Brundusium se contulit, quo expulsi sedibus suis⁵ veteres⁶ Tarentini conesserant. Hic moriens persuadet, *ut q̄sa sua postremasque reliquias conterant, & tacite spargi in foro Tarentinorum curent. Hoc enim modo recuperare illos patriam suam posse, Apollinem Delphis cecinisse.* Illi arbitrantes eum in ultionem sui civium fata prodiisse, præceptus paruere; sed oraculi diversa sententia fuerat. Perpetuitatem enim urbis, non amissionem hoc facto⁷ promiserat. Ita ducis exsulis consilio & hostium ministerio, possestio Tarentina⁸ Partheniis in æternum fundata. Ob cujus beneficii memoriam Phalanto divinos honores decrevere.

V. Interea Messenii, cum virtute non possent, per insidias expugnantur.⁹ Dein, cum per annos LXXX gravia¹⁰ servitutis verbera¹¹ plerumque & vincula, cæteraque¹² captivitatis mala perpetri essent, post longam pœnarum patientiam,¹³ bellum¹⁴ restaurant. Lacedæmonii quoque eo¹⁵ consipratus ad arma concurrunt,¹⁶ quod adversus servos¹⁷ dimicaturi videbantur. Itaque cum hinc injuria, inde indignitas animos acueret; Lacedæmonii, de belli eventu oraculo Delphis consulto, jubentur ducem belli ab Atheniensibus petere. Porro Athenientes, cum responsum cognovissent,

¹ Al. *Phalantum*. ² *Sedem sibi B.* ³ *Terturbatus B.C. & antiquiores edd.* ⁴ *Deell C.* ⁵ *Promiserat Deus. Ita N.* ⁶ *Spartani B.* ⁷ *Vof. distinguist: Deinde cum per annos LXXX. gravia servituti, verbera plerumque & vincula, cæteraque captivitatis mala, perpetri essent, 8 Sebifius leg. plerique. 9 Capta civi-* ¹⁰ *Bela C. & sic edidit Bongars. 11 Bela C. 12 Boxhorn. pro consipratus legend. censet concensus: Sebif. autem confirmatus. 13 MSS. & plerique edd. quo Acidalium (ad Vell. II. 230. 8.) & Voritium fecutus sum. In uno MS. Bongars. reperit discriminandum videbatur.*

A. c. gnovissent, in contemptum Spartanorum, Tyrtæum poëtam,¹ claudum pede, misere; qui tribus præliis fusus eo usque desperationis Spartanos adduxit, ut² ad supplementum exercitus servos suos manumitterent, hisque interfectorum matrimonia pollicerentur; ut non numero tantum amissorum civium, sed & dignitati succederent. Sed³ leges Lacedæmoniorum, ne contra fortunam pugnando, majora detrimenta civitati⁴ infligerent, reducere exercitum voluerunt; ni intervenisset Tyrtæus, qui composita carmina exercitui pro concione recitavit, in quibus horamenta virtutis, damnorum solatia, belli consilia conscriperat. Itaque tantum ardorem militibus injectit, ut non de salute, sed de sepultura⁵ solliciti, telleras, insculptis suis & patrum nominibus, dextra brachio deligarent; ut, si omnes adversum proelium consumpfisset, & temporis spatio confusa corporum lineamenta essent, ex indicio titulorum tradi sepulturæ possent. Cum sic animatum reges exercitum viderent, curant rem hostibus⁶ nuntiari. Messeniis autem non timorem res, sed æmulationem mutuam dedit. Itaque tantis animis concursum est, ut raro unum
A. c. quam cruentius prælium fuerit. Ad postremum tamen vi-

^{66.} catoria Lacedæmoniorum fuit.

VI. Interjecto tempore, tertium quoque bellum Messenii reparavere: in cuius auxilium Lacedæmonii inter reliquos socios etiam Athenienses adhibuere. quorum fidem cum suspectam haberent, supervacaneos simulantes à bello⁷ eosdem dimiserunt. Hanc rem Athenienses graviter ferentes, pecuniam, quæ erat in stipendium Perfici belli⁸ ab universa Græcia collata, à Delo Athenas⁹ transferunt, ne deficientibus à fide societatis Lacedæmoniis, prædæ ac rapinæ esset. Sed nec Lacedæmonii quievere; qui cum Messeniorum bello occupati essent, Peloponnenses immisere, qui bellum Atheniensibus facerent. Parvæ tunc temporis, clafle in Ægyptum missa, vires Atheniensibus erant:

¹ Claudio C. & plerique MSS. ² In verum esse existimat Græv. qui tamen supple. B. ³ Et reges B. ⁴ Impenderent B. Infunderent C. & plerique MSS. ⁵ Solliciti essent. Deinsculptis C. ⁶ Nuntiare B. C. ⁷ C & alia quæd. MSS. eodem, probante Scheff. ⁸ Ad universam Graciæ C. ⁹ Transtulerunt C.

¹ erant: Itaque navalii prælio dimicantes facile superantur. Interjecto deinde tempore, post redditum ² suorum, aucti & ³ classis & militum robore, prælium ⁴ reparavere. Jam & Lacedæmonii, omissis Messeniis, adversus Athenienses arma verterant. Diu varia victoria fuit; ad postremum æquo Marte utrimque discessum. Inde revocati Lacedæmonii ad Messeniorum bellum, ne medium tempus otiosum Atheniensibus relinquerent, ⁵ cum Thebanis paciscuntur, ut Bœotiorum imperium his restituerent, quod temporibus Persici belli amiserant, ut illi Atheniensium bella susciperent. Tantus furor Spartanorum erat, ut duobus bellis impliciti suscipere tertium non recusarent, dummodo inimicis suis hostes acquirerent. Igitur Athenienses A. C. ^{455.} adversus tantam tempestatem belli duos duces diligunt, Pe- A. C. ^{456.} riclem spectatæ virtutis virum, & Sophoclem scriptorem tragœdiarum; qui, diviso exercitu, & Spartanorum agros vastaverunt, & multas ⁶ Achajæ civitates Athenientium imperio adjecerunt.

VII. His malis fracti Lacedæmonii ⁷ in ⁸ annos xxx pe- A. C. pigerunt pacem; sed tam longum otium inimicitiae non ^{441.} tulerunt. ⁹ Itaque quintodecimo anno, rupto fœdere, cum ^{A. C. 451.} contemptu deorum hominumque fines Atticos populantur; & ne prædam potius, quam pugnam expetisse vide- rentur, hostes ad prælium provocant. Sed Athenienses consilio ¹⁰ Periclis ¹¹ ducis populationis injuriam differunt in tempus ultionis, supervacuam pugnam ¹² existimantes, cum ulcisci hostem sine periculo possent. Deinde interje- etis diebus naves condescendunt, & nihil sentientibus Lacedæmoniis ¹³ totam Spartam deprædantur, multoque plura auferunt, quam amiserant. Prorsus ut in comparatione damno-

¹ Addiderant pro erant in C. & ple- Grav. ed. 8 Intra quindecim annos B. risque MSS. Adeo ut Scheff. vix dubium sit, quin divisi scripsiterit Ju- & aliquot alii MSS. Scheff. suspicatur Justinum scripsisse, itaque intra quintum decimum annum rupto fœdere. Quam emendationem valde probat & laudat Grav. à qua non longe abit Juntina, in qua scribitur: itaque intra XV. annos. ⁹ Unus cod. MS. quem vidi Bongars. & hic & paullo post habet Pericli. ¹⁰ Sebis. duct. Berneq. vero expungeret. ¹¹ Al. affirmatur. ¹² Sebis. emendat oram Spartanam, laudante Berneq.

damnorum longe ¹ pluris fuerit ultio, quam injuria. Clara quidem hæc Periclis expeditio habita; sed multo clarior privati patrimonii contemptus fuit. Hujus agros in populatione cæterorum intactos hostes reliquerant, sperantes acquirere se illi posse, aut periculum ex invidia, aut ex suspicione proditionis infamiam. Quod ante prospiciens Pericles, & futurum populo prædixerat, & ad invidiæ impetum declinandum, agros ipsos dono reipublicæ dederat; atque ita, unde periculum quæsitum fuerat, ibi maximam gloriam invenit. Post hæc interiectis diebus navalí prælio dimicatum est: victi Lacedæmonii fugerunt. Nec cessatum deinceps est; quin, aut terra, aut mari, varia præliorum fortuna invicem se trucidarent. Denique fessi tot malis pacem in annos quinquaginta fecere, quam non nisi sex annis servaverunt. Nam inducias, quas proprio nomine condixerant, ex sociorum persona rumpabant; quippe quasi minus perjurii contraherent, si ferentes sociis auxilia, potius quam si ² ipsi aperto prælio dimicassent. Hinc bellum in Siciliam translatum: quod priusquam ³ expono, de Siciliæ situ pauca dicenda sunt.

L I B E R IV.

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

- 1 Siciliæ insulæ situs, soli natura. Aetna item montis ac Scyllæ & Charybdis miraculum.
- 2 Nomina, incolæ veteres, tyranni Siciliæ, cui Carthaginenses inkiant.
- 3 Rheginenses ab Himeranis oppressi. Athenienses imperium Siciliæ ambiunt & prospere agunt initio.
- 4 In incepto pergentes Syracusani Lacedæmonios accersunt. Graecorum concursus fit, & bellum in Siciliam transfertur.
- 5 Athenienses à Gylippo Lacedæmoniorum duce terra marique franguntur, ducibus Demosthene & Nicia indecoro fato sublatis.

I. **SICILIAM** ferunt angustis quondam fauibus Italizad hæsiſſe,⁴ direptamq; velut à corpore majore impetu superi

¹ Hoc est, plus efficerit, plus præstiterit. & sic in quibusd. MSS. quæ Bongars. terit. ² Sic N. alii omittunt ipsi. vidit. Scheff. *Diruptam* maller. ³ Exponam B. C. ⁴ Direptamque C.

superi maris, quod toto undarum onere illuc vehitur. Est autem ipsa terra tenuis ac fragilis & cavernis quibusdam fistulisque ita penetrabilis, ut ventorum tota ferme flatibus pateat ; necnon & ignibus generandis nutriendisque soli ipsius naturalis ¹ materia : quippe intrinsecus stratum sulphure & bitumine traditur ; quæ res facit, ut, spiritu cum igne ² inter interiora luctante, ³ frequenter & pluribus locis nunc flamas , nunc ⁴ vaporem, nunc fumum eructet. Inde denique Aetnae montis per tot secula durat incendium. Et ubi acrior per spiramenta cavernarum ventus incubuit, harenarum ⁵ moles egeruntur. Proximum Italiæ promontorium Rhegium dicitur, ideo quia Græce abrupta hoc nomine pronuntiantur. Nec mirum si fabulosa est loci hujus antiquitas, in quem res tot coiere miræ. Primum quod nusquam alias tam torrens fretum, ⁶ nec solum citato impetu, verum etiam ⁷ saeo ; neque experientibus modo terrible, verum etiam procul ⁸ videntibus. Undarum porro ⁹ inter se concurrentium tanta pugna est, ut alias veluti terga ¹⁰ dantes in imum desidere, alias quasi viætrices in sublime ferri videas ; nunc ¹¹ hic fremitum ferventis æstus, nunc illic gemitum in voraginem desidentis exaudias. Accedunt vicini & perpetui Aetnae montis ignes & insularum Eolidum, veluti ipsis undis alatur incendium. Neque enim in ¹² tam " angustis terminis aliter durare tot seculis tantus ignis potuisset, nisi ¹³ & humoris nutrimentis aleretur. Hinc igitur fabulae Scyllam & Charybdin peperere; hinc ¹⁴ latratus audit, hinc monstri credita simulacula, dum navigantes magnis vorticibus pelagi de-sidentis exterriti latrare putant undas, quas sorbentis æstus vorago conlidit. Eadem causa etiam Aetnae montis perpetuos

¹ Pro materia antiquiores typis expressi habent vii. ² Voss. non dubitat quin Justinus scriperit, inter infra luctante, &c. At Isidorus, qui haec citat, intorsus uitetur. C. & MSS. pluriq[ue] inter abrupta [al. rupta] luctante, Scheff. lectionem veram putat in interiora rapto luctante, &c. vel inter interiora abrepto. ³ Frequenter in pluribus. B. Gravius ex Ju. legit, frequenter ex pluribus. ⁴ Vapores B. ⁵ Montes B. ⁶ Aliquot MSS. nec solum citatum impetu, verummetiam vorax: probante Scheff.

⁷ Savio B. ⁸ Al. vise[tibus], quod præfert Scheff. ⁹ Sic Ju. & antiquiores edd. Al. in se concurrentium, ¹⁰ Danates Virgilius in imum desidere scribat, aliis C. & quid. alii MSS. Alii vorticibus. Error inde, quod quis ad oram libri Virgilius notaverat. Tandem vero in contextum assumpsum in vorticibus transit. Cum vero sententia haud constaret, aliis ¹¹ Virgilius adjicere placuit. ¹¹ Hinc & illic B. ¹² Deest C. ¹³ Sic N. B. W. alii omittunt, &c. ¹⁴ Sic Grav. MSS. latratur auditus.

petuos ignes facit. Nam aquarum ille concursus raptum secum spiritum in imum fundum trahit, atque ibi suffocatum tamdiu tenet, donec per spiramenta¹ [terræ diffusus, nutrimenta] ignis incendat. Jam ipsa Italæ Siciliæque vicinitas; [jam] promontoriorum altitudo ipsa ita similis est, ut quantum nunc admirationis, tantum antiquis terroris dederit; credentibus, coëuntibus in se promontoriis, ac rursum discedentibus, solida intercipi absumique navigia. Neque hoc ab antiquis in dulcedinem fabulæ compositum, sed metu & admiratione transeuntium. Ea est enim procul insipientibus natura loci, ut sinum maris, non transitum putas; quo cum accesseris, discedere ac sejungi promontoria, quæ antea juncta fuerant, arbitrare.

II. Siciliæ primo Trinacriæ nomen fuit,² postea Sicania denominata est. Hæc à principio patria Cyclopum fuit; quibus extinctis,³ Cocalus regnum insulæ occupavit;¹²²⁷ post quem singulæ civitates in tyrannorum imperium concesserunt, quorum nulla terra feracior fuit. Horum ex numero⁴ Anaxilaus justitia cum cæterorum crudelitate certabat. cuius moderationis haud mediocrem fructum tulit; Quippe decessens cum filios parvulos reliquisset, tutelamque eorum⁵ Micytho spectatæ fidei servo commisisset; tantus amor memoriae ejus apud omnes fuit, ut parere servo, quam deserere regis filios mallent; principesque civitatis obliiti dignitatis suæ regni majestatem administrari per servum paterentur. Imperium Siciliæ etiam Carthaginenses tentavere; diuque varia victoria cum tyrannis dimicatum. Ad postremum amissio Hamilcare imperatore cum exercitu aliquantis per quievere vieti.

III. Medio tempore cum Regini discordia laborarent, civitasque per dissensionem divisa in duas partes esset; veterani⁶ ab altera parte ab Himera in auxilium vocati, pullis civitate, contra quos implorati fuerant, & mox cæsis, quibus tulerant auxilium, urbem cum conjugibus &

liberis

¹ Inclusa in C. & quibusd. omit-
tuntur. In B. *terra* deest. ² MSS. qui-
dam & impressi pro his habent *pra-
terea*, item *terra*, id quod facit ut
Scheff. suspicetur Justinum scripsisse:
post ex *Iberia* *Sicano*, *Sicania* denominata
est. Ju. etiam denominata. Sed in MSS.

& vulg. Edd. cognominata. ³ Euseb.
in Chron. *Cocalus*. ⁴ Bern. malit *An-
axilaus*, cum Thucydide & Strabone.
⁵ Sic scripsimus cum Ju. Herodoto &
Macrobio. Al. *Micale*. ⁶ B. & quæd.
MSS. ex Scheff. suspicatur *altera* ex
glossa esse,

² Ju

liberis sociorum occupavere; ausi facinus nulli¹ tyranno comparandum: quippe ut Reginis melius fuerit vinci, quam viceisse. Nam sive victoribus captivitatis jure servifflent, sive amissâ patria exsulare necesse habuissent; non tamen inter aras & patrios lares trucidati crudelissimis tyrrannis patriam cum conjugibus ac liberis prædam reliquisserunt.² Catinienses quoque, cum Syracusanos graves patrentur, diffisi viribus suis, auxilium ab Atheniensibus petivere; qui, seu studio majoris imperii, quo Asiam Græciamque penitus³ occuparent, seu metu factæ pridem à Syracuseis classis, ne Lacedæmoniis illæ vires accederent, Lamponium ducem cum classe in Siciliam misere, ut tub specie ferendi Catiniensibus auxilii⁴ tentarent Siciliam imperium. Et quoniam primâ initia, frequenter cæsis hostibus, prospera fuerant; majore denuo classe & robustiore exercitu, Lachete &⁵ Chariade ducibus, Siciliam petivere: sed Catinienses, sive metu Atheniensium, sive a. c. tædio belli, pacem cum Syracuseis, remissis Athenien-⁴²³ siuum auxiliis, fecerunt.

IV. Interjecto deinde tempore, cum fides pacis à Syracuseis non servaretur, denuo legatos Athenas mittunt, a. c. qui sordida veste, capillo barbaque promissis, & omni⁴²⁵ squaloris habitu ad misericordiam commovendam⁷ acquifito, concionem deformes adeunt: adduntur precibus lacrymae; & ita misericordem populum supplices movent, ut damnarentur duces, qui ab his auxilia deduxerant. Igitur classis ingens decernitur; creatur duces Nicias & Alcibiades & Lamachus; tantisque viribus Sicilia repetitur, ut ipsis terrori efflent, in quorum auxilia mittebantur. Brevi post tempore, revocato⁸ ad reatum Alcibiade, duo prælia pedestria secunda Nicias & Lamachus faciunt;⁹ munitionibus deinde circumdati hostes etiam marinis commeatibus in urbe clausos intercludunt. Quibus rebus fracti

¹ Ju. *tyrannico*, Freinshem. *nulli tyrannorum patrandum*. Vof. *nulli tyranni comparandum*. ² Tantum hic præcessisse fulpicatur Scheff. ³ Quid. *Catinienses*. ⁴ *Occupaverant* B.C. Acidal. ad Vel. II. 130. legendum conjicit, *occupati erant*. Sic namque scriberebant pro *occupatum erant*. ⁵ Melius forte tentaret. ⁶ Thucydides Cha-

raadon vocat. ⁷ Al. *accersito*, quod ex ad/ciso vel asciso corruptum putat Scheff. Græv. *conquisito* malit. ⁸ Al. ob reatum. ⁹ Hac Sebisio glossam sapient. Bern. locum totum ita restitendum putat: *munitionibus deinde circumdati hostes etiam marinis comm. intercl. &c.*

fracti Syracusani auxilium à Lacedæmoniis petiverunt. Ab his mittitur Gylippus folus,² sed in quo instar omnium auxiliorum erat. Is,³ audito in itinere belli jam inclinato statu, auxiliis partim in⁴ Grecia, partim in Sicilia contractis, opportuna bello loca occupat. Duobus deinde præliis victus, congressus tertio, occiso Lamacho, & hostes in fugam compulit & socios obsidione liberavit. Sed cum Athenienses à bello terrestri in navale se transtulissent, Gylippus classem⁵ Lacedæmonie cum auxiliis arcessit. Quo cognito, & ipsi Athenienses in locum amissi ducis Demosthenem & Eurymedonta cum supplemento copiarum mitunt:⁶ Peloponnesii quoque communi civitatum decreto ingentia Syracusanis auxilia misere; & quasi Græciæ bellum in Siciliam translatum esset, ita ex utraque parte summis viribus dimicabatur.

V. Prima igitur congressione navalis certaminis Athenienses vincuntur. Castra quoque cum omni publica ac privata pecunia amittunt. Super hæc mala, cum etiam terrestri prælio vieti essent, tunc Demosthenes⁶ censere cœpit, ut abirent Sicilia, dum res, quamvis afflictæ, nondum tamen perdita forent; neque in bello male auspicato amplius⁷ perseverandum; esse domi graviora & forsitan infelicia bella, in quæ servare hos urbis apparatus oporteat. Nicias, seu pudore male æcta rei, seu metu destitutæ spei civium, seu impellente fato, manere contendit.⁸ Reparatur igitur navale bellum, &⁹ animi à prioris fortunæ procella ad spem certaminis revocantur: sed inscitia ducum,¹⁰ qui¹¹ inter angustias maris tuentes se Syracusanos aggressi¹¹ fuerant, facile vincuntur.¹² Eurymedon dux in prima acie fortissime dimicans primus cadit; triginta naves, quibus præfuerat, incenduntur. Demosthenes & Nicias & ipsi vieti exercitum in terram deponunt,

¹ Hū igitur mit. C. ² Sed quo C. & plerique MSS. Bongars. leg. qui. Becharius & Sichardus ediderunt sed quidem. Ubi quidem corruptum Vorstio videtur ex qui idem. ³ Sic optime N. & W. Alii legunt, audito genere belli. ⁴ Al. Graciam, & Siciliam. ⁵ B. & antiquiores edd. a Lac. ⁶ Consultare N. ⁷ Alii distinguunt post esse: rectius forsitan, cum in B. & quibusd. aliis MSS. illud esse repetatur post vocem bella. ⁸ Reparatum C. ⁹ Al. a nimis. Ante hæc verba quæd. MSS. habent duo, unde Scheff. legend. arbitratur: reparatum igitur navale bellum denuo & animi, &c. ¹⁰ Deest C. ¹¹ Deest C. ¹² Eurylochus B. C. & opinis fere MSS.

ponunt, tutiorem fugam rati¹ itinere terrestri. Ab his reliquias centum triginta naves Gylippus invasit; ipsos deinde insequitur, fugientes partim capit, partim cedit. Demosthenes, amissio exercitu, à captivitate gladio & voluntaria morte se vindicat: ² Nicias autem, ne Demosthenis quidem exemplo, ut sibi consuleret, admonitus, cladem suorum auxit dedecore captivitatis.

LIBER V.

BREVARIUM CAPITUM.

- 1 Alcibiades Siculi belli concitor in exsilium conjectus Lacedæmonios ad bellum Atbeniensibus inferendum impellit. Huic bello Darius rex Persarum accedit socius Lacedæmoniis.
- 2 Alcibiadis res gestæ in patriam. Lacedæmoniis suspectus negotium illis facessit Tissafernus opera.
- 3 Alcibiades statum reip. mutat, inde classe instructa in bellum pergit adversus Lacedæmonios.
- 4 Navalis pugna & præclara de Lacedæmoniis victis ab Alcibiade reportata victoria. Is desideratus civibus Athenæ reversus summa cum omnium letitia excipitur.
- 5 Lacedæmonii Persarum freti auxilio exercitum Athenienium in Asia sparsum opprimunt. Alcibiades ob rem male gestam veritus populi impetum denuo in voluntarium exsilium proficiuntur.
- 6 Conon, Alcibiadis successor, invalidos & novos milites nocturni infeliciter rem gerit, & navalii prælio superatus concedit ad Evagoram.
- 7 Athenienium tot cladibus fractorum pusillanimitas.
- 8 Lacedæmonii victores urbe Athenarum deditione potiuntur. Lysander statum reip. mutat; inde xxx tyranni, & cædes Alcibiadis.
- 9 Theraenes tyrannorum unus, vir moderatus à collegis trucidatur. Thrasybulus remp. collapsam restituit, & prælio commisso, xxx tyrannorum saevissimos, Critiam & Hippolochum, mactat.
- 10 Thrasybulus populares fugientes placide revocat; superstites tyrannos urbe pellit; qui, dum bellum reparare student, comprehensi trucidantur, apud nos, id est, discordiarum oblivione, inter cives sancta.
- 11 Darii mors, inter cuius filios Artaxerxem & Cyrum lis de regno:

¹ In itin. C. ² Nicias vero, etiam Demosthenis, ut sibi consuleret, exemplo, cladem suorum captivitatis dedecore cymulavit N.

regno: qua prius in occultum, deinde vero in apertum bellum erumpente, Artaxerxes demum, fratre occiso, & victoria & regno potitur.

I. **D**UM Athenienses in Sicilia bellum per biennium cupidius quam felicius gerunt, interim concitor & dux ejus Alcibiades absens Athenis insimulatur,¹ mysteria Cereris initiorum sacra, nullo magis quam silentio A. C. solennia, enuntiavisse. Revocatusque à bello ad judicium, 415 sive conscientiam sive² indignitatem rei non ferens, tacitus in exsilio Elidem profectus est. Inde, ubi non damnatum se tantum, verum etiam³ diris per omnium sacerdotum religiones devotum cognovit, Lacedæmonia se contulit; ibique regem Lacedæmoniorum impellit, turbatis 414 A. C. Atheniensibus adverso Sicilia prælio⁴ ultro bellum inferre. Quo facto, ⁵ omnia Græciæ regna velut ad extingendum commune incendium concurrunt. Tantum⁶ odii Athenienses immoderati imperii⁷ crudelitate contraxerant. Darius quoque rex Periarum, memor paterni avitique in A. C. hanc urbem odii, facta cum Lacedæmoniis per Tissafernem, 412 præfectum Lydiæ, societate, omnem sumptum belli pollicetur. Et erat hic quidem titulus cum Græcis coëundi: re autem vera timebat, ne, victis Atheniensibus, ad se Lacedæmonii arma transferrent. Quis igitur miretur, tam florentes Atheniensium opes ruisse, cum ad opprimendam unam urbem totius Orientis vires concurrent? Non tamen inertis, neque incruento cedidere bello; sed prælia ad ultimum, victores etiam interdum, consumpti magis fortunæ varietate, quam⁸ vi⁹ victi sunt. Principio belli omnes ab his etiam socii desciverant, ut fit: Quo se fortuna, eodem etiam favor hominum inclinat.

II. Alci-

¹ Græv. adsentitur Berneccero & Tanaquillo censentibus delendum esse mysteria Cereris. Nullo est nullo ritu aut negotio. Ideoque nil opus lectione ita Scheff. mysteria Cereris initiorum, sa- cro nullo magis quam silentio solennia. ² In- dignationem B. ³ Diss iras C. procul- dubio pro diss iratu. ⁴ Ultero bellum inferre. Eis parant Lacedæmoniis. Quo fa- &c C. Lege, et parent. ⁵ Omnis Græ- cia multitud N. Bongars. qui in non- nullis legerat concurrit, putabat omnis Græcia, delecta voce regna, scribendum.

Vorstius censem omnia Gracia opus. In MS. uno, omnis ad Gracia regas, quod Scheff. arbitratur lectionis vera vestigia exhibere, & hoc modo legendum: Quo factio omnes ad Gracia regas, velut ad extingendum commune incendium, concurrunt. ⁶ Ita Ju. Alii odii. ⁷ Berneg. suspicatur, immoderata imperii cupiditate, quia cupiditate est in aliis etiam MSS. Probat idem Vorstius. Nec displicet Scheff. qui tame malit immoderati, referatque ad Athenienses. ⁸ Al. omittunt vi. ⁹ Sic

¹ Si
vabas E
MSS.
sic etia
Penfanc
gend. c
Obser
Atheni

II. Alcibiades quoque motum adversus patriam bellum, non gregarii militis opera, sed ¹ imperatoris virtutibus adjuvat. Quippe acceptis quinque navibus in Asiam con-^{A. C.} tendit, & tributarias Atheniensium civitates auctoritate ^{412.} nominis sui ad defectionem compellit. Sciebant enim domi clarum, nec exsilio videbant factum minorem; nec tam ablatum Atheniensibus ducem, quam Lacedæmoniis traditum: ³ partaque cum amissis imperia ⁴ pensabant. Sed apud Lacedæmonios virtus Alcibiadis plus invidiæ quam gratiæ contraxit. Itaque cum principes, velut æmulum gloriæ suæ, interficiendum insidiis mandassent, cognita re Alcibiades per uxorem Agidis regis, quam adulterio co-^{A. C.} gnoverat, ad Tissafernem præfectum Darii regis profugit; cui se celeriter officii comitate & obsequendi gratia insinuavit. Erat enim & ætatis flore & formæ veneratione, nec minus eloquentia, ⁵ etiam inter Athenienses, insignis; sed in conciliandis amicitarum studiis, quam in retinendis vir melior; quia morum vitia sub umbra eloquentiæ primo latebant. Igitur persuadet Tissaferni, ne tanta stipendia classi Lacedæmoniorum præberet. Vocando enim in portionem ⁶ muneris ⁷ Ionios, quorum pro libertate, cum tributa Atheniensibus penderent, bellum suscepimus. Sed nec auxiliis nimis enixe Lacedæmonios juvandos: Quippe memorem esse debere, alienam se victoriam, non suam intruere: & catenus bellum sustinendum, ne inopia deseratur. Nam regem Persarum, ⁸ dissidentibus Græcis, arbitrum pacis ac belli fore: & quos suis non possit, ipsorum armis visiturum; perfecto autem bello, statim ei cum victoribus dimicandum. Domesticis itaque bellis Græciam atterendam, ne externis vacet; exequandasque vires partium, & inferiores auxilio levandos. Non enim quieturos post hanc victoriam Spartanos, qui vindices se libertatis Græciae professi sint. Grata oratio Tissaferni fuit. Itaque

commeatus

¹ Sic N. Alii imperatoriis. ² Adjuvabat B. ³ Tarataque C. & alii quid. MSS. ⁴ Pensarent B. Pensaret C. Et sic etiam in MSS. reperit Bongarsius. Pensantem Ju. Pensare vel pensantem legend. ostendit Gronov. lib. IV. c. 13. Observat. Sententia: Quamvis apud Athenienses imperio excidiisset Alci-

biades, apud Spartanos tamen æquus magnum factum cogitabant. ⁵ Deest C. ⁶ Sebif. onerū legit. ⁷ Ionas in cod. MS. quem vidit Bongars. Ionas Ju. ⁸ Sic N. Alii dissidentibus, foliummodo excepto B. in quo deficientibus. ⁹ Sic N. applaudentibus Scheff. & Grav. Alii atterendam & exerendam.

commeatus maligne præbere; classem regiam non totam mittere; ne aut victoriam¹ totam² daret, aut necessitatem deponendi belli imponeret.

A. C. III. Interea Alcibiades hanc operam civibus³ vendicabat, ad quem cum legati Atheniensium venissent, pollicetur his amicitiam regis,³ si respub. à populo translata ad senatum foret; sperans, ut aut, concordante civitate, dux belli ab omnibus legeretur, aut, discordia⁴ inter ordinis facta, ab altera parte in auxilium vocaretur. Sed Atheniensibus, imminente periculo belli, major salutis quam dignitatis cura fuit. Itaque, permittente populo, imperium ad senatum transfertur. Qui cum, insita⁵ genti superbia, crudeliter in plebem consuleret, singulis tyrannidis sibi impotentiam vindicantibus, ab exercitu Alcibiades exsul revocatur, duxque classi constituitur. Statim igitur Athenas⁶ mittit, ex continenti se cum exercitu venturum, recepturumque à quadringentis⁷ jura populi, ni ipsi redderent. Hac denuntiatione optimates territi primo urbem prodere Lacedæmoniis tentavere; dein, cum id nequissent, in exsilium profecti sunt. Igitur Alcibiades, intestino malo patria liberata, summa cura classem⁸ instruit, atque⁹ ita¹⁰ in bellum adversus Lacedæmonios pergit.

A. C. IV. ¹⁰Jam Sesto Mindarus &¹¹Pharnabazus Lacedæmoniorum duces instructis navibus exspectabant. Prælio commisso, victoria penes Athenienses fuit. In eo bello major pars exercitus & omnes ferme hostium duces cœli; naves LXXX captæ. Interjectis quoque diebus, cum bellum Lacedæmonii à mari in terram transstulissent, iterato vincuntur. His malis fracti pacem petiere; quam ne acciperent, opera eorum effectum est, quibus ea res quæsum¹² præstabat. Interea & Syracusanorum auxilia, illatum à Carthaginis.

¹ Deest in B.C. & quibusd. MSS. Bongarsii. Antiquiores aliquor typis expressi ne victoriam totam daret.
² Scheff. mallet cum antiquioribus edd. vindicabat. Ju. leg. indicat. ³ Si res populo B.C. & alii quid. MSS. ⁴ Inter omnes facta B. ⁵ Nobilitati mallet T. Fab. Sed nihil mutat Grævius. ⁶ Scribit C. cum plerisque MSS. & Ju. ⁷ Jura populi nihil aliud sunt quam quod paulo ante imperium & temp.

vocavit. Vorſt. ⁸ Instituit B. ⁹ Deest C. ¹⁰ Hanc lectionem firmant MSS. nostri, & ante eos Vorſtius. Junct perinde ut multi codices: Jam Zefromindarus (vel Zefromedarus) & Pharnabazus. Eruditissimus D. Ilacius Vossius reponendum judicabat adversus Mindarum Lacedæmoniorum ducem; contra tamen fidem codd MSS. ¹¹ Parhabazus B. ¹² Præstabat C.

Carthaginiensibus Siciliæ bellum, ¹ domum ² revocavit; quibus rebus destitutis Lacedæmoniis, Alcibiades cum clas-
se viætrici ³ Asiam vastat; ⁴ multis locis prælia facit: ubi-
que viætor recipit civitates quæ defecerant; nonnullas ca-
pit, & imperio Atheniensium adjicit: atque ita prisca na-
vali gloria vindicata, adjecta etiam laude terrestris belli,
desideratus civibus suis Athenas revertitur. His omnibus
præliis ducentæ naves hostium & præda ingens capta. Ad
hunc redeuntis exercitus triumphum effulsa omnis multi-
tudo obviam procedit; & universos quidem milites, præ-
cipue tamen Alcibiadem ⁵ mirantur; in hunc oculos civi-
tas ⁶ universa, in hunc suspensa ora convertit; hunc ⁷ qua-
si de cœlo missum ⁸ & ut ipsam Viatoriam contuentur;
⁹ laudant quæ pro patria, nec minus admirantur quæ exsul
contra gesserit, excusantes ipso, iratum provocatumque
fecisse. Enimvero tantum in uno viro fuisse momenti, ut
maximi imperii subversi & rursum recepti auctor esset;
& unde stetisset, eo se viætria transferret; fieretque cum eo
mira quædam fortunæ inclinatio. Igitur ¹⁰ omnibus non
humanis tantum, verum & divinis eum honoribus ¹¹ ono-
rant; certant secum ipsi, utrum contumeliosius eum ex-
pulerint, an revocaverint honoratus. ¹² Ipsos illi deos gra-
tulantes tulere obviam, quorum execrationibus erat de-
votus. Et cui paulo ante ¹³ omnem ¹⁴ humanam opem in-
terdixerant, eum, si queant, in cœlo posuisse cupiunt.
Explent contumelias honoribus, detimenta muneribus,
execrationes precibus. Non Siciliæ illis adversa pugna in
ore est, sed Græcie viætria; non classes per illum amissæ,
sed acquisitæ; nec Syracusarum, sed Ioniæ, Hellesponti-
que meminerunt. Sic Alcibiades nunquam mediocribus,
nec in ¹⁵ offensa, nec in favore, studiis suorum exceptus est.

V. Dum hæc aguntur à Lacedæmoniis, Lysander clas-
si belloque præficitur, & in locum Tisifernis Darius, rex ¹⁶
Persarum, filium suum Cyrum Ioniæ Lydiæquæ præpo-
suit;

¹ Deest C. ² Pro Asiam C. habet plurimas civitates. ³ Jam multu C. ⁴ Al miratur. ⁵ Universa & ora con-
vertit B. ⁶ Quasi Deum de cœlo mis. N. ⁷ Et velut ipsam viætria contuetur B. ⁸ Lau-
dantes C. ⁹ Omnes C. ¹⁰ Nonnulli beuerant, quod Acidalius (ad Vel. II.

J U S T I N I

§2
fuit; qui Lacedæmonios auxiliis opibusque ad spem fortunæ prioris erexit. Aucti igitur viribus, Alcibiadem cum centum navibus ¹in Asiam["] profectum, dum agros longa pace divites² securius["] populatur, & prædæ dulcedine sine insidiarum metu sparsos milites³ habet, repentina adventu oppessere; tantaq[ue] cædes⁴ palantium fuit, ut plus vulneris eo prælio Athenienses acciperent, quam superioribus dederant; & tanta desperatio apud Athenienses erat, ut ex continenti⁵ Alcibiadem ducem Conone mutarent; arbitrantes viçtos se non fortuna belli, sed fraude imperatoris; apud quem plus prior offensa valuerit, quam recentia beneficia. Vicisse autem eum priore bello ideo tantum, ut ostenderet hostibus, quem ducem sprevissent, & ut carius eis ipsam victoriam venderet. Omnia enim credibilia in Alcibiade, vigor ingenii, & morum luxuria faciebat. Veritus itaque multitudinis impetum denuo in voluntarium exsilium proficiscitur.

A. C. VI. Itaque Conon Alcibiadi suffectus, habens ante oculos cui duci successisset, classem maxima industria exornat; sed navibus exercitus deerat, fortissimis quibusque in Asiae populatione amissis. Armantur tamen senes, ⁶aut impuberes pueri, & numerus militum sine exercitus robore expletur. Sed non magnam bello moram ætas fecit imbellis; cæduntur passim, aut fugientes capiuntur; tantaq[ue] strages, ⁷aut occiforum, aut captivorum fuit, ut Atheniensium deletum non imperium tantum, verum etiam nomen videretur. Quo prælio perditis & desperatis rebus, ad tantam inopiam rediguntur, ut, consumpta militari ætate, peregrinis civitatem, servis libertatem, damnatis impunitatem darent. ⁸Ex qua colluvione hominum conscripto exercitu, domini antea Græciæ, vix libertatem tuebantur. Iterum tamen fortunam maris experiendam decernunt. Tanta virtus animorum erat, ut, ⁹cum paulo

¹ Desunt C. ² Securus B. Deest C. Eaque in col. hominum, dom. an. Gr. confcr. exercitu, vix. lib. sueb. ¹⁰ MS. Leidense & C. legunt: ut cum paulo ante salutem, post speraverint victoriam. Nonnulli: ut cum paulo ante salutem desperaverint, post speraverint victoriam. Si vulgata lectio retineatur, pro desperarent Scheff. reponeret desperarent.

¹¹ Deest

³ Huberet B. ⁴ Populantum B. ⁵ Al-

cibiadem ducem communare B.C. ⁶ Ae-

B. ⁷ Fecit, imbellis autem caduntur B.

⁸ Deest C. ⁹ Eaque col. B. & alii quid.

MSS. Eaque in C. cum aliis nonnullis.

Hæc verba Berneß. ordini suo resti-

tuit; cum antea ita confunderentur:

paulo ante salutem desperaverint, nunc non desperent victoriam. Sed neque is miles erat, qui nomen Atheniensium tueretur; neque ex vires, quibus vincere consuerant; neque ea scientia militaris in his, quos vincula, non castra continuerant. Itaque omnes aut capti, aut occisi. Cum dux Conon¹ eo² prælio superfuisset solus, crudelitatem civium metuens cum octo navibus ad regem Cyprium³ concedit Evagoram.

VII. At dux Lacedæmoniorum rebus feliciter gestis A. C.⁴ fortunæ hostium insultat; captivas naves cum præda bellicæ in triumphi modum ornatus mittit Lacedæmonia; ac tributarias Atheniensium civitates, quas metus dubiæ⁵ belli⁶ fortunæ in fide tenuerat, voluntarias⁷ recepit, nec aliud⁸ ditionis Atheniensium præter urbem ipsam reliquit. Quæ cunctæ cum Athenis nuntiata essent, omnes relictis domibus per urbem discurrere pavidi; alius alium sciscitari; auctorem nuntii requirere; non pueros imprudentia, non senes debilitas, non mulieres sexus imbecillitas, domi tenet; adeo ad omnem ætatem tanti mali sensus penetraverat. In foro deinde coëunt, atque ibi perpeti nocte fortunam publicam questibus⁹ onerant. Alii fratres, aut filios, aut parentes deflent, cognatos alii, alii amicos cognatis cariores, & cum privatis casibus querelam publicam miscent: Jam se ipsos, jam ipsam patriam perituram, miserioremque incoluum quam amissorum fortunam¹⁰ judicantes; sibi quisque ante oculos obsidionem, famem,¹¹ & superbum¹² victoremque hostem proponentes; jam ruinam urbis &¹³ incendia, jam omnium captivitatem & miserrimam servitudinem recordantes; feliores prorsus priores urbis ruinas¹⁴ dicentes, quæ incolibus filiis parentibusque, tectorum tantum ruina taxatae sint. Nunc autem non classem, in quam, sicuti pridem, confugiant, superesse; non exercitum, cuius virtute servati pulchriora possent mœnia¹⁵ extiruere.

VIII. Sic defletæ ac prope perditæ urbi hostes superveniunt,

¹ Deest C. ² Contendit [concessit C.]. ³ Deest B. ⁴ Recipit & mox relinquit C. melius. ⁵ Dicitur B. ⁶ Sic N. Alii iterant, &

fenerant. ⁷ Judicant N. nec displicet Scheff. ⁸ Non desunt qui legunt vi- forem proponentes, ejectis que hostem. ⁹ Incendium B. ¹⁰ Sic N. Alii da- centes. ¹¹ Instruere C.

niunt, & ¹ obsidione circumdatos fame urgent. Sciebant enim neque ex advectis ² copiis "multum superesse, & ne novæ advehi possent providerant; ³ quibus malis Athenien-

A. C. ⁴ fessi fracti post longam famem & assida suorum funera pa-

⁴⁰⁴ cem petivere: quæ an dari deberet, diu inter Spartanos

sociosque deliberatum. Cum multi delendum Athenien-

sium nomen, urbemque incendio consumendam conser-

tent; negarunt se Spartani ex duobus Græciæ oculis alterum eruturos; pacem polliciti, si demissa Piræum versus

muri brachia dejicerent, naveisque quæ reliquæ forent

traderent; resque publica ex semet iplis xxx rectores ac-

ciperet. In has leges traditam sibi urbem Lacedæmonii

⁴⁰⁴ formandam Lysandro tradiderunt. Insignis hic annus &

expugnatione Athenarum & morte Darii regis ⁴ Persarum

& exilio Dionysii Siciliæ tyranni fuit. Mutato statu Athenarum, etiam civium conditio mutatur. Triginta re-

ctores reipublicæ constituuntur, qui fiunt tyranni: quippe

à principio tria millia sibi satellitum statuunt, quantum

ex tot clatribus prope nec civium superfuerat; & quasi

parvus hic ad continentiam civitatem exercitus esset, se-

ptingentos milites à victoribus accipiunt. Cædes deinde

civium ab Alcibiade ⁵ auspicantur, ne iterum rempublicam

sub obtentu liberationis invaderet. Quem cum profectum

ad Artaxerxem, Persarum regem, comperissent, citato iti-

nere miserunt, qui eum interciperent: à quibus occupa-

tus, cum occidi aperte non posset, vivus in cubiculo, in

quo dormiebat, crematus est.

A. C. IX. Liberati ⁶ hoc ultoris metu tyranni miseras urbis

⁴⁰³ reliquias cædibus & rapinis exhausti. ⁷ Quod cum disipli-

cere uni ex numero suo ⁸ Therameni didicissent, ipsum

quoque ⁹ ad terrorem omnium interficiunt. Fit igitur ex

urbe passim omnium fuga, repleturque Græcia Athenien-

sium exsilibus; ¹⁰ quod etiam ipsum auxilium cum miseris

eriperetur,

¹ Sic Ju. optime. MSS. nostri & aliquot alii, item edd. nonnullæ: *Obsidione circumdata obfessi tamē urgēt.* Becharii vero atque alii antiquiores edd sic: *obsidione circumdati & obfessi fame urgēt.* ² Deest in plerisque MSS. Sed sic mox pro nova, nova fue- rit scribendum, plane sicut in C. &

quibusd. aliis MSS. scriptum reperi-
tur. ³ Bongars. ex suis, quibus malis
rebus. ⁴ Deest C. ⁵ Auspicatur C.
⁶ Ultoris hujus metu N. ⁷ Qua B. ⁸ Pi-
rameni B. ⁹ Ad documentum castorum,
& terrorem omnium N. ¹⁰ MSS. non-
nulli cum Ju. Quod cum etiam ipsius
auxilium unicum miseri eriperetur.

eriperetur, (nam Lacedæmoniorum edicto civitates exsules recipere prohibebantur) omnes se Argos & Thebas contulere ; ibi non solum tutum exsiliū egerunt, verum etiam spem recuperandæ patriæ repererunt. Erat inter exsules Thrasybulus , vir strenuus & domi nobilis, qui audiendum aliquid pro patria & pro salute communi, etiam cum periculo, ratus; adunatis exsilibus, castellum Phylen Atticorum finium occupat : nec deerat quarundam civitatum tam ¹ crudeles casus miserantium favor. Itaque Ismenias, Thebanorum princeps, et si publicis non poterat, privatis tamen viribus adjuvabat : & Lysias, Syracusanus orator, "exsul tunc, quingentos ² milites" stipendio suo instructos in auxilium patriæ communis eloquentiæ misit. Fit itaque asperum prælium : sed cum hinc pro patria summis viribus, inde pro aliena dominatione ⁴ securius pugnaretur, tyranni vincuntur ; vieti in urbem ⁵ refugiunt ; quam exhaustam cædibus suis etiam armis spoliant. Deinde cum omnes Athenienses proditionis suspectos haberebant, demigrare eos ex urbe jubent, & in brachiis muri quæ diruta fuerant habitare, extraneis militibus imperium ⁶ tuentes. Post hæc Thrasybulum corrumpere, imperii societatem pollicentes, conantur ; quod cum non contigisset, auxilia à Lacedæmoniis petivere ; quibus ⁷ accitis, iterato prælicantur. In eo bello Critias & ⁸ Hippolochus, omnium tyrañorum sævissimi, cadunt.

X. Cæteris vietiis, cum exercitus eorum, ex quibus major pars Atheniensium erat, fugeret, magna voce Thrasybulus exclamat, *Cur se victorem fugiant, potius quam ut vindicem communis libertatis adjuvent?* *Civium illam meminerint aciem, non hostium esse ; nec se ideo arma cepisse, ut aliqua vietiis adimat, sed ut adempta restituat :* xxx *se dominis, non civitati bellum inferre.* ⁹ Admonet deinde cognationis, legum, facrorum ¹⁰ communium", "tum" vetusti per tot bella commilitii ; orat, ¹² misereantur

¹ B. & aliquot alii crudelis. ² Non nulli exultans. Unde Scheff. auctorem nostrum scripsisse existimat, exsul, ¹⁴ men quingentos milites &c. ³ Deest C. ⁴ In ed. Sichardi Basil. incuriosus, ex quo Freinsheim. facit incuriosius. ⁵ Sic N. & C. Alli refugerunt. ⁶ Twantibus C.

⁷ Sebis. acceptis, probante Scheff nisi quis maller excisis. ⁸ Hippolytus B. Hippomachus Xenophon. Et sic editio Colonensis, & ed. Sichardi in margine. ⁹ Al. admonens. ¹⁰ Deest C. ¹¹ Deest in C. & quibusd. aliis. ¹² Us & C. ¹³ mis. B.

tur exsulum civium, si tam patienter ipsi serviant; reddant sibi patriam, accipiant libertatem. His vocibus tan-tum promotum est, ut reversus in urbem exercitus xxx tyrannos emigrare² Eleufina juberet, substitutis decem³ qui rem publ. regerent; qui, nihil exemplo prioris dominatio-nis territi, eandem viam crudelitatis aggressi sunt. Dum hæc aguntur, nuntiatur Lacedæmone,⁴ bellum Athenis

A. C. exarsisse; ad quod comprimentum Pausanias rex mitti-tur;⁴⁰² qui misericordia exsulis populi⁵ permotus patriam miseris civibus restituit, & decem tyrannos ex urbe Eleufina migrare ad ceteros jubet. Quibus rebus cum pax sta-tuta esset, interjectis diebus, repente tyranni,⁶ non minus restitutos exsules, quam se in exsiliū actos indignan-tes, quasi vero⁶ aliorum libertas sua servitus esset, bellum Atheniensibus inferunt: sed ad colloquium, veluti domi-nationem recepturi, progressi, per insidias comprehensi, ut pacis victimæ trucidantur: populus, quem emigrare jus-ferant, in urbem revocatur. Atque ita per multa membra civitas⁷ dissipata in unum⁸ tandem corpus redigitur; & ne qua diffensio ex ante actis nasceretur, omnes jurejuran-do obstringuntur, discordiarum oblivionem fore. Interea Thebani Corinthiique legatos ad Lacedæmonios mittunt, qui ex manubiis portionem prædæ communis belli pericu-lique peterent. Quibus negatis, non quidem aperte bel-lum adversus Lacedæmonios decernunt, sed tacitis animis tantam iram concipiunt, ut subesse bellum intelligi posset.

A. C. XI.⁹ Eodem fere tempore Darius, rex Persarum, mori-tur,⁴⁰⁴ Artaxerxe & Cyro filiis relictis". Regnum Arta-xerxi, Cyro civitates, quarum pæfectus erat, testamento legavit. Sed Cyro judicium patris injuria videbatur. Ita-que occulte adversus fratrem bellum parabat. Quod cum nuntiatum Artaxerxi esset, arcessitum ad se fratrem, & innocentiam¹⁰ dissimulatione belli simulantem compedibus

aureis

¹ MSS. quidam, si tam servitutem pati, nec eripi si serviant. Unde Scheff. colligit lectionem veram hujus loci esse, si tamen servitutem patiantur ipsi, nec eripi se sinant, serviant, reddant sibi patriam, aut patria acceptam libertatem.
² Eleufinam B. ³ Al. qui rem gererent.
⁴ Sic optime N. Alii leg. in bellum

Athenienses exarsisse. ⁵ Motus C. Bon-garf. leg. permatus & patriam, & mox emigrare. ⁶ Aliena B. ⁷ Divisa B. ⁸ Sic N. C. B. Si. & Col. Alii legunt, santonum. ⁹ Eod. forte temp. C. ¹⁰ De-funct B. C. ¹¹ Diff. bellis ex glossa vi-detur esse Scheff.

aureis vinxit, interfecissetque, ni mater prohibuisset. Dismissus igitur Cyrus, jam non occulte bellum, sed palam; nec per dissimulationem, sed aperta professione parare coepit; auxilia undique contrahit. Lacedæmonii ^{A. C.} memo-
res, Atheniensi bello enixe se ejus opera adjutos, velut ^{403:}
ignorantes contra quem bellum ² pararetur, decernunt au-
xilia Cyro mittenda, ubi res ejus exegisset: quærentes
apud Cyrum gratiam; & apud Artaxerxem, si vicisset, ve- ^{A. C.}
nizæ patrocinia, cum nihil adversus eum aperte decrevis- ^{404:}
sent. Sed cum in bello ³ fors prælia utrumque fratrem
pugnæ obtulisset, prior Artaxerxes à fratre vulneratur;
quem cum equi fuga periculo subtraxisset, Cyrus à cohorte
regia oppressus interficitur. Sic viator Artaxerxes & præda
fraterni belli & exercitu potitur. In eo prælio decem mil-
lia Græcorum ⁴ in ⁵ auxilio Cyri fuere. Quæ & in cor-
nu, in quo steterant, vicerunt; & post mortem Cyri, ne-
que armis à tanto exercitu vinci, neque dolo capi potue-
runt: revertentesque inter ⁶ tot indomitas nationes & ^{A. C.}
barbaras gentes per tanta itineris spatha virtute se usque ^{405:}
terminos patriæ defenderunt.

LIBER VI.

BREVARIUM CAPITUM.

- 1 *Lacedæmonii Asia imperium affectantes bellum móvent. Reùn Persarum Atheniensibus per Cononem auxilium concedit.*
- 2 *Lacedæmonii ducem exercitus Agesilaum præficiunt. Cononis prudenter & fortiter gesta.*
- 3 *Pisandri & Cononis pugna, in qua Lacedæmonii viñti.*
- 4 *Inclinatio fortune Lacedæmoniorum, quam Agesilai fortitudine sustentat.*
- 5 *Atheniensis Iphicratem & Cononem Lacedæmonii opponunt. Athena Lacedæmoniorum spoliis instaurantur.*
- 6 *Græcia pax à rege Persarum indicta, quam Lacedæmonii magno suo malo turbant.*
- 7 *Thebani Lacedæmonios laceffunt, unde dubia Martis alea & pugna ad Mantineam.*

8 *Epaminonda,*

¹ Legend. suadet Faber, *auxiliis undique contractis*, sed MSS præsidio de-
sticteus. ² Taresur C. ³ B. C. Ju.
cum nonnullis aliis, sors. quod perpe-
ram probat Vorst. *Fors prælia est for-*
^{tuna prælia. Sensus est. cum forte in}
^{prælio frater in fratrem incidisset.}
^{Grav. 4 Deest in quibusd. 5 Au-}
^{xilia C. 6 Deest C.}

8 Epaminonda, fortissimi Thebanorum ducis, interitus & elegum.

9 Totius Græciae clades post Epaminondæ excessum.

A. C. 400. I. LACEDÆMONII, more ingenii humani,¹ quo plura habent, eo ampliora cupientes, non contenti accessione Atheniensium opum vires sibi duplicas, totius Asiarum imperium affectare cœperunt: sed major pars sub regno Persarum erat. Itaque² Hercyllides dux in hanc militiam electus, cum videret, sibi adversus duos præfatos³ Artaxerxis, Pharnabazum & Tissafernem, maximam gentium viribus succinctorum, dimicandum,⁴ pacificari cum altero statuit. Aptior visus Tissafernes, vir & industria potior & militibus Cyri⁵ quondam regis instructior, in colloquium vocatur, &, statutis conditionibus, ab armis dimittitur. Hanc rem Pharnabazus apud communem

A. C. 399. regem criminatur: Ut Lacedæmonios Asiam ingressos non repulerit armis, sed impensis regiis⁶ aluerit; merceturque ab his, quæ differant bella, quæ gerant, tanquam non ad unius⁷ summam imperii detrimentum omne perveniat. Indignum, ait, bella non perfici, sed redimi; hostem pretio, non armis summoveri. His vocibus regem à Tissaferne alienatum hortatur, ut in locum ejus navalis belli ducem eligat Conona Athenensem; qui⁸ amissa bello patria Cypri exsulabat: quippe Atheniensibus, et si fractæ⁹ sint opes, manere tamen navalem usum, nec, si eligendus sit ex universis, meliorem alium esse. Acceptis igitur quingentis talentis, jussus est Conona classi præficere.

II. His cognitis, Lacedæmonii & ipsi à rege Ægypti A. C. 395. Hercynione auxilia navalis belli per legatos petunt; à quo centum triremes &¹⁰ sexcenta millia modiorum frumenti

¹ Boxhorn emendat, quo plura habet eo ampliora cupienti. Orofius aliter III.

² Quo plura habebant, eo ampliora cupienti. ³ Sic legend. vel Hercyllides (ut in cod. B. & in Prologo ad istum librum) non ut alii Dercyllides. ⁴ Ar-

taxerxis regu, Pharnab. N. ⁵ Pacificare B. Pacificandum C. ⁶ Voces istas quondam regi glossatoris esse conjicit Græv.

⁷ Adjuverit N. ⁸ Merceturque ab his ut differant bella quam gerant MSS. plerique (inter quos B. C. W.) probante Vorst. sed subaudiendum

notat patius. Vossi conjecturam secutus sum, cum videam eam à cod. nostro N. & ed. Ju. confirmatam. Nonnulli: ut differant patius bella quam gerant. T. Faber: merceturque ab his, ut differat patius ipse bella quam ipse gerat.

⁹ Hoc summam Scheff. admodum suspicuum. ¹⁰ Sic N. Alii leg. Tissafern.

to Al. amissa. ¹¹ Sino rei & opes N.

¹² Heresnona B. Quidam Mertsoni: alii Mercimoni; alii Inercimoni. ¹³ Sexaginta B.

menti missa; à cæteris quoque sociis ingentia auxilia contracta sunt. Sed tanto exercitui, & contra tantum ducem, deerat dignus imperator. Itaque postulantibus sociis Agesilaum ^{A. C.} ¹ducem², regem ³tunc⁴ Lacedæmoniorum, propter ⁵responsum oraculi Delphici, diu Lacedæmonii, an eum summae rei præponerent, deliberaverunt: quibus futurus imperii finis denuntiabatur, ⁶cum regium claudicasset imperium; erat enim ⁷pede claudus. Ad postremum statuerunt, melius esse incessu regem, ⁸quam imperio regnum claudicare. Posteaquam Agesilaum cum ingentibus copiis in Asiam misere, non facile dixerim, quod aliud par ducum tam bene comparatum fuerit: quippe ætas, virtus, consilium, sapientia utrique prope una, gloria quoque rerum gestarum eadem: quibus cum paria omnia fortuna dederit; invictum tamen ab altero utrumque servavit. Magnus igitur amborum apparatus belli, magnæ res gestæ fuerunt. Sed Cononem seditio militum ^{A. C.} invadit, quos præfecti regis fraudare stipendio soliti erant, ³⁹⁵ eo instantius debita polcentibus, quo graviorem sub magno duce militiam præsumebant. Itaque Conon, diu rege per epistolam frustra fatigato, ad postremum ipse ad eum pergit: à cuius aspectu & colloquio prohibitus est, quod eum more Persarum adorare nollet; agit tamen cum eo per internuntios, & queritur, *Opulentissimi regis bella inopia dilabi;* & qui exercitum parem hostibus habeat pecunia vinci, qua præstet; inferioremque eum ea parte viarium inveniri, qua longe superior sit. Postulat dari sibi ⁹ministrum impensæ, quia pluribus id ¹⁰mandare perniciosum sit. Dato stipendio, ad classem remittitur: nec moram agendis rebus facit; multa fortiter, multa feliciter agit; agros hostiles vastat; urbes expugnat; &, quasi tempelta quædam, cuncta prosternit. Quibus rebus terribili Lacedæmonii ad patriæ subsidium revocandum ab Asia Agesilaum decernunt.

III. Interim ¹⁰Pisandrus, ab Agesilao proficidente dux ^{A. C.}
patriæ relictus, ingentem classem summis viribus instruit,

fortunam

¹ Deest in C. & plerisque MSS.
² Deest C. ³ Responſa C. ⁴ C. &
plerique MSS. *cum rege*. Unde monuit Scheff. legend. torſan, *cuso in
rege claudicasset imperium.* ⁵ Pedes C.

⁶ Imperatore regnum N. Imperio regem B.
⁷ Bong. *dilabi.* ⁸ Al. *ministerium.*
⁹ Mandari B. ¹⁰ Al. *Lysander*, con-
tra historiam.

fortunam belli tentaturus. Nec non & Conon, tunc primum cum hostium exercitu concursurus, ¹ magna cura ordinat suos. Summa igitur ² non tam ducum in eo prælio, quam militum æmulatio fuit. Nam & ipse dux Conon non tam Persis, quam patriæ studebat ; & sicut, afflictis Atheniensium rebus, auctor amissæ dominationis fuerat; sic volebat idem haberi redditæ, patriamque vincendo recipere, quam viætus amiserat : eo speciosius, quod ne ipsorum quidem Atheniensium, ³ sed alieni imperii viribus dimicet, pugnaturus periculo regis, vieturus præmio patriæ: gloriamque diversis artibus ⁴ quam priores civitatis suæ duces consecuturus ; quippe illos, vincendo Persas, patriam defendisse : se, Persas viatores faciendo, restitutum patriam esse. Porro Pisandrus ⁵ pro conjunctione Agesilai etiam virtutum æmulator erat ; contendebatque, ne à rebus gestis ejus & gloriæ splendore decederet, ne vetot bellis ac seculis quæsitum imperium ⁶ brevis momenti culpa subverteret. ⁷Eadem militum & omnium regum cura erat, ⁸ quos major sollicitudo cruciabat, non tam ne ipsi quæsitas opes amitterent, quam ne pristinas Athenienses reciperent. Sed quanto majus prælium fuit, tanto & clarior victoria Cononis. Viæt Lacedæmonii fugam capessunt; præsidia hostium Athenis deducuntur : populo restituta dignitate conditio servilis eripitur ; multæ quoque civitates recipiuntur.

A. c. IV. Hoc initium Atheniensibus resumendæ potentiaz & Lacedæmoniis habendæ finis fuit. Namque, velut cum imperio etiam virtutem perdidissent, contemni à finitimis cœpere. Primi igitur Thebani, auxiliantibus Atheniensibus,

¹ Ex magna C. & alii aliquot MSS. Nonnulli & magna. ² Summa igitur in eo prælio sam ducum, quam militum æmulatio fuit. N. Summa igitur non ducum in eo prælio quam vulgi am. fuit B. Summa igitur non ducum tantum in eo prælio quam vulgi amulatus fuit. C. Vorst. legit: tam ducum in eo prælio, quam militum (omisso non) vel, non tantum ducum i. e. p. sed & militum. Omnes MSS. quos Bongars. & Modius videre, habent, non ducum tantum in eo prælio quam militum. Nec aliter antiquiores typis expressi Juntarum & Becharit. Scheff. Summa igitur non magu ratiunc

ducum in eo prælio, quam militum æmulatio fuit. Tan. Fab. Non tam militum in eo prælio, quam ducum &c. ³ Alieni viribus dim. Ju. ⁴ Plus quam B. ⁵ Præter conjunctionem B. ⁶ Brevissimi B. ⁷ Eadem & omnium cura erat C. Eadem militum & omnium curiæ cura erat N. Ju. Sebisius (plerisque plaudentibus) pro regum legit remigum ; Fabor autem gregariorum. ⁸ Berneq. legendum cenlet vel, Quos major sollicitudo cruciabas ne ipsi, extruso non tam ; vel, Quos sollicitudo cruciabas non tam ne ipsi, extrulio major.

bus, bellum his intulere: quæ civitas ex¹ infimis incrementis virtute Epaminondæ ducis ad spem imperii² Græcizæ³ erecta est. Fit itaque terrestre prælium, eadem Lace. A. C. dæmoniorum fortuna, qua pugnatum adversus Cononam³⁹⁴ navalí prælio fuerat. In eo⁴ bello⁵ Lysander, quo duce Athenienses vieti à Lacedæmoniis fuerant, interficitur. Pausanias quoque, alter dux Lacedæmoniorum, proditionis accusatus in exsilium abiit. Igitur Thebani potiti⁶ victoriā universum exercitum ad urbem Lacedæmoniorum ducunt, facilem expugnationem rati, quoniam deserti à sociis omnibus erant; quod metuentes Lacedæmoniī, regem suum Agesilaum ex Asia,⁶ qui ibi magnas res⁷ gerebat, ad defensionem patriæ arcessunt. Occiso enim Lysandro nullius⁸ alterius fiduciam ducis habebant. Cujus quoniam serus adventus erat, conscripto exercitu, obviam hosti procedunt. Sed vieti adversus paulo ante viatores nec animus, neque vires pares fuere. Prima igitur congressione funduntur. Deletis jam suorum copiis supervenit rex Agesilaus, qui, restituto prælio, non difficulter, recenti & multis expeditionibus indurato milite, hostibus victoriā eripuit; ipse tamen graviter fauciatur.

V. Quibus rebus cognitis, Athenienses verentes, ne, iterum Lacedæmoniis victoribus, in pristinam sortem servitutis redigerentur, exercitum contrahunt, eumque in auxilium Bœotiorum per Iphicratem, viginti quidem annos natum, sed magna indolis juvenem, duci jubent. Hujus adolescentis supra ætatem virtus admirabilis fuit; nec unquam ante eum Athenienses, inter tot tantosque duces, aut spei majoris, aut indolis maturioris, imperatorem habuerunt; in quo non imperatoriae tantum, verum & oratoriae⁹ artes fuere. Conon quoque, auditio reditu Agesilai, & ipse ex Asia ad depopulandos Lacedæmoniorum agros revertitur: atque ita, undique belli formidine circumstrepente, clausi Spartani ad summam desperationem rediguntur. Sed Conon, vastatis hostium terris, Athenas A. C. pergit; ubi magno civium gaudio exceptus, plus tamen³⁹⁵ tristitia ipse ex incensa & diruta à Lacedæmoniis patria, quam

¹ Finitimis B. C. & plerique MSS. B. C. Deest N. ⁴ MSS. nostri victoria. Al. infinitis, probante Bong. Scheff. ⁵ Ubi mag. N. ⁶ Agabas C. ⁷ Demallem extimis. ⁸ Deest B. ⁹ Prælio est C. ¹⁰ Modii MSS. artus magna fuerunt. ¹¹ Pro

quam lœtitiae ex recuperata post tantum temporis, cepit. Itaque, quæ incensa fuerant, ¹ prædarum sumptu & exercitu Persarum restituit; quæ diruta, reficit. Fatum illud Athenarum fuit, ut ante à Persis crematae, ² manibus eorum; & nunc à Lacedæmoniis dirutæ, ex spoliis Lacedæmoniorum restituerentur: versa quoque vice, nunc haberent socios, quos tunc hostes habuerant; & hostes nunc paterentur, cum quibus juncti tunc ³ arctissimis societatis vinculis fuerant.

A. C. VI. Dum hæc ⁴ geruntur, Artaxerxes, rex Persarum, legatos in Græciam mittit, per quos jubet omnes ab armis

discedere; qui aliter fecisset, cum se pro hoste habiturum: civitatibus libertatem suaque omnia restituit. Quod non Græciæ laboribus assiduisque bellorum ⁵ internecivis odiis consulens fecit, sed ne occupato sibi Ægyptio bello, quod propter auxilia adversus præfectos suos Lacedæmoniis missa suscepserat, exercitus sui in Græcia ⁶ distinerentur. Fessi igitur tot bellis Græci cupide paruere. Hic annus non eo tantum insignis fuit, quod repente pax tota Græcia facta est; sed etiam eo, quod eodem tempore urbs Romana à A. C. Gallis capta est. Sed Lacedæmonii ⁷ securis insidiantes, absentiam Arcadum speculati, castellum eorum expugnant occupatoque præsidium imponunt. Itaque armato instruetoque exercitu Arcades, adhibitis in auxilium Thebanis, ⁸ amissæ bello repetunt. In eo prælio Archidamus, dux Lacedæmoniorum, vulneratur; qui, cum cœdi suos jam ⁹ & viatos videret, per præconem corpora interactorum ad sepulturam poscit. Hoc est enim signum apud Græcos victoriae traditæ. Qua confessione contenti Thebani signum parcendi dedere.

A. C. VII. Paucis deinde post diebus, neutrīs quicquam hostile facientibus, cum quasi ¹⁰ tacito consensu inducīæ essent, Lacedæmoniis alia bella adversus finitos gerentibus, Thebani, Epaminonda duce, occupandæ urbis eorum spem ceperunt.

Igitur

¹ Pro prædarum Vof. legit pridem. ² Al. manubis. ³ Carrissimis B.C. ⁴ Aguntur B. ⁵ Vox hæc Scheff. suspecta. B. habet inter cives. C. inter cuius. Non nulli interne cives. Vir cl. ergo censet, Justinum scripsisse interve necrum per timelin. ⁶ Sic Ju. Alii distinerentur. ⁷ Al. securi insidiantes. ⁸ A-

misum bellum C. cum aliquot aliis. Nonnulli amissæ bello. Scheff. Justinum scripsisse putat, amissum bello, ut amissum referatur ad castellum, bello autem significet prælio. ⁹ Sic N. Alii; us. T. Fab. leg. Qui cum jam cedere suas us viatos videres. ¹⁰ Ex sac. N. Quasi consensu B. ¹¹ Dies

Igitur principio noctis taciti Lacedæmonia proficiscuntur, non tamen aggredi incautos potuerunt. Quippe senes & cætera imbellis ætas, cum adventum hostium præsensissent, in ipsis portarum angustiis armati occurrunt; &, adversus quindecim millia militum, non amplius centum jam effœte ætatis viri pugnæ se offerunt. Tantum animorum vi-
riumque patriæ & penatiū conspectus subministrat; tan-
toque præsentia, quam recordatione sui, majores spiritus largiuntur. Nam, ut videre, inter quæ, & pro quibus sta-
rent, aut vincendum sibi, aut moriendum censuerunt. Pauci igitur sustinuere senes aciem, cui par ante ¹ diem univerſa juventus esse non potuit. In eo prælio duo duces hóstium cecidere. Cum interim, Agesilai adventu nuntia-
to, Thebani recessere; nec bellum diu dilatum: siquidem Spartanorum juventus fenum virtute & gloria incensa te- ^{A. C.}
neri non potuit, quin ex continentि acie decerneret. Cum ^{363.} victoria Thebanorum esset, Epaminondas, dum non du-
cis tantum, verum etiam fortissimi militis officio fungi-
tur, graviter vulneratur. Quo auditō, ² his ex dolore metu, illis ex gaudio stupor injicitur; atque ita ³ veluti " ex
4 placito consensu à prælio disceditur.

VIII. Post paucos deinde dies Epaminondas decedit, ^{A. C.} cum quo vires ⁵ quoque " reipubl. ceciderunt. Nam sicuti ^{363.} telo si primam aciem ⁶ præfegeris, reliquo ⁷ ferro vim no-
cendi fustuleris; sic illo, ⁸ velut mucrone teli, ablato ⁹ duce Thebanorum, rei quoque publicæ vires hebetatæ sunt: ut non tam illum amisisse, quam cum illo interiisse omnes viderentur. Nam neque hunc ante ducem ullum memorabile bellum gessere, nec postea virtutibus, sed cladibus insignes fuere; ut manifestum sit, patriæ gloriam & natam & extinctam cum eo fuisse. Fuit autem incertum, vir melior, an dux, esset. Nam & imperium ¹⁰ non sibi, sed patriæ semper quæsivit; & pecuniæ adeo parcus fuit, ut sumptus funeri defuerit. Gloriæ quoque non cupidior, quam pecuniæ; quippe recusanti omnia imperia ingestæ sunt;

¹ Dies juventus B. ² Ita Ju. Al. Et ber. ⁹ Hoc duce suspicuum Scheff.
hū ex dolore metu, & illis ³ Deest B. ¹⁰ Faber, nec sibi imperium unquam, sed
⁴ Berneg. leg. tacito. Scheff. ejicien- patria semper quæsivit. Rectius Sebis.
dum vult. ⁵ Deest C. ⁶ Al. perfe- semper non sibi. Ita enim in Ju. Nam
geru. ⁷ Al. ferrum. ⁸ Voces itas vol- & imperium non sibi, sed patria semper qua-
us mucrone teli supervacuas putat Fa- fivit.

sunt; honoresque ita geffit, ut ornamentum non accipere,
¹ sed dare ipsi dignitati videretur. Jam literarum studium,
 jam philosophiae doctrina tanta, ut mirabile videretur,
 unde tam insignis militiae scientia homini inter literas na-
 to. Neque ab hoc vita proposito mortis ratio dissensit.
 Nam ut relatus in castra semianimis vocem spiritumque
 collegit, id unum à circumstantibus requisivit, *Num ca-
 denti sibi scutum ademisset hostis.* Quod ut servatum au-
 divit, ² allatum velut laborum gloriæque socium oscula-
 tus est. Iterum quæsivit utri vicissent. Ut audivit, The-
 banos, *Bene habere se rem,* dixit: atque ita velut gratu-
 labundus patriæ exspiravit.

A. C. IX. Hujus morte etiam Atheniensium virtus intercidit.
³⁶³ Siquidem amissio, cui æmulari confueverant, in segnitiam
 torporemque resoluti, non ut olim in classem exercitul-
 que, sed in dies festos apparatusque ludorum, redditus pu-
 blicos effundunt; & cum ³ actoribus nobilissimis poëtisque
 theatra celebrant, frequentius scenam quam castra visen-
 tes, ⁴ versificatoresque meliores, quam duces laudantes.
 Tunc vestigal publicum, quo milites & remiges ⁵ aleban-
 tur, cum urbano populo dividi ⁶ cœptum. Quibus rebus
 effectum est, ut inter otia Græcorum sordidum & obscu-
 rum antea Macedonum nomen emerget: & Philippus
³⁶⁷ obses triennio Thebis habitus, Epaminondæ & ⁷ Pelopidæ
 virtutibus eruditus, regnum Macedoniae Græcia & Asiae
 cervicibus, velut jugum servitutis, imponeret.

L I B E R VII.

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

¹ Macedoniae *vetus nomen, populus, primi reges.*

² Perdicæ regis familia illustris, & infantis Europi nobile
 fatum.

³ Legati Persarum ad Amyntam petulantie suæ dant panas.

⁴ Pax

⁵ Sed dare ipsi dignitatem videretur oratoresque meliores. ⁶ Sebis. aleban-
 N. Vox dignitati (ut Scheff. opinatur) ex glossa irreplcit. Justinus nimurum
 scripsit, sed dare ipsi videretur. Et qui-
 dem in B. est etiam videretur. ² Al. alatumque. ³ Al. auditoribus. ⁴ Ju-
 sum aliis edd. nonnullis: verificatores ⁷ Ita legend, non
 cum quibusdam Telopidarum. Vide Joan. Hartungi Thefaur. Critic. Dec.
 III. c. 2. §. 16.

⁸ Deceß

- 4 Pax Macedoniae Bubaris, reguli Persæ, opera conciliatur.
 Tragædia in familia Amyntæ, Alexandri Macedonis avi.
 5 Philippi Macedonis varii casus: fratribus dolo materno vita
 sublatuſ, à populo compulſus regnum ſuſcipit.
 6 Initia regni Philippici laude & obſervatione dignissima; bel-
 la, conjugium, vitia & virtutes ejusdem.

MACEDONIA ante ¹ à ² nomine ³ Emathionis re-
 gis, cuius prima virtutis experimenta in illis loeis
 exstant, Emathia cognominata est. Hujus sicuti incre-
 menta modica, ita termini perangusti fuere. Populus Pe-
 laſgi, regio ³ Pœonia dicebatur. Sed poſtea virtute regum
 & gentis industria, subactis primo finitimis, mox populis
 nationibusque, imperium ulque extreſos Orientis termi-
 nos prolatum. In regione ⁴ Pœonia, quæ nunc portio est
 Macedoniae, regnante fertur ⁵ Pelegonus pater Asteropæi,
 cuius Trojano bello inter clarissimos vindices urbis nomen ^{A. C.}
 accepimus. Ex alio latere in ⁶ Europa regnum Europus ^{1194.}
 nomine tenuit. Sed & ⁷ Caranus cum magna multitudine
 Græcorum sedes in Macedonia responſo oraculi juſſus
 querere, cum in Emathiam veniſſet, urbem ⁸ Edeſſam, non
 fentientibus oppidanis, propter inſrium & nebulæ ma-
 gnitudinem, gregem caprarum, imbre fugientium, ⁹ fe-
 cutus ¹⁰ occupavit; revocatusque in memoriam oraculi,
 quo juſſus erat, ducibus capris imperium querere, ¹⁰ regni
 fedem statuit; religioſeque poſtea obſervavit, quo cumque
 agmen moveret, ante signa eadem capras habere, coeptorū
 duces habiturus, quas regni habuerat auctores. Ur-
 bem Edeſſam, ob memoriam muneris, ¹¹ Aēgas, populum
¹² Aēgadas vocavit. Pulſo deinde Mida (nam is quoque
 portionem Macedoniae tenuit) aliisque regibus ¹³ pulſis, in
 locum omnium ſolus ſuccedifit, priuusque adunatis genti-^{A. C.}
 bus variorum populorum veluti unum corpus Macedoniae ^{794.}
 fecit, crescentique regno valida incrementorum funda-
 menta constituit.

II. Post

- ¹ Deef in N. C. & aliquot aliis. Scheff, innuit poſſetiam legi e. ² So- linus Emathium vocat. ³ Sic emen- davit Peyraredus. MSS. Baetia. ⁴ Al. Paonia. ⁵ Al. Telegon. In B. C. & plerisque MSS. Telegonus, perperam. Vide Joan. Hartungi Thes. Crit. Dec.
- ⁶ Vof. leg. Europa. ⁷ Ceranus C. Euseb. (ramus, male. 8 Al. Edeſſam. ⁹ Deef C. ¹⁰ T. Fab. malit, ibi regns. ¹¹ Aēgas, vel Aēgias Plin. Aryala Ptol. ¹² Berneg. maluit Aēgatas. ¹³ Deef N. & quia dem abundare putavit Berneg.

A.C. II. Post hunc Perdicca regnavit, cuius & vita illustris,
 732. & ¹ mortis postrema, veluti ex oraculo præcepta, memo-
 A.C. rabilia fuere: siquidem senex moriens ² Argæo filio mon-
 683. stravit locum, quo condi vellet, ibique non sua tantum, sed & succendentium ³ sibi regum osla poni jussit; præfatus, quoad ibi conditæ posterorum reliquiæ forent, ⁴ regnum in familia mansurum: creduntque ⁵ hac superstitione extin-
 etiam in ⁶ Alexandro stirpem, quia locum sepulturæ muta-
 A.C. verit. Argæus moderate & cum amore ⁷ popularium ad-
 644. ministrato regno successorem filium Philippum reliquit; qui immatura morte raptus ⁸ Aeropum parvulum admo-
 A.C. dum instituit heredem. Sed Macedonibus affidua certami-
 606. na cum Thracibus & Illyriis fuere, quorum armis veluti quotidiano exercitio indurati gloria bellicæ laudis finitos terrebant. Igitur Illyrii, infantiam regis pupilli con-
 temnentes, bello Macedonas aggrediuntur: qui prælio pulsæ, rege suo in cunis prolato & ⁹ pone aciem posito, acrius certamen repetivere, tanquam ideo vieti fuissent antea, quod bellantibus sibi regis sui auspicia defuissent; futuri vel propterea victores, quod ex superstitione animum vincendi ceperant: simul & miseratio eos infants tenebat, quem, si vieti forent, captivum de rege facturi videbantur. Conserto itaque prælio, magna cæde Illyrios fudere; ostenderuntque hostibus suis, priore bello regem Macedoni-
 A.C. bus, non virtutem defuisse. Huic Amyntas succedit, &
 551. propria virtute & Alexandri filii egregia indole insigniter clarus: cui Alexandro tanta omnium ¹⁰ virtutum natura ornamenta existere, ut etiam Olympio certamine vario ludicrorum genere contenderit.

A.C. III. Cum interim Darius rex Persarum turpi ab Scy-
 505. thia fuga ¹¹ summotus, ne ubique deformis militiæ damnis haberetur, mittit cum parte copiarum ¹² Megabyzum ad ¹³ subigendam Thraciam, cæteraque ejus tractus regna; quibus pro ignobili momento erat accessura Macedonia.

Qui

¹ Freinsheim. malit morientis. ² Ar-
 chao Euseb. Ares Herod. ³ Sibi inre-
 gnare B.C. ⁴ C. & multi MSS regnum
 familia. Scheff. putat Justinum scri-
 psisse, regnum ei familia. ⁵ C & multi
 habent, hanc superstitionem. Inde Scheff.
 putat deesse per vel ob. ⁶ MSS. non-

nulli Alexandris stirpe. ⁷ Topuli B.
 8 Sic Ju. Herod. Diod. Alii, Europum.
 9 Ante B. ¹⁰ Virtutum ornamenta na-
 tura [natura C.] existere, ut etiam B.
 C. ¹¹ Remotus C. ¹² Sic Ju. cum
 Herodoto. Alii Megabazum. ¹³ Susci-
 piendum C.

Qui brevi tempore exsecuto regis imperio, legatis ad Amyntam regem Macedoniarum missis, obsides in pignus futuræ pacis dari sibi postulabat. Sed legati benigne excepti inter epulas ebrietate crescente rogant Amyntam, *Ut apparatur epularum adjiciat jus familiaritatis, adhibitis in convivium suis ac filii uxoribus: id apud Persas haberi pignus ac fœdus hospitii.* Quæ ut venerunt, ³ petulantius Persis eas contrectantibus, filius Amyntæ Alexander rogat patrem, respectu ætatis ac gravitatis suæ, abiret ³ convivio, pollicitus, se hospitum temperaturum jocos. Quo digresso, mulieres quoque paululum è convivio evocat, cultius ⁴ exornatus, gratioreisque reducitur. In quarum locum matronali habitu exornatos juvenes supponit; eosque petulantiam legatorum ferro, quod sub veste gerebant, compescere jubet. Atque ita interfecit omnibus, ignarus rei Megabyzus, cum legati non redirent, mittit eo cum exercitus parte Bubarem, ut in bellum facile & mediocre; designatus ipse ire, ne dehonestaretur prælio tam fœdæ gentis. Sed Bubares ante bellum amore filiæ Amyntæ captus omisso bello nuptias facit, depositisque hostiliis animis, in affinitatis jura succedit.

IV. Post discessum à Macedonia Bubaris, Amyntas rex A. C. decedit: cuius filio & successori Alexandro cognatio ^{501.} Bubaris non Darii tantum temporibus pacem præstitit; verum etiam Xerxem adeo conciliavit, ut, cum Graci A. C. am, veluti tempestas quædam, occupasset, inter Olympum ^{480.} Hæmumque montes totius regionis eum imperio donaverit. Sed nec virtute minus, quam Persarum liberalitate, regnum ampliavit. Per ordinem deinde successionis, regnum Macedoniae ad Amyntam, fratri ejus "Menelai" filium, pervenit. Hic quoque insignis industria & omnibus imperatoriis virtutibus instructus fuit; qui ex Eurydice tres filios sustulit, Alexandrum, Perdiccam & Philipum, Alexandri "Magni" Macedonis patrem, & filiam ^{A. C.} "Euryonom: Ex ¹¹ Gygæa autem Archelaum, ¹² Archide-

¹ Convivium suis filiū & uxoris. B. dida N. 6 Archelai Euseb. 7 Decret. Convivium sum filiis & uxoris. C. cum aliis nonnullis. Convivium suis ac filiis uxoribus ac filiabus Ju. 2 Petulantius petrectantibus, fil. B. Petulantius con- trectantibus, fil. C. 3 E conv. B. 4 Ex- um Euseb. Oros. Vof. 5 Sæ- gratioreisque rediisura N. 5 Sæ-

A. C. um, Menelaum. Cum Illyriis deinde & cum Olynthiis
 381. gravia bella gessit. Insidiis autem Eurydices uxoris, quæ
 nuptias generi pacta, occidendum virum, regnumque
 adultero tradendum suscepserat, occupatus fuisset, ni filia
 A. C. pellicatum matris & sceleris confilia prodidisset. Functus
 368. itaque tot periculis senex decepsit, regno maximo ex filiis
 Alexandro tradito.

A. C. V. Igitur Alexander, inter prima initia regni, bellum
 367. ab Illyriis, pacta mercede & Philippo fratre dato obside, redemit. Interjecto quoque tempore, per eundem ob sidem
 cum Thebanis gratiam pacis² reconciliat: quæ res Philippo maxima incrementa egregiæ indolis dedit. Siquidem Thebis triennio ob ses habitus, prima pueritiae rudimenta, in urbe feveritatis antiquæ & in domo Epaminondæ, summi & philosophi & imperatoris, deposita. Nec multo
 365. post Alexander insidiis Eurydices matris appetitus occumbit: cui Amyntas, in scelere deprehensæ, propter communes liberos, ignarus eiusdem quandoque exitiosam fore, pepercera. Frater quoque ejus Perdicca pari insidiarum
 359. fraude decipitur. Indignum prorsus, libidinis causa liberos à matre vita privatos, quam³ scelerum suorum suppliciis liberorum contemplatio vindicaverat. Perdicce hoc indignior cædes videbatur, quod ei apud matrem misericordiam nec parvulus quidem filius conciliaverat. Itaq; Philippus diu⁴ non regem, sed tutorem pupilli egit. At ubi graviora bella imminebant, serumque auxilium in exspectatione infantis erat, compulsus à populo regnum suscepit.

VI. Ut est ingressus imperium, magna de illo spes omnibus fuit; & propter ipsius ingenium, quod magnum spondebat virum; & propter vetera Macedoniae fata, quæ cecinerant, uno ex Amyntæ filiis regnante, florentissimum fore Macedoniae statum: cui spei scelus matris hunc residuum fecerat. Principio⁵ regni, cum hinc cædes fratrum indigne peremptorum, inde hostium multitudo; hinc insidiarum metus, inde inopia continua bellis exhausti regni, immaturam ætatem tironis urgerent: bella, quæ, velut con spiratione quadam, ad opprimendam Macedoniam,

¹ Etiam B. C. ² Reconciliavir B. quidam, ³ MSS. quedam habent rem
 A scelerum B. & sic conjecterat Se rum pro regni, quam veram lectionem
 bis, ⁴ Se non regem B. & impressus esse suspicetur Scheff.

cedoniam, multarum gentium ex diversis locis¹ uno tempore confluebant, quoniam omnibus par esse non poterat, dispensanda ratus; alia interposita pactione componit, alia redimit, facillimis quibusque aggressis, quorum victoria & militum trepidos animos firmaret &² contemptum sibi hostium demeret. Primum illi cum Athenien- A. C.
sibus certamen fuit; quibus per insidias viatis, metu belli³⁵⁹.
gravioris, cum interficere omnes posset, incolumes sine
pretio dimisit. Post haec, bello in Illyrios translato, mul- A. C.
ta millia hostium cedit. Urbem nobilissimam⁴ Larissam³⁵⁸.
capit. Hinc Thessaliam, non praedæ cupiditate, sed quod
exercitui suo robur Thessalorum equitum adjungere⁴ ge-
stiebat, nihil minus quam bellum⁵ metuentem improvi-
sus expugnat, unumque corpus equitum pedestriumque
copiarum invicti exercitus⁶ facit. Quibus rebus feliciter
provenientibus, Olympiadem,⁷ Neoptolemi regis Molos- A. C.
forum filiam, uxorem dicit;⁸ conciliante nuptias fratre³⁵⁷.
patruele,⁹ altore virginis,¹⁰ Arruba, rege Molosorum, qui
fororem Olympiadis¹¹ Troada in¹² matrimonium habebat:
qua causa illi exitii, malorumque omnium¹³ initium¹⁴ fuit.
Nam, dum regni incrementa affinitate Philippi acquisitu-
rum¹⁵ se sperat, proprio regno ab eodem privatus in ex-
silio consenuit. His ita gestis, Philippus, jam non conten-
tus summovere bella, ultro etiam quietos lacescit. Cum A. C.
¹⁵ Methonam urbem oppugnaret, in prætereuntem de mu-³⁵³.
ris fagitta jaeta dextrum oculum regis effudit. Quo vul-
nere nec segnior in bellum, nec iracundior adversus ho-
stes factus est: adeo ut interjectis diebus pacem depre-
cantibus dederit; nec moderatus tantum, verum etiam mi-
tis adversus viatos fuerit.

LIBER

¹ Hoc tempore. C. ² Bongars. mal-
let, contemptum sui hostibus demeret. ³ U-
nus cod. MS. quem Bongars. vidit,
Larissam hinc in Thessaliam, non prada
cup. Unde ille legendum censet La-
rissam in Thessalia. Nec aliter in Ju. te-
ste Gravio. Nonnulli Glareano potius
adseruntur legenti Lissum capit. ⁴ Cu-
piet C. ⁵ Scheff. legit distinguit-
que, metuentem. Eam improvitus expu-
gnas, unumque &c. ⁶ Sic N. W. Alii
fecit. ⁷ Euseba Oros. III. 12. ⁸ Con-
ciliante nuptias patruo Berneg. ⁹ Au-

Hore B C & quid. MSS alii. Tuore
N. 10 Al. Arrys, & Arrymba. Fron-
tin. II. 19. Ariddam vel Harridam vi-
tiose vocat. Vide Keuchenii Not. ad
Front. ¹¹ Al. Troadem. ¹² Matr-
rimonio C. & MSS. Bongarsi. ¹³ Deest
in C. MSS. Bongars. & quibusd. Edd.
¹⁴ Sic B. & Ju. Alii omittunt se.
¹⁵ Methonam C. Alii nonnulli Mo-
thonam. Scrab. Ms. In Prolog. lib.
VII. est Methone, rectius pro sententia
Salmatii ad Solin.

LIBER VIII.

BREVARIUM CAPITUM.

- 1 Græciae clades sub Philippo Macedone. Thebani & Phocenses civilis belli faces.
- 2 Thebani Philippum areeffunt, qui Phocenses opprimit. Athenienses saluti publicæ pro virili consulunt.
- 3 Contra, Philippus Graciā lacerat. Cappadociam Macedoniam adjungit. Olynthios delet. Latrocinium exercet variis modis.
- 4 Atheniensibus, Theffalis, Bœotis & Phocensibus callide impunit.
- 5 Phocenses ad deditioñem, & reliquos Græcos cogit ad servile obsequium.
- 6 Monarchiam cum summa injustitia constituit.

I.³ GRÆCIAE civitates, dum imperare singulæ cœpiunt, imperium omnes perdiderunt: quippe in mutuum exitium sine modo ruentes, omnibus perire³ quod singulæ amitterent, non nisi oppressæ fenserunt. Siquidem Philippus rex Macedonie, veluti specula quadam, libertati omnium insidiatus, dum contentiones civitatum alit, auxilium inferioribus ferendo, victos pariter victoresque subire regiam servitutem coëgit. Causa & origo hujus mali Thebani fuere: qui, cum rerum potirentur, secundam fortunam imbecillo animo ferentes, victos armis Lacedæmonios & Phocenses, quasi parva supplicia cædibus & rapinis luissent, apud commune Græciae concilium superbe accusaverunt. Lacedæmoniis criminis datum,
355. quod arcem⁴ Thebanam induciarum tempore occupassent; Phocensibus, quod Bœotiam depopulati essent. prorsus quasi⁵ post arma & bellum locum legibus reliquisserint. Cum judicium arbitrio victorum exerceretur, tanta pecunia damnantur, quanta exsolvi non posset. Igitur Phocenses, cum agris, ⁶"liberis", conjugibusque privarentur, desperatis rebus, ⁷ Philomelo quodam duce, velut deo irascentes, templum ipsum Apollinis Delphis occupavere.

Inde

¹ Justini omnium optimus & castissimus. ² Gracorum B. sumpta Verbi. ³ Deest C. ⁴ Polyænus Al. quid. ⁵ Thebarum B. ⁶ Tost (l. V.) male vocat φιλόμουσον. ⁷ Fortissimus

¹ Fo
& non
meram
merari
bantib
pro pia
faltem

Inde auro & pecunia divites conducto mercenario militi-
te bellum Thebanis intulerunt. Factum Phocensium, tam-
etsi omnes exsecrarentur propter sacrilegium, plus ta-
men invidiae Thebanis, à quibus ad hanc necessitatem
compulsi fuerant, quam ipsis intulit. Itaque auxilia his &^{A. C.}
ab Atheniensibus & à Lacedæmoniis missa. Prima igitur^{354.}
congressione Philomelus Thebanos castris exuit. Sequenti
prælio primus inter ¹confertissimos dimicans cecidit, &
sacrilegiū pœnas impio sanguine luit. In hujus locum dux^{A. C.}
^{355.} Onomarchus creator.

II. Adversus quem Thebani Thessalique, non ex ci-
vibus suis, ne victores potentiam ferre non possent, sed
Philippum, Macedonia regem, ducem eligunt; & exter-
næ dominationi, quam in suis ³timuerunt, sponte succe-
dunt. Igitur Philippus, quasi sacrilegii, non Thebano-
rum ultius esset, omnes milites coronas laureas sumere ju-
bet, atque ⁴ ita, veluti deo duce, in prælium pergit. Pho-
censes, insignibus dei conspectis, conscientia delictorum
territi, abjectis armis fugam capessunt, pœnasque violatae
religionis sanguine & cædibus suis pendunt. Incredibile
quantum ea res apud omnes nationes Philippo gloriæ de-
dit. *Illum vindicem sacrilegii, illum ultorem religionum:*
*quod orbis viribus expiari debuit, solum qui piacula exige-
ret ⁵ existisse.* Dignum itaque qui diis proximus habere-^{A. C.}
tur, per quem deorum majestas vindicata sit. Sed Atheni-^{356.}
enses, auditio belli eventu, ne in Græciam Philippus transfi-
ret, angustias Thermopylarum pari ratione sicuti antea
advenientibus Persis occupavere, sed nequaquam simili
aut virtute, aut causa: siquidem tunc pro libertate Græ-
ciae, nunc pro sacrilegio publico; tunc à rapina hostium
templa vindicaturi, nunc adversus vindices templorum
raptores defensuri: aguntque propugnatores sceleris,⁶ cu-
jus turpe erat alios vindices fuisse; immemores prorsus,
quod in dubiis rebus suis illo deo etiam consiliorum au-
ctore

¹ *Fortissimos* B. ² *Oenomaius* Ju. B. ³ *Eumenacus* C. ⁴ *Deicit* C. ⁵ *Sic* N. pro-
& nonnulli MSS. alii. Quidam *Oeno-*
matus. *Eumenacus* C. ³ *Fab. leg. ti-*
meant. ⁴ *Deicit* C. ⁵ *Sic* N. pro-
banibus Scheff & Græv. Hic tamen
pro piacula rescriberet piandum, aut
falsum legereret, qua *orbis viribus expiari*

debuerunt. Codici N. favet item C. in
quo, existisse. Dignum itaque credidum
est qui a Diis proximus habeatur. In re-
liquis MSS. & Edd. existisse dignum.
Itaque diis proximus habeatur. 6 Scheff.
malit, cuius turpe erat alios, alios vindices
fuisse,

³ Scheff.

etore usi fuerant; quod illo duce tot bella victores¹ inierant; tot urbes aūspicato condiderant; tantum imperium terra marique quæsierant; quod nihil sine maiestate numinis ejus aut privatæ unquam, aut publicæ rei gesserant. Tantum facinus admisissæ ingenia omni doctrina exculta, pulcerrimis legibus institutisque formata, ut, quid posthac succensere jure Barbaris possent, non haberent.

III. Sed nec Philippus melioris fidei adversus socios fuit; quippe veluti timens, ne ab hostibus sacrilegii scelere vinceretur, civitates, quarum paulo ante dux fuerat, quæ sub auspiciis ejus militaverant, quæ gratulatæ illi fibique victoriam fuerant, hostiliter occupatas diripuit, conjuges liberosque omnium² sub corona vendidit; non deorum immortalium templis, non ædibus sacris, non diis penatibus publicis privatisque, ad quos paulo ante ingressus hospitaliter fuerat, pepercit: prorsus ut non tam sacrilegii ultor exstissem, quam sacrilegiorum licentiam quæ-

A. c. sisse videretur. Inde, veluti rebus egregie gestis, in³ Cap.

^{349.} padociam trajicit: ubi bello pari perfidia gesto, captisque per dolum & occisis finitimis regibus, universam provinciam imperio Macedoniae adjungit. Deinde ad abolendam invidiæ famam, qua insignis præter cæteros tunc temporis habebatur, per regna mittit & opulentissimas civitates, qui opinionem sererent, regem Philippum magna pecunia locare & muros per civitates &⁴ fana & templa facienda; & ut per præcones⁵ susceptores solicitarent. Qui cum in Macedoniam venissent, variis dilationibus frustrati, vim regiæ majestatis timentes, taciti⁶ proficisceban-

A. c. tur. Post hæc Olynthios aggreditur: receperant enim per misericordiam, post cædem unius, duos fratres ejus, quos Philippus ex noverca genitos, veluti participes regni interficere gestiebat. Ob hanc igitur causam urbem antiquam & nobilem exscindit, & fratres olim⁷ destinato supplicio tradit: prædaque ingenti pariter & parricidii voto frui-

tur.

¹ Scheff finierant. ² Id est, coronatos vendidit. ³ Vesp. ⁴ Thraciam Ju. Chalcidem Bongarf. quod ex Prologo confirmat. T. Faber Chalcidicam leg. Alii Chersonesum. At Hen. Valeius (Not. in Harpocrationem p. 38. trad. Lug. Bat. 168. 40.) mallei

Caspianum. Adslipulatur etiam Gravius. ⁵ Al. perfidias. ⁶ Fora N. C. Proprie sunt qui annonis & tributis ætarri recipiendis præpositi sunt. Vid. Tit. cod. de susceptor. lib. X. ⁷ Præfugiebant N. ⁸ Definatus C. ⁹ Tradidit C.

¹⁰ Quæf

tur. Inde,¹ quasi omnia, quæ agitasset animo, ei licerent,
² auraria in Theffalia, argenti metalla in Thracia occupat.
 Et, ne quod jus vel fas inviolatum prætermitteret, pira-
 ticam quoque exercere instituit. His ita gestis, forte eve-
 nit, ut eum fratres duo, reges Thraciæ, non contempla-
 tione justitiae ejus, sed invicem metuentes, ne alterius
 viribus accederet, disceptationum suarum judicem elige-
 rent. Sed Philippus, more ingenii sui, ad judicium vel-
 uti ad bellum inopinantibus fratribus instructo exercitu
 supervenit, & regno utrumque, non judicis more, sed
 fraude latronis³ ac scelere, spoliavit.

IV. Dum hæc aguntur, legati Atheniensium petentes A. C.
 pacem ad eum venerunt. Quibus auditis, & ipse legatos³⁴⁵.
 Athenas cum pacis conditionibus misit, ibique ex commo-
 do utrorumque pax facta. Ex cæteris quoque Græciæ ci-
 vitatibus, non pacis amore, sed belli metu, legationes ve-
 nire. Siquidem, ⁴ crudele ira, Theffali Bœotique
 orant, ut ⁵ professum adversum Phocenses ducem Græciæ
 exhibeat: tanto odio Phocensium ardentes, ut, oblii cla-
 dium suarum, perire ipsi, quam non perdere eos, præop-
 tarent, expertamque Philippi crudelitatem pati, quam par-
 cere hostibus suis, mallen. Contra, Phocensium legati, ad-
 hibitis Lacedæmoniis & Atheniensibus, bellum depreca-
 bantur, cuius ab eo dilationem ter jam emerant. Fœdum
 prorsus miserandumque spectaculum, Græciam etiam ⁶ nunc,
 & viribus & dignitate, orbis terrarum principem, regum
 certe gentiumque semper vietricem & multarum adhuc
 urbium dominam, alienis excubare sedibus, aut rogantem
 bellum, aut deprecantem: in alterius ope omnem spem
 posuisse orbis terrarum vindices, eoque discordia sua ci-
 vilibusque bellis redactos, ut ⁷ adulentur ultro sordidam
 paulo ante clientelæ suæ partem: & ⁸ hæc potissimum fa-
 cere Thebanos Lacedæmoniosque, antea inter se imperii,
 nunc ⁹ Græciæ imperantis æmulos. Philippus venditatione
 gloriae

¹ Quasi qua agitassem omnia VI. ² Mo-
 di MSS. auræ in Theff. ³ Aut C. ⁴ Re-
 crudele Ju. ⁵ Professum se adv. Ju.
⁶ Sebif. tunc. Boxhorn. etiam expun-
 git. Scheff. autem nunc potius expun-
 gendum putat. ⁷ MSS. Modii, adu-
 lentes sordida client. sua parti. Clientela pro

clientibus. ⁸ Hoc B. ⁹ Altingius
 malit *gratia*, probante Grav. Hoc est,
 qui antea de imperio contendebant,
 nunc de gratia Philippi certant, utri
 primum locum ejus *gratia* teneant.
 Mallet autem Faber, *Gracia servitutis*
æmulus.

J U S T I N I

74

gloriæ suæ tantarum urbium¹ fastidium agitat; atque utros potius dignetur, æstimat. Secreto igitur auditis utrisque legationibus, his veniam belli pollicetur, jurejurando adæctis, responsum nemini prodituros; illis contra, ventrum se, auxiliumque laturum. Utrosque vetat parare bellum, aut metuere. Sic variato responso securis omnibus Thermopalarum angustias occupat.

A. C.
346.

V. Tunc primum Phocenses, captos se fraude Philippi animadvertisentes, trepidi ad arma confugiunt. Sed neque spatiū erat instruendi belli, nec tempus ad contrahenda auxilia; & Philippus excidium minabatur, ni fieret deditio. Viætū igitur necessitate pœcta salute se dediderunt. Sed pœctio ejus fidei fuit, cuius ante fuerat deprecati belli promissio. Igitur cæduntur passim rapiunturque; non liberi parentibus, non conjuges maritis, non deorum simulacra templis suis relinquuntur. Unum tantum miseris solatium fuit, quod, cum Philippus portione præde socios fraudasset, nihil rerum suarum apud inimicos viderunt.

A. C.
343.

Reversus in regnum, ut pecora pastores nunc in hibernos, nunc in æstivos saltus trajiciunt, sic ille populos² & urbes, ut illi vel replenda, vel derelinqua loca videbantur, ad libidinem suam transfert. Miseranda ubique facies & excidio similis erat. Non quidem pavor ille hostilis, nec discursus per urbem militum erat, non tumultus armorum, non bonorum atque hominum rapina; sed tacitus mœror & luctus,³ verentibus ne ipsæ lacrymæ pro contumacia haberentur. Crescit dissimulatione ipsa dolor, hoc altius demissus, quo minus profiteri licet. Nunc sepulcra majorum, nunc veteres penates, nunc teæta, in quibus geniti erant,⁴ in "quibusque genuerant,⁵ considerabant; miserantes nunc vicem suam, quod in eam diem vixissent, nunc filiorum, quod non post eam diem nati essent.

VI. Alios populos in finibus ipsis hostibus opponit, alios in extremis⁶ regni terminis statuit, quosdam bello captos in⁷ supplementis urbium dividit. Atque ita ex multis gentibus nationibusque unum regnum populumque constituit.

¹ Fastigium malit Bongarf. sed non bif. verentium. ⁴ Deest B. C. ⁵ Conprobat Gronov. Observat. I. IV. c. 10. ⁶ fiderant B. C. ⁶ Defunt in C. & multi MSS. ⁷ Freinsh. malit supplementa.

¹ Scheff.

ce
an
ob
be
pt
in
ad
qu

I.
rum
prof

¹ S
bam
C.

constituit. Compositis ordinatisque Macedoniae rebus, Dar-^{A. C.}
danos, exterisque finitos, fraude ¹ captos, expugnat.^{343.}
Sed nec à proximis manus abstinet. Siquidem² Arrybam,^{A. C.}
regem Epiri, uxori suæ Olympiadi arctissima cognatio-^{342.}
ne junctum, pellere regno statuit: atque Alexandrum,
³ privignum ejus, ⁴ uxoris⁵ Olympiadis fratrem, puerum
honestæ pulcritudinis, in Macedoniam nomine fororis ar-
cessit, omnique studio solicitatum, ⁶ spe regni simulato
amore, ad stupri consuetudinem perpulit, majora in eo
obsequia habiturus, sive conscientiæ pudore, sive regni
beneficio. Cum igitur ad viginti annos pervenisset, ere-
ptum Arrybæ regnum puero⁶ admodum tradit, scelestus
⁷ in utroque. Nam nec in eo jus cognitionis servavit, cui
ademit regnum; & eum, cui dedit, impudicum fecit ante-
quam regem.

LIBER IX.

BREVARIUM CAPITUM.

- 1 Philippus cogitat de Græcia subjuganda; ideo Byzantium,
sed frustra, obfides.
- 2 A Scytharum rege variis modis deluditur: unde pugna &
præda abducta.
- 3 Triballi Philippum præda spoliant. Athenienses & Theba-
nos Philippus prælio atterit.
- 4 Victoria moderate utitur; sævit in Thebanos, qui fortiter se
gerunt.
- 5 Græciam pacare studet, ut Persas bello adoriantur.
- 6 Pausanias Philippum obtruncat, ultionem ab iniquo judice
exigens.
- 7 Philippus, Olympiade & Alexandro consciis, interficitur.
- 8 Philippus' elogium, ejusdemque cum Alexandro filio & suc-
cessore comparatio.

I. IN Græciam Philippus cum venisset, solicitatus pau-^{A. C.}
catum civitatum direptione; & ex præda modica-^{343.}
rum urbium, quantæ opes⁸ universarum⁹ essent, animo
prospiciens; bellum toti Græciæ inferre statuit. Ad cujus
emolu-

¹ Scheff. malit deceptos. ² Arrybam Ju. ³ Pupillum Berneg. ⁴ Deest Scheffero est suspectum. ⁷ Se-
C. ⁵ In spem regni N. ⁶ Hoc admo- bis. mallet in utrumque. ⁸ Deest B.
Palmerius

¹ emolumen^{tum} egregie pertinere ratus, si Byzantium, nobilem & maritimam urbem, receptaculum terra marique copiis suis futuram, in potestatem redigisset, eandem claudentem sibi portas obsidione cinxit. Hæc ² namque urbs A. c. condita primo à Paflania, rege Spartanorum, & per vii ⁴⁷⁵ annos posse fuit; deinde, variante victoria, nunc Lacedæmoniorum, nunc Atheniensium juris habita est. Quæ incerta possessio effecit, ut, nemine quasi suam auxiliis ju- A. c. vante, libertatem constantius tueretur. Igitur Philippus ⁵³⁹ ³ longa obsidionis mora exhaustus pecunia commercium de piratica mutuatur. Captis itaque centum septuaginta navibus, mercibusque distractis, anhelantem inopiam paullum recreavit. Deinde, ne ⁴ unius urbis oppugnatione tantus exercitus ⁵ tereretur, profectus cum fortissimis multas ⁶ Chersonensium urbes expugnat: filiumque Alexandrum, decem & octo annos natum, ut, sub militia patris tirocinii rudimenta deponeret, ad se arcessit. In Scythiam quoque prædandi causa profectus est, more negotiantum impensas belli alio bello refecturus.

II. Erat eo tempore rex Scytharum ⁷ Atheas, qui, cum bello Istrianorum premeretur, auxilium à Philippo per Apollonienses petit, in ⁸ successionem eum regni Scythæ adoptaturus. Cum interim Istrianorum rex ⁹ decedens & metu belli & auxiliorum necessitate Scythes solvit. Itaque Atheas, remissis Macedonibus, ¹⁰ renuntiari Philippo jubet, Neque auxilium ejus se petisse, neque adoptionem mandasse. Nam neque vindicta Macedonum egere Scythes, quibus meliores forent: neque heredem sibi incoluni A. c. filio deesse. His auditis Philippus legatos ad Atheam mitit, impensæ obsidionis portionem ¹¹ petentes, ne inopia deserere bellum cogatur. Quod eo promptius eum facere debere, quod missis à se in auxilium ejus militibus, ne sumptum

¹ Palmerius Spicil. fol. 220. reponend. conset. molimentum. ² Namque illud delet Sebis. Quin & reliqua duo ejicienda vult Scheff. scriperat nempe Justinus, cxxix. *Condita.* ³ Justinianum scripsisse, atque distinxisse ista hoc modo exigitimo: longa obsidio mora exhaustus pecunia, commercium de piratica mutuatur. Est autem mutuari commercium de piratica, ope piraticæ

efficere, ut quis exercere commercia possit. Scheff. ⁴ In unus B. C. ⁵ Teneretur B. Ju. ⁶ Chersonenses B. Chersonensi C. & unus è MSS. Bongarsii. Chersonesi N. W. Chersonosi Ju. ⁷ Metheus C. & quid. alii. Nonnulli Metheus. ⁸ Successione B. C. ⁹ Reedens B. C. & quid. alii. ¹⁰ Numiri B. C. ¹¹ Petens B.

sūmptum quidem viæ,¹ non modo officii² pretia dederit. Atheas inclem tam cœli & terræ sterilitatem causatus, quæ non patrimonii ditet Scythes, sed vix³ alimentis exhibeat, respondit, Nullas sibi opes esse, quibus tantum regem expreat; & turpis putare, parvo defungi, quam totum abnuere: Scythes autem virtute animi & duritia corporis, non opibus censerit. Quibus⁴ derisus Philippus, soluta obſidione Byzantii, Scythica bella aggreditur, præmissis legatis, quo ſecuriores faceret, qui nuntient Athēz, Dum Byzantium obſidet, voriffe ſe ſtatuum Herculi, ad quam in oſtio Iſtri ponendam ſe venire, pacatum accessum ad religionem dei petens, amicus ipſe Scythis venturus. Ille, ſi voto fungi vellet, ſtatuum ſibi mitti jubet; non modo ut ponatur, verum etiam ut inviolata maneat, pollicetur: Exercitum⁵ autem fines ingredi negat ſe paſſurum. Ac ſi invitis Scythis ſtatuum ponat; eo digreſſo ſublatrum, verſurumque eſ ſtatua in aculeos sagittarum. His utrimque irritatis animis prælium committitur. Cum virtute &⁶ numero præſtarent Scythæ, aſtu Philippi vincuntur. Viginti millia puerorum ac feminarum capta, pecoris magna vis, auri argenteique nihil. Ea primum fides inopia⁷ Scythice fuit. Viginti millia nobilium⁸ equarum ad genus faciendum in Macedoniam mifſa.

III. Sed revertenti ab Scythia Triballi Philippo occur- A. C.
runt: negant, ſe translitum daturos, ni portionem accipi-³³⁹
ant prædæ. Hinc jurgium & mox prælium; in quo ita
in femore vulneratus est Philippus, ut per corpus ejus
equus interficeretur. Cum omnes occifum putarent, præ-
da amifla est. Ita Scythica, velut devota, ſpolia pene lu-
ctuosa Macedonibus fuere. Ubi vero ex vulnere primum A. C.
convaluit, diu diſsimulatum bellum Atheniensibus infert:³³⁸
quorum cauſæ Thebani ſe junxere, metuentes,⁹ ne, vi-
ctis Atheniensibus, bellum, veluti vicinum incendium,
ad ſe tranſiret. Facta igitur inter duas, paulo ante infe-
ſtissimas, civitates ſocietate, legationibus Græciam fati-
gant.

¹ Pro, non modo nam. ² Pramis Ju.
³ Al. Alimenta. ⁴ Irrisus N. W.
⁵ Deeft B. ⁶ Animo C. & nonnulli
alii MSS. cum quibusd. Edd. ⁷ In
MS. pro Scythies legitur Athæ. Suspi-

cor ſcripſisse Iuſtinum: Eo primum fi-
das inopia Athæa fuit. ⁸ Scheff. malit,
equorum. ⁹ Sic N. Alii leg. ne, viſiis
Atheniensibus, veluti vicinum incendium
belli ad ſe feci.

gant. Communem hostem putant communibus viribus summovendum; neque enim cessaturum Philippum, si prospere prima successerint, nisi omnem Græciam domuerit. Motæ quædam civitates Atheniensibus se jungunt; quasdam autem ad Philippum belli metus traxit. ¹ Prælio commissio, cum Athenienses longe majore militum numero præstarent, assiduis bellis indurata virtute Macedonum vincuntur. Non tamen immemores pristinæ gloriae cecidere: quippe adversis vulneribus, omnes loca, quæ tuenda à ducibus acceperant, morientes corporibus texerunt. Hic dies universæ Græciae & gloriam dominationis & vetustissimam libertatem finivit.

IV. Hujus victoriæ callide dissimulata lætitia est. Denique non solita sacra Philippus illa die fecit; non in convivio risit; non ludos inter epulas adhibuit; ² non coronas aut ungenta sumpxit; &, quantum in illo fuit, ita vicit, ut victorem nemo sentiret. Sed nec regem se Græciae, sed ducem appellari jussit. Atque ita inter ³ tacitam lætitiam & dolorem hostium temperavit, ut neque apud suos exultasse, neque apud viatos insultasse videretur. Atheniensibus, quos passus infestissimos fuerat, & captivos gratis remisit, & bello consumptorum ⁴ corpora sepulture reddidit; reliquiasque funerum ut ad sepultra majorum deferrent, ultro hortatus est. Super hæc Alexandrum filium cum amico Antipatro, qui pacem cum his amicitiamque jungerent, Athenas misit. Thebanorum ⁵ porro non solum captivos, verum etiam interfectorum sepulturam vendidit. Principes civitatis alios securi percusit; alios in exsilium ⁶ rededit, bonaque omnium occupavit. Pulsos deinde per injuriam in patriam restituit: ex horum numero CCC exsules judices rectoresque civitati dedit: apud quos cum potentissimi quique rei ejus ipsius criminis postularentur, quod per injuriam ⁷ se in exsilium egissent, hujus constantiæ fuerunt ut omnes se auctores faterentur, meliusque ⁸ cum republica actum, cum damnati essent, quam cum restituti, contenderent. Mira prorsus audacia;

de

¹ Prælio autem commissio C. ² Non
etiamnam suam non C. ³ Al. tantam
⁴ MSS. nonnulli corporum, unde Scheff.
exigitat Justinum scripsisse, bello con-
sumptorum corporum sepulturam dedit.

⁵ Forsan vero, ut sit Antithesis Athen.
Grav. ⁶ Egit N. ⁷ Prose T. Faber
mallet rescribere, ipsos. ⁸ Cum refa-
ctum, cap. 1. B.

de¹ judicibus vitæ necisque sūx, quemadmodum possunt, sententiam ferunt; contemnuntque absolutionem, quam dare inimici possunt; &² quoniam rebus nequeunt³ ulcisci", verbis usurpant libertatem.

V. Compositis in Græcia rebus, Philippus omnium ci- A. C.
vitatum legatos ad formandum rerum præsentium statum³³⁷ evocari Corinthum jubet. Ibi pacis legem universæ Græcias pro meritis singularum civitatum statuit; conciliumque omnium, veluti unum senatum, ex omnibus legit. Soli Lacedæmonii⁴ & legem & regem contempserunt; servitutem non pacem rati, quæ non ipsis civitatibus conveniret, sed⁵ à viatore ferretur. Auxilia deinde singularum civitatum describuntur, sive adjuvandus ea manu rex oppugnante aliquo foret, seu duce illo bellum inferendum. Neque enim dubium erat, imperium Persarum his apparatibus peti. Summa auxiliorum ducenta millia pedium fuere & equitum quindecim millia. Extra hanc sumam & Macedoniae exercitus erat, & confinis domitarum gentium⁶ barbaries. Initio veris tres duces in Asiam Per- A. C.
sarum juris præmittit, Parmenionem, Amyntam & Atta-³³⁸ lum, cuius sororem nuper expulsa Alexandri matre Olympiade propter stupri suspicionem in matrimonium⁷ receperat.

VI. Interea, dum auxilia à Græcia coëunt, nuptias A. C.
Cleopatræ filiæ & Alexandri, quem regem Epiri fecerat,³³⁹ celebrat. Dies erat pro magnitudine duorum regum, & collocantis filiam & uxorem ducentis, apparatibus insignis. Sed nec ludorum magnificentia deerat: ad quorum spectaculum⁸ cum Philippus sine custodibus corporis medius inter duos Alexandros, filium, generumque, contendere; Pausanias, nobilis ex Macedonibus adolescens, nemini suspectus, occupatis angustiis, Philippum in transitu obtruncat; diemque, lætitiae destinatum, fœdum luctu funeris facit. ⁹Hic primis pubertatis annis stuprum per in-

juriā

¹ Duciōbus C. ² Quam reb. Ju.
³ Hanc vocem delendam censem Faber & Grav. ⁴ Et regem & leges B. C.
& Bongarf. ⁵ Sichard. leg. pro vi-
tore. ⁶ Barbararum C. In MSS. ple-
rius barbarica, vel barbarorum, vel
barbarum. Unde suspicatur Scheff. hoc

glossatoria esse, non Justiniani; confinis autem scribi antique pro confines, cum præsertim confines etiam in MS. repe-
riatur. ⁷ Al. accepérat. ⁸ Sic N. W.
C. B. Alii legunt, spectaculum Philippus
dum sine custodibus medius inter. ⁹ Sic N.
C. B. Alii, Hie Pausanias primus.

8 Al;

juriam passus ab Attalo fuerat: cuius indignitati hæc etiam fœditas acceſſerat; nam¹ perductum in convivium solutumque mero, Attalus, non suæ tantum,² verum & convivarum libidini, velut scortum vile, subjecerat, ludibriumque omnium inter³ æquales reddiderat. Hanc rem ægre ferens Pausanias querelam Philippo ſæpe detulerat. Cum variis frustrationibus non sine riſu differretur, & honoratum insuper ducatu adverſarium cerneret, iram in ipsum Philippum vertit, ultionemque, quam ab adverſario non poterat, ab iniquo iudice exegit.

A. C. VII. Creditum eſt etiam immiſſum ab Olympiade ma-
336. tre Alexandri fuſſe; nec iſum⁴ Alexandrum⁵ ignarum paternæ cædis exſtitiff: quippe non minus Olympiadem repudium, & prælatam ſibi Cleopatram, quam ſtoprum Pausaniam doluiffe. Alexandrum quoque, regni ſimulūm, fratrem⁶ ex noverca fuſceptum, timuiffe: eoquē⁶ actum, ut in convivio antea primum cum Attalo, mox cum iſpo patre jurgaret; adeo ut etiam ſtričto gladio eum Philip- pus conſectatus fit, ægreque à filii cæde, amicorum pre- cibis,⁷ exoratus. Quamobrem Alexander ad avunculum ſe in Epirum cum matre, inde ad regem Illyriorum con- tulerat, vixque revocanti mitigatus eſt patri,⁸ precibus- que cognatorum ægre redire compulſus. Olympias quo- que fratrem ſuum⁹ Alexandrum¹⁰ Epiri regem¹⁰ in bellum ſubornabat, pervicifſetque, ni filiæ nuptiis pater generum occupaſſet. His ſtimulis irarum¹¹ utrique Pausaniam, de impunitate ſtupri ſui querentem, ad tantum facinus im- puliſſe¹² creduntur. Olympias certe fugienti percuffori equos¹³ quoque¹⁴ præparatos habuit. Ipiſa deinde, audita regis nece, cum titulo officii ad exequias cucurriſſet, in cruce pendentiſ Pausaniae capiti, eadem nocte qua venit, coronam auream imposuit: quod nemo alijs audere, niſi hæc, ſuperſtite Philippi filio, potuiffet. Paucos deinde

post

¹ Al. producſum. ² Velis ſcortorum jure C. Sed plerique MSS. verum ſcortorum jure. Unde Voff. veram lectionem expiſcatus eſt, convivarum libidini, e- brium ſcortorum jure ſubjecerat. Scortorum jure, hoc eſt, more. ³ Antiqui- ores edd. coquales. ⁴ In Modii MSS. deſt. ⁵ Deſuagomia in C. & ple-

riffe MSS. à fratre uisque ad Ipsi de- inde. ⁶ Faſtum N. ⁷ Revocatus B. ⁸ Scheff illud que vel delerer, vel mu- taret in quoque. ⁹ Deſt B. ¹⁰ Hic lo- cusc Scheffero valde ſuceptus eſt. ¹¹ Uterque Ju. ¹² Credobantur B. ¹³ De- eſt B.

post dies, refixum corpus interfectoris¹ super reliquias mariti cremavit, & tumulum ei eodem fecit in loco, parentarique eidem quotannis, incusſa populo superstitione, curavit. Post hæc Cleopatram, à qua pulsa Philippi matrimonio fuerat, in gremio ejus prius² filia interfecta, finire vitam suspendio coegerit, spectaculoque pendentis³ ultionem potita est, ad quam per⁴ parricidium festinaverat. Novissime⁵ gladium, quo rex percussus est, Apollini sub nomine⁶ Myrtalis consecravit: hoc enim nomen ante⁷ Olympiadis parvula fuit. Quæ omnia ita palam facta sunt, ut timuisse videatur, ne facinus ab ea commissum non⁸ probaretur.

VIII. Decessit Philippus XI & VII annorum, cum anni A. C. XXV regnasset. Genuit ex Larissæ saltatrice filium⁹, Aridaeum, qui post Alexandrum regnavit. Habuit & alios multos ex variis matrimonii regio more susceptos, qui partim fato, partim ferro periere.¹⁰ Fuit rex armorum quam conviviorum "apparatis" studiosior; cui maxime opes erant instrumenta bellorum; divitiarum¹¹ quæstus quam custodia solertior; itaque inter quotidianas rapias semper inops erat. Misericordia in eo & perfidia pari jure dilecta. Nulla apud eum turpis ratio vincendi. Blandus pariter & insidiosus alloquio, qui plura promitteret, quam praestaret; in seria & jocos artifex. Amicitias utilitate, non fide colebat.¹² Gratiam fingere in odio, in gratia offensam simulare, instruere inter concordantes odia, apud utrumque gratiam querere, solennis illi consuetudo.¹³ Inter hæc eloquentia insignis, oratio acuminis & solertia plena, ut nec ornatui facilitas, nec facilitati inventio, nec inventionibus deesset ornatus. Huic Ale-

xander

¹ Inter B. ² Mallet Vorstius filio interfecto. ³ Al. ultione. ⁴ Parricidium illud C. ⁵ Gladium illum B. ⁶ Al. Myrtales. ⁷ Vorst. maller Olympiadis. ⁸ Scheff. malit proderetur. ⁹ Aridaeum C. ¹⁰ MSS nonnulli, Fuis tam rex. Quare Scheff. credit, Justinum scriptisse, Fuis autem rex. ¹¹ Deek apud Joan. Saresb. qui hunc locum adducit Polycrat. I. V. c. 12. ¹² Quastus Saresb. ¹³ Juncte: Gratiam fingere in gratia offensam simulare, instruere inter concordantes odia. Quod non te-

mere spreverim, si MSS. accedat auctoritas. In aliis vetustioribus edd. hec verba in gratia offensam simulare paulo superius post insidiosum leguntur. Ibi vero C. Barthius ad Claudianum ex MS. legit, blandus per iram & in gratia. ¹⁴ Sic N. Alii legunt, inter hac eloquentia, & insignis oratio, acuminis & solertia plena: ut nec ornatui facilitas, nec facilitati inventionibus deesset ornatus. Saresb. habet inventionis. Grav. malit inventionis.

xander filius succedit, & virtute & vitiis patre major.

A. C. ¹Vincendi ratio utriusque diversa. Hic ²aperte, ille artibus
^{336.} bella tractabat. Deceptis ille gaudere hostibus, hic palam
fusis. Prudentior ille consilio, hic animo magnificentior.
Iram pater dissimulare, plerumque etiam vincere; ³ huic,
ubi exarsisset, nec dilatio ultionis, nec modus erat. Vini
nimis uterque avidus, sed ebrietatis diversa vitia. ⁴Pater
de convivio in hostem procurrere, ⁵ manum conserere", pe-
riculis se temere offerre; ⁶ Alexander non in hostem, sed in
suos favere. Quamobrem Philippum saepe vulneratum pre-
lia remisere: hic ⁷ amicorum interfector convivio frequen-
ter excessit. Regnare ille cum amicis ⁸ volebat, hic in amicos
regna exercebat. Amari pater ⁹ malle, hic metui. Litera-
rum cultus utriusque similis. Solertia pater majoris, hic fi-
dei. Verbis atque oratione Philippus, hic rebus moderati-
or. Parcendi vietis filio animus & promptior & hon-
estior, ¹⁰ ille nec sociis abstinebat". Frugalitati pater, luxu-
ritate filius magis deditus erat. Quibus artibus orbis imperii
fundamenta pater jecit, operis totius gloriam filius con-
sumavit.

L I B E R X.

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

¹ Artaxerxis filii in patrem conspirant. Sed conspiratione de-
tecta parricidii paucis dant.

² Causa parricidii ex multiplici libidine nata.

³ Octbus, Artaxerxis successor, coguatorum principum strage
regiam replet. Persicæ monarchiæ finis.

I. **A**rtaxerxi regi Persarum ex pellicibus cxv filii fue-
re, sed tres tantum justo matrimonio suscepit: Da-
rius,

¹ Sic N. & Ju. Alii, Itaque vincen-
di. ² Aperta vi, ille art. N. Ju. & alii
Edd. vet. Aperta, ille art. Saresb &
codd. MSS. Bongarsii. Scheff. veram
lectionem esse conjicit, hic vi, ille arti-
bus bellar. Sed Gravio non frustra in
tot libris aperta esse videtur, qui pro-
inde scribit, hic aperte vi, ille &c.
³ Sic Ju. Al. hic In N. Hic ubi exar-
sisset, nec dilationem ultionu, nec modum
adhibere. ⁴ Sic N. Alii, Tarsi mos erat
etiam de convivio in hostem. ⁵ Desunt
C. 6 Alexander in amicos hostium more
favere N. Plerique Alexander non in
hostem, sed in suos favebat. ⁷ Amicis
interfectis N. Amicorum interfectorum B.
C. Saresb, nonnulli amicorum vitor.
⁸ Notebat C. Saresb, & plerique MSS.
Sebisius primus rescriptis voleb. ⁹
Malebat in quibusd. Saresb. exem-
plaribus. ¹⁰ Sic Si. & Col. in ceteris
desunt.

³ Aratrus

rius,¹ Ariarates, & Ochus. Ex his Darium contra morem Persarum, apud quos rex non nisi morte mutatur, per indulgentiam² pater regem vivus fecit; nihil sibi ablatum³ existimans, quod in filium contulisset; sinceriisque gaudium ex procreatione capturus, si insignia majestatis suæ vivus in filio conspexisset. Sed Darius post nova paternæ pietatis exempla interficiendi patris consilium cepit. Sceleratus, si solus parricidium cogitasset; tanto sceleratior, quod in societatem facinoris assumptos quinquaginta fratres fecit parricidas. Ostenti prorsus genus,⁴ ubi in tanto populo non solum sociari, verum etiam fileri parricidium potuit; ut ex quinquaginta liberis nemo inventus sit, quem aut paterna majestas, aut veneratio senis, aut indulgentia patris, à tanta immanitate revocaret.⁵ Adeone vile paternum nomen apud tot numero filios fuit, ut quorum præsidio tutus etiam adversus hostes esse debuerat, eorum insidiis circumventus tutior ab hostibus quam à filiis⁶ fuerit?

II. Causa parricidii sceleratior ipso parricidio fuit. Oc- A. C.
ciso quippe Cyro fraterno bello, cuius mentio⁷ supra ha-^{401.}
bita est, Alpasiam pellicem ejus rex Artaxerxes in matrimoniū receperat. Hanc patrem⁸ cedere sibi, sicuti re-
gnū, Darius postulaverat: qui pro indulgentia sua⁹ in
liberos¹⁰ primo facturum se dixerat: mox poenitentia du-
ctus, ut honeste negaret, quod temere promiserat, Solis
eam sacerdotio præfecit, quo perpetua illi ab omnibus
viris pudicitia imperabatur. Hinc exacerbatus juvenis¹¹ in
jurgia primo patris erupit: mox facta cum fratribus con-
juratione, dum patri insidias parat, deprehensus cum so-
ciis poenas parricidii diis paternæ majestatis ultoribus de-
dit. Conjuges quoque omnium cum liberis, ne quod vesti-
gium tanti sceleris extaret, interfectæ. Post hæc Arta-
xerxes morbo ex dolore contracto decedit, rex quam pa-
ter felicior.

III. Hereditas regni Ocho tradita, qui, timens¹² parem¹³ A. C.^{360.}

¹ *Ariaratus C. Ariarachus Ju. Ari-*
riaratus Vi. MSS. quidam. Ariaratus. ² *Hoc pater Scheffero glossatoris esse*
videtur. 3 MSS. existimans. 4 Frei-
nheim. ad Curt. viii, 6, 12. uis potus-
rit, probante Scheff. Vulgaris loquen-
ti ratio esset, ostensi genus est quod par-
cidium fileri potuit. 5 Adeo viles N.
sine interrogatione. 6 Fuisse legit Gro-
nov. Observat I. iii. c. 14. 7 Lib. v.
cap. 9. 8 Sichardus maller credere.
9 Verba ista duo Scheff. delenda vult.
to Al. injuriam. 11 Uest C.

conjunctionem, regiam cognatorum cæde & strage¹ principum replet, nulla non sanguinis, non sexus, non ætatis misericordia permotus; scilicet ne innocentior fratribus parricidis haberetur. Atque ita veluti purificato regno bellum² Cadusis infert.³ In eo cum adversus⁴ provocatorem hostium Codomannus quidam omnium favore processisset, hoste cæso, victoriam suis pariter⁵ & prope amissam gloriam restituit. Ob hæc decora idem Codomannus præficitur Armeniis. Interjecto deinde tempore, post mortem Ochi regis,⁶ ob memoriam pristinæ virtutis, rex à populo constituitur; Darii nomine, ne quid regiæ⁷ maje-
stati decesset,⁸ honoratus: bellumque cum Alexandro Magno,⁹ diu variante fortuna, magno virtute gessit. Postremo victus ab Alexandre, & à cognatis occisus, vitam pariter cum Persarum regno finivit.

L I B E R X I .

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

- ¹ Occiso Philippo, Alexander Macedones in officio continet.
- ² Initia principatus Alexandri. Persas bello aggredi consti-
tuit.
- ³ Græcos defensionem cogitantes coercet.
- ⁴ Thebas viciis incolis evertit. Atheniensibus infestus.
- ⁵ Sævit in novicæ sua cognatos & in consanguineos suos; de-
inde bellum Persicum aggreditur.
- ⁶ Disciplinam militarem ordinat. Parva manu ingentia moli-
tur. Persas prælio superat.
- ⁷ Insidiis vitatis, Gordium nodum fatalem collide solvit.
- ⁸ Tauro monte transcenso, in gravissimum morbum incidit, &
sanitati restituitur.
- ⁹ Ad alterum prælium apparatus. Atrox pugna. Strages Per-
sarum & fuga Darii, cuius uxor, mater, filia, captiæ ab
Alexandro regie excipiuntur.
- ¹⁰ Persis superatus, & Persaram luxu Alexander superatur.
Novæ in Orientem victoriæ. Tyrus expugnatur.

II Provinciis

¹ Scheff. metult, ne vox prin-
cipum glossatoria sit. ² Adversis C. &
quid. MSS. Nonnulli Adusii. Vulg.
Armeni. ³ Freinsb. concinnius, In
eo adv. prov. host. Cod. quidam cum omni-
um favore processit, & host. &c. ⁴ Aut
hostem cum sedis legendum, aut ho-

rium prorsus delendum, quod forte
melius. Scheff. ⁵ Es belli propæ amissam
B. ⁶ In mem. B. ⁷ Majestatis B.
8 MSS. habent ornatus, quod præfero.
Scheff. ⁹ Mallem illud diu ad præce-
dentiæ referre, & à sequentibus com-
mate distinguere. Scheff.

¹ Sic

- 11 Provinciis non paucis receptis pergit ad Hammonis oraculum.
 12 Darii regnum ambit, & pacem petenti recusat.
 13 Tertii prælii inter Alexandrum & Darium circumstantiae quædam.
 14 Ejusdem prælii descriptio. Persæ fugantur, viçtores præda ingentis potiuntur.
 15 Darius à suis vincitus & multis vulneribus confossus salutem dicitis Alexandro, & in morte regum animum prodit. Alexander Darii obitum fletu & regia sepultura decorat.

I. **N** exercitu Philippi, sicuti variae gentes erant, ita, eo occiso, diversi motus animorum fuere. Alii quippe injustâ servitute oppressi ad spem se libertatis erigebant; alii tædio longinquæ militiae remissam sibi expeditionem gaudebant; nonnulli facem nuptiis filiæ accensam rogo patris subditam dolebant. Amicos quoque tam subita mutatione rerum haud mediocris metus ceperat, reputantes nunc provocatam Asiam; nunc Europam nondum perdonitam; nunc Illyrios,¹ Thracas, Dardanos, ceterasque barbaras gentes fidei dubiæ & mentis infidæ. Qui omnes populi si pariter deficiant,² fisti nullo modo posse.³ Quæis rebus veluti medela quædam interventus Alexandri fuit; qui pro concione ita vulgus omne consolatus⁴ hortatusque⁵ pro tempore est, ut & metum timentibus demeret,⁶ & spe omnes impleret. Erat hic annos xx natus: in qua ætate ita moderate de se multa pollicitus est, ut appareret plura eum experimentis reservare. Macedonibus immunitatem cunctarum rerum, præter militiae vacationem, dedit; quo facto tantum sibi favorem omnium conciliavit, ut, corpus hominis, non virtutem regis mutasse se dicerent.

II. Prima illi cura paternarum exsequiarum fuit; in A. C. quibus ante omnia, cædis conscos ad tumulum patris occidi jussit: soli Alexandro⁷ Lyncistæ fratri pepercit,⁸ ser-^{336.}
vans in eo auspicium dignitatis suæ: nam regem, eum primus

¹ Sic N. Alii & Thracas. ² Sic N. cistarum fratri Vulg. & plerique MSS. & quid, MSS. alii. Reliqui refitt. Faber omnino legendum suadet, so-
³ His reb. B. ⁴ Hortari pro bonum li Alexandre Lyncesta (vel Lyncista) G. animum habere, jubere. ⁵ H. e. pro (i. e. genero) Antipatris. Cæterum conditione temporum. ⁶ Et in spem omnes impelleret. B. C. & plerique MSS. Non nulli cum Ju. Et in spem sui omnes im- iste Alexander Lyncistæ vel Lyncestes, à regione Macedonia dicebatur, quæ pelleret. Impressi quidam, spes sui. ⁷ Lyn- Lyncestis sive Lyncistis à Geographis vocatur. ⁸ Servans sane auspicium C.

¹ primus salutaverat. ^Æmulum quoque imperii Caranum fratrem ex noverca suscepsum interfici curavit. Inter initia multas gentes rebellantes compescuit, orientes nonnullas seditiones extinxit. Quibus rebus erectus citato gradu in Græciam contendit, ubi, exemplo patris Corinthum A. c. evocatis civitatibus, dux in locum ejus substituitur. In ^{335.} choatum deinde à patre Perficum bellum aggreditur. in cuius apparatu occupato nuntiatur, ² Athenienses & Thebanos ab eo ad Persas defecisse, auctoremque ejus defectionis, magno auri pondere à Persis corruptum, Demosthenem oratorem exstississe; qui Macedonum deletas omnes cum rege copias à ³ Triballis ⁴ affirmaverit, productio in concessionem auctore, qui in eo prælio, in quo rex ⁵ ceciderit, se quoque vulneratum diceret. Qua opinione mutatos omnium ferme civitatum animos esse: ⁶ præsidia Macedonum obsideri. Quibus motibus occurfurus tanta celeritate instructo paratoque exercitu Græciam oppressit, ut, quem venire non senserant, videre se vix crederent.

III. In transitu ¹ hortatus Theffalos fuerat; beneficiorumque Philippi patris, maternæque suæ cum his ⁸ ab ^Æacidarum gente necessitudinis admonuerat. Cupide hæc Theffalis audientibus, exemplo patris dux universæ gentis creatus erat, & vestigalia omnia redditusque suos ei tradiderant. Sed Athenienses, sicuti primi defecerant, ita primi pœnitere cœperunt; contemptum hostis in admirationem vertentes, pueritiamque Alexandri, spretam antea, supra virtutem veterum ducum extollentes. Missis itaque legatis, bellum deprecantur; quibus auditis & graviter increpatis, Alexander bellum remisit. Inde Thebas exercitum convertit, eadem indulgentia usurus, si parem pœnitentiam invenisset. Sed Thebani armis, non precibus ⁹ nec deprecatione" usi sunt. Itaque vieti, gravissima quæque supplicia miserrimæ captivitatis experti sunt. In con-

filio

¹ Trius B. ² Edd. vet. & MSS. nonnulli (inter quos & nostri) Athenenses, Thebanos & Lacedamonios. Sed Lacedamonii non defecerunt; Philippi etenim & Alexandri pacem semper spreverant: supra 9, & infra 12.
³ Ab Illyrii Arrian. l. 1. ⁴ Affirma-

verat N. W. ⁵ Ceciderat B. ⁶ Faber legit & præsidia. ⁷ Peculiaris notio ne, pro excisare. ⁸ Al. sub ^Æacidarum, & sic C. Scheff. videretur genuina esse lectio, ob ^Æacidarum gentem. ⁹ Desunt N.

¹ Orchomœnus

filio cum de excidio urbis deliberaretur, Phocenses & Pla-
tenses & Thespientes &¹ Orchomenii, Alexandri socii,
victorizque participes, excidia urbium suarum, crudelita-
temque Thebanorum referebant; studia in Persas non
præsentia tantum, verum & vetera adversus Græcias liber-
tatem increpantes. *Quamobrem*² odium eos omnium popu-
lorum esse: quod vel ex eo manifestari, quod iurejurando
se omnes obstrinxerint, ut vittis Persis Thebas diruerent.
Adjiciunt & scelerum priorum fabulas, quibus omnes sce-
nas repleverint, ut non præsenti tantum perfidia, verum
& vetere infamia invisi forent.

IV. Tunc Cleadas unus ex captivis, data potestate di-
cendi, *Non à rege*³ *se* "defecisse, quem interfictum au-
dierint, sed à regis heredibus. quicquid in eo sit admissum,
credulitatis, non perfidiæ culpam esse; cuius tamen jam
magna se supplicia pependisse, deleta juventute: nunc se-
num feminarumque, sicuti infirmum, ita innoxium resta-
re vulgus, quod ipsum stupris contumeliisque ita vexatum
esse, ⁴ut nihil amarius unquam sint passi. nec jam pro ci-
vibus se, qui tam pauci remanserint, orare; sed pro in-
noxio patriæ solo, & pro urbe, quæ non viros tantum, ve-
rum & deos genuerit. Privata etiam regem⁵ superstitione
deprecatur, geniti apud ipsos Herculis, unde originem
gens Æacidarum trahat; actaque Thebis à patre ejus Phi-
lippo pueritia. rogit, *Urbi parcat, quæ majores ejus, par-*
tim apud se genitos, deos adoret; parim educatos, sum-
mæ majestatis reges viderit. Sed potentior fuit ira, quam
preces. Itaque urbs diruitur, agri inter victores dividun-
tur, captivi sub corona venduntur. quorum pretium non
ex ementium commodo, sed ex inimicorum odio extendi-
tur. Miseranda res Atheniensibus visa. Itaque portas re-
fugiis profugorum contra interdictum regis aperuere. *Quam*

rem

¹ Orchomeni B. ² Sichard. ³ odio superfluit, ut illis parcatur, sed pro
maller. ⁴ Sic codd. nostri, &c T. Fa-
patriæ solo. Grav. ⁵ Deprecatur su-
perstitione est pro deprecatur pro vel
propter superstitionem. Et ab a Theba
à patre ejus pueritia est propter a&am
N. Sed plane hæc adversantur sen-
tencie hujus orationis, qua hæc est,
feminas & senes ita stupris & contu-
meliis vexatos esse, ut nihil ullo
tempore acerbius sint passi; nec jam
aliis quibusd. MSS. legamus ab pre-
missa,

² Adornato

rem ita graviter tulit Alexander, ut secunda legatione denuo bellum deprecantibus, ita demum remiserit, ut oratores & duces, quorum fiducia toties rebellent, sibi dedantur; paratisque Atheniensibus, ne cogantur subire bellum, eo res deducta est, ut, retentis oratoribus, duces in exsilio agerentur; qui ex continent ad Darium profecti non mediocre momentum Persarum viribus accescere.

V. Proficiscens ad Persicum bellum, omnes novercae suae cognatos, quos Philippus in excelsiore dignitatis locum provehens imperiis præfecerat, interfecit. Sed nec suis, qui apti regno videbantur, pepercit, ne qua materia seditionis, procul se agente, in Macedonia remaneret; & reges stipendiarios conspectioris ingenii ad commilitum secum trahit, segniores ad tutelam regni relinquit.

³ Adunato deinde exercitu naves onerat; unde conspecta Asia, incredibili ardore mentis accensus duodecim aras A. C. Deorum in belli vota statuit. Patrimonium omne suum, 334 quod in Macedonia Europaque habebat, amicis dividit, *sibi Asiam sufficere præfatus*. Priusquam ulla navis ² litore excederet, hostias cædit, petens victoriam bello, quo toties à Persis ³ petite Graciæ ulti electus fit: quibus longa jam satis & matura imperia contigisse, quorumque tempus esse vices excipere melius acturos. Sed nec exercitus ejus alia, quam regis animorum ⁴ præsumptio fuit: quippe oblii omnes conjugum, liberorumque, & ⁵ longinquæ à domo militiæ, Persicum aurum & totius Otientis opes, jam quasi suam prædam ducebant; nec belli periculorumque, sed divitiarum meminerant. Cum delati in continentem essent, primus Alexander jaculum velut in hostilem terram jecit, armatusque de navi tripudianti similis profluit; atque ita hostias cædit precatus, *ne se regem terræ invitæ accipient*. In Ilio quoque ad tumulos ⁶ heroum, qui Trojano bello ceciderant, parentavit.

A. C. VI. Inde hostem petens ⁷ milites à populatione Asiae prohibuit, *parendum suis rebus præfatus, nec perdenda ea,*

¹ Adornato C. & nonnulli ē Bon-
garilii MSS. ² Litore cedentes Ju Forte,
litori accederet. Græv. Alii mallent, li-
tore accederet. ³ Appesia B. ⁴ Id est,
persuasio, fides, fiducia, opinio. ⁵ Sic

B. & plerique MSS. cum Ju. Alii omit-
tunt ⁶. ⁶ MSS. eorum. Sebisti inge-
nio heroum debetur. ⁷ Mslitum C. &
nonnulli alii.

⁸ Venerant

ea, que posseburi¹ venerint. In exercitu ejus fuere pedi-
tum xxx duo millia, equitum quatuor millia quingenti,
naves centum LXXXII. Hac tam parva manu universum
terrarum orbem² utrum admirabilius vicerit, an aggredi-
aus fuerit incertum est. Cum ad tam periculosum bel-
lum exercitum legeret, non juvenes robustos, nec primi
florem ætatis, sed veteranos, plerosque etiam emeritæ mil-
itiæ, qui cum patre patruisque militaverant, elegit: ut
non tam milites, quam magistros militiæ electos putares.
Ordines quoque nemo nisi sexagenarius duxit: ut si
³ principia castrorum cerneret, senatum te alicujus priscæ
reipubl. videre diceret. Itaque nemo in pœlio fugam, sed
victoriæ cogitavit; nec in pedibus cuiquam spes, sed in
lacertis fuit. Contra rex Persarum Darius, fiducia viri-
um, nil astu agere, affirmans suis, *Occulta consilia victo-
riæ furtivæ⁴ convenire*: nec hostem regni finibus arce-
re, sed in intimum regnum accipere; glorioius ratus re-
pellere bellum, quam non admittere. Prima igitur con-
gressio in campis⁵ Adrastræ fuit. In acie Persarum⁶ sex-
centa⁷ millia fuere, quæ non minus arte Alexandri, quam
virtute Macedonum superata, terga verterunt. Magna ita-
que cædes Persarum fuit. De exercitu Alexandri novem
pedites, centum viginti equites cecidere; quos rex impen-
se ad⁸ cæterorum exemplum humatos statuis equestribus
donavit, cognatisque eorum immunitates dedit. Post vi-
ctoriam major pars Asiarum ad eum defecit. Geslit & plura
bella cum præfectis Darii, quos jam non tam armis, quam
terrore nominis sui vicit.

VII. Dum hæc aguntur, interim indicio captivi ad eum A. C.
defertur, infidias ei ab Alexandro⁹ Lyncista, genero An-^{333.}
tipatri, qui præpositus Macedoniae erat, parari. Ob quam
causam timens, ne quis interfecto eo in Macedonia motus
oriretur, in vinculis eum habuit. Post hæc¹⁰ Gordium
urbem petit, quæ posita est inter Phrygiam majorem &
minorem: cujus urbis potiundæ non tam propter prædam
cupido

¹ Venerant B. C. ² Sic Ju. Alii, u-
trum sit admirabilius vicerit an aggredi-
aus fuerit. ³ Vide Gronov. obser-
vat. I. IV. c. 10. ⁴ Al. non convenire.
⁵ Sic Ju. Adrastris B. Adrastris C. Adra-
strum Vulg. pro quo rectius Adrastrum.

⁶ Vide Annott. ⁷ Millia militum fue-
runt B. C. ⁸ Cæterorum solertia hum. B. & C.
antiquiores Edd. ⁹ Al. Lyneistarum.
¹⁰ Græci Γορδιον. Stephanus vocat Γορ-
διον. MSS. Gordien. Ju. Gordium.

cupido eum cepit, sed ¹ quod audierat in ea urbe, in templo Jovis jugum ² plaustri Gordii positum, cuius nexus si A. C. quis solvisset, eum tota Asia regnaturum antiqua oracula 333 cecinisse. Hujus rei causa & origo illa fuit. Gordius cum in his regionibus bubus conductis araret, aves eum omnis generis circumvolare coeperunt. Profectus ad consulendos augures ³ vicinæ urbis obviam in porta habuit virginem eximia pulcritudinis; percontatus eam, quem potissimum augurem consulereret: illa audita causa consulendi, gnara artus ex disciplina parentum, *regnum ei portendi*, respondit; polliceturque se & matrimonii & spei sociam. Tam pulchra conditio, prima regni felicitas videbatur. Post nuptias inter Phrygas orta seditio est. Consulentibus de fine discordiarum oracula responderunt, ⁴ *regem discordiis opus esse*. Iterato querentibus ⁵ de persona regis, jubentur eum regem observare, quem reversi primum in templum Jovis euntem plaustro reperissent. Obvius illis Gordius fuit, statimque eum regem consulunt. Ille plaustrum, quo ⁶ vehenti ⁷ regnum delatum fuerat, in templo Jovis positum, majestati regiae consecravit. Post hunc filius Mida regnavit, qui ab Orpheo sacrorum solennibus initiatu-
A. C. ⁷²⁰ *Phrygiam religionibus implevit; quibus tutior omni vita, quam armis fuit.* Igitur Alexander capta urbe cum in A. C. ³³³ *templum Jovis venisset, jugum plaustri Gordii requisivit: quo exhibito, cum capita loramentorum intra nodos abscondita reperi non posset, ⁸ violentius oraculo usus gladio loramenta cædit, atque ita, resolutis nexibus, latentia in nodis capita invenit.*

A. C. ³³³ *VIII. Hæc illi agenti nuntiatur, Darium cum ingenti exercitu adventare. Itaque timens angustias magna celeritate Taurum transcendit, in qua festinatione quingenta stadia cursu fecit. Cum Tarsum venisset, captus Cydni fluminis amoenitate, per medium urbem influentis, projectis armis, plenus pulveris ac sudoris in præfrigidam un-*

¹ Ex praecedenti tam Faber opinatur lectionem veram esse quam quod.
² Sic optimi cod. Alii omittunt plaustrum. ³ Voss. leg. Telmissina urbi.
⁴ Al. rege. ⁵ Al. de personarege. ⁶ Quid. malint vehente. ⁷ Pax sine regnum delatum fuerat C. MSS. quid. regnum ei delatum. ⁸ Pro uis gladio libri MSS.

habent, universa uiris gladio. Unde putto, scriptum à prima manu fuisse: cum capita loramentorum intra nodos abscondita reperi non posset, violentius oraculo universa, usus gladio, loramenta cædit. Ut violentius oraculo sit idem, ac violentius quam oraculum, pura exigebat, vel dicebat. Scheff.

¹ Bong.

dam¹ se projectit. Tum repente tantus nervos ejus occupavit rigor, ut interclusa voce non spes modo remedii, sed nec dilatio periculi inveniretur. Unus erat ex medicis, nomine Philippus, qui solus remedium² polliceretur: sed & ipsum Parmenionis pridie à Cappadocia missæ epistolæ suspectum faciebat; qui, ignarus infirmitatis Alexandri, scriperat, à Philippo medico caveret. nam corruptum illum à Dario ingenti pecunia esse. Tutius tamen est ratus, dubiæ se fidei medici credere, quam³ indubitate morbo perire. Accepto igitur poculo⁴ epistolæ medico tradidit, atque ita inter bibendum oculos in vultum legentis intendit. Ut securum confexit, lætior factus est, fanitatemque quarta die recepit.

IX. Interea Darius cum⁵ quadringentis millibus pedium, ac centum millibus equitum in⁶ aciem procedit. Mō-^{A. C.}
vebat hæc multitudo hostium respectu paucitatis suæ Alexandrum; sed⁷ interdum reputabat, quantas res cum ista paucitate gessisset, quantosque populos fudisset. Itaque cum spes metum vinceret, pericoliosus differre bellum ratu-³³³, ne desperatio⁸ suis cresceret, circumvectus suos, singulas gentes diversa oratione alloquitur, Illyrios & Thracas opum ac divitiarum ostentatione, Græcos veterum bellorum memoria internecivique cum Persis odii accendebat; Macedones autem nunc Europæ victæ admonet, nunc Asiae expeditæ,⁹ nec inventas illis toto orbe pares vires gloriatur. Cæterum & laborum finem hunc & gloriæ cumulum fore. Atque inter hæc identidem consistere aciem jubet, ut hac mora consuescant oculis turbam hostium sustinere.¹⁰ Nec Darii segnis opera in ordinanda acie defuit. Quippe omisis ducum officiis ipse omnia circumire, singulos hortari, veteris gloriæ Periarum, imperiique perpetuæ à diis immortalibus¹¹ datae possessionis admonere. Post hæc prælrium ingentibus animis committitur. In eo uterque rex

¹ Bong. malit nudum se. ² Pollicetur. ³ Sic. ⁴ Epistola B. quo modo etiam legendum placuit Scheff. ⁵ CCC. Vulg. ⁶ Al. acie. ⁷ Hoc est, interim. ⁸ Scheff. maller pro suis cresceret legerem succresceret, & adimplatur Grav. ⁹ Sic ple-

sique MSS. Ju. & alii veteriores edd. Alii (& sic item MSS. nostri) nec inventos illis toto orbe pares viros. ¹⁰ Sic Ju. Vorst. Scheff Grav. cum B. C. & Bongarpii MSS. Cæteri, nec Darii regis opera in ord. Vof. autem regis redundare putat. ¹¹ Vof. leg. dati possessionu.

rex vulneratur. Tamdiu certamen anceps fuit, quoad fugeret Darius. Exinde cædes Persarum secuta est. Cæsa sunt peditum ¹ unum & sexaginta millia, equitum decem millia; capta quadraginta millia. Ex Macedonibus cecidere ² pedestres cxxx, equites cl. In castris Persarum multum auri cæterarumque opum inventum. Inter captivos castrorum mater & uxor eademque soror & filia dux Darii fuere. Ad quas visendas ³ hortandasque cum Alexander venisset, conspectis armatis, invicem se amplexæ, velut statim morituræ, complorationem ediderunt. Provolutæ deinde genibus Alexandri, non mortem, sed, dum Darii corpus sepeliant, dilationem mortis, deprecantur. Motus tanta mulierum pietate Alexander & Darium vivere dixit, & timentibus mortis metum dempsit, easque ⁴ haberi ut reginas præcepit. Filias quoque non sordidius dignitate patris sperare matrimonium jussit.

A.C. Post hæc opes Darii divitiarumque apparatum contemplatus, admiratione tantarum rerum capit. Tunc primum luxuriosa convivia & magnificentiam epularum fectari, ⁵ tunc Barsenen captivam diligere propter formæ pulcritudinem coepit. A qua postea suscepimus puerum Herculem vocavit. Memor tamen adhuc Darium vivere, Parmenionem ad occupandam Persicam classem, aliosque amicos ad recipiendas Asiae civitates misit; quæ statim audita fama victoriae, ipsis Darii præfectis cum auri magno pondere tradentibus se, in potestatem victorum venerunt. Tunc in Syriam proficiscitur, ubi obvios cum insulis multos Orientis reges habuit. Ex his pro meritis singulorum alios in societatem recepit, aliis ⁶ regnum ademit, sufficitis in loca eorum novis regibus. Insignis præter cæteros fuit ⁷ Abdalonimus, rex ab Alexandro ⁸ Sidonia constitutus. Quem Alexander, cum operam ⁹ oblocare ad puteos exhauiendos hortosque irrigandos solitus esset, misere vitam exhibentem, regem fecerat, spretis nobilibus, ne generis id, non dantis beneficium putarent. Tyriorum civitas

¹ Vide Annott. ² Al. pedites. ³ Hoc est, consolandas. In C. auctius, hortandasque in communis positas cum Alexander ven. ⁴ Haberi & salutari ut reg. B. & alii quid. MSS. cum vett. edd. ⁵ Bar,

finis Ju. cum Arriano & Plutarcho,
6 Regna B. 7 Abdalonimus B. Abdalonimus Ju. Ballonimus Diod. 8 Al. Sidona & Sidonii. 9 Al. ablocare.

¹ Veteres,

civitas cum coronam auream magni ponderis per legatos in titulum gratulationis Alexandro misisset, grata munere accepto, Tyrum se ire velle ad vota Herculi reddenda dixit. Cum legati rectius id eum in ¹ Tyro vetere & antiquiore templo facturum dicerent, in deprecantes ejus introitum ita exarsit, ut urbi excidium minaretur: confessimque exercitu insulae applicato; non minus ² animo-
sis Tyriis fiducia Carthaginieasum, bello excipitur. Au-
A. C.
gebat enim Tyriis animos Didonis exemplum, quæ Car-
thaginem condita tertiam partem Orbis quæsisset, turpe du-
centes, si feminis suis plus animi fuisset in imperio quæ-
rendo, quam sibi in tuenda libertate. Amota igitur im-
belli ætate Carthaginem, & arcessitis mox auxiliis, non
magnō post tempore per proditionem capiuntur.

XI. Inde Rhodum Alexander, Ægyptum, ³ Ciliciam-
que sine certamine ⁴ recipit. Ad Jovem deinde Hammo-
nem pergit, consulturus & de eventu futurorum & de ori-
gine sua. Namque mater ejus Olympias confessa viro suo
^{A. C.}
^{332.}
^{A. C.}
^{331.}
^{'Philippo} fuerat, Alexandrum non ex eo se, sed ex ser-
pente ingentis magnitudinis concepisse. Denique Philip-
pus ultimo prope vitæ suæ tempore, *filium suum non esse*
palam prædicaverat. Qua ex causa Olympiadem, velut
stupri compertam, repudio ⁵ dimiserat. Igitur Alexander
cupiens originem divinitatis acquirere, simul & matrem
infamia liberare, per præmissos subornat antistites, quid
sibi responderi velit. Ingredientem templum statim anti-
stites ⁶ ut Hammonis filium salutant. Ille latus dei adoptio-
ne hoc se patre censi jubet. Rogat deinde, *An omnes*
interfectores parentis suis sit ultus? respondetur, ⁷ *Patrem*
eius nec posse interfici, nec mori; regis Phisippi peractam
plene ultionem esse. ⁸ Tertiam interrogationem poscenti,
victoriam omnium bellorum, possessionemque terrarum
dari respondeatur. Comitibus quoque ⁹ suis responsum, ut
Alexandrum pro deo, non pro rege colerent. Hinc illi au-
cta

¹ Veteres, deus Tyro. Vide Annott.
² C. cum MSS. quibusd. *animos Tyri-*
os, & mox excipit. Non adeo recte,
pro sententia Schefferi, qui tamen à
non minus animosis potius rescriberet.
³ Cilicia olim capta; unde Berne-
cerus, Cyrenen; Cl. Vossius Syriam re-

ponit. ⁴ Recepit B. C. ⁵ Deest B.
⁶ Ramiseras C. ⁷ Sebis. ⁸ ut expun-
git. ⁹ Al. patrem ejus non posse mori,
⁹ B. & plerique MSS. *Tertia interroga-*
tione. ¹⁰ T. Fab. malit. ipsius, Gro-
nov. (de centesimis & uncisiis usuris
§. 71.) ejus.

cta insolentia,¹ mirusque animo increvit tumor, exempta comitate, quam & Græcorum literis & Macedonum institutis didicerat. Reversus ab Hammone Alexandriam condidit, &² coloniam Macedonum caput esse Ægypti jubet.

A. E. XII. Darius cum Babyloniam³ profugisset, per epistolas

332. Alexandrum deprecatur, redimendarum sibi captivarum

potestatem faciat, inque eam rem magnam pecuniam pollicetur: sed Alexander in premium captivarum regnum omne, non pecuniam petit. Interjecto tempore, aliæ epistolæ Darii Alexandro redduntur, quibus filiæ matrimonium & regni portio offertur. Sed Alexander *sua sibi dari rescripsit*; jussitque supplicem venire, & regni arbitria

A. C. victori permittere. Tum spe pacis amissâ, bellum Darius

333. reparat; cum⁴ quadringentis millibus peditum, & centum

millibus equitum obviam vadir Alexandro. In itinere nuntiatur, uxorem ejus ex collisione abjecti partus deceſſisse, ejusque⁵ mortem illacrymatum Alexandrum, exsequiasque benigne prosecutum, idque eum non amoris, sed humanitatis causa fecisse. Nam semel tantum eam⁶ Alexander visam esse, cum matrem filiasque ejus parvulas⁷ frequenter consolaretur. Tunc⁸ Darius⁹ se ratus vere vietum, cum post¹⁰ tot "prælia etiam beneficiis ab hoste superaretur,¹¹ gratumque sibi esse, si vincere nequeat, quod à tali potissimum vinceretur. Scribit itaque & tertias epistolas, & gratias agit, quod nihil in suos hostile fecerit. Offert deinde majorem partem regni usque flumen Eu-phratem & alteram filiam uxorem, pro reliquis captivis¹² triginta millia talentum. Ad hæc Alexander, *Gratiarum actionem ab hoste supervacaneam esse respondit*; nec à se quicquam factum in hostis adulationem, nec quod in dubios belli exitus, aut in leges pacis sibi lenocinia quæreret: sed animi magnitudine, qua didicerit adversus vires hostium, non adversus¹³ calamitates contendere; polliceturque, *praestaturum se ea Dario, si secundus sibi, non*

par

¹ Mirusque animi &c. B. Mirus quoque animi incr. timor C. ² MSS. plurimi coloniam Macedoniam. ³ MSS. plurimi perfugisset. ⁴ Al. quadraginta, pessime. ⁵ Morti B. Nonnulli morti. ⁶ Ab Alex. B. C. ⁷ Frequenter, pro praesentibus multis, praesenti turba

regia. ⁸ Deest B. C. ⁹ Deest B. C.

¹⁰ Scheff. mallet, gratum, inquit, sibi esse. ¹¹ XXXI. millia C. ¹² Calamitatem B. Bern mallei caritates. ¹³ MSS.

Bongarf. præstaturum. Unde Gronov. in lib. de pec. veter. conjicit legend. esse reprezentaturum. Repræsentare nimirum

par haberi velit. Cæterum, neque mundum posse duobus solibus regi; neque orbem summa duo regna salvo statu terrarum habere; Proinde aut deditioñem ea die, aut in posteram aciem paret, nec polliceatur sibi aliam, quam sit expertus, victoriam.

XIII. Postera die aciem producunt.¹ Tum repente ante A. C. prælium confectum curis Alexandrum somnus arripuit.³³¹ Cum ad pugnam solus rex decesset, à² Parmenione ægre excitatus, quærentibus somni causas omnibus inter pericula,³ cuius etiam in otio semper⁴ parcior fuerit: *Magno se⁵ æstu liberatum* ait, *somnumque sibi à repentina secuitate datum, quod licet cum omnibus Darii copiis confligere;*⁶ *veritum se longam bellī moram, si Persæ exercitum divisiſſent.* Ante prælium utraque acies hostibus spectaculo fuit. Macedones multitudinem⁷ hominum, corporum magnitudinem, armorumque pulcritudinem mirabantur: Persæ à tam paucis victa suorum tot millia stupebant. Sed neo duces circumire suos cessabant. Darius vix denis armatis singulos hostes, si divisio fieret, evenire dicebat. Alexander Macedonas monebat, *Ne multitudine hostium, nec corporis magnitudine, vel coloris novitate moverentur; tantum meminisse jubet, cum iisdem se tertio pugnare,*⁸ *nec meliores factos putarent fuga, cum in aciem secum tam tristem memoriam⁹ cædium suarum &¹⁰ tantum sanguinis duobus præliis fusi¹¹ ferrent; & quemadmodum Dario majorem turbam hominum esse, sic¹² viorum sibi. Hortatur,¹³ Spernant illam aciem auro & argento fulgentem, in qua plus præda, quam periculi sit; cum virtus non armorum decore, sed ferri virtute queratur.*

XIV. Post hæc prælium committitur. Macedones in A. C. ferrum cum contemptu toties à se victi hostis ruebant;³³² contra Persæ mori, quam vinci præoptabant. Raro¹⁴ ullo prælio tantum sanguinis fusum est. Darius cum vinci suos

rum vir cl. monuit verbum elegans
B. C. esse pro statim facere. 1 MSS. Bon-
gari. cum repente, probante Scheff.
2 Parmenone rex agro excitas. B. 3 MSS.
cum etiam. Sed cuius legendum conje-
cit Bongars. 4 Perparcior B. 5 B. &
leg. MSS. metu. 6 Sic MSS. T. Fab.
leg. verisimique se. 7 Hostium B. 8 Ma-

nuscriptus quidam habet, tunc senat.
Inde Scheff. arbitratur Justinum per
interrogationem scripsisse, num se mo-
liores factos putaret fuga? 9 T. Fab.
leg. cladium. 10 Vorst. malleat Tantis.
11 Perferrent C. 12 Al. virium. 13 Spe-
nens N. 14 In alio B. In illo C.

suos videret, mori voluit & ipse; sed à proximis fugere compulsus est. Suadentibus deinde quibusdam, ut pons ¹ Cyndi fluminis, ad iter hostium impediendum, ² intercideretur: Non ita se saluti suæ velle consilium ait, ut tot millia ³ sociorum hosti objiciat: debere & aliis fugæ viam patere, quæ patuerit sibi. Alexander autem periculofissima quæque aggrediebatur, & ubi confertissimos hostes acerrime pugnare conspexit, eo se semper ⁴ ingerebat, periculaque sua esse, non ⁵ militum volebat. Hoc prælio Asia imperium rapuit, quinto post acceptum regnum anno: cuius tanta felicitas fuit, ut post hoc nemo rebellare ausus sit; patienterque Persæ post imperium tot annorum jugum servitutis acceperint. Donatis refectisque militibus ⁶ XXXIV diebus prædam recognovit. In urbe deinde ⁷ Susa XL millia talentum invenit. Expugnat & Persepolim, caput Persici regni, urbem multis annis illustrem, resertamque Orbis terrarum spoliis, quæ interitu ejus primum apparuere. Inter hæc ⁸ admodum ⁹ Græci occurunt Alexandro, qui poenam captivitatis truncata corporis parte tulerant, rogantes, ut, sicuti Græciam, se quoque ab hostium crudelitate vindicaret. Data potestate redeundi, agros accipere maluerunt, ne non tam gaudium parentibus, quam detestandum sui conspectum reportarent.

A. C. XV. Interea Darius in gratiam victoris à cognatis suis ³³⁰ aureis compedibus catenisque in vico Parthorum ¹⁰ Dara vincitur. Credo ita diis immortalibus ¹¹ judicantibus, ut in terra eorum, qui successuri imperio erant, Persarum regnum finiretur. Alexander quoque citato cursu postera die supervenit, ibique cognovit Darium clauso vehiculo per noctem exportatum. Jusso itaque exercitu subsequi, cum sex millibus equitum fugientem insequitur; in itinere multa & periculosa prælia facit. Emenus deinde ¹² plura paßuum, cum nullum Darii indicium reperisset, ¹³ respirandi equis data potestate, ¹⁴ unus ex militibus, dum

¹ Lyci Curtius. ² MSS. interclude-
re. Nec aliter vulg. Edd. Emenda-
tionem Acidalio debemus. ³ Acidal-
lius legit suorum. ⁴ Bongarf. maluit
immingeri. ⁵ Militi B.C. ⁶ XXXVII
C. ⁷ MSS. Clusa vel lusa. Nonnulli
li Susi malling. ⁸ Hoc est, prope-
modum, fere, circiter. ⁹ Deef C.

¹⁰ Ita legend. non ut MSS. Thara.
¹¹ Sic MSS. Faber leg. indicantibus,
Bongarf. vindicantibus. ¹² Sic B. C.
cum MSS. Bongarf. Alii multa. ¹³ Gro-
nov. in Notis ad Seneca Herc. Oct. A.
5. legit frigandi; id est, interquiescen-
di. ¹⁴ Cui Toghrass nomen fuit.

¹ Bong.

LIBER XI.

97

ad fontem proximum pergit, in vehiculo Darium, multis quidem vulneribus confossum, sed spirantem adhuc inventit; qui applicito ¹ captivo, cum civem ex voce cognovisset, *Id saltē præsentis fortunæ solatium habere se dixit, quod apud intellecturum locuturus esset, nec incassum postremas voces emissurus.* Perferri hæc Alexandro jubet, *Se nullis in eum meritorum officiis, maximorum ² illi debitorem mori, quod in matre liberisque suis, regium ejus, non hostilem animam expertus, felicius hostem quam ³ cognatos sortitus sit: quippe matri & liberis suis ab eodem hostie vitam datam, sibi à cognatis erectam, quibus & vitam & ⁴ regna dederit: Quamobrem gratiam illis eam futuram, quam ipse vicit ⁵ volet. Alexandro referre se, quam solam moriens potest, ⁶ gratiam; precari superum inferumque numina & regales deos, uti illi terrarum omnium victori contingat imperium. ⁷ Pro se justam magis quam gravem sepulturæ veniam orare. Quod ad ultiōrem pertineat, jam non suam, sed exempli, communemque omnium regum esse causam, quam negligere, illi & indecorum & periculose esse; quippe cum in altero justitiae ejus, in altero etiam utilitatis causa verisetur. In quam rem unicum pignus fidei regiae dexteram se ⁸ ferendam Alexandro dare. Post hæc ⁹ porrecta manu exspiravit. Quæ ubi Alexandro nuntiata sunt, viso corpore defuncti, tam indignam illo fastigio mortem lacrymis prosecutus est; corpusque regio more sepeliri, & reliquias ejus majorum tumulis inferri jussit.*

LIBER XII.

BREVARIUM CAPITUM.

¹ *Alexandri in retinendo milite solertia. Graci bellum absente Alexandro reparant.*

² *Alexander, rex Epiri, Italiam turbat, & tandem in pugna cadit.*

¹ Bong. mallet capite. ² Illi se debitorum C. &c MSS. Bongars. Schefferus totum locum ita legit: *Perferri has Alexandro jubet, sine ullis in eum meritorum officiis, maximorum illi se debitorem mori.* ³ *Cognatus propinquusque sortitus legendum potius vellet.* ⁴ Hoc

gratiam glossatoris esse vult Scheff. ⁷ Ita MSS. Sic emendand. autem ex conjectura Vossii, pro se justa magis quam gravis, sepultura veniam orare. ⁸ Scheff. ferendum malit, ut sic ordo, dare se dexteram, pignus fidei, ferendum A. B. C. ⁹ Regnum B. ⁵ Vorst. coniicit legendum potius vellet. ⁶ Hoc

N

1 Trof.

- cadit. Scythæ Alexandri præfectum & exercitum interne-
cione delent.
- 3 Alexandri simulatio, ambitio; cum Thalestri concubitus,
luxus & profusiones.
- 4 Qua ratione Macedones tumultuantes in officio continuerit.
- 5 In domesticos suos ferrum stringit, & nova ratione adver-
sarios ulciscitur; populos multos subigit, & Beßum, Darii
intefectorem, de medio tolli curat.
- 6 In convivio mactat Clitum amicum, quem frustra desiderat
peccati sera pænitentia ductus.
- 7 Ad ingenium reversus in prudentes consiliarios servit: ad
Orientem statuit imperii limites. Bacchi vestigiis delectatur:
Herculisque gestæ superare contendit.
- 8 Porum, prælio superatum, regie excipit & dimittit: multi
populis expugnatis quietem exercitui concedere velle videtur.
- 9 Bellum instaurat. In Sugambrorum urbe de vita certat &
periclitatur.
- 10 Ab amicis periculo ereptus Oceanum lustrat, terminos im-
periū statuit; præfectos vita privat, & ad nuptias applicat
animum.
- 11 Liberalitas, munificentia, & severitas ejusdem.
- 12 Quaratione Macedones seditiones ad officium revocaverit.
Hephaestionis obitus & tumulus.
- 13 Dum Occidentales provincias manus porrigit, Alexander
in lethalem morbum incidit Babylonem pergens.
- 14 Alexander Antipatri artibus veneno extinguitur.
- 15 Alexandri moribundi novissima verba.
- 16 Ejusdem Alexandri Magni elogium.

A. C. I. **A**LEXANDER in ^{330.} ¹perseundo Dario amissos
milites magnis funerum impensis extulit; reliquis
expeditionis ejus locis tredecim millia talentum divisit.
Equorum major pars æstu amissa, inutilesque etiam, qui
²superfuerant, facti. Pecunia omnis ³centum nonaginta
millia talentum ⁴Ecbatana ⁵congesta, eique Parmenio præ-
positus. Dum hæc aguntur, epitolæ Antipatri è Macedo-
nia ei redduntur, quibus bellum Agidis regis Spartano-
rum in ⁶Græcia; bellum Alexandri regis Epiri in Italia;
bellum Zopyrionis, præfecti ejus in ⁷Scythia, contineba-
tur. Quibus varie affectus, plus tamen lætitiae, cognitis
mortibus duorum æmularum regum, quam doloris, amissi-

¹ Trosequendo B. & quid alii. ² Superauerant in Bongarphi MSS. Lege superauerant, quam Justini veram esse lectionem putat Scheff. ³ CXX mil. C. ⁴ Sic procul dubio legend. pro corru-

pta scriptura, & batanu congesta, vel ebatanu, vel, ut in C., exhibita. ⁵ C. & nonnulli, nuper congesta. ⁶ Gracia mutatur; bellum B. ⁷ Scythia mors cant. Ju Scheff. conjicit legend. Scythia ac mors.

³ Cepit

cum Zopyrione exercitus,¹ suscepit. Namque post profec- A. C.
tionem Alexandri, Græcia ferme omnis in occasionem².
³ recuperandæ libertatis ad arma concurrerat, auctorita-
tem Lacedæmoniorum sequitæ, qui Philippi³ Alexandri-
que pacem soli spreverant & leges respuerant. Dux hujus
belli Agis rex Lacedæmoniorum fuit; quem motum An-
tipater contractis militibus in ipso ortu oppressit. Magna A. C.
tamen utrinque cædes fuit. Agis rex, cum suos terga dan-^{339.}
tes videret, dimissis satellitibus, ut⁴ Alexandro felicitate
non virtute inferior videretur, tantam stragem hostium
edidit, ut agmina interdum fugaret. Ad postremum, et si
à multitudine victus, gloria tamen omnes vicit.

II. Porro Alexander, rex Epiri, in Italiam à Tarenti- A. C.
nis, auxilia adversus Bruttios deprecantibus, follicitatus,^{332.}
ita cupide profectus fuerat, veluti in divisione orbis ter-
rarum, Alexandro, Olympiadis fororis suæ filio, Oriens,
sibi Occidens forte contigisset; non minorem rerum ma-
teriam in Italia, Africa, Siciliaque, quam ille in Asia &
in Persis habiturus. Huc accedebat, quod sicut Alexan-
dro Magno Delphica oracula insidias in Macedonia; ita
huic responsum Dodonæi Jovis⁵ circa urbem Pandosiam
annemque Acherusium cavendum prædicterat. Quæ utra-
que cum in Epiro essent, ignarus eadem & in Italia esse,
ad declinanda fatorum pericula peregrinam militiam cupi-
dius elegerat. Igitur, cum in Italiam venisset, primum illi
bellum cum Appulis fuit: quorum cognito urbis fato,
brevi post tempore pacem & amicitiam cum rege eorum
fecit. Erat namque tunc temporis urbs Appulis⁶ Brundu-
sium, quam Ætolii, sequuti⁷ dudum fama rerum in Troja
gestarum clarissimum ac nobilissimum ducem Diomedem,
condiderant; sed pulsi ab Appulis consulentes oracula
responsum acceperant, locum, quem repetiſſent, perpetuo
posſeſſuros. Hac igitur ex causa, per legatos⁸ cum belli
comminatione restitui sibi ab Appulis urbem postulave-
rant. Sed ubi Appulis oraculum innotuit, interfectos le-

gatos

¹ Cepit B. C. cum aliquot aliis MSS.
² Al. recuperanda. ³ Alexandrique &
pacem N. W. C. ⁴ Alejandro si non fe-
licitate per virtute non inferior vid. N. W.
⁵ Sic Faber legendum docet, ratione
duce, & MS. Pelerini. Alii omittunt

voces circa & cavendum. ⁶ Vett.
Brundisium, Graci Epitomæ. ⁷ Sic le-
gendum ex C. aliisque MSS. pleris-
que. Nec dissentit Ju. Vulgo tun-
com. ⁸ Antiquiores typis expressi, sub bellis

gatos in urbe ¹ sepelierant, perpetuam ² ibi sedem habitu-
ros. ³ Atque ita defuncti responso diu urbem possederunt.

Quod factum cum cognovisset Alexander, antiquitatis

A. C. fata veneratus bello Appulorum abstinuit. Gessit & cum

³³¹ Bruttiis Lucanisque bellum, multasque urbes cepit; ⁴ tum
&⁵ cum Metapontinis & Pediculis & Romanis foedus ami-

A. C. citiamque fecit. Sed Brutii Lucanique, cum auxilia à fi-

³³⁰ nitimis contraxissent, acrius bellum repetivere. Ibi rex
juxta urbem Pandosiam & ⁵ flumen Acheronta, non prius
fatalis loci cognito nomine, quam occideret, interficitur;
moriensque non in patria fuisse sibi periculosam ⁶ mortem,
propter quam patriam fugerat, intellexit. Corpus ejus

Thurii publice redemptum sepulturæ tradiderunt. Dum

A. C. hæc aguntur in Italia, Zopyrion quoque præfectus Ponti

³³⁰ ab Alexandro Magno relictus, otiosum se ratus, si nihil
& ipse ⁷ gessisset, adunato xxx millium exercitu, Scythis

bellum intulit; cæsusque cum omnibus copiis pœnas te-

mere illati belli genti innoxie luit.

A. C. III. Hæc cum nuntiata in ⁸ Parthis Alexandro effent,

³³⁰ simulato mœrore, propter Alexandri cognitionem, exer-
citui suo ⁹ triduum luctum indixit. Omnibus deinde, vel-
ut perpetrato bello, redditum in patriam ¹⁰ exspectantibus,

conjugesque ac liberos suos ¹¹ animo jam quodammodo

complectentibus, ad concionem exercitum vocat: ibi Ni-

bil actum tot egregiis præliis ait, si incolumis orientalis

barbaria relinquatur; nec se corpus, sed regnum Darii pe-
tisse, persequendosque esse eos, qui à regno defecerint. Hac

oratione velut ex integro ¹² incitatis animis, Hyrcaniam,

¹³ Mardosque subegit. Ibi ei occurrit Thalestris ¹⁴ five Mi-

nithæa, Amazonum regina, ¹⁵ cum ccc mulieribus, ¹⁶ xxv

dierum inter ¹⁷ infestissimas gentes itinere confecto; ex

rege

¹ Sepelierunt B. ² Sibi B. ³ Faber

malit utque. ⁴ Defunt B. C. ⁵ Be-

charius & alii edidere flumen Acheron-

sium; ut paulo ante annum Acherusium

dixit Vorſi. ⁶ Sortem legend. offen-

di: Grævius. ⁷ Egipſiſ C. ⁸ Parthi-

B C. ⁹ Sebif. tridui. Antiquiores edd.

cum MSS. quibusd. triduo. ¹⁰ Spe-

rtibui B. & MSS. Bongarf. ¹¹ Ani-

mo desideratur in quodam Bongarſii

Manuſcripto recte censente Vorſio.

¹² Mutatis B. ¹³ Ardasque B. Non-

nulli Medos leg. quomodo etiam in Eu-

sebio, sed corrupte. ¹⁴ Supra II. 4.

Minithya five Thalestris. Grævius, au-

toritate ed. Ju. delenda five Minithaa

jussit. ¹⁵ Si edidit Bongarf. unius

codicis fidem fecutus, & Diodorum:

firmatque Curtius. Reliqui ¹⁶ cunctu

millibus mulserum, absurde. ¹⁶ XXXV

B. C. ¹⁷ MSS. nostri & Bongarf. con-

fertissimus.

rege liberos¹ quæfigitura : cuius conspectus adventusque admirationi omnibus fuit, &² propter insolitum feminis habitum, & propter expetitum concubitum. Ob hoc tredecim diebus otio³ à rege⁴ datis, ut vifa est uterum impletæ, discessit. Post hæc Alexander habitum regum Persarum & diadema, insolitum antea regibus Macedonicis, velut in leges eorum, quos vicerat, transiret, assumit. Quæ ne invidiosius in se uno conspicerentur, amicos quoque suos longam vestem auratam purpureamque sumere jubet. Ut luxum quoque, sicuti cultum Persarum imitatur, inter pellicum regiarum greges electæ pulcritudinis nobilitatisque noctium vices dividit. His rebus ingentes epularum apparatus adjicit, ne jejuna &⁵ destructa luxuria videretur, conviviumque juxta regiam magnificentiam ludis exornat ; immemor prorsus, tantas opes amitti his moribus, non queri solere.

IV. Inter hæc indignatio omnium castris erat, à A.C.
Philippo illum patre tantum degeneravisse, ut etiam⁶ pa-^{330.}
triz nomen ejuraret, moresque Persarum assumeret, quos propter tales mores vicerat. Sed ne solus vitiis eorum,
quos armis subegerat, succubuisse videretur, militibus
quoque suis permisit, si quarum captivarum consuetudine tenerentur, ducere uxores ; existimans minorem in patriam reditus cupiditatem futuram habentibus in castris imaginem quandam larium, ac domesticæ sedis ; simul & laborem militiaz molliorem fore dulcedine uxorum. In supplementa quoque militum minus exhaustiri posse Macedoniam, si veteranis patribus tirones filii succederent, militari in vallo, in quo essent nati, constantioresque futuri, si non solum tirocinia, verum & incunabula in ipsis castris posuissent. Quæ consuetudo in⁷ successores quoque Alexandri mansit. Igitur & alimenta pueris statuta, & instrumenta armorum equorumque juvenibus data ; & patribus, pro numero filiorum, præmia statuta. Si quorum patres

¹ Confertim quæfigitura B. ² Manu-
scripti multi habent. ³ insolitus regibus
Macedonicis habitum, quæ, uti, etiam
vulgar. feminis, pro adjectamentis
glossatorum habeat Scheff. ⁴ Desunt
in quibusd. ⁵ Ubi B. ⁶ Refracta (hoc
sit parca) legit Grævius. ⁷ Berneg.

mallet patris nomen, Boxhorn. patria mo-
rem. Grævius vulg. retinet Ejusare eam
vel ejusare dicitur pro non agnoscerre,
rejecere, detestari. ⁷ Successoribus B.C.
& Bongarsii MSS. Fabro vehemens su-
spicio est, legi debere in successores us-
que Alexandri mansit.

patres occidissent, nihilominus pupilli stipendia patrum trahebant, quorum pueritia inter varias expeditiones militia erat. Itaque à parvula ætate periculis laboribusque indurati invictus exercitus fuere: neque castra aliter quam patriam, neque pugnam aliud unquam quam victoriam duxere. Hæc soboles nomen habuit Epigoni. Parthis deinde domitis, præfectus his statuit ex nobilibus Perfarum Andragoras; unde postea originem Parthorum reges habuere.

A.C. V. Interea Alexander non regio, sed hostili¹ more sèvire in suos cœpit. Maxime indignabatur² carpi se sermonibus suorum, Philippi patris, patriæque mores subvertisse. Propter quæ crimina,³ Parmenion quoque senex, dignitate regi proximus, cum Philota filio, de utroque prius quæstionibus habitis, interficitur. Fremere itaque omnes universis castris cœpere, innoxii senis filiique casum miserantes, interdum se quoque non debere melius sperare dicentes. Quæ cum nuntiata Alexandro essent, verens ne hæc opinio etiam in⁴ Macedoniam divulgaretur, & ne victoriæ gloria sævitiae macula infuscaretur, simulat se ex amicis quosdam in patriam victoriæ nuntios missurum. Hortatur milites suis scribere, rariorem habitueros occasionem propter militiam remotorem. Datos fasces epistolarum tacite ad se deferri jubet; ex quibus cognito de se singulorum judicio, in unam cohortem eos, qui de rege durius opinati fuerant, contribuit, aut consumpturus eos, aut in ultimis terris in colonias distributurus. Inde Drancas,⁵ Euergetas,⁶ Parymas,⁷ Parapamenes, Adaspis, cæterosque populos, qui in radice Caucaſi morabantur, subegit. Interea unus ex amicis Darii Bellus vincitus perducitur, qui regem non solum prodidit, verum & interfecerat. Quem in ultionem perfidie⁸ excrucianum fratri Darii tradidit, reputans non tam hostem suum fuisse Darium, quam amicum ejus, à quo esset occisus.

¹ Sic W. Alii leg. odio. ² Libri quidam illud se non agnoscent. At in MSS. Bongarsii legebatur carpere; quod si Juliani est, Scheff. ariolatur hoc modo scribendum esse, maxime indignabatur, carpere sermonibus, suorum mores subvertisse. Adeo ut Philippi pa-

tris patriæque huc forsitan ex superioribus à glossatore translata fuerint.
³ Al. Parmenio. ⁴ Macedonia B. & multi alii MSS. ⁵ Qui dicti ante Agræssa, vel Ariæssa. ⁶ Bern. pro Parymas leg. Arimaspis. ⁷ Diodorus & Curtius Paropamis adiuvocant.
⁸ Translatu

occisus. Et ut his terris nomina relinquenteret, urbem Alexandriam super amnem Tanaim condidit, intra diem septimum decimum muro vi millium passuum consummato, translatis eo trium civitatum populis, quas Cyrus considerat. In Bactrianis quoque Sogdianisque xii urbes condidit, distributis his, quoscumque in exercitu seditiones habebat.

VI. His ita gestis solenni die amicos in convivium A. C.
vocat. Ubi orta inter ebrios rerum à Philippo gestarum mentione, præferre se patri ipse, rerumque fuarum magnitudinem extollere cœlitus tenuis cœpit, assentante majore convivarum parte. Itaque cum unus è senibus Clitus, fiducia amicitiae regiæ, cuius palmam tenebat, memoriam Philippi tueretur, laudaretque ejus res gestas, adeo regem offendit, ut telo à satellite rapto eundem in convivio trucidaverit. Qua cæde exsultans, mortuo patrocinium Philippi, laudemque paternæ militiæ objectabat. Postquam satiatus cæde animus conquievit, & in iræ locum successit estimatio, modo personam occisi, modo causam occidendi considerans, pigere eum facti cœpit: quippe paternas laudes tam iracunde accepisse se, quam nec convitia debuisset; amicumque senem & innoxium à se occisum, inter epulas & pocula, dolebat. Eodem igitur furore in pœnitentiam, quo pridem in iram versus, mori voluit. Primum in fletus progressus, amplecti mortuum, vulnera tractare, & quasi audienti confiteri dementiam, arreptum telum in se vertit, peregissetque facinus, nisi amici intervenissent. Mansit hæc voluntas moriendi etiam sequentibus diebus. Accesserat enim pœnitentiae nutricis fūæ, fororis Cliti, recordatio, cuius absensis eum maxime pudebat; tam foedam illi alimentorum suorum mercedem redditam, ut in cuius manibus pueritiam egerat, huic juvenis & viator pro beneficiis funera remitteret. Reputabat deinde, quantum in exercitu suo, quantum apud deictas gentes fabularum atque invidiæ, quantum apud cæteros amicos metum & odium sui fecerit; quam amarum & triste reddiderit convivium suum, non armatus in acie,

¹ Translati earum civitatum C. & ³ Al. existimatio. ⁴ Iracundum Vi. aliquot alii MSS. ² Convocat C. & ⁵ Al. pridie. ⁶ Al. accesserat enim ad MSS. Mediani, cum uno Bongarsi. ⁷ Al. & forori.

¹ Plerique

acie, quam in convivio terribilior. Tunc Parmenion & Philotas, tunc Amyntas consobrinus, tunc noverca fratresque interficti; tunc Attalus, Eurylochus, Pausanias aliquique Macedoniae extincti principes, occurrerant. Ob haec illi quatriduo perseverata inedia est, donec exercitus universi precibus exoratus est, precantis, *Ne ita¹ mortem unius doleat, ut universos perdat, quos in ultimam deductos Barbariam, inter infestas & irritatas bello gentes, destituat.* Multum profuere Callisthenis philosophi preces,² condiscipulatu apud Aristotelem familiaris illi, & tunc ab ipso³ rege " ad prodenda memorie acta ejus accutus. Revocato igitur ad bellum animo, *Chorasmos & Dahas in ditionem accepit.*

A. C. VII. Deinde, quod⁴ primo ex Persico superbiaz regis more distulerat, ne omnia pariter⁵ invidiosiora essent, non salutari, sed adorari se jubet. Acerrimus inter recu-fantes Callisthenes fuit. Quæ res & illi & multis principibus Macedonum exitio fuit; siquidem sub specie⁶ insidiarum omnes interficti. Retentus tamen est Macedonibus⁷ mos salutandi regis, ⁸ explosa adoratione. Post haec Indiam petit, ut Oceano ultimoque Oriente finiret imperium. Cui gloriae, ut etiam exercitus ornamenta convenient, phaleras equorum & arma⁹ militum¹⁰ argento inducit, exercitumque suum,¹¹ ab argenteis clypeis, Argyraspidas¹² appellavit. Cum ad¹³ Nysam urbem venisset, oppidanis non repugnantibus fiducia¹⁴ religionis " Liberi patris, à quo condita urbs erat, parci jussit; laetus non militiam tantum, verum & vestigia fe dei sequutum. Tunc ad spectaculum sacri montis duxit exercitum, naturalibus bonis, vite, hederaque, non aliter vestiti, quam si¹⁵ manu cultus, colentiumque industria exornatus esset.

Sed

¹ Plerique MSS. Bongario viisi habent morte. Unde Scheff. suspicatur Justinum scripsiisse; *ne ita morte in unius doleat.* ² Plerique MSS. habent, quandam discipulatu. Puto utrumque scribendum, quandam condiscipulatu. Scheff. ³ T. Fab. rege delet. ⁴ *Carasmos C. Chorasmos Plin.* ⁵ In primo C. & aliis nonnulli MSS. recte, ut contendit Gronov. ⁶ Scheff. malit invidiosa. Sed pariter non pertinet ad

invidiosiora sed ad omnia. Ne omnia simul immutata in moribus patriis, majus erga Alexandrum concitarent odium. ⁷ Scheff. insidiatorum. ⁸ Modus C. ⁹ Pro explosa in quodam veteri est explosa. Mallem legere expulsa, vel ut hodie scribunt expulsa. Scheff. ¹⁰ Deest C. ¹¹ Ob argenteos clypeos B. ¹² Sebis. appellat. ¹³ Nyssan Arrian. ¹⁴ Deest B. ¹⁵ Manu cultus magni mirabilis, colentiumque industria B.

¹ Voss.

Sed exercitus ejus, ubi ad montem accessit, repentino¹ impetu mentis in sacros dei ululatus instinctus, cum stupore regis, sine noxa discurrerat; ut intelligeret, non tam² oppidanis se parcendo, quam exercitui suo consuluisse. Inde montes Dædalos, regnaque³ Cleofidis reginæ petit. Quæ cum se⁴ dedidisset ei, concubitu redemptum regnum ab Alexandro recepit; illecebris consecuta, quod⁵ virtute non⁶ potuerat; filiumque ab eo genitum Alexandrum nominavit, qui postea⁷ regnum Indorum potitus est. Cleofis regina, propter prostratam pudicitiam, scortum regium ab Indis exinde appellata est. Peragrata India, cum ad saxum⁸ miræ asperitatis & altitudinis, in quod multi populi confugerant, pervenisset, ⁹cognoscit, Herculem ab expugnatione ejusdem saxy terræ-motu prohibitum. Captus itaque cupidine, Herculis acta superare, cum summo labore ac periculo potitus saxy, omnes ejus loci gentes in ditionem accipit.

VIII. Unus ex regibus Indorum fuit, Porus¹⁰ nomine", A. C. viribus corporis & animi magnitudine pariter insignis,¹¹ qui bellum jampridem, audita Alexandri opinione, in adventum ejus¹² parabat. Commisso itaque prælio exercitum suum Macedonas invadere jubet, sibi regem eorum¹³ privatum hostem depositit. Nec Alexander pugnæ moram fecit: sed, prima congreßione vulnerato equo, cum præceps¹⁴ in terram decidisset, concursu satellitum servatur. Porus multis vulneribus obrutus capit. Qui vitium se adeo doluit, ut cum veniam ab hoste¹⁵ accepisset, neque cibum sumere voluerit, neque vulnera curari passus sit;¹⁶ ægreque sit ab eo obtentum, ut vellet vivere. quem Alexander, ob honorem virtutis, incolumem in regnum remisit. Duas ibi urbes condidit. unam,¹⁷ Nicæam; alteram, ex nomine equi,¹⁸ Bucephalen¹⁹ vocavit. Inde

Arestas,

¹ Voss. quod in cod. quod. MS. pro impetu est instinctu, conjicit legendum esse incitu. Vorf. a Hanc legiōnem è codd. nostris recepi. Abi-
pulantur alii item MSS. & Ju. ed. in qua tamen desideratur se. Vulgo non
tam oppido se parcendo quam exercitui suo
consuluisse. ³ Cleopidas B. C. ⁴ Al. de-
disset. ⁵ Armu B. C. ⁶ Al. poterat.
⁷ Regne B. C. ⁸ Antiquiores add. ms-
ra magnitudinis & asperitatis. ⁹ Cogno-
vit C. ¹⁰ Deest C. ¹¹ Taraverat B.
¹² Exponunt, unum eum separatim.
Scheff. tameh privatim malit legere.
¹³ Al. ad. ¹⁴ Invenisset B N. W. Ju.
& vett. aliz edd. placetque Grævio.
¹⁵ Neque ab eo B. ¹⁶ Nicæam. Ju.
¹⁷ Bucephalam B. Plin. Bucephalon Cur-
tius. Bucephalam Plutarch. Ju. ¹⁸ No-
minavist C.

¹ Arestas, ² Gesteanos, ³ Præsidias, ⁴ Gangaridas, cæsis eorum exercitibus, expugnat. Cum ad ⁵ Cuphites venisset, ⁶ ubi cum cc millibus equitum hostes opperebantur, exercitus omnis, non minus victoriarum numero, quam laboribus fessus, lacrymis eum deprecatur, *Finem tandem belli faceret, aliquando patriæ redditusque meminisset; respiceret militum annos, quibus vix ætas ad redditum sufficeret.* ⁸ Ostendere alius caniciem, alius vulnera, alius ætate consumpta corpora, alius cicatricibus ⁹ exhausta: *Solos se esse, qui duorum regum, Philippi Alexandrique, continuam militiam pertulerint.* Tandem orare, *Ut reliquias saltæ suas paternis sepulcris reddat, quorum non* ¹¹ *studis deficiatur,* ¹² *quam annis.* ¹³ *Ac si non militibus, vel ipse sibi parcat, ne fortunam suam nimis onerando fatiget.* Motus his tam justis precibus, velut in finem victoriae, castra solito magnificentiora fieri jussit, quorum ¹⁵ molitionibus & hostis terroretur, & posteris admiratio sui relinqueretur. Nullum opus milites lætius fecere. Itaque cæsis ¹⁶ hostibus, cum gratulatione ¹⁷ in eadem reverterunt.

A. C. IX. Inde Alexander ad amnem ¹⁸ Acesinem pergit: per hunc in oceanum devehitur. Ibi ¹⁹ Hiacensanas ²⁰ Sileofque, quos Hercules condidit, in ²¹ ditionem accepit. Hinc in ²² Ambros & ²³ Sugambros navigat. Quæ gentes eum armatis lxxx millibus peditum & lx millibus equi-

tum

¹ Adrestas Vulg. Diod. Andrefas Ju. Adrestas Arrian. ² Sateaus B. ³ Assacenos Ju. Gesteanos aut Gestanos ple- rique MSS. Catheos Orosius MS. Ca- theos Fabricius ex Arriano. Kasap's Diodor. Statheos Becharius. ⁴ Pra- dias B. C. Parthos ex Curtius. Pra- dias Ju. Pafidas Becharius. Pparis & Rparis Plutarch probante Græv. ⁴ Can- taridas B. Gangaridas C. Tardagidas, & Tardagidas Græci. Ganda- das Ju. Gangaridas Bechar. ⁵ Coides Orosius MS. ⁶ Sic rectissime Ju. Alii, ubi eum hostium ducenta milia equitum oper. ⁷ Bellis B. C. & MSS. Bongarsii. ⁸ Ostendebat B. ⁹ Membra malit Fa- ber. ¹⁰ Distincta Faber. ¹¹ W. & nonnulli tam studiis. ¹² Al. sed annis. Scheff mallet, ut annis. ¹³ At B. Ju. ¹⁴ Ipsi parcat B. Ipsi sibi part. MSS. Bon- garf. ¹⁵ Scheff. malit munitionibus. ¹⁶ Hostiis B. Sebis. serneg. Nec aliter Blanckard. In Not. ad Arrian. I. V. p. 375. ¹⁷ Eadem via reverterunt Sebis. Indidem reverterunt Voss. Itaque ut casu hostibus, cum gratulatione in eadem castra reverteruntur Scheff. ¹⁸ Agisinem C. Pi- tisc. not. ad Q. Curtium I.IX. c. 3. mo- nuit non Acesinem sed Hydaspen fuisse. ¹⁹ Acesinas B. & quid. MSS. Acesinas emendar. Bong. Gafonas antiqu. edd. ²⁰ Siresque B. & nonnulli alii MSS. Sibasque aut Sybosque antiqu. edd. Si- bosque placet Bongarsio. Sibas Curtius, Strabo, Steph. At Sibas Arrianus. ¹⁶ Diodor. mendose. ²¹ Condisionem C. ²² Mandros B. & MS. Oros. pro quo Fa- bricius leg. Mallos. Ambritas Dio- dor. ²³ Subagras Oros MS. pro quo Fa- bricius leg. Oxydracæ. Sudrasas Curtius. ²⁴ Duxit

tum excipiunt. Cum prælio vicit esset, exercitum ad urbem eorum ¹ ducit. Quam ² desertam à défensoribus, cum de muro, quem primus ceperat, animadvertisset, in urbis planiciem sine ullo satellite desiliit. Itaque cum eum hostes solum conspexissent, clamore edito, undique concurrunt, si ³ possint in uno capite orbis bella finire; & ultionem tot gentibus dare. Nec minus Alexander constanter ⁴ resistit, & unus adversus tot millia præliatur. Increibile dictu est, ut eum non multitudo hostium, non vis magna telorum, non tantus laceſſentium clamor terruerit, solus tot millia ceciderit ac fugaverit. Ubi vero obrui multitudine se vidit, trunco se, ⁵ qui propter murum stabant, applicuit: cuius auxilio tutus, cum diu agmen sustinuerit, tandem cognito periculo ejus, amici ad eum desiliunt, ex quibus multi cæsi: præliumque tamdiu anceps fuit, quoad omnis exercitus, muris ⁶ dejectis, in auxilium veniret. In eo prælio sagitta sub mamma trajectus, cum sanguinis fluxu deticeret, genu posito tam diu præliatus est, donec eum, à quo vulneratus fuerat, occideret. Cūratio vulneris gravior ipso vulnere fuit.

X. Itaque ex magna desperatione tandem saluti reddi- A. C.
tus ⁷ Polyperchonta cum exercitu Babyloniam mittit. Ipse ^{326.}
cum lectissima manu navibus consensis oceani litora per-
agrat. Cum venisset ad urbem ⁸ Ambigeri regis, oppidani,
invictum ferro audientes, sagittas veneno armant; atque
ita ⁹ gemino mortis vulnere, hostem à ¹⁰ muris summoventes,
plurimos interficiunt. Cum inter multos vulneratus etiam
Ptolemaeus esset, moriturusque jamjam videretur, per quie-
tem regi monstrata in remedia veneni herba est: qua in
potu accepta, statim periculo liberatus est, majorque pars
exercitus hoc remedio servata. Expugnata deinde urbe, re-
versus in naves oceano libamenta dedit, prosperum in
patriam redditum precatus: ac veluti ¹¹ curru circa metam
acto, positis imperii terminis, ¹² quatenus aut terrarum soli-
tudines

¹ Duxit C. ² Desertam diibus tribus
cum de muro C. ³ Possent Scheff. ⁴ C.
& plerique MSS. resistit. ⁵ qui tum
propter mur. N. W. C. & Bongarsi MSS.
Qui prope murum B. & edd. antiqu. ⁶ De-
ficitus Ju. quod Grævio artidet. ⁷ Al.
Polyperchonta. ⁸ Ambi regis B. Vide

Annott. ⁹ Acidalius ad Vel. II. 68.
censet emendandum, gemina mortu vul.
¹⁰ Muro B. ¹¹ Curru B. Curru certa-
tamine jam alto aut per alio Vett. pleri-
que. ¹² Qua sinus aut B. C. MSS. Bon-
gars. & antiqu. edd.

tudines prodire passæ sunt, aut mare navigabile fuit, secundo æstu ostio fluminis Indi invehitur. Ibi in monumenta rerum à se gestarum urbem ¹ Barcen condidit, arasque statuit, relicto ex numero amicorum litoralibus Indis præfecto. Inde iter terrestre facturus, cum arida loca medii itineris dicerentur, puteos opportunis locis fieri ² præcipit: quibus ingenti dulci aqua inventa, Babyloniam reddit. Ibi multæ devictæ gentes præfectos suos accusaverunt, quos sine respectu amicitia Alexander in consper-

A. c. Ætu legatorum necari jussit. Filiam post hæc Darii regis ³ Statiram in matrimonium recepit: sed & optimatibus Macedonum leetas ex omnibus gentibus nobilissimas virgines ⁴ tradidit, ut communi facto crimen regis levaretur.

A. c. XI. ⁵ Hinc ad concionem ⁶ exercitum vocat, & promittit, se æs alienum omnium propria impensa soluturum, ut prædam præmiaque integra ⁷ domos ferant. Insignis hæc ⁸ munificentia non summa ⁹ tantum, verum etiam titulo muneris fuit; nec à debitoribus magis, quam à creditioribus gratius ¹⁰ excepta; quoniam utrique exactio pariter ac solutio ¹¹ difficilis erat. ¹² xx millia talentum in hos sumptus expensa. Dimissis veteranis, exercitum ¹³ junioribus supplet. Sed retenti, veteranorum discessum ægre ferentes, missione & ipsi flagitabant; nec annos, sed ¹⁴ stipendia sua numerari jubebant; pariter in militiam electos, pariter sacramento solvi, æquum censentes: nec jam precibus, sed convitio agebant, jubentes eum solum cum patre suo Hammone ¹⁵ inire ¹⁶ bella, ¹⁷ quatenus milites suos fastidiat. Contra ille nunc castigare milites, nunc lenibus verbis ¹⁸ monere, ne gloriosem militiam seditionibus infuscarent. Ad postremum cum verbis nihil proficeret, ad corripiendos seditionis autores, è tribunalí in concionem armatam inermis ipse desiliit, &, nemine prohibente, ¹⁹ correptos manu sua ipse ²⁰ ad supplicia duxit: Tantam vel illis moriendi patientiam metus regis, vel huic

¹ Bægætæ Græci. ² Praecepit B. C. ³ Id est, non annos ætatis, ⁴ Tradidit B. C. ⁵ Tunc ad B. ⁶ Exercitus C. ⁷ Al. domum. ⁸ Magnificentia B. ⁹ Tantum commendata, verum ¹⁰ Accepta B. ¹¹ Difficiles erant ¹² Al. tria & viginti. Currius & Plutarch. decem milia tantum. ¹³ Ex jus. B. ¹⁴ Id est, non annos ætatis, sed annos stipendiiorum factorum. ¹⁵ Bellum B. ¹⁶ Ut mil. B. Quatenus hic pro quoniam. ¹⁷ Ad monere B. ¹⁸ In supplicium B. C. & MSS. Bongarsii.

huic exigendi supplicii constantiam disciplina militaris dabant.

XII. Inde separatim auxilia Persarum in concione al. a. c. loquitur. Laudat perpetuam illorum, tum in se, tum in ³¹³ pristinos reges fidem, sua in illos beneficia commemorat: *Ut nunquam quasi victos, sed veluti victoriae socios babuerit, denique se in illorum, non illos in gentis sue morem transisse; affinitatibus connubiorum vicos victoribus misericordia. Nunc quoque, ait, custodiam corporis sui non Macedonibus tantum se, verum & illis crediturum.* Atque ita mille ex his juvenes in numerum satellitum legit: auxiliorum quoque portionem, formatam in ³ disciplinam Macedonum, exercitui suo miscet. Quam rem ægre Macedones tulerunt, jactantes, hostes suos in officium suum à rege ³ subjectos. Tunc universi flentes regem adeunt, orant, *Suppliciis suis⁴ potius saturet se, quam contumelias.* Qua modestia obtinuerunt, ut undecim millia militum veteranorum exauktoraret. Sed & ex amicis dimissi senes, Polyperchon, Clitus, Gorgias, Polydamas, ⁵ Amadas, Antigenes. Dimissis his Craterus præponitur, jussus præesse Macedonibus in Antipatri locum, Antipatrumque cum supplemento tironum in locum ejus evocat: stipendia revertentibus, veluti militantibus data. Dum hæc aguntur, unus ex amicis ejus Ephæstion decedit, dotibus primo formæ pueritæque, mox obsequiis regi percarus: quem contra decus regium Alexander diu luxit; tumultumque ei ⁶ XII millium talentorum fecit, eumque post mortem coli ut deum jussit.

XIII. Ab ultimis litoribus oceanii Babyloniam rever- a. c. tenti nuntiatur, legationes Carthaginensium, cæterarumque Africæ civitatium, sed & ³¹⁴ Hispaniarum, Siciliæ, Galliæ, Sardiniae, nonnullas quoque ex Italia ejus adventum Babyloniae opperiri. Adeo universum terrarum orbem nominis ejus terror invaserat, ut ⁸ cunctæ gentes veluti destinato

¹ Hoc quoque B. ² Disciplina MSS. ratur; rectissime, ut nota Blanchard. Bongars. Unde Scheff legend. putat, (not. ad Arian. I. VII. p. 466.) Irrepli forsan ex præcedenti Polydamas. vitio librariis familiarissimo. ⁶ X mil. Plutarch. ⁷ Al. Spaniarum. ⁸ Cunctæ velut gentes destinatae regi B. Amynas. Sed in antiqu. edd. defudere.

stinato sibi regi adularentur. Hac igitur ex causa Babyloniam festinanti, veluti conventum terrarum orbis acturo, quidam ex magis prædixit, ne urbem introiret, testatus, hunc locum ei fatalem fore. Ob' hoc, omisla Babyloniam, in ² Borsippam urbem trans Euphratem, desertam olim, concessit. Ibi ab Anaxarcho philosopho compulsus est rursum magorum prædicta contemnere, ut falsa & incerta, &, si fatis constent, ignota mortalibus; at si natura

^{A. C.} debeantur, immutabilia. Reversus igitur Babyloniam, multis diebus otio datis, intermissum olim convivium solenniter ³ instituit: totusque in latitudinem effusus, cum diei noctem ⁴ per vigilem junxit, recedentem jam è convivio ⁵ Medius Theſſalus, instaurata comedatione, & ipsum & sodales ejus invitat. Accepto poculo, media potionē repente veluti telo confixus ingemuit: elatusque è convivio semianimis, tanto dolore cruciatus est, ut ferrum in remedia posceret, tactumque hominum velut vulnera indolesceret. Amici causam morbi intemperiem ebrietatis disseminaverunt: re autem vera infidiae fuerunt, quarum infamiam successorum potentia oppreslit.

^{A. C.} XIV. Auctor ⁶ insidiarum Antipater fuit, ⁷ qui cum carissimos amicos ejus imperfectos videret; Alexandrum ⁸ Lyncistam, generum suum occisum; se, magnis rebus in Græcia gestis, non tam gratum apud regem, quam invidiōsum esse; à matre quoque ejus Olympiade variis ⁹ se criminationibus vexatum. Huc accedebant, ante paucos dies, supplicia in præfectos devictarum nationum crudeliter habita. Ex quibus rebus se quoque à Macedonia non ad societatem militiae; sed ad poenam evocatum arbitrabatur. Igitur, ad occupandum regem, Cassandrum filium dato veneno subornat, qui cum fratribus Philippo & Jolla ministrare regi solebat: cuius veneni tanta vis fuit, ut non ære, non ferro, non testa contineretur, nec aliter ferri, nisi in ungula equi potuerit; præmonito filio, ne ¹⁰ alii quam Theſſalo & fratribus crederet. Hac igitur ex cau-

¹ Hac B. ² Sic emendavit Vossius. ⁶ Insidiarum quis aut
Nec dissentit Ju. Plerique MSS. Burbe-
fiam, nonnulli Bursiam. ³ Confituit
⁴ Vigilando B. ⁵ Sic legit Bon-
gars. conformatque ex Ju. MSS. pefsi-
me Medicus. ⁷ Vorlio & Gra-
quare Antipater C. ⁸ Vorlio & Gra-
vio qui supervacuum videatur. ⁹ MSS.
C. ¹⁰ Scheff. delet. ¹⁰ A-
lii B.

sa, apud Thessalum paratum repetitumque convivium est. Philippus & Jollas, prægustare ac temperare potum regis soliti, in aqua frigida venenum habuerunt, quam prægutatae jam potionis supermiserunt.

XV. Quarto die Alexander indubitatem mortem sentiens, *Agnoscere se fatum domus majorum suorum* ait: ^{A. C.} 323. nam plerisque *Eacidarum intra trigesimum annum defunctos*. Tumultuantes deinde milites, insidiis ² perisse regem suspicantes, ipse sedavit; eosque omnes, cum prolatus in editissimum urbis locum esset, ad conspectum suum admisit, osculandamque dextram suam flentibus porrexit. Cum lacrymarent omnes, ipse non sine lacrymis tantum, verum etiam fine ullo tristioris mentis argumento fuit, ut quosdam impatientius dolentes consolatus sit; ³ quibusdam mandata ad parentes eorum ⁴ dederit. adeo, sicuti in hostem, ita & in mortem ⁵ invictus animus fuit. Dismissis militibus, amicos circumstantes percontatur, *Videantur similem sibi reperturi regem?* Tacentibus cunctis, tum ipse, *Ut hoc nesciat, ita illud scire vaticinarique se,* ac pene oculis videre dixit, *quantum sit in hoc certamine sanguinis fusura Macedonia; quantis cædibus, quo cruento mortuo sibi parentatura.* Ad postremum, corpus suum in Hammonis ⁶ templo condi jubet. Cum deficere eum amici ⁷ viderent, querunt, *Quem imperii faciat heredem:* respondit, *Dignissimum.* Tanta illi magnitudo animi fuit, ut cum Herculem filium, cum fratrem Aridaeum, cum Roxanem uxorem prægnantem relinquaret; oblitus necessitudinum, dignissimum ⁸ nuncuparet heredem. Prorsus qualis nefas eset, viro forti alium quam virum fortem succedere; aut tanti ⁹ regni opes aliis, quam probatis ¹⁰ relinquui. Hac voce veluti bellicum inter amicos cecinisset, aut malum discordiae misisset, ita omnes in æmulationem consurgunt, & ¹¹ ambitione vulgi tacitum favorem militum querunt.

Sexto

¹ T. Fab. mallet, *fatum domus sua;* ² *citum favorem.* In MS. quod, pro tacitu legitur tanti. unde Scheff scribendum videatur, *ambitione vulgariter canis tum favorem militum querunt.* Gravius autem ambitione vulgi retinendum sentit, & pro tacitu reponendum tacite. Hinc sententia erit, omni studio nituntur militum favorem sibi comparare etiam & tacite, hoc est sine professione

Sexto die præclusa voce, exemptum digito anulum Perdicæ tradidit, quæ res gliscentem amicorum dissensio-
nem sedavit. Nam et si non voce nuncupatus heres,¹ judi-
cio tamen electus esse videbatur.

A. C. XVI. Decessit Alexander,² mensem unum, annos tres
³ & triginta natus; vir supra humanam potentiam magni-
tudine animi præditus. Qua nocte eum mater Olympias
concepit, visa per quietem est cum ingenti serpente³ vo-
luntari: nec decepta somnio est. Nam profecto majus hu-
mana mortalitate⁴ opus utero tulit: quam cum Æacida-
rum gens ab ultima seculorum memoria, & regna patris,
fratris, mariti, ac deinceps majorum omnium illustraver-
rint, nullius tamen nomine, quam filii, clarior fuit. Pro-
digia magnitudinis ejus in ipso ortu nonnulla apparue-

A. C. re. Nam ea die qua natus est, duæ aquilæ tota die⁵ per-
⁵⁶ petes supra culmen domus patris ejus federunt, omen
duplicis imperii, Europæ Afiaeque præferentes. Eadem
quoque die nuntium pater ejus duarum victoriarum acce-
pit; alterius belli Illyrici; alterius certaminis Olympici,
in quod quadrigarum currus miserat. quod omen univer-
sarum terrarum victoriam infanti portendebat. Puer
⁶ acerrimis litterarum studiis eruditus fuit. Exacta pueri-
tia; per quinquennium sub Aristotele,⁷ doctore inclyto
omnium philosophorum⁸, crevit. Accepto deinde impe-
rio, Regem se terrarum omnium ac mundi appellari jus-
sit; tantamque fiduciam sui militibus fecit, ut illo præ-
sente nullius hostis arma, nec inermes, timuerint. Itaque
cum nullo hostium unquam congressus est, quem non vi-
cerit; nullam urbem obsedit, quam non expugnaverit;
nullam gentem adiit, quam non calcaverit. Vixtus deni-
que ad postremum est, non virtute hostili, sed insidiis
fuorum & fraude civili.

professione illius caussæ, cur tantopere
illorum animos sibi velint conciliari.
¹ Indicio Sebis refragante Grav. Sen-
tentia quippe, eti voce non esset heres
declaratus, videbatur tamen haec esse
voluntas extrema Alexandri, Perdic-
cam suum debere heredem esse, cui
anulum regium tradiderat. ² Mensa
^{uno} B. C. & quid. alii MSS. Inde Scheff.

Justinum scripsisse conjectit, *decessit*
Alexander *dempto mense uno annos.*
³ MSS. *voluptari*, unde Freinsh. *voluptu-*
ari. ⁴ Grav. mallet *onus*. ⁵ Ita MSS.
Fuldenses. Alii *præpetes*, uno solum-
modo Bongarsii excepto, in quo est
perpetes. ⁶ Acerimus Ju. ⁷ Haec ab
imperio aliquo intrusa videntur.

LIBER XIII.

BREVIARIUM CAPITUM.

- 1 *Luctus post Alexandri Magni excessum : Macedonum ingratis : ducum ambitio, militumque avaritia.*
- 2 *De Alexandri successore, ducum exercitus sententiae pugnantes.*
- 3 *Perdicæ sententiae reclamant pedites : unde tumultus & seditio ; cui Perdicca prudenter medetur.*
- 4 *Aridæo rego designato, Perdicca & alii duces, seu principes, provincias dividunt.*
- 5 *Bellum pro Græcia libertate ab Atkeniensibus & Aetolis reparatum. Demosthenis pro patria labores : Antipatrii obsidio & liberatio.*
- 6 *Perdicca Cappadoces prælio fatigat. Bellum inter Antigonum & Perdiccam. Ptolemai solers industria.*
- 7 *De origine urbis Cyrenes digressio.*
- 8 *Ptolemaeus bellum parat in Perdiccam. Eumenis res fortiter & feliciter gestæ.*

I X S T I N C T O in ipso ætatis ac victoriarum flore ^{A. C.} silentium fuit. Sed nec devictæ gentes fidem nuntio haberunt, quod ¹ ut invictum regem, ita immortalem esse crediderant ; recordantes, quoties præsenti ² morte erexitus esset ; quam ³ sæpe pro amissio repente se non sospitem tantum suis, verum etiam victorem obtulisset. Ut vero mortis ejus fides adfuit, omnes barbaræ gentes, paulo ante ab eo devictæ, non ut hostem, sed ut parentem luxerunt. Mater quoque Darii regis, quam amissio filio, à fastigio tantæ majestatis in captivitatem redactam, indulgentia victoris, in eam diem vita non poenituerat, audita morte Alexandri, mortem sibi ipsa concavit : non quod hostem filio præferret ; sed quod pietatem filii in eo, quem ut hostem timuerat, experta esset. ⁴ Contra Macedones versa vice, non ut civem, ac tantæ majestatis regem, verum ut hostem amissum, gaudebant ; severitatem nimiam,

&

¹ Faber malit, ut invictum regem san- ³ Sap. ferro amissio B. ⁴ Vel contra vel furans (vel experti fuerans) ita immor- vice versa tanquam otiosum hic de- taliter esse crediderant. ^a Al. mori. lendum.

& assidua belli pericula exsiccantes. Huc accedebat, quod principes regnum & imperia, vulgus militum thesauros & grande pondus auri, velut inopinatam prædam,¹ spectabant; illi successionem regni, hi opum ac divitiarum hereditatem cogitantes. Erant enim in thesauris² quinquaginta millia talentum, & in annuo vectigali³ tributo⁴ tricena millia. Sed⁵ nec⁶ amici Alexandri frustra regnum⁶ spectabant, nam ejus virtutis ac venerationis erant, ut singulos reges putares. Quippe ea formæ pulcritudo, & proceritas corporis, & virium ac sapientiae magnitudo in omnibus fuit, ut qui eos ignoraret, non ex una gente, sex ex toto terrarum orbe⁷ electos judicaret. Neque enim unquam⁸ ante⁹ Macedonia, vel ulla gens alia, tam clatorum virorum proventu floruit: quos primo Philippus, mox Alexander tanta cura legerat, ut non tam ad societatem belli, quam in successionem regni, electi viderentur. Quis igitur miretur, talibus ministris orbem terrarum victimum, cum exercitus Macedonum tot, non ducibus, sed regibus regeretur? qui nunquam sibi reperissent pares, si non inter se concurrerent; multosque⁹ Macedonia proximo Alexandro habuisset, nisi fortuna eos simulatione virtutis in perniciem mutuam armasset.

A. C. II. Ceterum, occiso Alejandro, non, ut laeti, ita & securi fuere, omnibus unum locum competentibus: nec minus milites¹⁰ invicem se timebant, quorum & libertas solutio & favor incertus erat. Inter ipsos vero æqualitas discordiam augebat, nemine tantum ceteros excedente,¹¹ ut ei aliquis se summitteret. Armati itaque in regiam coëunt, ad formandum rerum præsentium statum. Perdicca censet, Roxanis expectari partum, quæ exacto mense octavo matura jam ex Alejandro erat; & si puerum peperisset, hunc dari successorem patri. Meleager negat

¹ Sperabant Ju. ² Guili. Budæus de Asse l. IV. ea exemplaria sequitur quæ c millia habent. ³ Tributo supervacuum videtur. ⁴ CCC in MS. Corp. Christi Col. Triginta Ju. quo modo maluit Budæus. ⁵ Bong. quod in uno tantum MS. reperit nec inducendum curavit. ⁶ Exspectabant Vulg. Exspectans nonnulli. Sperabant Ju. ⁷ Antea electos jud. B. ⁸ Drost a. ⁹ Macedonia pro-

vincia Alexandros hab. B. C. ¹⁰ Sic emendat Grævius, MSS. Bongarsii, Editionibusque antiquioribus, Ju. præcipue, nixus. Alii, quam invicem se, vel quam inter se. ¹¹ Antiquiores typi expressi, ut & Ju. pro se submisteret. MSS. Modii, us ei se aliis summisteret. Scheft. utramque lectionem conjungendam arbitratur, hoc modo; us ei aliquis se aliis submisteret. ¹² Sibi

gat differenda in partus dubios confilia; nec exspectandum
dum reges¹ nascerentur, cum jam genitis uti liceret. Seu
puerilis placeat, esse Pergamini filium Alexandri natum ex
² Barsine, nomine Herculem; seu quallen juvenem, esse
in castris fratrem Alexandri Aridaeum, comem & cun-
ctis non suo tantum, verum & patris Philippi nomine ac-
ceptissimum. Cæterum Roxanen esse originis Persicæ; nec
esse fas, ut Macedonibus ex sanguine eorum, quorum
regna deleverint, reges constituantur; quod nec ipsum Alex-
andrum voluisse dicit. Denique morientem nullam de
eo mentionem habuisse. Ptolemæus recusabat regem Aridae-
um, non propter maternas modo fides, quod ex Larissæo
scorto nasceretur; sed etiam propter³ valetudinem majo-
rem, quam patiebatur; ne ille nomen regis, aliis imperi-
um⁴ teneret: melius esse ex his legi, qui⁵ pro virtute regi
suo proximi fuerint, qui provincias regant, quibus bella
mandentur, quam sub persona regis indignorum subjiciantur
imperio. Vicit Perdicæ sententia consensu universorum.
Placuit itaque Roxanis exspectari partum; & si
puer natus fuisset, tutores Leonatum, Perdiccam,⁶ Cra-
teron & Antipatrum constituunt, confessimque in tuto-
rum obsequia jurant.

III. Cum equites quoque idem fecissent, pedites in-^{A.C.}
dignati, nullas sibi consiliorum partes relictas, Aridaeum,³²³
Alexandri fratrem, regem appellant, satellitesque illi ex
⁷ tribu sua legunt, & nomine Philippi patris vocari ju-
bent. Quæ cum nuntiata equitibus essent, legatos ad⁸ mi-
tigandum eorum animos, duos ex proceribus, Attalum &
Meleagrum mittunt; qui, potentiam ex vulgi adulacione
querentes, omissa legatione,⁹ militibus consentiunt. Sta-
tim & sedicio crevit, ubi caput & consilium habere cœ-
pit. Tunc ad¹⁰ delendum equitatum cuncti armati in re-
giam irrumpunt: quo cognito, equites trepidi ab urbe
discedunt, castrisque positis, & ipsi pedites¹¹ terrere cœ-
perunt. Sed nec procerum inter se odia cessabant. Atta-
lus

¹ Sibi nascerentur B. ² Barsinisse C. ³ Hoc est, morbum comitiale. An-
tiquiores typis expressi, invaletudinem.
⁴ Gereres B. ⁵ Per virtutam B. ⁶ Gra-
seronem B. ⁷ Al. turba. ⁸ Al. missi-
gandos, ⁹ T.Fab.leg. pedibus. ¹⁰ MSS.
ad delizandum, vel atalicandum. Unde
Scheff conjicit Justinum scripsisse, ad
territandum. ¹¹ Al. terteri,

Ius ad interficiendum Perdiccam ducem partis alterius mitit: ad quem armatum, & ultro¹ vocantem, cum accedere percussores ausi non fuissent; tanta constantia Perdicca fuit, ut ultro ad pedites veniret, & in concessionem vocatos doceret, quod facinus molirentur: *Respicerent contra quos arma sumpsissent: non illos Persas, sed Macedonas; non hostes, sed cives esse; plerosque etiam cognatos eorum, certe commilitones, eorundem castrorum ac periculorum socios; edituros deinde egregium hostibus suis spectaculum, ut quorum armis viros se doleant, eorum mutuis cædibus gaudeant, parentatuosque sanguine suo manibus hostium a se interfectorum.*

A.C. IV. Hæc cum pro singulari facundia sua Perdicca perorasset, adeo² movit pedites, ut, probato consilio ejus, dux ab omnibus legeretur. Tum equites in concordiam revocati in Aridæum regem consentiunt. Servata est portio regni Alexandri filio, si natus esset. Hæc³ agebant, posito in medio corpore Alexandri, ut majestas ejus testis decretorum esset. His ita compositis, Macedoniz & Græciæ Antipater præponitur: regiæ pecuniaæ custodia Cratero traditur: ⁴ castrorum, exercitus, & rerum cura Meleagro & Perdicca assignatur: jubeturque Aridæus rex, corpus Alexandri in Hammonis templum deducere. Tunc Perdicca, infensus seditionis auctoribus, repente, ignaro collega, lustrationem castrorum, propter mortem regis, in posterum edicit. Postquam armatum exercitum in campo constituit, ⁵ consentientibus universis, evocatos, dum transit, de singulis manipulis seditiosos, supplicio tradi occulce jubar. Reversus inde, inter principes provincias dividit, simul ut & removeret æmulos, & munus imperii, beneficii sui faceret. ⁶ Prima Ptolemæo⁷ Ægyptus & Africæ Arabizæque pars forte⁸ venit, quem ex gregario milite Alexander virtutis causa provexerat: cui ad tradendam provinciam Cleomenes,

¹ Provoantem B. N. W. Ju. ² Per-movit C. ³ Agebantur B. ⁴ Existi-mo à Justino scriptum fuisse, e frenhi-fum rerum & exercitus cura, &c. Faber. Sed invitatis musis. Hoc enim vult Justinus, castrorum, exercitus, & re-rum, hoc est, bellorum, earumque re-sum quo ad bellum gerendum defide-

rantur, curam Meleagro & Perdicca fuisse assignatam. ⁵ Freinhem mallet non sentientibus un. Suffragatur sub-junctum occulce, ut etiam cod. B. in quo consentientibus desideratur. ⁶ Al. primo. ⁷ Ægyptus, Asia Libyaque pars C. ⁸ Nonnulli (refragantibus codd. MSS.) mallent evenit.

¹ Diocrates

¹ Cleomenes, qui Alexandriam ædificaverat, datur. Confinem huic provinciæ Syriam ² Laomedon Mitylenæus, Ciliciam Philotas, Philo ³ Illyrios accipiunt. Medizæ majori ⁴ Atropatus, minori sacer Perdicæ præponitur. Susiana gens ⁵ Scyno, ⁶ Phrygia major Antigono, Philippi filio, assignatur. Lyciam & Pamphyliam Nearchus, Cariam Callander, Lydiam Menander fortiuntur. Leonato minor Phrygia ⁷ evenit; Thracia & regiones Pontici maris Ly-simacho; Cappadocia cum Paphlagonia Eumeni data. Summus castrorum tribunatus Seleuco Antiochi filio cef-fit. Stipatoribus regis satellitibusque Cassander filius Antipatri præficitur. In Bactriana ulteriore, & Indiz regionibus, priores præfecti retenti. ⁸ Terras inter amnes Hy-dalpen & Indum ⁹ Taxiles habebat. In colonias in Indis conditas Pithon Agenoris filius mittitur. ¹⁰ Paropamisos & ¹¹ fines Caucasi montis ¹² Extarches accepit. ¹³ Aracos-fi ¹⁴ Gedrosique ¹⁵ Sibyrtio traduntur; Drancæ & ¹⁶ Arei ¹⁷ Sasanori. ¹⁸ Bactrianos Amyntas fortitur; Sogdianos Scythæus, Nicanor Parthos, Philippus Hyrcanos, ¹⁹ Phra-tafernes

¹ Dinocrates Valerius Max., & So-linus. ² Al. Laomedon, ³ Pro Philo Illyrios Glareanus legit cum filio Illyrio, adskipulante cod. B. in quo cum filio Illyrios. ⁴ Sic Ju. Atropatæns seu Atropa-tus Arrian. Atropatæns (Bongars. emendat Atropatæns) Diodor. Atropatu nonnulli MSS. Acropatos Vulg. Vor-flus locum totum hac modo legen-dum putat, Media majori Atropates so-cer, minori frater Perdicæ præponi-tur, suffragante cod. C. in quo Per-dicea frater præponitur. ⁵ Reccius (a-n. Vide Gronovii Observationes I. IV. c. 15. Scal ad Euseb. MDCXCIII. & Pe-rizon. Animadver. Hist. c. 10. At Berneccero aliud potius nomen re-ponebund videtur, cum Coeaus ille prior Alexandro diem obierit. ⁶ Er-rit Justin. Antigonus quippe ab ex-cessu Alexandri obtinuit Lyciam, Pamphyliam, & majorem Phrygiam. Legendum proinde, Phrygia maj. Ant. Ph. f. assignatur cum Lycia & Pamphylia. Vide Pittisci Not. ad Q. Curtium, I. IV. c. 1. ⁷ Venit B. ⁸ Al. Seras vel Seres. Al. sed res. Græv. mallet sedes. ⁹ Tufles. C. 10 MSS. Parapammenos. Ju. Parapam-i-sia. Glareanus legend, conjectit, Pa-

ropamisadas fines Caucasi montis Oxyartes accepit, Dara & Arioi Satagenor. ¹¹ Gro-novius ex MS. Bongarsii finem. ¹² Oxy-arches ex Diodoro legend. monuit Vossius. Scheff. autem innuit ei con-venientius esse Oxiarthes. Antiq. edd. Axiares. ¹³ Arachosia Ju. MS. Fa-bricianum, Diodor. & Polyznus, nec aliter Ortelius in Thes. Geogr. Ar-xarosia Arrian. ¹⁴ Cerdosique B. Cedro-sique T. Faber. ¹⁵ Sirtis B. 16upriq Plutarch. mendose. Subircio C. 16 A-repha B. ¹⁷ Antenori B. Sasanori Vulg. ¹⁸ Locum hunc sic legendum censet Freinhem. in Notis ad Curtii X. 10, 1. Bactrianos Amyntas fortitur; Sogdianos Philippus; Stagnor Parthos; Hyrcanos Phrataphernes; Armenios Tlepolemus; Per-sas Peucestes; Babylonios Archon Pellau; Arcesilau; Mesopotamiam. ¹⁹ Nulli unquam fuerunt Pelasgi in oriente. Ideo ex Diodori loco pag. 618. & ex Arriani lib. XIII. emendat Palmerius (Exercitat. in Aut. Gr. p. 139) & legit: Phrataphernes Armenios, Tlepole-mus Carmanus, Persas Peucestes, Babylonios Archon Pellau. Hac (ait vir cl.) fana-funt; nam apud Diodorum p. 685. & Arrianum I. VIII. p. 142. Edit Steph.

tafernes Armenios, ¹ Tlepolemus Persas, Peucestes Babylonios, ² Archos Pelasgos, ³ Arceſilaus Mesopotamiam. Cum hæc divisio, velut fatale munus, singulis contigifſet, ita magna incrementorum ⁴ materia plurimis fuit. Siquidem non magno post tempore, quasi regna, non præfecturas diviſiſſent: ſic reges ex præfectis facti, magnas opes non ſibi tantum paraverunt, verum etiam poſteris reliquerunt.

A. C. V. Dum hæc in oriente aguntur, in Græcia Athenienses & Aetoli bellum, quod jam vivo Alexandro moverant, summis viribus instruebant. ⁵ Causæ belli erant, quod reversus ab India Alexander epiftolas in Græciā ſcripſerat, quibus omnium civitatum exſuſles, præter cædis ⁶ damnati, reſtituebantur. Quæ recitatæ præſente universa Græcia in mercatu Olympiaco magnos motus fecerunt; quod plurimi non legibus pulſi patria, ſed per factionem principum fuerant, verentibus iſdem principibus ne revocati potentiores in republica fierent. Palam igitur jam tunc multæ civitates libertatem bello vindicandam fremebant. Principes tamen omnium Athenienses & Aetoli fuere. Quod cum nuntiatum Alexandro eſſet, mille naues longas ſociis ⁷ imperari præceperat, quibus in occidente bellum gereret; excuſurusque cum valida manu fuerat ad Athenas delendas. Igitur Athenienses, contrac̄to xxx millium exercitu & c c navibus, bellum cum Antipatro, cui Græcia ſorte evenerat, ⁸ gerunt, eumque detrectantem p̄c̄lum & Heracleæ urbis mœnibus tuentem ſe obſidione cingunt. Eodem tempore Demosthenes Athenensis orator, pulſus patria, ob crimen accepti ab ⁹ Harpalō auri, qui crudelitatem Alexandri fugerat, ¹⁰ quod civitatem in ejusdem Alexandri bellum impelleret, forte Megaris exſulabat: qui ut miſſum ab Atheniensibus Hyperdem legatum cognovit, qui Peloponneses in ſocietatem armorum follicitaret, ſequutus eum, Sicyona, Argos & Corinthum, cæteraque civitates, eloquentia ſua Athenensisibus

MDLIX. Tlepolemus Carmaniz præfatus dicitur, & p. 143. Peuceſtes Persarum, & lib. de Indicis p. 181. Archo[n] Cliniz Pelleus vocatur, ideo nihil certius eſt hac emendatione. ¹ Al. Neoptolemus. ² Al. Archous vel Ar-

bus. ³ Al. Arcelaus. ⁴ Memoria C. & plerique MSS. ⁵ Causa belli erat C. ⁶ Al. damnatos & damnatis. ⁷ Parci B. ⁸ Geſſerunt C. ⁹ MSS. Harpag. ¹⁰ Freinlh. mallet quo.

ensibus junxit. Ob quod factum missa ab Atheniensibus obviam nave ab exilio revocatur. Interim in obsidione Antipatri, Leosthenes, dux Atheniensium, telo è muris in transeuntem jacto, occiditur. Quæ res tantum animorum Antipatro dedit, ut etiam vallum rescindere auderet. Auxilium deinde à Leonato per legatos petit, qui cum venire cum exercitu nuntiatus esset, obvii ei Athenenses cum instructis copiis fuere, ibique equestris prælio gravi vulnere ictus extinguitur. Antipater, tametsi auxilia sua videret viæta, morte tamen Leonati lætatus est, quippe & æmulum sublatum, & vires ejus acceſſissime sibi gratulabatur. Statim igitur exercitu ejus recepto, cum par hostibus etiam prælio videretur, solutus obsidione in Macedonia concessit. Græcorum quoque copiæ finibus Græcæ hoste pulso in urbes dilapsæ.

VI. Interea Perdicca,¹ bello Ariarathi regi Cappadocium illato, prælioque victo, nihil præter vulnera & pericula retulit. Quippe hostes ab acie in urbem recepti occisis conjugibus & liberis domos quisque suas cum omnibus copiis incenderunt.² Eodem congeftis etiam servitiis & semetipſos præcipitant, ut nihil hostis vicit suarum rerum, præter incendii³ spectaculo frueretur. Inde, ut viribus auctoritatem regiam acquireret, ad nuptias Cleopatrae, fororis Alexandri Magni, & alterius Alexandri quondam uxoris, non aspernante Olympiade, matre ejus, intendit; sed prius Antipatrum, sub affinitatis obtentu, capere cupiebat. Itaque fingit se in matrimonium filiam ejus petere, quo facilius ab eo supplementum tironum ex Macedonia obtineret. Quem dolum præsentiente Antipatro, dum duas eodem tempore uxores querit, neutram obtinuit. Post hæc bellum inter Antigonum & Perdiccam orientur. Antigono Craterus & Antipater auxilium ferebant,⁴ qui, facta cum Atheniensibus pace, Polyperchonta Græcia & Macedoniae præponunt. Perdicca,⁴ alienatis rebus, Aridæum & Alexandri Magni filium, in Cappadocia, quorum

¹ Bello innoxio Ariarathi N. ² Eodem congeftis etiam servitus semetipſos præcipitant. ³ Al. spectaculum ⁴ Hoc est, remotis omnibus alis curis & servitus legitur opibus. Unde suspicatur Scheff. scribendum esse, eodem con-

gesbit etiam opibus, servitia & semetipſos præcipitant. ³ Al. spectaculum ⁴ Hoc est, remotis omnibus alis curis & negotiis. At Scheff. mallet, alienatus reliquæ.

² Glarean.

rum cura illi mandata fuerat, de summa belli in consilium adhibet. Quibusdam placebat bellum in Macedoniam transferri, ad ipsum fontem & caput regni, ubi Olympias esset mater Alexandri; non mediocre momentum partium & civium favor, propter Alexandri Philippique nomina: sed in rem visum est ab Aegypto incipere, ne in Macedoniam profectis, Asia à Ptolemæo occuparetur. Eumeni, præter provincias quas acceperat, ¹Paphlagonia & Caria & Lycia & Phrygia adjiciuntur. Ibi Craterum & Antipatrum opperiri jubetur; adjutores ei dantur cum exercitibus frater Perdicæ Alcetas & Neoptolemus; Clito cura clas-
sis traditur; Cilicia Philotæ adempta Philoxeno datur; ipse Perdicca Aegyptum cum ingenti exercitu petit. Sic Macedonia, in duas partes ²discurrentibus ducibus, in sua viscer-
a armatur; ferrumque ab hostili bello in civilem sanguinem vertit, exemplo furentium, manus ac membra sua ipsa cæsura. Sed Ptolemæus in Aegypto solerti industria magnas opes parabat: quippe & Aegyptios insigni moderatione in favorem sui sollicitaverat; & reges finitos beneficiis obsequiisque devinxerat; terminos quoque imperii acquisita Cyrene urbe ampliaverat, factusque jam tantus erat, ut non tam timeret hostes, quam timendus ipse hostibus esset.

A. C. VII. Cyrene autem condita fuit ab ³Aristæo, cui nomen ⁴Batto propter linguæ obligationem fuit. Hujus pater ⁵Grinus, rex ⁶Therae insulæ, cum ad oraculum Delphos, propter dedecus adolescentis filii nondum loquentis, deum deprecatus venisset, responsum accepit, quod jubebatur filius ejus Battus Africam petere, & ur-
bem ⁷Cyrenen" condere, usum linguae ibi accepturus. Cum responsum iudicrio simile videretur, propter solitudinem Therae insulæ, ex qua coloni ad urbem condendam in Africam tam vastæ ⁸regionis proficiisci jubebantur, res omisla est. Interjecto deinde tempore, velut contumaces, pestilentia

¹ Glarean. legit, Paphlagoniam ac Cappadociam, Caria, Lycia, Phrygia (vel potius Pamphylia) adjiciuntur. ² Scheff. maller distracti. ³ Bongarsius & alii legend. censent Aristotele. ⁴ Sic rege Ju. In MSS. Battus vel Baetus. ⁵ Lycinus B. ⁶ Grinus C. & plerique MSS. Vorstius mallet Grinus; sed Herodotus & Grigos. ⁷ MSS. Theramenu: perperam. Vide Ortelii Thes. Geogr. Voc. Thera. & Gronov. Observ. I. IV. c. 10. ⁸ Vox ista censente Sebis. ex glossa itrepit. ⁹ Regionis tempore profici C. liqui

pestilentia deo parere compelluntur : quorū tam insignis paucitas fuit, ut vix unam navem completerent. Cum venissent in Africam,¹ pulsis accolis, montem² Cyram & propter amoenitatem loci & propter³ fontium⁴ ubertatem occupavere. Ibi Battus, dux eorum, linguæ nodis solutis, loqui primum cœpit : quæ res animos eorum, ex promissis Dei jam parte percepta, in reliquam spem condendæ urbis accedit. Positis igitur castris, opinionem veteris fabulae accipiunt, Cyrenen, eximiae pulcritudinis virginem, à Theffalizæ monte Pelio ab Apolline raptam, perlatamque in ejusdem montis juga, cuius collem occupaverant, à deo repletam, quatuor pueros peperisse,⁵ Nomium, Aristæum, Authocum,⁶ Argæum : missos à patre⁷ Hypseo, rege Theffalizæ, qui perquirerent virginem, loci amoenitate captos in iisdem terris cum virgine refedisse. Ex his pueris tres adultos in Theffaliam reversos avita regna⁸ receperisse. Aristæum in Arcadia⁹ late regnasse, eumque primum & apium & mellis usum &¹⁰ lactis ad coagula hominibus tradidisse,¹¹ solstitialisque ortus fideris primum inventisse. Quibus auditis, Battus, virginis nomine¹² ex responsis¹³ agnito, urbem Cyrenen condidit.

VIII. Igitur Ptolemaeus hujus urbis auctus viribus bellicis in adventum Perdicæ parabat. Sed Perdicæ plus¹⁴ odium arrogantiæ, quam vires hostium nocebant ; quam exosi etiam socii ad Antipatrum¹⁵ gregatim profugiebant. Neoptolemus quoque in auxilium Eumeni relictus, nisi solum transfugere, verum etiam prodere¹⁶ partium exercitum voluit. Quam rem cum præsensisset Eumenes, cum proditore decernere prælio necesse habuit. Vicitus Neoptolemus ad Antipatrum &¹⁷ Polyperchonta profugit ; his-

¹ Tufsi ab accolū B. ² Al. Cyran. ³ Sic Ju. Alii fontis. ⁴ Uerem copiam N. ⁵ Nomium C. ⁶ Argæum B. Lege Agrum. ⁷ Al. Spoo. ⁸ Al. cœpisse. ⁹ Late C. ¹⁰ Emendant, *lattis ades coagula*. Sed non probat Scheff, qui ex eo quod in B. & plerisq; MSS. legatur ac coaguli, in editis vero quibusd. & coaguli, arbitratur Justinum scripsisse, ut *lattis & coagulis*. Casterum ab his longe recedit ed. Juntina, in qua teste cl. Gravio, *lattis coagulandi*. ¹¹ Aliqui solem hic designari voce fideris volunt; interim Salmassi conjectura

non videtur rejicienda, qui legendum suadet, *Solstitialisque ortus fideris*, sive *Sirii*, unde dierum Canicularium auspicia. ¹² Ex Dei responsis B. ¹³ Vocem hanc delendam contendit Faber, ut sensus sit, Urbem conditam ex responsu oraculi, nomen autem à virginis nomine accepisse. ¹⁴ In nonnullis MSS. odium & arrogantiæ, unde Scheff adducitur, ut legiōnem veram putet esse, *odium ex arrogantiæ*. ¹⁵ T. Fab. legit certissim. ¹⁶ Nob. Peyraredus leg. partem exercitū. ¹⁷ Lege Casterum.

que persuadet, ut continuatis¹ mansiōibus, lato ex victoria & seculo fuga sua Eumeni superveniant. Sed res² Eumenem non latuit. Itaque insidiæ in insidiatores versæ; & qui securum aggressuros se putabant,³ securis in itinere, &⁴ pervigilio noctis fatigatis occursum est. In eo p̄cilio⁵ Polyperchon occiditur. Neoptolemus quoque cum Eumene congressus diu mutuis vulneribus acceptis colluctatus est; in summa victus occumbit. Victor igitur duobus p̄ciliis continua Eumenes afflictas partes transitione so-

A. C. ciōrum paululum sustentavit.⁶ Ad postremum tamen Perdicca occiso, ab exercitu hostis cum⁷ Pithone &⁸ Illyrio & Alceta fratre Perdicce appellatur: bellumque adversus eos Antigono decernitur.

L I B E R . X I V.

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

- 1 Eumenis in bello adversus Antigonum prudentia & fortitudo.
- 2 Prælio victus obsidetur, liberatur, ad Argyrapidas confugit, eosque ad suas partes pertrahit.
- 3 Dum Argyrapides Eumenis imperia contemnunt, hostium virtute superantur. Unde in Eumenem conjuratio.
- 4 Eumenis captivi ad Argyrapidas oratio, qua petit ut sibi inter eos mori liceat. Petitione frustratus proditorum capita devovet, & Antigono vincitus traditur.
- 5 Cassander, Aridae vices gerens, Græcia civitates opprimit, & in Macedoniam adversus Olympiadem proficiscitur.
- 6 Olympias fugit; obsidetur, victori Caffandro se tradit; cuius jussu interficitur.

A. C. I. **E U M E N E S**, ut Perdiccam occisum, se⁹ hostem à

320. Macedonibus judicatum, bellumque Antigono de-

cretum

1 Al. transitionibus. **2** Nescio an præferri debeat, quod in MS. reperiatur Eumeni. Scheff. Si cæteri libri consentirent, aut hic cæteris esset veterior, Eumeni præferendum esset Eumenem. Grav. Propterea quidem me fugit an liber de quo Scheff. loquitur sit valde antiquus; codex tamen collegii Corporis Christi facculo circiter undecimo (ut concilio) exarato Eumeni etiam habet. **3** Securis iii. **4** in itinere Faber. **5** securis in itinere Scheff. **6** Ter vigilam B. Schefferus mallet per vigilia. **7** Lege Craterus. **8** Glarean. sic legit & distinguit. **Ad** postremum tamen Perdicca occiso ab exercitu, hostis cum Pithone, Illyrio ac altero fratre Perdicce appellatur (Eumenes) bellumque adversus eos Antigono decernitur. **7** Pithone aut Phytone Vulg. **8** Inlaris MSS. Bongarsiani. **9** Ut hostem B.

3 Sic

cretum cognovit; ulro ea militibus suis indicavit, ne fama aut rem in majus extolleret, aut militum animos rerum novitate terneret; ¹ simul ut quo modo circa se animati essent cognosceret, sumpturus consilium ex motu universorum. Constanter tamen præfatus est, *sic cui hæc terrori essent, habere cum discedendi potestatem.* Qua voce adeo cunctos in studium partium suarum induxit, ut ² ulro illum omnes hortarentur, *rescissurosque se ferro decreta Macedonum* affirmarent. Tunc exercitu in ³ Ætoliam promoto, pecunias civitatibus imperat; recusantes dare hostiliter diripit. Inde ⁴ Sardis profectus est ad Cleopatram, sororem Alexandri Magni, ut ejus voce centuriones principesque ⁵ confirmaret, existimatos ibi majestatem regiam verti, unde soror Alexandri stareret. Tanta veneratio magnitudinis Alexandri erat, ut etiam per vestigia mulierum favor sacrati ejus nominis quæreretur. Cum reversus in castra esset, epistolæ totis castris ⁶ abjectæ inveniuntur; quibus iis, qui Eumenis caput ad ⁷ Antigonum detulissent, magna præmia definiebantur. His cognitis, Eumenes vocatis ad concionem militibus, primo gratias agit, *quod nemo inventus esset, qui spem cruentii præmii fidei ⁸ sacramenti anteponeret;* deinde callide subnecit, conficitas has à se epistolæ ad experiundos suorum animos esse. *Cæterum salutem suam in omnium potestate esse;* nec Antigonum, nec quemquam ducum sic velle vincere, ut ipse in se exemplum pessimum statuat. Hoc facto, & in ⁹ præsenti labantium animos ¹⁰ retinuit, & in futurum providit, ut, si quid simile accidisset, non se ab hoste corrumpi, sed ab duce tentari ¹¹ arbitrarentur. Omnes igitur operam suam certatim ad custodiā salutis ejus offerunt.

II. Cum interim Antigonus cum exercitu supervenit, A. C. castrisque positis, postera die in aciem procedit. Nec Eu-

³²⁰ menes

¹ Sic N. Alii omittunt quo modo. ² Ulro bellum omnes C. & aliquot ex MSS. Bongarsianis; recte ut notavit cl. J. Fred. Gronov. in notis ad Senec. Epist. 121. ³ MSS. nonnulli *Ætulanam.* Recte proinde sic legendum, vel potius *Ætulanen,* ut in Ptolemgo, Iasiac. Vossius conjectat. Hæc enim non in Græcia, sed in Asia gesta fuerunt;

Ætulanaque est Armeniæ Minoris portio. ⁴ Al. *Sardes.* ⁵ Confirmarentur B. C. & plerique MSS. pessime. ⁶ Adducta B. *Adiecta* C. ⁷ Al. *Antigono.* ⁸ MSS. plerique *Sacramento,* non adeo recte. B. & C. *saeramentū.* ⁹ Faber maller *præseus,* ¹⁰ Sic Ju. Alii deter-
ruist. ¹¹ *Milites arbitrarentur* B.

menes moram prælio fecit; ¹ qui vicit in munitum quod-dam castellum confugit; ubi cum videret se fortunam ob-sidionis subiturum, majorem exercitus partem dimisit, ne aut confensu multitudinis hosti traderetur, aut obsidio ipsa multitudine gravaretur. Legatos deinde ad Antipa-trum, ² qui solus par Antigoni viribus videbatur, suppli-ces mittit: à quo cum auxilia Eumeni missa Antigonus didicisset, ab obsidione recessit. Erat quidem solutus ad tempus metu mortis Eumenes; sed nec salutis, dimisso ex eritu, magna spes erat. Omnia igitur circumspicienti optimum viatum est, ad Alexandri Magni Argyraspidas, invictum exercitum & tot victoriarum præfulgentem glo-ria, decurrere. Sed Argyraspides post Alexandrum omnes duces fastidiebant, sordidam militiam sub aliis, post tanti regis memoriam, ³ existimantes. Itaque Eumenes blandi-mentis agere, suppliciter singulos alloqui, nunc commili-tiones suos, nunc patronos appellans, nunc ⁴ periculorum & operum orientalium socios; nunc refugia salutis sue & unica præsidia commemorans; solos esse quorum virtute oriens sit dominus; solos qui militiam Liberi patris, qui Herculis monumenta superarint; per hos Alexandrum magnum factum, per hos divinos honores & immortalem gloriam consequutum: orat ut non tam ducem se, quam commilitonem recipient, unumque ex corpore suo esse ve-lint. Receptus hac lege, paulatim imperium, primum mo-nendo singulos, mox quae perperam facta erant blande corrigendo, ⁵ usurpat; nihil in castris sine illo agi, nihil administrari sine folertia illius poterat.

A. c. III. Ad postremum cum Antigonum venire cum exer-citu nuntiatum esset, ⁶ compellit eos in aciem descendere. ⁷ Ibi dum ducis imperia contemnunt, hostium virtute su-perantur. In eo prælio non gloriam tantum tot bello-lorum, cum conjugibus & liberis, sed & præmia longa militia parta perdiderunt. ⁸ Sed Eumenes, qui auctor cladi erat, nec aliam spem salutis reliquam habebat, victos hortabatur:

¹ Nonnulli reponerent quo vittus. ² Sic N. B. Alii quod solus. ³ Existi-mabant B. ⁴ Tericuli & opum orienta-lium B. &c MSS. Bongarsii. Alii omit-tunt & operum. ⁵ MSS. usuram nihil, vel usuriam; vel uspiam. Scheff. leg. usurpat. Jam nihil in castris. ⁶ Plerique è MSS. Bongarsianis pellit, pro quo Scheff. etiam pellit. ⁷ Ubi C. ⁸ Al-

hortabatur : Nam & virtute eos superiores fuisse affirmabat : quippe ab his ¹ quinque millia hostium cesa ; & si in bello perfident , ultro hostes pacem petituros. Damna , quibus se victos putent , duo milia mulierum & paucos infantes & servitia esse , quæ melius vincendo possint reparare , quam deserendo victoriam . Porro Argyrapides neque fugam se tentaturos dicunt , post damna ² patrimoniorum , & post conjuges amissas , neque bellum gesturos contra liberos suos ; ultroque eum convitii agitant , quod sc ³ post tot annos emeritorum stipendiorum redentes domum cum præmiis tot bellorum , ab ipsa missione rursus in novam militiam , immensaque bella revocaverit , & à lari bus jam quodammodo suis , & ab ipso limine patriæ abductos , inanibus promissis deceperit ; nunc quoque amissis omnibus militiae quaestibus , ne victos quidem in misera & inopi senecta quiescere sinat . Ignaris deinde ducibus , confessim ad Antigonum legatos mittunt , petentes ut sua reddi jubeat . Is redditurum se pollicetur , si Eumenem sibi tradant . Quibus cognitis . Eumenes cum paucis fugere tentavit ; sed retractus , desperatis rebus , cum concursus multitudinis factus esset , petit ut postremum sibi alloqui exercitum liceret .

IV. Jussus ab universis dicere , facto silentio , laxatisque a. c. vinculis , prolatam , sicut erat catenatus , ⁴ manu ⁵ osten- ³¹⁵ dit : Cernitis milites , inquit , habitum atque ornamenta ducis vestri , quæ mibi non hostium quisquam imposuit ; nam hoc etiam ⁶ solatio foret . Vos me ex victore victimum , vos me ex imperatore captivum fecistis ; ⁷ quater intra hunc annum in mea verba jurejurando obstricti estis . Sed ista omitto . Neque enim miseros convitia decent . Unum oro , si propositorum Antigoni in meo capite summa constitit , inter vos me velitis mori . Nam neque illius interest , quemadmodum aut ubi cadam ; & ego fuero ignominia mortis liberatus . Hoc si impetro , solvo vos jurejurando , ⁸ quo toties vos sacramento mihi devovistis . Aut si ipsos pudet roganti vim addibere , ferrum hic date ; & permit-

tite

¹ Duo mil. C. ² Sic optime Ju. Alii matrimoniorum. ³ Pro , tot annis post emerita stipendia. ⁴ Manus C. ⁵ Oftentas C. & plerique MSS. ⁶ In solatio C. & plurimi MSS. ⁷ Ter Corn.

Népos in Eumene. ⁸ Vorst. sacra mento expungendum vult , aut in ejus locum jurejurando substituendum . At Gronov. ut utrumque servari possit , qui toties vos facr. legit.

tite quod vos facturos pro imperatore jurastis, imperatorem pro vobis sine religione jurisjurandi facere. Cum non obtineret, preces in iram vertit. At vos, ait, devota capita, respiciant dii perjurorum vindices; ¹ talesque vobis existent, quales vos ducibus vestris dedistis. Nempe vos iidem paulo ante & Perdiccas sanguine estis aspersi, & in Antipatrum eadem moliti. Ipsum denique Alexandrum, si fas fuisset eum mortali manu cadere, interempturi; ² quod maximum erat, seditionibus agitastis. Ultima nunc ego perfidorum victima, has vobis diras atque inferias dico, ut inopes extorresque omne ævum in hoc castrensi exilio ³ agatis; devorentque vos ⁴ arma vestra, quibus plures vestros, quam hostium duces, absumpsistis. Plenus deinde ⁵ iræ custodes suos præcedere ad Antigoni castra cœpit. ⁶ Sequitur exercitus, prodito imperatore suo & ipse captivus, triumphumque de se ipso ad victoris sui castra dicit; omnia auspicia regis Alexandri, & tot bellorum palmas laureasque una secum victori ⁷ tradens; & ne quid deesset pompa, elephanti quoque & auxilia orientalia subsequuntur. Tanto ⁸ pulchrior hæc Antigono, quam Alexander tot victoriae fuerunt; ut cum ille orientem vicerit, hic etiam eos, à quibus oriens victus fuerat, superaverit. Igitur Antigonus domitores illos orbis exercitui suo dividit, ⁹ redditis quæ in victoria ceperat. Euménem vero, verecundia prioris amicitiae, in conspectum suum venire prohibitum ¹⁰ assignari custodibus præcepit.

^{18.} C. V. Interea Eurydice, uxor Aridæi regis, ut Polyperchonta à Græcia redire in Macedoniam cognovit, & ab eo arcessitam Olympiadem; muliebri æmulatione perculsa, abutens valetudine viri, cuius officia sibi vindicabat, scribit regis nomine Polyperchonti, *Cassandra exercitum tradat, in quem regni administrationem rex transtulerit*; eadem & in Asiam Antigono per epistolas nuntiat. Quo beneficio

¹ *Vilesque vobis* MSS. plerique Bon-garf. Veram lectionem Scheff. esse purat, *similesque vobis*. ² Freinshem. (Not. ad Flor. II. 6. 8.) quod proximum erat. ³ Agitesis C. & plurimi codi. ⁴ *Arma ista, quibus N.* ⁵ *Ira C.* MSS. Modii, & unus item Bongarfii. ⁶ Faber legendum mavult, sequitur exerci-

⁷ *Al. tradenter.* ⁸ Scheff. malis pulchriora. ⁹ *Redditis eorum qua* B. C. & MSS. Bongarf. ¹⁰ *Affervari* reponit Scheff.

¹ *Al.*

beneficio devinctus Cassander nihil non ex arbitrio muliebris audaciæ gerit. Deinde profectus in Græciam multis civitatibus bellum infert: quarum excidio, veluti vicino incendio territi Spartani, urbem quam semper armis, non muris defenderant, tum contra responsa fatorum & veterem majorum gloriam, armis diffisi murorum præsidio includunt. Tantum eos degeneravisse à majoribus, ut, cum multis seculis murus urbi civium virtus fuerit, tunc cives salvos se fore non existimaverint, nisi intra muros laterent. Dum hæc aguntur, Cassandrum à Græcia turbatus Macedonia status domum revocavit. Namque Olympias, ^{A. C.} ³¹⁷ 2 mater Alexandri Magni regis", cum 3 Epiro in Macedonia, prosequente Æacide, rege Molossorum, veniret, prohiberique finibus ab Eurydice & Aridaeo rege cœpisset; seu memoria mariti, seu magnitudine filii & indignitate rei, moti Macedones ad 4 Olympiadem transiere; cuius jussu 5 & Eurydice & rex occiditur, sex annis post Alexandrum potitus regno.

VI. Sec nec Olympias diu regnavit. Nam cum principum paucissim cædes, muliebri magis, quam regio more fecisset, favorem sui in odium vertit. Itaque auditio Cassandi adventu, diffusa Macedonibus, cum nura Roxane & nepote 6 Hercule, ³¹⁶ 7 in Pydnam urbem concedit. Proficisciendi Deidamia, Æacidæ regis filia, & 8 Theffalonice privigna, & ipsa clara Philippi patris nomine, multæque aliæ principum matronæ, speciosus magis quam utilis grex, comites fuere. Hæc cum nuntiata Cassandro essent, statim citato cursu Pydnam venit, & urbem obsidione cingit. Cum fame ferroque 9 urgeretur Olympias, longæ oblidionis tædio, pacta salute, victori se tradidit. Sed Cassander ad concionem vocato populo, sciscitaturus quid de Olympiade fieri velint, subornat parentes intersectorum, qui sumpta 10 lugubri veste crudelitatem mulieris accusarent. A quibus accensi Macedones, sine respectu pristinæ majestatis, occidendum decernunt: immemores prorsus,

¹ Al. veterum. ² Delenda vult Faber. ³ Ab Epiro B. cum plerisque MSS. & Editis. ⁴ Al. Olympiada. ⁵ Et Eurydice occiditur, & rex Aridaeus sex annis post Alexandrum potius regno Ju. ⁶ Verst. legit Alexandre, ⁷ Qui-

dam editi Pydnam, pro quo est qui Pydnam malit, refragante historia Bern. In C. Pignam. ⁸ MSS. & Ju. Theffalonica. ⁹ Hoc statim ex glossa esse Scheff. videtur. ¹⁰ Cingeretur C. ¹¹ Vitrili vestis B.

sus, quod per filium ejus virumque non solum vitam ipsi inter finitimos tutam habuissent; verum etiam tantas opes imperiumque orbis quæsissent. Sed Olympias ubi obstinatos venire ad se armatos¹ vidit, veste regali, duabus ancillis innixa, ultro obviam procedit. Qua visa, percussores attoniti fortuna majestatis prioris, & tot in ea memorizæ occurribus regum suorum nominibus, substituerunt; donec à Cassandro missi sunt, qui eam confoderent, non refugientem² gladium,³ nec vulnera, aut muliebriter vociferantem, sed virorum more fortium, pro gloria veteris prosapia, morti succumbentem, ut Alexandrum posse etiam in⁴ moriente matre⁵ cognoscere. Insuper exspirans capillis & veste crura contexisse fertur, ne quid posset in corpore ejus indecorum videri. Post hæc Cassander Thessaloniken, regis Aridæi filiam, uxorem dicit: filium Alexandri cum matre in arcem Amphipolitanam custodiendos mittit.

L I B E R X V .

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

- ¹ Antigoni bellum aduersus socios, in quo Demetrius F. superatus prælio.
- ² Cassandri in familiam Alexandri M. servitia, Antigoni prospcri successus in bello.
- ³ Lysimachib, Antigono oppositi, virtutes & præclare gesta.
- ⁴ Novus hostis Antigono accedit, nempe Seleucus, cuius origo, & res gestæ subjiciuntur. Antigonus in prælio occubuit.

PERDICCA & fratre⁶ ejus, Eumene ac Polyperchonte, cæterisque ducibus diversæ partis occisis, finitum certamen inter successores Alexandri Magni videatur; cum repente inter ipsos viatores nata discordia

est:

¹ Videt veste C. Videt in veste B. C.
² Gladius B. ³ Sed & vulnera haud muliebriter plerique MSS. Sed nec vulnera haud mul. B. Nec vulnera haud mul. C. Nec ante vulnera mul. Ju. Mallei Scheff. sed nec ad vulnera muliebriter.
⁴ Moriente patre & matre C. ⁵ Cognoscere. Consumpsisse insuper exspirans capillos B. MSS. plerique compissi. Inde Sebili,

scribit: composuisse insuper exspirans capillos. Aliquot libri habent compresse & copernisse. Scheff. opinatur veram lectionem esse: copernisse insuper exspirans capillis or, veste crura contexisse fertur, ne quid. Grævius autem: exspirans papillas veste & crura contexisse fertur.
⁶ Adduunt veteres, Alceta.

est: quippe postulantibus Ptolemæo & Cassandro & Ly-
simacho, ut pecunia in præda¹ capta provinciæque divide-
rentur; Antigonus negavit, se in ejus belli præmia socios
admissurum, in cuius² pericula solus descenderit. Et, ut
honestum adversus socios bellum suscipere videtur, di-
vulgat, se Olympiadis mortem à Cassandro imperfectæ ul-
cisci velle, & Alexandri regis sui filium cum matre obsi-
dione Amphipolitana liberare. His cognitis, Ptolemæus & a. c.
Callander, inita cum Lysimacho³ & Seleuco⁴ societate,³¹²
bellum terra marique enixe instruunt. Tenebat Ptolemæus
Ægyptum cum Africæ parte majore & Cypro & Phœ-
nicio. Cassandro parebat Macedonia cum Græcia. Asiam
&⁵ partes orientis occupaverat Antigonus, cuius filius
Demetrius prima belli congressione à Ptolemæo apud a. c.
⁶ Gamalam vincitur. In quo pælio major Ptolemæi mo-³¹²
derationis gloria, quam ipsius victoriae fuit. Siquidem &
amicos Demetrii non solum cum suis rebus, verum
etiam additis insuper muneribus,⁶ dimisit; & ipsius De-
metrii⁷ privatum omne instrumentum, ac familiam reddi-
dit, adjecto honore verborum, Non se propter prædam,
sed propter dignitatem iniisse bellum; indignatum quod
Antigonus, devictis diversæ factionis ducibus, solus commu-
nis victoriae præmia corripuerit.

II. Dum hæc aguntur, Callander ab Apollonia rediens
⁸ incidit in⁹ Abderitas; qui propter ranarum muriumque
multitudinem relicto¹⁰ patriæ solo sedes quærebant: ve-
ritus ne Macedoniam occuparent facta pæctio in socie-
tatem eos recepit, agrosque iis ultimos Macedoniae affi-
gnat. Deinde, ne Hercules, Alexandri filius, qui¹¹ fere^{de}
annos quatuordecim excellerat, favore paterni nominis in
regnum Macedoniae vocaretur, occidi eum tacite cum ma-
tre Barsine jubet, corporaque eorum terra obrui, ne cæ-
des sepultura proderetur: & quasi parum facinoris in ipso
primum rege, mox in matre ejus Olympiade, ac filio admi-
sisset; alterum quoque filium cum matre Roxane pari frati-

¹ Scheff. purat capta gloriatoris esse.
² Sic N. Alii periculum. ³ Defunct C.
⁴ Partem B. ⁵ Sic præclare Voss. fa-
vente Junctina ed. MSS. habent Galas-
mam. Alii Gazam ex Prologo. ⁶ Ho-
noravit Ju. & Bongarcius ex conjectu-

⁷ Regiam suppelæcilem. ⁸ Diqd. XIX.
⁹ Quæd. Edd. omitunt incide-.
perperam. Vide Bochart. Hierozœ.
part. 2da. p. 661. 66. ⁹ Antarsias
Diodor. ¹⁰ Patrio B. C. ¹¹ Decid.
B. C.

de ¹ interficit; scilicet quasi regnum Macedoniz, quod affectabat, aliter consequi quam scelere non posset. lito
bii
int
rur
&
vin
ei
xan
cur
ma
me
nu
car
bu
ren
faç
que
cel
mo
ter
rat
cuf
no
vui
pri
mo
div
mo
ma
A.C. tera Ptolemæus cum Demetrio, navali prælio, iterato
^{306.} congregitur; & amissâ classe, hostique concessâ victoria, in Ægyptum refugit. Demetrius filium Ptolemæi Leon-
tiscum & fratrem Menelaum, amicosque ejus cum privati
instrumenti ministerio, pari provocatus antea munere
Ægyptum remittit.² &³ ut appareret eos non odio, sed di-
gnitatis gloria accensos, donis muneribusque inter ipsa
bella contendebant. Tanto honestius tunc bella gereban-
tur, quam nunc amicitiae coluntur. Hac victoria elatus
Antigonus regem se cum Demetrio filio appellari à popu-
lo jubet. Ptolemæus quoque, ne minoris apud suos auto-
ritatis haberetur, rex ab exercitu cognominatur. Quibus
auditis, Cassander & Lysimachus & ipsi regiam sibi maje-
statem vindicaverunt. Hujus honoris ornamenti tamdiu
omnes abstinuerunt, quandiu filii regis sui supereesse po-
tuerunt. Tanta in illis verecundia fuit, ut cum opes re-
gias haberent, regum tamen nominibus æquo animo ca-
A.C. ruerint, quoad Alexandro justus heres ³ fuit. Sed Ptole-
^{305.} mæus & Cassander, cæterique factionis alterius duces, cum
carpi se singulos ab Antigono viderent; dum privatum
singulorum, non commune universorum bellum ⁴ ducunt,
nec auxilium ferre alter alteri ⁵ volunt, quasi victoria uni-
us, non omnium foret, per epistolæ se invicem confir-
mant, tempus ⁶ & locum coeundi condicunt, bellum-
que communibus viribus instruunt. Cui cum Cassander
interesse propter finitimum bellum non posset, Lysima-
chum cum ingentibus copiis in auxilium sociis mittit.

III. Erat hic Lysimachus illustri quidem Macedoniz
loco natus, sed virtutis experimentis omni nobilitate clari-
rior; quæ tanta in illo fuit, ut animi magnitudine ⁷ phi-
losophia ipsa, viriumque gloria omnes, per quos oriens
A.C. domitus est, vicerit. Quippe cum Alexander Magnus Cal-
^{328.} listhenem philosophum, propter salutationis Persicæ in-
terpellatum morem, insidiarum, quæ sibi parata fuerant,
conscium fuisse iratus ⁸ finxit; eumque, truncatis crude-

¹ Interfecit C. ² Deest in B. & ple-
risque MSS. ³ Foro B. ⁴ Id est ge-
runt, vel ut alii putant, credunt. ⁵ Vo-
lunt B. C. ⁶ Sic N. Alii omittunt C. ⁷

Tklosophiam ipsam B. C. & plerique
MSS. probantibus Berneg. & Scheff.
8 Vinxisset mallec Gronov. Observat. I.
III. c. 20. id est in vincula conjectisset.

⁸ Cavatam

¹ plus
³ C.
Bon

liter omnibus membris, abscissisque auribus, ac naso, labrisque, deforme ac miserandum spectaculum reddidisset; insuper cum cane in ¹ cavea clausum, ad metum cæterorum, circumferret: tunc Lysimachus, audire Callisthenem & precepta ab eo virtutis accipere solitus, misertus tanti viri, non culpæ, sed libertatis poenas pendentis, venenum ei in remedium calamitatum dedit. Quod adeo ægre Alexander tulit, ut eum objici ² ferocissimo leoni juberet. Sed cum ad conspectum ejus concitatus leo impetum fecisset, manum amiculo involutam Lysimachus in os leonis immersit, arreptaque lingua feram exanimavit. Quod cum nuntiatum regi esset, admiratio in satisfactionem cessit; carioremque eum propter constantiam tantæ virtutis habuit. Lysimachus quoque magno animo regis veluti parentis contumeliam tulit. Denique omni ex animo hujus facti memoria ³ exturbata, postea in India insectanti regi quosdam palantes hostes, cum à satellitum turba equi sui celeritate desertus esset, solus ei per immensas harenarum moles ⁴ cursu comes fuit. Quod idem antea Philippus frater ejus cum facere voluisse, inter manus regis exspiraverat. Sed Lysimachum desiliens equo Alexander hastæ cuspide ita in fronte vulneravit, ut sanguis aliter cludi non posset, ⁵ quam diadema sibi demptum rex, alligandi vulneris causa, capiti ejus imponeret. Quod auspicium primum regalis majestatis Lysimacho fuit. Sed & post ^{A. C.} mortem Alexandri, cum inter successores ejus provinciæ ^{3¹²} dividerentur, ferocissimæ ⁶ gentes, quasi omnium fortissimo, assignatae sunt; adeo etiam consensu universorum palam virtutis inter cæteros tulit.

IV. Priusquam bellum inter Ptolemaeum sociosque ejus adversus Antigonum committeretur, repente ex Asia maiore digressus Seleucus, novus Antigono hostis accesserat. Hujus quoque & virtus clara & origo admirabilis fuit. Siquidem māter ejus Laudice, cum nupta esset Antiocho, claro inter Philippi duces viro, visa est sibi per quietem ex concubitu Apollinis concepisse; gravidamque factam, munus

¹ Caveam B. ² Perferocissimo C. &c modo eriam scribend. conjectare plurimi MSS. Schefferus mallet feroci. Scheff. Alii cursus. ³ Suspiciatur Vorflius, quam si diadema. Propius abiaret Bongars. ⁴ Sic lego ex MS. B. Quo quam ut diad. Scheff. ⁶ Egentes B.

munus concubitus anulum ¹ à deo accepisse, in cuius gemma anchora sculpta esset; ² iussaque donum filio, quem peperisset, dare. Admirabilem fecit hunc visum & anulus, qui postea die, ejusdem sculpturæ, in lecto inventus est, & figura anchoræ, quæ in femore Seleuci nata cum ipso parvulo fuit. Quamobrem Laudice anulum Seleuco, eunti cum Alexandro Magno ad Persicam militiam, edocto de origine sua, dedit. Ubi post mortem Alexandri, occupato regno orientis, urbem condidit, ibique geminæ originis memoriam consecravit. Nam & urbem

A. C. ex Antiochi patris nomine Antiochiam ³ vocavit, & campos vicinos urbi Apollini dicavit. Originis ejus argumentum etiam in posteris mansit: siquidem filii nepotesque ejus, anchoram in femore, veluti notam generis naturalem, habuere.

Multa in oriente post divisionem inter socios regni Macedonici bella gerit. Principio Babyloniam

A. C. cepit; inde auctis ex victoria viribus, Bactrianos expugnavit. Transitum deinde in Indiam fecit, quæ post mor-

A. C. tem Alexandri, veluti cervicibus jugo servitutis excusio, præfectos ejus occiderat. Auctor libertatis ⁴ Sandrocottus fuerat; sed titulum libertatis post victoriam in servitatem yerterat. Siquidem occupato regno, populum, quem ab externa dominatione vindicaverat, ipse servitio premebat. Fuit hic quidem humili genere natus, sed ad

A. C. regni potestatem majestate numinis impulsus. Quipe cum procacitate sua Alexandrum regem offendisset, interfici à rege iussus salutem pedum celeritate quæsierat. Ex qua

fatigatione, cum somno captus jaceret, leo ingentis formæ ad dormientem accessit, sudoremque profluentem lingua ei deterret, exercefactumque blande reliquit. Hoc prodigio primum ad spem regni impulsus contractis latronibus Indos ad novitatem ⁵ regni solicitavit. Molienti deinde bellum adversus præfectos Alexandri elephantus ferus infinite magnitudinis ultro se obtulit, & veluti domita mansuetudine eum tergo exceptit; duxque belli &

A. C. præliator insignis fuit. Sic acquisito regno, Sandrocottus ^{302.} ea tempestate, qua Seleucus futuræ magnitudinis funda-
menta

¹ Ab eo accepisse B. ² Fab. leg. shem. mallet Androcottus. ⁵ Regni hoc iussaque. ³ Cognominavit C. ⁴ Frein- ex glossa esse suspicatur Scheff.

¹ Al.

menta jaciebat, Indiam possidebat: cum quo facta pactio-
ne Seleucus, compositisque in oriente rebus, in bellum
Antagoni descendit. Adunatis igitur omnium sociorum
copiis, prælrium committitur: in eo Antigonus occiditur,^{A. C.}
Demetrius filius ejus in fugam vertitur. Sed socii profili-^{301.}
gato hostili bello denuo in semetiplos arma verterunt; &
cum de præda non convenienter, iterum in duas factio-
nes diducuntur. Seleucus Demetrio, Ptolemæus Lysimacho^{A. C.}
junguntur. Cassandro defuncto Philippus filius succedit.^{368.}
Sic quasi ex integro nova Macedoniæ bella nascuntur.

LIBER XVI.

BREVARIUM CAPITUM.

- 1 *Antipater, Cassandri filius, fit parricida. Demetrius Ale-
xandrum, Cassandri F., interficit, & Macedoniam usurpat.*
- 2 *Demetrius prælio fatus fugatur. Antipater parricida fæde-
perit. In Cassandri familiam numinis vindicta. Ptolemai
placidum fatum.*
- 3 *Bellum Pyrrhi & Lysimachi. De Heracleæ origine & statu,
digressio.*
- 4 *Clearchi, tyranni Heracliensis, artes luculenter describun-
tur.*
- 5 *Quibus rationibus Clearchus tyrannidem firmaverit. Clear-
chus tandem à Chione & Leonide, juvenibus nobilissimis,
obtruncatur. Post Clearchi supplicium Heracleæ conditio.*

I. POST Cassandri regis filiique ejus Philippi conti-^{A. C.}
nuas mortes, Thessalonice regina, uxor Cassandri,^{298.}
non magno post tempore, ab Antipatro filio, cum vitam
etiam per ubera materna deprecaretur, occiditur. Causa^{A. C.}
parricidii fuit, quod post mortem mariti, in divisione in-^{294.}
ter fratres regni, propensior fuisse ² Alexandro videbatur.
Quod facinus in eo gravius ³ omnibus" visum est, quod
nullum maternæ fraudis vestigium fuit. Quanquam ⁴ in par-
ricidio nulla ⁵satis iusta causa ad sceleris patrocinia præ-
texi potest. ⁶ Post hæc igitur Alexander, in ultionem ma-
ternæ necis, gesturus cum fratre bellum, auxilium à De-
metrio

¹ Al. deducuntur. ² Rectius in A-
lexandrum. At C. & plerique MSS. ha-
bent pro Alexandre. ³ Deest B. ⁴ A-
R. 3

lii omittunt in. ⁵ Sic N. & Ju. In
C. nulla causa. Alii nulla iusta causa.
⁶ Sic B.C. & MSS. Bongarsii. Alii ob hac.

metrio petit: nec¹ Demetrius spe invadendi Macedonici regni moram fecit. Cujus adventum verens Lysimachus persuadet genero suo Antipatro, ut malit cum fratre in gratiam reverti, quam paternum hostem in Macedoniam admitti. Inchoatam igitur inter fratres reconciliationem cum præsensissim Demetrius, per insidias² Alexandrum interficit, occupatoque Macedonia regno, cedem apud exercitum excusaturus,³ concionem vocat. Ibi priorem se petitum ab Alexandre allegat; ⁴ nec fecisse se, sed occupasse insidias. Regem autem se Macedonia vel aetatis experimentis, vel causis justiorem esse. Patrem enim suum & Philippo Regi & Alexandre Magno⁵ socium in omni militia fuisse; liberorum deinde Alexandri ministrum, & ad persequendos defectores ducem existisse. Contra Antipatrum avum horum adolescentium, amariorem semper ministrum regni, quam ipsos reges fuisse. Cassandra vero patrem, extinctorem regiae domus, non feminis, non pueris peppercisse; nec cessasse, quoad omnem stirpem regie subolis deleret. Horum scelerum ultionem, quia nequisset ab ipso Cassandra exigere, ad liberos ejus⁶ translatam. Quamobrem etiam Philippum, Alexandrumque, si quis manuum sensus⁷ est, non interfectores suos, ac stirpis suæ, sed ultores eorum, Macedonia regnum tenere malle. Per A. c. hæc mitigato populo, rex Macedonia appellatur. Lysimachus quoque cum bello⁸ Doricetis, regis Thracum, premeretur, ne eodem tempore &⁹ adversus eum dimicare necesse haberet, tradita ei altera parte Macedonia, quæ Antipatro ejus genero obvenerat, pacem cum eo fecit.

A. c. II. Igitur Demetrius totis Macedonia regni viribus instructus, cum Asiam occupare statuisset,¹⁰ iterato Ptolemaeus, Seleucus & Lysimachus, experti priore certamine quantæ vires essent concordia, pacta societate adunatis que exercitibus, bellum adversus Demetrium transferunt in Europam. His comitem se & belli socium jungit Pyrrhus, rex Epiri, sperans non difficilius Demetrium amit-

¹ Demetrius ipse invadendi B. ² Sic Dromichatis legunt Gronov. Observ. N. W. B. & T. Faber. Alii interfecit. ³ MSS. in concessionem perperam. ⁴ Nil Aditipulantur Plutarch. Pausanias, fec. C. ⁵ Al. socium domi militia- Strabo. ⁶ Pro translatam C. habet B. ⁷ T. Fab. mallet est. ⁸ Adversus Demetrium eum quo fuisse. ⁹ Pro translatam C. habet B. ¹⁰ Scheff. mallet ut comma post transfuerit. ¹¹ T. Fab. mallet est. iterato scriberetur.

tere Macédoniam posse, quam acquisierat. Nec spes frustra fuit; quippe exercitu ejus corrupto, ipsoque in fugam acto, regnum Macedoniæ occupavit. Dum hæc aguntur, Lysimachus generum suum Antipatrum, regnum Macedoniæ ademptum sibi socii fraude querentem, ¹ interficit; filiamque suam Eurydicen, querelarum sociam, in custodiam tradit; atque ita universa Cæsarei domus Alexandro Magno, seu necis ipsius, seu stirpis extinctæ poenas, ² partim cede³, partim supplicio, partim parricidio luit. Demetrius quoque à tot exercitibus circumventus, cum possit honeste mori, turpiter se dedere Seleuco maluit. Finito bello Ptolemaeus cum magna rerum gestarum gloria ⁴ moritur. Is contra jus gentium, minimo ^{285.}

A. C.

natu ex filiis ante infirmitatem regnum tradiderat, ejusque rei populo rationem reddiderat: cuius non minor favor in accipiendo, quam patris in tradendo regno fuerat. Inter cetera patris & filii mutuae pietatis exempla, etiam ea res amorem populi juveni conciliaverat, quod pater, regno ei publice tradito, privatus officium regi inter satellites fecerat, omnique regno pulcrius regis esse patrem duxerat.

III. Sed inter Lysimachum & Pyrrhum regem, socios paulo ante adversus Demetrium, assiduum inter pares discordiæ malum, bellum moverat. Victor Lysimachus pulso Pyrrho Macedoniæ occupaverat. Inde Thraciæ, ac deinceps Heracleæ bellum intulerat, cuius urbis & initia & exitus admirabiles fuere; quippe Bœotis pestilentia laborantibus oraculum Delphis responderat, *coloniam in Ponti regione sacram Herculi conderent*. Cum propter metum longæ ac periculose navigationis, mortem in patria ^{474.} omnibus praoptantibus, res omissa esset, bellum his Phocenses intulerunt; quorum cum adversa prælia paterentur, iterato ad oraculum decurrunt; responsu*m*, *idem belli quod pestilentia remedium fore*. Igitur conscripta colonorum manu in ⁴ Pontum delati urbem Heracleam condiderunt. Et quoniam fatorum auspiciis ⁵ in sedes delati erant, brevi tempore magnas opes paravere. Multa deinde

A. C.

287.

A. C.

286.

A. C.

287.

A. C.

288.

A. C.

289.

A. C.

290.

A. C.

291.

A. C.

292.

A. C.

293.

A. C.

294.

A. C.

295.

A. C.

296.

A. C.

297.

A. C.

¹ Al. interficit. ² Desunt B. ³ Sic ⁵ Inter eas sedes C. & plerique. quod Ju. Alii, gloria moriturus contra ius. efficit ut Scheff. suspicetur in antiquis ⁴ MSS. plerique Metapontum, vitiose. libris fuisse, in terras eas delatis.

inde hujus urbis adversus finitimos bella, ¹ multæ etiam domesticæ dissensiones fuere. Inter cætera magnifica, vel præcipue illud memorabile fuit. Cum rerum potirentur Athenienses, victisque Persis Græciæ & Afriæ tributum in tutelam clasæ descripsissent, omnibus cupide ad præsidium salutis suæ conferentibus; soli Heraclienenses ob amicitiam regum Persicorum collationem abnuerant. Missus itaque ab Atheniensibus ² Lamachus cum exercitu ad extorquendum quod negabatur, dum, relictis in litore navibus, agros Heraclienium populatur, classem cum maiore parte exercitus naufragio repentinae tempestatis amissit. Itaque cum neque mari posset amissis navibus, neque terra auderet cum parva manu inter tot ferociissimas gentes reverti; Heraclienenses honestiorem beneficij, quam ultionis occasionem rati instructos commeatibus auxiliisque dimitunt: bene agrorum suorum populationem impensam existimantes, si quos hostes habuerant amicos reddissent.

IV. Passi sunt inter plurima mala ³ etiam tyrannidem: siquidem cum plebs & novas tabulas & divisionem agrorum divitum impotenter flagitaret, diu re in senatu ⁴ tractata, cum exitus rei non inveniretur; ad postremum adversus plebem nimio otio lascivientem; auxilia à Timotheo, Atheniensium duce, mox ab Epaminonda Thebanorum petivere. Utrisque negantibus, ad Clearchum, quem ipsi in exsilium egerant, decurrunt. Tanta ⁵ calamitatum necessitas fuit, ut cui patriam interdixerant, eum ad tutelam patriæ revocarent. Sed Clearchus ex filio facinorosior redditus, & dissensionem populi occasionem invadendæ tyrannidis existimans, primo ⁶ tacitus cum Mithridate, ci-vium suorum hoste, colloquitur; & inita societate pascitur, ut revocatus in patriam prodita ei urbe præf-
ctus

¹ MSS. nonnulli, &c editi veteres
habent, *multa deinde domesticæ seditiones
mala fuere*; que si vera sit lectio, cum
(ut notat Scheff.) haud rejiciendum
quod prædict in MSS. *belli*, locusque
totus sic legendus: *multa deinde hujus
urbis adversus finitimos bellum, multa etiam
domesticæ seditiones mala fuere.* ² Al.
Malachus & Malochus. Sed Lamachus vera
lectio. Vide Jac. Gronov. Thes. Græc.

Antiq. Tom. II. p. 65. ³ Scheff. etiam
& divitum delenda moner. Præius item
divitum Faber abjiciendum iusserat.
Junctæ: *cum plebs & novas tabulas, &
divisionem agrorum divitum, vindicante
Gravio.* ⁴ MSS. Modii tracta. ⁵ MSS.
nonnulli *acclamansium, & aulamanti-
um.* Scheff. conjicit legend. vel *aus-
ilia vocantium vel lamentantium.* ⁶ Ta-
cittus B.

¹ Desunt

ctus ejus constitueretur. Postea autem insidias, quas civibus paraverat, in ipsum Mithridatem verterat. Namque cum velut arbiter civilis discordiae de exilio reversus esset, statuto tempore, quo urbem Mithridati traderet, ipsum cum amicis suis cepit, captumque, accepta ingenti pecunia, dimisit. Atque ut in illo subitum se ex socio fecit hostem; sic ex defensore senatoriae causae repente patronus plebis evasit; & adversus au^tores potentiae luæ, à quibus revocatus¹ in patriam, per quos in arce collocatus² fuerat, non solum plebem accendit, verum etiam nefandissima quæque tyrannicæ crudelitatis exercuit. Igitur populo ad concionem vocato, neque se affuturum³ amplius grassanti in populum senatui, ait; intercessorum etiam, si in pristina saevitia perseveret; Quod si pares se crudelitati senatorum⁴ arbitrarentur, abiturum cum militibus suis, neque civilibus discordiis interfuturum. Sin vero diffidunt viribus propriis,⁵ vindictæ se civium non defuturum.
 Proinde consulant sibi ipsi, jubeant abire se; an malint cause popularis socium remanere. His verbis sollicitata plebs sumnum ad eum imperium defert; & dum senatus potentiae irascitur, in servitatem se tyrannicæ dominacionis cum conjugibus & liberis tradit. Igitur Clearchus LX senatores comprehensos (nam cæteri in⁶ fugam dilapsi erant) in vincula compingit.⁷ Latari plebs, quod à duce⁸ potissimum⁹ senatorum lenatus deleretur; versaque vice, auxilium eorum in exitium conversum¹⁰ effet. Quibus dum mortem pa^ttem omnibus minatur, cariora¹¹ eorum pretia facit; siquidem Clearchus magna pecunia (quasi minis populi occulte eos subtracturus) accepta, spoliatos fortunis, vita quoque spoliavit.

V. Cognito deinde, quod bellum sibi ab iis qui profugerant, misericordia in auxilium sollicitatis civitatibus, pararetur, servos eorum manumittit. Et ne quid mali afflétis honestissimis domibus deesset, uxores eorum, filiasque nubere servis suis, proposita recusantibus morte, compellit,

¹ Desunt B. ² Amplius dicit, & intercessorum B. ³ Faber mallet arbitrius. ⁴ Vindictam B. ⁵ Sic Ju. Plerique legunt. Proinde consulant sibi ipsi, jubeant abire se, si malent, vel causa populari suspectum, & sua maller. ⁶ Fuga B. C. & MSS. nonnulli Bongarpii. ⁷ Latatru B. ⁸ Deest C. ⁹ Auxilia B. ¹⁰ Al. eſt. ¹¹ Eorum hoc Scheff. suspectum, & sua maller.

pellit, ut eos sibi fidiores & dominis infestiores redderet. Sed matronis tam lugubres nuptiae, graviores repentinis funeribus fuere. Itaque multæ se ante nuptias, multæ in ipsis nuptiis, occisis prius novis maritis, interficiunt ; & se tam funestis calamitatibus, virtute ingenui pudoris, eripunt. Prælium deinde committunt; quo victor tyranus captivos senatores in triumphi modum per ora civium trahit. Reversus in urbem, alios vincit, torquet alios, alios occidit; nullus locus urbis à crudelitate tyranni vacat. Accedit fævitiae insolentia, crudelitati arrogantia. ¹ Interdum ex successu continuæ felicitatis obliviscitur se hominem; interdum Jovis se filium dicit. Eunt per publicum aurea aquila velut argumentum generis præferebatur; veste purpurea & cothurnis regum tragicorum & aurea corona utebatur; filium quoque suum Ceraunon vocat, ut deos non mendacio tantum, verum etiam nominibus illudat. Hæc illum facere duo nobilissimi juvenes Chion & ² Leonides indignantes, patriam liberaturi in necem tyranni conspirant. Erant hi discipuli Platonis philosophi, qui virtutem, ad quam quotidie præceptis magistri erudiebantur, patriæ exhibere cupientes, quinquaginta cognatos, ³ veluti clientes, in insidiis locant. Ipsi more jurgantium, ad tyrannum, veluti ad regem, in arcem contendunt: qui jure familiaritatis admissi, dum alterum priorem dicentem intentus audit tyranus, ab altero ⁴ obtruncatur. Sed & ipsi, sociis tardius auxilium ferentibus, à satellitibus obruuntur. Quare factum est, ut tyranus quidem occideretur, sed patria non liberaretur. Nam frater Clearchi Satyrus eadem ⁵ via tyrannidem invadit; multisque annis, per gradus successionis, ⁶ Heraclenses sub regno tyrannorum fuere.

¹ Sic N. C. & Ju. Alii interdum enim Eclogis Memnonis. ² Veluti clientes ex, in probante Grav. Sed vulgaram & mox velut ad regem Glossemata esse lectionem veram esse Scheff. contendit, locum tamen nonnihil immutandum: Accedit fævitiae insolentia, crudelitati arrogantia interdum. Dum enim malit vs ³ Occupatur C. ⁴ Scheff. ⁵ Heraclenses regnum ty- rannorum fuere B C. & optimi MSS. Nec aliter Voss. Heraclenses regnum fuere N.

LIBER XVII.

BREVIARIUM CAPITUM..

- 1 *Lysimachi regis tragœdia.*
- 2 *Amisſis xv liberiſ in prælio occumbit. Seleucus per iſfidias occidiſtur à Ptolemaeo. Ptolemaeus principum amicitiā, Pyrrhi præſertim, ſibi conciliat.*
- 3 *De Epirotarum regno ejusdemque origine ac regibus digreſſio. Pyrrhi varia fortuna.*

I. PER idem ferme tempus in Helleſponti & Cheroſo-^{A. C.}
neſi regionibus terræ-motus fuit; maxime tamen ^{187.} Ly-
simachia urbs, ante duos & viginti annos à Lysimacho rege
condita, eversa eſt. Quod portentum dira Lysimacho
ſtirpique ejus, ² ac regni ruinam cum clade vexatarum re-
gionum ³ portendebat. Nec oſtentis fides defuit; nam bre-
vi poſt tempore Agathoclem filium ſuum, quem in ſucceſ-^{A. C.}
ſionem regni ordinaverat, per quem multa bella proſperè ^{183.}
geſſerat, non ſolum patrium, verum etiam humanum ul-
tra morem perofus, miniftra ⁴ Arsinoë noverca, veneno
interfecit. Hæc illi prima mali labes, hoc initium impen-
dientis ruinæ fuit. Nam parricidium principum ſequutæ
cædes funt, luentium ſupplicia quod occilum juvenem
dolebant. Itaque & hi qui cædibus ſuperfuerant, & hi qui
exercitibus prærerant, certatim ad Seleucum deficiunt;
eumque pronum jam ex æmulatione gloriæ bellum Ly-
simacho inferre ⁵ compellunt. Ultimum hoc certamen com-^{A. C.}
militonum Alexandri fuit, &, velut ad exemplum fortu-^{181.}
næ, par reservatum. Lysimachus quatuor & LXX annos
natus erat: Seleucus ⁶ ſeptem & LXX. Sed in hac ætate utri-
que animi ⁷ juveniles erant, imperiique cupiditatem inſa-
tiabilem gerebant. Quippe cum orbem terrarum duo ſoli
tenerent, ⁸ anguſtiis libimet inclusi videbantur; vitæque
finem non annorum ſpatio, ſed imperii terminis metie-
bantur.

II. In eo bello Lysimachus, amifſis ante variis caſibus ^{A. C.}

xv li. ^{181.}

¹ Prius *Cardia* diſta. ² Al. ad. dii MSS. reftius *juvenileſ*. Vide If.
³ Faber malit ſignificabat. ⁴ Al. Ar- Pontani Not. ad Macrobii *Saturnal.*
ſyrice. ⁵ Conſtendunt C. 6 Sex G. 7 Mo- I. IV. c. 3. ⁸ Anguſtiss ſibi metu Ju.
S 2 ¹ MSS.

xv liberis, non ¹ infrenue moriens, postremus domus suæ ruinæ cumulus accessit. Lætus tanta victoria Seleucus, & quod majus victoria putabat, solum se de cohorte Alexandri remansisse; victoremque victorum existuisse, non humanum esse opus, sed divinum munus gloriatur: ignarus prorsus, non multo post fragilitatis humanæ se A. c. ipsum exemplum futurum. Quippe post menses admodum 280. septem à Ptolemæo, cuius sororem Lysimachus in matrimonio habuerat, per insidias circumventus occiditur; regnumque Macedoniae, quod Lysimacho eripuerat, cum vita pariter amittit. Igitur Ptolemæus cum & in gratiam memoræ magni Ptolemæi patris, & in favorem ultionis Lysimachi ambitionis apud populares esset, primo Lysimachi filios conciliare sibi statuit; nuptiasque Arsinoës sororis suæ, matris eorum petit, puerorum adoptione promissa, ut, cum in locum patris eorum successisset, nihil illi moliri vel verecundia matris vel appellatione patris auderent. Fratris quoque regis Ægypti concordiam per epistolas deprecatur; profellus deponere se offensam ⁴ "crepti paterni" regni, neque amplius à fratre quæsitum, quod honestius à paterno hoste perceperit. Omnicque arte ⁵ adulatur Eumeni & Antigono, Demetrii filii, Antiocho, filio Seleuci, cum quibus bellum habiturus erat, ne tertius sibi hostis accederet. Sed nec Pyrrhus rex Epiri omisssus, ingens momentum futurus, utri parti locius accessisset: qui & ipse spoliare singulos cupiens omnibus se partibus venditabat. Itaque Tarentinis adversus Romanos latus auxilium, ab Antigono naves ad exercitum in Italiam deportandum ⁷ mutuo petit; ab Antiocho pecuniam, qui opibus quam militibus instructior erat; à Ptolemæo Macedonum militum auxilia. Sed Ptolemæus, ⁸ cui nulla dilationis ex infirmitate virium venia esset, quinque millia peditum, equitum quatuor millia, elephantes quinquaginta, non amplius quam in biennii um dedit. Ob hæc Pyrrhus, filia Ptolemæi in matrimonium accepta,

¹ MSS. omnes, ut & Ju. breue. ² Ibi à Trol. C. ³ B & plerique MSS. ⁴ Etiam Ju. ad habent. ⁵ Exempti B. ⁶ Deest C. ⁷ Sebif. ⁸ Mallet. ⁹ Sel. ne Eum. & Antig. D. f. cum quibus &c. tertius &c. At felicius Gronovius: adulatur Nicomedi, ne cum Antigono Demetrii, Antiocho Seleuci filii bellum habitu tertius sibi hostis accederet. ⁷ Melius mutuas. ⁸ Mallet Sebif cum nullia. Scheff. autem Ptolemæus ut eas nulla.

¹ B. C.

accepta,¹ vindicem eum regni reliquit; ne, abducta in Italiā juventute, prædam hostibus regnum relinqueret.

III. Sed quoniam ad² Epiri mentionem ventum est, de origine regni ejus pauca narranda sunt. Molosorum primum in ea regione regnum fuit. Post Pyrrhus, Achillis^{A. C. 1180.} filius, amissio per absentiam Trojanis temporibus³ paterno⁴ regno, in his locis confudit, qui Pyrrhidæ primo, postea Epirotæ dicti sunt. Sed Pyrrhus, cum in templum Dodonæi Jovis ad consulendum venisset, ibi Lanassam, neptem Herculis, rapuit; ex cuius matrimonio octo liberos sustulit. Ex his nonnullas virgines nuptum finitimis regibus tradidit, opesque affinitatum auxilio magnas paravit; atque ita Heleno, filio Priami regis, ob industriam singularem, regnum Chaonum, &⁵ Andromachen Hectoris, quam & ipse matrimonio suo in divisione Trojanæ prædæ acceperat, uxorem tradidit: breviq[ue] post tempore, Delphis insidiis Orestæ, filii Agamemnonis, inter altaria⁶ dei interiit. Successor huic⁷ Pia-^{A. C. 1170.} lis filius fuit. Per ordinem deinde regnum ad⁸ Arrybam descendit. cui, quoniam pupillus & unicus ex gente nobili supereret, intentiore omnium cura servandi ejus educandique publice tutores constituantur: Athenas quoque erudiendi gratia missus, quanto doctior majoribus suis, tanto & gravior populo fuit. Primus itaque leges & senatum, annuosque magistratus & reipubl. formam composuit; & ut à Pyrrho sedes, sic vita cultior populo ab Arryba statuta. Hujus filius Neoptolemus fuit; ex quo nata est^{A. C. 380.} Olýmpias, mater Alexandri Magni, & Alexander, qui post eum regnum Epiri tenuit; & in Italia bello gesto in Bruttiis

¹ B. C. cum Modii membranis & Ed. Ju. *Vindicem eum regni reliquit;* pacificatus cum omnibus finitiis, ne abducta. ² Pyrrhi B. & alius quid. MS. ³ Deefi C. ⁴ Qui, id est, quorum incolæ. Sed aliquid desiderari videtur. ⁵ Templo C. & quid. alii MSS. ⁶ MSS. Andromachen Hectoris & matrimonio suo, quos in divisionem. In uno pro quo legitur quam. Et sic plane Junta, ut omnino legendum est: Andromachen Hectoris è matrimonio suo, quam ipse in divisione Trojanæ præda acceperat. Grav. Vorflius tamen junctis omnibus sic

potius legeret: & Andromachen Hectoris è matrimonio suo (in divisione Trojanæ præda acceperat) uxorem tradidit. Tan. vero Faber hanc lectionem virorem esse arbitraatur: Andromachen Hectoris, quam ipse in matrimonium post divisionem Trojanæ præda acceperat, uxorem tradidit. ⁷ Deorum B. ⁸ Pielus Ju. Pausanias, recte. *Pylades* Vulg. ⁹ Vett. *Arrythibam*, *Hribam*, *Tharrybam*, vel *Tarrybam*. Plutarch. *Tarrybam*. Pausan. *Tharypum*. Alii aliter.

A. C. Bruttiis interiit. Post ejus mortem frater Æacides regno
 340. successit, qui assiduis adversus Macedonas bellorum certaminibus populum fatigando offendam civium contraxit;
 A. C. ac propterea in exsilio actus Pyrrhum filium ¹ bimum
 350. admodum parvulum in regno reliquit. Qui & ipse cum à populo propter odium patris ad necem quereretur, ² furtem ³ subtractus in Illyrios defertur; traditusque est Berroæ, ³ Glaucia regis uxori, nutriendus. quæ & ipsa ⁴ genus Æacidarum erat. Ibi eum, seu misericordia fortunæ ejus, seu infantilibus blandimentis inductus rex, adversum Casandrum Macedonia regem, qui eum sub belli comminatione deposcebat, diu protexit, addito ⁵ in auxilium etiam adoptionis officio. Quibus rebus moti Epirotæ, odio in
 A. C. misericordiam verso, annorum ⁶ xi eum in regnum revo-
 360. caverunt, datis tutoribus, qui regnum ⁷ usque adultam ejus ætatem tuerentur. Adolescens deinde multa bella gefit, tantusque rerum successu haberi cœptus est, ut Tarentinos ⁸ solus ⁹ adversus Romanos tueri posse videretur.

L I B E R X V I I I .

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

1 Pyrrho, Tarentinis adversus Romanos suppetiis ferenti, Varerius Lævinus occurrit; unde prælia & strages.

2 Carthaginensium auxilium Romani remittunt. Pax cum Pyrrho componitur. Romanorum continentia. Pyrrhus Siciliam occupat.

3 De Carthaginensium origine & veteribus incolis digressio, in qua etiam de Sidonis & Tyri conditoribus.

4 Novæ incolæ Tyri, inter quos Elissa, quæ à Pygmalione fratre recedit, ut rebus suis consuleret.

5 Elissa, agnominé Dido, Cyprum appellit: deinde in sinum Africæ defertur, & Carthaginem condit.

6 Elissa, propter Iarbæ votum sibi vim infert. Carthaginensium crudelis superstitione.

7 Clades Carthaginensium in Sardivia. Superstites in exsilio pulsi

1 Vivum C. & multi alii. Nonnulli unum, forte unicum, ut Vossius, vel sum ut Freinsheim. conjicit. Bongarius autem bimum admodum legendum contendit, expuncto puerum quasi ex glof- sa nato. Bimum admodum (notante

Gravio) est circiter, præter propter bimum. 2 Deest C. 3 Al. Glauci. 4 Al. generis. 5 Ad malit Faber. 6 XII Plutarch. 7 Al. usque ad, vel in. 8 Desideratur in MSS. Modii.

3 Auxilium

pulsi, patriam armis recuperare nituntur: unde Malei patris
in Cartalonem filium severitas, & paulo post cruentus in-
teritus.

I. **G**IT U R Pyrrhus, rex Epiri, cum iterata Tarenti-^{A. C.}
norum legatione, additis Samnitium & Lucanorum
precibus, & ipsis auxilio adversus Romanos indigentibus,
fatigaretur, non tam supplicum precibus, quam spe
invadendi Italæ imperii inductus, venturum se cum ex-
ercitu pollicetur. In quam rem inclinatum semel animum
præcipitem agere coeperant exempla majorum; ne aut in-
ferior patruo suo Alexandro videretur, quo defensore ii-
dem Tarentini adversus Bruttios usi fuerant; aut minores
animos Magno Alexandre habuisse, qui tam longa à do-
mo militia orientem ² subegit. Igitur relicto custode regni
filio Ptolemæo, annos ³ xv nato, exercitum in portu Ta-^{A. C.}
rentino exponit, duobus parvulis filiis Alexandro & He-^{280.}
leno in ⁴ solatia longinquæ secum expeditionis ⁵ adductis.
Cujus auditio adventu, Consul Romanus Valerius ⁶ Lævi-
nus, festinans, ut prius cum eo congrederetur, quam auxi-
lia sociorum convenienter, exercitum in aciem educit.
Nec rex, tametsi numero militum inferior esset, certamini
moram fecit. Sed ⁷ Romanos vincentes jam ⁸ inusitata ante
elephantorum forma stupere primo, mox cedere prælio
coëgit; viatoresque jam nova Macedonum monstra repente
vicerunt. Nec hostibus incruenta victoria fuit. Nam &
ipse Pyrrhus graviter vulneratus est, & magna pars mili-
tum ejus cæla; majoremque gloriam ejus victoriarum quam
laetitiam habuit. Hujus pugnæ eventum multæ civitates se-
cutæ Pyrro se tradunt. Inter cæteras etiam Locri prodi-
to præsidio Romano ad Pyrrhum deficiunt. Ex ea præ-
da Pyrrhus CC captivos milites Romanos gratis remisit, ut,
cognita virtute ejus, Romani cognoscerent etiam liberali-
tatem. Interjectis deinde diebus, cum sociorum exercitus
supvenisset, iterato prælium cum Romanis facit, in
quo par fortuna priori ⁹ bello fuit.

^{A. C.}
^{279.}

II. Interea Mago, dux Carthaginensium, in auxilium
Romanorum cum ¹⁰cxx navibus missus, senatum adiit;

¹ Auxilium adv. Rom. pollicentibus B. & MSS. plures Bongarsii. ² Subegit-
faber. ³ XII C. ⁴ Solatio C. & nov. leg. invictata. ⁵ Faber bello de-
plures MSS. ⁶ Abdutus Bongars. ⁷ Romanos milites vincentes C. ⁸ Gro-
Aucthor.
fater. ⁹ Faber bellum de-
plures MSS. ¹⁰ CXXX Valer. Mag.

¹¹ Deest

egre talisse Carthaginenses affirmans, quod bellum in Italia à peregrino "rege" paterentur. Ob quam causam misum se, ut quoniam^a ab "externo hoste oppugnarentur, extensis auxiliis juvarentur. Gratiae à senatu Carthaginensibus actæ, auxiliaque remissa. Sed Mago Punico ingenio post paucos dies^b tacitus", quasi pacificator Carthaginensium, Pyrrhum^c adit speculatorus consilia ejus de Sicilia, quo eum arcessiri fama erat. Nam^d Romanis eadem causa mittendi auxilii Cathaginensibus fuerat, ut Romano bello, ne in Siciliam transfire posset Pyrrhus, in Italia detineretur. Dum hæc aguntur, legatus à senatu Romano Fabricius^e Lucinus missus, pacem cum Pyrrho composuit.

A. c. Ad quam confirmandam, ^fCyneas Romam cum ingenti-

^gbus à Pyrrho donis missus, neminem, cuius domus mu-

neribus pateret, invenit. Huic continentiae Romanorum

A. c. simile exemplum iisdem ferme temporibus fuit. Nam

^hmissi à senatu in Ægyptumⁱ legati, cum ingentia sibi à Ptolemæo rege missa munera^j sprevissent, interjectis die-

bus ad cœnam invitatis^k aureæ coronæ missæ sunt, quas illi honoris causa receptas postera die statuis regis impos-

A. c. fuerunt. Igitur Cyneas, cum turbatam cum Romanis pa-

^lcem ab Appio Claudio renuntiasset, interrogatus à Pyrrho, *qualis Roma esset, respondit, Regum urbem sibi vi-*

sam. Post hæc legati Siculorum superveniunt, tradentes Pyrrho totius insulæ imperium, quæ affiduis^m Carthaginiensium bellis vexabatur. Itaque relicto Locris Alexan-

A. c. dro filio, ⁿfirmatisque sociorum civitatibus valido præ-

^osidio, in Siciliam exercitum trajecit.

III. Et quoniam ad Carthaginensium mentionem ven-
tum est, de origine eorum pauca dicenda sunt, repetitis
Tyriorum paulo altius rebus, quorum easus etiam dolendi
fuerunt. ^pTyriorum gens condita à Phœnicibus fuit: qui
terræ-motu vexati, relicto patriæ solo, ^qAffyrium sta-
gnū primo, mox mari proximum littus incoluerunt, con-

dita

¹ Deest in C. &c plerisque MSS. ⁸ Legati cum exercitu ingenti, cum in Gracia sibi B. ⁹ Scheff. putat post sprevissent aliquid excidisse. ¹⁰ Aureæ coronæ misserunt C. ¹¹ Carthaginensibus B. ¹² Confirmatisque civitas. B. ¹³ Tyriorum res MSS. Bongars. ¹⁴ Lacum Gennesareticum.

C. ⁷ Al. Cineas. Graeci Lypon vocant,

dita ibi urbe, quam à piscium ubertate Sidona appella-
verunt; nam pisces Phoenices sidon vocant. Post mul-
tos deinde annos à rege Ascaloniōrum expugnati, na-
vibus appulsi, Tyron urbem¹ ante annum Trojanæ cladis
condiderunt. Ibi² Persarum bellis diu varieque fatigati,
victores quidem fuere; sed attritis viribus, à servis suis
multitudine abundantibus indigna supplicia perpetui sunt:
qui, conspiratione facta, omnem liberum populum cum do-
minis interficiunt;³ atque ita potiti urbe lares domino-
rum occupant, rempubl. invadunt, conjuges ducunt, &
quod ipsi non erant, liberos procreant. Unus ex tot milli-
bus servorum fuit, qui miti ingenio, senis domini, parvu-
lique filii ejus fortuna moveretur, dominosqne non truci-
feritate, sed pia misericordia humanitate respiceret. Ita-
que⁴ cum velut occisos alienasset, servisque de statu rei-
publ. deliberantibus placuisse regem ex suo corpore creari,
cumque potissimum quasi⁵ acceptissimum diis, qui solem
orientem primus vidisset, rem ad Stratonem (hoc enim ei
nomen erat) dominum occulte latenter detulit. Ab eo
formatus cum medio noctis omnes in unum campum pro-
cessissent, cæteris in orientem spectantibus, solus occiden-
tis regionem intuebatur. Id primum aliis videri furor, in
occidente solis ortum querere: ubi vero dies adventare
coepit, editissimisque culminibus urbis oriens⁶ splendere;
⁷ exspectantibus aliis, ut ipsum solem aspicerent, hic primus
omnibus fulgorem solis in summo fastigio civitatis ostendit.
Non servilis ingenii ratio visa; requirentibusque au-
ctorem, de domino confitetur. Tunc intellectum est,
⁸ quantum ingenua servilibus ingenia praestarent, malitia-
que servos, non sapientia vincere. Igitur venia seni fi-
lioque data est; & velut numine quodam reservatos arbit-
rantes, regem Stratonem creaverunt. Post cujus mortem
regnum ad filium, ac deinde ad nepotes transiit. Celebre
hoc servorum facinus, metuendumque exemplum toto
orbe

¹ Pro anno ante Trojanam cladem.
² Potius Affyriorum, ut temporis ratio
conferat; ³ Hæc perturbata fuit, &
confusa; sic autem judicio Fabri dis-
ponenda. Atque ita rempublicam inva-
dunt, lares dominorum occupant, conjuges
erunt ducunt, & quod ipsi non erant, is-

beros creant: ⁴ Exponunt oculus est.
Sed displicet Scheffero. ⁵ MSS non-
nulli placissimum, probantibus Gron-
novio & Gravio. ⁶ Splenderet C.
⁷ Spectantibus C. ⁸ Quanto dominorum
ingenia præst. B. Quantum dominorum
ingenia servilibus &c. N.

orbe terrarum fuit. Itaque Alexander Magnus, cum interjecto tempore in Oriente bellum gereret, velut ulti publicæ securitatis, expugnata eorum urbe, omnes qui prælio superfuerant, ob memoriam veteris cædis crucibus affixit: genus tantum Stratonis inviolatum servavit, regnumque stirpi ejus restituit, ingenuis & innoxiiis incolis insulæ attributis, ut exstirpato servili germine, genus urbis ex integro conderetur.

A. C.
1147. IV. Hoc igitur modo Tyrii Alexandri auspiciis¹ conditi parcimonia & labore quærendi cito² convaluere. Ante cladem dominorum cum & opibus & multitudine abundantarent, missa in Africam juventute, Uticam condidere; cum interim³ rex Tyro decedit, filio Pygmalione, & Elissa filia, insignis formæ virgine, heredibus institutis. Sed populus Pygmalioni admodum puero regnum tradidit. Elissa quoque⁴ Acerbae avunculo suo, sacerdoti Hereulis, qui honos secundus à rege erat, nubit. Huic magna; sed dissimulatae opes erant; aurumque metu regis non temerari, sed terra crediderat: quam rem et si homines ignorabant, fama tamen loquebatur. Qua incensus Pygmalion, oblitus juris humani, avunculum suum, eundemque generum, sine respectu pietatis occidit. Elissa diu fratrem propter scelus aversata, ad postremum dissimulato odio, mitigatoq; interim vultu, fugam tacito molitur; assumptis⁵ quibusdam principibus in societatem, quibus par odium in regem esse, eandemque fugiendi cupiditatem arbitrabatur. Tunc fratrem dolo aggreditur, fingit se ad eum migrare velle, ne amplius ei mariti domus,⁶ cupide obliuionis, gravem luctus imaginem⁸ renovet,⁹ nec ultra amara admonitio oculis ejus occurrat. Non invitus Pygmalion verba sororis audivit, existimans cum ea & aurum Acerbae ad se venturum. Sed Elissa ministros migrationis à rege

¹ Id est, instaurati, reformati. ² Est qui legit coalvare. ³ Tyri Bongars. MSS. nonnulli, rex multo Tyro. Johannes Gerundensis Episcopus, in Paral-Hist. Hispaniz, rex multo Tyro. Inde cl. Vossius rescribit, interim rex Muzeo Tyro decedit. Qui ab aliis Mutonus, & Maigenus vocatur. Mirtilus est Theophilus ad Autolyc. Methres vero Servio, nonnullis etiam Belus. ⁴ Si- chas Virgil. Acerba B. In ora MSS. nonnullorum Hiarba habetur. Sicharba Servius, recte. At Adiurba Gron. Observ. I. IV. c. 10. ⁵ Hoc est, forarū maritum. Frustra proinde nonnulli legunt, germana virum, vel germanum. Vide Pet. Fabri Semestr. I. III. p. 171. ⁶ Deest C. ⁷ Plerique MSS. cupida obliuionem, vel obliuione. ⁸ Al. renovat. ⁹ Neve B. C.

rege missos navibus cum omnibus opibus suis prima vespera imponit, proiectaque in altum compellit eos onera harenæ pro pecunia ¹ involucris involuta in mare dejicere. Tunc deflens ipsa lugubrique voce Acerbam ² ciens, orat, *Ut libens opes suas recipiat, quas reliquerat; babe- atque inferias, quas habuerat causa mortis.* Tunc ipsos ministros aggreditur: *Sibi quidem ait optatam olim mor- tem; sed illis ³ acerbos cruciatus, & dira supplicia immi- nere, qui Acerbae opes, quarum spe parricidium rex fece- rit, avaritiae tyranni subtraxerint.* Hoc metu omib[us] in- jecto, comites fugæ accepit. Junguntur & senatorum in eam noctem præparata agmina; atque ita sacris Hercu- lis, cuius sacerdos Acerbas fuerat, repetitis, exsilio sedes querunt.

V. Primus illis appulsus terræ Cyprus insula fuit; ubi sacerdos Jovis, cum conjuge & liberis, ⁴ deorum monitu, comitem se Elissæ ⁵ sociumque fortunæ præbuit, pactus sibi posterisque perpetuum honorem sacerdotii. Conditio pro manifesto omine accepta. Mos erat Cyprii, virgines ante nup[er]ias statutis diebus, dotalē pecuniam quæsturas, in quæstum ad litus maris mittere, pro reliqua pudicitia libamenta Veneri soluturas. Harum igitur ex numero lxxx admodum virgines raptas navibus imponi Elissa ju- bet; ut & juventus matrimonia, & urbs subolem habere posset. Dum hæc aguntur, Pygmalion, cognita fororis fuga, cum impio bello fugientem persequi pararet, ægre precibus matris & deorum minis victus quievit; cui cum inspirati vates canerent, *non impune laturum, si incre- menta urbis toto orbe auspiciatissimæ interpellasset,* hoc modo spatum respirandi fugientibus datum. Itaque Elis- sa, delata in Africæ sinum, incolas loci ejus, adventu pa- regrinorum, mutuarumque rerum commercio gaudentes, in amicitiam sollicitat; ⁶ deinde empto loco, qui corio bo- vis tegi posset, in quo fessos longa navigatione socios, quoad proficiseretur, reficere posset; corium in tenuif- simas

¹ Hæc minime sapiunt Fabro, ali- amque vocem, segestris putat vel sege- sti in, pro involucris substituendam sua- det. Scheff. vero arbitratur totum posse abesse. ² Al. cier. Scheff. cier & trist. ³ Amars. B. ⁴ In impresso

quodam scribitur Dei. Scheff. malit Dea. ⁵ Sic N. W. Ju. Alii fortuna omittunt. ⁶ MS. Bongarrianus deinceps, pro dein capto, ut vult Scheff. Posuit autem capto pro accepto.

simas partes secari jubet,¹ atque ita majus loci spatum, quam petierat, occupat: unde postea ei loco Byrsæ nomen fuit. Confluentibus deinde vicinis locorum, qui spe lucri multa hospitibus venalia inferebant; sedesque ibi statuentibus, ex frequentia hominum² velut instar civitatis effectum est. Uticenium quoque legati dona ut consanguineis attulerunt, hortatique sunt, urbem ibi conderent, ubi sedes sortiti essent. Sed & Afros detinendi advenias amor cepit. Itaque consentientibus omnibus, Car-

^{861.} thago conditur, statuto annuo vectigali pro solo urbis. In³ primis fundamentis caput bubulum inventum est; quod auspicium quidem fructuosæ⁴ terræ⁵, sed laboriosæ, perpetuoque servæ urbis fuit; propter quod in alium locum urbs translata. Ibi quoque equi caput repertum, bellicosum potentemque populum futurum significans, urbi auspiciatam sedem dedit. Tunc ad opinionem novæ urbis concurrentibus gentibus, brevi & populus & civitas magna facta.

VI. Cum successu rerum florentes Carthaginis opes essent, rex⁶ Maxitanorum⁷ Hiarbas, decem Poenorum principibus ad se arcessit, Elissæ nuptias sub belli denuntiatione petit; quod legati reginæ referre metuentes Punico cum ea ingenio egerunt; nuntiantes, regem aliquem⁸ poscere, qui⁹ cultiores vietus cum Afrosque perdoceat: sed quem inveniri posse, qui ad Barbaros & ferarum more viventes transire a consanguineis velit? Tunc à regina castigati,¹⁰ Si pro salute patriæ asperiorem vitam recusarent, cui etiam ipsa vita, si res exigat, debeatur: regis mandata aperiuerent, dicentes, Quæ præcipiat aliis, ipsi facienda esse¹¹, si velit urbi consultum esse. Hoc dolo capta, diu Acerbae viri nomine cum multis lacrymis & lamentatione flebili invocato, ad postremum, ituram se¹² quo Juæ urbis fata vocarent, respondit. In hoc trium mensium sumpto spatio,

¹ Faber, reficeret, omissa voce posset, ¹² Myses, & alii Machmes. ⁶ Melius sine legendum censet. ² Vetus delendum aspiratione larbas. In C. Hiarb. dec. Par-

malit Vorst. ³ Inis maller Scheff. ⁷ Petere C. ⁸ Ju-

⁴ Deest B. C. ⁵ Maurorum C. ⁹ Mafsi-

tanorum B. Maxitanorum nonnulli. Eu-

lachius Hiarbam regem facit Maxi-

sum. Steph. de Urbib. ¹⁰ Myses sunt

Libya Nomades. Sunz autem & alii Ma-

res, & alii Larbas. In C. Hiarb. dec. Par-

norum desiderantur. ¹¹ Petere C. ¹² Ju-

cum ceteris antiquioribus edd. cultio-

res mores vietusque. ¹³ Qui pro Scheff.

io In quibusd. deest. ¹⁴ B. & C. Ju-

quo sua & urbis fata.

spatio, pyra in ultima parte urbis ¹ exstructa, velut placa-tura viri manes, inferiasque ante nuptias missura, mul-tas hostias cædit, & sumpto gladio pyram conscendit; at-que ita ad populum respiciens, *ituram se ad virum, sicut præceperant*, dixit, vitamque gladio finivit. Quamdiu Carthago invicta fuit, pro dea culta est. Condita est urbs hæc LXXII annis ante quam ² Roma; cuius virtus sicut bel-lo clara fuit, ita domi status variis discordiarum casibus agitatus est. Cum inter cætera mala ³ etiam ⁴ peste labo-rarent, cruenta facrorum religione & scelere pro remedio usi sunt. Quippe homines ut victimas immolabant; & im-puberes (quæ ætas etiam hostium misericordiam provo-cat) aris admovebant, pacem deorum sanguine eorum ⁵ exposcentes, pro quorum vita dii rogari maxime so-lent.

VII. Itaque ⁶ adversis tanto ⁷ scelere numinibus, cum in Sicilia diu ⁸ feliciter dimicassent; translato in Sardiniam bello, amissa majore exercitus parte, gravi pœlio victi sunt. Propter quod ducem suum ⁹ Maleum, cuius auspi-cius & Siciliæ partem domuerant, & adversus Afros ma-gnas res gesserant; cum parte exercitus, quæ superfuerat, exsulare iusserunt. Quam rem ægre ferentes milites le-gatos Carthaginem mittunt, qui redditum primo, veniamque infelicis militiæ petant; tum denuntient, *quod preci-bus nequeant, armis se consecuturos*. Cum & preces & mi-næ legatorum spretæ essent, interjectis diebus, consensis navibus, armati ad urbem veniunt; ¹⁰ ibi deos hominæ que ¹¹ testati, non se expugnatum, sed recuperatum patri-am venire; oftensirosque civibus suis, non virtutem sibi priore bello, sed fortunam defuisse: prohibitis commeatis, obseffaque urbe, in summam desperationem Cartha-ginienses adduxerunt. Interea Cartolo, Malei exsulis du-cis filius, cum præter castra patris à Tyro, quo decimas ¹² Herculi ferre ex præda Siciliensi, quam pater ejus ceperat, à Carthaginiensibus missus fuerat, reverteretur, arcessitus

que

¹ Instruſſa C. ² Alba B. ³ Deefſt Jui. ⁴ Poſcentes C. ⁵ Al. adverſis. ⁶ Sceleri B. ⁷ Infelicitr B. cum duo- bus aliis MSS. nonnullis Edd. & Oro-fie. ⁸ Maſeum B. Oroſ. Maſeum in aliquib. MSS. Voffius malit Malchum vel Malcum. Favet Grævius. ⁹ Ubi C. ¹⁰ Teſtantr B. & nonnulli alii MSS. Teſtarī Vulg. ¹¹ Al. Herculu.

que à patre esset, prius publicæ se religionis officia exsecutum quam privatæ pietatis, respondit. Quam rem et si indigne ferret pater, non tamen vim afferre religioni ausus est. Interjectis deinde diebus Cartalo, petito ¹ commeatu à populo, cum reversus ad patrem esset, ornatusque purpura & insulis sacerdotii, omnium se oculis ingereret, tunc in secretum abducto pater ait: *Aususne es, nefandissimum caput, ista purpura & auro ornatus in conspectum tot misérorum civium venire? & mæsta ac lugentia castra, circumfluentibus quietæ felicitatis insignibus, velat exultabundus intrare? Nusquamne te alius jactare potuisti? Nullus locus aptior, quam sordes patris, & exsiliis infelicitis ærumpna fuerunt? Quid, quod paulo ante vocatus, non dico patrem; ducem certe civium tuorum superbe sprevisti? Quid porro tu in purpura ista coronisque aliud, quam vitoriatur mearum titulos geris? Quoniam igitur tu in patre nibil nisi exsulis nomen agnoscis; ego quoque imperatorem me magis, quam patrem judicabo: statuamque in te exemplum, ne quis posthac infelicibus miseriis patris illudat.* Atque ita eum cum ornato suo in altissimam cruem in conspectu urbis ² suffigi iussit. Post paucos deinde dies Carthaginem capit; evocatoque populo ad concionem, exsiliis injuriam queritur, belli necessitatem excusat; contentumque victoria sua, punitis auctoribus ³ misérorum civium, injuriosi exsiliis omnibus se veniam dare, dicit. Atque ita, decem senatoribus interfectis, urbem legibus suis reddidit. Nec multo post ipse, affectati regni accusatus, ⁴ duplicitis & in filio & in patria parricidii poenas dedit. Huic Mago imperator successit; cuius industria & opes Carthaginensium, & imperii fines, & bellicæ ⁵ gloriæ laudes creverunt.

¹ Id est, abeundi licentia: ² Cru-
cifizi C. ³ Misératum civium Peyra-
red. & Voss. ⁴ Miseria civium Vorst.

Misérarum civilium T. Faber.
Misera primo landes B.

LIBER XIX.

BREVIARIUM CAPITUM.

- 1 *Magonis, Carthaginensium imperatori, succedunt Hasdrubal & Hamilcar. Hasdrubal in Sardinia perit. Inde Siculum bellum, & Persarum legatio.*
- 2 *Horum filii, & Carthaginensis clades exercitus in Sicilia.*
- 3 *Imilco, dux hujus exercitus, Carthaginem reversus, spe omni abjecta mortem sibi infert.*

LA GO, Carthaginensium imperator, cum primus omnium, ordinata disciplina militari, imperium Pœnorum condidisset, viresque civitatis non minus belandi arte quam virtute ¹ firmasset, diem fungitur, relictis duobus filiis Hasdrubale & Hamilcare; qui per vestigia paternæ virtutis decurrentes, sicuti generi, ita & magnitudini patris successerunt. His ducibus Sardinia bellum illatum; adversus Afros quoque, vœtigal pro solo urbis multorum annorum repetentes, dimicatum; sed Afrorum sicuti causa justior, ita & fortuna superior fuit; bellumque cum his solutione pecunia, non armis, finitum. In Sardinia quoque Hasdrubal graviter vulneratus, imperio Hamilcari fratri tradito, interiit; cuius mortem, cum luctus civitatis, tum & dictatura undecim & triumphi quanto insignem fecere; hostibus quoque crevere animi, veluti cum duce vires Pœnorum cecidissent. Itaque Siciliae populis, propter aspidas Carthaginensium injurias, ad Leonidam, fratrem regis Spartanorum, concurrentibus, grave bellum natum; in quo & diu & varia victoria præliatum fuit. Dum hæc aguntur, legati à Dario, Persarum rege, Carthaginem venerunt, afferentes edictum quo ^{A. C. 490.} Pœni humanas hostias immolare & canima vesci prohibebantur; mortuorumque corpora ² cremare potius, quam terra obruere à rege jubebantur; petentes simul auxilia aduersus Græciam, cui illatus bellum Darius erat. Sed

Cartha-

¹ Firmasset, diffungitur. ² Edictum hoc pugnat cum Persarum ritu. Kirchmannus proinde (de Funib. Rom. I. I. c. 2.) suspicatur duo ista verba si cremare &c. si terras obruere fede sua sollicitata, atque hoc quidem prius, illud autem postremo loco repone debere.

³ Cupido

Carthaginenses, auxilia negantes propter assidua finitimarum bella, cæteris, ne per omnia contumaces viderentur,
¹ cupide paruere.

A.C. II. Interea Hamilcar bello Siciliensi interficitur, relictis
480. tribus filiis, Imilcone, Hannone, Giscone. Hasdrubali quoque par numerus filiorum fuit, Annibal & Hasdrubal &² Sappho. Per hos res Carthaginensium ea tempestate
³ gerebantur. Itaque & Mauris bellum illatum, & adversus Numidas pugnatum, & Afri compulsi stipendum urbis conditæ Carthaginensibus remittere. Deinde cum familia tanta imperatorum gravis liberæ civitati esset, omniaque ipsi agerent simul & judicarent, centum ex numero senatorum judices deliguntur, qui, reversis à bello ducibus, rationem rerum gestarum exigenter; ut hoc metu ita in bello imperia⁴ cogitarent, ut domi judicia legesque respicerent. In Sicilia in locum Hamilcaris imperator Imilco

480. succedit; qui cum navalı terrestriique bello secunda prælia fecisset, multasque civitates cepisset, repente pestilentialis sideris vi exercitum amisit. Quæ res cum nuntiata Carthagine esset, moesta civitas fuit; omnia ululatibus, non secus ac si urbs ipsa capta esset, personabant: clausæ privatae domus, clausa deorum templa, intermissa omnia sacra, omnia privata officia damnata. Cuncti deinde ad portum congregantur, egredientesque paucos è navibus, qui cladi superfuerant, de suis percontantur. Ut vero dubia antea spe, & suspenso metu, incerta orbitatis exspectatione, casus suorum miseris eluxit, tunc toto litore plangentium gemitus, tunc infelicium matrum ululatus & flebiles querelæ audiebantur.

A.C. III. Inter hæc procedit inops è navi sua imperator; 490. sordida servilique tunica discinctus; ad cujus conspectum plangentium agmina junguntur. Ipse quoque manus ad cœlum tendens, nunc fortem suam, nunc publicam fortunam deflet; nunc deos accusat qui tanta belli decora &⁵ tot ornamenta victiarum, quæ ipsi dederant, abstulerint; qui captis tot urbibus, totiesque hostibus terrestri

¹ Cupide hoc Scheffero est suspe-
ctum, malleque ut cupidi, hoc est,
tanquam libenter hoc facerent. ² Psi-

in quibus Sappho. ³ MSS. plures rege-
bantur. ⁴ Al. agitarent. ⁵ Editi ple-
riique portam. ⁶ Navibus imp. ⁷ Ma-
num C. ⁸ Decisi B.

⁹ Non

terrestri navalique prælio victis, exercitum victorem non bello, sed peste deleverint.¹ Deferre² se tamen civibus suis non modica solatia, quod malis eorum hostes gaudere, non gloriari possent. Quippe cum neque eos qui mortui sunt & se occisos; neque eos qui reversi sunt à se fugatos possint dicere. Prædam, quam relictis à se castris abstulerint, non esse talem, quam velut spolium vietti hostis ostentent; sed quam possessione vacua, fortuitis dominorum mortibus, sicuti caducis occuparint. Quod ad hostes pertinet, victores se recessisse; quod ad pestem, victos. Nihil tamen se gravius ferre, quam quod inter fortissimos viros mori non potuerit; servatusque sit non ad vitæ jucunditatem, sed ad ludibrium calamitatis. Quanquam ubi miseras copiarum reliquias Carthaginem reduxerit, se quoque secuturum committones suos; ostensurumque patriæ, non ideo se in eam diem vixisse, qudniam velit vivere; sed ne hos, quibus nefanda lues pepercera, inter hostium exercitus³ relictos, morte sua⁴ proderet. Tali vociferatione per urbem ingressus, ut ad limina domus suæ venit, prosecutam multitudinem velut postremo alloquo dimisit; obseratisque foribus, ac nemine ad se, ne filiis quidem admissis, mortem sibi concivit.

LIBER XX.

BREVARIUM CAPITUM.

¹ Dionysius, Sicilia tyrannus, Græcia magnæ incolas bello agreditur.

² Metapontinorum origo & fata.

³ Crotoniensium & Locrensiu[m] bella.

⁴ Pythagoras Philosphus Crotonenses ad frugalitatem revo-
cat.

⁵ Dionysius, victis Locrensisbus, Crotonenses adoritur, quos re-
linquit ab Hannone retractus, & tandem suorum insidiis op-
primitur.

DIONYSIUS, è Sicilia Carthaginiensibus pulsis,
occupatoque totius insulæ imperio, grave otium re-
gno suo, periculosa[m]que desidiam tanti exercitus ratus,

copias

¹ Non deest qui referte malit. ² Se alii MSS. pro quo Scheff. mallet relega-
tus civ. C. ³ Legatis C. & nonnulli ⁴ Hoc est, deforcer, destitueret.

^{▲ c.} copias in Italiam trajecit : simul ut militum vires conti-
^{590.} nuo labore acuerentur, & regni fines proferrentur. ¹ Pri-
 ma militia adversus Græcos, qui proxima Italici maris
 litora tenebant, fuit ; quibus devictis, finitimos quosque
 aggreditur, omnesque Græci nominis Italiam possidentes
 hostes sibi destinat ; quæ gentes non partem, sed univer-
 sam ferme Italiam ea tempestate occupaverant. Denique
 multæ urbes adhuc post tantam vetustatem vestigia Græci
 moris ostentant. Namque Tuscorum populi, qui oram
 inferi maris possident, à Lydia venerunt ; & Venetos,
 quos incolas superi maris videmus, capta & expugnata
 Troja, Antenore duce, misit : ² Adria quoque Illyrico
 mari proxima, quæ & Adriatico mari nomen dedit, Græ-
 ca urbs est ; & ³ Arpos Diomedes exciso Ilio, naufragio
 in ea loca delatus, condidit. Sed & Pisæ in Liguribus Græ-
 cos autores habent : & in Tuſcis Tarquinii à Theſſa-
 lis, & ⁴ Spina in Umbris : Perusini quoque originem ab
 Achæis ducunt. Quid ⁵ Ceren urbem dicam ? Quid Lat-
 inos populos, qui ab Ænea conditi videntur ? Jam ⁶ Fa-
 lisci, Nolani, Abellani, nonne Chalcidensium coloni sunt ?
 Quid tractus omnis Campaniæ ? quid Bruttii, Sabinique ?
 Quid Samnites ? Quid Tarentini ? quos Lacedæmonie
 profectos, Spuriosque vocatos accepimus ? Thurinorum
⁷ urbem condidisse Philocteten ferunt, ibique adhuc mo-
 numentum ejus visitur ; & Herculis sagittæ in Apollinis
 templo, quæ fatum Trojæ fuere.

II. ⁸ Metapontini quoque in templo Minervæ ferramenta, quibus Epeus, à quo conditi sunt, equum Trojanum fabricavit, ostentant. Propter quod omnis illa pars Italæ Major Græcia appellata est. Sed principio ⁹ origi-
 num Metapontini cum Sybaritanis & Crotoniensibus pelle-
 re cæteros Græcos Italia statuerunt. Cum ¹⁰ primum ur-
 bem Sirim cepissent, in expugnatione ejus quinquaginta
 juvenes,

³ Prima illi militia N. W. C. ² Al. Athria. ⁵ Nonnulli omittunt & Ci-
 vitas illa aliter vocatur Argos Hippion, ⁶ Al. Ceren. ⁷ Inter hos nonnulli
 MSS. inferunt Japigias. ⁸ Urbes B. ⁹ Metapontum Stephanus aliquæ Me-
 tywanæ. ⁴ Sic magnus Vossius, pro-
 bante Grævio. Adiipulatur item cod.
 quid. MS. in quo In spinambris. Vulg.
 Spinambris. Glarean. & Spina & Ra-
 venna. Bong. vero malit. & Spina urb.
 MSS. inferunt Japigias. ¹⁰ Observat. I. III. c. 7. legit pri-
 matum.

juvenes, amplexos Minervae simulacrum, sacerdotemque deæ velatum¹ ornamentis, inter ipsa altaria trucidaverunt. Ob hæc cum peste & seditionibus vexarentur, priores Crotonienses Delphicum oraculum adiérunt. Responsum his eit, *finem mali fore, si violatum Minervæ numen & imperfectorum manes placassent.* Itaque cum statuas "juvenibus" justæ magnitudinis, & imprimis Minervæ fabricare cœpissent, Metapontini, cognito oraculo deorum, occupandam manium & deæ pacem rati, juvenibus modica & lapidea simulacra ponunt, & deam panificiis placent. Atque ita pestis utrobique sedata est, cum alteri magnificentia, alteri velocitate certassent. Recuperata sanitatem, non diu Crotonienses quievere. Itaque indignantes, in oppugnatione Siris, auxilium contra se à Locrensisbus latum,² bellum intulerunt. Quo metu territi Locrenses ad Spartanos decurrunt; auxilium supplices deprecantur. Illi³ longinqua militia gravati auxilium à Castore & Pollice petere eos jubent. Neque legati responsum sociæ urbis spreverunt; profectique in proximum templum, facto sacrificio, auxilium deorum implorant. Litatis hostiis, obtentoque, ut rebantur, quod petebant, haud secus læti, quam si deos ipsos secum⁴ avecturi essent; pulvinaria iis in navi componunt, faustisque profecti omnibus, solatia suis pro auxiliis deportant.

III. His cognitis, Crotonienses & ipsi legatos ad oraculum Delphos mittunt, victoriæ facultatem, bellique prosperos eventus deprecantes. Responsum, *prius votis hostes, quam armis vincendos.* Cum vovissent Apollini decimas prædæ, Locrenses & voto hostium & responso dei cognito nonas voverunt, tacitamque eam rem habuere, ne votis vincerentur. Itaque cum in aciem proceßissent, & Crotoniensium centum viginti millia armatorum constitissent, Locrenses paucitatem suam circumspicientes (nam sola⁵ quidecim millia militum habebant) omissa spe victoriæ, in destinatam mortem conspirant: tantusque ardor ex desperatione singulos cepit, ut victores se putarent, si non inulti morerentur. Sed dum mori honeste

quærunt,

¹ Ornamentis deorum, inter ipsa altar. quam militiam. 6 Al. adyestri. 7 Du-B. 2 Deest B. 3 illarum B. 4 Al. decim mil. C. bellum his inf. 5 Gron. malit longin-

quærunt, feliciter vicerunt; nec alia causa victoriarum fuit, quam quod desperaverunt. Pugnantibus Locris, aquila ab acie nunquam recessit, eosque tam diu circumvolavit, quoad vincerent. In cornibus quoque duo juvenes diverso à cæteris armorum habitu, eximia magnitudine & albis equis & coccineis paludamentis, pugnare visi sunt, nec ultra apparuerunt, quam pugnatum est. Hanc admiracionem auxit incredibilis famæ velocitas. Nam eadem die, qua in Italia pugnatum est, & Corintho & Athenis & Lacedæmoni nunciata est victoria.

IV. Post hæc Crotoniensibus nulla virtutis exercitatio, nulla armorum cura fuit. Oderant enim quæ infelicitè sumpserant; mutassentque vitam luxuria, ni Pythagoras philosophus fuisset. Hic Sami¹ Demarato locuplete² ne-⁵⁶⁷ gotiatore natus, magnisque sapientiae incrementis³ forma-⁴ tus, Ægyptum primo, mox Babyloniam ad perdiscendos siderum motus, originemque mundi spectandam profes-⁵⁴⁷ tus, summam scientiam consecutus erat. Inde regres-⁵²⁵ sus, Cretam & Lacedæmonia, ad cognoscendas Minois & Lycurgi inclytas ea tempestate leges, contenderat. Qui-⁵⁰⁸ bus omnibus instructus⁴ Crotonam venit, populumque, in luxuriam lapsum, auctoritate sua ad usum frugalitatis re-vocavit. Laudabat quotidie virtutem; & vitia luxuriæ,⁵ ca-fusque civitatum ea peste perditarum enumerabat: tan-tumque studium ad frugalitatem multitudinis provocavit, ut aliquos ex his luxuriatos incredibile videretur. Ma-tronarum quoque separatam à viris doctrinam, & puerorum à parentibus frequenter habuit. Docebat nunc has pudicitiam, & obsequia in viros; nunc illos modestiam, & literarum studium. Inter hæc velut genitricem virtutum frugalitatem omnibus ingerebat; consecutusque disputationum assiduitate erat, ut matronæ auratas vestes, cæteraque dignitatis suæ ornamenta, velut instrumenta luxuriæ deponerent, eaque omnia delata in Junonis æ-dem ipsi deæ consecrarent, præ se ferentes, vera orna-menta matronarum pudicitiam, non vestes esse. In juventute quoque quantum profligatum sit, vieti seminarum contumaces

¹ Vell. malit Marmaco. ² Negotia-tus, Vulg. ornatus. ⁴ Al. Croton. ⁵ Ca-tore patre natus B. ³ Sic W. C. aliquique sumque B. C. quidam MSS. Nonnulli impreh. firmas-

contumaces animi manifestant. Sed ccc ex juvenibus, cum ¹ sodalitii juris sacramento quodam nexi separatam à ceteris civibus vitam² exercerent, quasi cœtum clandestinæ coniurationis haberent, civitatem in se converterunt, quæ eos, cum in unam domum convenissent, cremare voluit. In quo tumultu LX ferme periere, cæteri in exsiliū profecti. Pythagoras autem cum annos ³ xx Crotonæ ^{A. C.} egisset, Metapontum migravit, ibique decessit: cuius ^{498.} ^{A. C.} tanta admiratio fuit, ut ex domo ejus templum facerent, ^{497.} eumque pro deo colerent.

V. Igitur ⁴ Dionysius tyrannus, quem supra à Sicilia ^{A. C.} exercitum in Italiam trajecisse, bellumque Græcis intulisse memoravimus, expugnatis Locris, Crotonienses, vix vires longo otio ex prioris belli clade resumentes, aggreditur; qui fortius cum paucis tanto exercitui ejus, quam antea cum tot millibus Locrensum paucitati restiterunt. Tantum virtutis paupertas adversus insolentes divitias habet, tantoque insperata interdum sperata victoria certior est. Sed Dionysium gerentem bellum legati Gallorum, ^{A. C.} qui ⁵ ante menses Romam incenderant, societatem amici- ^{388.} tiāque petentes adeunt: *Genterū suam inter hostes ejus positam esse, magnoque usui ei futuram, vel in acie belanti, vel de tergo intentis in prælium hostibus, affirmant.* Grata legatio Dionysio fuit. Ita pacta societate, ⁶ & auxiliis Gallorum auctus, bellum velut ex integro restaurat. His autem Gallis causa in Italiam veniendi, sedesque novas querendi, intestina discordia & assiduæ domi dissensiones fuere; quarum tædio, cum in Italiam venissent, sedibus Tuscos expulerunt; & Mediolanum, ⁷ Comum, Brixiam, Veronam, ⁸ Bergomum, Tridentum, ⁹ Vicentiam considerunt.

¹ Sic MSS. aliquot. Alii, *sodalitii jure*, T. Faber autem credit verbum aliquod hic excidisse, & hoc modo legendum, *sodalitii jure V E L U T sacramento quodam nensi*. At Scheff. persuasum habet *jure esse glossam sequentis sacramento*, ac circa delendum. *Sacramentum enim sodalitii*, ut apud Vegetum & alios, *sacramentum militiae*.

² Jo. Saresb. VII. 4. hunc locum ci- tans pro exercerent habet *agerent*.

³ Annos X. legendum vult Simofaius Chrōn. A. M. 3506. ⁴ Vide supra

c. I. ⁵ Sic MSS. Pro quo Voss *autem* mansem. At Scheff. adiceret *aliquis vel paucos*, sive potius legeret *menses sex*, cum in nonnullis MSS. scribatur *mes-* ⁶ *sei*. ⁷ Hac ita correxere, cum in MSS. legeretur: *bellum velut ex integro reliquis restauratis autem*. Quod non frustra est. Ita enim emendandum erat: *auxiliis Gallorum auctus belli, velut ex integro, reliquis restauras*. *Iis autem* &c. Voss. ⁸ Cumum B. Cornum in Jo. Saresb. I. VI. c. 17. ⁹ Al. Vergamum. ¹⁰ Vincentiam B. Vicetiam Tacit. Plin. &c.

diderunt. Tusci quoque, duce Rhæto, avitis sedibus amis-
sis, Alpes occupavere; & ex nomine ducis ¹gentes Rhæ-
torum condiderunt. Sed Dionysium in Siciliam adven-
tus Carthaginensium revocavit: qui, reparato exercitu,
bellum, quod ²lue" deseruerant, auctis viribus repetebant.

^{A. C.} Dux belli Hanno Carthaginensis erat; cuius inimicus
^{383.} ³Suniatus, potentissimus ea tempestate Pœnorum, cum
odio ejus Græcis literis Dionysio adventum exercitus &
segnitatem ⁴ducis familiariter prænuntiasset, comprehensis
epistolis, proditionis damnatur; facto senatusconsulto,
*Ne quis postea Carthaginensis, aut literis Græcis, aut
sermoni studeret; ne aut loqui cum hoste, aut scribere sine
interprete posset.* Nec multo post Dionysius, quem paulo
^{A. C.} ante non Sicilia, ⁵non Italia" capiebat, affiduis belli cer-
^{368.} taminibus vietus fractusque, insidiis ad postremum suorum
interficitur.

L I B R A X X I .

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

¹ Dionysii junioris artes tyrannicæ describuntur.

² Ejusdem luxuria, crudelitas, dolis, exsilio, tyrannis in Locrenses.

³ Callido commento Locrenses spoliat & obtruncat, ac Syracusam per proditum recipit.

⁴ Hannonis, tyrrnidem Carthagini occupare tentantis, tragedia.

⁵ Dionysius junior, Sicilia ejectus, Corintbi moratur.

⁶ Hamilcarem, cognomine Rhodanum, Alexandri consilia speculatum, ingrati Carthaginenses interficiunt.

^{A. C.} **E**XSTINCTO in Sicilia Dionysio tyranno, in lo-
^{368.} cum ejus milites maximum natu ex filiis ejus, nomine
Dionysium, suffecere; & naturæ jus secuti, & quod fir-
mius futurum esse regnum, si penes unum remansisset,
quam si portionibus inter plures filios divideretur, arbit-
rabantur. Sed Dionysius, inter initia regni, avunculos
fratrum suorum, veluti amulos imperii sui, hortatores

¹ Gentem B. ² Deest C. ³ Suniatus B. ⁴ Regis C. ⁵ Desunt C. ⁶ Arbitrarentur B. C.

¹ Inter-

que puerorum ad divisionem regni, tollere gestiebat. Quare paulisper dissimulatum animum prius ad favorem popularium conciliandum intendit; excusatus facturus quod statuerat, si probatus ante omnibus foret. Igitur nexorum tria millia è carcere dimittit, tributa populo per triennium remittit; &, quibuscumque delinquentis potest, animos omnium sollicitat. Tunc ad destinatum facinus conversus, non cognatos tantum fratrum, sed etiam ipsos interficit: ut quibus consortium regni debebat, ne spiritus quidem ² consortium relinqueret, tyrannidem in suos priusquam in exteris auspicatus.

II. Sublati deinde æmulis, in segnitem lapsus, sagittam corporis ex nimia luxuria, oculorumque valetudinem contraxit; adeo ut non solem, non pulverem, non denique splendorem ferre lucis ipsius posset. Propter quæ dum contemni se putat, sævitia graffatur; nec, ⁴ ut patet, ⁵ carcerem nexit, sed cædibus civitatem replet. Ob quæ non contemptior omnibus, quam invisiō fuit. Itaque cum bellum adversus eum Syracusani decrevissent, diu dubitavit, ⁶ imperium deponeret, an bello resisteret. Sed à militibus prædam & urbis direptionem sperantibus ^{A. C.} descendere in prælium cogitur. Viètus, cum iterato non ^{357.} felicius fortunam tentasset, legatos ad Syracusanos mittit, spondens *se depositurum tyrannidem, si mitterent ad eum, quibuscum sibi de pace conveniret.* In quam rem missos primores in carcere retinet, atque ita incautis omnibus, nec quicquam hostile metuentibus, exercitum ad defendam civitatem mittit. Fit igitur in ipsa urbe anceps ^{A. C.} prælium; in quo, oppidanis multitudine superantibus, ^{356.} Dionysius pellitur: qui cum obsidionem arcis timeret, cum omni regio apparatu in Italiam profugit tacitus. Exsul à Locrensisibus sociis exceptus, velut ⁷ jure regnaret, arcem occupat; solitamque sibi sævitiam exercet. Conjuges principum

¹ Interfecit C. ² Viris doctis minime possum assentiri, qui contendunt *non consortium expuncto legendum esse spiritum.* Consortium est cohereditas. *Consortes* sunt coheredes. Hoc igitur dixit Justinus, qui debeant esse cum eo heredes regni, illos ne communis hujus vita usura secum frui patiebatur: seu, qui cum illo debe-

bant regnare, eos ne secum quidem vivere sinebat. ³ In nonnullis prius desiderazur. ⁴ Verba *us pater reliquis fecernenda commariibus.* debent enim intelligi de Dionysii hujus patre, id est Diocaylio seniore. Scheff. ⁵ Carcerem modo *nexit* B. ⁶ An imp. B. ⁷ Hoc jure Scheffero suspectum, malique

vulnus ubique regnaret.

¹ Trahi

cipum ad stuprum¹ rapi jubebat; virgines ante nuptias abducebat, stupratisque² sponsis reddebat; locupletissimos quosque aut civitate pellebat, aut occidi³ imperabat, bonaque eorum invadebat.

A. C. III. Dein cum rapina occasio deesset, universam civitatem callido commento circumvenit. Cum Rheginorum tyranni⁴ Leophronis bello Locrenses premerentur, voverant, si victores forent,⁵ ut die festo Veneris virgines suas proflituerent. Quo voto intermisso, cum adversa bella cum Lucanis gererent, in concionem eos Dionysius vocat: hortatur, ut uxores filiasque suas in templum Veneris quam possint ornatissimas mittant: ex quibus sorte ducet⁶ centum, voto publico fungantur; religionisque gratia, uno stent in luponari mense, omnibus ante⁶ juratis viris, ne quis ullam attaminet. Quae res ne virginibus, voto civitatem solventibus, fraudi esset, decretum facerent: Ne qua virgo nuberet, priusquam illæ⁷ maritis traderentur. Probato confilio, quo & superstitioni & pudicitiae virginum consulebatur, certatim omnes feminæ impensis exornatae in templum Veneris conveniunt: quas omnes Dionysius immisus militibus spoliat, ornamentaque matronarum in prædam suam vertit. Quarundam viros dictiores interficit, quasdam ad prodendas virorum pecunias torquet. Cum his artibus per annos sex regnasset, conspi- a. c. ratione Locrorum civitate pulsus in Siciliam reddit. Ibi

346. Syracusas securis omnibus, post longam intercapelinem pacis, per proditionem⁸ recepit.

IV. Dum hæc in Sicilia geruntur, interim in Africa princeps Carthaginensium Hanno opes suas, quibus vires reipubl. superabat, ad occupandam dominationem intendit, regnumque invadere, imperfecto senatu, conatus est. Cui sceleri solennem nuptiarum diem filiæ suæ legit,⁹ ut religione votorum nefanda commenta facilius tegerentur. Itaque plebi epulas in publicis porticibus, senatum in domo sua parat, ut, poculis veneno imperfectis, secretius senatum & sine arbitris interficeret, orbamque rem publ.

¹ Trab. C. ² Sponsis B. C. & alii quod. ⁶ Jurantibus B. ⁷ Al. maribus nonnulli MSS. ³ Jubebas C. ⁴ Ejus & marisis. ⁸ Recipit B. ⁹ Quæ religionem minuit Dionys. Halicarnas. in Ex- ne votorum nefanda committeret, & necptis Valeianis. Leophroni C. ⁵ Pro fonda commenta B.

publ. facilius invaderet. Qua re magistratibus per ministros¹ prodita, scelus declinatum, non vindicatum est, ne in viro tam potenti plus negotii faceret res cognita, quam cogitata. Contenti itaque cohibusse, decreto modum nuptiarum sumptibus statuunt; idque observari non ab uno, sed ab universis jubent,² ne persona designata, sed vita correcta viderentur. Hoc consilio præventus³ iterum servitia concitat, statutaque rursus cædium die, cum denuo se proditum videret, timens judicium, munitum quoddam castellum cum viginti millibus servorum armatis occupat. Ibi dum Afros regemque Maurorum concitat, capit, virgisque cæsus, effolis oculis, & manibus cruribusque fractis, velut à singulis membris poenæ exigerentur, in conspectu populi occiditur; corpus verberibus lacrum in⁴ cruce figitur. Filii quoque, cognatiisque omnes, A. C. etiam innoxii, suppicio traduntur, ne quisquam aut ad imitandum scelus, aut ad mortem ulciscendam, ex tam nefaria domo supereret.

V. Interea Dionysius Syracusis receptus, cum gravior crudeliorque indies civitati eslet, iterata conspiratione obfidetur. Tunc deposito imperio, arcem Syracusanis cum exercitu⁵ tradit; receptoque privato instrumento, Corinthum in exsiliū proficiuntur.⁶ Ibi humillima quæque tutissima existimans in sordidissimum vitæ genus descendit: non contentus in publico vagari, sed potare; nec conspici in popinis, lupanaribusque, sed totis diebus desidere; cum perditissimo quoque de minimis rebus disceptare,⁷ pannosus & squalidus incedere,⁸ risum libentius præbere, quam captare⁹; in macello¹⁰ perficere; quod emere non poterat, oculis devorare; apud ædiles adversus lenones¹¹ jurgari; omniaque¹² ista facere, ut contemnendus magis, quam metuendus videretur. Novissime, ¹³ ludimagrifrum professus, pueros in trivio docebat, ut aut à timen-

¹ Tradita C. ² Juncte, nonnullique alii editi libri: ne persona designata, non vita correcta viderentur. Inde malit Grav. ne persona designata, sed vita correcta vid. Scheff. autem non putat necesse, ut pro nos substituatur sed; quam ob causam sic potius restituendum optat, ut videretur designata persona, as

non viderentur corrupta vita. ³ In hoc vocabulo vitium latere monuit Scheff. ⁴ Al. crucem, ⁵ Al. tradidit. ⁶ Ubi B. ⁷ Sic MSS. nostri. Alii, pannosus que & squal. ⁸ Desunt B. ⁹ Perficere B. ¹⁰ Jurgare B. C. MSS. Bongars. & Modii. ¹¹ Sic quid MSS. & Ju. Alii ita. ¹² Ludimagrifrum B. ¹³ Freinsh.

timentibus semper in publico videretur, aut à non timentibus facilius contemneretur. Nam licet tyrannicis vitiis semper abundaret; tamen simulatio hæc vitiorum non naturæ erat; magisque hæc arte, quam amissio regali pudore faciebat, expertus quam invisa tyrannorum forent etiam sine opibus nomina. Laborabat itaque invidiam præteriorum contemptu præsentium demere; neque honesta, sed tuta consilia circumspiciebat. Inter has tamen dissimulationum artes insimulatus est affectatæ tyrannidis; nec aliter quam dum contemnitur liberatus est.

VI. Inter hæc Carthaginenses tanto successo rerum ALEXANDRI MAGNI exterriti, verentes ne Perſico regno & Africam vellet adjungere, mittunt ad speculandos ejus animos Hamilcarem, cognomento ² Rhodanum, virum solertia

^{A. C.} facundiaque præter cæteros insignem. Augebant enim metum & Tyrus urbs, auctor originis suæ, capta; & Alexandria æmula Carthaginis, in terminis Africæ & Ægypti condita; & felicitas regis, apud quem nec cupiditas, nec fortuna ullo modo terminabantur. Igitur Hamilcar, per

^{332.} Parmenionem aditu regis obtento, profugisse se ad re-

^{330.} gem expulsum patria fingit, militemque se expeditionis offert. Atque ita consiliis ejus exploratis, in tabellis ligneis, vacua desuper cera inducta, civibus suis omnia prescribebat. Sed Carthaginenses post mortem regis reversum in patriam, quasi urbem regi venditasset, non ingrato tantum, verum etiam ³ invido & crudeli animo, necaverunt.

L I B E R XXII.

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

¹ Agathoclis Sicilie tyranni pueritia, adolescentia, misera conditio, felicitas bellica, nova dignitas, perfidia, crudelitas, tyrannis.

² Carthaginenses in Hamilcarem proditorem tacita suffragia ferunt.

³ Bella Agathoclis.

⁴ Syracusis à Carthaginensibus obsecisis, Agathocles audaci consilio bellum in Africam infert.

⁵ Exposito

¹ Freinsh: natura mavult. ² Rho. Rhodanum. ³ Sic Ju. Alii omittunt Rhodanum B. Quid MSS. Rhodanum: alii invido.
Rhodenem. Frontinus Strat. l. 2, 3.

¹ Deest

- 5 *Exposito in litore Africæ exercitu gravi oratione suis ad pugnam accendit.*
 6 *Discussa superstitionis nebula, & navibus incensis Carthaginenses prælio superat, & urbes nobilissimas recipit.*
 7 *Siciliam Carthaginenses relinquere coguntur, & infelicitatem cum Agathocle pugnant in Africa. Fatum acerbum Aphelias & Bomilcaris.*
 8 *Agathocles totius Siciliae imperium occupat: in Africam reversus infeliciter pugnat: castra deserit: unde militum defecatio. Filiorum Agathocles mors cruenta; & Agathocles pax inita cum Carthaginensibus.*

I. **A GATHOCLES**, Siciliæ tyrannus, qui magnitudinem prioris Dionysii succedit, ad regni majestatem ex humili & sordido genere pervenit. Quippe in Sicilia "patre" figulo natus, non honestiore pueritiam, quam principia originis habuit. Siquidem forma & corporis pulcritudine egregius diu vitam stupri patientia exhibuit. Annos deinde pubertatis egressus libidinem à viris ad feminas transtulit. Post hæc apud utrumque sexum famosus vitam latrociniis mutavit. Interjecto tempore, cum Syracusas concessisset, adscitusque in civitatem inter incolas esset, diu sine fide fuit: quoniam nec in fortunis quod amitteret, nec in verecundia quod inquinaret, habere videbatur: in summa gregariam militiam fortitus, non minus tunc seditionis, quam antea turpi vita, in omne facinus promptissimus erat. Nam & manu strenuus & in concionibus perfacundus habebatur. Brevi itaque centurio ac deinceps tribunus militum factus est. Primo bello adversus ³ Aethnæ magna experimenta ⁴ sui Syracusanis dedit. Sequenti Campanorum, tantam de se spem omnibus fecit, ut in locum demortui ducis ⁵ Damasconis sufficeretur. Cujus uxorem adulterio cognitam post mortem viri in matrimonium recepit. Nec contentus quod ex inope repente dives factus esset, piraticam adversus patriam exercuit. Saluti ei fuit, quod socii capti tortuque de illo negaverunt. Bis occupare imperium Syracusanum voluit: bis in exsilium actus est.

II. **A Mur-**

¹ Deest. ² Sic Ju. hoc est af- sumptus. Alii, accitusque male, ³ MSS. nonnulli Aethnæas. In vet. quad. ed. (quam Lugdunensem esse suspicatur Net.) Aethnæas scribitur. Pro quo malit Ennes, aut Ennenes. In 8. est Achæas. ⁴ Absunt usque ad locum ⁵ quibusd. optimis libriss. Abique vero iis manca effet otatio. Suspecta tamen sunt Bengaricus. ⁶ Diodorus est Aethnæas. ⁷ Agathocles.

A. C. II. A Murgantinis, apud quos exsulabat, odio Syracus. A. C. sanorum, primo prætor, mox dux creatur. In eo bello & 314 urbem Leontinorum capit, & patriam suam Syracusas ob- fidere cœpit: ad cuius auxilium Hamilcar, dux Pœnorum, imploratus, depositis hostilibus odiis, præsidia militum mittit. Ita uno eodemque tempore Syracusæ, & ab hoste, civili amore defensæ; & à cive, hostili odio im- pugnatæ sunt. Sed Agathocles, cum videret fortius defendi urbem quam oppugnari, precibus per internuntios Ha- milcarem exorat, ut inter se & Syracusanos pacis arbitria suscipiat, peculiaria in ipsum officia sua repromittens. Qua spe impletus Hamilcar societatem cum eo metu potentiæ ejus jungit: ut quantum virium Agathocli adver- sus Syracusanos dedisset, tantum ipse ad incrementa do- mesticæ potentiae reciperaret. Igitur non pax tantum 314¹ Agathocli conciliatur, verum etiam prætor Syracusis constituitur. Tunc Hamilcar² expositis ignibus Cereris tactisque in obsequia Pœnorum jurat. Deinde acceptis ab eo quinque millibus Afrorum, potentissimos quoque ex principibus³ interficit: atque ita veluti reip. statum⁴ for- maturus populum in theatrum ad concionem vocari ju- bet, contracto in⁵ gymnasio senatu quasi quædam prius ordinaturus. Sic compositis rebus, immisso militibus po- pulum obsidet, senatum trucidat: cuius peracta cæde, ex plebe quoque locupletissimos & promptissimos inter- ficit.

III. His ita gestis, militem legit, exercitumque conscribit; quo instructus finitimas civitates nihil hostile metuentes ex improviso aggreditur. Pœnorum quoque socios, permittente Hamilcare,⁶ foede vexat: propter quod querelas Carthaginem socii non tam de Agathocle, quam de Hamil-

¹ Agathocli cum civibus conciliatur C. 2 Sebius corrigit Cereris ignibus, quod probat & firmat Gronov. IV. Observ. 4. Probarunt hanc emendationem postea quoque viri doctissimi Vorstius & Tanaq. Faber. Sed Nic. Heinrichius, vir & amicus summus putat, hic gravius librariorum crimen latere, tœdeque interpolatum esse hunc locum, qui sic possit restituiri, si scribamus: Tunc Hamilcaris aris rex positis

insigni ceremonia tandemque in obsequia Pœnorum jurat. Aris hic excidisse vidit & Scheff. Mihi non videtur nimis longe à libris omnibus esse discedendum. Quod fieri si legeris: Tunc Hamilcaris aris positis, & ignibus Cereris, tandemque in obsequia Pœnorum jurat. Grav. 3 Interfecit B. 4 Firmaturus B. 5 Gymnasium leg. Faber. 6 Fadis injuriu vex. N. Fadis injurisi vex. Ju.

Hamilcare, detulerunt: *bunc ut dominum & tyrannum, illum ut proditorem arguentes, à quo infestissimo hosti, fortunæ sociorum, interposita pactione, donatae sint: sicut*¹ *ab initio*" *Syracusæ in pignus societatis sint traditæ, urbs semper Pœnæ infesta & de imperio Siciliæ Carthaginis emula: nunc insuper civitates sociorum eidem titulo pacis*² *addictas. Denuntiare igitur se, bæc brevi ad ipsos redundatura, ac propediem sensuros, quantum malum non Siciliæ magis, quam ipsi Africæ attulerint. His querelis senatus in Hamilcarem accenditur. Sed quoniam in imperio effet, tacita de eo suffragia tulerunt, & sententias priusquam recitarentur, in urnam conjectas ob-signari iusserunt; dum alter Hamilcar, Gisgonis filius,³ à Sicilia reverteretur. Sed hæc callida commenta Pœnorum, & sententias⁴ inauditas mors Hamilcaris prævenit, liberatusque est fati munere, quem sui per injuriam cives inauditum damnaverant. Quæ res Agathocli adversus Pœnos occasionem movendi belli dedit. Prima igitur illi cum Hamilcare, Gisgonis filio, prælii congregatio fuit; à quo vi-*^{A. C.} *ctus majori⁵ mole⁶ reparaturus bellum Syracusas concessit.*^{311.} *Sed secundi certaminis eadem fortuna quæ & prioris fuit.*

IV. ¹ Cum igitur victores Pœni Syracusas obsidione cinxissent, Agathoclesque se nec viribus parem, neque ad obsidionem terendam instrūctum videret; super hæc ^{A. C.} sociis crudelitate ejus offensis desertus effet, statuit bellum in Africam transferre: mira prorsus audacia, ut quibus in solo urbis suæ par non erat, eorum urbi bellum inferret; & qui sua⁸ tueri non poterat, impugnaret aliena; vietusque victoribus insultaret. Hujus consilii non minus admirabile silentium, quam commentum fuit, populo hoc solum professus invenisse se viatoria viam, animos illi tantum in brevem obſidionis patientiam firma-

rent:

¹ Desunt C. ² Addita fin B. ³ In Siciliam leg. Freinsh. ⁴ Quid. MSS. inaudita, unus audita. Unde Scheff. arbitratur genuinam lectionem esse, & sententias inauditas audita mors Hamilcaris prævenit. Faber autem sic restituendum hunc locum censet, ut voces istæ, & sententias, inaudita, deleantur, aut ita periodum concipiendum, com-

menta Pœnorum, haud ita multo post mort., &c. ⁵ Dolo C. ⁶ Paratus B. ⁷ Sic optime Ju. In vulg. Cum igitur victores Pœni Syracusas obsidione cinxissent, Agathocles cum se neque viribus parem. Ubi cum infice & male repetitur, ut ex plerisque cod. MSS. patet, in quibus vel Agathoclesque se, vel Agathocles quod se. ⁸ Al. st. tuere.

rent: ¹ vel si cui status præsentis fortune displiceret, dare se ² ei discedendi ³ liberam" potestatem. Cum mille sexcenti discessissent, cæteros ad obsidionis ⁴ necessitatem frumento & stipendio instruit: quinquaginta tantum secum talenta ad præsentem usum ⁵ aufert, cætera ex hoste melius, quam ex sociis paratus. Omnes deinde servos, militaris ætatis, libertate donatos, sacramento ⁶ adegit, eosque ⁷ & majorem partem ferme militum navibus imponit: ratus, exæquata utriusque ordinis conditione, mutuam inter eos virtutis æmulationem futuram. Cæteros omnes ad tutelam patriæ ⁸ reliquit.

A. C. V. Septimo igitur imperii anno, comitibus duobus ad ultis filius, ⁹ Archagatho & Heraclida, nullo militum sciente quo veheretur, cursum in Africam dirigit. Cum omnes aut in Italiam ¹⁰ præ datum se, aut in Sardiniam ituros crederent, tum primum, posito in Africæ litore exercitu, consilium suum omnibus aperit. Quo in loco Syracusæ positæ sint, ostendit: quibus aliud nullum auxiliū supereffet, quam ut hostibus faciant, quæ ipsi patiantur. Quippe aliter domi, aliter foris bella tractari. Domi ea sola auxilia esse, quæ patriæ vires subministrent: foris hostem etiam suis viribus vinci, deficientibus sociis, & odio diuturni imperii extera auxilia circumspicientibus. Huc accedere, quod urbes, castellaque Africæ non muris ¹¹ cinctæ, non in montibus positæ sint, sed in planis campis, sine ulla munimentis jaceant: quas omnes metu excidii facile ad belli societatem perlici posse. Majus igitur Carthaginensibus ab ipsa Africa, quam ex Sicilia exarserum bellum, coituraque auxilia omnium adversus unam urbem, nomine quam opibus ampliorem, & quas non attulerit vires, inde sumpturum. Nec in repentina Pœnorum metu modicum momentum victoriae fore, qui tanta audacia hostium percussi trepidaturi sint. Accesura & villarum incendia, castellorum urbiumque contumacium directionem, tum ipsius Carthaginis obsidionem. Quibus omnibus non sibi tantum in altos, sed & aliis in se sentient

¹ Vel eis si status B. ² Eis B. ³ De- ⁹ Arditigoto B. ¹⁰ Præ datum se pri-
est C. ⁴ Al. necessitate. ⁵ Transfert-
mum, aut in Sardiniam ituros crederent,
C. ⁶ Adiçio B. ⁷ Ex maiore parte C. ¹¹ MSS. aliquor cincta &
& MSS. alii plures. ⁸ Relinqut B. posita.

¶ Terminat

ent patere bella. His non solum Pœnos vinci, sed & Siciliam liberari posse. Nec enim moraturos in ejus obſidione hostes, cum sua urgeantur. Nusquam igitur alibi facilius bellum, sed nec prædam uberiorē inveniri posse. Nam capta Carthaginē, omnem Africam Siciliamque præmium victorum fore. Gloriam certe tam honestæ militiæ tantam in omne ævum futuram, ut ¹ terminari nullo tempore oblivione possit. ² Ut dicatur eos solos mortalium esse, qui bella, quæ domi ferre non poterant, ad hostes transtulerint, ³ victique victores inseculi sint, & obſſores urbis suæ obfederint. Omnibus igitur forti ac latto animo bellum incundum, quo nullum aliud possit aut præmium victoribus uberioris, aut victis monumentum illuſtrius dare.

VI. His quidem adhortationibus animi militum erigebantur: sed terrebat eos portenti ⁴ religio, quod navingantibus eis sol defecerat. Cujus rei rationem non minore cura rex quam belli reddebat, affirmans, *Si prius quam proficiſcerentur ⁵ factum effet, crediturū adverſum ⁶ profecturos prodigium esse; nunc quia egressis acciderit, illis ad quos eatur portendere. Porro defectus ⁷ naturalium ſiderum ſemper præſentem rerum ſtatū mutare; ⁸ certumque effe florentibus Carthaginienſium ⁹ opibus, adverſisque rebus ſuis commutationem significari.* Sic confolatus militibus, universas naves conſentiente exercitu incendi jubet, ut omnes ſcirent, auxilio fugæ adempto, aut vincendum, aut moriendum effe. Deinde cum omnia, quaenque ingredenterur, ¹⁰ proſternerent, villas castellaque incenderent, obvius eis fuit cum xxx millibus ¹¹ Pœnorum Hanno: sed prælio commiſſo, duo de Siculis, tria ¹² millia de Pœniſcum ipſo duce cecidere. Hac victoria & Siculorum animi eriguntur, & Pœnorū franguntur. ¹³ A. C. gathocles victis hominibus urbes castellaque expugnat, ¹⁴ prædas ingentes agit, hostium multa millia trucidat. Caſtra deinde ¹⁵ in quinto lapide à Carthaginē ſtatiuit, ut

damna

¹ Terminari obliuione effe obliuione perire. ² Scheff. & Faber malint & dic. ³ Ulroque vidi. ⁴ Professuris malit Grav. ⁵ Naturales legit Faber. ⁶ Certumque ſe effe B. Faber legit, certum itaque effe. ⁷ Opibus & laboribus, adverſisque reb. B. Ju. ⁸ Grav. ſcribit protererent. ⁹ Paganorum B. C. ¹⁰ Sic plerique MSS. & edd. vett. Alii omit- tunt

damna carissimarum rerum, vastitatemque agrorum & incendia villarum, de muris ipsius urbis specularentur. Interea ingens tota Africa deleti Pœnorum exercitus fama, occupatarumque urbium, divulgatur. Stupor itaque omnes & admiratio incessit, unde tanto imperio tam subitum bellum, præsertim ab hoste jam victo. admiratio deinde paulatim in contemptum Pœnorum vertitur. Nec multo post, non Afri tantum, verum etiam ¹ urbes nobilissime novitatem securæ, ad Agathoclem defecere; frumentaque & stipendio victorem instruxere.

VII. His Pœnorum malis etiam deletus in Sicilia cum imperatore exercitus, velut quidam ærumnarum cumulus accessit. Nam post profecitionem à Sicilia Agathoclis, in obsidione Syracusarum Pœni segniores redditi, ab ² Antandro, fratre regis Agathoclis, occidione cœsi nuntiabantur. Itaque cum domi forisque eadem fortuna Carthaginensis effet, jam non tributariz tantum ab his urbes, verum etiam socii reges deficiebant, amicitarum jura non fide, sed successu ponderantes. Erat inter cœteros rex

A. C. Cyrenarum ³ Ophellas, qui spe improba regnum totius Africæ amplexus societatem cum Agathocle per legatos junxerat, pactusque cum eo fuerat, ut Sicilie illi, sibi Africæ imperium, viatis Carthaginensibus, cederet. Itaque cum ad belli societatem cum ingenti exercitu ipse ve-

A. C. nisset, Agathocles blando alloquio & humili adulacione, ^{308.} cum saepius simul coenassent, adoptatusque filius ejus ab Ophella effet, incautum interficit: occupatoque exercitu ejus, iterato Carthaginenses omnibus viribus bellum cientes, magno utriusque exercitus sanguine, gravi pœlio superat. Hoc certaminis discriminé tanta desperatio illata Pœnis est, ut nisi in exercitu Agathoclis orta feditio fuisset, transiturus ad eum ⁴ Bomilcar, rex Pœnorum, cum exercitu fuerit. Ob quam noxam in medio foro à Pœnis

^{307.} patibulo suffixus est: ut idem locus monumentum superliciorum tunt in; perperam. Vide Gronov. l.l. & cupidz novitatis, si forte mutare c. 3. de Pecun. vet. At Scheff. innuit in uno MS. legi in quintum; quod rectius opinatur. ¹ Urbes sibiæaria nobilissima Ju. probante Gravio. Nec adveratur Scheff. nisi quod pro nobiliss. rescriberet mobilissima. Qui nempe fuerunt tributariz, ideo valde mobiles & cupide novitatis, si forte mutare conditionem suam possent. ² Ausando C. Andron. Orosius. mendose. ³ Sic appellat Diodor. (l. XX. 41.) ut & Trogi Prologus; rectius Ophelias au-diret, quemadmodum legunt Plut. in Demet. & Pausan. in Corinth. Impressi passim habent Aphellas. ⁴ Bomilcar B. i. Hoc

pliorum ejus effet, qui ante fuerat ornamentum honorum. Sed Bomilcar magno animo crudelitatem civium tulit; adeo ut de summa cruce, veluti de tribunali, in Pœnorum sceleris concionaretur: objectans illis, nunc *Hannonen falsa affectati regni invidia circumventum*; nunc *Gisgonis innocentis exsuum*; nunc in Hamilcarem patrum suum tacita suffragia, quod Agathoclem socium illis facere, quam hostem maluerit. Hæc cum in maxima populi concione vociferatus esset, expiravit.

VIII. Interea Agathocles¹ profligatis in Africa rebus, tradito Archagatho filio exercitu, in Siciliam recurrit: nihil actum in Africa existimans, si amplius Syracuse obliterentur. Nam post occisum Hamilcarem, Gisgonis filium, novus eo à Pœnis missus exercitus fuerat. Statim igitur primo adventu ejus, omnes Siciliæ urbes, auditis rebus quas in Africa gesserat, certatum se ei tradunt: atque ita, pullis² Africam deinde reversus seditione militum excipitur. Nam stipendiorum solutio in adventum patris dilata à filio fuerat. Igitur ad concionem vocatos blandis verbis permulxit: *Stipendia illis non à se flagitanda esse, sed ab hoste querenda: communem victoriam, communem prædam futuram. Paulum modo amitterentur, dum belli³ reliquæ peraguntur; cum sciant, Carthaginem captam, spes omnium expleturam.* Sedato militari tumultu, interjectis diebus, ad castra hostium exercitum ducit; ibi inconsultius prælium committendo majorem partem exercitus perdidit. Cum itaque in castra fugisset,⁴ versamque in se invidiā temere commissi belli videret, primitamque offendam non depensi stipendiū metueret; concubia nocte solus à castris cum Archagatho filio profugit. Quod ubi milites cognovere, haud secus quam si ab hoste capti essent, trepidavere: *Bis se à rege suo in mediis hostibus relictos esse proclamantes; salutemque suam desertam ab eo esse, quorum ne sepultura quidem relinquenda fuerit.* Cum persequi regem vellent, à Numidis excepti in castra revertuntur: comprehenso tamē reductoque⁵ Archagatho,

¹ Hoc est rebus in Africa felicissimi regibus. ² Reliqua malit Scheff. ³ Hoc me gestis. Non est proinde ut cum esset malam existimationem, & qualiter Schefero legamus profligatis in Africa infamiam. ⁴ Deest C. ⁵ Regressus

chagatho, qui à patre noctis errore discesserat. Agathocles autem navibus, quibus ¹ revertus à Sicilia fuerat, cum custodibus earundem, Syracusas defertur. Exemplum ² Hagi-
tii singulare, rex exercitus sui desertor, filiorumque pa-
ter proditor. Interim in Africa post fugam regis, milites
paetione cum hostibus facta, interfectis Agathoclis ³ libe-
ris, Carthaginensibus se tradidere. Archagathus, cum oc-

A. C. cideretur ab ³ Arcesilao, ⁴ amico antea patris, rogavit eum,
^{307.} quidnam liberis ejus facturum Agathoclem putet, per quem
ipse liberis careat? Tunc respondit, satis habere se quod
superstites eos esse Agathoclis liberis sciat. Post hæc Pœni-
A. C. ad persequendum belli reliquias duces in Siciliam mile-
^{306.} runt, cum quibus Agathocles pacem æquis conditionibus
fecit.

L I B E R . XXIII.

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

- ¹ Agathocles transit in Italiam adversus Bruttios: quorum ori-
go & potentia paucis perstringitur.
- ² Agathocles vi morbi expugnatus revertitur in Siciliam: ubi
turbae domesticæ, quo uxorem & liberos Agathoclis in Æ-
gyptum pellunt. Agathoclis obitus.
- ³ Pyrrhi Epirotæ bella & res gestæ, cum in Sicilia, tum in
Italia.
- ⁴ Hieronius, Sicilia Printipis laudatissimi, dignitas & virtus.

A. C. **A**GATHOCLES, rex Siciliæ, pacificatus cum Car-
thaginensibus, partem civitatum à se fiducia viri-
um ⁵ dissidentium armis subegit. Dein quasi angustis insu-
læ terminis clauderetur, cuius imperii partem primis in-
A. C. crementis ne speraverat quidem, in Italiam transcendit:
^{305.} exemplum Dionysii secutus, qui multas civitates Italæ
A. C. subegerat. Primi igitur hostes illi Bruttii fuere, qui &
^{300.} fortissimi tum & opulentissimi videbantur, simul & ad in-
jurias vicinorum prompti. Nam multas civitates Græci
nominis Italia expulerant. auctores quoque suos Lucanos
bello vicerant, & pacem cum his æquis legibus fecerant.

Tanta

¹ Regressus Ju. ² Filiis B. ³ Al. rem scripturam fuisse amico ante pa-
Archesilao. ⁴ Impresi quidam, amico tri. Allii vero pro ante legunt autem.
Antipatri; quod argumento est veteri. ⁵ Al. dissidentem.

³ Allobantur.

Tanta feritas animorum erat, ut nec origini suæ parcerent. Namque Lucani iisdem legibus liberos suos, quibus & Spartani, instituere soliti erant. Quippe ab initio pueritatis in silvis inter pastores ¹ habebantur, sine ministerio servili, sine veste ² quam induerent, vel cui incubarent: ut à primis annis duritiae parcimoniamque, sine ullo usu urbis, assuescerent. Cibus his præda venatica; potus, aut lactis, aut fontium liquor erat. Sic ad labores bellicos indurabantur. Horum igitur ex numero quinquaginta primo ex agris finitimorum prædari soliti, confluente A. C. deinde multitudine, solicitati præda, cum plures facti es-^{336.} sent, infestas regiones reddebat. Itaque fatigatus quere-
lis socrorum Dionysius, Sicilæ tyrannus, sexcentos Afros ad compescendos eos miserat: quorum castellum prodi-
tum sibi per Bruttiā mulierem expugnaverunt; ibique
civitatem, concurrentibus ad opinionem novæ urbis pa-
storibus, statuerunt; Brutiosque se ex nomine mulieris
vocaverunt. Primum illis cum Lucanis, originis suæ au-
ctoribus, bellum fuit. ³ Qua victoria erecti, cum pacem
æquo jure fecissent, cæteros finitimos armis subegerunt;
tantisque opes brevi consecuti sunt, ut perniciosi etiam
regibus haberentur. Denique Alexander, rex Epiri, quum
in auxilium Græcarum civitatum cum magno exereitu in
Italianam venisset, cum omnibus copiis ab his deletus est.
Quare feritas eorum successu felicitatis incensa diu terri- A. C.
bilis finitimus fuit. Ad postremum imploratus Agathocles
spe ampliandi regni à Sicilia ⁴ in Italianam " trajecit.

II. Principio adventus ⁵ opinione ejus concusli, legatos A. C.
ad eum, societatem amicitiamque petentes, miserunt. Quos ^{330.}
Agathocles ad coenam invitatos, ne exercitum trajici vi-
derent, in posterum statuta his die, ⁶ consensa nave fru-
stratus est. Sed fraudis haud laetus eventus fuit; siquidem
reverti eum in Siciliam, interjectis paucis diebus, vis mor-
bi coëgit; quo toto corpore comprehensus, per omnes
nervos articulosque humore pestifero grassante, velut in-
testino singulorum ⁷ membrorum" bello impugnabatur. Ex
qua desperatione bellum inter filium nepotemque ejus,
regnum

¹ Alébantur Ju. ² Al. qua induerentur. ³ Scheff. malit quo, pro in quo, ut referatur ad bellum. ⁴ Desunt tunc membrorum;

regnum jam quasi mortui ¹ vindicantes, oritur; ² occisoque
A. C. filio regnum nepos occupavit. Igitur Agathocles, ³ cum
^{289.} morbi cura & ægritudo graviores essent, & inter se alterum alterius malo cresceret, desperatis rebus, uxorem suam ⁴ Texenam, genitosque ex ea duos parvulos, cum omni pecunia, & familia, regalique instrumento, quo præter illum nemo regum dittior fuit, navibus impositos Ægyptum, unde uxorem acceperat, remittit: timens ne prædonem regni sui hostem paterentur. Quamquam uxori diu, ne ab ægro divelleretur, deprecata est, ne ⁵ discessus suus adjungi nepotis parricidio posset; & tam eruente hæc deferruisse virum, quam ille impugnasse avum videatur: *Nubendo se non prosperæ tantum, sed omnis fortunæ inisse societatem: nec invitam periculo "spiritus" sui empturam, ut extremos viri spiritus exciperet;* ⁶ & exequiarum officium, in quod, profecta se, nemo sit successurus, obsequio debitæ pietatis impleret. Discedentes parvuli flebili usulatu amplexi patrem tenebant. Ex altera parte uxor maritum non amplius visura osculis fatigabat. Nec minus senis lacrymæ miserabiles erant. Flebant hi morientem patrem, ille exsules liberos: hi discessu suo solitudinem patris, ⁸ ægri senis; ille in spem regni suscepimus relinqui in egestate lugebat. Inter hæc regia omnis, afflentium fletibus tam crudelis discidii impleta, resonabat. Tandem finem lacrymis necessitas profectionis imposuit,
A. C. & mors regis proficiscentes filios insæcuta est. Dum hæc
^{289.} aguntur, Carthaginenses, cognitis quæ in Sicilia agebantur, occasionem totius insulæ occupandæ datam sibi exi-
A. C. tur, ^{286.} itimantes, magnis viribus eo trajiciunt, ⁹ multasque civitates subigunt".

A. C. III. Eo tempore & Pyrrhus adversus Romanos bellum
^{277.} gerebat: qui imploratus à ¹⁰ Siculis in auxilium, sicuti
"dictum est, cum Syracusas venisset, multasque civitates

¹ Sic Ju. Alii *vindicantibus*. ² Sic Ju. Alii omissunt que. ³ Freinlh. leg. cum morbo cura. Scheff. cum orbi cura. Grævio autem, si quid mutandum, videtur: cum moribus, cura & agritudo graviores essent. ⁴ Theonexam B. & unus aliis MS. Theonexam Bong. Theonexam Ju. Theonexam vel Theonexam Faber. ⁵ B. & MSS. plerique discessu

suo. Sed nihil hic movendum, ut moneret Græv. Sententia est ne discessus suus tam detestabilis esset & haberebatur ac parricidium nepotis. ⁶ Deest C. ⁷ MSS. plures, us exequiarum. ⁸ Scheff. notat comma post agri ponendum esse Ju. senis agri. ⁹ Defunt C. ¹⁰ Sicilia C. ¹¹ Vid. I. XVIII. c. 2.

subegisset, rex Siciliæ, sicut Epiri appellatur. Quarum rerum felicitate latus, Heleno filio Siciliæ, velut avitum, (nam suscepitus ex filia Agathoclis "regis" erat) Alexan-^{A. C.} dro autem Italæ regnum destinat. Post hæc, multa se-^{276.}
eunda prælia cum Carthaginensibus facit. Interjecto deinde tempore legati ab Italicis fociis venere nuntian-
tes, *Romanis resisti non posse, deditio nemque futuram, nisi subveniat.* Anxius tam ambiguo periculo, incertusque quid ageret, vel quibus primum subveniret, in utrumque pronus consultabat. Quippe instantibus hinc Carthaginensibus, inde Romanis, periculorum videbatur exerci-
tum in Italiam non tracicere, periculosius à Sicilia deducere: ne aut illi non lata ope, aut hi deserti amitterentur. In hoc æstu periculorum tutissimus portus consiliorum visus est, omnibus viribus ² decernere in Sicilia; & profi-
gatis Carthaginensibus, viætorem exercitum transponere in Italiam. Itaque conserto prælio, cum superior fuisset, quoniam tamen à Sicilia ³ abiret, pro victo fugere visus est: ac propterea socii ab eo defecerunt; & imperium Si-
ciliæ tam cito amisit, quam facile quæsierat. Sed nec in Italia meliore felicitate usus in Epirum revertitur. Admi-^{A. C.}
rabilis utriusque rei casus in exemplum fuit. Nam sicut ante secunda fortuna, rebus supra vota fluentibus, Italæ Siciliæque imperium, & tot de Romanis victorias ⁴ adstru-
xerat: ita nunc adveria, velut in ostentationem fragilitatis humanæ, destruens quæ cumulaverat, Siciliensi ruinæ ^{A. C.}
naufragium maris, & foedam adversus Romanos pugnam,^{275.} turpemque ab Italia discessum adjecit.

IV. Post profecionem à Sicilia Pyrrhi, magistratus ^{A. C.}
Hiero creatur: cuius tanta moderatio fuit, ut, consenti-
ente omnium civitatum favore, dux adversus Carthagi-
nenses primum, mox rex crearetur. Hujus futuræ maje-
statis ipsa infantis educatio quasi prænuntia fuit: quippe
genitus erat patre ⁵ Hierocle, nobili viro, cuius origo à
Gelone, antiquo Siciliæ tyranno, manabat: sed mater-
num illi genus sordidum, atque adeo ⁶ pudendum fuit.

¹ Deest B. ² Decertare C. ³ In MSS. est abire. ⁴ Suspicio lectionem veram esse abiurat. Scheff. ⁵ Attrahet plerique MSS. Unus fruxerit. ⁶ MSS. Hieroclyto. At Hierocle legen-

dum monuit Paul. Leopardus, Emen-
dation. l. XVII. c. 10. Nec aliter Pa-
finias. ⁶ MSS. perperam Gelo. ⁷ Sic
Ju Alii pubibundum.

Nam ex ancilla natus, ac propterea à patre, velut dehortamento generis, expositus fuerat. Sed parvulum & humanæ opis egentem, apes, congesto circa jacentem melle, multis diebus aluere. Ob quam rem responso aruspicum admonitus pater, qui regnum infanti portendi canebant, parvulum ¹ recolligit, omniq[ue] studio ad spem maiestatis, quæ promittebatur, instituit. Eadem in ludo, inter ² coæquales discenti, lupus tabulam in ³ turba puerorum ⁴ repente conspectus eripuit. Adolescenti quoque ⁵ prima bella ineunti aquila in clypeo, noctua in hasta confedit. Quod ostentum, & confilio cautum, & manu promptum, regemque futurum significabat. Denique adversus provocatores s[ecundu]m pugnavit, semperque victoriam reportavit. A Pyrrho rege multis militaribus donis donatus est. Pulcritudo ei corporis insignis, vires quoque ⁶ in homine admirabiles fuere; in alloquo blandus, in negotio justus, in imperio moderatus: prorsus ut nihil ei regium deesse, præter regnum, videtur.

L I B E R XXIV.

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

¹ Græcia civitates aliæ in alias assurgunt.

² Ptolemæi Macedonis in sororem Arsinœm conspiratio.

³ Incestuose Ptolemæi & Arsinœs nuptiæ tragicis casibus soluntur.

⁴ Gallorum, qui Ptolemæum vicerunt & interfecerunt, in Macedoniā irruptio.

⁵ Quo strategemate Ptolemæum aggressi sunt & oppresserint. Macedonum luctus & instauratio.

⁶ Alia Gallorum Brenno. Duce in Græciam expeditio, & despoliatione Delphici templi consilium. Hujus templi & oraculi descriptiones.

⁷ Brenni & aliorum consultatio de templi oppugnatione; & hortatio ad milites.

⁸ Oppugnatio irrita, & clades Gallici exercitus, Brenno interfecto.

D U M

¹ Colligit Ju. ² Al. aquos. ³ Al. ⁴ Scheff. suspicatur Justinum scripsisse, repente è conspectu eripuit. ⁵ Hic quoque Scheff. putas veram ls-

tionem esse, primo bella ineunte. ⁶ Octubram. mitterendæ forsan voces in homine, vel potius cum Fabro scribendum, ut in humine,

⁷ Chrononis

I. **D**UM hæc in Sicilia geruntur, interim in Græcia ^{A. C.} diffidentibus inter se bello Ptolemæo ¹ Cerauno & ^{280.} Antiocho ² & Antigono ³ regibus, omnes ferme Græciæ civitates, ducibus Spartanis, velut occasione data, ad spem libertatis erectæ, missis invicem legatis, per quos in societatis foedera alligarentur, in bellum prorumpunt: &, ne cum Antigono, sub cujus regno erant, bellum ce- pisse viderentur, socios ejus Ætolos aggrediuntur, causas belli prætendentes, quod consensu Græciæ sacratum Apol- lini ⁴ Cirræum campum per vim occupassent. Huic bello ducem diligunt ⁵ Arean, qui, adunato exercitu, ⁶ urbem sataque in his campus posita depopulatur: quæ auferri non poterant, incendit. Quod cum è montibus conspicati Æ- tolorum pastores essent, congregati ⁷ admodum quingen- ti, sparsos hostes, ignorantesque quanta manus esset, quo- niam conspectum illis metus & incendiorum fumus abs- tulerat, consecrantur; trucidatisque ⁸ admodum novem millibus, prædones in fugam verterunt. Reparantibus de- inde Spartanis bellum auxilium multæ civitates negave- runt, existimantes, dominationem eos, non libertatem Græciæ, querere. Interea inter reges bellum finitur: nam ^{A. C.} Ptolemæus, pulso Antigono, cum regnum ⁹ totius Mace- ^{280.} doniæ occupasset, pacem cum Antiocho facit, affinitatemque cum ¹⁰ Pyrrho, data ei in matrimonium filia sua, jun- git.

II. Exinde externo metu deposito, impium & facino- ^{A. C.} rosum animum ad domestica scelera convertit, infidiasque ^{280.} Arsinœ forori suæ instruit, quibus & filios ejus vita, & ipsam ¹¹ Cassandreæ urbis possessione privaret. Primus ei dolus fuit, simulato amore, ¹² fororis matrimonium pete- re. aliter enim ad fororis filios, quorum regnum occupa- verat, quam concordiaæ fraude, pervenire non poterat. Sed nota scelerata Ptolemæi voluntas forori erat. Itaque non credenti mandat, *velle se cum filiis ejus regni consortium jungere:*

¹ *Ceraunio* B. *Cerauni* C. ² De- fuit in quibusd. ³ *Cirrenum* C. ⁴ *Dye-* ⁵ Sic MSS. tres è Bongarsia- ⁶ *Desunt* C. ⁷ Hoc ⁸ *Deest* C. ⁹ *Pyrrho* rege, data B. C. ¹⁰ Junta semper *Cassandra* urbis, ¹¹ *Sororem in matrimonium* B.

¹ *Dionem*

jungere⁴, cum quibus non ideo se armis contendisse, quoniam eripere his regnum, sed quod id facere sui maneris vellit. In hoc mitteret arbitrum jurisjurandi; quo praesente upud deos patros, quibus vellat obsecrationibus, se obligaret. Incerta Arsinoë quid ageret: si mitteret, decipi perjurio: si non mitteret, provocare rabiem fraternalę crudelitatis timebat. Itaque plus liberis, quam sibi timens, quos matrimonio suo protecturam se arbitrabatur, mittit ex amicis suis¹ Chodionem: quo perducto in sanctissimum Jovis templum, veterrimae Macedonum religionis, Ptolemæus sumptis in² manus altaribus, contingens ipsa simulacra & pulvinaria deorum, inauditis ultimisque execrationibus adjurat, se sincera fide matrimonium sororis petere, nuncupaturumque se eam reginam, neque in contumeliam ejus se aliam uxorem, aliosve quam filios ejus liberos habiturum. Arsinoë postquam & spe impleta est & metu soluta, ipsa cum fratre colloquitur: cujus vultus & blandientes oculi, cum fidem non minorem, quam jurandum promitterent, reclamante³ Ptolemaeo filio fraudem subesse, in matrimonium fratris concedit.

A. C. III. Nuptiæ magno apparatu lætitiaque omnium celebrantur.

^{280.} Ad concionem quoque vocato exercitu, capiti sororis diadema imponit, reginamque eam appellat. Quo nomine in lætitiam effusa Arsinoë, quia quod morte Lysimachi prioris mariti amiserat, receperit; ultro virum in urbem suam Cassandream invitat, cuius urbis cupiditate fraus struebatur. Prægressa igitur virum, diem festum urbi in adventum ejus indicit: ⁴ domos, templa, cæteraque omnia exornari jubet; aras ⁵ ubique hostiasque disponi,

A. C. filios quoque suos, Lysimachum sexdecim annos natum,

^{280.} Philippum triennio minorem, utrumque forma insignem, coronatos occurrere⁶ jubet. Quos Ptolemæus ad celandam fraudem cupide & ultra modum veræ affectionis amplexus osculis diu fatigat. Ubi ad portam ventum est, occupari arcem jubet, pueros interfici. Qui cum ad matrem configissent, in gremio ejus inter ipsa oscula truci-

dantur,

¹ *Dianem* B. Ju. aliique nonnulli Impr. *Quodionem* in MSS. quibusd. ² *Manibus* B. C. ³ *Noenulli Lysimachum* reponunt; nullis codd. MSS. freti. Reclamat etiam Prologus. ⁴ *De more templo* MSS. Bongars. ⁵ *Utique N. C.* ⁶ *Inepte repetitum* videtur ex precedente *timematio Bern.*

¹ *Quid*

cidantur, proclamante Arsinoë, ¹ quod tantum nefas aut nubendo, aut post nuptias contraxisset. ² Pro filiis sæpe se percussoribus obtulit, frequenter corpore suo puerorum corpora amplexata protexit, vulneraque excipere, quæ liberis intendebantur, voluit. Ad postremum etiam spoliata funeribus filiorum, ⁴ scissa veste & crinibus ⁵ sparvis, cum duobus servulis ex urbe ⁶ protracta, Samothraciam in exfilium abiit: eo mserior, quod moti cum filiis ei non licuit. Sed nec Ptolemæo inulta scelera fuerunt. Quippe diis immortalibus ⁷ tot perjuria, & tam cruenta parricidia vindicantibus, brevi post à Gallis spoliatus regno, captusque vitam ferro, ut meruerat, amisit.

IV. Namque Galli, abundanti multitudine, cum eos non caperent terra quæ genuerant, trecenta millia hominum ad sedes novas querendas, velut ⁸ ver sacrum, miserunt. Ex his portio in Italia confedit, quæ & urbem Romanam captam incendit; & portio Illyricos sinus, ducibus avibus, (nam augurandi studio Galli præter cæteros ⁹ callent) per strages Barbarorum penetravit, & in Pannonia confedit: gens aspera, audax, bellicosa, quæ prima post Herculem, cui ea res virtutis admirationem & immortalitatis fidem dedit, Alpium ¹⁰ invicta juga & frigore intractabilia loca transcendit: ibi domitis Pannoniis per multos annos cum finitimis varia bella gesserunt. Hortante deinde successu, divisis agminibus, alii Græciam, alii Macedonia, omnia ferro ¹¹ proterentes, petivere. Tantus que terror Galici nominis erat, ut etiam reges non laceflii ultro pacem ingenti pecunia ¹² mercarentur. Solus rex Macedonie Ptolemæus adventum Gallorum intrepidus audivit, hisque cum paucis & incompositis, quasi bella non difficilius quam scelera patrarentur, parricidiorum furiis agitatus occurrit. Dardanorum quoque legationem viginti millia armatorum ¹³ in auxilium offerentem spre-
vit,

¹ Quid C. & MSS. Bongars. Pro pecore quod certo anni tempore, & qui-
quo Scheff. leg. qui. ² Scheff. malit. ³ Scheff. proximo, nasceretur, ut ex
ex pro. ⁴ Persecutoribus C. ⁵ Ex-
cissa C. & quid. MSS. Nonnulli, &
⁶ Paus Graev. ⁷ Projetta B.
⁷ MSS. quid. & tot perjuria. ⁸ Sicle-
gend. non ut alii velut peregrinatum
misserunt. Vide Petri Pithasi Thes. Crit.
L. c. 6 Ver sacrum proprio dictum de

pecore quod certo anni tempore, & qui-
dem vere proximo, nasceretur, ut ex
Festo v. Mamerini patet. ⁹ Bongars.
mallet clarent, Scheff. calent. ¹⁰ Pro
invicta, Faber invisa legendum sua-
det. ¹¹ MSS. nonnulli prosternentes.
¹² Faber scribit, ab illi mercarentur
¹³ Desunt C.

vit, addita insuper contumelia: *Actum de Macedonia* dicens, ¹ si cum totum Orientem soli domuerint, nunc in vindictam *finium Dardanis* egeant: milites se habere filios eorum, qui sub *Alexandro rege Stipendia*, toto orbe terrarum victores, fecerint. Quæ ubi Dardano regi nuntiata sunt, *inlytum illud Macedoniae regnum brevi, immaturi juvenis temeritate, casurum* dixit.

A. C. V. Igitur Galli, duce ² Belgio, ad tentandos Macedonum animos, legatos ad Ptolemæum mittunt, offerentes pacem, si emere velit: sed Ptolemæus inter suos belli metu pacem Gallos petere gloriatus est. Nec minus ferociter se legatis, quam inter amicos jactavit: *Alier se pacem datum negando, nisi principes suos obfides dederint, & arma tradiderint: non enim fidem se nisi inermibus habitu-*

A. C. rum. ³ Renuntiata legatione, riferè Galli, undique acclamantes, *brevi sensurum, sibi an illi consulentes pacem obtulerint*. Interjectis diebus, prœlrium conseritur, victique Macedones cæduntur. Ptolemæus multis vulneribus fauciis capit: caput ejus amputatum & lancea fixum tota acie ad terrorem hostium circumfertur. Paucos ex Macedonibus fuga servavit, cæteri aut capti, aut occisi. Hæc cum nuntiata per omnem Macedoniam essent, portæ urbium clauduntur, luctu omnia replentur: nunc orbitatem amissorum filiorum dolebant; nunc excidia urbium metuebant: nunc Alexandri Philippique regum suorum nomina, sicuti numina, in auxilium vocabant. *Sub illis se non solum tutos, verum etiam victores orbis terrarum existisse.* Ut tuerentur patriam suam, quam gloria rerum gestarum cælo proximam reddidissent; ut opem afflictis ferrent, quos furor & temeritas Ptolemæi regis perdidisset, orabant. Desperantibus omnibus, non votis agendum Sosthenes unus de Macedonum principibus ⁴ ratus, contracta

A. C. juventute, & Gallos victoria exultantes compescuit, & ²⁷⁹ Macedoniam ab hostile populatione defendit. Ob quæ virtutis beneficia multis nobilibus regnum Macedoniae afféctantibus ignobilis ipse præponitur; & cum rex ab exercitu appellatus esset, ipse non in regis, sed ducis nomen jurare milites compulit. In-

¹ Si qui totum Orientem sibi domuerint. ² Βελγιον Pausan. ³ Renuntiata legationem C. ⁴ Fatus malit Scheff,

³ Faber

VI. Interea Brennus, quo duce portio Gallorum in A. C.
Græciam se effuderat, audita victoria suorum, qui Belgio ^{279.}
duce Macedones vicerant, indignatus parta victoria op-
mam prædam & orientis spoliis onus tam ¹ facile re-
licitam esse, ipse adunatis cl. millibus peditum & xv milli-
bus equitum in Macedoniam irrumpit. Cum agros vil-
lasque popularetur, occurrit ei cum instructo exercitu
Macedonum Sosthenes: sed pauci à pluribus, trepidi à
valentibus facile vincuntur. Itaque cum vieti se Macedones
intra muros urbium condidissent, victor Brennus nemine
prohibente totius Macedonie agros deprædatur. Inde qua-
si terrena jām spolia sorderent, animum ad deorum im-
mortalium templa convertit, scurriliter jocatus, *locupletes
deos largiri hominibus oportere*. Statim igitur Delphos iter
² vertit, prædam religioni, aurum offendæ deorum immor-
talium præferens, *quos nullis opibus egere, ³ ut qui eas
largiri hominibus soleant*", affirmabat. Templum autem
Apollinis Delphis positum est in monte Parnasso, in rupe
undique impendente: ibi civitatem frequentia hominum
⁴ fecit, qui ⁵ admiratione majestatis undique concurrentes
in eo saxo confondere. Atque ita templum & civitatem
non muri, sed præcipitia, nec manu facta, sed naturalia
præsidia, defendunt: prorsus ut incertum sit, utrum mu-
nimentum loci, an majestas dei plus hic admirationis ha-
beat. Media saxi rupes in formam theatri recessit. Quam-
obrem & hominum clamor, & si quando accedit ⁶ tuba-
rum "sonus, personantibus & ⁷ respondentibus inter se
rupibus, multiplex audiri, ampliorque quam editur, re-
sonare solet. Quæ res majorem majestatis terrorem igna-
ris rei, & ⁸ admirationem stupentibus plerumque affert.
In hoc rupis anfractu, media ferme montis altitudine,
planicies exigua est, atque in ea profundum terræ ⁹ fora-
men", quod in oracula patet: ex quo frigidus spiritus, vi
quadam velut vento in sublime expulsus, mentes vatum
in vecordiam vertit; impletasque ¹⁰ deo, responsa consu-
lentibus

¹ Faber legit *facile quasdam esse*:
² Convertit C. ³ Hæc Schefflero à glo-
fatore intrusa ex superioribus viden-
tur. ⁴ Sic MSS. nostri & Ju. Alii
facit. ⁵ MSS. ad affirmationem maj. E-
go *admissione* reposui, auctoritate MS.

nostri B. Nec dissentit Ju. in qua ad
admissionem. ⁶ Deest C. ⁷ Resonan-
tibus C. ⁸ *Admissione* leg. Faber.
⁹ Deest in MSS. duobus Fuldenibus.
¹⁰ *Deorum* B.

lentibus dare cogit. Multa igitur ibi & opulenta regum popolorumque visuntur munera ; quæque magnificentia sui, reddituum vota gratam voluntatem, & deorum responsa manifestant.

^{A. C.} VII. Igitur Brennus cum in conspectu haberet templum, diu deliberavit, an confestim rem aggredieretur ; an vero fessis via militibus noctis spatiis ad resumendas vires daret. Emanus & Thessalorus duces, qui se ad prædæ societatem junxerant, amputari moras ¹ jubent, dum imparati hostes, & recens adventus sui ² terrori esset : interiecta nocte & animos hostibus, forsitan & auxilia accessura ; & vias, quæ tunc pateant, obstructum iri. Sed Gallorum vulgus ex longa inopia, ubi primum vino cæterisque commeatibus referta rura invenit, non minus abundantia, quam victoria lætum per agros se sparserat ; desertisque signis ad occupanda omnia pro victoribus vagabantur. Quæ res dilationem Delphis dedit. Prima namque opinione adventus Gallorum, prohibiti agrestes oraculis feruntur, messes, vinaque villis efferre. Cujus rei salutare præceptum non prius intellectum est, quam vini cæterarumque copiarum abundantia, velut mora, Gallis objecta, auxilia finitimorum convenere. Prius itaque urbem suam Delphi, aucti viribus sociorum, permunivere, quam Galli vino, velut prædæ, incubantes, ad signa revocarentur. Habebat Brennus lecta ex omni exercitu peditum ³ sexaginta quinque millia ; Delphorum sociorumque non nisi quatuor millia ⁴ militum erant : quorum contemptu Brennus ad acuendos suorum animos prædæ ubertatem omnibus ostendebat, statuque cum quadrigis, quarum ingens copia ⁵ procul ⁶ visebatur, solido auro fusas esse ; plusque in pondere, quam in specie, habere prædæ affirmabat.

^{A. C.} VIII. Hac asseveratione ⁶ incitati Galli, simul & hester-
^{278.} no mero fauici, sine respectu periculorum in bellum ruebant. Contra Delphi plus in deo, quam ⁷ in viribus repo-
nentes,

¹ Jubeant B. C. ² Freinsh. malit ⁶ Confortati & incitati B. ⁷ In viribus
terror. Scheff. adventu suis territi essent. reputantes C. In viribus ponentes Ju. In
³ Quinquaginta quinque C. ⁴ Milites B. viribus spem ponentes aliae antiquiores
& MSS. Bongars. Unde adducitur edd. Scheff. malit (adversante tamea
Scheff. ut credat hoc vocabulum glos- Gravio) ut hæc verba sic ordinantur.
satoris esse, non Justini. ⁵ Deest C. plus in Deo, quam in viribus repentes re-
flebant,

nentes, cum contemptu hostium resistebant, scandentesque Gallos è summo montis vertice, partim ¹ saxe, partim armis obruebant. In hoc partium certamine, repente univerorum templorum antistites, simul & ² ipsi vates, sparsis crinibus cum insignibus atque infulis, pavidi vercordesque in primam pugnantium aciem procurrunt: *Advenisse deum, clamant, eumque se vidisse desilientem in templum per culminis aperta fastigia. Dum omnes opem dei suppliciter implorant, juvenem supra humanum modum insignis pulcritudinis, comitesque ei duas armatas virgines, ex propinquis duabus Dianae Mineruaeque adibus occurrisse, nec oculis tantum hec se perspexisse, audisse etiam stridorem arcus, ac strepitum armorum. Proinde ne cunctarentur, diis antesignanis, hostem cædere, & victoriae deorum socios se adjungere, summis oblecrationibus monebant.* Quibus vocibus incensi, omnes certatim in prælium profiliunt. Præsentiam dei & ipsi statim sensere. nam & terræ motu portio montis abrupta Gallorum stravit exercitum, & confertissimi cunei non sine vulneribus hostium dissipati ruebant. Insecuta deinde tempestas est, quæ grandine & frigore faucios ex vulneribus absumpserat. Dux ipse Brennus, cum dolorem vulnerum ferre non posset, pugione vitam finivit. Alter ex ducibus, punitis belli auctoribus, cum decem millibus sauciorum citato agmine Græcia excedit. Sed nec fugientibus fortuna commodior fuit: siquidem pavidis nulla sub tectis acta nox, nullus sine labore & periculo dies, assidui imbræ & ⁴ gelu nix concreta, & famæ, & laßitudo, super hæc maximum ⁵ pervigillii malum, miseras infelicis belli reliquias obterebant. Gentes quoque nationesque, per quas iter habebant, palantes velut prædam sectabantur. Quo pacto evenit, ut nemo ex tanto exercitu, qui paulo ante fiducia

ffabant, scandentesque cum contemptu hostium Gallos è summo vertice, &c. 1 Saxis B. 2 Ipse MSS. Fuld. 3 Distinctio hujus loci non est idonea. Nam juvenem, quod sequitur, non habet, que possit referri, si eam servamus. Locus totus ita distinguendus: eumque se vidisse desilientem in templum per culminis aperta fastigia, dum omnes opem dei suppliciter implorant; juvenem supra

humanum modum insignis pulcritudinis. Comitesque ei duas armatas virgines, &c. Ordo & connexio vocabulorum est, se vidisse eum desilientem, juvenem insignis pulcritudinis, hoc est vidisse eum desilientem, specie juvenili, vel qui fuerit juvenis. Scheff. 4 Gela hæc exti, non primi, casus; ideoque post eam distinctio non (ut in vulg. edd.) ponenda. 5 Sic Ju. Alii pervigilia.

fiducia virium¹ etiam adversus deos contendebat, vel ad memoriam tantæ clavis supereret.

L I B E R XXV.

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

- ¹ Gallorum in Antigonum, Macedonie Regem, conspiratio.
- ² Dum ad prædam currunt, prædae sunt ipsi; & Antigonus pacem obtinet. Nomen Gallorum formidabile & armorum invicta felicitas.
- ³ Pyrrhus Macedonia potitur, Antigono ejecto.
- ⁴ Pyrrhus, dum monarchiam somniat, a Spartanis mulieribus atterritur.
- Pyrrhus apud Argos occiditur, cuius elogium & rerum summam Justinus subjicit.

A. c. **I**N T E R duos reges, Antigonum & Antiochum, statuta pace, cum in Macedoniam Antigonus revertetur, novus eidem repente hostis exortus est. Quippe Galli, qui à Brenno duce, cum in Græciam² proficeretur, ad terminos gentis tuendos relicti fuerant, ne soli desides viderentur, peditum quindecim millia, equitum tria milia armaverunt: fugatisque Getarum Triballorumque copiis, Macedonie imminentes legatos ad regem miserunt, qui pacem ei venalem offerrent, simul & regis castra specularentur. Quos Antigonus pro regali munificentia ingenti apparatu epularum ad cœnam³ invitavit. Sed Galli expolitum grande auri argenteique pondus admirantes, atque prædae ubertate solicitati, infestiores, quam venerant, revertuntur. Quibus & elephantes ad terrorem, velut⁴ inusitatas Barbaris formas, rex ostendi jussérat, & naves onustas copiis demonstrari; ignarus, quod quibus ostentatione virium metum se injicere existimabat, eorum animos ut ad opimam prædam solicitabat. Itaque legati ad suos reversi, omnia in majus extollentes, opes pariter & negligentiam⁵ regis ostendunt: *Referta auro & argento castra; sed neque vallo, fossave munita:* & quasi

¹ Etiam Deos contemnebat. In B. quo modo supra ita & hic legendum item adversus defideratur. ² Al. proficerentur. ³ Invitas. ⁴ Gronov. ⁵ Hoc vocabulum glossatori deberi conjicit Scheff.

¹ Defunt

satis munimenti in divitiis haberent, ita eos omnia officia militaria intermissee: prorsus quasi ferri auxilio non indigerent, quoniam abundarent auro.

II. Hac relatione avidæ gentis animi satis ad prædam A. C. incitabantur. Accedebat tamen & exemplum Belgii, qui ^{276.} A. C. non magno ante tempore Macedonum exercitum cum rege ^{279.} A. C. trucidaverat. Itaque consentientibus omnibus, nocte ca- ^{276.} stra regis aggrediuntur: qui præsentiens tantam tempestatem signum pridie dederat, ut, omnibus rebus ablatis, in proxima silva taciti se occultarent. Neque alter servata castra, quam quod deserta sunt. Siquidem Galli, ubi omnia vacantia, nec sine defensoribus modo, verum etiam sine custodibus vident, non fugam hostium, sed dolum arbitrantes, diu intrare portas timuerunt. Ad postremum integris & intactis munimentis, scrutantes potius quam diripentes castra occupaverunt. Tunc ablatis quæ invenerant ad litus convertuntur. Ibi dum naves incautius diripiunt, à remigibus, & ab exercitus parte, quæ eo cum conjugibus ¹ & liberis ² configurerant, nihil tale metuentes trucidantur: tantaque cædes Gallorum fuit, ut Antigono pacem opinio hujus victoriæ, non à Gallis tantum, verum etiam à finitimorum feritate præstiterit. Quanquam Gallorum ea tempestate tantæ fecunditatis juvenus fuit, ut Asiam omnem velut examine aliquo implerent. Denique neque reges Orientis sine mercenario Gallorum exercitu ulla bella gesserunt, neque pulsi regno ad alios quam ad Gallos configurerunt. Tantus terror Gallici nominis, ³ & armorum invicta felicitas erat, ut aliter neque majestatem suam ⁴ tutari, neque amissam recipere se posse sine Gallica virtute arbitrarentur. Itaque A. C. in auxilium à Bithyniæ rege ⁵ invocati regnum cum eo ^{278.} parta victoria diviserunt, eamque regionem Gallograeciam cognominaverunt.

III. Dum hæc in Asia geruntur, interim in Sicilia Pyr- A. C. rhus, à Pœnis navalí prælio victus, ab Antigono Mace- ^{275.} doniæ rege supplementum militum petit: denuntians, *Ni
mittat, redire se in regnum necesse habere, incrementare
rum,*

¹ Desunt C. ² Scheff. malit configeras. ³ Sive arm. B. ⁴ Sic Bongars. Ju. & plerique impressi. Alij iusam. ⁵ MSS. nonnulli vocati.

¹ Hoc

rum, quæ de Romanis voluerit, de ipso quæ siturum. Quod ubi negatum legati retulerunt, dissimulatis causis, repentinam ¹ fingit profectionem. Socios interim parare bellum jubet; arcis Tarentinæ custodiam Heleno filio & amico Miloni tradit. Reversus in Epirum statim fines Macedo-

A. C. niae invadit; cui Antigonus cum exercitu occurrit, vi-
274 etusque pœlio in fugam vertitur. Atque ita Pyrrhus Ma-
cedoniam in ² deditioñem accipit; &, veluti damna amissæ
Siciliæ Italæque acquisito Macedoniae regno pensasset,
relictum Tarenti filium & amicum arcessit. Antigonus autem cum paucis equitibus, fugæ comitibus, repente for-
tunæ ornamentiis destitutus, amissi regni speculatorurus
³ eventum, Thessalonicam se recepit; ut inde cum con-
ducta Gallorum mercenaria manu bellum repararet. Rur-
sus à Ptolemæo Pyrrhi filio funditus vicitus, cum septem
comitibus fugiens, ⁴ non jam recipandi regni spem, sed
salutis latebras ac fugæ solitudines captat.

IV. Igitur Pyrrhus, in tanto fastigio regni collocatus,
A. C. jam nec eo, ad quod votis perveniendum fuerat, conten-
272 tus, Græciæ Afriæque regna meditatur. Neque illi major
ex imperio, quam ex bello voluptas erat: nec quisquam Pyrrhum, qua tulisset ⁵ impetum, sustinere valuit. Sed ut ad devincenda regna invictus habebatur, ita devictis ac-
quisitisque celeriter carebat. Tanto melius studebat ac-
quirere imperia, quam retinere. Itaque cum copias ⁶ Pelo-
A. C. ponneso transposuisset, legationibus Atheniensium & A-
272 chæorum Messeniorumque excipitur. Sed & Græcia omnis
admiratione nominis ejus, simul & rerum adversus Roma-
nos Pænosque gestarum ⁷ gloria attonita, adventum ejus
exspectabat. Primum illi bellum adversus Spartanos fuit:
ubi majore mulierum, quam virorum virtute exceptus,
Ptolemæum filium & exercitus partem ⁸ robustissimam
amisit. Quippe oppugnanti urbem ad tutelam patriæ tanta
multitudo

¹ Hoc est, adornat, parat. Haud bene itaque Scheff. legit *instiuis*, vel indicat prof. ² *Ditionem* malleat Gronov. ³ Sic B. & Ju. Alii *eventus*. ⁴ In C. & MSS. Bongarf. legitur *solitu-
dinisque*. Unde colligit Scheff sic le-
genda distinguendaque omnia: non
jam recipandi regni spem, sed salutis la-

tebras ac fugæ, solitudinesque captas. ⁵ Im-
perium C. & plurimi MSS. Quod apud Scheff. efficit, ut veram lectionem cre-
dat fuisse olim, qua tulisset impetus eum.
⁶ MSS. *Cherroneo*. Pro quo Gronov.
Cherroneon. ⁷ Glareanus acute *Pelopon-
neſo*. ⁸ Deest B. C. ⁹ Deest C.

multitudo seminarum concurrit, ut non fortius victus, quam¹ verecundius, recederet. Porro Ptolemæum, filium ejus, adeo strenuum & manu fortem fuisse² tradunt, ut urbem Corcyram cum³ sexaginta ceperit. ⁴ idem prælio navalí quinqueremem ex scapha cuim⁵ septem insiluerit, captamque tenuerit: in oppugnatione quoque Spartano-rum usque in medium urbem equo procurcerit, ibique concursu multitudinis imperfectus sit. Cujus corpus, ut re-latum patri est, dixisse Pyrrhum ferunt, aliquanto tardius eum, quam timuerit ipse, vel temeritas ejus meruerit, occisum esse.

V. Repulsus à Spartanis Pyrrhus Argos petit: ibi, dum A. C. Antigonus in urbe clausum expugnare⁶ conatur, inter⁷ confertissimos violentissime dimicans,⁷ saxo de muris iactus occiditur. Caput ejus Antigono refertur: qui victoria mi-tius usus, filium ejus Helenum, cum Epirotis sibi dedi-tum, in regnum remisit, eique insepulti patris ossa in patriam referenda tradidit. Satis constans inter omnes au-tores fama est, nullum, nec ejus, nec superioris ætatis regem comparandum Pyrrho fuisse; raroque non inter re-ges tantum, verum etiam inter illustres viros, aut vite sanctioris, aut justitiae probatioris visum fuisse: Scientiam certe rei militaris in illo viro tantam fuisse, ut, cum Lysimacho, Demetrio, Antigono, tantis regibus⁸ bella gerens, invictus semper fuerit. Illyriorum⁹ quoque, Sicu-lorum¹⁰, Romanorumque, & Carthaginensium bellis, nun-quam inferior, plerunque etiam viator extiterit: qui pa-triam¹¹ certe suam angustam, ignobilemque, fama rerum gestarum, & claritate nominis sui, toto orbe illustrem red-diderit.

¹ Sic distingue. verecundius quippe cum vietus cohæret, non cum recode-ret. ² Traditur C. ³ Sexagesimo B. & alii quid. MSS. Recke. Vide Gronov. de pec. vet. in Mantissa c. 1. ⁴ Sic B. C. Ju. Alii isem. ⁵ Septimo B. ⁶ Al. cogitas & cogis. ⁷ Saxo de muris jactato occiditur B. Ju. ⁸ Bellica gesferit MSS. Ful. & Bongars. Unde pura; Modius geminata eadem voce & syllaba repo-nendum: ut cum Lysimacho, Demetrio, Antigono tantis regibus bella gesferit, tu-victus semper fuerit. ⁹ Desunt B.

L I B E R XXVI.

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

- 1 Peloponnesii per proditionem Antigono traduntur. Aristotimus tyranus Epirotas affigit, & Hellanici prudentia opprimitur.
- 2 Antigonus Gallis occurrit, qui in furorem verbi conjuges & liberos suos trucidant: deinde Numinis vindicta omnes internecione delentur. Antigoni variis casus.
- 3 Alexander, Pyrrhi filius, in regnum restituitur. Regni Cyrenarum turbulentus status.

I. POST mortem Pyrrhi non in Macedonia tantum, verum etiam in Asia Græciaque, magni bellorum motus fuere. Nam & Peloponnesii per proditionem Antigono traditi: & variante¹ hominum partim dolore, partim gaudio, prout singulæ civitates aut auxilium de Pyrrho speraverant, aut² metus sustinuerant, ita aut cum Antigono societatem jungebant, aut mutuis inter se odiis in bellum ruebant. Inter hunc turbatarum provinciarum motum,³ Epirorum quoque urbs ab Aristotimo principe per tyrannidem occupatur: à quo cum multi ex primoribus occisi, plures in exsilio acti essent, Aiolis per legatos⁴ postulantibus, conjuges liberosque exsulum redde-
ret, primo negavit; postea, quasi pœniteret, proficisciendi ad suos omnibus matronis potestatem dedit, diemque profectionis statuit. Illæ, quasi in perpetuum cum viris⁵ exsulaturæ, pretiosissima quæque auferentes, cum ad portam, quasi uno agmine⁶ profecturæ, convenissent, omnibus rebus⁷ exsoliatae, in carcerem recluduntur; occisis prius in gremio matrum parvulis liberis, virginibusque ad stuprum direptis. Ad tam sœvam dominationem Stupen-
tibus omnibus, princeps eorum⁸ Hellanicus, senex & liberis orbus, ut qui nec ætatis nec⁹ pignoris respectu ti-
meret,

¹ Hominum glossatoris esse Schefflero videtur. ² In margine codicis B. aut morte substituitur. ³ Epiristarum Ju. MSS. omnes Epirorum, Epirotorum & Epirorum. Sed abunde conflat ex Plut. & Pausania Aristotimum Eleorum fu-

isse tyrannum, quos Epis, seu Epes appellatos, ex Ilomero & Dionys. Halic. manifestum est. ⁴ Postulantibus ut conj. Ju. ⁵ Exsulata C. ⁶ Deest C. ⁷ Spoliantia B.C. ⁸ Al. Helemalus ⁹ Al. pignorum. Rectius forsitan.

¹ Fericulum

meret, contractos domum fidissimos amicorum in vindictam patriæ hortatur. Cunctantibus privato ¹ periculo publicum finire, & deliberandi spatum postulantibus, arcessitis servis jubet obserari fores, tyrannoque nuntiari, mitteret qui conjuratos apud se comprehenderet: objectans ² singulis, se, quia ³ liberanda patriæ auctor esse non posse, deserta ultorem futurum. Tunc illi ancipiti periculo circumventi, honestiorem viam eligentes, conjurant in tyranni necem: atque ita Aristotimus, quinto postquam tyrannidem occupaverat menle, opprimitur.

II. Interea Antigonus, cum multiplici bello & Ptole- ^{A. C.}
mæ regis & Spartanorum premeretur, novusque illi ho- ^{267.}
stis ⁴ Gallogreciæ exercitus affluxisset; in speciem castorum parva manu adversus cæteros relicta, adversus Gallos totis viribus proficiuntur. Quibus cognitis, Galli cum & ipsi se prælio pararent, in auspicio pugnæ hostias cædunt; quarum exstis cum magna cædes interitusque ⁵ omnium ⁶ prædiceretur, non in timorem, sed in furorem versi, sperantesque deorum minas expiari cæde suorum posse, conjuges & liberos suos trucidant, auspicio belli ⁷ à ⁸ parricidio incipientes. Tanta rabies feros animos invaserat, ut non parcerent ætati, cui etiam hostes pepercissent; bellumque ⁹ internecivum cum liberis liberorumque matribus gererent, pro quibus bella suscipi solent. Itaque quasi scelere vitam victoriæ redemiserent, sicut erant cruenti ex recenti suorum cæde, in prælium non meliore eventu, quam omne proficiuntur. Siquidem pugnantes, prius parricidiorum furia quam hostes circumvenere; obversantibusque ante oculos manibus interemptorum, omnes occidione cæsi. Tanta strages fuit, ut pariter cum hominibus dii consensisse in ¹⁰ exitium parricidarum viderentur. Post hujus pugnæ eventum, Ptolemæus & Spartani, victorem hostium exercitum declinantes, in tutiora se recipiunt. Antigonus quoque, ubi eorum discessum videt, recenti adhuc ex priori victoria militum ardore,

¹ Periculum B. ² Pro singulis B. habet illu. ³ Scheff. malit liberata. Juntae habent: se, qui liberanda patriæ auctor esse non posse, deserta ultorem fore.

⁴ Gallogrecia maller Scheff. Gallogrecus

Gisb. Cuperus Observat. IV. 11. ⁵ Deest C. ⁶ Deest in B. C. & MSS. Bonagrat. ⁷ Al. internecium. ⁸ Excidi-
uma Ju.

A. c. dore, bellum Atheniensibus infert. In quo cum occupatus
^{266.} esset, interim Alexander rex Epiri, ulcisci mortem patris Pyrrhi cupiens, fines Macedoniae depopulatur. Adversus quem cum reversus à Græcia Antigonus esset, transitione militum destitutus regnum Macedoniae cum exercitu amittit. Hujus filius Demetrius puer admodum, absente patre, reparato exercitu, non solum amissam Macedoniam recipit; verum etiam Epiri regno Alexandrum spoliat. Tanta vel mobilitas militum, vel fortunæ varietas erat; ut viciflum reges, nunc exsules, nunc reges viderentur.

A. C. III. Igitur Alexander, cum exsul ad ¹ Acarnanas con-
^{265.} fugisset, non minore Epirotarum desiderio, quam socio-
rum auxilio, in regnum restituitur. Per idem tempus rex

A. C. Cyrenarum ² Magas decedit: qui ante infirmitatem Bere-
^{248.} nicens unicam filiam, ad finienda cum Ptolemæo fratre certamina, ³ filio ejus desponderat. Sed post mortem re-
gis, mater virginis Arsinoë, ut invita se contractum ma-
trimonium solveretur, misit qui ad nuptias virginis, re-
gnumque Cyrenarum, Demetrium fratrem regis Antigo-
ni à Macedonia arcesserent: qui & ipse ex filia Ptolemæi procreatus erat. Sed nec Demetrius moram fecit. Itaque cum secundante vento celeriter Cyrenas ad volasset, fidu-
cia pulcritudinis, qua nimis placere socrui coeparat, statim à principio superbus, regiae familiae militibusque impo-
tens erat; studiumque placendi à virgine in matrem con-
tulerat. Quæ res suspecta primo virginis, dein populari-
bus militibusque invisa fuit. Itaque versis omnium ani-
mis in Ptolemæi filium, insidiæ Demetrio comparantur:

A. C. cui, cum in lectum socrus concessisset, percussores immit-
tuntur. Sed Arsinoë, audita voce filiae, ad fores stantis, &
^{248.} præcipientis ut matri parceretur, adulterum paulisper cor-
pore suo protexit. Quo imperfecto, Berenice, & stupra
matris, salva pietate, ulta est, & in matrimonio sortiendo
judicium patris secuta.

¹ Carnanas B. ² MSS. omnes (B. Polyzeni, & Athen. qui Magan vocant.
solummodo excepto in quo Jusangas) Vide Leopard. Emend. VII. 10. ³ Fi-
legunt Agæ, contra fidem Paulan. lis ejus qui vocatus Gallinicus despontat C.
³ Deest temp

LIBER XXVII.

BREVARIUM CAPITUM.

- 1 Seleucus novercam & fratrem infantem interficit.
- 2 Classe naufragio amissa, civitates amissas recipit, prælio vi-
etus aufugit: auxilium noxiū à fratre Antiocho Hierace
petit & impetrat.
- 3 Asia lacerus status. In Antiochum Hieracem & Seleucum
numinis vindicta.

I. MORTUO Syriæ rege Antiocho, cum in locum A. C.
ejus filius,¹ Seleucus successisset, hortante matre^{246.}
Laudice, quæ prohibere debuerat, auspicia regni à par-
ricidio cœpit. Quippe² Berenice novercam suam, foro-
rem Ptolemæi regis Ægypti, cum parvulo fratre ex ea
suscepto³ interficit. Quo facinore perpetrato, & infamia
maculam subiit, & Ptolemæi bello se implicuit. Porro
Berenice, cum ad se interficiendam missos didicisset, Daph-
næ se claudit. Ubi cum obsideri eam cum parvulo filio A. C.
nuntiatum Asia civitatibus esset, recordatione paternæ^{246.}
majorumque ejus dignitatis, casum tam indignæ fortunæ
miserantes, auxilia ei omnes misere. Frater quoque Pto-
lemæus periculo fororis exterritus, relicto regno, cum
omnibus viribus advolat. Sed Berenice ante adventum au-
xiliorum, cum vi expugnari non posset, dolo circumventa
trucidatur. Indigna res omnibus visa. Itaque cum uni-
versæ civitates, quæ defecerant, ingentem classem compa-
rassent, repente exemplo crudelitatis exterritæ, simul &
in ultionem ejus, quam defensuri erant, Ptolemæo se tra-
dunt; qui, nisi in Ægyptum domestica seditione revoca-^{A. C.}
tus esset, totum regnum Seleuci occupasset. Tantum vel^{245.}
illi odium, parricidiale scelus, vel huic favorem, indigne
peremptæ mors fororis, attulerat.

II. Post discessum Ptolemæi, Seleucus cum adversus ci-^{A. C.}
vitates, quæ defecerant, ingentem classem comparasset, re-^{246.}
pente, veluti diis ipsis parricidium vindicantibus, orta
tempestate classem naufragio amittit: nec quicquam illi ex-
tanto

¹ Deell B. ² Al. Berenice vel Beronice. ³ Interficit B. C.

tanto apparatu, præter nudum corpus & spiritum & paucos naufragii comites residuos fortuna fecit. Misera quidem res, sed optanda Seleuco fuit: siquidem civitates, quæ odio ejus ad Ptolemæum transierant, velut diis arbitris satisfactum sibi esset, repentina animorum mutatione in¹ naufragii misericordiam versæ, imperio se ejus restituunt.

^{A. C.} Lætus igitur malis & damnis dittior redditus, veluti par viribus, bellum Ptolemæo infert: sed quasi ad ludibriū tantum fortunæ natus esset, nec propter aliud opes regni receperisset, quam ut amitteret, victus prælio, non multo quam post naufragium comitior, trepidus Antiochiam confudit. Inde Ad Antiochum fratrem literas facit, quibus auxilium ejus implorat, oblata ei Asia, ² inter fines Tauri montis, in præmium latæ opis. Antiochus autem cum esset annos XIV natus, supra ætatem regni avidus, occasionem non tam pio animo, quam offerebatur, arripuit: sed, latronis more, totum fratri eripere cupiens, puer sceleratam virilemque sumit audaciam. Unde ³ Hierax est cognominatus; quia non hominis, sed accipitris ⁴ ritu, in alienis eripiendis vitam sectaretur. Interea Ptolemæus ⁵ Euergetes cum Antiochum in auxilium Seleuco venire cognovisset, ne cum duobus uno tempore dimicaret, in ²⁴³ annos decem cum Seleuco pacem facit: sed pax ab hoste data interpellatur à fratre, qui, conducto Gallorum mercenario exercitu, pro auxilio bellum, pro fratre hostem, ^{A. C.} imploratus exhibuit. In eo prælio virtute Gallorum vi- ²⁴² ctor quidem Antiochus fuit: sed Galli, arbitrantes Seleucum in prælio cecidisse, in ipsum Antiochum arma vertere; liberius depopulaturi Asiam, si omnem stirpem regiam extinxissent. Quod ubi sensit Antiochus, velut à prædonibus, auro se redimit, societatemque cum mercenariis suis jungit.

^{A. C.} III. Interea rex Bithyniæ ⁶ Eumenes, sparsis consumptisque fratribus bello intestinæ discordiæ, quasi vacantem Asiam possessionem invasurus, victorem Antiochum Gallosque

¹ Naufragi mallet Faber. ² Intra finem B. C. Omnes item Bongariani MSS. habent finem. ³ Hierax est cognominatus B. ⁴ Ritū hoc glossatoris esse existimat Scheff. Sed nihil mutan-

dum. Vita enim hinc ponitur pro victu, & vitam sectari ut vitam querere. Vide Gronov. de pecun. vet. I. II c. 7: ⁵ Nonnulli omittunt Euergetes. ⁶ Vide Annott.

losque aggreditur. Nec difficile saucios adhuc ex superiore congreSSIONe, integer ipse viribus, superat. Ea namque tempestate omnia bella in exitium Asiae gerebantur: uti quicunque fortior fuisset, Asiam velut prædam occupabat. Seleucus & Antiochus fratres bellum propter Asiam gerabant: Ptolemæus rex Ægypti, sub specie sororæ ultionis, Asię inhiabat. Hinc ¹ Bithynus Eumenes, inde Galli (humiliorum semper mercenaria manus) Asiam depopulabantur: cum interea nemo defensor Asiae inter tot prædones inveniebatur. Victo Antiocho, cum Eumenes maiorem partem Asiae occupasset, ne tunc quidem fratres, perditio præmio, propter quod bellum gerebant, concordare potuerunt: sed, omisso externo hoste, in mituum exitium bellum reparant. In eo Antiochus denuo victus, ^{A. C.} multorum dierum fuga fatigatus, tandem ad sacerdotum suum ²³⁴.

² Artamenem, regem Cappadocie, ³ provehitur. A quo cum primum benigne exceptus esset, interiectis diebus, cognito quod insidiae sibi parentur, salutem fuga quæsivit. Igitur cum profugo nusquam tutus locus esset, ad Ptolemæum hostem, cuius fidem tutiorem quam fratri existimabat, ^{A. C.} decurrit; memor vel quæ facturus fratri esset, vel quæ ²³⁵ meruisset à fratre. Sed Ptolemæus ⁴ non amicior dedito, quam hosti factus, servari eum artissima custodia jubet. Hinc quoque Antiochus opera cujusdam meretricis adiutus, quam familiarius noverat, deceptis custodibus elabitur, fugiensque à latronibus interficitur. Seleucus quoque iisdem ferme diebus, amisso regno, equo præcipitatus, ⁵ finitur. Sic fratres, quasi & ⁶ germanis casibus, exsules ^{A. C.} ²³⁶. ambo, post regna, scelerum suorum pœnas luerunt.

¹ MSS. Bongarl. Bithynius. ² MS. nov. non tam amicus dedito, quam hostis fratri, quod quidam codices preferrent, non tam amicus ei deditus. Voss. non amici debito, quam hostis funditus. ³ Bern. legit finit. ⁴ Bongarl. legit germani, sensu commodiore. ⁵ Bern. legit finit. ⁶ Bongarl. legit germani, sensu commodiore.

L I B E R XXVIII.

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

- ¹ Olympias, Alexandri Epirotæ vidua, Demetrio Macedoni Phthiam filiam dat uxorem: unde tragædia & bellorum initia.
² Ætolis superbe respondent Romanis, qui Acarnanis auxilium præbebant, & arma movent intrepide.
³ Filiis duobus morbo sublati Olympias non diu supervivit. Laodamia filia imperfecta. Epirus graviter affligitur. Demetrius Makedo moritur. Hujus filii Philippi Antigonus tutelam suscipit, quam prudenter administrat.
⁴ Bellum Antigoni adversus Spartanos, quorum Rex Cleomenes viribus attritis in Ægyptum profugit, ubi interficitur. Antigono mortuo, Philippus regnat.

A. c. I. **O**L Y M P I A S Pyrrhi Epirotæ regis filia, amissio
^{243.} marito, eodemque germano fratre Alexandro, cum tutelam filiorum ex eo susceptorum Pyrrhi & Ptolemæi regnique administrationem in se recepisset, ¹ Ætolis partem Acarnanæ, quam in portionem belli pater pupillorum acceperat, eripere volentibus, ad regem Macedoniam Demetrium recurrit: eique, habenti uxorem Antiochi regis Syriæ sororem, filiam suam ² Phthiam in matrimonium tradit: ut auxilium, quod misericordia non poterat, jure cognationis obtineret. Fiunt igitur nuptiæ, quibus & novi matrimonii gratia acquiritur, & veteris offensa contrahitur. Nam prior uxor, velut matrimonio pulsæ, sponte sua ad fratrem Antiochum discedit, eumque in mari bellum impellit. Acarnanes quoque diffisi Epirotis, adversus Ætolos auxilium Romanorum implorantes, obtinuerunt à Romano senatu, ut legati mitterentur, qui denuntiarent Ætolis: Præsidia ab urbibus Acarnaniae deducerent; paternereturque esse liberos, qui soli quondam adversus Trojanos, auctores originis suæ, auxilia Græcis non miserint.

A. c. II. Sed Ætolis legationem Romanorum superbe audi-
^{242.} vere:

¹ Al. ab Ætolis. ² Sic ex Plutarcho legendum. MSS. nonnulli Bithi-

am. B. & Junt. Pythiam. Alli MSS. & vulg. edd. Ptiam.

³ Aqni.

vere: Pœnos illis & Gallos,¹ à quibus tot bellis occidione
caesi sint, exprobrantes; dicentesque, *Prius illis portas*
² *adversus Carthaginenses aperiendas, quas clauserit me-*
tus Punici belli, quam in Græciam arma transferenda.
Meminisse deinde jubent, qui quibus minentur. Adversus
Gallos urbem eos suam tueri non potuisse: captamque non
ferro³ defendisse, sed auro redemisse. Quam gentem se ali-
quanto majore manu Græciam ingressam, non solum nul-
lis externis⁴ viribus, sed ne domesticis quidem totis ad-
jutis, universam deesse: sedemque sepulcris eorum⁵ præ-
buisse, quam illi⁶ urbis, imperioque suo proposuerant.
Contra Italiam, trepidis ex recenti urbis suæ incendio Ro-
manis, universam ferme à Gallis occupatam. Prius igitur
illis Gallos Italia pellendos, quam minentur Etolis; pri-
usque sua defendenda⁷ quam aliena appetenda". Quos au-
tem homines Romanos esse? nempe pastores, qui latrocini-
cio justis dominis⁸ ademptum solum teneant: qui uxo-
res, cum propter originis dehonesta mента non invenirent,
vi publica rapuerint: qui denique urbem ipsam parricidio
condiderint, murorumque fundamenta fraterno sanguine
asperserint. Etolos autem principes Græciae semper fu-
sse; & sicut dignitate, ita & virtute cæteris præstissime:
solos denique esse, qui Macedonas,⁹ imperio terrarum flo-
rentes, semper contempserint: qui Philippum regem non
timuerint: qui Alexandri Magni post Persas Indosque
devictos, cum omnes nomen ejus horrearent, edicta/spreve-
rint. Monere igitur se Romanos, contenti sunt fortuna præ-
senti, nec provocent arma, quibus & Gallos cæsos, & Ma-
cedonas contemptos videant. Sic dimissa legatione Roma-
norum, ne fortius locuti, quam fecisse viderentur, fines
¹⁰ *Epiri regni & Acarnaniae depopulantur.*

III. Jam Olympias filiis regna tradiderat, & in locum ^{A.C.}
Pyrrhi fratris defuncti Ptolemæus successerat: qui cum ^{242.}
hostibus instructo exercitu obvius processisset, infirmi-

tate

¹ A quibus tot bellis vexati, toties occi- typis expressi. nisi quod una voce su-
dione caesi sint Ju. ² Voces adversus Car- perflua legant, quam aliena defendi ap-
thaginenses ex glossa esse monuit Scheff. ponenda. Alii, cum damno periodi.
³ Defendisse etiam exinde esse idem voces itas omittunt. ⁸ Adempta te-
vir doctus suspicatur. ⁴ Al. urbis. neans C. ⁹ Imperio terrarum semper flo-
s Dedisse C. ⁶ Al. viribus. ⁷ Sic rentes cont. B. C. ¹⁰ Sic MSS. Faber
codd. nostrí. Nec aliter antiquiores regni delet.

tate correptus, in itinere decedit. Olympias quoque "non magno post tempore", gemino funerum vulnere afflita, ægrum spiritum trahens, non diu filii supervixit. Cum ex gente regia sola Nereis virgo, cum ² Laudamia sorore superesset, Nereis nubit Geloni ³ Siciliæ regis filio: Laudamia autem, cum in aram Dianæ confugisset, concursu populi interficitur. Quod facinus dii immortales affiduis cladibus gentis & prope interitu totius populi vindicaverunt. Nam sterilitatem famemque pasti, & intestina discordia vexati, externis ad postremum bellis pene consumpti sunt: Miloque Laudamiae percussor, in furorem versus, nunc ferro, nunc faxo, in summa dentibus laceratis visceribus, duodecima die interiit. His in Epiro gestis, inte-

A. C. rim in Macedonia Demetrius rex, relicto filio Philippo, ²³³ parvulo admodum, decedit. Cui Antigonus tutor datus, accepta in matrimonium matre pupilli, regem se constitui laborabat. Interfecto deinde tempore, cum seditione minaci Macedonum ⁴ clausus in regia teneretur, in publicum sine satellitibus ⁵ procedit; projectoque in vulgus diademate ac purpura, dare hæc eos alteri jubet, qui aut imperare illis ⁶ nesciat, aut cui parere ipsi sciant: se adhuc invidiosum illud regnum, non voluptatibus, sed laboribus ac periculis sentire. Commemorat deinde beneficia sua; ut defectionem sociorum vindicaverit: ut Dardanos Thessalosque, exultantes morte Demetrii regis, compescuerit: ut denique dignitatem Macedonum non solum defendenterit, verum etiam auxerit. Quorum si illos pænitentia, ⁷ deponere se imperium, & reddere illis munus suum: ⁸ ipsi regem querant, cui imperent. Cum populus pudore motus recipere eum regnum juberet, tamdiu recusavit, quoad seditionis autores supplicio traderentur.

A. C. IV. Post hæc bellum Spartanis infert: qui soli Philippi Alexandrique bellis, & imperium Macedonum & omnibus metuenda arma contemperant. Inter duas nobilissimas

¹ Desunt in C. & MSS. Bongars. ² Jac. Palmer. Exercit. in Auct. Gr. p. 390. ³ Deidamia legendum monuit, eo quod fuit nomen frequentatum in Æacidarum gente. Vide item Jani Parrhasii Epistol. XLVIII. ⁴ Sicilia tyranni fil. B. C. ⁵ Clausus est pro claudens se, & teneretur pro teneret se.

Vorst. ⁶ Procedit; in vulgus suis diademate C. ⁷ In impresso quod. scis. Scheff. legit: dare hæc eos alteri jubet, qui aut imperare illis, aut cui parere ipsi sciant. ⁸ Sic Ju. Alii se omittunt. ⁸ B. cum plerique MSS. & ed. Ju. quia regem.

mas gentes bellum summis utrimque viribus fuit: cum hi pro¹ vetere Macedonum gloria, illi non solum pro illibata libertate, sed etiam pro salute certarent. Vici La-^{A.C.}
cedæmonii non ipsi tantum, sed etiam conjuges liberique^{223.} magno animo fortunam tulere. Nemo quippe in acie saluti pepercit: nulla amissum conjugem flevit: filiorum² mortem senes laudabant: patribus in acie cæsis filii gratulabantur: suam vicem omnes dolebant, quod non ipsi pro patriæ libertate cecidissent. Patentibus omnes domibus saucios excipiebant, vulnera curabant, lassos reficiebant. Inter hæc nullus in urbe strepitus, nulla trepidatio; magisque omnes publicam, quam privatam fortunam lugebant. ⁴ Inter hæc Cleomenes rex post multas hostium cædes, toto corpore, suo pariter & hostium cruento madens, supervenit: ingrefsusque urbem, non humi confedit, non cibum aut potum poposcit, non denique armorum onus depositus: sed⁵ acclini parieti, cum quatuor millia sola ex pugna superfluisse compexisset, hortatur *ut se ad meliora respublicæ tempora reservarent*. Tum cum conjuge & liberis Ægyptum ad Ptolemæum proficiscitur: à quo honorifice⁶ suscepimus, diu in summa⁷ dignatione regis vixit. Poltremo post Pto-^{A.C.}
lemæi mortem à filio ejus cum omni familia interficitur.^{241.} Antigonus autem, cæsis occidione Spartanis, fortunam tantæ urbis miseratus, à direptione milites prohibuit: ve-^{A.C.}
niamusque his qui superfuerant dedit, præfatus, *bellum se* cum Cleomene, non cum Spartanis habuisse, cuius fuga omnis⁸ ira finita sit: nec minori sibi gloriæ fore, si ab eo servata Lacedæmon, à quo solo capta sit,⁹ proderetur. Parcere igitur se solo urbis ac tectis, quoniam homines, quibus parceret, non superfluisserent. Nec multo post ipse decedit, ^{A.C.}
regnumque Philippo pupillo annos xiv nato tradidit.^{221.}

¹ Veterum B. C. ² Mortes B. ³ Sic dignitate. ⁸ Sic MS. B. Alii *ira ejus* MSS. nostri, & unus aliis. Reliqui finita sit, perperam. Justinus enim potentibus. ⁴ Inter hac Scheffero vi- (cum se præcedat) sua potius scri-
dencur ex sequentibus huc translata. püssit. ⁹ Hoc est, memoria predere-
⁵ Al. acclivis. ⁶ Exceptus B. ⁷ Al.

LIBER XXIX.

BREVARIUM CAPITUM.

- 1 Orbis multa imperia nova Regum successione mutantur, nominatim in Africa, Ægypto, Macedonia.
- 2 Philippus Rex Macedonie malo consilio impulsus Romanis bellum inferre constituit.
- 3 Insanam hanc mentem speciosis verbis occultat.
- 4 Tandem apertus hostis apparet : unde cruentum bellum, ipse Philippo perniciosum simul ac ignominiosum.

A.C. I. **I**S DEM ferme temporibus prope universi orbis imperia nova regum successione mutata sunt. Nam & in Macedonia Philippus mortuo Antigono, tute eodem que vitrico, annorum quatuordecim regnum suscepit : & in Asia, interfecto Seleucō, impubes adhuc rex Antiochus constitutus est : Cappadociæ quoque regnum Ariarathi puer admodum pater ipse tradiderat : Ægyptum, patre ac matre interfectis, occupaverat Ptolemæus, cui, ex facinoris crimine, cognomentum ¹Philopatoris fuit. Sed & Spartani in locum Cleomenis suffecerunt Lycurgum. Et, ne qua temporibus mutatio deesset, apud Carthaginenses quoque ætate immatura dux Annibal constituitur, non penuria seniorum, sed odio Romanorum, quo imbutum eum à pueritia sciebant. Fatale non tam Romanis, quam ipsi Africæ malum. ² His regibus pueris, et si nulli senioris ætatis rectores erant, tamen in suorum ³ quibusque majorum vestigia ⁴ nitentibus magna indoles virtutis ⁵ eniuit. Solus Ptolemæus, sicut scelestus in occupando regno, ita & segnis in administrando fuit. Philippum Dardani, ceterique ⁶ omnes finitimi populi, quibus velut ⁷ immortale odium cum Macedonum regibus erat, contemptu ætatis astidue laceabant. Contra ille, summotis hostibus, non contentus sua defendisse, ultiro etiam Ætolis bellum inferre gestiebat.

A.C. II. Quæ agitantem illum Demetrius rex Illyriorum,

¹ Sic Latinissime Ju. Alii *Philopator*. ² Scheff malit in hu regib. ³ Sic ed. Ju. In MSS. ⁴ Siciusque & quisque. ⁵ Emicuit B. ⁶ Deest B. ⁷ Deest C.

⁸ Ita

nuper à Paulo Rom. consule victus, supplicibus precibus ^{A. C.}
 aggreditur, injuriam Romanorum querens: qui, non con-
 tenti Italæ terminis, imperium spe improba totius orbis
 amplexi, bellum cum omnibus regibus gerant. Sic illos Si-
 ciæ, sic Sardinæ, Hispanæque, sic denique totius Afri-
 cæ imperium affectantes, bellum cum Pœnis & Annibale
 suscepisse: sibi quoque non aliam ob causam, quam quod
 Italæ finitimus videbatur, bellum illatum: quasi nefas
 esset, aliquem regem juxta imperii eorum terminos esse.
 Sed & ipsi cavendum esse exemplum, cuius quanto¹ prom-
 prius nobilisque sit regnum, tanto sit Romanos aciores
 hostes habiturus. Super hæc cedere se illi regno, quod Ro-
 mani occupaverint, profitetur, ² gratius habiturus, si in
 possessione imperii sui socium potius quam hostes videret.
 Hujuscemodi oratione impulit Philippum, ut, omissis Æ-
 tolis, bellum Romanis inferret, minus negotii existimantem,
 quod jam viatos ab Annibale apud Thrasymenum ^{A. C.}
 lacum audierat. Itaque, ne eodem tempore multis bellis ^{217.}
³ detineretur, pacem cum Ætolis facit: non quasi alio ^{216.}
 bellum translaturus, sed ut Græciæ quieti consulturus,
 quam nunquam in majori periculo fuisse affirmabat. *Siquidem confurgentibus ab Occidente novis Pœnorum & Roma-*
norum imperiis, quibus una hæc à Græcia atque Asia sit
mora, dum inter se bello discrimin imperii faciunt: cæterum statim victoribus transitum in Orientem fore.

III. *Videre se itaque ait consurgentem in Italia nubem illam trucis & cruenti belli; videre tonantem ac fulmi-*
nantem ab occasu procellam, quam in quascunque terrarum
partes victoria tempestas detulerit, magno cruoris imbre
omnia fædaturam. ⁴ *Frequenter Græciam ingentes motus*
pasam, nunc Persarum, nunc Gallorum, nunc Macedonum
bellis; sed omnia illa ⁵ ludum fuisse existimaturos, si ea,
qua nunc in Italia concurrat manus, extra terram illam
se effuderit. Cernere se, quam cruenta & sanguinaria in-
ter se bella utriusque populi viribus copiarum & ducum ar-
tibus

¹ Ita Bongarf. MSS. plerique pro-
 prius, quod Scheff. suspicatur esse com-
 pendium vocabuli *prosperus*. Alii pro-
 prius. Freinhemius vero emendat proxi-
 misse. ² MSS. quidam *gratis*. ³ Gra-
 varetur Ju. Gravius autem & Faber

mallent distinxeretur. ⁴ Frequenter Gra-
 ciām inter se motus pasam B. ⁵ Sic N.
 W. & quidam alii MSS. Nec aliter
 Ju. & vet. edd. Cæteri levia. Quin &
 ludum pluribus asseruit Gronov. Ob-
 servat. IV. 10. ex Cicerone, Livio, aliis.

tibus gerant; quæ rabies finiri solo partis alterius interitu, sine ruina finitimarum, non possit. Feros igitur animos
 A. C. victorum minus quidem Macedoniarum, quam Graeciae timen-
 216. dos, quia &¹ promptior, &² in vindictam sui robustior
 sit: scire tamen se eos, qui tantis viribus concurrant, non
 contentos hoc fine Victoria fore; metuendumque sibi quo-
 que certamen eorum, qui superiores exfliterint. Hoc
 prætextu finito cum Ætolis bello, nihil aliud quam Pœ-
 norum Romanorumque bella respiciens, singulorum vires
 perpendebat. Sed nec Romani, tametsi Pœni & Annibal
 in cervicibus erant, soluti metu Macedonico videbantur;
 quippe terrebat eos &³ vetus Macedonum virtus & devi-
 eti Orientis gloria, & Philippus studio Alexandri æmula-
 tionis incensus, quem promptum in bella industriumque
 cognoverant.

A. C. IV. Igitur Philippus, cum iterato prælio viatos à Pœ-
 216. nis Romanos didicisset, aperte hostem se his professus,
 215. naves, quibus in Italiam exercitum trajiceret, fabricare
 cœpit. Legatum deinde ad Annibalem, jungendæ soci-
 tatis gratia, cum epistolis mittit; qui comprehensus &
 ad senatum perductus incolumis dimissus est, non in ho-
 norem regis, sed ne dubius adhuc, indubitatus hostis red-
 deretur. Postea vero, cum Romanis nuntiatum esset, in
 A. C. Italiam Philippum copias trajecturum, Lævinum præto-
 214. rem cum instructis navibus ad prohibendum translitum
 211. mittunt. Qui cum in Graeciam trajecisset, multis promis-
 sis impellit Ætolis bellum adversus Philippum suscipere.
 Philippus quoque Achæos in Romanorum bella sollicitat.
 Interea & Dardani Macedoniarum fines vastare cœperunt,
 abductisque xx millibus captivorum, Philippum à Roma-
 no bello ad⁴ tuendum regnum revocaverunt. Dum hæc
 aguntur, Lævinus prætor, ⁵ juncta cum Attalo rege soci-
 A. C. ate, Graeciam populatur. Quibus cladibus percussæ ci-
 211. vitates, auxilium petentes, Philippum legationibus fati-
 gant: nec non &⁶ Illyriorum rex, lateri ejus hærens, assi-
 duis

¹ Sic emendavit T. Faber. In MSS. passim legitur *remotior*, contra Geogra-
 phia fidem. Dyrrachium Macedoniarum in Italiæ conspectu erat; ibi porro Apollonia, Aulon, &c. & freti istius trajectus vix sex horas postulabat.

² Et invicta & robustior sit B. C. ³ Sic N. & Ju. Alii, & vetus Macedonum de-
 vilis Orientis gloria. ⁴ Tuendum bello re-
 gnum C. ⁵ Initia Ju. ⁶ Sic optime Ju.
 Solus enim Demetrius erat. Alii, Il-
 lyriorum reges, lateri ejus hærentes, affiduis
 precibus

duis precibus promissa exigebat. Super hæc vastati Macedones ultionem flagitabant. Quibus tot tantisque rebus obseßus, cui rei primum occurseret, ambigebat; omnibus tamen propediem auxilia se missurum pollicetur, non quia facere posset quæ promittebat, sed ut spe impletos in societatis jure retineret. Prima tamen illi expeditio aduersus Dardanos fuit; qui, absentiam ejus aucupantes, maiore belli mole Macedoniae imminebant. Cum Romanis quoque pacem facit,¹ contentis interim bellum Macedonicum distulisse: Philopœmeni Achæorum duci, quem ad² Romanos sociorum animos sollicitare didicerat, insidias prætendit. Quibus ille cognitis vitatisque³ discedere ab eo Achæos auctoritate sua coëgit.

L I B E R XXX.

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

- ¹ Ptolemaei Regis Ægypti luxuria, recordia, & parricidia.
- ² Miserrimus Ægypti status sub turpissimo Principe. Ejus metrrix & lenones crudeli fato pereunt.
- ³ Mortuo Ptolemaeo, Romani tutalam pupilli adversus Antiochum Syrum, & Philippum Macedonem suscipiunt; Philippumque prius bello reducant ad humiliorē mentem.
- ⁴ Terræ-motus ingentes. Romani pacem repudiant. Philippus & Flaminius suos ad pugnam accidunt. Macedonia Romana fortuna vincit, & Philippus spoliatur.

I. PHILIPPO in Macedonia magnis rebus intento, in Ægypto Ptolemaei diversi mores erant. Quippe regno parricidio parto, & ad necem utriusque parentis cæde etiam fratribus¹ adjuncta, velut rebus feliciter gestis, luxuriæ se tradiderat; Regisque mores omnis secuta² regia erat. Itaque non amici tantum præfectique, verum etiam omnis exercitus, depositis militiae studiis, otio ac desidia corrupti marcebant. Quibus rebus cognitis, Antiochus

precibus præmissa exigebant. Scheff. non probat legiōnēm Juntaram, sed putat potius Justinum scripsisse Illyriorum legationes: Verum tamen legationes postea contraacte formatum in lego; quod cum scribere nullum videretur habere sen-

sum, qui codicem istum tractabat, ex eo fecisse reges.³ Al. contentus.

¹ Modius desistere malit, ut etiam legitur in uno e MSS. Bongarrianis.

² B. C. & plerique MSS. adfracta.

³ C. & impressi quidam regio.

¹ Gracianus

tiochus rex Syriæ, veteri inter se regnorum odio stimu-
lante, repentino bello multas urbes ejus oppressit, ipsam-

A. C. que Ægyptum aggreditur. Trepidare igitur Ptolemæus;

A. C. legationibus missis, quoad vires pararet, morari Antio-

chum. Magno deinde in ¹ Græcia exercitu conducto, se-

cundum prælium facit, spoliassetque ² regno" Antio-

A. C. chum, si fortunam virtute juvisset. Sed contentus recipe-

² ratione urbium quas amiserat, facta pace, ³ avide materi-

am quietis arripuit; revolutusque in luxuriam, occisa

A. C. Eurydice uxore eademque forore sua, ⁴ Agathocleæ mere-

tricis illecebris capit. Atque ita omnem magnitudinem

nominis ac majestatis oblitus, noctes in stupris, dies in

conviviis consumit. Adduntur instrumenta luxuriaz, tym-

pana & ⁵ crepundia; nec jam ⁶ spectator rex, sed magister

nequitiaz, nervorum oblectamenta modulatur. Hæc primo

⁷ laborantis regis tacita pestes & occultæ fuere.

A. C. II. Deinde crescente licentia, jam nec parietibus regie

²⁰⁷ domus contineri meretricis audacia potest: quam proter-

viorem, sociata cum Agathocle fratre ambitione pulcri-

tudinis scorto, quotidiana regis stupra faciebant. ⁸ Acce-

debat & mater ⁹ Oenanthe, quæ geminæ subolis illecebris

devinctum regem tenebat. Itaque non contentæ rege jam

etiam regnum possident, jam in publico visuntur, jam fa-

luntur, jam ¹⁰ comitantur. Agathocles regis lateri jun-

ctus ¹¹ civitatem regebat, tribunatus, præfecturas, & duca-

A. C. tus mulieres ordinabant; nec quisquam in regno suo mi-

²⁰⁴ nus quam ipse rex poterat. Cum interim, relicto quin-

quenni ex Eurydice forore filio, moritur; sed mors ejus,

dum pecuniam regiam mulieres rapiunt, & imperium inita

cum perditissimis societate occupare conantur, ¹² diu oc-

A. C. cultata fuit. Re tamen cognita, concursu multitudinis &

²⁰⁴ Agathocles occiditur, & mulieres in ultionem ¹³ Eurydices

patibulis suffiguntur. Morte regis, supplicio meretricum

velut expiata regni infamia, legatos Alexandrini ad Ro-

manos

¹ Graciā B. ² Deest C. ³ Ean-

dem mat. B. ⁴ Al. Agathocles; ⁵ Tri-

pudia Vulg. ⁶ Exp̄ctator B. ⁷ B.

cum aliis nonnullis MSS. & ed. Ju.

labentis regia tacita pestis & occultæ mala

fuere. ⁸ MS. quidam habet accendebat.

⁹ Cenante B. Euante Vulg. ¹⁰ Hoc

comitantur ex glossa natum suspicatur

Scheff. ¹¹ Civitates C. ¹² Diu hic

respondeat; ¹³ tamen. Vide Not. ad Pro-

pert. Ed. Amst. MDCCII. p. 85. l. II.

At Scheff. pro tamen mallet tandem.

¹³ Sic Ju. Alii Eurydices.

³ Causa

manos misere, orantes *Ut tutelam pupilli susciperent*; tuerenturque regnum Aegypti, quod jam Philippum & Antiochum, facta inter se pactione, divisisse dicebant.

III. Grata legatio Romanis fuit, ¹causam belli adversus Philippum querentibus, qui insidiatus eis, temporibus Punici belli, fuerat. Huc accedebat, quod, Poenis & Annibale superato, nullius magis arma metuebant, reputantibus, quantum motum Pyrrhus parva manu Macedonum in Italia fecisset, quantasque res Macedones in oriente gessissent. Mittuntur itaque legati, qui Antiocho & Philippo denuntient, *regno Aegypti abstineant*. Mittitur & M. Lepidus in Aegyptum, qui tutorio nomine regnum ^{201.} ^{A. C.} pupilli administret. Dum hæc aguntur, interim legationes Attali regis & Rhodiorum, injurias Philippi querentes, Romanum venerunt. Quæ res omnem cunctationem Macedonici belli senatui exemit. Statim igitur, titulo rendi sociis auxilii, bellum adversus Philippum decernitur, ^{201.} ^{A. C.} ³legionesque cum consule in Macedoniam mittuntur. Nec multo post tempore, tota Græcia, fiducia Romanorum, adversus Philippum, spe pristinæ libertatis erecta, ^{200.} ^{A. C.} bellum ei intulit: atque ita, cum rex undique urgetur, ^{198.} pacem petere compellitur. Deinde cum expositæ conditiones pacis à Romanis essent, repetere sua & Attalus, & Rhodii, & Achæi, & Aetoli coepere. Contra Philippus adduci se posse ut Romanis pareat ⁴ contendebat; *ceterum indignum esse, Gracos a Philippo & Alexandro majoribus suis vicos, & sub jugum Macedonici imperii subactos, veluti victores, leges pacis sibi dicere, quibus prius sit servitutis ratio reddenda, quam libertas vindicanda*. Ad postremum tamen, petente eo, inducere duorum mensium datæ, ut pax, quæ in Macedonia non conveniebat, Romæ à senatu peteretur.

IV. Eodem anno inter insulas ⁵Theram & Therasiam, ^{A. C.} medio utriusque ripæ & maris spatio, terræ-motus fuit. ^{197.} In quo, cum admiratione ⁶navigantium, repente ex profundo cum calidis aquis insula emersit. In Asia quoque

^{ea}dem

¹ Causas C. ² Philippi pupilli B. ³ Legionesque eum conditione pacis in Macedoniam C. Legationesque cum conditione pacis in Macedoniam plerique MSS. ⁴ Sic scribd ex cod. B. Alii concedebat. ⁵ Theramen & Terasin B. Teramenem & Therasiam C. Theramenem & Therasiam Vulg. ⁶ Freinsh. legit habitantium.

eadem die idem motus terræ Rhodum multasque alias ci-vitates gravi ruinarum labe concussum, quasdam solidas absorbuit. Quo prodigio territis omnibus, vates cecinere, *oriens Romanorum imperium vetus Græcorum ac Mace-donum voraturum.* Interim à senatu repudiata pace, Philippos in societatem belli¹ Nabini tyrannum sollicitat. Atque ita, cum in aciem exercitum instructis è diverso hostibus produxisset, hortari suos coepit, referendo, *Persas, Baetros, Indosque, & omnem Asiam, ² orientis finem, à Macedonibus perdomitam; tantoque fortius hoc bellum quam illa sustinendum, quanto sit libertas imperio carior.*

A. C. Sed &³ Flaminius Romanus consul, relatione rerum re-centissime gestarum, suos stimulabat in prælium, ostendendo, *binc Carthaginem cum Sicilia, ⁴ inde Italiam & Hispaniam Romana virtute perdomitas; nec Annibalem quidem Alexandro Magno postponendum, quo Italia puljo, Africam ipsam tertiam partem mundi superaverint.* Sed nec Macedonas veteri fama, sed præsentibus viribus æstimandos: quia non cum Alexandro Magno, quem invictum audierant, nec cum exercitu ejus, qui totum orientem devicerat, bellum gerant; sed cum Philippo puero immaturæ ætatis, qui regni terminos adversus finitimos ægre defendat, & cum his Macedonibus, qui non ita pri-dem præda Dardanis⁵ fuerunt. Illos majorum decora, se fuorum militum commemorare. Non enim alio exercitu Annibalem & Pœnos, & totum ferme occidentem, sed his ipsis, quos in acie habeat, militibus subactos. His adhortationibus utrinq; concitati milites prælio concurrunt, alteri orientis, alteri occidentis imperio gloriantes; ferentesque in bellum, alii majorum fuorum antiquam & obsoletam gloriam, alii virentem recentibus experimentis virtutis florem. Sed Macedonas Romana fortuna vicit. Fractus itaque bello Philippos, pace à Flaminio consule petita, nomen qui-dem regium retinuit; sed omnibus⁶ Græciæ urbibus, vel

ut

¹ Nabidin C. ² MSS. aliquot cum J. L. orientu fine. ³ Flamininus C. ⁴ Cum Italia & Hispania B. ⁵ Freinst. mallet fuerint, quo modo item scriptum reperitur in nonnullis MSS. In quibus etiam est, præda iisdem Dardanis. Unde colligit Scheff. lectionem veram

esse, præda iisdem fuerunt, ut referatur ad præcedens finitimos, omisla voce Dardanis, quam putat transumptam in texum ex glossa. ⁶ Debetur hæc lectio codici Cujaciano. Nam cæteri optimæ nox, Thracia, contra histriam,

ut regni membris extra terminos antiquæ possessionis amissis, solam Macedoniam retinuit. Offensi tamen Aetoli, quod non ex arbitrio eorum Macedonia quoque adempta regi, & data sibi in præmium belli esset, legatos ad Antiochum mittunt, qui eum adulatione magnitudinis, in Romana bella, spe societatis universæ Græciæ, impellerent. ^{A.C. 192.}

LIBER XXXI.

BREVIIARIUM CAPITUM.

- 1 *Romani Antiochum Syrum legatione coercent. A Nabide Graciam liberari jubent. Annibal nomen Romanis formidabile.*
- 2 *Annibal, Romanorum infidias fugiens, ad Antiochum cursum dirigit.*
- 3 *Nabis, duobus pœliis fractus, post Romanorum discessum armamovet. Annibal ad Antiochum de opprimendis Romanis consilium.*
- 4 *Carthaginenses ab Antiocho sollicitati rem Romanis significant, qui politico strategemate Annibalem ab Antiocho divellunt.*
- 5 *Iteratum Annibal consilium de bello in Italia Romanis inferendo.*
- 6 *Antiochi adulatores Annibal sana consilia rident; inde subversio Antiochi, qui terrestri & navalí pœlio à Romanis superatur.*
- 7 *Scipiones, ducto in Africam exercitu, pacis leges Antiocho præscribunt, quas ipse repudiat.*
- 8 *Bello reparato, & pugna commissa, cæsis quinquaginta Asiacitorum millibus, Antiochus subactus patem petit & obtinet.*

I. **M**ORTUO Ptolemæo ¹ Philopatore rege Aegypti, ^{A.C. 204.} contemptaque parvuli filii ejus ætate, qui in spem regni relictus ² prædæ etiam domesticis erat, Antiochus rex Syriae occupare Aegyptum statuit. Itaque ³ Phœnicen, ^{A.C. 198.} cæterasque Syriae quidem, sed juris ⁴ Aegypti, civitates cum invasisset, legatos ad eum fenatus mittit, qui denuntiarent ei, abstineret ⁵ regno pupilli, postremis patris precibus fidei suæ traditi. Quibus spretus, interjecto tempore alia

¹ Antipatro B. ² Al. præda. ³ Sic scribend. non ut alii Thanicem. ⁴ Scheff. mallet Aegypti. ⁵ Imperio C.

alia legatio supervenit, quæ, omissa pupilli persona, ci-vitates, jure belli factas populi Romani, in integrum re-stitui jubebat. Abnuenti bellum denuntiatum; quod ille facile suscepsum infeliciter gessit. Eodem tempore & Na-bis tyrannus multas Græciae civitates occupaverat. Igitur senatus, ne uno tempore duplici bello Romanæ vires¹ de-

A. C. tinerentur, scripsit Flaminio, si ei videatur, sicuti Mace-doniam à Philippo, ita Græciam à Nabide liberet. Ob quam causam imperium ei prorogatum est. Terribile quippe An-

A. C. tiochi bellum Annibal nomen faciebat, quem æmuli ejus,

^{195.} occultis mandatis cum Antiocho iniisse societatem, apud Ro-manos criminabantur; negantes eum a quo animo sub le-gibus vivere, affuetum imperio & immoderata licentia militari; semperque, tædio quietis urbanæ, novas belli causas circumspicere: ³ Quæ eti falsa nuntiata fuissent, apud timentes tamen pro veris habebantur.

A. C. II. Denique senatus metu perculsus ad speculandos

^{195.} actus Annibal legatum in Africam Cnæum Servilium mittit; eique tacitis mandatis⁴ præcipit, si posset, eum per æmulos ejus interficeret, metuque invisi nominis tandem populum⁶ Romanum liberaret. Sed res Annibalem non diu latuit, virum ad prospicienda cavendaque pericula paratum; nec minus in secundis adversa, quam in adver-sis secunda cogitantem. Igitur, cum tota die, in oculis principum legatique Romani, in foro Carthaginensium obversatus⁸ in supremum fuisset, appropinquante ves-perre, equum consendit; & rus⁹ suburbanum, quod propter litus maris habebat, ignaris servis, iussisque ad portam revertentem opperiri, contendit. Habebat ibi naves cum remigibus occulto sinu litoris absconditas: erat & gran-dis pecunia in eo agro præparata, ut, cum res exegisset,

¹⁰ nec facultas fugam nec inopia moraretur. Lecta igitur

fervorum

¹ Distinxerunt hic etiam (ut supra) scribendum. ² Al. militare. ³ Scheff. putat Justinum scripsisse vel, quæ eti falsa nuntiata fuissent, vel quæ eti falsa, apud timentes tamen &c. ⁴ Præcipitur B. ⁵ Ut, spes C. ⁶ Deest C. ⁷ Ita codices nostri omnes, & plerique alii, Reliqui peritum. ⁸ Gronov. & Grav. in supremam, ut suaudiatur, dies uerum. Vorilius opinatur rectius sub-

intelligi diem. At Scheff. nihil mutat. ⁹ Sic legunt docti, ad stipulantiibus nonnullis MSS. refragantibus vero aliis, in quibus, urbanum. ¹⁰ Quo modo facultas fugam potest morari? quin facultas fugiendi promoveret fugam. Videatur Justinus scripsisse: nec difficultas fugam, nec inopia moraretur. difficultas scilicet navigandi, si nulla navis esset parata.

servorum juventute, quorum copiam Italicorum captivorum numerus augebat, ¹ navem consendit, cursumque ad Antiochum dirigit. Postera die civitas principem suum, ac tum temporis consulem, in foro exspectabat. Quem ut profectum nuntiatum est, non aliter quam si urbs capta esset, omnes trepidavere, exitiosamque sibi fugam ejus ominati sunt. Legatus vero Romanus, quasi bellum jam illatum Italiam ab Annibale esset, tacitus Romam regreditur, trepidumque nuntium refert.

III. Interim in Gracia Flaminius, juncta cum quisibusdam civitatibus societate, Nabidem tyrannum duobus ^{195.} continuis præliis subegit; & ² graviter fractum, velut ex-sanguem, in regno reliquit. Sed libertate Græcia restitu-ta, deductisque ab urbibus præsidiis, cum Romanus exercitus in Italiam reportatus esset, velut vacua rursus posse fuisse sollicitatus, multas civitates repente bello invasit. Quibus rebus exterriti Achæi, ne vicinum malum etiam ad se serperet, bellum adversus Nabidem decernunt, ^{192.} ducemque prætorem suum Philopœmenem, insignis industræ virum, constituant: cuius in eo bello tanta virtus enituit, ut opinione omnium Flaminio Romano imperatori compararetur. Eodem tempore Annibal cum ad Antiochum pervenisset, velut deorum munus excipitur: tan-tusque ejus adventu ardor ³ animis regis accessit, ut non tam de bello, quam de præmiis victoriæ cogitaret. Sed Annibal, cui nota Romana virtus erat, negabat opprimi ^{A. C. 193.} Romanos nisi in Italia posse. Ad hoc sibi centum naves & decem millia peditum & mille ⁴ equites poscebat, promittens pacem manu non ⁵ minus bellum, ⁶ quam gesserit, Italiam restauraturum; & in Asiam regi ⁷ sedenti, aut victoriam de Romanis, aut æquas pacis conditiones relaturum: quippe

Grav. Scheff. tamen nil mendi hinc late existimat. Nam facultas sane non moratur fugam, si adeat, moratur tamen, si abeat, quod haud dubie Jutinus intellexit; cum ne unus quidem MSS. hic à vulgatis discedat. ¹ Scheff. mallet naves. ² B. C. & plerique MSS. gravibus fractum. Proabantibus eruditis fere omnibus; sed tum mutanda distinctio, hoc modo: duobus continuis præliis subegit & gravibus fractum, velut exsanguem, in regno re-

liquit. Perperam autem quid. MSS. gravibus vulneribus. Illa clara & perspicua, nec proinde cl. Fabri arguta conjectura probanda, sic emendantis, & graviter fractum, velut anguum reliquit.

³ Animo Ju. ⁴ B.C. & plerique vert. equitum. In Pelerini cod. legitur tria millia equitum. ⁵ Minus hic Adjektivum non Adverbium, cohæretque cum voce bellum. ⁶ Quid gesserit C. Quod gesserat N. ⁷ Id est, otioso.

pe & Hispanis, bello flagrantibus, ducem tantum deesse ; & Italiam notiorem sibi nunc, quam pridem¹ fuisse. Sed nec Carthaginem quieturam, sociamque se ei sine mora præbituram.

A. C. IV. Cum regi consilia placuissent, mittitur Carthagini-
193. nem unus ex comitibus Annibal, qui in bellum cupidos hortetur, *Annibalemque cum copiis affuturum nuntiet: nibil, dicat, partibus, nisi animos Carthaginensium deesse, Asiam & vires belli & sumptum præbituram.* Hæc cum
² relata Carthaginem essent, nuntius ipse ab inimicis Annibal comprehenditur, & perductus in senatum cum interrogaretur, *ad quem missus esset?* Punico ingenio respondit, *Se ad universum senatum missum : nec enim hoc opus singulorum, sed universorum esse.* Dum multis diebus deliberant, an eum Romam ad purgandam publicam conscientiam mittant, tacitus consensu nave ad Annibalem revertitur : quo cognito, Carthaginenses ultro rem Romanam per legatum deferunt. Romani quoque ad Antiochum legatos misere, qui, sub specie legationis, & regis apparatum specularentur, & Annibalem aut Romanis mitigarent, aut assiduo colloquio suspectum invisumque regi redde-rent. Itaque legati, cum Ephesi convenissent³ ad Antio-
192. chum, mandata ei senatus tradunt. Dum responsum ex-spectant, omnibus diebus⁴ assidui⁵ circa Annibalem fuere, dicentes : *Timide eum à patria recessisse, cum pacem Romanum, non tam cum republica ejus, quam cum eo factam, summa fide custodiant ; nec bella eum Romanorum magis odio, quam patriæ amore gessisse, cui ab optimo quoque etiam spiritus ipse debeatur.* *Has enim publicas inter populos, non privatas inter duces bellandi causas esse.* Inde res gestas ejus laudare. Quorum sermone lætus sæpius cupidusque cum legatis colloquebatur, ignarus quod familiaritate Romana odium sibi apud regem crearet. Quippe Antiochus, tam assiduo colloquio reconciliatam ejus cum Romanis

¹ Al. fuisse. ² B. & alii quid. MSS. habent *perlata*. Scheff. putat utrumque *glossatoris* esse, legendumque simpliciter *lata*. Quod verilimilius videtur, quia in uno MS legitur *lata*, vicio scriptoris manifesto. ³ Illud nō delendum monuit Freinsh. reti-

nentibus tamen omnibus MSS. Quidam autem pro Ephesi habent *Ephesum*. Unde Scheff. adducitur ut scripturam genuinam putet ; Itaque legati cum Ephesum ventient ad Antiochum. ⁴ Deest B. ⁵ Antiquiores typis expressi cura Annibale.

¹ Non

Romanis gratiam existimans, nihil ad eum sicuti solebat referre; expertemque totius consilii, veluti hostem proditoremque suum, odisse cœpit. Quæ res tantum apparatus belli cessante imperatoria arte corrupit. Senatus mandata fuerant, *Ut contentus terminis Asiae esset, ne ipsis ingrediendi Asiam necessitatem imponeret.* Quibus ipsis, non accipiendum bellum statuit, sed inferendum.

V. Dicitur, quum frequenter de bello consilium habuisset, remoto Annibale, tandem eum vocari jussisse, non ut ex sententia ejus aliquid ageret, sed ne per omnia eum A. C. spreville videretur; omnibusque perrogatis postremum^{191.} interrogasse. Quo ille animadverso, intelligere se profensus est, non quia egeat consilio, sed ad supplendum numerum sententiarum se vocatum: tamen & odio Romanorum A. C. & amore regis, apud quem solum tutum sibi exsilium re-^{191.} hæcum sit, se viam gerendi belli edisserturum. Veniam deinde libertati præfatus, nihil se aut consiliorum, aut cœptorum præsentium, probare ait; neque sedem² belli "Graci- am sibi placere, cum Italia uberior materia sit; quippe Romanos vinci non nisi armis suis posse, nec Italiam aliter quam Italicis viribus subigi, siquidem diversum cæteris mortalibus esse illud & hominum & belli genus. Aliis bellis plurimum momenti habere, priorem aliquam cepisse occasionem loci temporisque, agros³ diripuisse, urbes aliquas expugnasse; cum Romano, seu occupaveris prior aliqua,⁴ seu viceris, tum etiam cum vieto & jacente luctandum esse. Quamobrem si quis eos in Italia laceffat, suis eos opibus, suis viribus, suis armis posse vincere, sicut ipse fecerit. Sin vero quis illis Italia velut fonte virium cesse- rit, perinde falli, ac si quis amnes non ab ipsis fontibus primordiis derivare, sed concretis jam aquarum molibus avertere velexsiccare velit. Hæc & secreto se censuisse, ultroque⁵ ministerium consilii sui obtulisse; & nunc præsentibus amicis ideo repetisse, ut scirent omnes rationem cum Romanis gerendi belli, eosque foris invictos, domi fragiles esse. Nam prius illos urbe quam imperio, prius Italia quam provinciis exui posse; quippe & à Gallis captos &

à se

¹ Non deserturum B. ² Deest B. ³ Ra- ceris tu, etiam viito, vel etiam tunc vi- puisse B. C. ⁴ Seu viceris, tamen etiam elo. ⁵ Pro ministerum.

*& se prope deletos esse; neque se unquam vietum prius,
quam terris eorum cesserit. Reverso Carthaginem statim
cum loco fortunam bellè matatam.*

A. C. VI. Huic sententiae obtrectatores amici regis erant;
 191. non utilitatem rei cogitantes, sed verentes, ne probato consilio ejus primum apud regem locum gratiae occuparet. Et Antiocho non tam consilium, quam auctor dispicebat, ne gloria victoriarum Annibal, non sua esset. Omnia igitur variis assentantium adulatioibus corrumpebantur; nihil consilio vel ratione agebatur. Rex ipse, per hyemem in luxuriam lapsus, novis quotidie nuptiis deditus erat. Contra Acilius Romanus consul, qui ad hoc bellum missus erat, copias, arma, cæteraque³ bello necessaria, summa industria parabat; civitates socias confirmabat, dubias illiciebat; nec alias exitus belli, quam apparatus utriusque partis fuit. Itaque prima belli⁵ congreSSIONe, cum cedentes suos rex cerneret, non laborantibus auxilium tulit; sed fugientibus se ducem praebuit, caltraque ditia victoribus reliquit. Deinde cum in Asiam, preda Romanis occupatis, fugiendo pervenisset, pœnitere neglecti consilii coepit; revocatoque in amicitiam Annibale, omnia ex sententia ejus agere. Interim nuntiatur, ⁷ Æmilium, Romanum ducem, octoginta rostratis navibus in bellum navale à senatu missum, adventare; quæ res illi spem restituendæ fortunæ dedit. Itaque priusquam sociæ civitates ad hostes deficerent, decernere navalí prælio statuit, sperans cladem in Græcia acceptam nova posse⁸ victoria aboleri. Tradita igitur Annibali classe prærium committitur; sed nec Asiani milites Romanis, neque naves eorum pares rostratis navibus fuere; minor tamen clades duci⁶ solertia fuit. Romam nondum opinio victoriarum venerat, & idcirco in consulibus creandis suspensa civitas erat.

A. C. VII. Sed adversus Annibalem ducem quis melior quam
 190.

¹ Non regis esset B. ² Sic Pelerini MS. vivium, & ei Livium legentes. Unde *Affentatorum* in Ju. Alii *affentationum*. Bongars auctorem scripsisse arbitratur, nuntiatur et *Livium* *Æmilium*, pro quo impressi quidam *Livium* *Nevium*: ³ Belli C. & plusculi MSS. ⁴ Summa opæ & industria Ju. ⁵ Conditione C. & plerique MSS. Modius inde coitione legendum putat, Scheff. *confitione*. ⁶ Faber mallet, *caltraque preda ditia*. ⁷ MSS. quem Appian. male appellat *Phrygianos*; ⁸ *Victoria gloria aboleret* B.

¹ Scipioni

Africani frater crearetur, cum vincere Poenos opus¹ Scipionum esset? Creatur igitur² Consul Lucius Scipio; ei-que datur legatus frater Africanus, ut intelligeret Antiochus, non majorem fiduciam se in Annibale victo, quam Romanos in victore Scipione habere. Trajicientibus in Asiam Scipionibus exercitum, jam utrobique profligatum bellum nuntiatum est; victumque Antiochum terrestri, Annibalem navalib[us] bello invenerunt. Primo igitur adventu eorum, legatos, pacem petentes, ad eos Antiochus mitit, peculiare donum Africano ferentes ipsius filium, quem rex parvo navigio trajicientem ceperat. Sed Africanus Privata³ beneficia à rebus publicis secreta esse dixit; alia-que esse patris officia, alia patriae jura, quæ non liberis tantum, verum etiam vita ipsi præponantur. Proinde⁴ gratum se munas accipere, privatoque impendio munificentie regis responsurum. Quod ad bellum pacemque pertineat, nihil neque gratiae dari, neque de jure patriæ decidi posse, respondit. Nam neque de redimendo filio unquam tractavit, nec senatum de eo agere permisit; sed, ut dignum ma-jestate ejus erat, armis se recepturum⁵ filium⁶ dixerat. Post hæc leges pacis dicuntur: Ut Asia Romanis cederet, contentus Syria regno esset; naves universas, captivos & trans fugas traderet; sumptumque omnem belli Romanis restitueret. Quæ cum nuntiata Antiocho essent, nondum ita victum se esse respondit, ut spoliari se regno pateretur; bellique ea irritamenta, non pacis blandimenta esse.

VIII. Igitur cum ab utrisque bellum pararetur, ingresso A. C. Afiam Romani Ilion⁶ venissent; mutua gratulatio^{190.} Iliensium ac Romanorum fuit. Iliensibus *Aeneam catena-
reque cum eo duces à se profectos*; Romanis se ab his pro-creatos referentibus. Tantaque lœtitia omnium fuit, quan-
ta esse post longum tempus inter parentes & liberos solet. Juvabat Ilienses, nepotes suos, occidente & Africa domita, Afiam ut avitum regnum vindicare: optabilem *Tra-
jæ ruinam fuisse dicentes, ut tam feliciter renasceretur.* Contra Romanos, avitos lares & incunabula majorum, templaque ac deorum simulacra, inexplebile desiderium videndi

¹ Scipiani C. ² Consul Scipio C. Con- mallet grata. Scheff. privatum. ³ Deell-
sul Amilius Scipio B. ⁴ Beneficia re- C. ⁶ Pervenissent B. ⁴ Vorst.

videndi tenebat. Profectis ab Ilio Romanis, Eumenes rex cum auxiliis occurrit: nec multo post prælium cum Antiocho commissum. Cum in dexteriore cornu pulsa legio Romana majore dedecore quam periculo ad castra fugeret, M. Aemilius tribunus militum ad tutelam castrorum relietus,¹ armare se milites suos, & extra vallum progrederi jubet, strictisque gladiis fugientibus minari, Morituros,² dicens, nisi in prælium revertantur, infestioraque sua, quam hostium castra inventuros. Attonita tam ambiguo periculo³ legio, comitantibus commilitonibus qui fugere eos prohibuerant, in prælium revertitur, magnaque cæde edita, a. c. initium victoriae fuit. Cæsa hostium quinquaginta millia, ^{190.} capta xi. Antiocho pacem petenti, nihil ad superiores conditiones additum, Africano prædicante,⁴ Romanos, neque si vincantur, animis minui; neque si vincant, secundis rebus insolescere. Captas civitates inter socios⁵ dividere Romani, aptiorem gloriam, quam possessiones voluptarias judicantes. Quippe victoriae gloriam Romano nomine vindicandam; opum luxuriam sociis relinquendam.

L I B E R XXXII.

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

- ¹ *Etolis libertate spoliantur. Bellum inter Messenios & Achæos. Philopæmen captus & veneno interemptus: Unde Messeniorum clades.*
- ² *Antiochus Cyrus, dum sacrilegio sibi providere putat, interficitur. Senatus Romanus Philippo parcit, ob Demetrii filii virtutem: cui Perseus frater invidet, & Demetrium impius artibus de medio tollit.*
- ³ *Philippi obitus: & bellum apparatus adversus Romanos, Gallis ad hujus bellum societatem pertractis: de quorum migrationibus subjicitur narratio.*
- ⁴ *Bellum*

¹ *Armati milites suos iub. Ju. Schefferus malit, animare milites suos. 2 Dicentes delendum vult Scheff. vel saltrem loco eius scribendum dicentes. 3 Legatio C. 4 Sic in quibusd. Bongarsii MSS. longe elegantius quam ut vulgo legitur, neque Romanus, si vincantur, animos minus, neque si vincant &c. 5 MSS. nostri & plerique, divisere, munera Romani. Hinc alii munera delent,*

& scribunt Romanū, alii muneric Romanū, aut muneri Romanis aptiorem Asiam faciunt, quia gloriam in nostris & aliquibus alii MSS. est Asiam. Scheffero sic scripsisse distinxisseque Justinus videtur: *Captas civitates inter eos divisere muneri Romani, potiorum gloriam, quam possessiones voluptarias iudicantur.*

⁴ Bellum inter Prusiam & Eumenem, in quo Annibalis opera
Prusias superior evadit. Pace inter Reges sancta, Romani
Annibalem persequuntur. Is hausto veneno legationem morte
prævenit. adjunctum ejusdem Annibalis elogium.

AETOLI, qui Antiochum in bella Romana impulerant, victo eodem, soli adversus Romanos, & viribus impares, & omni auxilio destituti, remanserunt: Nec multo post victi, libertatem, quam illibatam adversus dominationem Atheniensium & Spartanorum inter tot^{189.} A. C. Græciæ civitates soli retinuerant, amiserunt. Quæ conditio tanto amarior illis, quanto senior fuit, reputantibus tempora illa, quibus tantis Persarum opibus domesticis viribus restiterant; quibus Gallorum violentiam, Asia Italiæque terribilem, Delphico bello fregerant. Quæ gloria recordatio¹ magis desiderium libertatis augebat. Dum hæc aguntur, medio tempore inter Messenios & Achæos de principatu primo diffensio, mox bellum ortum est. In eo nobilis Achæorum imperator² Philopæmen capit³ : non quia pugnando vitæ pepercit, sed dum suos in prælium revocat, in transitu fossæ equo præcipitatus, à multitudine hostium oppressus est. Quem jacentem Mellennii, seu metu virtutis, ⁴ seu verecundia dignitatis, interficere ausi non fuerunt. Itaque velut in illo omne bellum confecissent, captivum per universam civitatem in modum triumphi circumduxerunt, effuso obviam populo, ac si suus non hostium imperator adventaret. Nec victorem Achæi avidius⁴ vidissent, quam victum hostes viderunt. Igitur eundem in theatrum duci iusterunt, ut omnes contuerentur, quem potuisse capi incredibile singulis videbatur. In-^{183.} A. C. de in carcерem⁵ ducto, verecundia magnitudinis ejus, venenum dederunt; quod ille latet, ac si vicisset, accepit; quæsito prius, *An⁶ Lycortas praefectus Achæorum*, quem secundum à se esse⁷ scientia rei militaris sciebat, *incolumis effugisset*? Quem ut accepit evasisse, non in totum dicens consultum male Achæis, exspiravit. Nec multo post reparato

¹ Sic. Ju. Alii, *majus*: pro quo Scheff. in *majus* reponendum voluit.

Ju. Pro quo Græv. reposuit deducto.

² *Philopæmen* B. & MSS. alii plures. vererecundia, ⁴ Audient C. ⁵ Edicto

⁶ Sic Ju. recte. Græci enim Auxiliari.

Alii *Lycortas*, C. vero *Lygnas*. ⁷ Scientia militari sciebat B.

reparato bello Messenii vincuntur, ¹ pœnasque interficti Philopoemenis pependerunt.

A. C. II. Interea in Syria rex Antiochus, cum gravi tributo pacis, ² à Romanis victus, oneratus esset, seu inopia pecuniae compulsus, seu avaritia sollicitatus, ³ qua sperabat se, sub specie tributariæ necessitatis, excusatus sacrilegia commissurum, adhibito exercitu, nocte templum ⁴ Elymæi Jovis aggreditur. Qua re prorita, concursu ⁵ insularium, cum omni militia interficitur. Romæ, cum multæ Græcæ civitates ⁶ questum de injuriis Philippi regis Macedonum venissent, & ⁷ disceptatio in senatu inter Demetrium Philippi filium, quem pater ad satisfaciendum senatui miserat, & legatos civitatum esset; turba ⁸ querelarum confusus adolescens repente obticuit. Tunc senatus verecundia ejus motus, quæ probata etiam antea, cum obfes Romæ esset, omnibus fuerat, causam illi donavit: atque ita ⁹ modestia sua Demetrius veniam patri, non jure defensionis, sed patrocinio pudoris obtinuit. Quod ipsum decreto senatus significatum est, ut appareret, non tam absolutum regem, quam donatum filio patrem. Quæ res A. C. Demetrio non gratiam legationis, sed odium obrectationis comparavit. Nam ¹⁰ & ¹¹ apud fratrem ¹² Perseum æmulatio illi invidiam contraxit; & apud patrem nota absolutionis ¹³ causa offendæ fuit, indignante Philippo, plus momenti apud senatum personam filii, quam auctoritatem patris, ac dignitatem regiæ majestatis habuisse. Igitur Perseus, perspecta patris ægritudine, quotidie absentem Demetrium apud eum criminari; & primo invisum, post etiam A. C. suspectum reddere: nunc amicitam Romanorum, nunc proditionem ei patris objectare. Ad postremum infidias fibi ab

¹ Tanae Philopæmeni pependerunt
C. ² A Romanis premeretur & viitus oneratusque esset B. Pro viitus cl. Vorstius mallet viñtus. Melius vero Schefferus, Faber, & Gravius, pro oneratusque reposuerunt oneratus, auctoritate optimæ Juntarum editionis freti.
³ Quia legend. monuit Grav. ⁴ Sic Junta MSS. plerique Dodonai, Impr. (& quid. MSS.) Dindymai, & Didymas.
⁵ B. & aliquot impreſſi, incolarum; male, potiusque scriberetur, accolatum. Sed optime conjectit eruditiss. If

Voss. insularium reponendum, MSS. codicibus ferme omnibus legentibus insularum. Quam conjecturam unus è MSS. Bongarrianis firmavit. ⁶ Quæfusæ injuriæ Ju. ⁷ Al. discrepant. ⁸ Querelarum concita est. At confusus adolescens repente obticuit C. ⁹ Verba hæc modestia sua ex glossa irrepuisse credidit Schefferus. ¹⁰ Sic Ju. Alii omissunt &. ¹¹ Al. Persem. ¹² Ab antiqua Becharii editione & aliis eausa; & à Juntina (testa Gravio) abest nota.

ab eo paratas configit : ad cuius rei probationem immittit indices, testes subornat, & facinus, quod objicit, admittit. Quibus rebus compulso ad parricidium patre, fuenstam omnem regiam facit.

III. Occiso Demetrio, sublatoque æmulo, non ¹ negligi- A. C.
gentior tantum Perseus in patrem, verum etiam contumacior erat ; nec heredem regni, sed regem se gerebat. His rebus offensus Philippus impatientius in dies mortem Demetrii dolebat, tunc & insidiis ² se circumventum suspici, testes indiceisque torquere. Atque ita cognita fraude, non minus scelere Persei, quam ³ innoxii Demetrii morte cruciabatur ; peregissetque ultionem, nisi morte præventus fuisset. Nam brevi post tempore, morbo ex A. C.
ægritudine ⁴ animi " contracto , decepsit, relicto ⁵ magno " ¹⁷⁹.
belli apparatu adversus Romanos, quo postea Perseus usus est. Nam & Gallos Scordiscos ad bellum societatem perpulerat ; fecissetque Romanis grave bellum, nisi dececessisset. Namque Galli bello adversus Delphos infeliciter gesto, A. C.
in quo majorem vim numinis, quam hostium senserant, ²⁷⁸.
amissio Brenno duce, pars in Asiam, pars in Thraciam extorres fugerant. Inde per eadem vestigia, qua venerant, antiquam patriam repetivere. Ex his manus quadam in confluente Danubii & ⁶ Savi confudit, Scordiscoisque se appellari voluit. Tectosagi autem, cum in antiquam ⁷ patriam " Tolosam venissent, ⁸ comprehensisque pestifera lue essent, non prius sanitatem reciperavere, quam aruspicum responsis moniti, aurum argentumque, bellis sacrilegiisque quæsitum, in Tolosensem lacum mergerent. Quod omne A. C.
magno post tempore Cepio Romanus consul abhulit. ¹⁰⁶.
⁹ Fuere autem argenti pondo centum decem millia, ¹⁰ auri pondo quinquies decies centum millia". Quod sacrilegium A. C.
causa excidii Cepioni exercituique ejus postea fuit. Romanos quoque Cimbrici belli tumultus, velut ulti sacrae pecuniae, infecitus est. Ex gente Tectosagorum non medocris

¹ In quibusquam est negligenter, omittunt se. ³ C. & nonnulli MSS. unde Vorstius negligenter habentur, Voss. ^{innoxia.} ⁴ Deest B. C. ⁵ Deest C. ^{negligenter.} In aliis est, nonne clementior, ⁶ Al. Sabi. Straboni est Σαβ. ⁷ Deest pro quo Scheff. non clementior; vel potius aqua timentior, Faber vero mallet, ⁸ Comprehensisque pestis tabuissent, non prius recuperavero C. ⁹ Vide Annott. ^{non irreverentior.} ² Sic Ju. aliquie plures impressi, cum cod. B. Ceteri ¹⁰ Deest B.

diocris populus prædæ dulcedine Illyricum repetivit, spoliatisque Istris, in Pannonia confedit. Istrorum gentem fama est originem à Colchis ducere, ¹ missis ab ² Aæta rege ad Argonautas raptoresque filiæ persequendos; qui ut à Ponto intraverunt Istrum, alveo Savi fluminis penitus inveniti, vestigia Argonautarum insequentes, naves suas humeris per juga montium usq; ad litus Adriatici maris transstulerunt; cognito quod Argonautæ idem propter ³ magnitudinem "navis priores fecissent: quos ut avectos Colchi non ⁴ reperiunt, sive metu regis, sive tadio longæ navigationis, juxta Aquilejam contèdere, Istrique ex vocabulo amnis, ⁵ quo à mari concesserant, appellati. Daci quoque soboles Getarum sunt; qui, cum, ⁶ Orole rege, adversus Bastarnas male pugnassent, ad ultionem segnitiae, capturi somnum capita loco pedum ponere jussu regis cogebantur; ministeriaque uxoribus, quæ ⁷ ab ipsis antea fieri solebant, facere. Neque hæc ante mutata sunt, quam ignoriam bellò acceptam ⁸ virtute "delerent.

A. C. IV. Igitur Perseus, cum imperio Philippi patris successisset, omnes has gentes adversus Romanos in societatem belli sollicitabat. Interim inter Prusiam regem, ad quem Annibal, post pacem Antiocho à Romanis datam, profugerat, & Eumenem bellum ortum est; quod Prusias, Annibalis fiducia rupto foedere, prior intulit. Namque Annibal, cum ab Antiocho Romani inter cæteras conditiones pacis deditioñem ejus deposcerent, admonitus à rege, in fugam versus, Cretam defertur. Ibi cum diu quietam vitam egisset, invidiosumque se propter nimias opes videret, amphoras plumbo repletas in templo Dianæ, quasi fortunæ suæ præsidia, deponit: atque ideo nihil de illo sollicita civitate, quoniam velut pignus opes ejus tenebat, ad Prusiam contendit, auro suo ⁹ in statuis, quas se cum portabat, infuso, ne conspectæ opes vitæ nocerent.

Dein,

² Al. missor. ² Græcis est Aæta. ³ Deest B. In impressis aliquibus longitudinem navis, per glossam. Scheff. legit magnitudinem navigationis. ⁴ Repererunt B. C. ⁵ Cluverius Ital. Antiq. l. 21. rectius censet, que à mari recesserant, Voss. quo à Narico concesserant. Naricum vero, sive Naracum est officium Istri, quod tradiderunt Apyr-

tum ingressum esse. cum Argonautas persequeretur. ⁶ Oreste Ju. Rubebes in Prologo. Hinc If. Vossius legendum cœluit ex Strabone Bærebis Id. Sed refragatur Scheff. ⁷ Sic Faber. Alii omittunt ab. ⁸ Deest C. ⁹ Vorflius vel in deleri vult, vel in statuus legi.

² Sic

Dein, cum Prusias terrestri bello ab Eumene vicitus esset, & prælium in mare transtulisset, Annibal novo commen-
to auctor victoriae fuit. Quippe omne serpentium genus
in fictiles lagenas conjici justit, medioque prælio in naves
hostium ¹ mitti. Id primum Ponticis ridiculum visum, fi-
ctilibus dimicare, qui ferro nequeant. Sed ubi serpentibus
repleri naves cœpere, ancipiti periculo circumventi,
hosti victoriā cessere. Quæ ubi Romam nuntiata sunt,
missi à senatu legati sunt, qui utrumque regem in pacem
cogerent, Annibalemque deposcerent. Sed Annibal, re cognita,
sumpto veneno legationem morte prævenit. Insignis ^{A. C.}
hic annus trium ² toto " orbe maximorum imperatorum
mortibus fuit, Annibalis & Philopæmenis & Scipionis
Africani. Ex quibus constat Annibalem, ³ nec tum cum
Romano tonantem bello Italia contremuit, nec cum rever-
sus Carthaginem summum imperium tenuit, aut cuban-
tem cœnasse, aut plusquam sextario vini indulsisse; pu-
dicitiamque eum tantam inter tot captivas habuisse, ut in
Africa natum quivis negaret. Moderationis certe ejus fuit,
ut cum diversarum gentium exercitus rexerit, neque in-
fidiis suorum militum sit petitus unquam, neque fraude
proditus, quum utrumque hostes sœpe tentassent.

L I B E R XXXIII.

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

1 Macedonicum bellum. Persei & consulū Romanorū ani-
mus.

2 Pugna, in qua Macedones fusi fugati que sunt. Perseus & fi-
lii capti in fuga. Macedonia in provinciam redacta, &
Ætolis oppressa.

I. **M**INORE quidem rerum motu Romani Macedo- ^{A. C.}
nicum quam Punicum bellum gesserunt; sed tanto ¹⁶⁸
clarior, quanto nobilitate Macedones Poenos antecesse-
runt. quippe cum gloria orientis domiti, tum & ⁴ auxi-
liis omnium regum juvabantur. Itaque Romani & ⁵ legio-
nes

1 Sic Ju. & Schefferus ex conjectu- cum Italia Romano tonante bello contremis-
ra. Alii mittit. 2 Deest B. 3- Nes Ju. 4 Auxilio B. C. 5 Vide Annott.

2 Accepimus

nes plures numero conscriperunt; & auxilia à Massinissa
rege Numidarum, cæterisque sociis omnibus ¹ acciverunt;
& Eumeni regi ² Bithynia ³ denuntiatum, ut bellum sum-
mis viribus juvaret. Perseo, præter Macedonicum invicta
opinionis exercitum, ⁴ decennis belli sumptus, à patre
paratus, in thesauris & horreis erat. Quibus rebus in-
flatus, oblitus fortunæ ⁵ paternæ ⁶, veterem Alexandri glo-
riam considerare suos jubebat. Prima equitum congressio
fuit, qua victor Perseus suspensam omnium exspectatio-
nem in favorem sui traxit: misit tamen ⁶ legatos ad con-
sulem, ⁷ qui pacem peterent, quam patri suo Romani etiam
victo dedissent, impensis belli lege ⁸ victi suscepturnus. Sed
consul Sulpitius non minus graves quam victo leges di-
xit. Dum hæc aguntur, metu tam periculosi belli, Ro-
mani Æmilium Paulum consulem creant, eique extra or-
dinem Macedonicum bellum decernunt: qui cum ad exer-
citum venisset, non magnam moram pugnæ fecit. Pridie
quam prælium confereretur, luna nocte defecit; triste id
A. C. ostentum ⁹ Perseo omnibus præfagientibus, finemque Ma-
^{168.} cedonici regni portendi vaticinantibus.

II. In ea pugna ¹⁰ M. ¹¹ "Cato", ¹² "Catonis" oratoris fili-
us, dum inter confertissimos hostes insigniter dimicat,
equo delapsus, pedestre prælium aggreditur. Nam caden-
tem manipulus hostium cum horrido clamore, veluti ja-
centem obruncaturus, circumsteterat: at ille, citius cor-
pore collecto magnas strages edidit. Quum ad unum
opprimendum undique hostes convolarent, dum proce-
rum quendam petit, ¹³ gladius ei è manu elapsus in medi-
am cohortem hostium decidit. ad quem recipierandum um-
bone se protegens, inspectante utroque exercitu, ¹⁴ inter
mucrones se hostium immersit; recolletoque gladio, mul-
tis vulneribus exceptis, ad ¹⁵ suos cum clamore ¹⁶ hostium
revertitur. Hujus audaciam cæteri imitati victoriam pepe-
re. Perseus rex fuga ¹⁷ cum decem millibus ¹⁸ talentum Sa-
mothraciam

¹ Acoperunt C. & MSS. Bongars.
² Hoc Bithynia suspectum habet Vorst.
³ Bong. malit denuntiarunt. ⁴ Du-
centis C. Decentis plerique vett. ⁵ De-
cift C. ⁶ Legationem C. ⁷ Qua pac-
peteret C. ⁸ Victor C. ⁹ Perseo posse
omnibus C. ¹⁰ Memmius C. ¹¹ De-

eft B. ¹² Deest C. ¹³ Gladius manu
elapsus Ju. ¹⁴ Hostium mucronibus se im-
mersit C. ¹⁵ Al. socios. ¹⁶ Pro hostium Ju.
habet omnium ¹⁷ Cum paucis & decem
ml. B. ¹⁸ Tantum C. sed est compendi-
um pro talentum. Quod vero hic dici-
tur decem error videtur, cum Liv. XLIV.

mothraciam defertur; quem Cneus Octavius, ad perse-
quendum missus à consule, cum duobus filiis, Alexandro
& Philippo, cepit; captumque ad consulem duxit. Ma-
cedonia à Carano, qui primus in ea regnavit, usque Per-
sen triginta reges habuit. Quorum sub regno fuit qui-
dem annis noningentis & viginti ¹ tribus; sed rerum non
nisi centum ² nonaginta duobus annis potita. ³ Ita cum in A. C.
ditionem Romanorum cessisset, magistratibus per singu-
las civitates constitutis, libera facta est; legesque, quibus
adhuc utitur, à Paulo accepit. Ætolorum universarum
urbium senatus, cum conjugibus & liberis, qui dubia fide
fuerant, Romam missus, ibique, ne in patria aliquid no-
varet, diu ⁴ detentus, ægreque, per multos annos legatio-
nibus civitatum senatu fatigato, in patriam quisque suam ^{146.}
remissus est.

LIBER XXXIV.

BREVIARIUM CAPITUM.

- ¹ Romani in Achæos causas belli querunt, & inveniunt. Crux
enta Achæorum sedito.
- ² Bellum quo Achæi oppresi sunt, & Corinthus eversa: Ptolemaeus, Ægypto pulsus, petit à Romanis auxilium.
- ³ Populi ad Antiochum in gratiam Ptolemaei vere libera lega-
tio. Antiocho mortuo, Demetrius frater Roma profugus re-
gno potitur.
- ⁴ Prusias, rex Bithyniae, regno & vita à filio spoliatur.

I. **P**OENIS ac Macedonibus ⁵ subactis, Ætolorumque
viribus principum captivitate debilitatis, foli adhuc
ex Gracia universa Achæi nimis potentes tunc temporis
Romanis videbantur, non propter singularum civitatum
nimias opes, sed propter conspirationem universarum.
Namque Achæi, licet per civitates, veluti ⁶ per membra, di-
visi sint, unum tamen corpus & unum imperium ha-
bent, singularumque urbium pericula mutuis viribus pro-
pulsant. Quærentibus igitur Romanis ⁷ causas belli, tem-

pestive

^{45.} duos solummodo habeat. Hoc facile & plerique MSS. itaque. Scheff. mal-
evenire potuit. II. & X. haud longe in codicibus exaratis discrepantibus.
² Quashor B. ³ Quinquegenta B. ³ C. ⁴ Tentus B. & plerique MSS.
⁵ Superatis C. ⁶ Per singula membra B.
⁷ Al. confam.

A. C.
147. pestive fortuna querelas Spartanorum obtulit, quorum agros Achæi propter mutuum odium populabantur. Spartanis à senatu responsum est, *legatos se ad inspiciendas res sociorum, & ad injuriam demandam in Græciam misuros*: sed legatis occulta mandata data sunt, ut corpus Achæorum dissolvent, singulasque urbes proprii juris facerent, quo facilius ad ¹ obsequia cogerentur; &, si quæ urbes contumaces essent, ² frangerentur. Igitur legati, A. C.
146. omnium civitatum principibus Corinthum evocatis, decretum senatus recitant; quid consilii habeant aperiunt. *Expedire omnibus dicunt, ut singulæ civitates sua jura & suas leges habeant.* Quod ubi omnibus innotuit, velut in furorem versi, universum peregrinum populum trucidant: legatos quoque ipsos Romanorum violassent, nisi, auditio tumultu, trepidi fugissent.

A. C.
146. II. Hæc ubi Romæ nuntiata sunt, statim senatus Mumio consuli bellum Achaicum decernit: qui exemplo exercitu deportato, & omnibus strenue provisiss, pugnandi copiam hostibus fecit. Sed Achæi, velut nihil negotii Romano bello suscepissent, ita apud eos neglecta omnia & soluta fuere. Itaque prædam, non prælium cogitantes, & vehicula ad spolia hostium reportanda duxerunt; & conjuges liberosque suos, ad spectaculum certaminis, in montibus posuerunt. Sed prælio commisso ante oculos suorum cæsi lugubre his spectaculum & gravem luctus memoriam reliquerunt. Conjuges quoque liberique eorum, de spectatoribus captivi facti, præda hostium fuere. Urbs ipsa Corinthus diruitur; populus omnis sub corona venditur: ³ ut hoc exemplo ceteris civitatibus metus novarum rerum imponeretur. Dum hæc aguntur, rex Syriæ Antiochus Ptolemæo, majoris fororis suæ filio, regi Ægypti, bellum infert, segni admodum, & quotidiana luxuria ita marcenti, ut non solum regiæ majestatis officia intermitteret, verum etiam sensu hominis nimia sagina careret. Pulsus igitur regno, ad fratrem minorem Ptolemaeum Alexandriam configit, participatoque cum eo regno, legatos Romam ad senatum mittunt, ⁴ auxilia petunt,

¹ Obsequium C. ² Trajicerentur MSS. Bongars. Ut & hoc exemplo in quibusd^e Bongars. Pro quo Scheff. legit ruina ⁴ Auxiliū G. disserentur. ³ Us ex hoc exemplo MSS.

tunt, fidem societatis implorant. Movere senatum preces fratrum.

III. Mittitur itaque legatus ¹ Popilius ad Antiochum, A. C. qui abstinere illum Aegypto, aut, si jam incessisset, exce-
dere juberet. Cum in Aegypto eum invenisset, osculum
que ei rex obtulisset (nam coluerat inter cæteros Popi-
lium Antiochus, cum Romæ obses esset) tunc Popilius fa-
cessere interim privatam amicitiam jubet, cum mandata
patriæ intercedant; prolatoque senatus decreto, & tradi-
to, cum cunctari eum videret, consultationemque ad ami-
cos referre; ibi Popilius virga quam in manu gerebat,
jamplo circulo ² inclusum, ut & amicos caperet, consulere
ruber; nec prius inde exire, quam responsum senatui da-
et, aut pacem aut belum cum Romanis habiturum.
Adeoque hæc ³ asperitas animum regis fregit, ut pariturum
se senatui responderet. Reversus in regnum Antiochus de-
cedit relicto parvulo admodum ⁴ filio: cui cum tutores dati
à populo essent, patrius ejus Demetrius, qui obses Romæ
erat, cognita morte Antiochi fratri, senatum ⁵ adiit, ⁶ Ob-
siderique se vivo fratre venisse, quo mortuo, cujas obses
sit, se ignorare. Dimitti igitur se ad regnum petendum
equum esse, quod, sicuti jure gentium majori fratri ceſ-
serit, ita nunc sibi, qui pupillum ætate antecedat, ⁷ deberi.
Cum se non dimitti animadverteret à senatu, tacito judi-
cio, tutius apud pupillum, quam apud eum, regnum fu-
turum arbitrante; specie venandi ab urbe profectus, Ho-
stia tacitus, cum fugæ comitibus navem concendit. De-
latus in Syriam secundo favore omnium excipitur; regnum
que ei occiso ⁸ pupillo à tutoribus traditur.

IV. ⁹ Eodem fere tempore Prusias, rex Bithyniæ, con-
silium cepit interficiendi Nicomedis filii, dum consulere ¹⁴⁹
studet minoribus filiis, quos ex noverca ejus suscepereat,
& Romæ habebat. Sed res adolescenti ab his, qui facinus
suscepereant,

¹ Al. *Popilius*. ² Est qui sic rescri-
bendum censet, *inclusum*, ut ut ami-
cos caperet. Sed Juntinga ed. legit,
(probante Grævio) *inclusum*, *amicos*
capere & consulere juberet. ³ Al. *austeri-*
tas. ⁴ MSS. *nostri & plerique*, *filio*
Eupatore nomine: cum tutores. ⁵ *Adit*
B. ⁶ *Obsidens se vivo* B. C. & MSS.

Bongars. Sed Berneg. & Scheff. *obsidem*
inquiens se vivo. ⁷ Aliiquid videretur
deesse. nimirum dicebat, aut quid si-
mille. ⁸ Cl. Grævius, *pupillo & tu-*
toribus. Probo, exigente sic historia;
tantum mallem, *pupillo ac tutoribus*, ut
abesser propius à veteri scriptura.
Scheff. ⁹ *Eodemque tempore B.*

suscepérant, proditur; hortatique sunt, ut crudelitate patris provocatus occupet insidias, & in auctorem¹ retorquat scelus. Nec difficultis persuasio fuit. Igitur cum accusatus in patris regnum venisset, statim rex appellatur.
 A. c. Prusias regno spoliatus à filio, privatusque redditus, etiam
 249. à servis deseritur. Cum in latebris ageret, non minori scelere, quam filium occidi iusslerat, à filio interficitur.

L I B E R X X X V.

B R E V I A R I U M C A P I T U M.

¹ Demetrius, bella quærens, ab hostibus opprimitur, & in acie cadit.

² Qui Demetrium everterat, ejusdem filio dat panas, prælio vicit & interfecit.

A. c. I. D E M E T R I U S, occupato Syriæ regno, ³ novitati suæ ⁴ otium periculosum ratus, ampliare ⁵ fines regni & opes augere finitumorum bellis statuit. Itaque Ariarathi, regi Cappadociæ, propter fastiditas sororis nuptias, ⁶ infestus, fratrem ejus Orofernem, per injuriam regno pulsium, supplicem recepit, datumque sibi honestum belli titulum A. c. gratulatus, restituere eum in regnum statuit. Sed Orofernes ingrato animo, inita cum Antiochenisibus pactione, offensis tunc Demetrio, pellere ipsum regno, à quo restitutus, consilium cepit. Quo cognito, Demetrius vitæ quidem ejus, ne Ariarathes metu fraterni belli liberaretur, pepercit; ipsum autem comprehensum vincitum Seleuciaæ custodiri jubet. Nec Antiochenses indicio territi à defensione destiterunt. Itaque adjuvantibus & Ptolemæo rege Ægypti & Attalo rege Asie & Ariarathe Cappadociæ, bello à Demetrio ⁷ lacessiti subornant ⁸ Balam quandam, fortis extremæ juvenem, qui Syriæ regnum velut paternum

¹ Torquat B. ² Faber legit, quam quo filium, ³ Novitatis B. C. ⁴ Odium Vulg. ⁵ Vires B. C. ⁶ Infensus B. ⁷ Lacessitus subornant quid. Impresum. Lacessitus subornat B. ⁸ MSS. propalam & propalam. Vitiose. Balam quippe veram lectionem esse fatis conatur ex Joseph. I. XIII. Vide Gronov.

Observat. I. IV. c. 10. & Rupertii Observ. ad Hist. univers. c. 10. T. Faber vero legeret subornant pro Eupatore Balam quandam, vel, subornant pro filio Antiochi Balam quandam, vel pro pupillo Balam quandam. Sed alii defendant propalam.

¹ Vindictum.

armis repeteret : &, ne quid contumeliaz deesset, nomen ei *Alexandri* inditur, genitusque ab Antiocho rege dicitur. Tantum odium Demetrii apud omnes erat, ut æmulo ejus non vires regiae tantum, verum etiam generis nobilitas consensu omnium tribueretur. Igitur Alexander, ad-^{A. C.} mirabili rerum varietate pristinarum lordinum oblitus, to-^{153.}
tius ferme orientis viribus succinctus, bellum Demetrio infert, ¹ victumque vita pariter ac regno spoliat. quam-
quam nec Demetrio animus in propulsando bello defuit.
Nam & primo pœlio hostem fugavit, & regibus bellum
restituentibus, multa milia in acie cecidit. Ad postre-^{A. C.}
mum tamen invicto animo inter confertissimos fortissime
dimicans cecidit.

II. Initio belli Demetrius duos filios apud Gnidium ho-^{A. C.}
spitem suum cum magno auri pondere ² commendaverat,^{153.}
ut belli periculis eximerentur, &, si ita ³ fors tulisset, pa-
ternæ ultiōni servarentur. Ex his major Demetrius, an-
nos pubertatis egressus, audita Alexandri luxuria, quem ^{A. C.}
in imperatæ opes & alienæ felicitatis ornamenta, velut ^{141.}
⁴ captum, inter scortorum greges desidem in regia tene-
bant, auxiliantibus Cretenibus, securum ac nihil hostile ^{A. C.}
metuentem aggreditur. Antiochenses quoque, veterem pa-
tris offensam novis meritis correcturi, se ei tradunt; fed
& milites paterni, favore juvenis accensi, prioris sacra-
menti religionem novi regis superbia præferentes, signa ad
Demetrium transferunt: atque ita Alexander non minori
impetu fortunæ destructus, quam elatus, primo pœlio
victus interficitur; deditque pœnas, & Demetrio, quem
occiderat, & Antiocho, cuius mentitus originem fuerat.

LIBER XXXVI.

BREVARIUM CAPITUM.

1 *Demetrius junior bella importune movet & infelicer perse-
quitor. Turbae in Syria, ubi Trypho ab Antiochi Demetrii fra-
tre opprimitur. Antiochus Judeos subigit.*

2 *De Judeorum origine, incrementis & gestis, Justini falsa
sententia.*

3 *Judeorum opes. Mare mortuum. A quibus Judæi domiti
sint.*

4 *Alt-*
3 *Vindictumque C. 2 Demandaverat Ju: 3 Sors p. 4 Capitulum Ju.
Ee 3 3 Habens*

⁴ Attali Asia regis delicta, mors, testamentum. Asia Romanorum sit propria; divitias autem & vitia sua Romanam transmittit.

I. RECIPERATO paterno regno Demetrius, & ipse rerum successu corruptus, vitiis adolescentiae in segnitiam labitur; tantumque contemptum apud omnes inertiae, quantum ¹ odium ex superbia pater habuerat, contraxit. Itaque cum ab imperio ejus paissim civitates deficerent, ad abolendam segnitiae maculam, bellum Parthorum inferre statuit: cuius adventum non inviti orientis populi videre; & propter ² Arsacidæ, regis Parthorum, crudelitatem, & quod veteri Macedonum imperio assueti novi populi superbiam indigne ferebant. Itaque cum & Persarum, & Elymæorum, Baetrianorumque auxiliis juvaretur, multis prœliis Parthos fudit. Ad postremum tamen, pacis simulatione deceptus, capitur; traductusque per ora civitatum, populis, qui desciverant, in ludibrium favoris ostenditur. Misus deinde in Hyrcaniam benigne & juxta cultum pristinæ fortunæ ³ habetur. Dum hæc aguntur, interim in Syria ⁴ Trypho, qui se tutorem ⁵ Antiocho, Demetrii privigno, substitui à populo laboraverat, occiso ⁶ pupillo, regnum Syriæ invadit. Quo diu potitus, tandem ^{143.} exolescente favore recentis imperii, ab Antiocho puero admodum, Demetrii fratre, qui in Asia educabatur, bello ^{139.} vincitur; rursusque regnum Syriæ ad subolem Demetrii revertitur. Igitur Antiochus, memor quod & pater propter superbiam invisus, & frater propter segnitiam contemptus fuisset, ne in eadem vicia incideret, recepta in matrimonium Cleopatra, uxore fratris, civitates, quæ ⁶ initio fratneri imperii defecerant, summa industria persequuntur, domitasque rursus regni terminis adjicit. ⁷ Judæos quoque, qui ⁸ in Macedonico imperio sub Demetrio patre armis se in libertatem vindicaverant, subigit. Quorum vires tanta fuere, ut post hunc nullum Macedonum regem tulerint; domesticisque imperiis usi Syriam magnis bellis infestaverint.

II. Nam-

¹ Habere odium quis ferat Latine do- ^{Didotus.} ⁵ Antiochus, Alexandri filio;
stus? Delendum babuerat, & subau- substiterit à pop. C. ⁶ Vito Ju. ⁷ Al-
diendum contraxerat. Grav. ² Pro ⁸ Berne, malit à Mace-
Arsaca. ³ Habeatur B. ⁴ Diatus donico.

¹ Pro

II. Namque Judæis origo¹ Damascena, Syriæ nobilissima civitas; unde & Assyriis regibus genus² ex regina Semirami fuit. Nomen urbi à³ Damasco rege inditum; in cuius honorem Syrii sepulcrum⁴ Arathis uxoris ejus⁵ pro templo coluere, deamque exinde sanctissimæ religionis habent. Post Damascum Azelus, mox⁶ Adores &⁷ Abraham & Israhel reges fuere. Sed Israhelem felix decem filiorum proventus majoribus suis clariorem fecit. Itaque populum in decem regna divisum filiis tradidit, omnesque ex nomine Judæi, qui post divisionem deceperat, *Judæos* appellavit; colique ejus memoriam ab omnibus jussit,⁸ cuius portio omnibus accelerat. Minimus ætate inter fratres Joseph fuit; cuius excellens ingenium veriti fratres A. C. clam interceptum peregrinis mercatoribus vendiderunt. A^{1718.} quibus deportatus in Ægyptum, cum magicas ibi artes solerti ingenio percepisset, brevi ipsi regi percarus fuit. Nam & prodigiorum sagacissimus erat, & somniorum primus intelligentiam condidit; nihilque divini juris humanique ei incognitum videbatur: adeo, ut etiam sterilitatem agrorum ante multos annos providerit; perillsetque A. C.^{1715.} omnis Ægyptus fame, nisi monitu ejus rex edicto servari^{1708.} per multos annos fruges jussisset; tantaque experimenta ejus fuerunt, ut non ab homine, sed à Deo responsa dari viderentur. Filius ejus Moses fuit, quem præter paternæ scientiæ hereditatem, etiam formæ pulcritudo commendabat. Sed Ægyptii, quum scabiem &⁹ vitiliginem patrarentur, responso moniti, eum cum ægris, ne pestis ad plures serperet, terminis Ægypti pellunt. Dux igitur exsulum factus sacra Ægyptiorum furto abstulit: quæ repentes armis Ægyptii domum redire tempestatibus compulsi sunt. Itaque Moses Damascena antiqua patria repetita¹⁰ montem Synæ occupat; quo, septem dierum jejunio per deserta Arabiæ cum populo suo fatigatus, cum tandem A. C. venisset,^{1491.}

¹ Pro *Damascus*. ² Et *regina Semiramis* B. cum Ju. & multis aliis, ³ Redius forsan *Damas* vocatur, ut in *Etymologicum Magno*. ⁴ *Athare* legend. Vide Voss. de Orig. & Progr. Idol. I. I. c. 23. Salmas. ad Solin. p. 574. B. Hermolaum in Plin. V. 23. ⁵ Exempli C. & multi alii MSS. Putat itaque Scheff. scribend. ejus exem-

plo col. 6 *Adoleres* B. 7 *Abrahames* B. 8 Sic legi vult Faber, vel nam ejus portio. MSS. jussit: ejus portio. Schef-ferus vero maller, ut ejus portio. 9 Be-charius & alii nonnulli pro vitiligi- nem edidere prariginem. In Ed. Ju. porriginem. ¹⁰ Sic Ju. Alii, monte- synan vel montem Synaum.

venisset, septimum diem more gentis *Sabbatum* appellatum in otium ævum jejunio sacravit, quoniam illa dies famem illis erroremque finierat. Et quoniam metu contagionis pulsos se ab Ægypto meminerant, ne eadem causa invisi apud incolas forent, caverunt, ne cum peregrinis ¹ communicarent: ² quod ex causa factum paulatim in disciplinam religionemque ³ convertit. ⁴ Post Mosen etiam filius ejus ⁵ Aruas, sacerdos facris Ægyptiis, mox rex creatur, semperque exinde hic mos apud Judæos fuit, ut eosdem reges & sacerdotes haberent; quorum justitia religione permixta, incredibile quantum ⁶ coaluere.

III. Opes genti ex vectigalibus opobalsami crevere, quod in his ⁷ tantum "regionibus dignitur. Est namque vallis, quæ continua montibus, veluti muro quadam, ad instar castrorum clauditur. Spatium loci ⁸ ducenta jugera, nomine Hierichus dicitur. ⁹ In ea valle silva est, & ubertate & ¹⁰ amoenitate insignis; siquidem palmeto & ¹¹ opobalsameto distinguitur. Arborēs opobalsami formam similem ¹² piccis arboribus habent, nisi quod sunt humiles magis, & in vinearum morem excoluntur. Hæ certo anni tempore balsamum sudant. Sed non minor loci ejus ¹³ apricitatis quam ubertatis admiratio est; quippe cum toto orbe regionis ejus ardentissimus sol sit, ibi tepidi aëris naturalis quedam ac perpetua apricitas inest. In ea regione ¹⁴ lacus est Asphaltites, qui, propter magnitu-

¹ Conviverent B. MSS. Fuld. & Bong. Convivare C. ² Faber putat Justini scripsisse, quod ea causa. ³ Absolute conversum est. ⁴ Post mortem etiam C. ⁵ Aruans in MS. quodam Bongartii. Scheffero non est dubium, quin littera / huic voci adglutinata sit, legiq; debeat Aruan. ⁶ Bern. & Græv. legunt convulare. ⁷ Deest C. ⁸ Ducenta milia jugera nomine Aricus dicitur B. ⁹ Ducenta jugera nomine Aricus dicitur C. Alii plerique codices MSS. cum nostro B. consentiunt, nisi quod pro Aricus legant arcu, quasi Julianus ad loci formam reflexisset. Itum vero immanem & supra fidem numerum prorsus vitiosum esse jam olim observarunt critici. Unde Bongartsus ex Plin. XII. 25. legendum conjectat, vixi jugorum Hierichus dicitur. Sed potius est ut Salmasium audiamus, Exercitat. ad Solinum, p. 583. C.

locum istum vexatissimum hoc modo restituente: spatium loci ducentum jugerum Hierichus dicitur. Quod eo verilius esse videtur quod in quibusd. MSS. Hiericho scribatur. ⁹ Sic Ju. Alii omittunt valle. ¹⁰ Amoenitate arborum insignis B. ¹¹ Sic Ju. Alii opobalsamo & opobalsameta. ¹² Errat Justinus. Quis enim uspiam vidit picam arborem viti similem, & in vinearum morem excoli? Vide Prospere Alpini Dialog. de Balsamo p. 70. Ven. MDXCII. Salmas. ad Solin. p. 579. E. legit picce arboribus. ¹³ Sic legend. ex optimis codd. constat, non ut alii opacitati, & mox perpetua opacitas. Vide sis Salmas. ad Solin. p. 990. B. ¹⁴ MSS. quidam (inter quos B. nisi quod omittat Asphaltites, id quod etiam in aliquot aliis desideratur) lacus lacus: alii, non longe est lacus Asphaltites.

dinem & aquæ immobilitatem, *mortuum mare* dicitur. Nam neque ventis movetur, resistente turbinibus bitumine, quo aqua omnis stagnatur; neque navigationis patiens est, quoniam omnia vita carentia in profundum merguntur; nec materiam ullam sustinet, nisi quæ alumine illinatur. ² Primum ³ Xerxes⁴, rex Persarum, Judæos do- A. C.
muit; postea cum ipsis Persis in ditionem Alexandri Ma- ³³¹
gni venere: diuque in potestate Macedonici imperii, subje- A. C.
cti Syræ regno, fuere. A Demetrio cum descivissent, ami- ³³²
citia Romanorum petita, primi omnium ex orientalibus A. C.
libertatem ⁵ receperunt, facile tunc Romanis de alieno ¹⁶¹
largientibus.

IV. Per eadem tempora, quibus in Syria regni muta- A. C.
tio inter novos reges alternabatur, in Asia rex Attalus ¹³⁸
florentissimum, ab Eumene ⁶ patruo acceptum, regnum cædibus amicorum & cognatorum suppliciis foedabat; punc matrem ⁷ anum, nunc Berenicem sponsam maleficiis eo-
rum ⁷ necatas configens. Post hanc scelestam violentiæ
rabiem, squalidam vestem sumit; barbam capillumque in
modum reorum summittit; non in publicum prodire,
non populo se ostendere, non ⁸ domi⁹ latiora convivia
inire, aut aliquod signum fani hominis habere, prorsus
ut poenas pendere manibus interfectorum videretur. Omis- A. C.
fa deinde regni administratione, hortos fodiebat, grami- ¹³⁷
na ¹⁰ seminabat, & noxia innoxii permiscebat, eaque
omnia veneni succo infecta, velut peculiare munus,
amicis mittebat. Ab hoc studio, ærariæ artis fabricæ se
tradit, cerisque fingendis, & ære fundendo procudendo-
que ¹¹ oblectabatur. Matri deinde sepulcrum facere insti- A. C.
tuit: cui operi intentus morbum ex solis fervore coh-
traxit,

¹ Nisi qua lumine lustratur B. Nisi qua aluminis illustratur C. & aliquo alio MSS. Verus typis expressus Becharii illustratur. Junta & impressi quidam veteres aluminis illustratur. At de illu- stratur non male sentendum monuit Scheff. *Lustro enim est à me, quod prima significatio sua idem esse ac lati- vo, confitit vel ex compositione ipsius abuso, elio, & similibus. Hinc lustro, imbuo, & frequenter lavo, quæ signifi- catio (inquit vir doctif.) non est aliena ab hoc loco.* ² Al. *primus.*

³ Deest Ju. ⁴ Acciperunt B.C. ⁵ Bong. mallet patre, refragante cl. Perizoneo, in *Animadversus Historic.* c. II. p. 76. ⁶ Pro anum C. habet suam, MSS. Bongars. manu. ⁷ Necasam C. ⁸ Deest B. ⁹ Pro latissa in MSS. nonnullis est latissa. Mallet proinde Scheff le- gere & distinguere, non in publicum prodire; non populo se ostendere. Non domi latissa, convivia inire, aut aliquod signum fani hominis habere. ¹⁰ Sorebat B. & duo alii MSS. ¹¹ Oblectatur B. C.

traxit, & septima die decessit. hujus testamento heres populus Rom. tunc instituitur. Sed erat ex Eumene Aristonicus non justo matrimonio, sed ex pellice Ephesia citharistæ cujusdam filia genitus, qui post mortem Attali velut paternum regnum Asiam invasit. Cum multa secunda pœlia adversus civitates, quæ metu Romanorum tradere se ei nolebant, fecisset, justusque rex jam videtur, Asia Licinio Craffo consuli decernitur; qui intentior Attalicae prædæ, quam bello, quum extremo anni tempore inordinata acie prælium ¹conseruisset, vicitus pœnas inconsultæ avaritiae fanguine dedit. In ² hujus locum misfusus ³Perpenna consul, prima congressione Aristonicum superatum in potestatem suam redigit; Attalicasque gazas, hereditarias populi Romani, navibus impositas, Romanam deportavit. Quod ægre ferens successor ejus ⁴M'. Aquilius Consul, ad eripiendum Aristonicum Perpennæ, veluti sui potius triumphi munus esse deberet, festinata velocitate contendit. Sed contentionem Consulum mors Perpennæ diremit. Sic Asia Romanorum facta, cum opibus suis vitia quoque Romanam transmisit.

L I B E R X X X V I I .

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

¹ *Maffilensem in Phocenses beneficentia. Tragædiae in Cappadocia & Ponto.*

² *Mithridatis Ponti Regis futura magnitudo prædicta, liberatio, occupationes.*

³ *Eiusdem res gestæ, & domi ab uxore periculum.*

⁴ *Otii detestatio, exercitia militaria, Cappadociae & Galatiae occupatio, atque superbium Romanis responsum.*

I. **C**APTO Aristonico, Maffilenses pro Phocensibus conditoribus suis, quorum urbem senatus, & omne nomen, quod & tunc & antea Antiochi bello, infesta contra populum Romanum arma tulerant, deleri jussi. rat, legatos Romam deprecatum misere, veniamque his à senatu

¹ *Commisisset C.* ² *Cuius C.* ³ *Re-* Fragmentum de Prodigis, cap. XXVI. ⁴ *March C.* cum Etius Perpenna. Vide Pigh. An. T. III. & LIII. Ed. Oxon. p. 18. & 211. Item Jul. Obsequantis aliis plurimis codd. perparam.

³ *Sic*

senatu obtinuere. Post hæc regibus, qui aduersus Aristonicum auxilia tulerant, præmia persoluta; Mithridati Pontico ¹ Syria major; filiis Ariarathis regis Cappadocia, qui eodem bello occiderat, Lycaonia & Cilicia dæcepsæ; fideliorque populus Romanus in socii filios, quam mater in liberos fuit: quippe hinc parvulis auctum regnum, ² inde vita adempta. Namque Laudice ex numero sex filiorum, quos virilis sexus ex Ariarathæ ³ rege ⁴ susceperebat, timens ⁵ ne non diutinam regni administrationem adultis quibusdam potiretur, quinque parricidiali veneno necavit. ^{A. C. 129.} unum parvulum sceleri matris cognatorum custodia eripuit, qui post necem Laudices (nam propter crudelitatem ^{A. C.} ^{134.} eam populus extinxerat) solus regno potitus est. ⁷ Mithridates quoque, repentina morte interceptus, filium, qui & ipse Mithridates dictus est, reliquit. Cujus ea postea magnitudo fuit, ut non sui tantum temporis, verum etiam superioris ætatis omnes reges majestate superaverat. ^{A. C.} bellaque cum Romanis per XLVI annos varia victoria ^{86.} gesserit: cum eum summi imperatores, Sulla, Lucullus, ^{73.} cæterique, in summa Cneus Pompejus, ita vicerint, ut major clariorque in restaurando bello resurgeret, damnisque suis terribilior ⁹ redderetur. Denique ad postremum ^{A. C.} non vi, sed voluntaria morte, in ¹⁰ avito regno, senex, ^{64.} herede filio, decepsit.

II. Hujus futuram magnitudinem etiam cœlestia ostenta prædixerant. ¹¹ Nam & eo quo genitus est anno, & eo ^{A. C. 136.} quo regnare primum cœperit, stella cometes per utrumque ^{124.} tempus septuaginta diebus ita ¹² luxit, ut cœlum omne flagrare

1. Sic Ju. & quid. alii impressi. MSS. Phrygia major. 2. Hinc debita adempta C. 3. Deest C. 4. Ne non diutina regni administrationem C. 5. Non mora diutina regni administrationem B. 6. Hoc posiretur suspectum mihi, non propter casum appositum, sed significationem non satis aptam huic loco. Nam posse de futuris usurpatur, jam regni administrationes res erat non futura apud Laudicem, sed præsens, quia eam iam tunc habebat in manibus, nec tam potiebatur ea sequentibus temporibus, quam continuabat. In MSS. existat pateretur. Quare suspicor, lectio nem veram esse, pateretur, ut sit or-

do: necavit quinque, timens ne non paternerent administrationem regni diutinam, adultis quibusdam, id est, quia erant adulti. Scheff. Num qui rerum potitur futuram rem agit? Atqui in hac locutione rerum potiri, semper omittit administrationem. Nihil hoc loco sanius. Grav. In cod. B. est daretur. 6. Quam propter crudelitatem populus extinxerat C. 7. In uno MS. Mithridatū. 8. Videretur B. 9. Faber vocem denique suaderet delendam, dissentiente Scheff. 10. Sic B. & Ju. Alii legunt, non vi hisili viñus sed vol. morte. 11. Habitio B. 12. Al. Nam & quis. 13. Al. eluxit.

¹ flagrare videretur. Nam & magnitudine sui quartam partem cœli occupaverat ; & ² fulgore sui solis nitorem viscerat ; & cum oriretur occumberetque quatuor spatiū horarum consumebat. Puer tutorum infidias passus est, qui eum fero equo impositum equitare jacularique cogebant : qui conatus cum eos fecellissent, supra æstatem regente equum Mithridate, veneno eum appetivere. Quod metuens antidota sèpius bibt, & ita se adversus infidias

A. C. ³ exquisitoribus remedii stagnavit, ut ne volens quidem ⁶⁴ senex veneno mori potuerit. Timens deinde, ne inimici, quod veneno non potuerant, ferro peragerent, venandi studium finxit : quo per septem annos neque urbis, neque ruris tecto usus est ; sed per silvas vagatus diversis montium regionibus pernoctabat, ignaris omnibus quibus esset locis ; assuetus feras cursu aut ⁵ fugere, aut perseguiri, cum quibusdam etiam viribus congregandi. Quibus rebus & infidias vitavit, & corpus ⁶ ad omnem patientiam duravit.

A. C. III. Ad regni deinde administrationem cum accessisset, statim non de regendo, sed de augendo regno cogitavit. A. C. Itaque Scythes invictos antea, qui Sopyriona, Alexandri ⁵³⁰ Magni ducem, cum triginta millibus armatorum deleverant ; qui Cyrum, Persarum regem, cum ducentis millibus ⁵²⁹ trucidaverant ; qui Philippum Macedonum regem fugaverant, ingenti felicitate perdomuit. Auctus igitur viribus, Pontum quoque, ac deinceps Cappadociam occupavit. Cum de Asia tractaret, tacitus cum quibusdam amicis ⁷ regno profectus, universam nemine ⁸ sciente pervagatus est, omniumque urbium situm ac regiones cognovit. Inde Bithyniam transcendit, &, quasi dominus Asiae, opportuna quæque victoriæ suæ metatus est. Post hæc in regnum, cum jam perisse crederetur, reversus est, invento parvulo filio, quem per absentiam ejus Laudice soror uxorque enixa fuerat. Sed inter gratulationem adventus sui, & filii geniti, veneno periclitatus est. siquidem Laudice soror, cum perisse eum crederet, in concubitus amicorum

¹ B. & nonnulli alii confignare, Scheff. malit ex flagrare. ² Al. fulgoru sui radis, solis. ³ MSS. exquisitoribus. ⁴ Hoc est, munivit. ⁵ Sic Ju. & Freinsh. ex conjectura. Alii flagare. ⁶ MSS. Ad omnem virtutis pass-

entiam. Virtutu autem ex glossa esse videtur, cum pati virtutem nunquam apud bonos autores reperiatur. ⁷ A regno B Ju. Grævius legend. patat è regno. ⁸ Sentiente B. C.

corum projecta, quasi admissum facinus majore scelere tegere posset, venenum advenienti paravit. Quod cum ex ¹ancilla Mithridates cognovisset, facinus in ²auctores vindicavit.

IV. Hieme deinde ³appetente, non in convivio, sed in campo; ⁴non in vacationibus, sed in exercitationibus; nec inter sodales, sed inter ⁵æquales, aut equo, aut ⁶cursu, aut viribus contendebat. Exercitum quoque suum ad parem laboris patientiam quotidiana exercitatione durabat; atque ita invictus ipse inexpugnabilem exercitum fecerat. Initia deinde cum Nicomedes societate Paphlagoniam invadit, victamque cum socio dividit. Quam cum teneri à regibus senatui nuntiatum esset, legatos ad utrumque misit, qui gentem restitui in pristinum statum juberent. Mithridates, cum se jam parem magnitudini Romanorum crederet, superbo responso, hereditarium patri suo regnum obvenisse, respondit; ⁷mirarique se, quod quæ ei relata controversia non fuerit, sibi referatur. Nec teritus minis Galatiam quoque occupat. Nicomedes, quoniā se tueri jure non ⁸poterat, justo regi redditum respondit. Atque ita filium suum ⁹mutato nomine ¹⁰Pylæmenem Paphlagonum ¹¹regum nomine appellat, & quasi stirpi regiae reddidisset regnum, falso nomine tenet. Sic ludibrio habiti legati Romam revertuntur.

¹ Aneillii B. ² Scheff. legit auctore, vel auctora ejus. ³ Sic W. C. Adveniente B. Innocente alii. ⁴ Nec in vacationibus sed inter sodales B. Nec in advocationibus, nec inter sodales C. Alii item MSS. variant, in quibus vel vocacionibus vel advocationibus scriptum habetur. Et quidem Palmerius, Guilielmus, Modiusque suadent omnino hic legendum *vocationibus*, hoc est, *invocationibus*, *conviviis*. Verum Lipsius pertendit rectum esse *vacationibus*, interpretaturque de *vacationibus* mili-

tarium operum, quas recte proprieque noster *exercitationibus* hic opponit. ⁵ Al. coquatus. ⁶ Curru C. ⁷ Sic C. & Ju. Mirarique quod cum ei relata B. Alii, mirarique se quaque cum ei, vel mirarique se quæ ei, vel denique, mirarique se quod ei. ⁸ Al. potuerat. ⁹ Mutato nomine glossatoris esse putat Scheff. ¹⁰ Philamenem B. Philamenem Ju. Philamenem alii. Recte Pylamenem. Vide Reinesf. Var. lect. I. III. p. 331. ¹¹ Regem appellat B.

L I B E R XXXVIII.

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

- 1 *Mithridates regni sui auspicia parricidiis polluit; & callidis artibus Ariarathem Cappadocem trucidat.*
- 2 *Novæ Mithridatis & Nicomedis tragædia, quas senatus Romanus utcunque sedat.*
- 3 *Mithridates Tigranem in societatem belli adversus Romanos trahit, & Proconsulibus Rom. fusi, ingenti civitatum Asianarum favore excipitur.*
- 4 *Oratio Mithridatis, in qua rationes suas exponit; cur bellum sit Romanis inferendum.*
- 5 *Romanos, dum occupati essent, adoriundos esse censet, justum bellum illud ostendens.*
- 6 *Malas eorundem artes & originem detegit.*
- 7 *Stirpis suæ nobilitatem, suorumque libertatem ac fortitudinem non opponit, nec non belli facilitatem; liberalitate ac misericordia milites alliciens.*
- 8 *Ptolemaeus Phrycon in Ægypto multipli scelere omnia turbat, & à suis pellitur.*
- 9 *Demetrii Syria Regis, fortune ludibrii, casus variis.*
- 10 *Antiochus Demetrii frater, Parthos bello aggressus, in acie à suis desertus occiditur.*

A. C. I. **M**ITHRIDATES, parricidia ¹ à " nece uxoris auspicatus, sororis alterius Laudices filios, cuius virum Ariarathem, regem Cappadociæ, per Gordium insidiis occiderat, tollendos statuit; nihil actum morte patris existimans, si adolescentes paternum regnum, cuius ille cupiditate flagrabat, occupassent. Igitur dum in his cogitationibus versatur, interim Nicomedes, rex Bithyniæ, vacuam morte regis Cappadociam invadit. Quod cum nuntiatum Mithridati fuisset, per simulationem pietatis auxilia sorori ad expellendum ² Cappadocia Nicomedem mittit. Sed jam Laudice per pactionem se Nicomedi in matrimonium tradiderat. Quod ægre ferens Mithridates præsidia Nicomedis Cappadocia expellit, regnumque sororis filio restituit; egregium prorsus factum, nisi subsecuta fraus esset. Siquidem, interjectis mensibus, simula-

¹ Deest in nonnullis. ² T. Cappadocia glossatoris esse credit Scheff.

¹ Deest

lat se Gordium, quo ministro usus in Ariarathie interficiendo fuerat, restituere in patriam velle, sperans, si obfisteret adolescens, causas belli futuras; aut, si permetteret, per eundem filium tolli posse, per quem interficerat patrem. ¹ Quod ubi Ariarathes junior moliri cognovit, ^{A. C.} graviter ferens imperfectorem patris per avunculum ^{92.} postulatum ab exilio revocari, ingentem exercitum contrahit. Igitur cum in aciem eduxisset Mithridates peditum octoginta millia, equitum decem millia, currus falcatos DC, nec ² Ariarathi, auxiliantibus finitimi regibus, minoris copiae essent, ³ incertum belli timens confilia ad insidias transfert; solicitatoque juvne ad colloquium, cum ferrum occultatum inter fascias gereret, scrutatori ab Ariarathie regio more misslo, curiosius imum ventrem pertractanti, ait, *Caveret ne aliud telum inveniret quam quereret.* Atque ita risu protectis insidiis, ⁴ sevocatum ab amicis, velut ad secretum sermonem, inspectante utroque exercitu, interficit: regnum Cappadociae octo annorum filio, imposito *Ariarathis* nomine, additoque ei re-dore Gordio, tradidit.

II. Sed Cappadoces, crudelitate ac libidine praefectorum ^{A. C.} vexati, à Mithridate deficiunt; fratremque regis, & ipsum ^{92.} Ariarathem nomine, ab Asia, ubi educabatur, ⁵ revocant: cum quo Mithridates prælium renovat, victumque Cappadociae regno expellit. Nec multo post adolescens, ex ægritudine collecta infirmitate, decedit. Post hujus mortem Nicomedes, timens ne Mithridates accessione Cappadociae etiam Bithyniam finitimatam invaderet, subornat puerum eximiaz pulcritudinis, quasi Ariarathes tres non duos filios genuisset, qui à senatu Romano paternum regnum peteret. Uxorem quoque Laudicem Romam mittit, ad testimonium "trium" ex Ariarathie susceptorum "filiorum". Quod ubi Mithridates cognovit, & ipse pari impudentia Gordium Romanum mittit, qui senatui ⁶ assèveret, puerum, cui Cappadociae regnum tradiaderat, ex eo *Ariarathē genitum, qui bello Aristonici auxilia Romanis ferens cecidisset.*

¹ Deest in MSS. Bongarsianis. Scheff. opinatur Justinum scripsisse, Quem id ubi. ² Ariarathus C. ³ Berneg. mal-let incerta belli. ⁴ Sic Ju. Alii evoca-

rum. ⁵ Scheff. mallet evocant. ⁶ Deest C. ⁷ Deest C. ⁸ Sic C. & MSS. Bongarf. Alii, affereret. At Scheff. malit affererare.

¹ Nominatus

cecidisset. Sed senatus, studio regum intellecto, aliena regna falsis¹ nominibus furantium, & Mithridati Cappadociam, & Nicomedi, ad solatium ejus, Paphlagoniam² ademit. Ac ne contumelia regum foret, ademptum illis, quod daretur aliis, uterque populus libertate donatus est. Sed Cappadoces, munus libertatis abnuentes, negant *vivere*³ gentem sine rege posse.⁴ Atque ita rex illis à senatu Ariobarzanes⁵ constituitur.

III. Erat eo tempore Tigranes rex Armenie,⁶ obses Parthis⁷ ante multum temporis datus, sed olim ab iisdem^{95.} in regnum paternum remissus. Hunc Mithridates mire ad societatem Romani belli, quod⁸ olim meditabatur, pellicere cupiebat. Nihil igitur de offensa Romanorum sentientem per Gordium impellit, ut Ariobarzani, segni admodum, bellum inferat; &, ne quis dolus subesse⁹ videatur, filiam suam ei Cleopatram in matrimonium tradit. Primo igitur adventu Tigranis Ariobarzanes sublati rebus suis Romanam contendit. Atque ita per Tigranem rursus Cappadocia juris esse Mithridatis cœpit. Eodem tempore mortuo Nicomedes, etiam filius ejus & ipse Nicomedes regno à Mithridate pellitur: qui cum supplice¹⁰ "Romam" venisset, decernitur in senatu, ut uterque in regnum restituantur: ¹¹ in quod tum missi¹¹ Aquilius & Manlius Maltinus legati. His cognitis Mithridates societatem cum Tigrane, bellum adversus Romanos gesturus, jungit: pactique inter se sunt, ut urbes agrique Mithridati, homines vero & quæcunque auferri possent Tigrani cederent. Post hæc Mithridates¹² intellecto, quantum bellum suscitaret, legatos¹³ ad Cimbros, alios ad Gallogrecos, & Sarmatas, Bastarnasque,¹⁴ auxilium petitum mittit.

¹ Nominibus fallentium noluit, & Mithridati B. ² Subaudi, suam. ³ Itaque rex B. C. ⁴ Iteratur B. ⁵ Al. obses à Partiu. ⁶ B. & alii nonnulli, ante multum temporis datum, nec olim ab iisdem. Quidam (inter quos C.) ante multum temporis datum, nec olim. Porro non defunt qui legunt, ante non multum tempus, nec olim. Scheffero locus totus ita videtur scribendus: obses Partiu. ante multum tempus datum, sed nec olim ab iisdem in regnum paternum remissus. ⁷ Olim abest à Bechariis aliquisque anti-

quoribus editionibus. ⁸ Videatur B. C. ⁹ Deest C. ¹⁰ In quam rem missi B. ¹¹ Marcus Aquilius & Maltinus Maltinus B. Maltinus item habet C. Aquilius Maltinus & M. Acilius Ju. Bong. legendum arbitratur. Manius Aquilius & M. Altinius. Reinesius vero (Ep. XXIII.) Aquilius & M. Acilius, ex Bellovacenisi nimurum Speculo lib. VI. c. 101. ¹² Sic B. C. & Ju. Alii, intelligens. ¹³ Freinsh. legendum putat Cimborior. ¹⁴ Auxilia B.

³ Maltinus

mittit. Nam omnes has gentes, Romanum meditabundus bellum, variis beneficiorum muneribus jam ante illexerat. Ab Scythia quoque exercitum venire jubet, omnemque orientem adversus Romanos armat. Non magno igitur ore Aquilium & ¹ Maltinum, Asiano exercitu instructos, vincit: quibus simul cum Nicomede pulsis, ingenti favore civitatum excipitur; multum ibi auri argentique, studio veterum regum, magnumque belli apparatus invenit; quibus instructus debita civitatibus publica privataque remittit, & vacationem quinquennii conedit. Tunc ad concionem milites vocat, eosque variis exhortationibus ad Romana bella five Asiana incitat. Quam orationem dignam duxi, cuius exemplum brevitati hujus operis infererem, quam obliquam Pompejus Trogus exposuit; quoniam in Livio & in Sallustio reprehendit, quod, conciones directas pro sua oratione operi suo inferendo, historiarum modum excecerint.

IV. Optandum sibi fuisse ait, ut de eo liceret consulere, A. C. bellumne sit cum Romanis, an pax habenda: quin vero sit resistendum impugnantibus, nec eos quidem dubitare, qui spe victoriae careant. Quippe aduersus latronem, si nequeant pro salute, pro ultione tamen sua, omnes ferrum stringere. Cæterum quia non id agitur, an liceat quiescere, non tantum animo hostiliter, sed etiam prælio congressis, consulendum, qua ratione ac spe cæpta bella sustineant. Esse autem sibi victoriae fiduciam, si sit illis animus: Romanosque vinci posse, cognitum non sibi magis, quam ipsis militibus, qui ² in Bythinia Aquilum & Maltinum in Cappadocia fuderint. ³ At si quem aliena magis exempla quam sua experimenta moveant, audire se, à Pyrrho rege Epiri, non amplius quam quinque millibus Macedonum instructo, fusi os tribus prælis Romanos. Audire Annibalem sexdecim annis Italæ victorem immoratum; & quin ipsam caperet urbem, non Romanorum illi vires obstatisse, sed domesticæ emulationis atque invidiæ studium. Audire populos Transalpinæ Gallie Italianam ingressos, maximis eam ⁴ plurimisque urbibus possidere; & latius aliquanto solum ⁴ finium quam in Asia, que dicatur imbellis,

eosdem

¹ Mallum Maltinum B. C. ² Ac ⁴ Hoc finium non videtur Justini esse, si quidem aliena C. ³ Pluribusque B. aut sub eo corrupto aliud latere vocabulum,

A. C. ¹ eosdem Gallos occupasse ; nec vitam solum dici sibi Romanam à Gallis, sed etiam captam, ita ut unius illis montis tantum cacumen relinquenteret, nec bello hostem, sed pretio remotum : Gallorum autem nomen, quod semper Romanos terruit, ² in partem virium suarum ipse numeret.

Nam hos qui Asiam incolunt Gallos, ab illis, qui Itiam occupaverant, sedibus tantum distare ; originem quidem ac virtutem, genusque pugnae idem habere, tantoque his ³ sagaciora esse quam illis ingenia, quanto longiori ac difficiilius spatio, per Illyricum Thraciamque prodierint, pene operosius transitis eorum finibus, quam ubi confedere, possefisis. Jam ipsam Italiam audire se nunquam; ut Roma condita sit, satis illi pacatam, sed assidue per omnes annos pro libertate alios, quosdam etiam pro ⁴ jure imperii bellis

A. C. continuis perseverasse ; & à multis civitatibus Italie deletos

^{89.} Romanorum exercitus ferro, à quibusdam novo contumelie more sub jugum missos. Ac ne veteribus ⁵ immortetur exemplis, hoc ipso tempore universam Italiam bello Marsico concurrixisse, non jam libertatem, sed consortium imperii civitatisque poscentem. Nec gravius ⁶ vicino Italiae bello, quam domesticis principum factionibus urbem premi, multoque ⁷ periculosius esse Italico civile bellum ; simul & à Germania Cimbros, immensa millia ferorum atque immitius populorum, more procellae, inundasse Italiam ; quorum tame si singula bella sustinere Romani possent, universis tamen obruantur, ut ne vacatueros quidem bello suo putet.

V. Utendum igitur occasione & rapienda incrementa virium, ne, si illis occupatis quieverint, mox adversus vacuos & quietos majus negotium habeant. Non enim qua-

A. C. ri, an capienda sint arma, sed utrum sua potius occasione, ^{89.} an illorum. Nam bellum equidem jam tunc secum ab illis geri cœptum, cum sibi pupillo majorem Phrygiam ademerint,

cabulum, quod difficile divinare. ipse numeret. Scheff. Non facile hac re-
Scheff. 1 Idem Galli occupassent B. G. fingam omnibus libris invitatis, sed
& MSS. Bongarf. 2 Constructionem potius referam inter illa vicia, qui-
hic non video. Debebat, nisi fallor, bus hanc orationem obliquam laborare
scripsisse, in partem virium suarum se Freinhemius doctissimus observavit.
numerare. An verba, semper Romanos Grav. 3 Actiora B. & alii nonnulli
terrunt, delenda? Fieret profecto me- MSS. 4 Vice B. C. 5 Sic Ju. Alii,
lior oratio : Gallorum autem nomen (sup- immoremur. 6 Vicina Ju. 7 Periculo-
ple, esse) quod in partem virium suarum sis accessisse Italico Ju.

merint, quam patri suo præmium¹ dati adversus Aristonum auxilii conesserant, gentem quam & proavo suo Mithridati Seleucus² Callinicus³ in dotem dedisset. Quid, cum Paphlagonia se decedere iusterunt, non alterum illud genus belli fuisse? quæ non vi, non armis, sed adoptione⁴ testamenti, & regum domesticorum interitu, hereditaria patri suo obvenisset; ⁵ cum inter hanc decretorum amaritudinem parendo non tamen eos mitigaret, quin acerbius se in dies gerant, non obtinueret. Quod enim à se non præbitum illis obsequium⁶? non Phrygiam Paphlagoniamque dimissas? non Cappadocia filium eductum, quam jure gentium victor occupaverat? ⁷ Raptam tamen sibi esse victoriæ ejus ab illis, quorum nihil est nisi bello quæsitum. A. C.
Non regem Bithynię⁸ Chreston, in quem senatus arma decreverat, à se in gratiam illorum occisum? tamen nibilo minus imputari sibi, si qua Gordius aut Tigranes faciat; libertatem etiam in contumeliam sui à senatu ultro delatam Cappadocie, quam reliquis gentibus abstulerunt: deinde⁹ populus Cappadocum pro libertate oblata Gorium regem orantes, ideo tantum, quoniam amicus suus esset, non obtinueret. Nicomedem præcepto illorum bellum sibi intulisse; quia ultum ierit¹⁰ se, ab ipsis ventum¹¹ obviam, & nunc eam secum bellandi illis causam fore, quod non impune se Nicomedi lacerandum, saltatricis filio, præbuerit.

V. Quippe non delicta regum illos, sed vires ac maje- A. C.
stam insequi; neque in se¹² uno, sed in aliis quoque omnibus bac semper arte graffatos. Sic & avum suum Phar-
nacem, per cognitionum arbitria, succedaneum regi Perga-
meno

¹ Grav. mallet lati. ² Deest B.
³ Scheff. malit. testamento. ⁴ Ju. &
MSS. nonnulli, eum hac decretorum ama-
ritudine parendo non tamen eos mitigaret.
Et sane cum Gravio mitigaret pro vul-
gato mitigaret in textum recepimus.
Locum autem totum sic legendum
notavit Grav. Cum interea huic decreto-
rum amaritudine parendo, non tamen eos
mitigaret. Decretorum amaritudo. Vorlt.
Verba ista non tamen eos mitigaret peni-
tus delenda arbitratur. Nec haec con-
jectura displicet Scheff. licet verisimi-
liorem istam Tanaquilli Fabri puer;

Cum inter hanc decretorum amaritudinem parendo, non tantum eos non mitigasset,
quin, ut acerbius se in dies gerant, non ob-
tinueret. ⁵ Raptum tamen sibi esse vi-
ctoria jus B. & Ju. ⁶ Chreston B.C. ⁷ Sic
Ju. Alii populo, & orante. ⁸ Se Mithri-
dates, ab ipsis B. ⁹ Sic B. Ju. & anti-
quiores aliae edd. Alii, obviam in eo, &
nunc. Quod si retineatur, Scheff. mal-
let rescribere, ab ipsis ventum obviam.
Eo & nunc, ut illud eo referatur ad
quod subsequens. ¹⁰ Unum mallet
Scheff.

meno Eumeni datum: sic rursus Eumenem, cuius classibus primum in Asiam fuere transvecti, cuius exercitu magis quam suo, & Magnum Antiocum, & Gallos in Asia, & mox in Macedonia regem Persen domuerant, & ipsum pro hoste habitum, eique interdictum Italia, & quod cum ipso deforme sibi putaverant, cum filio ejus Aristonico bellum geruisse. Nullius apud eos majora, quam Masinissa regis Numidarum haberi marita. Huic ¹ imputari victum Annibalem, huic captum Syphacem, huic Carthaginem delatam; hunc inter duos ² illos "Africanos tertium servatorem urbis referri; tamen cum bujus nepote bellum modo in Africa gestum adeo inexpiable, ut ne victum quidem memoriae ³ avi donarent, quin carcerem ac triumphi spe A. C. etaculum experiretur. Hanc illos regibus omnibus legem ^{89.} odiorum dixisse, scilicet quia ipsi tales reges habuerint, quorum etiam nominibus erubescant, aut pastores Aborigineum, aut aruspices Sabinorum, aut exsules Corinthiorum, aut servos vernasque Thuscorum, aut, quod honoratissimum nomen fuit inter ⁴ haec, Superbos, atque ut ipsi ferunt conditores suos lupae uberibus altos: sic omnem illum populum luporum animos, inexplebiles sanguinis atque imperii, diritiarumque avidos ac jejunos babere.

VII. Se autem, seu nobilitate illis comparetur, clarorem illa colluvie convenarum esse, qui paternos majores suos à Cyro Darioque conditoribus Persici regni, maternos à Magno Alexandro, ac Nicatore Seleuco, conditoribus imperii Macedonici, referat; ⁵ seu populus illorum conferatur suo, earum se ⁶ gentium esse, quæ non modo Romano imperio sint pares, sed Macedonico quoque obstatent. Nullam subjectarum sibi gentium expertam peregrina imperia; nullis unquam nisi domesticis regibus paruisse; A. C. ^{89.} Cappadociam velint an Paphlagoniam recensere, rursus Pontum an Bithyniam, itemque Armeniam majorem minoremque; quarum gentium nullam neque Alexander ille, qui totam pacavit Asiam, nec quispiam successorum ejus, aut posteriorum, attigisset. Scythiam duos unquam ante se reges,

¹ Idem his quod acceptum referri. ² Deest C. ³ Sic Ju. Alii patru: perperam, quia non de filio, sed de nepote predictum fuerat. Memoria vero aliqui aliquem donare est parcere alicui

propter aliquem. ⁴ Ju. & alia ver. edd. hos. ⁵ Ju. & antiqu. alia edd. seu populis illorum conferat suos. ⁶ Regem adiecit T. Faber, quod omittitur in MSS.

reges, non pacare, sed "tantum" intrare ausos, Darium & Philippum; ægre inde fugam sibi expedisse, unde ipse magnam partem adversus Romanos virium haberet. Multoque se timidius ac diffidentius bella Pontica ingressum, cum ipse rufus ac tyro esset.² Scythas præter arma, virtutemque animi, locorum quoque solitudinibus vel frigoribus instructos, per quæ denuntiaretur ingens militiæ labor ac periculum. Inter quas difficultates ne spes quidem præmii foret, ex hoste vago, nec tantum pecunia, sed etiam sedis, inope. Nunc se diversam belli conditionem ingredi. Nam neque cœlo Asia esse temperatius aliud, nec solo fertilius, nec urbium multitudine amoenius, magnamque temporis partem, non ut militiam, sed ut festum diem actueros, bello dubium facili magis an uberi; si modo aut proximas regni Attalici opes, aut veteres Lydiæ Ioniæque audierint, quas non expugnatum eant, sed possum; ³ tantumque se avida exspectat Asia, ut etiam vocibus vocet; adeo illis odium Romanorum incusit rapacitas Proconsulium, sectio publicanorum, calumnæ litium. ⁴ Sequantur se modo fortiter; & colligant, quid se duce possit efficere tantus exercitus, quem sine cujusquam militum auxilio, suamet unius opera, viderint Cappadociam cæso rege cepisse; qui solus mortalium Pontum omnem Scythiamque pacaverit,⁵ quam nemo ante transire tuto atque adire potuerit. Nam justitia atque liberalitatis sue⁶ nec ipsos milites, qui experiantur, testes refugere; & illa indicia habere, quod solus regum omnium non paterna solum, verum etiam externa regna hæreditatibus propter munificentiam acquisita, possideat, Colchos, Paplagonium,⁷ Bosporum.

VIII. Sic excitatis militibus, post annos tres & viginti A. C. sumpti regni, in Romana bella descendit. At in Ægypto ^{89.} A. C. mortuo rege Ptolemæo, ei qui Cyrenis regnabat Ptole- ^{146.}
mæo,

¹ Deest B. ² Sic legend. vel Scythiam instruam, non ut MSS. Scythia instruta. Scheff autem mallet Scythia instruita legere, locumque totum sic distingueri: Multoque se timidius ac diffidentius bella Pontica ingressum: cum ipse rufus ac tyro esset, Scythas præter arma virtutemque animi, locorum quoque solitudinibus vel frigoribus instruta; per qua &c. ³ T. Faber legit: tamque se

avida expellet Asia, ut etiam vocibus vocet. ⁴ Consequantur C. ⁵ Scheff. mallet qua nemo. Ut illud qua referatur tam ad Scythiam quam ad Pontum. ⁶ Sic omnino legendum monuit T. Faber. In omnibus vero codicibus est ne. ⁷ Sic legend. non, ut alii, Bosporum. Non enim hic agitur de angustis faucibus freti Byzantini, sed Cimmerii.

A. C. mæo, per legatos regnum & uxor Cleopatra regina, so-
 145. ror ipsius, defertur. Lætus igitur hoc solo Ptolemæus,
 quod sine certamine fraternalum regnum receperit, ¹ in
 quod subornari & à matre Cleopatra, & favore princi-
 pum, ² fratris filium cognoverat; cæterum infestus omni-
 bus, statim ubi Alexandriam ingressus est, fautores pueri
 trucidari jussit. Ipsum quoque die nuptiarum, quibus ma-
 trem ejus in matrimonium recipiebat, inter apparatus epu-
 larum & solennia religionum in complexu matris interficit;
 atque ita torum fororis cæde filii ejus cruentus
 ascendit. Post quod non mitior in populares, qui eum in
 A. C. regnum vocaverant, fuit. Siquidem peregrinis militibus
 136. licentia cædis data, omnia sanguine quotidie manabant;
 ipsam quoque fororem, filia ejus ³ virgine per vim stupra-
 A. C. ta, & in matrimonium adscita, repudiat. Quibus rebus
 136. territus populus in diversa labitur, patriamque metu mor-
 tis exsul relinquunt. Solus igitur in tanta urbe cum suis
 relictus Ptolemæus, cum regem se non hominum, sed va-
 cuarum ⁴ ædium videret, edicto peregrinos solicitat. Qui-
 bus confluentibus, obvius legatis Romanorum, Scipioni
 Africano, & Spurio Mummo, & L. Metello, qui ad inspi-
 cienda sociorum regna veniebant, procedit. Sed quam
 cruentus civibus, tam ridiculus Romanis fuit. Erat enim
 & vultu deformis, & statura brevis, & sagina ventris non
 homini, sed belluæ, similis. Quam fecundatem nimia sub-
 tilitas perlucidæ vestis augebat, prorsus ⁵ quasi astu inspi-
 cienda præberentur, quæ omni studio occultanda pudibundo viro erant. Post discessum deinde legatorum (quo-
 rum Africanus, dum inspicit urbem, spectaculo Alexandrinis fuit) jam etiam populo ⁶ peregrino invisus, cum
 A. C. filio, quem ex forore suscepserat, & cum uxore, matris
 133. pellice, metu insidiarunt tacitus in exsiliu proficiscitur;
 contra & quoque mercenario exercitu bellum forori pariter ac
 A. C. patriæ infert. Arcessitum maximum deinde à Cyrenis fi-
 139. lium, ne eum Alexandrini contra se regem crearent, in-
 terficit. Tunc populus statuas & imagines ejus detrahit.
 Quod factum studio fororis existimans, filium, quem ex ea
 suscepserat,

¹ Itaque quod B. C. ² Satis fratru B. ³ Virgine primum stuprata C. ⁴ Urbi- um B. ⁵ Quasi arte inspicienda C. ⁶ De- est C.

¹ Antiquiores

fusceperat, interficit, corpusque in membra divisum & ^{A. C.}
¹ in cista compositum matri die ² natali ejus inter epulas ^{129.}
offerri curat. Quæ res non reginæ tantum, verum etiam
universæ civitati, acerba & lucretiosa fuit; tantumque mœ-
rorem festivissimo convivio intulit, ut regia omnis repen-
tino luctu incenderetur. Verso igitur studio principum ab
epulis in exsequias, membra lacera populo ostendunt; &
quid sperare de rege suo ³ debeant, ⁴ filii cæde demon-
strant.

IX. Finito luctu orbitatis, Cleopatra, cum urgeri se ^{A. C.}
fraterno bello videret, auxilium à Demetrio rege Syriæ per
legatos petit; cuius ipsius varii & memorabiles casus fue-
re. Namque Demetrius, ut ⁵ supra dictum est, cum bellum ^{A. C.}
Parthis intulisset, & multis congreßionibus victor fuisset, ^{141.}
repente infidiis circumventus amissio exercitu capitur. Cui
⁶ Arsaces Parthorum rex magno & regio animo misso in
Hyrcaniam non cultum tantum regium præsttit; sed & ^{A. C.}
filiam in matrimonium dedit, regnumque Syriæ, quod per ^{140.}
absentiam ejus Trypho occupaverat, restituturum promittit.
Post hujus mortem desperato reditu, non ferens captivi-
tatem Demetrius, privatam eti opulentam vitam pertæ- ^{A. C.}
sus, tacitus in regnum fugam meditatur. Hortator illi & ^{136.}
comes ⁷ Callimander amicus erat; qui post captivitatem
ejus à Syria ⁸ per Arabiæ deserta", ducibus pecunia com-
paratis, Parthico habitu Babylonem pervenerat. Sed fu-
gientem Phrahates, qui ⁹ Arsaci successerat, equitum ce-
leritate, per compendiosos tramites occupatum retrahit.
Ut est deductus ad regem, Callimandro quidem non tan-
tum venia, verum etiam præmium fidei datum; Demetri-
um autem & graviter castigatum ad conjugem in Hyrca-
niam remittit, arctioribusque custodiis observari jubet. In-
terjecto deinde tempore, cum fidem illi etiam suscepti li-
beri facerent, eodem amico comite repetita fuga est; sed
pari infelicitate prope fines regni sui ¹⁰ reprehenditur; ac
denuo perductus ad regem, ut invisus à conspectu sum-
movetur.

¹ Antiquiores typis expressi imposi-
tum. Legendum ergo fortasse in ci-
stam imponsum. Vorst. ² Al. natalu-
s. ³ Postea B. ⁴ Filii cades demonstravit.
⁵ L. xxxvi. i. ⁶ Al. Arsaces.
⁷ Sic legit Faber. MSS. Gallimander.

⁸ Desunt C. ⁹ Al. Arsaces. ¹⁰ Sic
MSS. nostri, & multi alii, cum ed.
Ju. Nec aliter legendum olim divi-
naverat Acidalius ad Vellejum. Depre-
henditur Vulg.

movetur. Tunc quoque uxori & liberis donatus, in Hyrcaniam, poenalem sibi civitatem, remittitur, talisque aureis ad exprobationem puerilis levitatis donatur. Sed hanc Parthorum tam ¹ mitem in Demetrium clementiam non misericordia gentis faciebat, nec respectus cognationis; sed quod Syriae regnum affectabant, usuri Demetrio adversus Antiochum fratrem, prout res, vel tempus, vel fortuna belli exegisset.

A. C. X. His auditis, Antiochus, occupandum bellum ratus, ^{131.} exercitum, quem multis finitimorum bellis induraverat, adversus Parthos ducit. Sed luxuriae non minor apparatus, quam militiae fuit: Quippe LXXX millia armatorum secuta sunt ccc millia lixarum; ex quibus coquorum, ² pistorum, scenicorumque, major numerus fuit. Argenti certe aurique tantum, ut etiam gregarii milites caligas auro ³ figerent, procularentque materiam, cuius amore po-

A. C. puli ferro dimicant. Culinarum quoque argentea instrumenta fuere, prorsus quasi ad epulas, non ad ⁴ bella pergerent. Advenienti Antiocho multi orientales reges occurrere, tradentes se, regnaque sua, cum execratione superbiae Parthicæ. Nec mora congreSSIONI fuit. Antiochus tribus proeliis viator, cum Babyloniam occupasset, magnus haberi ccepit. Itaque omnibus ad eum populis deficientibus, nihil Parthis reliqui præter ⁵ patrios fines fuit.

A. C. Tunc Phrahates Demetrium in Syriam ad occupandum regnum cum Parthico praesidio mitit, ut eo pacto Antiochus ad sua tuenda à Parthia revocaretur. Interim, quoniam viribus non poterat, insidiis Antiochum ubique tantabat. Propter multitudinem hominum exercitum suum Antiochus per civitates in hiberna diviserat; quæ res exitii causa fuit. Nam cum gravari se copiarum ⁶ præbitione & injuriis militum civitates viderent, ad Parthos deficiunt; & die statuta omnes apud se divitium exercitum per insidiias, ne invicem ferre auxilia possent, aggrediuntur. Quæ cum nuntiata Antiocho essent, auxilium proximis latrurus, cum ea manu, quæ secum hiemabat, progreditur. In itinere obvium regem Parthorum habuit, aduersus quem

fortius,

¹ Scheff. malit miram. ² Pistorum- li fierent. In uno fuerent, probante que major numerus C. & MSS. Bongars. Scheff. ⁴ Bellum B. C. ⁵ Patria B. ³ Facerent C. & alii quidam. Nonnulli- ⁶ Al. exhibitiones.

¹ Freinsh.

fortius, quam exercitus ejus, dimicavit. Ad postremum tamen, cum virtute hostes¹ vincerent, metu suorum defertus occiditur; cui Phrahates exsequias regio more fecit, filiamque² Demetrii, quam secum Antiochus adduxerat, captus amore virginis uxorem duxit. Poenitere deinde dimissi Demetrii cœpit; ad quem retrahendum cum turmas equitum festinato misisset, Demetrium hoc ipsum metuentem jam in regno missi invenerunt; frustraque omnia conati ad regem suum reversi sunt.

L I B E R XXXIX.

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

- 1 Demetrius, imperfecto fratre Antiocho, dum Aegyptum tentat, Syriam amittit, & tandem cruento fato tollitur.
- 2 Alexander, ex ignobili rex factus, dum fortunam suam non reverenter habet, fide perit imperfectus à Grypo, qui matrem & fratrem extinguit.
- 3 Cleopatra regina mater in Aegypto gravissimas turbas concitat: unde horrenda laniene ex mulierum ira, quarum interritus describitur.
- 4 Peculiares tragœdiae, quas Cleopatra inter suos excitat. Tandem illa à filio Alexandro occupata interficitur.
- 5 Alexander in exsilio agitur, revocato Ptolemaeo Notho Romanis ad orientalia regna excurrentibus Syria & Aegyptus vexatur.

I. **A**NTIOCHO in Parthia cum exercitu deleto, ^{A. C.} ter ejus Demetrius,³ obsidione⁴ Parthorum["] liber.^{150.} ratus, ac restitutus in regnum, cum omnis Syria in luctu propter amissum exercitum esset; quasi Parthica ipsius ac ^{A. C.} fratri bella, quibus alter captus, alter occisus erat, pro. ^{128.} spere⁵ cessillent, ita Aegypto bellum inferre statuit; re- gnum Aegypti Cleopatra socrus, pretium auxilii adversus fratrem suum, pollicente. Sed dum aliena affectat, ut af- ^{A. C.} folet fieri, propria per defectionem Syriae amisit. Siquidem Antiochenses primi, duce Tryphone, exferrantes su- perbiām

¹ Freinsch & Scheff. legunt *vineceret*. Unde Vossius conjectit legendum *cess*-² *Demetriam* B. C. ³ *Obsidio* hic pro *cess*, quod à Junatina confirmari docuit Grævius.

perbiā regis, quæ conversatione Parthicæ crudelitatis intolerabilis facta erat; mox¹ Apamenii, ceteraque civitates exemplum fecutæ, ² per absentiam ejus à Demetrio defecere. Ptolemæus quoque rex Ægypti, bello ab eodem petitus, cum cognovisset, Cleopatram sororem suam, opibus Ægypti navibus impositis, ad filiam & Demetrium generum in Syriam profugisse, immittit juvenem quendam Ægyptium, Protarchi negotiatoris filium, qui regnum Syriae armis³ peteret, composita fabula, quasi per adoptionem Antiochi regis receptus in familiam regiam esset, nec Syriis⁴ quemlibet⁵ regem⁶ aspernabitibus, ne Demetrii paterentur superbiam; nomen juveni Alexandri imponitur, auxiliaque ab Ægypto ingentia mittuntur. Interea corpus Antiochi interfecti à rege Parthorum in loculo argenteo ad sepulturam in Syriam remisum⁶ supervenit; quod cum ingenti studio civitatum & regis Alexandri ad firmandam fabulæ fidem excipitur.

A. C. Quæ res illi magnum favorem popularium conciliavit,
362. omnibus non fictas in eo, sed veras lacrimas existimantibus.

Demetrius autem vixit ab Alexandre, cum undique circumstantibus malis premeretur, ad postremum etiam ab uxore filiisque deseritur. Relictus igitur cum paucis servulis, cum Tyrum religione templi se defensurus petit, navi egrediens præfecti iustū interficitur. Alter ex filiis Seleucus, quoniam sine matris auctoritate diadema sumpsisset, ab eadem interficitur; alter, cui, propter nasi magnitudinem, cognomen⁷ Grypo fuit, rex à matre hactenus constituitur, ut nomen regis penes filium,⁸ vis autem omnis imperii⁹ penes matrem esset.

A. C. II. Sed Alexander, occupato Syriae regno, tumens successu rerum, spernere jam etiam ipsum Ptolemæum, à quo fuerat subornatus in regnum, superba insolentia coepit. Itaque Ptolemæus, reconciliata fororis gratia, destruere Alexandri regnum, quod odio Demetrii viribus suis acquisierat,

¹ Faber mallet Apameni, ad stipulante cod. B. ² Al. per absentiam regū à Demetrio. ³ Sic Ju. Alii, peteret. Et composta. ⁴ In MS. quod. quidem quilibet. Scheff. legit, nec Syriis quidem quilibet. ⁵ Deest C. ⁶ Sic Ju. & cod. nosfer B. probante Gravio, Inopinato

venit & peropportune in illo mimo. Ceteri pervenit. ⁷ Vox haec magnitudinem non respicit, sed formam adunacem; forte proinde legendura, altitudinem. ⁸ Ita B. & unus è MSS. Bong. favente Ju. Reliqui jws. ⁹ A. pud B.

quisierat, summis opibus instituit. Mittit igitur ingentia Grypo auxilia, & filiam¹ Tryphænam Grypo nupturam, ut populos in auxilium nepotis, non societate tantum belli, verum & affinitate sua solicitaret. Nec res frustra fuit; nam cum omnes Grypum instructum Ægypti viribus viderent, paulatim ab Alexandro deficere cœpere. Fit A. C. denuque inter reges prœlrium, quo viðtus Alexander An-^{112.}
tiochiam profugit: ibi inops pecuniae, cum stipendia mili-
tibus deessent,² in templo Jovis solidum ex auro Vi-
ctoriae signum tolli jubet, facitis jocis sacrilegium circum-
scribens; nam *Victoriam commodatam sibi ab Iove esse*
dicebat. Interjectis deinde diebus, cum ipsius aureum si-
mulacrum infiniti ponderis³ tacite⁴ evelli jussisset, depre-
hensusque in sacrilegio concursu multitudinis esset in fu-
gam versus; magni vi tempestatis oppressus, ac desertus
à suis à latronibus capitur; perductusque ad Grypum in-
terficitur. Grypus porro, reciperato patrio regno, exte-
nisque periculis liberatus, insidiis matris appetitur. Quæ cum
cupiditate dominationis, prodiit marito Demetrio, & altero
⁴ filio interfecto, hujus quoque victoria inferiorem dignita-
tem suam⁵ factam⁶ doleret, venienti ab exercitatione po-
culum veneni obtulit. Sed Grypus,⁶ predictis jam ante
insidiis, veluti pietate cum matre certaret, bibere ipsam
jubet; abnuenti instat. Postremum prolato indice eam ar-
guit, *solanam defensionem sceleris supereſſe affirmans, si bi-
bat, quod filio obtulit.* Sic victa regina ſcelere in ſe verso,
veneno, quod alii paraverat, extinguitur. Parta igitur A. C.
regni securitate, Grypus octo annis quietem⁷ & ipse ha-^{112.}
buit, & regno praefuit. Natus deinde illi est amulus re-
gni, frater ipsius Cyzicenus, eadem matre genitus, sed ex
Antiocho patruo ſuceptus, quem cum veneno tollere vo-
luerat, ut maturius armis cum eo⁸ de regno⁹ contendere
ret, excitavit.

III. Inter has regni Syriæ parricidiales discordias, mo- A. C.
ritur rex Ægypti Ptolemæus, regno⁸ Ægypti¹⁰ uxori &^{117.4}
alteri ex filiis, quem illa legiſſet, relicto, videlicet quasi
quietior Ægypti status, quam Syriæ regnum effet, quum
mater¹¹

¹ Al. Tryphenam: ² Sic Ju. & non-⁴ Marito interf. C. ⁵ Deest C. ⁶ Scheff.
nulli MSS. In B. *e templo.* In quibusd. malit prodit. ⁷ Desunt B. ⁸ Deest B.
præpositio omittitur. ⁹ Deest C. ¹⁰ Al.

mater, altero ex filiis electo, alterum hostem esset habita-
tura. Igitur cum pronior in minorem filium esset, à po-
pulo compellitur majorem eligere; cui, prius quam regnum
daret, uxorem ademit; compulsumque repudiare carissi-
mam fibi sororem Cleopatram, minorem sororem Selenen
ducere jubet, non materno inter filias judicio, cum alteri
maritum eriperet, alteri daret. Sed Cleopatra non tam à virlo
repudiata, quam à matre divorcio viri dimissa, Cyziceno
in Syria nubit; eique ne nudum uxor's nomen afferret,
exercitum¹ Grypi solicitatum, velut dotalem ad maritum
deducit. Par² igitur viribus fratris Cyzicenus p[ro]celium
committit, ac vicit in fugam vertitur, ³ Antiochiamque
venit⁴. Tunc Antiochiam Grypus, in qua erat Cyziceni
uxor Cleopatra, obsidere coepit; qua capta, Tryphena uxor
Grypi nihil antiquius quam sororem Cleopatram requiri
julit; non ut captivæ opem ferret, sed ne effugere capti-
vitatis mala posset, quæ sui æmulatione in hoc potissimum
regnum invaserit, hostique sororis nubendo hostem se
ejus effecerit. Tum peregrinos exercitus in certamina fra-
trum adductos, tum repudiatam à fratre, contra matris
voluntatem extra Aegyptum nuptam accusat. Contra Gry-
pus orare, ne tam fædum facinus facere cogatur: à nullo
unquam majorum suorum inter tot domesticā, tot exter-
na bella, post victoriā in feminas sacerdotium, quas sexus
ipse & periculis bellorum & saevitiae victorum eximat; in
hac vero, praeter commune bellantium fas, accedere neces-
situdinem sanguinis: quippe ipsius, quæ tam cruentē sa-
viat, ⁵ sororam, & quidem germanam esse, suam vero con-
sobrinam; liberorum deinde communium materteram. His
tot⁶ necessitudinibus sanguinis adjicit superstitionem tem-
pli, quo abdita profugerit, tantoque religiosius colendos
sibi deos, quo magis his propitiis ac faventibus viciſſet; tum
neque occisa illa, se virium quicquam Cyziceno demptu-
rum, nec servaturum redditā. Sed quanto Grypus abnuit,
tanto soror muliebri pertinacia acceditur, rata non mi-
sericordia hæc verba, sed amoris esse. Itaque vocatis ipsa
militibus, mittit qui sororem confoderent. Qui ut in tem-

plum

¹ Al. Cypri & Grypi. ² Igitur jam quis duxit quam ut requiratur. ³ Al.
viribus B. ⁴ Duxit sororem quidem. ⁵ Al. necessitudinibus.
Ju. Gravius proinde maller, nihil ansi- ⁷ Tantem mulieris pertinacia B.

³ Grypi

plum intraverunt, cum evellere eam non possent, manus ^{A. C.} amplexantis deæ simulacrum præciderunt. Tunc Cleopatra ^{113.} exsecratione parricidarum, mandata violatis numinibus ultione sui, decedit. Nec multo post repetita prælii ^{A. C.} congressione, vicit Cyzicenus uxorem ¹ Grypi Tryphænam, quæ paulo ante sororem interfecrat, capit; ejusque supplicio uxoris manibus parentavit.

IV. At in Ægypto Cleopatra cum gravaretur ² socio ^{A. C.} regni, filio Ptolemæo, populum in eum incitat; abdu. ^{107.} Etaque ei Selene uxore, eo indignius, quod ex Selene jam ^{A. C.} duos filios habebat, exfusare cogit, arcessito minore filio ^{186.} Alexandro, & rege in locum fratris constituto; nec filium regno expulisse contenta, bello Cypri exfusantem persequitur. Unde pulso, interficit ducem exercitus sui, quod vivum ³ eum è manibus dimisiffet; ⁴ quanquam Ptolemæus, verecundia materni belli, non viribus minor ab insula recessisset". Igitur Alexander, territus hac matris ^{A. C.} crudelitate, & ipse eam ⁵ reliquit, periculo regno secum ac tutam vitam anteponens. Cleopatra vero timens, ne major filius Ptolemæus ab Cyziceno ad reciperandam Ægyptum auxiliis juvaretur, ingentia Grypo auxilia, & Selenen uxorem nupturam hosti prioris mariti, ⁶ mittit; Alexandrumque filium per legatos in regnum revocat: ^{A. C.} cui cum occultis infidiis exitium machinaretur, occupata ab eodem interficitur, spiritumque non fato, sed parricidio dedit; digna prorsus hac mortis infamia, quæ etiam matrem toro expulit; & duas filias viduas alterno fratribus matrimonio fecit; & filio alteri in exsilio acto bellum intulit, alteri ⁷ erepto regno exitium per infidias machinata est.

V. Sed nec Alexandro cædes tam nefanda inulta fuit. ^{A. C.} Nam ubi primum compertum est, scelere filii matrem imperfectam, concursu populi in exsilio agitur, revocatoque Ptolemæo regnum redditur; ⁸ qui neque cum matre bellum gerere voluisse, nec à fratre armis repetere, quod prior

¹ Grypi impiam quo C. Nonnulli Grypi Tryphanam impiam quo, & Grypi Tryphanam impie namque. ² Gronov. legit socium, quod Græv. amplectitur. ³ cum manibus emisisset B.C. ⁴ Delunt

B. ⁵ Relinquit B. C. ⁶ Dedit C. ⁷ Adempto B. ⁸ Quod neque B. & quid. alius MS. Unde Scheff suspicatur veram lectionem esse, quia neque.

prior possedisset. Dum hæc aguntur, frater ejus ex pellice suscepitus, cui pater Cyrenarum regnum testamento reliquerat, herede populo Romano instituto, decedit. Jam enim fortuna Romana porrigeret se ad orientalia regna, non contenta Italiae terminis, cœperat. Itaque & ea pars Libyæ provincia facta est; postea Creta Ciliciaque, piratico bello perdomita, in formam provinciarum rediguntur.
¹ Quo facto & Syriae & Aegypti regna, Romana vicinitate arcta, quæ incrementa de finitimis bellis querere solebant, adempto vagandi arbitrio, vires suas in perniciem mutuam converterunt: Adeo ut assiduis præliis ² consumpti in contemptum finitimarum venerint, prædæque Arabum genti, imbelli antea, fuerint. Quorum rex ³ Erosimus fiducia septingentorum filiorum, quos ex pellicibus suscepserat, divisis exercitibus, nunc Aegyptum, nunc Syriam infestabat; magnumque nomen Arabum viribus finitimarum exsanguibus fecerat.

L I B E R X L.

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

¹ Syri Tigranem Armenium regem sibi deligunt.

² Victo Tigrane, Antiochus Cyziceni filius creatur rex Syriae,
quæ postea in provincia formam redigitur.

A. C. I. M U T U I S fratrum odiis, & mox filiis inimicitii
³ parentum succendentibus, cum inexpiabili bello
& reges & regnum Syriae consumptum esset, ad externa
populus auxilia concurrit, peregrinosque sibi reges circumspicere cœpit. Itaque cum pars Mithridatem Ponticum, pars Ptolemæum ab Aegypto arcessendum censeret;
occurreretque quod Mithridates implicitus bello Romano
esset, Ptolemæus quoque semper hostis fuisse Syriae, omnes

¹ MS. quidam, quo patre, quod vide-
tur rectius. Mallem tamen scribere
quo fato, quia supra de fortuna Roma-
norum cœpit loqui. Scheff. ² Potius
consumpta, nisi forsan Justinus rem ma-
gis quam verba in animo habens po-
pulos intellexerit. ³ Idem cum A-
retia videtur esse. ⁴ Antiquiores ty-

pis expressi filiorum. Scheff. putat Ju-
stinum scripsisse, & mox filiorum, iis
inimicitii parentum succendentibus. Alii
aliter constituant & explicant. At
inquit Grav. , discutentur omnes ne-
bulæ, si cum Juntis legas, & mox filio-
rum inimicitii succedentiam.

in Tigranem regem Armeniæ consensere, instructum præter domesticas vires & Parthica societate & Mithridatis affinitate. Igitur accitus in regnum Syriæ per¹ xviii annos tranquillissimo regno potitus est; neque bello alium lacessere, neque laceſſitus inferre alii bellum necesse habuit.

II. Sed sicut ab hostibus tuta Syria fuit, ita terræ-motu^{A. C.} vastata est, quo centum septuaginta millia² hominum &^{65.} multæ urbes perierunt. Quod prodigium mutationem rerum portendere aruspices responderunt. Igitur Tigrane à A. C.: Lucullo victo, rex Syriæ Antiochus Cyziceni filius ab^{69.} eodem Lucullo appellatur. Sed quod Lucullus dederat,^{A. C.} postea ademit Pompejus: qui poscenti regnum respondit,^{65.} ne volenti quidem Syriæ, nedum recusanti, daturum ſe regem, qui³ xviii annos, quibus Tigranes Syriam tenuit, in angulo Ciliciae latuerit; victo autem eodem Tigrane à Romanis, alieni operis præmia postulet. Igitur ut habenti regnum non ademerit; ita quo cesserit Tigrani⁴ non daturum, quod tueri neſciat; ne rursus Syriam Judæorum &^{A. C.} Arabum latrociniis infestam reddat. Atque ita Syriam in^{63.} provinciæ formam⁵ redigit; paulatimque oriens Romanorum, discordia consanguineorum regum, factus est.

L I B E R X L I .

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

- 1 Parthorum origo, nominis obscuritas, successus, imperium.
- 2 Regni Parthici administratio. Parthorum ſermo, uestes, arma, exercitus, præliandi mos.
- 3 Mores domestici, sepultura, religio, ingenium, virtutes & vicia.
- 4 Parthorum res gestæ paucis describuntur.
- 5 Arsacis sapientissimi Parthorum regis vita & mors placida.
- 6 Bactriani regni status sub Eucratide, qui à filio opprimitur. Parthorum bellici successus.

I. P A R T H I , penes quos, velut divisione orbis cum Romanis facta, nunc orientis imperium est, Scytharum exſules fuere. Hoc etiam ipsorum vocabulo manifeltatur.

¹ XIX C. ² Milium C. ³ XIX C. ⁴ Non daturum ſe regnum quod tueri B.
⁵ Al. redigit.

³ Sic

festatur. Nam Scythico sermone Parthi exsules dicuntur. Hi & Affyriorum & Medorum temporibus inter orientis populos obscurissimi fuere. Postea quoque cum imperium orientis à Medis ad Persas translatum est, veluti vulgus sine nomine, præda victorum fuere. Postremo Macedonibus triumphato oriente servierunt; ut cuivis mirum videatur, ad tantam eos ¹ felicitatem proiectos, ut imperient gentibus, sub quarum imperio veluti servile vulgus fuere. A Romanis quoque, trinis bellis, per maximos duces, florentissimis temporibus lacefitti, soli ex omnibus gentibus non pares solum, verum etiam victores fuere: quanquam plus gloriae sit, inter Affyria & Medica Perificaque, memorata olim regna, & ² opulentissimum mille urbium Bactrianum imperium emergere potuisse, quam longinqua ³ bella vicisse; præterea cum gravibus ⁴ Scythicis & vicinalibus bellis assidue vexati variis periculorum certaminibus urgerentur. Hi domesticis seditionibus Scythia pulsæ solitudines inter Hyrcaniam, ⁵ & Dahas, & Arios, & Spartanos, & Margianos furtim occupavere. Fines deinde, non intercedentibus primo finitimis, postea etiam prohibentibus, in tantum protulere, ut non immensa tantum ac profunda camporum, verum etiam prærupta collum, montiumque ardua occupaverint. Ex quo fit, ut Parthiæ pleraque ⁶ finium aut æstus, aut frigoris magnitudo possideat; quippe cum montes nix, & campos æstus infestet.

A. C. II. Administratio gentis post defectionem Macedonici imperii sub regibus fuit. Proximus majestati regum ⁷ populorum ordo est; ex hoc duces in bello, ex hoc rectores in pace habent. Sermo his inter Scythicum Medicumque

¹ Sic Ju. Alii, felicitatem per virtutem proiectos. ² Opulentissimum illud urbium B. C. aliique plures MSS. Unde Bongarsius, opulentissimum illud urbium mille. Mallet tamen Scheff. credere, Justinum transpose scripsisse, opulentissimum illud urbium, vel ob hanc folam causam, quoniam alias vocabulum illud non fuisse abolitum, si sumillimum ei mille non arctissime habuissest sibi conjunctum, per quod existinetum est. ³ Bello malit Scheff.

⁴ Al. Scyth. Sententia, cum vexa-

rentur à Scythis qui iis graves erant, & vicinalibus bellis. ⁵ MSS. Bongars. & Dahas, & Arios, & Spartanos, & Margianos. Legendum vero, & Daa, & Arios, & Ariano, & Margianos. Videlis Salmas. ad Solin. p. 1198. A. ⁶ Finium glossatoris est judicio Schefferi. ⁷ Vox populorum. ut censem Scheff. vitiosa est. Quid vero pro ea substitui debet, in hoc defectu historie Parthica, difficile designare, nisi optimatum quis velit.

que medius¹ & ex utrisque mixtus. Vestis olim sui moris, posteaquam accessere opes, ut Medis perlucida ac fluida. Armorum patrius ac Scythicus mos. Exercitum non ut aliae gentes liberorum, sed majorem partem² servorum habent; quorum vulgus, nulli manumittendi potestate permissa, ac per hoc omnibus servis nascentibus, in dies crevit. Hos pari ac liberos suos cura habent; & equitare & sagittare magna industria docent. Locupletissimus ut quisque est, ita plures in bello equites regi suo præbet. Denique Antonio bellum Parthis inferenti, cum quinquaginta A. C.³ millia equitum occurserent, soli cccc liberi fuere. Comminus in acie præliari aut obsecras expugnare urbes nesciunt. Pugnant⁴ autem procurrentibus equis, aut terga dantibus; sæpe etiam fugam simulant, ut incautiores adversum vulnera insequentes habeant. Signum his in prælio non tuba, sed tympano datur. Nec pugnare diu posseunt; cæterum intolerandi forent, si⁵ quantus his impetus est, vis tanta & perseverantia esset. Plerumque in ipso ardore certaminis prælia deserunt, ac paulo post pugnam ex fuga repetunt; ut, cum maxime vicisse te putes, tunc tibi discrimen subeundum sit. Munitum ipfis equisque loricae plumatae sunt, quæ utrumque toto corpore tegunt. Auri argenteaque nullus nisi in armis usus.

III. Uxores dulcedine variae libidinis singuli plures habent; nec ulla delicta adulterio gravius vindicant. Quamobrem feminis non⁶ convivia tantum virorum, verum etiam conspectum interdicunt. Carne non nisi venatibus quæsita vescuntur. Equis omni tempore vectantur; illis bella, illis convivia, illis publica ac privata officia obeunt; super illos ire, confistere, mercari, colloqui. Hoc denique discrimen inter servos liberosque est, quod servi pedibus, liberi non nisi equis incedunt. Sepultura vulgo, aut avium aut canum laniatus est. Nuda demum ossa terra obruunt. In superstitionibus atque cura deorum, præcipua amnibus veneratio est. Ingenia genti tumida, sed fuditiosa,

¹ Sic Scheff. MSS. & utrisque mixtus. Major & Sichardus, & ex utroque. Becharius utrisque. Freinsh. ex utrisque omisso &. ² Servitorum C. & codices quid. Bongarl. cum ed. Ju. ³ Ans B. Ju. ⁴ Quanta est his in imperio viu

B. ⁵ Connubia B. ⁶ Sic optime re-scripsit Gronov. (Observat. I. IV. c. 10.) pro omnibus. Justinus enim certum genus videtur expressisse numerum, aduersusquæ singularis eorum religio esset.

feditiosa, fraudulenta, procacia; quippe violentiam viris, manuetudinem mulieribus afflignant. Semper aut in exteros aut in domesticos motus inquieti; natura taciti; ad faciendum, quam ad dicendum, promptiores; proinde secunda adverfaque silentio tegunt. Principibus metu, non pudore parent. In libidinem projecti, in cibum parci. Fides dictis promissisque nulla nisi quatenus expediat.

IV. Post mortem Alexandri Magni, cum inter successores ejus orientis regna dividerentur, nullo Macedonum dignante Parthorum imperium,¹ Staganori² externo socio traditur. Hi poltea,³ diductis Macedonibus in bellum civile, cum cæteris superioris Asiae populis Eumenem secuti sunt; quo victo, ad Antigonum transiere. Post hunc à

A. C. ⁴ Nicatore Seleuco, ac mox ab Antiocho & successoribus ^{250.} ejus possessi; à cuius pronepote Seleuco primum defecere, primo Punico bello, L. Manlio⁵ Vulfone, M. Attilio Regulo, consulibus. Hujus defectionis impunitatem

A. C. illis duorum fratrum regum, Seleuci & Antiochi, discordia dedit; qui dum sibi invicem eripere regnum volunt, persequi defectores omiserunt. Eodem tempore etiam ⁶ Theodotus mille urbium Bactrianarum praefectus defecit, regemque se appellari jussit: quod exemplum secuti totius orientis populi à Macedonibus defecere. Erat eo tempore Arsaces, vir, sicut incertæ originis, ita virtutis expertæ. Hic solitus latrociniis & rapto vivere, accepta opinione Seleucum à Gallis in Asia victum, solitus regis me-

A. C. tu, cum prædonum manu Parthos⁷ ingressus, praefectum ^{245.} eorum⁸ Andragoram opprescit, sublatoque eo, imperium gentis invasit. Non magno deinde post tempore Hyrcanorum quoque regnum occupavit; atque ita duarum civitatum imperio prædictus grandem exercitum parat, metu Seleuci & Theodoti Bactrianorum regis. Sed cito, morte Theodoti, metu liberatus, cum filio ejus & ipso Theodoto A. C. fœdus ac pacem fecit; nec multo post, cum Seleuco rege, ^{256.} ad defectores persequendos veniente, congressus, viator fuit;

¹ Al. Staganori, Stagnori, &c. Statanori.
² Extero suspectum Schettero. ³ Sic Freinhem. Alii deductis. ⁴ Nicatore C. ⁵ Manilio Tulfone C. Plerique Bulfone. In Fallis est C. Attilius, emen-

datur autem à Pighio M. Attilius. In B. M. deest. ⁶ Διάδοτος Strab. ⁷ Ita MSS. Faber emendat aggressus. ⁸ Man- dragoram B. G.

fuit; quem diem Parthi exinde solennem, velut initium libertatis, observant.

V. Revocato deinde Seleuco novis motibus in Asiam, dato laxamento, regnum Parthicum format, militem legit, castella munit, civitates firmat; urbem quoque, nomine¹ Daram, in monte² Zapaortenon condit: cuius loci ea conditio est, ut neque munitius quicquam esse, neque amoenius possit. Ita enim & præruptis rupibus undique cingitur, ut³ tutela loci nullis defensoribus egeat; & soli circumiacentis tanta ubertas est, ut propriis opibus expleatur.⁴ Jam⁵ fontium ac silvarum ea copia est, ut & aquarum abundantia irrigetur, & venationum voluptatibus exornetur. Sic Arsaces quæsito simul constitutoque regno, non minus memorabilis Parthis, quam Persis Cyrus, Macedonibus Alexander, Romanis Romulus, matura senectute decedit. Cujus memoriae hunc honorem Parthi tribuerunt, ut omnes exinde reges suos Arsacis nomine nuncupent. Hujus filius & successor regni, Arsaces & ipse nomine, adversus Antiochum Seleuci filium, centum millibus peditum & xx millibus equitum instructum, mira virtute pugnavit, ad postremum in societatem ejus afflum-^{A. C.} ptus est. Tertius Parthis rex⁶ Priapati fuit, sed & ipse^{211.} Arsaces dictus. Nam, sicut supra dictum est, omnes re-^{A. C.} ges suos hoc nomine, sicuti Romani Cæsares, Augustosque^{200.} cognominavere. Hic actis in regno quindecim annis decessit,⁶ relictis duobus filiis, Mithridate & Phrahate; quo-^{A. C.} rum major Phrahates, more⁷ gentis, heres regni, Mar.^{195.} dos, validam gentem, bello domuit, nec multo post de-cessit,⁸ multis filiis relictis; quibus præteritis, fratri po-^{A. C.} tissimum Mithridati, insignis virtutis viro, reliquit impe-^{190.} riū: plus regio, quam patrio deberi nomini ratus; potiusque patriæ, quam liberis consulendum.

VI. Eodem ferme tempore, sicuti in Parthis Mithridates, ita in Bætris Eucratides, magni uterque viri, regna ineunt.

¹ Salmas. pro Daram aliquando pu-tavit legendum *Chorram*, ex Plin. l. VI. c. 15. Vel ex cap. 16. *Darienum*. At Hermolaus *Dasan*, Schicardo *A-jean*, placuit. ² *Aparteno* B. Lucas Holstenius legit *Aporartenon*. ³ Vo-ces istas è margine in textum irre-

psissi conjectit Scheff. Nec quidem loci in C. apparet. ⁴ Nam B. ju. Deest N. C. ⁵ Al. *Panpatius*, & *Priapatius*. Gronov. observat l. IV. c. 10. legit *Phrapitus*, vel *Parapitus*. Voss. *Pharna-patius*. ⁶ Defunct in B. usque ad *multis*. ⁷ *Gentium* mallet Bong. ⁸ Al. *pluribus*. ^{ii 2} ³ *Sogdiane-*

ineunt. Sed Parthorum fortuna felicior ad summum hunc
duce imperii fastigium eos perduxit. Baetriani autem, per va-
ria bella jactati, non regnum tantum, verum etiam liber-
tatem amiserunt: siquidem ¹ Sogdianorum & Drangaritanorum
Indorumque bellis fatigati, ad postremum ab inva-
lidioribus Parthis, velut exsangues, oppressi sunt. Multa
tamen Eueratides bella magna virtute geslit; quibus at-
tritus, cum obsidionem Demetrii regis Indorum patere-
tur, cum ccc militibus ² x millia hostium assiduis eru-
ptionibus vicit. Quinto itaque mense liberatus Indiam in
potestatem redegit. Unde cum se reciperet, a filio, quem
socium regni fecerat, in itinere interficitur; qui non dis-
simulato parricidio, velut hostem non patrem interfecis-
set, & per sanguinem ejus currum egit, & corpus abjici
insepultum iussit. Dumi haec apud Baetros ³ geruntur,
⁴ interim inter Parthos & Medos bellum oritur. Cum
varius utriusque populi casus fuisset, ad postremum victo-
ria penes Parthos fuit. His viribus auctus Mithridates Me-
diæ ⁵ Bacasim præponit, ipse in Hyrcaniam proficiscitur.
Unde reversus bellum cum Elymaeorum rege geslit; quo
victo hanc quoque gentem regno adjecit, imperiumque
Parthorum a monte Caucaso, multis populis in ditionem
redactis, usque ad flumen Euphratem protulit. Atque ita
adversa valetudine ⁶ correptus, non minor Arsace proavo,
gloriosa senectute decedit.

L I B E R XLII.

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

¹ *Mithridatis, Parthorum regis, filius & successor Phrabates
a militibus interficitur.*

² *Post Artabanum Mithridates, cognomine Magnus, regnat,
qui*

³ *Sogdianorum & Aracatorum & Dran-
ganitorum B. Sogdianorum & Aracheta-
rum & Drangianorum Ju. aliique non-
nulli MSS. Vossius legit Drangianorum
pro Drangianorum. Scheffero duo-
rum populorum vocula videtur
coaluisse in unum. Unius certe (inquit)
verum nomen non Drangaritani, verum*

*Drangæ. Itaque quod reliquum est in
hac voce pertinet ad gentem aliam. Quale
autem illud fuerit nunc non est otium in-
quirere. ² Aguntur B. ³ Deest B.
⁴ Decuratum ex Bacabasum, ut Fabro
videretur. ⁵ Vagafim B. ⁶ Sic W & alii
nonnulli MSS. cum ed. Ju. Ceteri ar-
reptus.*

- qui bellum infert Armeniae; de cuius origine & prima regibus differit Justinus.
 3 Jasonis & Armenii Armeniae conditoris elegia. Tigris fluvii origo.
 4 Mithridati ejecto Orodes succedit, qui parricidiis & cladibus domi & foris exagitatur.
 5 Phrabatis, filii Orodis, horrenda parricidia & varia fortuna. Augustus ab eo captivos Romanos & signa militaria repetit.

I. POST necem Mithridatis, Parthorum regis, Phrahates filius ejus rex ¹ constituitur; qui cum inferre ¹⁴⁰ bellum in ultionem tentati ab Antiocho Parthici regni ^{xxx.} Syriæ statuisset, Scytharum motibus ad sua defendenda ^{viii.} revocatur. Namque Scythæ, in auxilium Parthorum aduersus Antiochum Syriæ regem mercede solicitati, cum confecto jam bello supervenissent, & calumnia tardius lati auxiliij mercede fraudarentur; dolentes tantum ² iis itineris frustra emensum, quum vel stipendum pro vexatione, vel alium hostem dari sibi poscerent, superbo re- ^{A. C.} sponsō offensi fines Parthorum vastare cœperunt. Igitur ¹³⁰. Phrahates, cum aduersus eos proficeretur, ad tutelam regni reliquit ³ Himerum quendam, pueritiae sibi flore conciliatum; qui tyrannica crudelitate, oblitus & vitæ præteritæ, & vicarii officii, Babylonios, multasque alias civitates importune vexavit. Ipse autem Phrahates exer- ^{A. C.} citum Græcorum, quem bello Antiochi captum superbe ^{129.} crudeliterque tractaverat, in bellum secum ducit; immemor prorsus, quod hostiles eorum animos nec captivitas minuerat, & insuper injuriarum indignitas exacerbaverat. ⁴ Itaque cum inclinatam Parthorum aciem vidissent, arma ad hostes transtulere; & diu cupitam captivitatis ultionem, exercitus Parthici & ipsius Phrahatis regis cruenta cæde, exsecuti sunt.

II. In ⁵ hujus locum Artabanus, patruus ejus, rex sub- ^{A. C.} stituitur. Scythæ autem contenti ⁶ victoria, depopulata ^{129.} Parthia, in patriam revertuntur. ⁷ Sed & Artabanus bello ⁸ Thogariis illato, in brachio vulneratus, statim decedit.

Huic

¹ Al. statuitur. ² Iis pro fibi. ³ Al. Bongars. Alii, sed Artabanus. ⁸ Al. Hymerum. ⁴ Itaque cum inde jam Scy- Tocaris, Teogaris, Teogarii, Thocaris, &c thiarum aciem vidissent B. ⁵ Cujus B. ⁶ Vi- Colchazariss. ⁷ Sic B. C. & MSS. ⁸ Artabdiis.

A. C. Huic Mithridates filius succedit; cui res gestæ Magni co-
 129. gnomen dedere: quippe claritatem parentum, æmulatione
 virtutis accensus, animi magnitudine supergreditur. Multa
 igitur bella cum finitimis magna virtute gessit, multosque
 populos Parthico regno addidit. Sed & cum Scythis
 prospere aliquoties dimicavit, ultiorque injuriae paren-
 tum fuit. Ad postremum ¹ Ortoadisti Armeniorum regi
 bellum intulit. Sed, quoniam in Armeniam transitum faci-
 mus, origo ejus paulo altius repetenda est. Neque enim
 silentio præteriri tantum regnum fas est, cum fines ejus
 post Parthiam omnium regnorum magnitudinem su-
 rent. Siquidem Armenia à Cappadocia usque mare Caspi-
 um undecies centum ² millia patet, sed in ³ latitudinem mil-
 lia passuum septingenta porrigitur. Condita est autem ab

A. C. 129. ⁴ Armenio, Jasonis Thessalici comite; quem cum ⁵ perdi-
 tum propter insignem periculosamque regno suo virtu-
 tem Pelias rex cuperet, denuntiata militia, in Colchos
 eum abire jubet, pellemque arietis memorabilem gentibus
 reportare; sperans interitum viri, aut ex periculis tam
 longæ navigationis, aut ex bello tam profundæ barbariæ.
 Igitur Jason divulgata opinione tam gloriose expeditio-
 nis, cum ad eum certatim principes juventutis totius fer-
 me ⁶ orbis concurrent, exercitum fortissimorum viro-
 rum, qui Argonautæ cognominati sunt, comparavit; quem
 cum magnis rebus gessis incolumem reduxisset, rursus à
 Pelia filii Thessalia pulsus, magna vi cum ingenti mul-
 titudine, quæ ad famam virtutis ejus ex omnibus gentibus
 quotidie confluebat, comite Medea uxore, quam repu-
 diatam miseratione exsiliis rursum receperat, & ⁷ Medio
 privigno, ab Ægeo, rege Atheniensium, genito, Colchos
 repetivit, socerumque ⁸ etiam regno pulsum restituit.

A. C. 129. III. Magna deinde bella cum finitimis gessit; captas-
 que civitates partim regno socii, ad abolendam supe-
 rioris militiæ injuriam, qua & filiam ejus Medeam ab-
 duxerat,

¹ Artoadisti MSS. Ju. & alia edd. ant-
 antiquiores, quod factum ex Artavas-
 de, vero nomine, ut ex Strabone ac
 Plutarcho docet Bongarsius, Grævius
 arbitratur. ² Millia passuum patet C.
³ Altitudinem B. ⁴ Armeno Strab.

Eustath. ⁵ Perdere invenire propter in-
 dignam pericolosamque C. ⁶ Urbis B C.
 Faber Gracia malle. ⁷ Medo unus
 MS. Strabo, Steph. Eustath. ⁸ Sic
 MSS. & libri impressi, Faber emen-
 davit, *Ætam*.

¹ Hic

duxerat, & filium¹ Aegialium interfecerat; adjunxit; partim populis, quos secum adduxerat, assignavit: primusque² humanorum post Herculem &³ Liberum, qui reges orientis fuisse traduntur, eam⁴ coeli plagam domuisse dicitur. Populis quibusdam⁵ Recam & Amphistratum, aurigas Castoris & Pollucis, duces assignavit. Cum Albanis fœdus percutit; qui Herculem ex Italia ab Albano monte, cum, Geryone extineto, armenta ejus per Italiam duceret, lecuti dicuntur; qui, memores Italicæ originis, exercitum Cn. Pompeji bello Mithridatico fratres salutare. Itaque Jasoni totus ferme oriens, ut conditori,⁶ divinos honores templaque constituit; quæ Parmenion, dux Alexandri Magni, post multos annos dirui jussit; ne⁷ A. C. cujusquam nomen in oriente venerabilius, quam Alexan-⁸ dro effet. Post mortem Jasonis,⁹ Medius, æmulus¹⁰ virtutis ejus, in honorem matris,¹¹ Medeam urbem condidit, regnumque ex nomine suo Medorum constituit, sub cuius majestate¹² orientis postea imperium fuit. Albanis vicinæ Amazones sunt; quarum reginam Thalestrem concubitum Alexandri petisse, multi auctores prodidere. Armenius quoque & ipse Thessalus, unus de numero du-¹³ cum Jasonis, recollecta multitudine, quæ amissò Jasonem¹⁴ rege passim vagabatur, Armeniam¹⁵ condit:¹⁶ à cuius montibus Tigris fluvius modicis primo incrementis nascitur; interjecto deinde aliquanto spatio sub terras mergitur; atque ita post quinque & viginti millia passuum grande jam flumen in regione¹⁷ Sophene emergit, ac sic in paludes Euphratis recipitur.

IV. Igitur Mithridates rex Parthorum, post bellum Armeniae, propter crudelitatem, à senatu Parthico regno pellitur. Frater ejus¹⁸ Orodes, cum regnum vacans occupat,

¹ Hic Absyrtus Apollonio, Straboni & aliis dicitur Quidam impressi, & filium Oeta. Male positum pro. Aetas. Faber autem suadet pro Aegialium respondendum esse ejus, quod à MSS. longe abit. ² Humans pro hominibus. ³ Liberum patrem, qui reges B. & Soli mallet Freinh. Schefferus extimat voculam istam à glossatore inepto intrusam esse. ⁵ Sic Ju. Strabo & Eustathius. Erudium & Amphistra-

tum Vulg. Phrygium & Amph. Becharius & Major. Franiū & Amph. C. 6 Medus B. 7 Virtutum B. 8 Mediam B. 9 Constitutum orientis C. 10 Condidit B. C. 11 A quibus mont. B. MSS. nonnulli à non agnoscunt; itaque Scheff. credit Justinum scripsisse e cuius. 12 Sophena B. & Ptolemaeus. 13 Herodes B. Appian. Τραϊανος Plut. in Crasso, Ηρακλειον in Antonio c. XXIX.

passet, Babyloniam, quo Mithridates confugerat, diu ob-
 fidet; & fame coactos in deditio[n]em oppidanos compellit.
 Mithridates autem, fiducia cognitionis, ultro se in pote-
 statem Orodis tradit. Sed Orod[es], plus hostem quam fra-
 trem cogitans, in conspectu suo trucidari eum iussit; &
 post h[oc] bellum cum Romanis gessit, Crassumque impera-
 torem cum filio & omni exercitu Romano delevit. Hujus
 filius Pacorus, missus ad persequendas Romani belli reli-
 quias, magnis rebus in Syria gestis, in Parthiam patri su-
 spectus revocatur; quo absente, exercitus Parthorum, re-
 licitus in Syria, à Cæsio quæstore Crassi cum omnibus du-
 cibus trucidatur. His ita gestis, non magno post tempore
 Romanis inter Cæsarem Pompejumq[ue] civile bellum oritur;
 in quo Parthi Pompejanarum partium fuere, & propter
 amicitiam cum Pompejo bello Mithridatico junctam, &
 propter Crassi necem, cuius filium in partibus Cæsar[is] esse
 audierant; quem ultorem patris viçtore Cæsare futurum
 non dubitabant. Itaque viçtis partibus Pompejanis, &
 Cæsio & Bruto auxilia adversus Augustum & Antonium
 misere; & post belli finem rursum Pacoro duce, inita
 cum Labieno societate, Syriam & Asiam vastavere; ¹ca-
 straque Ventidii, qui post Caſſium absente Pacoro exer-
 citum Parthicū fuderat, magna mole aggrediuntur. Sed
 ille, simulato timore, diu continuuit se, & insultare Par-
 thos aliquantis per passus est. Ad postremum in secu-
 ros lætosque partem legionum emisit; quarum impetu
 fusi Parthi in diversa abiere. Pacorus cum fugientes suos
 abduxisse secum legiones Romanas putaret, castra Ventidi-
 ii, veluti sine defensoribus, aggreditur. Tum Ventidius,
 reliqua parte legionum emissā, universam Parthorum ma-
 num cum rege ipso Pacoro interfecit; nec ullo bello
 Parthi unquam maius vulnus accepérunt. Hæc cum in
 Parthia nuntiata essent, Orod[es] pater Pacori, qui paulo
 ante vastatam Syriam, occupatam Asiam à Parthis audie-
 rat, viçtoremque Pacorum Romanorum gloriabatur, re-
 pente filii morte, & exercitus clade audita, ex dolore in
 furorem vertitur. Multis diebus non alloqui quemquam,
 non cibum sumere, non vocem ²mittere, ita ut etiam mu-
 tus

¹ Caſſaque ducis Ventidii C. ² Emittere B.

¹ Defunct

tus factus videretur. Post multos deinde dies, ubi dolor vocem laxaverat, nihil aliud quam Pacorum vocabat; Pacorus illi videri, Pacorus audiri videbatur, "cum illo loqui", cum illo consistere; interdum quasi amissum flebili dolebat. Post longum deinde luctum, alia solicitude miserandum senem invadit, quem ex numero xxx filiorum in locum Pacori regem destinet. Multæ pellices, ex quibus generata tanta juvenus erat, pro suis quæque sollicitæ, animum senis obsidebant. Sed datum Parthiæ fecit, in qua jam quasi solenne est reges parricidas habere, ut sceleratissimus omnium & ipse ² Phrahates nomine rex statueretur.

V. Itaque statim, quasi nollet mori, patrem interfecit; ³ fratres quoque xxx trucidat; sed nec in filii cessant parricidia. Nam cum infestos sibi optimates propter astidua ³⁷ scelera videret, ne esset qui nominari rex possit, adultum filium interfici jubet. Huic Antonius, propter auxilium adversus se & Cæfarem latum, bellum cum sedecim va- ⁴ lidissimis legionibus intulit; sed graviter multis præliis vexatus à Parthia refugit. Qua victoria insolentior Phrahates redditus, cum multa crudeliter consuleret, in exsilio à populo suo pellitur. Itaque cum magno tempore finitimas civitates, ad postremum Scythes precibus fatigasset, Scytharum ⁴ maximo auxilio in regnum restituitur. Hoc absente, regem Parthi Tiridatem quendam constituerant; qui, auditio adventu Scytharum, cum magna amicorum ⁵ manu ad Cæfarem, in Hispaniam bellum tunc temporis ²³ gerentem, ⁵ profugit, ob sidem minimum filium Phrahatis ferens, quem negligentius custoditum rapuerat. Quo cognito, Phrahates legatos statim ad Cæfarem ⁶ mittit, servum suum Tiridatem, & filium remitti sibi postulat. Cæfar, & legatione Phrahatis audita, & Tiridatis postulatis cognitis (nam & ipse restitui in regnum desiderabat, juris Romanorum futuram Parthiam affirmans, si ejus regnum muneris eorum ⁷ fuisset) neque Tiridatem dediturum se Parthis dixit, neque adversus Parthos Tiridati auxilia daturum. Ne tamen per omnia nihil à Cæsare obtentum videretur,

¹ Desunt B. C. ² Phraortes Plut. que MSS. ⁴ Maxime Freinsh. & Scheff. ³ Fratres quoque omnes trucidat C. Fratres quoque omnes XXX trucidat B. & plerique

videretur, ¹ Phrahati filium sine pretio remisit; & Tiridati, quoad manere apud Romanos vellet, opulentum sumptum præberi jussit. Post hæc finito Hispanensi bello, cum in Syriam ad componendum orientis statum venisset, metum Phrahati ² incussum, ne bellum Parthiæ vellet inferre. Itaque tota Parthia captivi ex Graffiano sive Antonii exercitu recollecti, signaque cum his militaria Augusto remissa. Sed & filii nepotesque Phrahatis obides Augusto dati; plusque Cæsar magnitudine nominis sui fecit, quam armis ³ alius "imperator facere potuisset.

L I B E R X L I I I .

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

- ¹ Romani imperii initia. Urbis origo. Primi Italæ cultores & reges.
- ² Rhea Numitoris filia Remum & Romulum parit, qui mira quadam ratione educati emergunt.
- ³ Roma condita, senatus constitutus, raptæ Sabinae, vicini subacti. Phœcænenses Tarquinii temporibus Massiliam condunt, Liguribus invidentibus.
- ⁴ Varia Massiliensium fortuna, & felices successus.
- ⁵ Massiliensium bella, & fædera. Eorundem benevolentia & munificentia in Romanos.

I. P A R T H I C I S , orientalibusque, ac totius prope-
modum orbis rebus ⁴ expeditis, ad initia Romanæ
urbis Trogus, velut post longam peregrinationem,
domum revertitur; ingrati civis ⁵ officium existimans, si,
cum omnium gentium res gestas illustraverit, ⁶ de sola
patria taceat. Breviter igitur initia Romani imperii per-
stringit; ut nec modum propositi operis excedat, nec uti-
que originem urbis, quæ est caput totius orbis, silentio
prætermittat. Italæ cultores primi Aborigines fuere, quo-

¹ Et Phrahati B.C. ² Injunxit Ju. & antiq. edd. reliquæ. ³ Deest C. ⁴ Ex-
plicatu B. C. & plures alii MSS.
⁵ Freinth. maller indicium. Scheff. è
contra potius deleverit officium, quasi
è glossa natum. Adscriplerat nempe
aliquis in margine, tanquam argu-

mentum, civis officium, quasi diceret
offendi verbis hisce, quodam civis
sit officium, illustrare scilicet vel præ-
cipue res patris sue. Inde exsisterunt,
qui vocem officium putarent abesse, at-
que ideo receperunt in textum. ⁶ Al-
de sola tantum patria taceat.

¹ Dicitur

rum rex Saturnus tantæ justitiae fuisse¹ traditur, ut neque servierit sub illo quisquam, neque quicquam privatæ rei^{A. C. 1108.} habuerit; sed omnia communia & indivisa omnibus fuerint, veluti unum cunctis patrimonium esset. Ob cuius exempli memoriam cautum est, ut Saturnalibus exæquato omnium jure passim in conviviis servi cum dominis recumbant. Itaque Italia, regis nomine, Saturnia appellata est; & mons, in quo habitabat, Saturnius; in quo nunc, veluti à Jove pulso sedibus suis Saturno, Capitolium est. Post hunc tertio loco regnasse Fanum ferunt, sub quo E-^{A. C. 1160.} vander, ab Arcadiæ urbe² Pallantéo, in Italiam cum mediocri turba popularium venit: cui Faunus & agros, & montem, quem ille postea³ Palatum appellavit, benigne assignavit. In hujus radicibus templum Lycéo, quem Græci *Pana*, Romani Lupercum appellant, constituit; ipsum Dei simulacrum nudum caprina pelle amictum est, quo habitu nunc Romæ Lupercalibus decurritur. Fauno fuit uxor nomine⁴ Fatua, quæ assidue divino spiritu impleta, velut per furorem, futura⁵ præcinebat.⁶ Unde adhuc, qui inspirari solent, *fatuari* dicuntur⁷. Ex filia Fau-^{A. C. 1130.} ni & Hercule, qui eodem tempore, extincto Geryone, armenta victoriae præmia per Italiam ducebat, stupro conceptus Latinus procreatur. Quo tenente regnum, Æneas ab Ilio, Troja à Græcis expugnata, in Italiam venit; statimque bello exceptus, cum in aciem exercitum eduxisset,^{A. C. 1184.} ad colloquium vocatus, tantam admirationem sui Latino^{A. C. 1183.} præbuit, ut & in societatem regni recipetur, & Lavinia in matrimonium ei data, gener ascisceretur. Post hæc commune⁸ utriusque bellum adversus Turnum Rutulorum regem, propter fraudatas Lavinia nuptias, fuit; in quo & Turnus & Latinus interierunt. Igitur cum Æneas jure^{A. C. 1180.} victoriae utroque populo potiretur, urbem ex nomine uxoris⁹ Lavinium condidit. Bellum deinde adversus Me-^{A. C. 1178.} zentium, regem Etruscorum, gessit, in quo cum ipse oc-^{cidisset,}

¹ Dicitur B. C. ² Stephanus: *Pallantium urbs Arcadia.* ³ *Palatinum* C. Ju. *Palantium* MSS. quidam. Unde Grævius legendum censet *Palantium*. ⁴ Soror eademque conjux Fauni: quam *Fatnam* nominatam tradit C. Bassus, quod mulieribus *fata* canere contuevisset, ut *Faunus viris*. *Born.* ⁵ Sic C. aliique nonnulli MSS. cum ed. Ju. *Cæteri præmonebant, quod non adeo rectum. Vide Gronov. Observat.* l. III. c. 24. ⁶ *Defunt* B. ⁷ Sic Ju. Alli, *usriusque*. ⁸ Al. *Laviniam*.

A. C.
1148.

cidisset, in locum ejus Ascanius filius successit; qui Lavinio relecto longam Albam condidit, quæ trecentis annis caput regni fuit.

A. C.
791.

II. Post multos deinde urbis hujus reges, ad postremum Numitor & Amulius regno potiti sunt. Sed Amulius ¹ cum ætate ² priorem Numitorem oppressisset, filiam ejus ³ Rheam in perpetuam virginitatem, ne quis vindex regni texus virilis ex gente Numitoris oriretur, demersit; ⁴ addita injuria specie honoris, ut non damnata, sed sacerdos electa videretur. Igitur clausa in luce Marti sacro, duos pueros, incertum st̄ pro an ex Marte concepios, enixa est. Quo cognito, Amulius, multiplicato metu preventu duorum, pueros exponi jubet, & puellam vinculis onerat, ex quorum injuria decessit. Sed Fortuna, origini Romanæ propiciens, pueros lupæ alendos obtulit; quæ, amissis catulis, distenta ubera exinanire cupiens, nutricem se infantibus præbuit. Qum saepius ad parvulos, veluti ad catulos, reverteretur, rem Faustulus pastor animadvertit, subtractosque feræ inter greges pecorum agresti vita nutritivit. ⁵ Martios pueros fuisse, sive quod in luce Martis enixi sunt, sive quod à lupa, quæ in tutela Martis est, nutriti, velut manifestis argumentis, creditum. Nomina pueris, alteri Remo, alteri Romulo fuere. Adultis inter pastores de virtute quotidiana certamina & vires & perniciatem auxere. Igitur cum latrones à rapina pecorum industrie frequenterque summoverent, Remus ab iisdem latronibus captus, veluti ipse esset, quod in aliis prohibebat, regi offertur; criminis datur, quasi greges Numitoris infestare solitus esset. Tunc à rege Numitori in ultionem traditur. Sed Numitor adolescentia juvenis permotus, & in suspicionem expositi nepotis adductus, cum eum nunc lineamentorum filia similitudo, nunc ætas expositionis temporibus congruens, anxium tenerent, repente Faustulus cum Romulo supervenit; à quo, cognita origine puerorum, facta conspiratione, & adolescentes in ultionem maternæ necis, & Numitor in vindictam erepti regni ⁶ armantur.

³ Cum vi atate B. C. ² Potioram B. C. & edd. antiqu. ³ Que & Silvia & Ilia. ⁴ Sep̄ta. ⁵ Sebas. mendose pro ⁶ z. Grav. legendum arbitratur

¹ addita injuria specie honoris. Nisi malis, addita injuria. ² Scheff. potius legit, Martis eos pueros fuisse. ⁶ Pro armans se.

III. Oc-

Tunc

I
urbs
tus
¹ tun
gine
jecti
Per c
bant
rum
ouju
addu
ensi
Rom
fecta
cond
licam
bus
exigu
terra
latroc
vitam
ceder
vener
rentes
mos
num
amic
tus in
gentis
parab
sent,
troud
rigere
Græco

¹ Tunc
ex syll.
³ Sebas.
maller
fum.
gabrietur
⁶ Nonn

III. Occiso Amulio, regnum Numitori restituitur, & A. C.
 urbs Romana ab adolescentibus conditur. Tunc & sena-^{748.}
 tus centum seniorum, qui Patres dicti sunt, constituitur:
¹tunc & vicinis ²connubia pastrorum deditantibus vir-
 gines Sabinæ rapiuntur; finitimisque populis armis sub-
 jectis, primum Italæ, & mox orbis imperium quæsitum.
 Per ea adhuc tempora reges hastas ³ pro diademate habe-
 bant, quas Græci sceptra dixere. Nam & ab origine re-
 rum, pro diis immortalibus veteres hastas coluere; ob
 cujus religionis memoriam adhuc deorum simulacris hastæ
 adduntur. Temporibus Tarquinii regis ex Asia ⁴ Phocæ-^{A. C.}
 ensium juventus, ostio Tiberis inventa, amicitiam cum
 Romanis junxit; inde in ultimos Galliæ finis navibus pro-
 fecta, Massiliam inter Ligures & feras gentes Gallorum
 condidit; magnasque res, sive dum armis se adversus Gal-
 licam feritatem tuerintur, sive dum ultiro laceffunt, à qui-
 bus fuerant ante laceffiti, gesserunt. Namque Phocæenses
 exiguitate ac macie terræ coacti studiosius mare quam
 terras exercuere; piscando, mercando,⁵ plerunque "etiam ^{A. C.}
 latrocino maris, quod illis temporibus gloriae habebatur,^{600.}
 vitam tolerabant. Itaque in ultimam oceani oram pro-
 cedere ausi, in finum Gallicum ostio Rhodani amnis de-
 venere. Cujus loci amœnitate capti, reversi domum, refe-
 rentes quæ viderant, plures solicitavere. Duces classis Si-
 mos & Protis fuere. Itaque regem ⁶ Segobrigiorum, ⁷ Nan-
 num nomine, in cujus finibus urbem condere gestiebant,
 amicitiam petentes convenientiunt. Forte eo die rex occupa-
 tus in apparatu nuptiarum Gyptis filiæ erat; quam more
 gentis, electo inter epulas genero, nuptum tradere ⁸ illic
 parabat. Itaque cum ad nuptias invitati omnes ⁹ procí es-
 sent, ¹⁰ rogantur etiam Græci hospites ad convivium. In-
 trudæta deinde virgo, cum juberetur à patre aquam por-
 rigere ei quem virum eligeret, tunc omillis omnibus ad
 Græcos conversa ¹¹ aquam Proti porrigit; qui factus ex
 hospite.

¹ Tunc delendum vult Vorst. quasi ex syllaba *tur* natum. ² *Conjugia* C.
³ Sebastianus Mugius. ⁴ Al. *Phocen-
 sum*. ⁵ Deest B. ⁶ Quid. Vett. Se-
 gobrigiorum. *Sociorum* C. ⁷ *Senatum* B.
⁸ Nonnulli rescriberent, illi. Scheff.

autem potius legeret, tradere illicopa-
 rabat, id est, sine mora, inter elecção-
 nem & ipsas nuptias intercedente.
 Junta illa. ⁹ Sic rectissime Ju. Alii
 processissent. ¹⁰ Græv. malit vocantur.
¹¹ Aquam manus *Tross* por. MSS.
 Fuld.

hospite gener, locum condendæ urbis à socero accepit. Condita igitur Massilia est prope ostia Rhodani amnis, in remoto sinu, veluti in angulo maris. Sed Ligures, ¹ incrementis urbis invidentes, Græcos assiduis bellis fatigabant. Qui ² pericula propulsando in tantum enituerunt, ut, viatis hostibus, in ³ captivis agris multas colonias constituerent.

IV. Ab his igitur Galli, & usum vitæ cultioris, deposita & ⁴ mansuetæ barbaria, & agrorum cultus, & urbes mœnibus cingere didicerunt. Tunc & legibus, non armis vivere, tunc & vitem putare, tunc olivam ferere consueverunt; adeoque magnus & hominibus & rebus impositus est nitor, ut non ⁵ Græcia in Galliam emigrasse, sed Gallia in Græciam translata videretur. Mortuo rege ⁶ Nanno ⁷ Segobrigorum, à quo locus acceptus condendæ urbis fuerat, cum regno filius ejus ⁸ Comanus successisset, ⁹ affirmat Ligur quidam, quandoque Massiliam exitio finitimus populis futuram, opprimendamque in ipso ortu, ne mox validior ipsum obrueret. Subnectit & illam fabulam; Canem aliquando partu gravidam locum à pastore precario petisse, in quo pareret; quo obtento, iterato petisse ut sibi educare ¹⁰ eodem in loco catulos liceret; ad postremum, adultis catulis, fultam domestico præsidio, proprietatem loci sibi vindicasse. Non aliter Massilienses, qui nunc inquilini videantur, quandoque dominos regionum futuros. His incitatus rex insidias Massiliensibus ¹¹ exstruit. Itaque solenni Floraliorum die multos fortis ac strenuos viros hospitii jure in urbem misit, plures ¹² firipes latentes, frondibusque supertectos induci vehiculis jubet; & ipse cum exercitu in proximis montibus delitescit, ut quum nocte à prædictis apertæ portæ forent, tempestive ad insidias adelset, urbemque somno ac vino sepultam armis invaderet. Sed has insidias mulier quædam, regis cognata, prodidit, quæ, adulterare cum Græco adolescenti

¹ Incremento B. ² Tericulum C. locanda mallei, viz. *Murus Segobrigorum regis Nanno.* ³ Capitu MSS nonnulli cum ed Ju. ⁴ Mansuetæ Massiliam *Kομαντον* vocat. ⁵ Sic Ju. ⁶ foia B. ⁷ Graci in Galliam emigrasse, Alii affirmante regulo quodam. ⁸ Deet sed Galli in Græciam translata videretur B. ⁹ Infraxit B. ¹⁰ Al. scipis, & ¹¹ Al. Manno. Senano B. ¹² Se- gibrorum B. C Græv. aliter verba col- fripis.

adolescente¹ solita, in amplexu juvenis, miserata² formam ejus, infidias³ aperuit, periculumque declinare jubet. Ille rem statim ad magistratus defert; atque ita patefactis infidiis, cuncti Ligures comprehenduntur, latentesque de sirpeis protrahuntur. Quibus omnibus interfectis, infidianti regi infidiae tenduntur. Cæsa sunt cum ipso rege hostium septem millia. Exinde Massilienses festis diebus portas claudere, vigilias agere,⁴ stationem in muris observare, peregrinos recognoscere,⁵ curas habere; ac, veluti bellum habeant, sic urbem pacis temporibus custodire. Adeo illic bene instituta, non temporum necessitate, sed recte faciendi consuetudine, servantur.

V. Post hæc magna illis cum Liguribus, magna cum Gallis fuere bella; quæ res, & urbis gloriam auxit, & virtutem Græcorum, multiplicata victoria, celebrem inter finitos reddidit. Carthaginensium quoque exercitus, cum bellum captis piscatorum navibus ortum esset, saepè fuderunt, pacemque viætis dederunt; cum Hispanis amicitiam junxerunt;⁶ cum Romanis prope ab initio conditæ urbis foedus summa fide⁷ custodierunt, auxiliisque in omnibus bellis industrie socios juverunt. Quæ res illis & virium fiduciam auxit, & pacem ab hostibus præstítit. Cum igitur Massilia fauna rerum gestarum, & abundantia opum, & virium gloria⁸ virente floreret, repente finitimi populi ad nomen Massiliensium delendum, veluti ad commune extingendum incendium, concurrunt. Dux consensu omnium Catumandus regulus éligitur, qui, cum magno exercitu lectissimorum virorum urbem hostium oblide-ret, per quietem specie torvæ mulieris, quæ se deam dicebat, exterritus, ultro pacem cum Massiliensibus fecit, peti-toque ut intrare illi urbem, & deos eorum adorare lice-ret, cum in arcem Minervæ venisset, conspecto in porti-cibus simulacro deæ, quam per quietem viderat, repente exclamat, illam esse, quæ se nocte exterruisset; illam, quæ recedere ab obsidione jussisset. Gratulatusque Massiliensibus, quod animadverteret eos ad curam deorum immorta-lium

¹ Afolita B. ² Sic Ju. pluresque MSS. Alii forma. ³ Aperit Ju. ⁴ Stationes B. ⁵ Scheff. mallet cura habo-
Faber excurbias agere. ⁶ Conitisse-

runt custodieruntque B. ⁷ Mallem pro viriente scribere niente, aut potius totum dolere, cum suspicer ex glossa rū floreret esse formatum. Scheff.

⁸ Intellige

lium pertinere, torque aureo donata dea, in perpetuum amicitiam cum Massiliensibus junxit. Parta pace, & secunditate fundata, revertentes à Delphis Massiliensium legati, quo missi munera Apollini tulerant, audierunt urbem ^{388.} Romanam à Gallis captam incensamque. Quam rem domi nuntiatam ¹ publico funere Massilienses prosecuti sunt; aurumque & argentum publicum privatumque contulerunt, ad explendum pondus Gallis, à quibus redemptam pacem cognoverant. Ob quod meritum & immunitas illis decreta, & locus spectaculorum in senatu datus, & foedus aequo jure percussum. In postremo libro, Trogus majores suos ² à Vocontiis originem ducere; ³ avum suum Trogum Pompejum Sertoriano bello civitatem à Cn. Pompejo percepisse dicit; patruum Mithridatico bello turmas equitum sub eodem Pompejo duxisse; patrem quoque sub Cajo Cæsare militasse; ⁴ epistolarumque & legationum, simul & annuli curam habuisse.

L I B E R X L I V.

B R E V I A R I U M C A P I T U M .

- ¹ Hispaniae nomen, situs, fertilitas, amnes, claustra, forma, salubritas.
- ² Hispanorum mores, primus dux Viriatus.
- ³ Equarum Lusitanicarum fabula. Gallæcorum origo, divitiae, & miranda.
- ⁴ Habis, Gallæcia & finistarum regionum principis, historia, seu fabulosa narratio & prudens administratio. Geryon, qui triplex fabulis dictus, regnum.
- ⁵ Carthaginensem imperium. Praeclaris eorundem duces violenta morte pereunt. Hispanos domat Cæsar Augustus.

I. **H**ISPANIA sicuti Europæ terminos claudit, ita & hujus operis finis futura est. Hanc veteres ab Ibero amne primum Iberiam, postea ab Hispano Hispaniam cognominaverunt. Hæc inter Africam & Galliam posita, Oceani freto, & Pyrenæis montibus clauditur. Sic ut minor utraque terra, ita utraque fertilior. Nam ne-

¹ Intellige iustus funebri. ² Volscis Vulg. inepte. ³ Proavum B. ⁴ Epularumque B.

¹ Omnis

neque, ut Africa, violento sole torretur, neque, ut Gallia, assiduis ventis fatigatur; sed media inter utramque, hinc temperato calore, inde felicibus & tempestivis imbris, in ¹ omnia frugum genera fœcunda est; adeo ut non ipsis tantum incolis, verum etiam Italiæ, urbique Romanæ cunctarum rerum ² abundantiam sufficiat. Hinc enim non frumenti tantum magna copia est, verum & vini, mellis, oleique; nec ferri solum materia ³ præcipua est, sed & equorum pernices greges; ⁴ nec summae tantum terræ laudanda bona, verum & ⁵ abstrusorum metallorum felices divitiae. Jam lini, spartique vis ingens; minii certe nulla feracior terra. In hac cursus amnium non torrentes rapidique, ut noceant, sed lenes & vineis campisque irrigui, æstuariisque oceani affatim piscoi, plerique etiam divites auro, quod in ⁶ balucibus vehunt. Uno tantum Pyrenæi montis dorso adhæret Galliæ; reliquis partibus undique in orbem mari cingitur. Forma terræ prope quadrata, nisi quod artantibus freti littoribus in Pyrenæum coit. Porro Pyrenæi montis spatium ⁷ sexcenta millia passuum efficit. Salubritas cœli per omnem Hispaniam æqualis, quia aëris spiritus nulla paludum gravi nebula inficitur: Huc accedunt & marinæ auræ ⁸ undique versus assidui flatus, quibus omnem provinciam penetrantibus, eventilato terrestri spiritu, præcipua hominibus sanitas redditur.

II. Corpora hominum ad inediā laboremque, animi ad mortem parati. Dura omnibus & adstricta parcimonia. Bellum quam otium malunt; si extraneus deest, domi hostem querunt: sæpe tormentis pro silentio rerum creditarum immortui; adeo illis ⁹ fortior taciturnitatis cura, quam vitæ. ¹⁰ Celebratur etiam bello Punico servi illius patientia, qui ultus dominum inter tormenta risu exsulta-

A. C.
111
vit,

¹ Omni frugum genere B. ² Abundantia B. C. ³ Scheff. mallei præcioſa. ⁴ Sed nec summa tangum terra B. C. multique alii MSS. probante Fabro, qui tamen bona delendum vult. Nec summa tantum terra Vulg. Nos fecuti sumus conjecturam cl. Gronovii, qui summa prescripsit. ⁵ Deef& B. ⁶ Sic verisime emendavit Salmas. Exercit. Plin. p. 277. A. Vulgo paludibus. Est autem salinae sive balneariæ arena, seu terra;

seu gleba auraria, id est, ex qua aurum excoquitur. ⁷ Recius in MSS. Songarianis DC M. passus, id est sexcenties mille passus. ⁸ Vulgati & duo MSS. undique adversus assidui, Bong. malit undique adversi & assidui flatus. Acidalius vero in Vellejanis lectionibus & undique secus assidui flatus. ⁹ Posterior B. ¹⁰ Celebratur eadem etiam bello B.

vit, serenaque lætitia crudelitatem torquentium vicit. Velocitas genti pernix ; ¹ inquies animus ; plurimis militares equi, & arma sanguine ipsorum cariora. Nullus in fertos dies epularum apparatus. Aqua calida lavari post secundum bellum Punicum à Romanis didicere. In tanta seculorum serie nullus illis dux magnus præter Viriatum fuit, ^{150.} qui annis decem Romanos varia victoria fatigavit : adeo feris propiora, quam hominibus, ingenia gerunt. quem ipsum non judicio populi electum, sed ut cavendi sciemtem, declinandorumque periculorum peritum, secuti sunt. Cujus ea virtus continentiaque fuit, ut, cum consulares exercitus frequenter vicerit, tantis rebus gestis non armorum, non vestis cultum, non denique victum mutaverit ; sed in eo habitu, quo primum bellare cœpit, perseveraverit ; ut quivis gregarius miles ipso imperatore opulentior videretur.

III. In Lusitanis juxta fluvium Tagum, vento equas foetus concipere multi auctores prodidere, quæ fabulæ ex equarum fœcunditate & gregum multitudine natæ sunt ; qui tanti in ² Gallæcia & Lusitanie, ac tam pernices vi- suntur, ut non immerito vento ipso concepti videantur. Gallæci autem Græcam sibi originem asserunt. Siquidem ¹¹⁸⁴ post finem Trojani belli, Teucrum morte Ajacis fratribus post invisum patri Telamoni, quum non recipetur in regnum, Cyprum concessisse, atque ibi urbem nomine antiquæ patriæ ³ Salaminam condidisse. Inde accepta opinione paternæ mortis patriam repetisse. Sed quum ab Eurydice Ajacis filio accessu prohiberetur, Hispanie littoribus appullum, loca, ubi nunc est Carthago nova, occupasse ; inde Gallæci transisse, & positis sedibus genti nomen dedisse. Gallæciæ autem portio, Amphilochi dicuntur. Regio cum æris ac plumbi uberrima, tum & ⁴ minio, quod etiam vicino flumini nomen dedit. Auro quoque ditissima, adeo ut etiam aratro frequenter glebas aureas ⁵ excindant. In hujus gentis finibus sacer mons est, quem ferro violari nefas habetur ; sed si quando fulgure terra proscissa

¹ Inquietus C. ² Al. Gallecia, Uli- mutemus. Minio enim non ad ant- tius com. in Nemessiani Cyne. v. 253. cedens uberrima sed ad subsequens di- legit Gallæcia. ³ Salamina Ju. ⁴ Fa- tissima referunt. ⁵ Excident B. Aratra ferre malit minii ; sed nulla causa ut sic frequenter glebas aureas excidant C.

¹ Al.

proscissa est, quæ in his locis assidua res est, detectum aurum velut Dei munus colligere permittitur. Feminæ res domesticas, agrorumque culturas administrant; ipsi armis & rapinis serviunt. Præcipua his quidem ferri materia, sed aqua ipso ferro violentior; quippe temperamento ejus, ferrum acrius redditur: nec ullum ¹ apud eos telum prabatur, quod non aut Bilbili fluvio, aut Chalybe tingatur. Unde etiam Chalybes, fluvii hujus finitimi appellati, ² ferroque cæteris præstare dicuntur.

IV. Saltus vero Tartesiorum, in quibus Titanas bellum adversus Deos gerfisse proditur, incoluere ³ Cunetes; quorum rex vetustissimus ⁴ Gargoris, mellis colligendi usum primus invenit. Huic cum ⁵ ex filiæ stupro nepos provenisset, pudore flagitii, variis generibus mortis extingui parvulum voluit; sed, per omnes casus fortuna quadam servatus, ad postremum ad regnum tot periculorum ⁶ miseratione pervenit. Primum omnium cum eum exponi jussisset, & post dies ad corpus expositi requirendum misisset, inventus est vario ferarum lacte nutritus. Deinde relatum domum, tramite angusto, per quem armenta commeare consueverant, projici jubet; crudelis prorsus qui proculari nepotem, quam simplici morte interfici maluit. Ibi quoque cum ⁷ inviolatus esset, nec alimentis egeret, canibus primo jejunis, & multorum dierum abstinentia cruciatis, mox etiam fuibus objecit. Itaque cum non solum non ⁸ noceretur, verum etiam quarundam uberibus aleretur; ad ultimum in oceanum ⁹ abjici jussit. Tum plane manifesto quodam numine inter furentes æstus, ac reciprocantes undas, velut nave non fluctu veheretur, leni salo in litore exponitur; nec multo post cerva affuit, quæ ubera parvulo offerret. Inde denique conversatione nutricis eximia puero pernitas fuit, interque cervorum greges diu montes saltusque haud inferior velocitate peragravit.

¹ Al. ad eos. ² An legendum, ferri, qui cæteris præstare dicuntur? num potius quid deest, ad quod que coniunctio referebatur? Hoc malo credere ac scribere, unde etiam Chalybes, fluvii hujus finitimi appellati, acie ferroque præstare dicuntur. Scheff. ³ Sic scribendum vel Cunetes (non ut vulgo Cereses) docuit cl. Vossius. ⁴ Joan-

nes Episcopus Gerundensis Baralipom. Hispanæ lib. I. Gorgonium vocat: ejus nepotem Abium. Bong. ⁵ Nonnulli MSS. ex filia astu. Inde Grav. censet Justinum scripsisse, ex filia incestu. ⁶ Iteratione maller Scheff. In Ju. est admiratione. ⁷ Scheff. maller, cum non violatus esset. ⁸ Al. nocerent. ⁹ Projicit B.

gravit ad postremum laqueo captus, regi dono datus est. Tunc & lineamentorum similitudine, & notis corporis, quæ ¹ inustæ " parvulo fuerant, nepos agnitus. admiratione deinde tot casuum periculorumque, ab eodem successor regni destinatur. Nomen illi impositum ² Habidis; qui ut regnum accepit, tantæ magnitudinis fuit, ut non frustra deorum majestate tot periculis eruptus videretur; quippe barbarum populum legibus junxit, & boves primus aratro domari, frumentaque sulco quærere docuit; & ex agresti cibo mitiora vesci, odio eorum quæ ipse passus fuerat, homines coëgit. Hujus casus fabulosi viderentur, nisi & Romanorum conditores lupa nutriti, & Cyrus rex Persarum cane alitus proderetur. Ab hoc & ministeria servilia populo interdicta, & plebs in septem urbes divisa. Mortuo Habide regnum per multa ³ secula à successoribus ejus retentum est. In alia parte Hispaniæ, ⁴ & quæ ex insulis constat, regnum penes Geryonem fuit. In hac, tanta pabuli lætitia est, ut, nisi abstinentia interpellata sagina fuerit, pecora rumpantur. Inde denique armenta Geryonis, quæ illis temporibus solæ opes habebantur, tantæ famæ fuere, ut Herculem ^{A. c.} ex Asia prædæ magnitudine illexerint. Porro Geryonem ¹²³⁰ ipsum non triplicis naturæ, ut fabulis proditur, fuisse fertunt; sed tres fratres tantæ concordiae existisse, ut ⁵ uno animo omnes regi viderentur, nec bellum Herculi sua sponte intulisse, sed, cum armenta sua rapi vidissent, amissa bello repetisse.

V. ⁶ Post regna deinde Hispaniæ, primi Carthaginenses imperium provinciæ occupavere. Nam cum Gaditanis à Tyro, unde & Carthaginensibus origo est, sacra Herculis, per quietem jussi, in Hispaniam transtulissent, ⁷ urbemque ibi condidissent["], invidentibus incrementis novæ urbis finitimis Hispaniæ populis, ac propterea Gaditanos bello lacescentibus, auxilium consanguineis Carthaginenses misere. Ibi felici expeditione & Gaditanos

ab

¹ Dœst B. ² Abius B. Hebeti C. & de sequente provincia vocabulo, &
³ Secula rite sub successoribus ejus retentum. In C. ⁴ Bern. malit ea qua. utrumque arbitror delendum. Scheff.
⁵ Una anima B. ⁶ Quænam regna? Arqui dixit in alia Hispaniæ parte
 Hispaniæ namque, de qua hic sermo, regnasse Habidem, in alia Geryonem.
 unum tantum habuit. Videretur ergo Est tamen hic locus ⁷ trans. Grav. ⁷ De-
 illoc regna glossatoris esse. Idem centeo sunt C.

Cujus

ab injuria vindicaverunt, & majorem partem provinciæ ^{A. C.}
imperio suo adjecterunt. Postea quoque hortantibus pri- ^{560.}
mæ expeditionis auspiciis, ¹ Hamilcarem imperatorem cum
² magna manu ad occupandam provinciam misere : qui ^{A. C.}
magnis rebus gestis, dum fortunam inconsultius sequitur, ^{237.}
in infidias deductus, occiditur. In hujus locum gener ^{A. C.}
ipsius Hædrubal mittitur ; qui & ipse à servo Hispani cu- ^{128.}
jusdam, ulciscente domini injustam necem, interfecitus ^{A. C.}
est. Major utroque Annibal imperator, Hamilcaris filius
succedit. Siquidem utriusque res geltas supergreffus,
univerlam Hispaniam domuit : inde Romanis illato bel- ^{A. C.}
lo, Italiam per annos sexdecim variis cladibus fatigavit : ^{218.}
cum interea Romani, missis in Hispaniam Scipionibus, ^{211.}
primo Pœnos provincia expulerunt : postea cum iptis Hi- ^{A. C.}
spanis gravia bella gesserunt. Nec prius, ³ perdomita pro- ^{206.}
vincia, jugum Hispani accipere potuerunt, quam Cæsar ^{26.}
Augustus, perdomito orbe, ⁴ victoria ad eos arma transtu- [&]
lit, populumque barbarum ac ferum, legibus ad cultiorem ^{25.}
vitæ usum traductum, in formam provinciæ redigit.

¹ Cujus cognomen Barcas. ² Ma- spania capere potuerunt B. ⁴ Victoria ad
jre B. ³ Perdomita provincia jugum Hi- eor G.

PROLOGI
HISTORIARUM
Philippicarum Pompeji Trogii.

PROLOGUS LIBRI I.

Primo volumine continentur ² hæc". Imperium Assyriorum à Nino rege, usque ad Sardanapallum. Post quem translatum est per ³ Arbacem ad Medos, usque ad ultimum regem Astyagen. Is à nepote suo ⁴ Cyro ⁵ pulsus ⁶ regno: & Persæ regno potiti. Ut Cræso Lydiæ regi bellum intulit Cyrus, victumque cepit. Hic in excessu dicti Aedilicarum & ⁶ Ionicarum urbium situs; originesque Lydorum, & in Italia Tuscorum. Post Cyrus, filius Cambyses Ægyptum domuit. Repetitæ Ægypti origines urbium. Exstincto Cambyse, Darius occisis Magis regnum

Persicum

¹ Quod ad sequentes Prologos attinet, primum eos edidit doctiss. Bongarsius, è VII. MSS. codicibus; qui tamen adeo contaminati & depravati fuere, ut nihil remedii exinde polliceri potuerit. Inspexit item Italicanam interpretationem, que ne uno quidem loco à librorum quibus usus est scriptura discessit. Ob hanc probinde causam paullo accuratius MSS. nostros evolvi, ut si fieri posset emendatores *προσωπικοί* istæ tandem in lucem emitterentur: sed, quod dolendum est, codex antiquus Collegii Corporis Christi, in quo solummodo integræ exstant, adeo fuit corruptus ac si conspiratione quadam cum MSS. Bongarianis consenserit, aut potius legionum monstros certaverit. Nec quidem à codice optimo, licet recentiori, Collegii Novi aliquid sperare potui, quia è prima, quæ ibi tantummodo habetur, constat, exemplar, unde descripta erat, admodum vitiosum fuisse. Qualecunque vero sunt isti Prologi, cum Justini Abbreviatoris

negligentiam detegant, & Historiarum Trogii seriem ostendant, pluraque exhibeant quæ in Justino frustra queramus, haud abs re visum fuit ut simul cum Abbreviatore nostro ederentur; præcipue cum codices nostri prædicti & duo etiam è Bongarianis Justinum ipsum eorum auctorem agnoscant. Hoc vero à librariis imperitis adjectum fuisse puto; nomen quippe Prologi (in significacione qua hic usurpat) est barbarum; ex quo & illud intelligere possumus, eorum auctorem, quicunque ille fuerit, eruditus illis temporibus non vixisse, quis honesta Latinitas vigebat. Phrasis ista *in excessu*, quæ sèpissime uititur, nihil aliud denotat, quam *per digressionem*; unde suspicatur acutissimus & politissimus T. Faber hominem Graculum fuisse, quippe ita Græci dicunt, *τηταπεικόνιος*, vel *τηταπεικόνων*. ² Deest C. N. 3 Joannes Tzetza (qui hujus historiz meminuit Chil. III. Hist. 95.) *Απράκλων* vocat. Corrigere *Απράκλων*. ⁴ Deest N. 5 Modius, *regna* est. ⁶ Romanarum N.

1 Ex

Perſi
tus e
S_E
inde
intulu
a ten
que a
Perſi
cie
Græc
Asian

T
no, b
ejus
Ag
inter
nes:
Dein
cyonia

1 ES
Miltiad
2 Que
dum co
tinere,
quam
pferat.
auguro
vic. Per
ram, rj
vic. Per
ram pro
nostro
legitimat
Berneg
elle ex
serficio
quenti
talsam

Perficum accepit; captaque Babylone, bella Scythica molitus est.

PROLOGUS LIB. II.

Secundo volumine continentur hæc: *Scythiae & Ponti*
situs; originesque Scythiae, usque ad bellum quo est
inde pulsus Darius: qui post hanc fugam Græciae bellum
intulit, per Datin & Tisafernem; quod soli Athenienses
tenuere. Hic origines Athenarum repetitæ, & reges us-
que ad Pisistrati³ tyrrannidem, qua extincta ratione vicere
Persas. Ut mortuo Dario filius ejus Xerxes bellum Græ-
cia intulit: ac repetitæ origines Thessalie: expulsoque
Græcia Xerxe, bellum ab Atheniensibus translatum in
Asiam, usque ad Xerxis interitum.

PROLOGUS LIB. III.

Tertio volumine continentur hæc. *Ut mortuo Xerxe*
filius Artaxerxes, pulso interfectori patris Artaba-
nio, bellum cum defectore Aegypti habuit; primoque dux
ejus⁴ Accæmenes vietus est; iterum per⁵ Agabazum
Aegypto recepta. Ut, Græcis cum rege pacificatis, bella
inter ipsos orta sunt. Inde repetitæ Peloponnesium origi-
nes: ut ab Herculis posteris Dorico populo sit occupata.
Deinde bella Argolica &⁶ Messeniaca: ⁷ coalitique⁸ Si-
cyonie & Corinthi tyranni. Bellum¹⁰ Crissæum: & quod

Athenien-

¹ EX Herodoto & Probo in vita Miltiadis, lege Artaphernem. Bong. Modii MSS. Fuldenenses, pulsus interfectori patris Artabanum ex quo ille: ultus interfectori &c. Vere, ut puto; nam ulciscit hostem etiam dicimus. Berneg. Codex noster etiam C. à Fuldenibus non discedit. ⁵ Al. *Agabæmenes*. Diodor. *Αχαιμένης*. ⁶ Al. *Agapazum & Agabazum*. Diodor. *Μιδα-*
καζος. ⁷ Sic legend. vel Messenica monuit Bern. MSS. *Messenia*. ⁸ Coalefco-
re hic idem significat quod convalescere. Bern. ⁹ Sic emendavit Bongart. MSS.
Sicronia & Corinthia. De eorum vero regno vide Euseb. in Chron. & Pau-
san. Corinth. ¹⁰ Sic legendum o-
ffendit Ruterius Variarum lib. V.
c. 7. MSS. *Crissæum*. Nec aliter Steph.
Byz. Κρίσα, inquit, πόλις Φωκίδης. Εκ-
ταῦτο Ευρύπη ἐπὶ Κείτη Φώκη γῆς. τὸ Ισ-
τικόν

Athenienses primo cum Bœotis, dein cum Peloponnesus geserunt.

PROLOGUS LIB. IV.

Quarto volumine continentur res Siculae, ab ultima origine, usque ad deletam Syracusis Atheniensium classem.

PROLOGUS LIB. V.

Quinto volumine continentur haec. Bellum inter Athenienses & Lacedæmonios, quod Deceleicum vocatur, usque ad captas Athenas. Ut expulsi sunt Athenis triginta tyranni. Bellum quod Lacedæmonii in Asia cum Artaxerxe gesserunt, propter Cyrum initum. Hinc repetitum in excessu Cyri cum fratre bellum; & Græcorum qui sub eo militaverunt.

PROLOGUS LIB. VI.

Sexto volumine continentur haec. Bellum Lacedæmoniorum gestum in Asia cum Persicis præfectis, ducibus belli² Herœlide & Agesilao, usque ad prælum navale factum³ Cnido: quo vicit illis, Athenienses repetiere imperium. Dein bellum Corinthiacum, & bellum Bœotium, quo⁴ Leuctris & Mantinea vici Spartani, amisere imperium. In Thessalia deinde Jasonis & post illum Alexandri⁵ Pheræi coalitum atque extinctum imperium. Tum sociale bellum gestum adversus Athenienses Achæis, &⁶ Rhodiis, & Byzantiis. Transitus hinc ad res Macedonicas.

PROLOGUS LIB. VII.

Septimo volumine continentur origines Macedonicae, res gesque à conditore gentis Carano, usque ad magnum Philippum: ipsius Philippi res gestæ usque ad captam ur-

αὶς Κείσατο. βὲς Κείσατο πεδίον. Eustathius vero ad B Iliad. cum duplice s: κείσατο δὲ πεδίον. γὲ πόλις τοῦ Δοκροῦ. δὲ τοῦ Διοφοῖς, εἰς τοῦ Κείσατο τοῦ διοφοῦ. τοῦ πολεμοῦ φάσκεν. Vide item Scholi ad Euripidis Orestem p. 48. Ed.

Cant: 1 Sic emendavit Bong. MSS. Griffum. 2 Derculide C. Vide Justin. Κείσατο δὲ πεδίον. 3 Cnidi C. & MSS. Modii. 4 Sic legend MSS. Euœtrix & Mantinea. 5 Sic emendavit Bong. MSS. Epri. 6 Sic Bong. MSS. Θεοῦ. 3 sic

bem Mothonem. Additæ in excessu Illyriorum & ¹ Pae-
num origines.

PROLOGUS LIB. VIII.

Octavo volumine continentur res gestæ Philippi Magni, post captam urbem Mothonem à principio belli Phocensis, quod sacrum vocant, usque ad finem ejus: ² interjectumque huic bellum quod Philippus cum ³ Chalcidicis urbibus gessit, quarum clarissimam delerit Olynthon. Ut Illyrici reges ab eo vici sunt, & Thracia atque ⁴ Thessalia ab eo subacta: & rex Epiro datus Alexander ⁵ eje-
cto Aryba: & frustra Perinthos oppugnata.

PROLOGOUS LIB. IX.

Nono volumine continentur hæc. Ut Philippus à Perin-
tho summotus. ⁶ Bizanti origines, à cuius obsidione
summotus Philippus, Scythiae bellum intulit. Repetitæ
inde Scythicæ res, ab his temporibus, ⁷ in quibus illa
prius finierant, usque ad Philippi bellum, quod cum ⁸ Atthea,
Scythia rege, gessit. Unde reversus, Grecie bellum intu-
lit: victusque Cberoneæ, cum bella Persica moliretur, præ-
missa classe cum ducibus, à Pausania occupatis angustiis,
⁹ die nuptiarum filia occisus est, priusquam bella Persica
inchoaret. Repetitæ res inde Persicæ à Dario notho, cui
successit filius Artaxerxes cognomine ¹⁰ Mnemon: qui post
fratrem Cyrus victum, pulsaque Gnido per Conona classe
Lacedæmoniorum, bellum cum Evagora rege Cyprio ges-
sit: originesque Cypri repetitæ.

PROLOGUS LIB. X.

Decimo volumine continentur Persicæ res, ut Artaxerxes ¹¹ Mnemon, pacificatus cum Evagora rege Cy-

¹ Sic Bong. MSS. Tanum. ² Sic Bong. MSS. interfectumque. ³ Sic Vorst MSS. Calchidoniū. Bong. mallet (balcidoniū). ⁴ Theffala subacta C. Ab eo item ab-
sunt à membranis Modii. ⁵ Sic Bong. MSS. electa. ⁶ Mod. edidit. Bor-
zantii. ⁷ Modius confidenter scri-
bendum dicit, in quibus illas prius fine-
rat, tam ex Bong codicum scriptu-
ra, quam suorum, in quibus illas pri-
us simeramus, qua ad &c. Videtur au-

tem, si quidem malimus explicare
auctores quam corrigeret, retinenda
Bongarrianorum MSS. lectio, ut men-
do vacans. Finierant enim palivam
vim habet, ut sexcenta alia. Bern. Cum
Bongarrianis consentit C. ⁸ Sic Bong.
MSS. Atthea. ⁹ Sic Bong. MSS. omit-
tunt die. ¹⁰ Sic Bong. uti etiara in
sequenti libro. MSS. Nemone. ¹¹ MSS.
Annenon.

prio, bellum *Egyptium* in urbe Ace compararit: ipse in Cadusii victor; ¹ defectores in Asia purpuratos suos persecutus, primum ² Datamen præfectum ³ Papblagonum: eorum origo repetita: dein præfectum Helleponi Ariobarzanen: deinde in Syria præfectum Armeniae Orontem, ⁴ omnibusque victus deceperit, filio successore Ocho. Is deinde occisis optimatibus ⁵ Sidona cepit: *Egypto* bellum ⁶ ter intulit. Ut post mortem Ochi regnarit ⁷ Arsen. ⁸ Dein Darius, qui cum *Alexandro Macedonum* rege bello conflixit.

PROLOGUS LIB. XI.

UNdecimo volumine continentur res gestæ *Alexandri Magni*, usque ad interitum regis *Persarum Darii*. Dictæque in excessu origines & reges *Cario*.

PROLOGUS LIB. XII.

DUodecimo volumine continentur *Alexandri Magni* bella *Bætriana* & *Indica*, usque ad interitum ejus. Dictæque in excessu res à præfecto ejus. *Antipatro* in *Graecia* gestæ, & ab *Archidamo* rege *Lacedæmoniorum*, ⁹ *Molossoque* *Alexandro* in *Italia*, ¹⁰ quorum ibi est uterque cum exercitu deletus. Additæ his origines *Italicæ Apolorum*, *Samnitum*, ¹¹ *Lucanorum*, *Sabinorum*; & ut *Zopyrion* in *Ponto* cum exercitu periit.

PROLOGUS LIB. XIII.

Tertiodecimo volumine continentur hæc. Ut, mortuo *Alexandro*, optimates castrorum ejus provinciarum imperia sint partiti: ut veterani, qui ab eodem lecti erant in

¹ Sic Bong. MSS. effectores. ² Sic Bong. MSS. *Dapanem*. ³ Sic Bern. Bongarsius malit. præfectum *Papblagonum*: origo *Papblagonum* repetita. Vorst. præfectum *Papblagonum*, quorum origo rep. MSS. præfectum *Papblagonaon* origo repetita. ⁴ Sic Bong. MSS. in omnibusque. ⁵ Sic Bong. MSS. *Sidon* accepit. ⁶ Forte numeris expressa fuit hæc vox III. legi oportuit tertium, vel tertius, nem-

pe post *Cambyses* & *Artaxerxes*. ⁷ Bern. ⁷ Straboni, extremo libro XV, est *Nâpus*. ⁸ Sic Bong. MSS. Deinde reus, qui. ⁹ Sic Bong. MSS. *Molossoque*. ¹⁰ Verissima scriptura: quam tamen temerare ausi edidere: ubi est cum exercitu deletus. Nempe de *Archidamo* non legerant. ¹¹ Sic C. & MSS. *Modii*; cæteri omittunt *Lucanorum*.

¹ Sic

in colonias, moliti, relictis illis, in Græciam redire, à Phibone sint deleti. Bellum¹ Lamiacum, quod Antipater in Græcia gestit. Bellum quo Perdiccas regem Ariarathem² occidit, & occisus est. Bellum quo Eumenes Neoptolemum &³ Craterum occidit. Additæ in excessu origines regesque Cyrenarum.

PROLOGUS LIB. XIV.

Quartodecimo volumine continentur hæc. Bellum inter Antigonum & Eumenem gestum: quem ut Cappadocia expulit Antigonus, sic⁴ Phrygia minore Arideum. Ut Clitus vicit in Helleponto navalی bello. Repetitum rursus bellum ab Eumene per Argyraspidas, quo, vicit ab Antigono, interiit. Ut in Macedonia Cassander, victo⁵ Polyperchontere, receptaque à defectori Munychia, matrem Alexandri Olympiada obsecram interfecit.

PROLOGUS LIB. XV.

Quindecimo volumine continentur hæc. Ut Demetrius⁶ Antigoni filius Gazæ vicitus est ab Ptolemaeo. Ut Cassander in Macedonia filium Alexandri regis interfecit: ac alterum⁷ Polyperchontes. Ut Ptolemaeum vicit classe Demetrius: idemque ab obsidione Rhodi summotus est. Repetita in excessu origo Rhodiorum: unde digressus Demetrius liberavit à Cassandro Græciam. Dein pater ejus Antigonus bellum cum Lysimacho & Seleuco habuit. Repe-
titæ Seleuci res, & regis Indiæ Sandrocotti. Ut vicitus bello Antigonus interiit; reliquæque imperii sunt à filio⁸ collectæ. Cleonymi deinde Spartani res gestæ Corcyrae & Illyrico, & in Italia: ⁹ cui ablata Corcyra, rex Cassander interiit.

PRO-

¹ Sic Bong. MSS. Lamacum. ² Veneror ut hoc absque libris retinui possum: interim, ut sententia constet, legamus, occidit; is ut deinde occisus est. Bong. ³ Rectius hic de Cratero, quam à Justino in Epitome hujus libri de Polyperchonte tum occiso proditum est. Verbi. ⁴ Sic Voss. favente MS. Lugdunensi. Reliqui. Phrygia majorē Aridaum & Cliton: vicitus in Hel-

lesponto. ⁵ Sic Bong. MSS. Polyperchontes, captaque ad fatorem Mycha matrem Olympiadana (Olympiadæ C.) obsecram interf. ⁶ Sic scribo ex cod. C. Reliqui Antiochi. ⁷ MSS. Polyperchonates, & per comites. ⁸ MSS. collectæ & Leonidæ (Bong. legit Leonida) inde Spartani res gestæ. ⁹ Sic Bern. MSS. quæ abl.

P R O L O G U S L I B . X V I .

Sextodecimo volumine continentur hæc. Ut, mortuo Casandro, ortisque inter filios ejus certaminibus, Demetrius adjutor alteri adhibitus, occiso eo, Macedonie regnum tenuit: quo mox ¹ ejeclitus à Pyrrho Epiri rege, translati in Asiam bellis; captus à Seleuco decepsit. Ptolemaeus nuncupato successore filio Philadelpho decepsit. Ut Lysimachus in Ponto captus ac missus ² ab Dromichæte rursus in Asia civitates, que sub Demetrio fuerant, & in Ponto Héracleam occuparit. Repetitæ inde Bithyniae Heracleoticæ origines, tyrannique Heracleæ ³ Clearchus & Satyrus & Dionysius, quorum filii interfecit Lysimachus occupavit urbem.

P R O L O G U S L I B . X V I I .

Septimodecimo volumine continentur hæc. ⁴ Ut Lysimachus, filio occiso Agathocle per novercam Arsinoen, bellum cum rege Seleuco habuit, quo victus interiit: ultimumque certamen commilitonum Alexandri fuit. Seleucus, amissis in Cappadocia cum Diodoro copiis, imperfectus est ab Ptolemaeo fratre Arsinoës uxor Lysimachi; in cuius vicem Ptolemaeus, cognomine Ceraunus, creatus ab exercita rex, Macedoniam occupavit: Bella cum Antiocho & Pyrrho composuit, datis Pyrrho auxiliis, quibus iret contra Romanos, defensum Tarentum. Inde repetitæ origines regum Epiroticorum, usque ad Pyrrhum: ipsiusque Pyrrhi res gestæ, priusquam in Italiam trajecit.

P R O L O G U S L I B . X V I I I .

Octavodecimo volumine continentur res à Pyrrho Epirota in Italia gestæ contra Romanos: postque id bellum, transitus ejus in Siciliam adversus Carthaginenses. *Inde*

¹ Sic bern. MSS. evictus. ² Sic Bong. MSS. missus Andromache rurus in Asia Juttinus Doriceten vocat. ³ Legge ixvxyd Memnonis, Diodorum XV. 36. 20. hic Satyri non meminit: &c

Dionysii filii eidem sunt 223 pcc. ⁴ Kniapce. ex Memnone videtur legendum QdSps. ⁴ Kniapce. Bong. 4. Vide excerpta ex Memnonis historiis. Idem.

Inde origines Phœnicum, & Sidonis, &¹ Velie, ² Carthaginensiumque res gestæ in excessu dictæ.

P R O L O G U S L I B . X I X .

UNde vicefimo volumine continentur res Carthaginensium in ³ Africam ⁴ per Ajdrubalem, Amilcarem, & Annونem gestæ: & in Siciliam, ⁵ cum Selinum, & Agrigentum, & Camerinam, & Gelam ceperunt: quo bello Dionysius Syracusanus Siciliæ regnum occupavit. Bellum quod cum eo ⁶ Pæni per Himilconem gesserunt, ⁷ quoad obſidione Syracusarum exercitum & classem amisiſt.

P R O L O G U S L I B . X X .

VIcesimo volumine continentur res gestæ Dionysii Siculi patris. Ut pulsis Pæni Italica bella sit molitus. Inde repetitæ origines Venetorum, & Græcorum, & Gallorum, qui Italiam incolunt. Deductisque Dionysii rebus ad interitum ejus, dictæ quas Anno Magnus in Africa geſſit.

P R O L O G U S L I B . X X I .

UNo & vicesimo volumine continentur hæc. Ut in Sicilia Dionysius filius ⁸ patre amissō tractarit imperium. ⁹ Per Dionem ejectus bellum cum Siculis geſſit: donec amissis liberis ¹⁰ & fratre ibat Corinthum. Ut a Timoleonte Carthaginensium bello sit liberata Sicilia: moris quoque ¹¹ Pisarcho iterum facta seditione ¹² arcessiti ad bellum Carthaginenses obſederunt Syracusas: quo bello Agathocles ¹³ nanctus imperium eſt.

P R O -

¹ Ex Justino lege Utica. Veliam enim Strabo initio lib. VI. auctor est à Phœmenibus conditam. Bong. Alii ediderunt Tyri. Bern. ² Sic Bong. MSS. Carthaginum. ³ Bern. mallet Africa, & paullo post Sicilia. ⁴ Sic Bong. ex MS. P.Pithezi. Plerique MSS. inter quos & C. per rubellum annorum geſſit. Modii libri, per subellum annorum. Alii edidere per numerum multorum annorum. ⁵ Sic Bong. MSS. cum Selinum Temetegantum & Gametinam & Gelam. Bern. mallet: cum Selinum, & Agrigentum, & Cam. & Gel. cep.

⁶ Sic Bern. MSS. Phœni per Homilem. ⁷ Sic Modius è MSS. suis in quibus, quadridions. ⁸ Sic Bong. MSS. à patre. ⁹ Sic Bong. favente codice C. in quo Dionem. Reliqui per Dionysius ejectus bellum. ¹⁰ Sic Bong. MSS. plerique & fratribus Corinthum statim oleonthe Carthaginensium. Nec multum difcedunt MSS. Modii, in quibus Corinthum abiit: ut à Timoleonte. ¹¹ Sic lege ex Diod. Sic. l. XIX. nisi malis Sofistrato ex XXXVI. MSS. Pisistrato. ¹² Sic Bong. MSS. arcessiti quam ad bello Carth. ¹³ Sic MSS. Impresi nadus.

PROLOGUS LIB. XXII.

Secundo & vicefimo volumine continentur hec. Res gestae Agathoclis: ut, à Pœnus nanctus imperium, bellum cum ipsis gessit, primum in Sicilia, deinceps victus trajecit in Africam, ubi possessa provincia Ophbellam regem Cyrenarum interfecit. Ut rursus in Siciliam reversus, occupata totius insulae dominatione, cum revertisset in Africam, amissis copiis, solus inde profugit in Siciliam: belloque ibi repetitus. & cum Pœnus pacem composuit, & disidentes à se Siculos subjecit.

PROLOGUS LIB. XXIII.

Tertio & vicefimo volumine continentur hec. Ut Agathocles, domita Sicilia, bellum in Italia Bruttiis intulerit. Repetitæ inde Bruttiorum origines: omnibus subactis, rex, seditione filii exhereditati ac nepotis oppressus, interiit. Inter peregrinos deinde milites ejus & Siculos bellum motum: quæ causa Pyrrhum regem Epri in Siciliam adduxit: ³ bella quæ Pyrrhus cum Pœnus & Mamerinis ibi gessit: ⁴ Ut, à Sicilia reversus in Italiam, vietus prælio à Romantis revertit in Epirum.

PROLOGUS LIB. XXIV.

Quarto & vicefimo volumine ⁵ continentur, bellum quod inter Antigonum Gonatam & Antiochum Seleuci filium in Asia gestum est. Bellum quod Ptolemaeus Ceraunus in Macedonia cum Monio Illyrio & Ptolemaeo Lysimachi filio habuit: utque Arsinoen sororem suam imperio Macedonicarum urbium exuit. Ipse, cum Belgio Gallorum duce congressus, interiit. Repetitæ inde Gallorum origines, qui Illyricum occuparunt; atque ut ingressi Græciam, Brenno duce, Delphis vieti detinique sunt.

PROLOGUS LIB. XXV.

Quinto & vicefimo volumine continentur hec. Ut Antigonus Gallos delevit: deinde cum Apollodoro Cassan-

¹ Repte hoc quidem Alii perperam, Bern. MSS & à Sic. ⁵ Modii aliaeque repetito, cum Bern. ² Efecit C. ³ Sic edd. continetur: sed illud male, nam ad Boni. MSS. bellaque Pyrrhus. ⁴ Sic plura pertinet. Bern. Continentur hec C.

¹ Malim

dreæ tyranno bellum habuit. Ut Galli transferint in Asiam, bellumque cum rege Antigono &¹ Bithynio gesserunt: quas regiones² Tileni occuparunt. Ut Pyrrhus, ex Italia reversus, regno Macedoniae Antigonum exuerit; ³ Lacedaemonem obsederit; Argis interierit: filiusque ejus Alexander Illyricum cum Mytilo bellum habuerit.

PROLOGUS LIB. XXVI.

Sexto & vicesimo volumine continentur hæc. Quibus in urbibus Græciae dominationem Antigonus⁴ Gonatas⁵ constituerit; ut defectores Gallos Megaris delevit: regemque Lacedaemoniorum Area Corinthi interfecit. Dehinc cum fratri sui Crateri filio Alexandro bellum habuerit. Ut princeps Achæae Aratus⁶ Sicuonem & Corinthum &⁷ Megara occuparit. Ut in Syria rex Antiochus, cognomine Soter, altero filio occiso, altero rege nuncupato Antiocho, deceperit. Ut in Asia filius Ptolemaei regis socio Timarcho descreverit à patre. Ut frater Antigoni Demetrius occupato Cyrenis regno interierit. Ut, mortuo rege⁸ Antiocho, filius ejus Seleucus⁹ Callinicus regnum acceperit.

PROLOGUS LIB. XXVII.

Septimo & vicefimo volumine continentur hæc. Seleuci bellum in Syria adversus Ptolemaeum. Item in Asia adversus fratrem suum¹⁰ Hieracem: quo bello¹¹ Ancyrae vixus est à Gallis. Utque Galli Pergamo vieti ab¹² Attalo Zeilam Bitbunum occiderint. Ut Ptolemaeus cum denuo caput interficerit; & Antigonum andro prælio navalium¹³ prona vicerit. ¹⁴ Ut à Callinico fusus, in Mesopotamia Antiochus insidianem sibi effugit¹⁵ Ariamenem. Dein postea cu-

stode

¹ Malim Bithynis. Bern. Antiocho & Bithynio C. ² MSS. Felini. ³ Sic edidit Modius. Alii Lacedamoniam. ⁴ Deest C. ⁵ Modius ed. Siciouem. ⁶ Mod. ed. Megaram. ⁷ MSS. Antigono. ⁸ MSS. Gallinicus. ⁹ Mod. & C. Antiochum Hieracem. ¹⁰ MSS. Angura. C. vero & G. ut literæ ejusdem instrumenti facile inter se permutantur. U. etiam præ T. sepissime ponitur. ¹¹ Sic legend. non ut

Vulg. è MSS. ab Atalozia Lambitenum. Vide Pertzian. Animadvers. Hist. c. 11. p. 75. Modius edidit, ab Attalo Lambitenum. Bern. legit, ab Attalo, Zibaam Bithynum. ¹² C & Mod. opina. ¹³ Sic Bern. MSS. & a. ¹⁴ Sic Voss MSS. Artamenem. Bern. vero malit scribere: effugit Artamenem: deinde postea custodes Tryphonos, nempe Ptolemai, cui hoc cognomen erat.

stode Stryponio, quo à Gallis occiso Seleucus quoque frater ejus decesserit, maioremque filiorum ejus Apaturius occiderit.

PROLOGUS LIB. XXVIII.

Octavo & vicefimo volumine continentur hæc. Ut mortuo rege Epiri Alexandro Laudamiam Epirotæ occiderint. Dicitque in excessu² Bastarnici motus.³ Ut Rex Macedoniae Demetrius sit à Dardanis fusus,⁴ quo mortuo tuitionem filii ejus Philippi suscepit Antigonus, qui Thessaliam maximam partem subiect:⁵ ut, adjutis Achæis contra regem Spartanum Cleomenem, cepit⁶ Lacedæmoniam, amissaque regno Cleomenes⁷ Spartanus confugit Alexandria, atque ibi interiit. Dicitum in excessu bellum Illyricum, quod Romani gessere cum⁸ Teuta.

PROLOGUS LIB. XXIX.

Undetricesimo volumine continentur hæc: res gestæ Philippi regis adversus Dardanos & Aetolos. Reptæque inde Creticæ origines: post cujus insulæ societatem, Philippus cum Illyriis & rursus Aetolis bello congresus est, adjuvantibus⁹ Aetolis Romanis: quo finito intulit Aetolis bellum.

PROLOGUS LIB. XXX.

Tricefimo volumine continentur hæc. Ut mortuo Ptolemaeo¹⁰ Utruphone,² filius ejus Philopator Antiochum regem vicit.¹¹ turpique postea amore Agathoclea, corruptus decessit, relieto filio pupillo: in quem cum Philipo

¹ Sic Bern. MSS. Epacrios & Apacrios. ² Mod. ed. Bastarnarum. ³ Sic ed. Mod. Alii, Ut ex Macedonia. ⁴ MSS. quo mortuus K. C. filius ejus Philippi suscepit Antigonusque Thessalia in Asiam Carriam subiect, vel, ⁵ quo mortuorum filii ejus &c. Bern. maller, quo mortuo, tuitionem filii ejus Philippi suscepit Antigonus, qui Thessaliam, Mæsiam, Carriam subiect. Et sic Vork. nill quod pro Carriam scribat Daciam. ⁵ MSS. & adjutis. ⁶ Sic MSS. Imprefi Lacedamona. ⁷ Sic Modius, MSS. Spartanos. ⁸ Florus II.

⁵ 2. habet Teua. Sed in MSS. est Tenzana; quomodo & in Jornande. Plinio, XXXIV. ⁶ Teua. Bern. ⁹ Sic ed. Mod. Alii Aetoli. ¹⁰ Hic est Ptolemaeus Evergetes. Utruphone quid sit, videantur doctiores. Bonz. Rutherfordius Trypone legendum monuit, Var. lect. I. V. c. 7. In C. est Utrupone. ¹¹ Sic Voss. MSS. rapi si paramaro gascoela, corruptus, vel, rapiei postea maro gascoela cor. Valelius & Berneggerus, Raphia ipse amore.

lippo rege Macedonum consensit Antiochus. Philippi deinde gesta in Asia, cum movisset Aetola bella. A quibus reversus bellum habuit cum ducibus Romanis Sulpicio & Flaminio, à quibus vicit, pax. Transitus deinde ad res Antiochi, qui post regnum acceptum persecutus defectores in Media Molonem, in Asia² Achaeum, quem obsecdit Sarribus; pacata superiore Asia Bactris tenuis, in Romana bella descendit.

PROLOGUS LIB. XXXI.

UNO & tricesimo volumine continentur bellum, quod cum Lacedæmonio³ Navide Titus Flaminius & Philopæmen dux⁴ Achæorum gestit. Item bellum quod cum Antiocho in Achæia per⁵ Achilium consulem, & in Asia per Scipionem gestum est. Denique Annibalis ad regem⁶ ab Carthaginе fuga. Bellum cum⁷ Aetolis gestum per eundem Achilium, qui Antiochum Graecia expulerat.

PROLOGUS LIB. XXXII.

SEcundo & tricesimo volumine continentur hæc. Defectio ab Achæis Lacedæmoniorum & Messeniorum, qua Philopæmen interiit. Romanorum in Asia, duce Manlio,⁸ adversum Gallos bellum. Regis Philippi propter ablatas sibi civitates alienatus in Romanos animus; & ob hoc alter filiorum Demetrius occisus: concitatique ab eo Bæsternæ, transire conati in Italiam. Inde in excessu dictæ res Illyricæ, ut Galli qui occuparant Illyricum rursus redierunt in Galliam, originesque Pannoniorum, & incrementa Daciorum, per Rubobosten regem. In Asia bellum à rege Eumene gestum adversus¹¹ Gallum Ortiagonem, Pharnacem Ponticum, & Prusiam, adjuvante Prusiam Annibale Pæno. Res gestæ Annibalæ post victum Antiochum,¹² & mors. mortuo Seleuco filio Magni Antiochi successit regno frater Antiochus.

PRO-

¹ MSS. Flaminio; at Bong. Flaminio
² no substituit: qui etiam à adjicit, quod
omittitur in MSS. In C. pro viðus legi-
gitur viðus. ³ Sic Bern. additipulante
cod. nostro C. Alii Macbeum. ⁴ Al.
Nahide. ⁵ Sic Bong. MSS. Achæorum.
⁶ Sic Bong. MSS. Achilium. ⁷ Ad

Carthaginens. C. A. Carth. Mod. ed.
⁷ Sic Bong. MSS. Achol. ⁸ Sic Bong.
MSS. duces ambo. ⁹ Mod. ed. adversus.
¹⁰ Mod. ed redierint. ¹¹ Sic Bong.
MSS. Gallum Ortiagonem Tarnacem
Ponticum, & Prusian. ¹² Sic Modii
5 Sic Bong. MSS. Achilium. ⁶ Ad
editio. Alii, & mix.

PROLOGUS LIB. XXXIII.

Tertio & tricesimo volumine continentur hæc. Ut cum Perse Philippi filio, rege Macedonum, Romani bellum geſſerint, quo capto deleta eſt Epiros: ¹ Achæicæ civitates ab unitate corporis deductæ, inter Achæos & Lacedamoniós certamine orto: bellum rurſum in Macedonia geſtum à Romanis ² cum Pseudophilippo.

PROLOGUS LIB. XXXIV.

Quarto & tricesimo volumine continentur hæc. Bellum Achæicum quod Romani per ³ Metellum & Mummiūm geſſere, quo diruta eſt Corinthus. Bellum regis Eu-menis cum Gallogræcis, & in ⁴ Pisidia cum Selgensibus. Res quas geſſit Syriæ rex Antiochus, & rex Ægypti ⁵ Ptolemaeus Epiphanes. Repetitæ inde origines regum Cappadocum. Ut, mortuo Ptolemaeo, relicti ab eo filii duo, Filometor & Evergetes, primum cum Antiocho habuere bellum, quod per Romanos finitum eſt; deinde inter ſe, quo major eſt expulſus; reſtitutoque, Romani inter fratres regna diuiferunt. Ut, mortuo rege Syriæ Antiocho, Demetrius cognomine Soter, qui Romæ fuerat obſes, clam fugit; occupataque Syria bellum cum Timarcho Medorum rege ⁶ habuit, & Ariarathe rege Cappadocum. ⁷ Repetitæ inde res regum Cappadocum". Ut habita inter ⁸ Ariarathen & Orophernem regni certamina. Ut, mortuo rege Asie Eumene, ſuffectus Attalus bellum cum Selgensibus ha-uit, ⁹ & cum rege Prusia.

PROLOGUS LIB. XXXV.

Quinto & tricesimo volumine continentur hæc. Bellum ¹⁰ Piraticum inter Cretas & Rhodios: ſeditio ¹¹ Cni-diorum

¹ Sic Bong. MSS. *Aetolia*. ² Sic Bong MSS. cum Pseudophilippo. ³ Sic Bern. MSS. *Macelum*. At Bong. legi-mavult *Marcellum*. ⁴ Sic Bong. MSS. *Pisidia* cum *Selgensibus*. Selga urbs Pi-sidæ. Vide Strab. (l. XII.) Steph. ⁵ Sic Bong. MSS. *Ptolemaeus*. Repetitæ inde origines regum Cappadocum. Epipha-nes ut mortua. ⁶ Sic Bong. MSS. omitt-

tunt à. ⁷ Hæc è suis MSS. adjectit Bong. In aliis desiderantur. Pro rerum vero ut corrupte ſcribatur emenda-vit regum. ⁸ Sic Bong. MSS. *Ariaten* & *Orophernem*. ⁹ Meminerunt hujus belli excerptæ è Polybio legationes ¹³³, & ¹³⁵. Bern. ¹⁰ Sic Bong. MSS. *Ripaticum*. ¹¹ Sic ed. Modili. Alii Chidiorum.

diorum adversum Cerinenses.¹ Ut adversus Demetrium Sotera subornatus est Alexander, tanquam genitus Epiphane Antiocho: quo bello vietus Demetrius invisum fuit. ² Alexandrum bello vicit, adjuvante Ptolemeo Filometore, qui eo bello interiit. Ut deinde orta Demetrio bella sint cum³ Diodoto Tryphone; expulsusque à Tryphone regno Syriae Demetrius. Repetit inde superioris Asiae motus, factos per Arcteum &⁴ Arsacem Parthum.

PROLOGUS LIB. XXXVI.

Sexto & tricesimo volumine continentur hæc. ⁵ Ut Trypho, pulso Syria Demetrio, captoque à Parthis, bellum gessit cum fratre ejus Antiocho cognomine Sedete. Ut Antiochus, imperfecto Hyrcano, Iudeos subegit. Repetita inde in excessu origo Iudeorum. Ut rex Asiae⁶ Attalus Thynos Thracas subegit: successoremque imperii Attalum Philometora reliquit. Mortuo denique Philometore⁷ Aristonicus, regno Asiae occupato, bellum cum Romanis gessit,⁸ quo captus est.

PROLOGUS LIB. XXXVII.

Septimo & tricesimo volumine continentur hæc. Repe-titis regum Ponticorum originibus,⁹ ut ultimo in Mithridatem Eupatoria series imperii deducta sit: atque ut ingressus ille regnum subegit Pontum & Paphlagoniam, priusquam in bella Romana descendit. Dictaque in¹⁰ excessu regum Bosporanorum & Colchorum origines & res gestae.

PROLOGUS LIB. XXXVIII.

Octavo & tricesimo volumine continentur hæc. Ut Mithridates¹¹ Eupator occiso¹² Ariarathè Cappadociam occupa-

¹ MSS. Et. ² Sic ed. Mod. Alii Alexandrem. ³ Sic Bern. MSS. Diuerso. ⁴ Sic Bong. Berneggerus legendum conjectat Aretam, qui Arabie rex est Josepho, XIII. 21. Modii ed. Arethene. MSS. Areteum Fartum. ⁵ Sic Bong. MSS. Ut Cypro pulsus Syria Demetrio: captaque à Parthis, bellum gessit cum fratre ejus Antiocho cognomine; sed us Antiochus. ⁶ Sic Bong. MSS. Attalus Cenofracus subegit. ⁷ Sic Bong. MSS. omittunt Aristonicus. ⁸ Sic Bong. MSS. qua patus. ⁹ MSS. Ut ultimum Mithridatem neupatoria series, Bong. legit, ut ultimum ad Mithrid. Eupatoria. Bern. ut ad ultimum Mithrid. in Eupat. Modius edidit, ultimum in Mithr. Eupat. ¹⁰ Excursu C. ¹¹ Sic Bong. MSS. Eupatore. ¹² Sic Ed. Modii. Alii Ariathè.

occuparit; vietoque Nicomedes & Maltibino Bityniam. Ut, mortuo Ptolemaeo Philometore, frater ejus Physcon accepit regnum Aegypti seditione populi, deinde bellum cum uxore sua Cleopatra & cum rege Syriae Demetrio habuit. Inde repetitum ut Demetrius captus sit à Parthis, ² [bellumque iis Antiochus] intulerit, qui cum exercitu suo deletus est.

PROLOGUS LIB. XXXIX.

Nono & tricesimo volumine continentur hæc. Ut, exstante à Parthis Antiocho ³ Sedete, frater ejus Demetrius dimissus regnum Syriae recepit: subornatoque in bellum adversus eum Alexandro ⁴ Zabbineo interiit: filiusque Antiochus ⁵ Grypos, victo Zabbineo, regnum occupavit. Deinceps cum fratre suo Antiochob ⁶ Cizyceno bellum in Syria Ciliciaque gessit. Ut Alexandria, mortuo rege Ptolemaeo Physcone, filius ejus Ptolemaeus Lathyros, accepto regno, expulsus est à matre Cyprum; & in Syria bello petitus ab eadem, suffecto in locum ejus ⁷ Alexandro; donec occisa per Alexandrum matre recepit Aegypti regnum. Ut post ⁸ Lathyrum filius Alexandri regnarit, expulsoque eosuffectus sit Ptolemaeus Notbus. Ut Syriam Iudei & Arabes terrestribus latrociniis ⁹ infestarint. Mari Cilices piraticum bellum moverunt, quod in Cilicia Romani per ¹⁰ Antigonum gesserunt. Ut in Syria ¹¹ Heracleo post mortem regis occupavit imperium.

PROLOGUS LIB. XL.

Quadragesimo volumine continentur hæc. Ut, mortuus ¹² Grypo rege, Cizycenus, cum filiis ejus bello congreffus, interiit. ¹³ Hui deinde ¹⁴ à filio Cizyceni Eusebe occisi, extinctaque regali Antiochorum domo, Tigranes

¹ Sic Bong. MSS. Philometore. ² Ad MSS. Alexandrone occisa. ³ Sic Bong. MSS. Laphyrum. ⁴ Ita leg. & diff. m. festant, mari Cilices pir. bel. moverint. ⁵ Modius item edidit accepit regnum. Bern. malit accepto regno Aegypti, seditionem populi; deinde bellum &c. ⁶ Inclusa, quæ in MSS. desiderantur, adiecit Bong. ⁷ Sic Modii ed. Alii Sidete. ⁸ Zebinam vocat Josephus, XIII. 17. & Zonaras Tom I. Bern. ⁹ Sic ed. Mod. Alii Grybos & Gryppos. ¹⁰ Sic Bong. MSS. Tzigeno & Zigos. ¹¹ Sic Bong.

¹⁰ Antoninus C. ¹¹ Sic Bern. ex Josephi Antiq. XIII. ¹² Sic Bong. MSS. Cyprus. ¹³ Mod. ed. hi. ¹⁴ Sic Bern. MSS. à filio Cizyceni eusebe extinctaque regni Antiochorum.

¹ Bong.

Armenius Syriam occupavit. ¹ Quo mox victo, Romani abs-
tulere eam. ² Ut *Alexandreae* post interitum *Ptolemæi La-*
thyri substituti sint ejus filii, alteri data *Cypros*, cui post
Claudii rogationem *Romani* abstulerunt eam; alter, sedi-
tione ³ exagitatus *Alexandrea Romam profngit*, belloque
per *Gabinium* gesto recepit imperium: quo mortuo successit
filius, qui cum sorore *Cleopatra certamine* ⁴ insumpcio & *Pom-*
pejum Magnum interfecit, & bellum cum *Cæsare Alexan-*
driæ gessit. Ut successit ejus soror regno *Cleopatra*, que,
inligato in amorem suum *M. Antonio*, belli *Actiaci* fine
extinxit ⁵ regnum ⁶ *Ptolemæorum*.

PROLOGUS LIB. XLI.

UNo & quadragesimo volumine continentur res Par-
thicae & Bactrianae. In ¹ *Parbis* ut est constitu-
tum imperium per *Ar sacem* regem. Successores deinde
ejus *Artabanus* & *Tigranes* cognomine *Deus*: à quo sub-
actia est *Media* & *Mesopotamia*. *Dictusque* in excessu
Arabia situs. In *Bactrianis* autem rebus, ut à ² *Theodoto*
rege constitutum est: deinde quo repugnante *Scythicae* gen-
tes ³ *Saracæ* & ⁴ *Afiani* *Bactra* occupavere *Sogdianos*. In-
dicæ quoque res additæ, gestæ per *Apollodorum* & ⁵ *Me-*
nandrum reges eorum.

PROLOGUS LIB. XLII.

Secundo & quadragesimo volumine continentur Parthi-
caæ res. Ut præfectus *Parbis* ¹² *Aprateus* inter *Ti-*
gridis alveos bellum intulit in *Babylonios* & *Seleucienses*;
victusque ¹³ *Phryatis* successit rex *Mithridates* cognomine
Magnus, qui ¹⁴ *Armenis* bellum intulit. Inde repetitæ
origines *Armeniorum*, & situs. Ut varia complurium
regum

¹ Bong. malit *Quo aut cui.* ² Sic Bern. MSS. Ut *Alexandriam* post interi-
tum *Ptolemæi Latiri* substituti sint: ejus
filia alteri. ³ MSS. *flagitatus* *Alexan-*
drea Roma. Potest etiam legi, *agitatus*
Alexandrea (vel *Alexandria*) *Romam*.
⁴ Bern. malit *sumpio*. ⁵ Sic Bong.
MSS. *regem*. ⁶ MSS. *Ptolemæorum*.
⁷ Sic Bong. MSS. *Partilu* ut est -- *Af-*
sacem. ⁸ Sic legendum ex *Justino*.

⁹ Plin.l.VI.c.16. *Saranga*.
MSS. *Dindoto*. Herodot. I. III. *Zapayyatas* I. VII. *Za-*
gyyyas Bong. ¹⁰ Leg. fortasse, *Ariavi*
Bactra occipavere & *Sogdianos*. Idem.
¹¹ De hoc vide *Strabonem* I. XI. p.
355. ed. MDLXXXVII. & *Casaub.* not.
¹² MSS. *Aprateus Meffensis* bellum intu-
lit in *Babylonios* & *Seleuciense*. ¹³ Bong.
mallet *Phranata*. ¹⁴ Mod. ed. *Arme-*
nias.

*regum in Parthis successione, imperium accepit Orodes, qui
1 Crassum delevit, & Syriam per filium Pacorum occupa-
vit. Illi successit 2 Phrabates, qui & cum Antonio bellum
habuit, & cum Tiridate. Additæ res Scyticæ: reges
3 Thoclarorum Afiani, interitusque 4 Sarducarum.*

PROLOGUS LIB. XLIII.

Tertio & quadragesimo volumine continentur origines
(Priscorum) Latinorum, situs urbis Romæ, & res
usque ad Priscum Tarquinium. Origines 5 (deinde) Li-
guriæ, & Massiliensium res gestæ.

PROLOGUS LIB. XLIV.

Quarto & quadragesimo volumine continentur res
Hispaniæ & Punicae.

¹ Sic Ed. Mod. Alii *Graffum* ² Sic Bern. ³ MSS. omittunt *deinde*, ⁶ Mod.
Mod. ed. Alii *Phraates*. ³ Bong. mal- ed. *Hispanica*. Sed illud æque probum
let *Thogariorum*. ⁴ An. *Carducchorum*? est. Bern.

F I N I S.

ANNOTATIONES.

PAG. 1. vers. 1. *Primus omnium Ninus.*] Notandum quod Trogus, Diodorus, aliqui Historiographi, cum minus cognitam haberent Nini posteriorum historiam, nobilissima quæque eorum gesta in unum Ninum ejusque uxorem Semiramidem conserant. Vide Edw. Simsonii Chron. sub A. M. 1885.

Ibid. v. 15. *Cum Zoroastre rege.*] Hoc loco Trogus (pro more aliorum quorundam Auctorum) Zoroastrem regem Bactrianorum peram confundit cum Zoroastre Mago, qui multis seculis posterior fuit.

Ibid. v. 19. *Uxore Semiramide.*] De Semiramidis ætate vide sis Usserii Annales p. 25. & Vossium de Historicis Græcis.

Ibid. v. 26. *Ac crura velamenis.*] Hunc locum sollicitavit Maximus Salmasius (Ad Æl. Lampr. Alex. Sever.) & pro *velamenis* reposuit *calceamentis*, explicavitque *fascias crurales & feminales*. At retinendam vulgatam lectiōnem probavit. cl. Byzaeus, de calceis Hebraeor. I. II. p. 398. *Velamena* alibi (lib. II. c. 1.) pro *veste* dixit. Nec alia hæc fuit quam tunica longa & talaris, qua non solum pectus & humeri, sed brachia quoque ad manus usque & cūra velarentur, quam proinde στολὴ Σεμιράμιδος. Diod. Sic. appellavit, Bibl. I.I.

P. 5. v. 3. *Babyloniam condidit.*] Belus primum Babyloniam condidit, non Semiramis; quæ solummodo eam urbe exiguam & inundationibus Euphratis pene dirutam ac vastatam, postea amplissimam, munitissimam, & ornatissimam reddidit.

Ib. v. 5. *Arena vice bitum.*] Salmasius ὡς πάγκης (in Solin. 1228. C.2.) legendum censet, arenæ vice bitumine interstr. Bene, & admissem in textum, si vel unus MSS. codicum addixisset. Est autem *arenatum* Vitruvio 7. 3. fin. calx cum arena permixta. Non placet quod est in editione, anno 1530. excusa, castigante Sabellico, *arena bitumine infra*: ut nec aliorum, *arena, pice, bitumine, int.* quia in constructione murorum Babylonis *arenae* & picis adhibitæ nemo meminit. Berne.

Ib. v. 17. *Imperium Assyrii.*] Idem Salmasius prædicto loco putat vocibus transpolitis legendum esse, Syri, qui postea *Assyrii dicti*. Nobis lectio vulgata proba, ac tum ipsi auctori menti, tum quoque veritati consentanea videtur. Antiquius omnino videri debet integrum *Assyriorum* quam quod ex eo decursum est *Syrorum*. Et exploratum prorsus est, unde integrum illud originem traxerit; videlicet à nomine *Assuris*, filii Semi, qui regionem eam, quæ *Assyria dicta*, occupavit. Vorst.

P. 7. v. 25. *Scribis ei.*] Hinc sequitur artem Epistolas scribendi ante natam Atosiam inventam fuisse, contra quam opinatur cl. Bentlejus. Vide DODWELLI Praefationem ad Diff. de Ætate Phalaridis & Pythagoræ, §. 5.

P. 9. v. 6. *Cui Cyrus nihil.*] Julianus Imperator (Orat. in Constantii

tii laudem, p. 32. Ed. Opt.) à Justino propterea discedit, uti monuit Il-
lustris Ezechiel Spanhem. in Observat. ad Julianum.

P. 15. v. 39. *Scytharum gens antiquissima.*] Contra Herodotus l. IV.
c. 5. Ως δὲ Σκύθας λέγεται, μάλισται απότον θρησκευόμενοι τῷ σφίτιστρῳ.

P. 17. v. 3. *Cura impensaque.*] *Impensa* hic non accipienda cum vulgo
pro sumptibus, sed pro limo illo, quem inundatione Nilus adducit,
& sarcit aggeres manufactos. Est enim illud verbum architectonicum,
pro fartura illa, qua hiatus parietum aut pavimentorum expletur &
exquantur. Vide Gronovii Datab. ad Statuum, c. XXVIII.

P. 23. v. 18. *Nomen civitatis Athenas.*] Omnes veteres Scriptores sub
Cecrope Athenas appellatas suisse assertunt. Solus Justinus sub Am-
phyctione, qui est tertius à Cecrope. Vide Scalig. Animadvers. ad Eu-
seb. Chron. num. CCCCLXI.

P. 24. v. 11. *Annuis magistratibus.*] Ingens hic lacuna. Excidit nimi-
rum, aut à mutilatore omisla est, narratio de Archontibus perpetuis
tredecim, decennialibusque septem, post quos deinde annui esse co-
perunt. Adeas Meursium de Arch. Athen. L. I. p. 3.

P. 25. v. 22. *Post eius mortem Diocles.*] Justinus ab aliis Auctoribus
longe discedit. Non enim Diocles vocant sed Hipparchum. Nec ob
virginem stupratam, sed alio modo indigne habitauit, & quidem
quod à ministerio gestandi in Panathenaicis canistri subimota per Hip-
parchum fuerit, quodque ipsum virginis fratrem Harmodium Hippar-
chus appellarat, imperfectum hunc prodiderunt. Tam ab his vero quam
à Justino variat Plato, quem videoes in Hipparcho. Quod si plura ve-
lis, adeas Meursii Pisistratum, c. XIII.

P. 27. v. 5. *Ex his Ariemenes.*] Alii Ariobazanem vocant.

Ib. v. 9. *Namque Ariemenen.*] Castigandus ex Herodoto Justinus, &
alii, qui fraternalm istam controversiam post mortem Darii accidisse
volunt, eosque disceptatore litis Artapherne patruo usos esse scribunt
Vide Herodot. I. VII. c. 1. Petavii Rat. Temp. Vol. II. p. 196.

P. 30. v. 14. *Ex ista obsidione.*] *Obsidio* pro captivitate. Et significatur
Ionas in clafe Perfici non ut milites, sed ut captivos agere. Vorst.

P. 39. v. 24. *Inurea Messeni.*] Quo modo vero hoc contigerit, quod
ad Justinum non inonuerunt viri docti, docet Polyenus Lib. 5. cap. 15.
simulata nempe inter duos Lacedæmoniorum Reges, qui Messenam
oppugnarunt, diffensione, ejusque fiducia, egressis ex urbe Messenii,
hinc urbem defensoribus vacuam, ab uno e duobus Regibus Theopompo,
ex occulto loco prodeunte, captain: illinc egressos Messenios,
ab utroque Rege, à fronte & à tergo eos invadente, interceptos. Vide
Spanhem. Annott. ad Opera Juliani Imp. p. 200. b.

P. 40. v. 1. *Tyriatum poësam.*] Euseb. Chron. MCCCLXXXIII.
Myriatum appellat. Alii *Mythæum*, unde Lilius Gyraldus *Myustum*
inter poetas retulit. Recte *Tyrius*. Vide Scalig. ad Euseb.

P. 45. v. 30. *Adreatum.*] Id est, ut reus fieret.

P. 54. v. 14.] *Exilio Dionysii Tyranni.*] Peccat Justinus & tempore
& persona. Tempore, quod XLVIII annis post illud exsilium acci-
derit. Persona, quod non Dionysius Senior Hermocratis filius in
exsilium actus sit, sed Dionysius Junior hujus filius. Alioquin tantum
abest, ut hoc filio competit, ut is annus fuerit primus Dionysii Senio-
ris, ut scribit Xenophon. Sed Trogus, aut Justinus, habebat in animo,
Dionysium

Dionysium eo anno victimum à Carthaginienibus fuisse. Propterea cladem illius Dionysii cum filii exilio confudit. Jos. Salig. de Emend. Temp. L. V. p. 412.

P. 60. v. 14. *Pro conjugione.*] Erat uxor ejus frater. *Coniunctio* hīc pro affinitate vel cognatione. Vide Jani Rutgersi Var. Lect. L. II. p. 120.

P. 75. v. 6. *Privignum ejus.*] Diod. Sic. I. XVI. p. 548. Ed. Hanov. MDCIV. Alexandrum istum Olympiadis fratrem appellat. Επὶ δὲ τοῖς, ἀρύμασις ὁ τῶν Μολοτῆνων βασιλεὺς ἐπιλόγητος, ἄρχεις ἵτη δίκαιος, ἀπολιπόντις Πύρρο πατέρος Αιακίδην. τινὶ δὲ ἀρχήν διδίκαστο Αλιξανδρῷ. Ο ΑΔΕΛΦΟΣ Ολυμπιάδῳ, σωματοῦ τοῦ Μακεδόνος. Nec aliter Orosius L. III. c. 14.

P. 76. v. 5. *Condita primo à Pausania.*] Graviter hīc vel Trogum vel Justinum lapsum esse tutoribus & tontoribus notum. A Byzante quippe primo hæc urbs extorta fuit. Εκτιὼν (inquit Stephanus) δὲ Βύζαντος Φιλίππου Κριοστον (sic legend. non ut plerique libri editi Κριοστον) τὸν θυσιατόν, καὶ Πορθεών. Non vero ante tempora Trojana ut alseruit Scriptor quidam anonymous hac tenus ineditus inter Codices Baroccianos (num. XVIII.) qui imperatores omnes Constantinopolitanos à Constantino Magno ad Alexium Comnenum recensens in initio hæc verba habet: Επὶ δὲ κτίσιος κούρας [in Catalogo ad calcem Nicephori à Petavio editi est] . In Nicephori Chronographia à Scaligero edita, & in ejusdem exemplari MS. apud Sion Collegium Londini. In Catalogo autem ad calcem Codini de Originibus (inter Historicos Byzantinos) qui idem prorsus est cum illo qui habetur ad finem Codini MS. inter codices Savilianos num. VIII. [in legitur] . Απὸ κτίσιος Φιλίππου Κυψίλλας ἰχνεαίτης θάγη. Απὸ δὲ Βύζαντος τὸ πεδίον ἀρχών πρὸ χρονῶν τῶν τρωικῶν ἵτη φ. π. καὶ τελετὴ Κανταρτίνῳ ὁ μίχης εἰς απόστολος, τὰ πάντα βασιλεύσας ἵτη λαγκαὶ μηνοῖς. (Al. λαγκαὶ μηνοῖς omisis) Hoc est, Ami ab orbe conditio MMMDCCXXI. à condita urbe Constantinopolitana per Cypselon Megarensem 993. Ά Byzante vero, à quo primum condita fuit Byzantium, ante tempora Trojana, anni sunt MDLXXX. Et mortuus est Constantinus Magnus, & par Apostolis, postquam imperasset annos XXXI & menses 10. Recte quidem ille à Megarenisibus postea conditam statuit, qui coloniam huc deduxerunt Olymp. XXX anno 2º. An vero à Cypselo incertum. Inde à Milesiis tertia deducta, tandemque quarta à Pausania, qui cum sociis suis eam subegit, & expugnavit: ιξιπολιορχησταί ait Thucydides, l. I. s. 94. Εκπολιορχησταί autem (ut Scholia est optimè observavit) est τὸ τελίος καπνοβάλει τὴν πόλιν, καὶ οἰσταθῆναι. Tantum abest ut concedam Pausaniam primo Byzantium fundasse; præsertim cum id falsum prorsus esse ē Nummis plurimis Byzantinorum constet, in quibus Epigraphe BYZAΣ, cum senili capite galeato; & BYZANTIΩΝ, cum Neptuni effigie, delphino, ac tridente, Neptuni insignibus: quem Deum Byzantii, quod erat is Byzantis conditoris sui parens, coluere.

P. 83. v. 25. *Solitaream sacerdotio.*] Persic enim sol vel unicus, vel supremus saltem Deus habebatur. Unicum dicit Herodotus, ei que equum oblatum. Verba sunt lib. I. Θεῖν ἢ μόνον ἡλιον σέβονται, τὴν θύσιον οὐ πατεῖ. Similiter Strabo in XI: Θεῖν ἢ (al. Θεῖν) ἡλιον μόνον προσένταρι. τετταὶ ἢ

ιπποδύτες, ut etiam Epitomator noster lib. I. *Solem unum Deum Persae credunt, & equos eidem Deo sacraatos ferunt*. Alii vero supremum dicunt. Hesychius: *Mithras ο πάτερ ο πίποντος Ιησος*. Et profecto potior est haec eruditus grammatici sententia, quam illa Herodoti, Strabonis, Justini seu Trogl. Nam coluere etiam Lunam, Venerem, atque Elementa. At per *Mithras* Solem intelligendum ipse docet. *Mithras* quippe dicitur ο ήλος ει πίποντος. Id quod itidem innuit Suidas in *Mithras*. Hinc in veteribus Inscriptionibus [apud Grut. Inscript. p. 34. num. II, III, V, VI, VII, VIII.] DEO SOLI INVICTO MITHRAE: vel, SOLI INVICTO MITHRAE. In quibus & reperias, OMNI POTENTI DEO MITHRAE, ac similiter, INVICTO MITHRAE. Ni quod semel iterumque, MITHRA, mera vocali exaratum. Ceterum quia solem omnium Deorum summum optimumque credebat ideo per symbolum ignis omnium Elementorum purissimi eum representabant, cui servando sacerdotes preficiebant. Quam ob causam Strabo (lib. XV.) narrat in πυραγθεοις aram fuisse in qua ignis αρεσις asservabatur, eoque πυραγθεοις ingressos per horam quasi ante ignem carmen sive ιπποδύτες suas concinuisse. Imo Solem ipsum igaem esse persuasum habebant, adeoque nil mirum ignem tanto furore coluisse, ut se eidem nonnunquam devoverint. *Quin & istic* (referente Rabbi Benjamin in Itinerario pag. 108. ed. Lugd. Bat. 1633.) inter eos reperiuntur regionis istius magnate, qui se vivos igni comburendo devovent. *Quoniam vero is qui votum concipi filii suis domesticis & cognatis indicat, ecce de meipso votum concepi, ut me vivum in ignem proponam; respondent omnes ac dicunt, ο te beatum, bene sit tibi. Qui ipso voti exsolvendi die convivium ei magnum parant: ac ipse deinde equo suo vectus, si dives sit; aut si fuerit pauper, pedibus suis ad vallis usque marginem procedit, seque in medium ignem projectit, tota sua familia cum tympanis & tibis jubilante, donec totus combustus fuerit. Elapso triduo, è primariis sacerdotibus duo ædes ejus filiosque aedem, atque ita præcipiunt, Domum præparare, quia pater vester hodie ad vos veniet, ut vobis facienda injungat: postea ipsi assumunt è civitate testes. Ecce autem Sathanus illius forma accedenti obviam procedurent ursor ac liberis; eumque, qui in illo mundo se habeat, percunctantur, ille responderet, se ad socios suos accessisse quidem, sed ab ipsis non recipi, priusquam filiis domesticis & vicinis debita exsolvetur. Postea edicta proponit & facultates suas liberis distribuit, præcipiens ut quicquid ulli debet, persolvant; & quicquid homines ulli debent, ab iis exigatur: testibus mandata ejus excipientibus, quo in viam suam discedat. illi deinde eum nullo modo vident. Hoc mendacio ac dolo, & hisce præstigiis, quas ipsi struunt, sibi sacerdotes, obfirmantur: atque sibi nullos esse in toto orbe pares prædicant.*

P. 88. v. 15. *Duodecim aras Deorum.*] Hoc est, *aras duodecim Deorum*. Qui autem illi duodecim Dii sint, ex his duob. Ennii verbis liquet:

Juno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars, Saturnus, Jovis, Mercurius, Neptunus, Apollo.

Qui ad distinctionem Semideorum ab Ovidio *Dii nobiles* appellantur.

P. 89. v. 19. *Sexenta millia.*] Cl. Blancardus in notis ad lib. I. Ariani existimat, in grandi illo sexcentorum millionum numero grandem errorem commissum, & scribendum esse *sexaginta millia*. Nam si in primo certamine, quod absente Dario cum ejus ducibus fuit, *sexcenta*

millia fuissent, nullam idoneam adferri rationem, cur Darius in proelium Issicum cum quadringentis millibus peditum ac centum millibus equitum processerit, ut ipse Justinus hujus ejusdem libri capite IX. scriperit; & ingenio Darii, institutisque gentis id refragari. Deinde esse & aliam causam, cur non legi hic possit *sexcenta*: quia nimurum auctor infra, cum Darium quingenta millia in aciem eduxisse scribit, addat mox hanc *multitudinem hostium respectu pacitatis sue Alexandrum*; nunc vero ubi de primo proelio agit, nihil hujusmodi adjiciat. Agnosco sane & ipse, numerum *sexcentorum millium* huic loco minime convenire: an vero *sexaginta mill.* scriperit Justinus, adhuc dubitari posse videtur. Quid si dicamus pro *sexcentorum* legendum esse *centum*, aut *ducentorum*? Diodorus certe 17, 19, centum millia peditum, & supra decem millia equitum in acie Persarum tunc suisse scribit *Vorst.*

P. 92. v. 3. *Unum & sexaginta millia.*] Diod. 17, 36. numerat peditum 20000, equitum 10000. Arrian. 2, 2. peditum 9000, equitum 10000. Plutarch. Alex. cap. 33. generatim ὅπερ ἕδη μνεῖται cæsas asserit. Quin & μνεῖται suisse docuit Antipater in epigrammate sequenti super hac caede Persarum ad Isum scripto:

Iστὸς ἐπὶ προσέλησι, ἀλός παρεῖ κύμα Κιλικίης

Ἄχριον, αἱ Περσῶν κειμένα μνεῖται,

Ἐργον Αλεξανδροῦ Μακρῶν οἱ ποτὲ ἄντες

Δαρεῖον πυρμάτην οἵματι ἴφραστομένη.

Illi in projectu, maris juxta fluctum Cilicis

Turbidum, Persarum jacemus myriades,

Opus Alexandri Macedonis: qui olim regi

Dario ultimam viam sequebamur.

[*Vide Antholog. Greec. lib. III. 5.*]

P. 93. v. 4. *Tyro vetere & antiquiore.*] Bernec. & T. Faber & expungendam monuerunt. Duplex nimurum Tyrus erat, antiqua & nova. Illa Παλαιότυρος à Græcis dicebatur. Rectius proinde Alexandrum in vetere Tyro id facturum dixerunt, quia Templum ibi multo antiquius esset quam id quod in nova Tyro conspiciebatur.

Ib. v. 13. *Non magno post temp.*] Septimo mense capta est urbs, ideoque longius obsidionis fuit tempus, quam ut *non magno post tempore captam* dicere debuisse Justin. Vide notas Pitisci ad Q. Curtium l. IV. p. 150.

P. 95. v. 19. *Sed ex serpente.*] Hinc numismata nonnulla Alexandrum cum cornu arietino in capite, vel potius in diadema exhibent. Jovem enim Hammonem cornibus præditum vetustas credidit. Lukanus in VI.

Venimus eras ad templum, Lybiciis quod gentibus immum

Inculti Garamantes habent: stat corniger illuc

Jupiter, ut memorant, sed non aut fulmina vibrans,

An similis nostro, sed toris cornibus Ammon.

Ultima haec verba numismatibus dictis quadrant; nam sunt torta cornua, seu arietina: non, ut plerique sibi persuadent, hircina. Alia numismata Alexandri M. mulierem sedentem (nempe Olympiadem) & ingentem serpentem manu tenentem insculptam habent. Vide sis Lud. Nonni Comm. in Goltzii Græciam, &c. Tab. XXXI. 2. Fabri Comm. in Ursini Imagines Illustrum p. 7. Patini Num. Imp. Rom. p. 11.

P. 29. v. 13. *Alex. rex Epiri.*] Vide Joannis Fabri Comm. in *Imagines illustrium*, p. 9.

P. 104. v. 9. *Callisthenis philosophi.*] Aristotelis non discipulus modo, sed etiam, quod & Laetius (*in Theophrasto*) scripsit, consobrinus erat. Ex historia, quam de rebus gestis Alexandri condidit, aliqua adduxit Strabo lib. XVII. Nec defunt, qui hanc ejus historiam tradunt MScam. superesse in Bibliothecis quibusdam, præcipue Regis Galliarum. Sed opus id esse Ψινδάνης, disci potest ex Calsauboni ad Scaligerum epistola XXIX, & XCIII, necnon XCV: ubi ait, impostore illum decenter minum agere: esseque eum Callisthenem, quem non semel laudat Pseudogorianides, imo & μυστηριούς transcripsit, sive Grace eum legerit, quod non putat, sive potius Latine, vel Gallice. Etiam Salmasius, Exercitationibus in Solinum, (pag. 908.) auctorem dicit incertum. Adi Vossium de Hist. Græcis cap. IX.

P. 105. v. 32. *Bucephalen vocavit.*] Stephanus Byz. (voc. Βουκεφάλεια) Πόλις ἵπε τῷ βουκεφάλῳ ἴσπω, ἡ ἱκνοῦ Αλεξανδρος ἐν Ινδίᾳ, πατερ τὸν Υδάτων ποταμόν. Auctor anonymus de rebus gestis Alexandri Magni, Græce confixus, hac tenus ineditus, cuius perplura extant exemplaria, urbem hanec, ut & omnes alias ab Alexandro per orbem terrarum conditas, Alexandriam appellat. Εκπος δὲ (inquit) πόλεις δύσθηκε αὐτοῖς Αλεξανδρεῖαι τὴν τοῦ Ορπίου. Αλεξανδρεῖαι χράτουν. Αλεξανδρεῖαι τῶν Σκυφίων. Αλεξανδρεῖαι τῶν ἐπὶ Κερπίδος ποταμοῦ. Αλεξανδρεῖαι τῶν ἐπὶ Τραϊδος. Αλεξανδρεῖαι τῶν ἐπὶ Βασιλάνων. Αλεξανδρεῖαι τῶν ἐπὶ τὸ Τίχερον ποταμοῦ. Αλεξανδρεῖαι τῶν ἐπὶ τοῦ Μενούζουσα ηγεμονοῦ. Corrupta quidem hæc & depravata, sed ut è MSto. à se usurpato edidit Abt. Berkelius, in notis ad Steph. ubi, ut unusquisque liberum de hoc scripto judicinm ferat, pagellam unam atque alteram lectorum oculis subjecit. In Bibliotheca Bodleiana, inter codices Laudinos H. 39, vita Alexandri Latine habetur descripta; cuius auctor idem videtur cum eo quem memoravit Sylvester Gyraldus, quemque manuscriptum se habere ait Barthius Adversar. lib. II. c. 10. uti & ante eum Franc. Juretus, notis in Symmachii lib. X. Epist. LIV. Omnia longe contractius quam exemplaria Græca recensuit; parem tamen confingendis operam dedit. Sed ut lector ipse tandem cum Græcis conserat specimen ejusdem hæc loci exhibere haud pigebit.

Ægyptii sapientes sati genere divino primi seruntur, per mensaque sunt terram ingenii pervicacia, & ambitum cali Stellarum numero affectus. Quorum omnium Næctanatus prudentissimus fuisse comprobatur, quippe quia quod alii armis, ille ore potius nosse convincitur. Denique mundialia elementa ei parebant: adeo ut, si meius bellicus illi immineret, non exercitum, non machinamenta militaria moveret; quin potius ingressus aslam regiam secreto ibi se solitarium abdebat, invecta secum pelvi: quam dum ex fonte liquidissimo impleret, ex cera imitabatur navigii similitudinem, effigiesque hominum ibi collocabat. Que omnia cum supernatate capiunt, mox moveri ac vivere iubebantur. Adhibebat etiam vincula ex ligno hebeni & præcantamenta loquebatur, quibus vocare deos superos inferosque. Sicque laborabat pelvi naviculam submergi; ex quo fiebat, ut simul cum summersione illius cere, & cereis infessoribus, etiam omnes hostes, si qui adesse proumittabantur, pelago mergerentur. Itaque multo tempore regno ac securitate potius est. Quodam igitur tempore nymphaeum est ei multis

ANNOTATIONES.

293

multas adversus eum gentes una conspiratione siue eadem voluntate consurrexisse: scilicet Indos, Arabes, Phanices, Parthos & Assyrios, necnon & Sestas, Alanos, Ofydoracanas, Seres atque Caucones, Hyberos, Agriofagos, Eunomitas, & quaecunque sunt Orientis barbarae gentes. Quibus ille auditis, plausum dans manibus magno risu dissolutus est. Igitur ad confusa artis configit peritiam, & more solito adhibuit sibi pelvem, atque omnia alia instrumenta, quibus intellexit se vincendum atque ab hostibus capiendum, nisi fugere consuleret. Mox autem raso capite & barba, collectisque omnibus qua[cun]que sibi erant pretiosarum opum, appulit Macedonie, ibique amictus veste linea astrologumque se professus, vim peritiae sue cum magna admiratione commendabat. Ergo Nechanabus jam longe celebrator apud Macedonas erat, adeo ut etiam fama illius nec Olympiadem quidem reginam latere. Enimvero Philippus tum bello forte aberat, capitique reginae consulere potentiam viri. Qui ut ad eam ingressus est, non eam Domina appellacione honorare dignatus est, qui se quondam Dominum fuisse meminisset. Moxque eius pulchritudinem admiratus, amore illius captus est. Cum ergo jussus sedisset, ait regina ad eum: Tunc es, inquit, Nechanabus Mathefeos sciens? Dic ergo quanam usus peritia adeo veri (a) amicus advenis? Ad id respondit: Multifida quidem est, o regina, haec nostra vaticinandi scientia, neque est in tempore uno omnium meminisse. Nam & interpres somniorum & astrorum, quibus omnis divinandi ratio referatur, multaque prater haec sunt quibus uti ad praescientias solemus. His dictis, cum acris uultum regine immueratur, Olympias ait: Quid itaque defigeris, o propheta, ut me sic intueris? At ille, recordor, inquit, oraculi illius quod apud Aegyptum a Diis acceperam, quod oportet me reginæ vera prædicere. Quare consule super his quæ cupis. Et cum verbo premis tabulas, quas hujus peritiae doctri pinacem nominant. Anno enim & ebore variatum primum cum sui operis admiratione portenderat. Tum premit etiam VIIItem. stellas & Horoscopum pariter sui metalli species inerat. Jovem quippe visceres æreo lapide municipatum, solem cristallo, lunam adamante, Martem dici sub lapide (b) Emanne, Mercurium Smaragdo. Venus autem Sapphirina erat. Saturnus in ophite. At vero Horoscopus lygidinus erat. Exinde mirans Olympias stellarum mirabilem varietatem, & proprius sensuans, o, inquit, tu intuere quæso meam & Philippi congruentiam. Nam multa fama est quod si ex hoste rediens adfuerit, abjecta me velit in alteram transmigrare. Quin Nechanabus statim suam adhibet constellationem, exploratus ea quæ regina peverat. Quo facto ait, non vana ista ad te fama pervenit, sed enim vera est. Ego enim ac si Propheta ex Aegypto opitulabor, ne qua de divortio formidaveris, nam fatale tibi est, secundum quod perspexi, miseri te deo, genituratque filium ultorem omnium, si qua in te Philippus audebit. Tum illa, Et cuinam, inquit, Deo ad thorum debeor? Respondit, Ammoni Deo Libyæ. Quare paraveris tete velim, ut feminis mos est & reginæ decorum, ad hujusmodi nuptias. Videbis ante & somnium, & in somno nuptias tibi cum Deo futuras esse. At illa, Hoc, inquit, somnium si sonniabo, jam non te magum ut ante; enimvero honore dei venerabor.

Ad calcem nominâ accedunt urbium ab Alexandro exstructarum: Condiditque urbes XII. quas omnes suo de nomine Alexandria nuncupavit. Alexandria que condita est sub nomine Bucefalî equi. Alexandria montuosa.

(a) Haec corrupta videntur. (b) Læte Emane.

Alexandria apud Porosum. Alexandria in Scythia. Alexandria Babylonis. Alexandria apud Massagetas. Alexandria apud Aegyptum. Alexandria apud Origala. Alexandria apud Granicum. Alexandria apud Troadam. Alexandria apud Tigridem fluvium. Alexandria apud Scananum. Quæ ut à Græcis dicte sunt, sic etiam à Fragmento illo à Gisberto Cupero edito (apud Monumenta antiqua p. 214.) & è vita itidem Latina Alexandri Macedonis, quam fabularem judicat, transcripta : quod hic quoque sequitur. *Nomina civitatum, quas exstruxit Alexander. Prima Alexandrina, que dicitur Ipsius: Secunda Alex. Tepiperium: Tertia Alex. dicitur Scythia: quarta Ercystria: quinta Imitone: sexta Bucifalon sub fluvio Silonis: septima Alex. sub fluvio Tigris: octava Babylon: nona apud Troadam: decima Masagetas: undecima Iprexiaton: 12 Alex. dicitur Aegyptus.*

P. 107. v. 24. *Ambigeri regis.*] Blancardus in notis ad Arianum recte conjiciit legendum esse Ambi vel Sambi; & nō geri transpositus litteris fabricatum è voce subsequente. Ambi regis enim scribitur in codice Bodleiano, & uno è Bongarsianis. Quidam etiam typis expressi *Ambiani regis* habent. Vossio tamen placet *Ambisari regis*, nonnullis autem *Sambi regis*, ut vocat Diodorus.

P. 111. v. 25. *Dignissimum.*] Non placet Jacobo Nicolao Loensi, quod sententiam Alexandri Justinus sic expressit. non enim hoc voluisse Alexandrum, heredem regni se constitutere qui maxime dignus eo esset; sed qui esset fortissimus ac potentissimus : idque sibi velle vocabula κράτος & ἀρετῶν, quibus auctores Græci, Diodorus 17, 117, & 18, 1. & Arrianus lib. 7. in hac historia usi sunt. Consentit quoque Blancardus notis in Arriani l. VII. Sciendum tamen, Justinum, et si non fortissimum, aut potentissimum, sed dignissimum scriperit, ad fortitudinem tamen & potentiam, quam Alexander designatum iverit, & ipsum respexit. Subdit enim : *Probus quasi nefas esset viro forti alium quam virum fortem succedere.* Vorst.

P. 120. v. 26. *Grinus.*] Paulus Leopardus (Emendat. l. III. c. 11) *Polymnestus* scribendum jussit.

P. 121. v. 12. *Nomium, Aristæum.*] Lapsus est Justinus, ut & alii plures auctores, Nomium & Aristæum diversos existimantes. Aristæum enim Nomium vocatum fuisse ex Pindaro liquet, Pyth. Od. IX. v. 115.

Ἄχεια καὶ Νόμιον
Τοῖς δὲ Αρισταῖον καλέσθι.
Ut Venatorem & Pastoralem
Propter-hæc Aristæum vocent.

Idem retulit Apollonius, l. II. v. 509.

Ἐγένετο δὲ Αρισταῖος Φοίνικας τίκευ. δὲ καλέσθι
Ἄχεια καὶ Νόμιον πολυάρχοις Αἰμονῖται.
Ubi etiam Phœbum Aristæo auctavit filio, quem vocant
Agrarium & Pastoralem Amonienes cultis divites.

Νόμιος autem cognominatus est ab ipso Patre Apolline, quem item Νόμιον appellatum, præter alios, testatur Callimachus, Hygn. in Apoll. vers. 47.

Φοίνικος καὶ Νόμιον κακλόποιοι μὲν, ἔτεντες τείχους
Εξέστιτον Αιφρυστῷ Κυρηνῆοις ἐπειφύντες πάσας,
Ηδίσις ἵππος τεκνωμένος Αδμύντει.

Phœbum

Phœbum etiam Nomium cognominamus, ex illo tempore
Ex quo juxta Amphrysum jugalēs pavit equas,
Impuberis amore inflammatus Admeti.

Si itaque Justinum sequamur quinque filios Apollini ex Cyrene natos
necessis est ut concedamus. Nam inter hos Athæus numerandus.

P. 128. v. 14. *Cassander Theſſaloniken.*] Falsum hoc vel illud arguit, quod paulo ante claram Philippi patris nomine fuisse scribit; quodque Diodorus filiam Philippi Amyntæ, 19, 35, & Alexandri sororem 19, 52. vocat. Error igitur non ipius Justinus, sed eorum, qui expositionis causa aliquid in margine adjecterunt, fuisse videtur. Cum Justinus, ut supra, scripsisset regis Philippi filiam, commentatoresque dicentes, Aridaeum & Philippum vocatum fuisse, Aridaeum hic designari crediderunt, cumque id in margine priuum notatum esset, irrepli tandem in contextum.

Vorſt.

P. 130. v. 15. *Et ipſi regiam ſibi maj.*] Minus accurate hæc Justinus, vel Trogus. Nam non ſolum Diademate, ſed & Nomine Regio unum ferme inter Succesiores Alexandri Caſſandrum abſtinuiſſe obſervat ali-
cubi Plutarchus: ubi coſmemoratis Antigono, Demetrio, Ptolemaeo, Seleuco, Lyſimacho, qui, Diademate uſi, Regis inſuper titulum ad-
ſumplerant, addit; Καſſανδρος δὲ (non Καſſανδρος) τῷ ἀλλοι αὐτῶν βα-
σικέα καὶ χρυſτίων καὶ κραντάτων, αὐτὸς ἀπότοις τε ſcrip-
tis ἐπιτιθάς ἔργα-
ψι. At Caſſander aliis Regem eum ſcribentibus & vocantibus, ipſe priuimo ſuo more ſcripsit Epiftolas. Quod certe eximie iuillrant ſuperſtitiosos Nummi Caſſandri, in quibus caput ejus loco Diadematis leonino ſpolio or-
natum, & in averſa parte Equitis figura, cum ſolo nomine ΚΑΣΣΑΝ-
ΔΡΟΥ viſitatur, citra ullam ΒΑΣΙΛΕΩΣ mentionem. Recke quidem Lyſimachum regiam majetatem ſibi vindicaffe afferuit Auctor noſter; id quippe liquidum cum ex auctoſibus, tum ex Nummis inſcriptis paſſim, ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. At Caſſandrum tale quid ſibi adro-
gaſſe nullo modo comprobari poſteſt. Fateor alios Caſſandri nummos inveniri, qui Regis eidem titulum deferunt, ΚΑΣΣΑΝΔΡΟΥ ΒΑΣΙ-
ΛΕΩΣ. Sed iſti intelligendi de iis qui hunc titulum Caſſandro tribue-
runt, à quo tamen ipſe ſedulo abſtinuit. Hujusmodi proinde nummi à civitatibus aliquot percufſi ſunt, Caſſandro tantum honorem non am-
biente. Vide plura apud Ezech. Spanheim. de Praef. & uſu Numiſm.

P. 130. v. 34. *Calliſthenem Philof.*] Vide Laur. Abitemii Annott.
var. p. 879. Tom. I. Gruteri *Facis Ariana.*

P. 147. v. 34. *Tegi poſſet.*] Virgil. I. 372.

Miratique ſolum, facti de nomine Byſlam,
Tawino quantum poſſent circumdare tergo.

Ubi Servius: *Dido (vel, ut noſter, Elissa) appulsa ad Libyam, cum ab Hi-
bra pelleretur, petiit callide ut emeret tantum terræ, quātum poſſet coriūm
bovis tenere. tum coriūm in fila propemodum ſectum retendit, occupavitque ſla-
dia XXII. Bópōa autem Græce, Latine coriūm, quam rem leviter tangit
Virgilius, dicendo Facti de nomine Byſlam, & non tegere ſed circumdare.*
Forlani igitur pro *tegi* noſter ſcriperat cingi.

P. 148. v. 14. *Equi caput inveniſſum.*] Hinc in averſa parte quorun-
dam Numiſmatum ad hanc urbem ſpectantium caput equi ferociſ con-
ſpicitur.

P. 151. v. 7. *Succelferum.*] Hinc ſequitur vocem Succelionis, ubi
pars

pars tantum potestatis, sive jurisdictionis alicui contigit, usurpatam & legitimam habitam fuisse, contra quam existimavit Salmasius. Vide Jo. Pearson. Opera Posth. Diff. I. c. IX. 2.

P. 156. v. 13. *Ni Pythagoras.*] Consule Dissertationem Cl. DODWELLI de Ætate Phalaridis & Pythagoræ, ut etiam ejusd. Dissertationculam de ætate Dionysii Hal. & de *zetas* modo quem in Chronologia sua adhibet Dionysius; quam ab Auctore pro singulari sua humanitate transmissam in lucem produxit Amicus meus Doctissimus & Integerrimus JOANNES HUDSONUS in Editione sua Dionyli elegantissima.

P. 160. v. 17. *Ille mariis traderentur.*] Sententia hæc est, decretum faciendum, ne qua virgo nuberet, priuquam illæ centum, que prostiissent in lupanari, invenissent viros, eisque fuissent nupæ. Scheff.

P. 162. v. 22. *In tabellis ligneis.*] Imitatione Demarati, de quo superius, II. 10. Aeneas in Poliorcet cap. XXXI. præter alias occulæ scribendi modos, hunc ipsum quoque memorat: nisi quod creta similive terra, non infusa cera scripturam deletam ait. Unde etiam modus regendi literas diversus: noster ait, erafa cera lectas esse tabellas; Aeneas, ligneam tabellam in aqua positam, eluta creta, scripturam ostendisse. Bern.

P. 164. v. 17. *Ignibus Cereris.*] Edd. Vulg. habent, *cereis*.

P. 169. v. 4. *Concionareur.*] Vide Tho. Bartholin. de Cruce, s. II.

P. 176. v. 11. *sūptis in manus altarib.*] Vide Jo. Bapt. Hansenium de jurejurando, p. 9.

Ibid. v. 20. *In matrimonium fratris.*] Ad matrimonium hoc spectat Numismata Aureum cum capite muliebri velato, & ex adverso duplice Cornucopia, necnon Epigraphe, ΑΡΣΙΝΟΗΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ, exquisitissime coelata; quale expressit in Imaginibus Fulvius Ursinus. Simile item aliquoties vidi in Archivis Bibliothecæ Bodleianæ, inter Numismata illa Græca & Romana quæ ex summa sua in Academiam Oxoniensem & politiore literaturam benevolentia Vir Optimus Gulielmus Raye (haud ita pridem Anglorum Mercatorum apud Smyrnæos agentium Consul) nuper donavit. Sunt autem numero plus minus DC, pleraque eximiae raritatis & elegantiæ, prout per quam humaniter, pro more suo, mihi indicavit D. ANDREAS FOUNTAINÆ, rei antiquariæ præfertim nummaria peritissimus. Dictum numismata à Cyrenæis cufum Joanni Fabro videtur, ob signum in capite sculptum *Lasericis*, proprium Cyrenæorum insigne, ut ex numismatis eorum pluribus appetat; cum ea locorum istorum planta fuerit, ut Scriptores Græci dicunt, & Catullus testatur illo versu:

Lasericiferis jacet Cyrenis.

P. 178. v. 26. *In auxilium voc.*] Solenne nempe fuit Macedonib. in præliis nomina Imperator, pro Numinibus invocare. Eodem plane modo quo & plerique omnes veterum prælium inituri DEI nomen inclamabant. Unde etiam Germani Herculem memorarunt (si fides Tacito) primumque omnium virorum fortium iuri in prælia cecinerunt. Huc forsan referendæ sunt incantationes illæ Magicæ quæ nonnunquam in clypeis è terra effossis conspicuntur, quorum unum in Insula Eleensi à colono quodam paucis abhinc annis repertum exprimi curavit Cl. Georgius Hickelius in Thesauro Linguarum Septentrionalium. Hunc procul-dubio

dubio collo suo, tanquam Amuletum, suspensum gestabat miles aliquis ex eorum numero qui in hanc Insulam è curia fugientes aliquandiu contra Guilielmum Conquerorem eam tenuerunt. Tunc temporis enim magicis artibus hic utsos fuisse abunde testatur Historia Insulae Eleiensis in Bibliotheca Bodleiana & Cottoniana. Harum vi ini xi securi fuerunt, nec metus omnino illos agitavit. *De obsidione* (ut in Historia refertur) in Insula non sollicitant. Nec arator manum averrit ab aratro, nec venator ibi venabula abicit, nec aucep̄ aves decipiendō quiescit.

P. 179. v. 1. *Interea Brennus.*] Brennus iste eb̄ eo proflus diversus qui fuit Britannorum rex, & anno ab urbe condita CCCLXV cum Gallorum magna multitudine Italiam ingressus eam devastavit, ipsamque urbem Romam cepit. De quo consulendi Historici Britannici præcipue Polydorus Vergilius I. I. p. 23. ed. opt. qui inter duos Brennos accurate distinguendum monuit.

P. 190. v. 3. *Siquidem Civitates.*] Inter has, una erat Magnesia, quæ erga Seleucum deinde facta propenior, postquam Antiochiam confugisset, cum Smyrnensis fidelissimis illius partium sautoribus de ejus maiestate contra quocunque hostes conservanda Fœdus init, quod nullibi jam extat, nisi inter Marmora antiqua quibus Area Theatri Sheldoniani Oxonii ornatur. Juramentum autem, quod ab utraque civitate suscep̄tum fuit, hujusmodi erat: ΟΜΝΥΩΔΙΑΓΗΝΗΑΙΟΝΑ ΡΗΑΘΗΝΑΝΑΡΕΙΑΝΚΑΙΘΗΤΑΥΡΟΠΟΛΟΝΚΑΙΘ.ΜΗΤΕΡΑΤΗΝ ΣΙΠΥΛΗΝΗΝΚΑΙΑΠΟΛΛΩΤΟΝΕΜΠΑΝΔΟΙΣΚΑΙΤΟΥΣΑΛΛΟΥΣ ΘΕΟΥΣΠΑΝΤΑΣΚΑΙΠΑΣΑΣΚΑΙΤΗΝΤΟΥΒΑΣΙΛΕΩΣΣΕΛΕΥΚΟΥ ΤΥΧΗΝ &c. Hoc est, *Juro per Terram, Solem, Martem, Minervam, Marianam Dianam, Matrem Sipylem, Apollinem in Pandis, & reliquos Deos Deasque omnes & per Regis Seleuci Fortunam; falso pacis conventionis que invicem Smyrnæis in perpetuum, & observabo bellū societatem & benevolentiam Regi Seleuco & Smyrnæorum Civitatis.* Et que accepi à Rege Seleuco tuebor pro viribus meis, & reddam regi Seleuco. Et nihil eorum que in Fædere sunt transgrediar, neque in pejus pervertam que in eo conscripta sunt, neque immisuatione neque illo comminto. *Vitam civilem insitiam animo concordi, à diffidio vacans, juxta Smyrnæorum leges & decreta Populi: & simul conservabo Libertatem & Statum Popularem & cetera que inducta sunt Smyrnæis à Rege Seleuco, summa animi promptitudine, idque perpetuo. Neque ipse eorum quempiam injuria lacebam, nec alteri cuiquam id facere permittam, pro viribus nempe meis.* Et si quem insidiari aut Civitati aut Civitatis castellis circumuentem animadverto, aut Libertatem & Statum Popularem impugnantem, indicabo populo Smyrnæo, & opem certaim feram, idque summo studio, neque eum deseram, quantum in me fuerit. Si sancte hæc servavero, bene mihi sit; si pejeravero, exitium & mibimet ipsi & posteris meis. In hoc Juramento observatu dignum quod Magnesii & Smyrnæi Solem, Terram, &c. tanquam Deos invocarent. Quod & cæteris orientis populis frequens olim erat. Cæterum nulli majorem venerationem his tribuerunt, quam Astrologi antiqui, adeoque Vettius Valens Astrologus Syrus, qui imperio Romano nondum inclinante floruit, & cœlesti machinae omnem quam agnoscere videtur divinitatem tribuit, in proœmio libri septimi *Astrologiæ* (quæ nunquam adhuc impressæ sunt, & quaruin nullum jam exemplar superstes videtur præter illud quod in Bibliotheca Bodleiana instruissima inter Clarissimi Seldeni codices adservatur) lectores per Solem reliquaque

Sydera ne artis mysteria vulgo & àmuntis proderent astringit. ιντοξικαστας, inquit, ὄρκις αι ΗΛΙΟΥ μὴ ιερὸν κύκλον Ε ΣΕΛΗΝΗΣ αναμέλλεις φρόμπος, τῶν τε λοιπῶν ΑΣΤΕΡΩΝ διωάμενος καὶ κύκλον ΔΥΟΚΑΙΔΕΚΑ ΖΩΔΙΩΝ σὸν ὑποκρίφοις ταῦτα ἔχειν καὶ ζεῖται ἀπαδέσσοις οὐ ἀμυντοῖς μὴ μεταβολόντοις, τηλεότερος καὶ μακρύτερος τῷ εἰσιγνωσθεὶ τὸ διανύμενον οὐ δρεπούσος μὴ εἶναι Ε ποταδύμοις οἱ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΙ ΘΕΟΙ: Id est, (interprete Seldeno, in cap. 3. Proleg. ad Tract. de Diiis Syris) Omnes, qui inciderint, adjuro per Sacrum Solis circum, inaequales Lunæ cursus, reliquorumque SYDERUM vives & SIGNIFERUM CIRCULUM, ut in reconditis hæc habeant; nec indoctis aut profanis communient, sed præceptoris memoræ sint eique honorem retribuant. Dii jam dicti sancte jurantibus dent que velint; pejeranib[us] contraria. Quem morem item sequitur Julius Firmicus ad lib. VII. Matheoseos.

P. 190. v. 33. *Rex Bithyniae Eumenes.*] Graviter hic hallucinatus est Justinus, nec potest emendatione juvari, ut & Vorstius vidit, & pluribus adstruit eruditissimus & amicissimus Perizonius in Animadv. Historicis cap. II. ubi ostendit nullum Eumenem fuisse inter Bithyniæ reges; Nicomedem vero nunquam cum Gallis pugnasse, sed contra ipso adjuvante, Gallos in Asia primum pervenisse, & arctissimam cum eo societatem & amicitiam iniisse, & perpetuo deinceps servasse: nec illum æqualem fuisse Seleuco Callinico, & Antiocho Hieraci, de quibus hic agit Justinus, sed illorum avo Antiocho Soteri Bithyniæ regem tum fuisse Zeilam Nicomedis F. ut non solum ex temporum ratione, sed & prologis librorum Trogi pateat. Nam in hujus libri prologo legi ex emendatione Valesii: Utque Galli Pergamo vieti ab Attalo Zeilam Bithynum occiderint. Gallos itaque non caeos esse à rege Bithyniæ, sed ab Attalo Pergami dynasta, de quo Livius quoque XXXVIII, 10. Plurifariam igitur peccasse Justinum, dom pro Attalo, Eumenem decefforem illius nominat; deinde cum Bithyniæ regem & Bilynum dicit, cum Pergami dynastam deberet dicere. *Græv.*

P. 194. v. 6. *In aram Dianaæ.*] Diana ab Epirotis peculiari studio fuisse cultam varii Epirotarum numimi testantur, in quibus Dianaæ effigies, cum arcu & pharetra, depinguntur.

P. 201. v. 12. *M. Lepidus in Ægyptum.*] Valerius Maximus, l. VI. 6. Cum Ptolemaeus rex tutorem populum Romanum filio reliquistet, Senatus M. Æmilius Lepidum pont. max. bis consulem, ad pueri tutelam gerendum, Alexandram misit: amplissimique & integerimi viri sanctitatem reipub. usibus & sacris operatum, exierne procurationi vacare voluis: ne fides civitatis nostræ frustra petita exstingaretur. Ex quibus colligitur M. Lepidum Regis tutorem jam Pontificatum maximum fuisse adeptum antequam in Ægyptum proficeretur. Suffragantur item antiqui denarii argentei, in antica parte caput muliebre velatum & turritum cum epigraphe ALEXANDREA; in postica figuram togatam stantem, dextra diadema regium imponentem puer pariter togato dextra scipionem eburneum gerenti. Hos haud dubie Valerius viderat, iisque delusus fuerat. Intelligendi quippe de Pontificatu maximo ei post redditum ex Ægypto delato. Nam Pontifici maximo abesse Roma non licebat, ut testatur Plutarchus in Fabio. Unde Pighius ex Val. Maximi verbis, Lepidum non Ptolemai Epiphanis, sed Philometoris ejus filii, tutorem fuisse, quod tunc non esset adhuc hoc Sacerdotio summo ornatus,

natus, sed hic jam erat Aegypti Rex coronatus quando Romam venit, ut videre est in cl. Vaillant horum Regum Historia. Vide item ejus Nummos Antiquos Familiarum Rom. in Fam. Aemilia.

P. 204. v. 13. *Immoderata lic.*] Vorst. non dubitat legendum esse *immoderatae licentiae militari*; eo casu nimirum quem praecedens *assuetum requiri*.

P. 205. v. 4. *tum temporis consulem.*] Fere enim eafdem dignitates eosdemque magistratus Poeni habebant ac Romani. T. Fab.

P. 213. v. 30. *Argenti pondo.*] De hoc loco ita Budaeus lib. IV. de Afse. *Hæc summa vix dicere ausim quanti estimanda sit. Auri singula pondo minoris estimari centum aureis solatis non possunt, etiam ut undecima pars æris in eo mixta fuerit. Quia ratione aurum illud Toloxanum centies & decies centenis millibus aureorum valuit: quod si obryzum fuerit, id est centenis & duobus solatis in libras estimabile, centies vices ter centenis & virginis millibus valuit. Quod autem ad argenteum pertinet, Trogum existimari non quinquies decies centena millia pondo scripsisse, que summa quinquagies millies mille aureos valeat: sed quindecies centena millia, que quindecies millies mille aureis coronatis estimantur à nobis, id est, centies & quinquagies centenis millibus. Quod si quis Trogum quinques decies scripsisse malit, tamen pro quindecies intelligam, quomodo apud Suetonium in Aug. 10, 1, 6. quaterdecies millies, pro bis septies, id est, quatuordecies. Strabo ex Posidonio quindecim millibus talentum argenti estimasse aurum argenteumque simul videatur: que summa minor est minima predictarum, id est nonages centena millia aureorum. Hæc Budaeus, sed usus editione veteri, quæ nostræ contraria summam argenti tribuit auro. Constatibit tamen ratio, sed inversa. Bern.*

P. 215. v. ult. *Legiones plures numero.*] Non plures numero legiones, sed quatuor tantum conscriperant Romani, numerum autem militum in singulis legionibus auxerant. Nam cum 500 pedites ex veteri instituto legere solebant, in has legiones sena millia peditum conscripre, ut ex Lívio XLII, 31. tradidit Perizonius, qui oscitantæ hic accusat Justinum Histor. Animadvers. cap. 2. Mallem hoc in loco negligientiam hanc in librarios derivare, qui corrupere locutionem, quam non intellexerunt. Puto enim Justinum reliquise: *legionis plures numeros conscriperunt.* Sæpe enim numeri sunt cohortes. Tac. I. Hist. 6. *Muli adhuc numeri ē Germania, ac Britannia & Illyrico, &c.* ubi vide Lipsium. Nam & ibi hanc vocem corriperant sciolii. Græv.

P. 216. v. 3. *Eumeni regi Bithynie.*] Præstantissimus Perizonius Animadvers. hist. cap. II. docet Justinum hic errasse, non librarios, ut superius lib. XXVII. 3. dum hunc Eumenem Bithyniæ regem appellat, qui fuerit Pergami rex, Attali filius, socius atque amicus Romanorum præcipuus. Vide Liv. XXXVII. 39, 41, 43. Idem.

Ibid. v. 13. *Consul Sulpicius.*] Errasse hic Justinum, cum non Sulpicius, sed P. Licinius Crassus missus fuerit ad hoc bellum contra Persen, olim notavit Glareanus, & pluribus adstruit Perizonius Animadvers. Hist. cap. II. testatus duo bella Macedonica, Philippicum & Persicum, confundisse Justinam, confusioneque P. Sulpitium Galbam, qui prius inchoavit, fallente memoria, in posterius contulisse; præterim cum apud ipsum Trogum, ab isto consule & imperatore superius Macedonicum bellum coepit lib. XXXV, ut ex prologo constat, legislet. Idem.

P. 223. v. 6. *Azelus.*] Vide Jof. Scalig. not. in Fragment. ad opus de Emendat. Temp.

Ibid. v. 17. *Sommiorum primus intel. cond.*] Adeas cl. DODWELLI Epist. IIIdam, idiomate Anglicano conscript. in eorum usum quibus scris ordinibus initiari destinatum est, §. 9.

P. 224. v. 2. *Jejunio sacravit.*] Gravis error. Nihil enim à Judæorum moribus magis alienum est quam Sabbatum jejunio celebrare, in quorum ritualibus etiam hoc nostro tempore legitur genio indulgendum Sabbati die. Quia jucundas aliquot historias, hoc est ridiculas fabellas, quales nempe dignæ sunt cerebro Rabbinorum, in Talmude suo habent, quibus voluptas & deliciae summus Sabbati honor esse probantur. Videri potest Tractatus Talmudicus de *Sabbato*, quem Sebastianus Shavidius Latinum dedit, itemque quæ observata sunt in Synagoga Judaica magno Buxtorfio. Ut nunquam Judæi Sabbatho sua jejunio celebarint. Unde neque in sacris monumentis, aut Judæorum commentariis, ullum hujus moris vestigium occurrit. Sed & hujus erroris origo patet. Veteres cum à Judæis crebra jejunia servari viderent, etiam puerarunt ipsum Sabbathum, id est septimum diem, quem religiose colebant, jejunio celebrari. Optime hoc observavit Magnus Casaubonus. Romanî, inquit, (ad Suet. Aug. c. LXXVI.) qui norant crebra ab iis usupari jejunia, cum præcipua castimonia Sabbathum ab iisdem celebrari viderent, ignari morum ejus gentis, id sibi temere persuaserunt. Atque uti ex crebris Judæorum jejuniis putarunt Romani etiam Sabbatho jejunio celebrati, ita Juvenalis, qui sciebat Judæos diebus jejunii nudis pedibus incedere, id etiam de Sabbatho sibi persuasit: unde cum historiam de Berenice refert, quæ nudis pedibus coram tribunali Florum deprecata est, cecinit,

Observant ubi festa mero pede Sabbatho reges.

Vide Bynæum de Calceis Hebr. I. II. c. 5.

P. 233. v. 15. *Livio & Sal.*] Vossius de Arte Historica c. XXI. Livium & Sallustium adversus Trogum defendit.

P. 240. v. 15. *Caligas auro figerent.*] Vide B. Balduini de Calceo Antiquo, p. 125. Ans. MDCLXVII. & Jun. Nigrol. de Caliga, c. II. p. 23.

P. 249. v. 32. *Sepulitura vulgo.*] De isto more Parthorum, vide Gisb. Cuperi observat. I. I. c. 7.

P. 250. v. 6. *Fides diæ prom. que nulla.*] Parem fidem observasse item in Jurejurantis Carthaginenses satis notum. Sed de eo vide Hansen. de jurejur. p. 81. Tolos. 1614. 4°.

P. 261. v. 9. *Pro diis immortalibus.*] Ob quam causam veteres etiam per haftas. jurarunt; quas variis iconibus pingebant, eo plane modo quo figuris Hieroglyphicis Obeliscos ornatos esse videmus; quos tanquam Paganorum Idololatriam olentes Romaine evertisse Gregorium Magnum, non autem Goths Vandaloisque cl. Bargæo verisimile est. Vide de hac re ejus Epistolam iu Grav. Thesauro.

I N D E X.

Primus numerus librum, secundus caput cuiusq; libri, denotat.

- A.
Abdalonus. 11, 10.
Abderita. 15, 2.
Abelani. 20, 1.
Aboriginis. 43, 1.
Abraham. 36, 2.
Abydenus pons. 2, 13.
Acarnanes. 26, 3, 28, 1.
Acerbas. 18, 4.
Acefines amnis. 12, 9.
Achæti Perusinorum conditores. 20, 1. à Philippo ad Romanos desciscunt. 29, 4. bellum gerunt cum Nabide. 31, 3. cum Mefseniis. 32, 1. cum Romanis. 34, 2. Achæorum inter fœnestratio, fides, potentia. 34, 1.
Acheron amnis Italiæ. 12, 2.
Epiri. 12, 2.
Acilius COS. Rom. 31, 6.
Acropatos. 13, 4.
Adaspis. 12, 5.
Adores. 36, 2.
Adrastii campi. 11, 6.
Adreftæ. 125, 8.
Adria. 20, 1. Adriaticum mare. 20, 1.
Aecidæ 11, 4, 12, 6, 12, 15.
Aecidas. 14, 5, 17, 3.
Aedessa. 21, 5.
Aeta. 31, 3.
Agea. 7, 1.
Ageus. 2, 6, 42, 2.
Aegialus. 42, 3.
Agyptus. 2, 1, 2, 2, 5, 2, 6, 6, 11, 11, 15, 4. **A**gyptii. 1, 9, 2, 1, 10, 4, 30, 2, 36, 2. **A**gyptium mare. 2, 1.
Aemilius. 31, 6, 31, 8, 33, 2.
Aeneas. 20, 1, 43, 1.
Aelides insulæ. 4, 1.
Aethiopia. 1, 2.
Aetna m. 4, 1. **A**etnæ 22, 1.
Aetoli Brundusium condunt. 12, 2. bellum in Graecia movent. 13, 5. Chitorum exiles recipiunt. 26, 1. partem Acarnaniam Epizotis eripere conantur.
- 28, 1. Romanis intercedentibus superbe respondent. 28, 2. bellum cum Philippo gerunt. 29, 1. Antiochum in Romana bella impellunt. 30, 4. libertatem amittunt. 32, 1. **A**etolorum 500 pastores 9000. Laced. cedunt. 24, 1. **A**etolorum civitatibus pecuniam imperat Pyrrhus. 14, 1. earum universus senatus Romam missus. 33, 2.
Afri Legatos ad Alex. mittunt. 12, 15. bella cum Carthag. gerunt. 19, 1. Carthaginensib. stipendium remittunt. 19, 2. ad Agathoclem deficiunt. 22, 6. Dionysio militant. 23, 1.
Africa. 13, 7, 22, 5, 30, 4, 44, 1.
Africanus, *vide Scipio*.
Agas. 26, 3.
Agathocles 17, 1, 22, 1, 22, 2, 22, 3, 22, 5, 22, 6, 22, 7, 22, 8, 23, 2, 30, 2.
Agathoclia. 30, 1.
Agenor. 13, 4.
Ageſilaus. 6, 2, 6, 4.
Agis. 5, 2, 12, 1.
Ajax. 44, 2.
Alba longa. 43, 1.
Albani. 42, 3.
Alcetas. 13, 6, 13, 8.
Alcibiades 5, 5, 2, 5, 3, 5, 4, 5, 5, 5, 8.
Alexander. 39, 4, 39, 5, 5.
Alex. falsus *Bóλλης dicitur*. *Josepho*. 35, 1, 35, 2, 39, 1. Alexander Amyntæ. 7, 2, 7, 3, 7, 4. Alexander alterius Amyntæ. 7, 4, 7, 5. Alex. Cassandri. 16, 1. Alex. Lyncestarum frater. 11, 2, 11, 7. occiduntur. 12, 14. Alexander, Olymp. frater, Epiri rex. 8, 6, 9, 6, 12, 1, 12, 2, 23, 1. Alexander M. 2, 3.
- 2, 4, 7, 2, 9, 1, 9, 4, 9, 7, 9, 8, 11, 1, 11, 2, 11, 4, 11, 10, 11, 11, 11, 13, 11, 14, 11, 15, 12, 1, 12, 3, 12, 5, 12, 6, 12, 7, 12, 8, 12, 9, 12, 10, 12, 11, 12, 12, 12, 13, 12, 15, 12, 16, 13, 1, 13, 4, 13, 5, 13, 6, 14, 1, 14, 2, 14, 4, 14, 6, 15, 2, 15, 4, 16, 1, 16, 2, 24, 5, 25, 1, 35, 2, 37, 3. Alex Pyrrhi. 17, 1, 26, 1, 26, 3, 28, 1. Alex. Zebina *Josepho dicitur*. 39, 1, 39, 2. **A**lexandri multi pro familibus *Alexandri*. 13, 1.
Alexandria. 11, 11, 12, 5, 13, 4, 21, 6, 33, 2.
Alpes. 20, 5, 24, 4.
Aazones. 2, 1, 2, 4, 24, 3.
Ambigeri. 12, 10.
Ammon. 1, 9, 11, 11. *Vide Hammon*.
Amphilochi. 44, 3.
Amphipolitana arx. 4, 6.
Amphistratus. 24, 3.
Amphictyon. 2, 6.
Amulius. 43, 3, 43, 5.
Amyntas Maced. rex. 7, 2.
Amyntas alter Menelai filius. 7, 4. **A**myntas dux Philippi in Asia. 9, 5. **A**myntas Alex. confobrinus. 12, 6, *videtur autem fusse idem cum superiori*. **A**myntas Alex. præfetus. 13, 4.
Anexarchus Philosophus. 12, 13.
Aanaxilas. 4, 2.
Andragoras. 12, 4, 42, 4.
Andromache. 17, 3.
Annibal Hædrubalis. 19, 2. **A**nnibal alter, sive Magnus, dux Carthag. 29, 1, 29, 4, 29, 7, 31, 2, 31, 4, 31, 6, 32, 4, 33, 5, 38, 4, 44, 5.
Antandrus. 22, 7.
Antenor. 20, 1.
Antigenes. 12, 1.
Antigonous 13, 4, 13, 6, 14, 2, 14, 3, 14, 4, 15, 1, 15, 2, 15, 4.

I N D E X.

- 15, 4. 16, 1. Antigonus
 ejus nepos. 17, 2. 24, 1.
 25, 1. 25, 2. 25, 3. 26, 1.
 26, 1. Antigonus ultimus
 Philippi tutor. 28, 3. 28, 4.
 Antiochia. 15, 4. 35, 1. 35,
 2. 39, 1. 39, 3.
 Antiochus Seleuci pater.
 4, 15. 13, 4. Antiochus
 Soter, Seleuci filius. 17, 2.
 24, 1. Antiochus Deus
 27, 1. Antiochus Hierax.
 27, 2. 27, 3. Antiochus
 Magnus. 29, 1. 30, 1. 30, 2.
 30, 4. 31, 1. 31, 6. 31, 7.
 31, 8. 32, 2. Antiochus
 Epiphanes, Magni F. 34, 3.
 Antiochus Deus Pseudo-
 lexandri filius. 36, 1. An-
 tiochus Soter Demetrii
 frater. 36, 1. 38, 10. 39, 1.
 Antiochus Grypus, qui &
 Philometor, Demetrii fili-
 us. 39, 1. Vide Grypus. An-
 tiochus Cyzicus modo
 dicti frater uterinus. 39,
 2. Antiochus Asiaticus,
 Cyziceni F. 40, 4.
 Antiope 2, 4.
 Antipater. 9, 4. 11, 7. 12, 1.
 12, 2. 12, 12, 12, 14.
 13, 5. 13, 6. 14, 2. 14, 4.
 16, 1. Antipater, ejus ne-
 pos. 16, 1. 16, 2.
 Antonius. 41, 2. 42, 5.
 Apamenii. 39, 1.
 Aphellas. 22, 7.
 Apis. 1, 9.
 Apollo. 2, 12, 3, 3. 8, 1. 9,
 7. 13, 7. 15, 4. 24, 8. 43,
 5.
 Apollonia. 15, 2. Apollo-
 nienses pro Scythia auxi-
 lium à Philip. petunt. 9,
 2.
 Appius Claudius, vide
 Claudius.
 Appulorum bellum cum
 Alex. Epir. 12, 2. fatum.
 12, 2.
 Aquileja. 32, 3.
 Aquilius COS. 36, 4. A-
 quilius Rom. legatus 38,
 2. 38, 4.
 Arabia. 13, 4. 39, 5.
 Aracossi. 13, 4.
 Aracus. 3, 4.
 Arachis sepulchrum. 36, 2.
 Araxes flu. 1, 8.
- Arbaetus. 1, 3.
 Arcades. 6, 6.
 Arcesilaus. 13, 4.
 Archagathus. 22, 5. 22, 8.
 Archelaus Amyntæ. 7, 4.
 8, 3.
 Archesilaus. 22, 8.
 Archidæus. 7, 4. 8, 3.
 Archidamus. 6, 6.
 Archos. 13, 4.
 Areas. 24, 1.
 Areti. 13, 4.
 Argæus. 7, 2. 13, 7.
 Argi. 5, 9. 13, 5. 25, 5.
 Argonautæ. 32, 3. 41, 2.
 Argyraspides. 12, 7. 14, 3.
 Ariarathes Artaxerxis. 10,
 1. Ariarathes Cappado-
 cum rex. 13, 6. 29, 1. 35,
 1. 37, 1. 38, 1. Ariara-
 thes ejus F. 38, 1. Ariara-
 thes modo dicti frater
 38, 2. Ariarathes Mithra-
 datis. 38, 1.
 Aridæus. 9, 8. 12, 15. 13, 2.
 13, 3. 14, 5.
 Ariobarzanes. 38, 2. 38, 3.
 Aristæus. 13, 7.
 Aristides. 2, 15.
 Aristonicus. 36, 4.
 Aristoteles. 12, 6. 12, 16.
 Aristotimus. 26, 1.
 Armenii. 13, 4. Armenii
 regni descriptio. 42, 2.
 Armenianus. 42, 2.
 Arpi. 20, 1.
 Arruba. 7, 6, 8, 6. 17, 3.
 Arfaces. 41, 4. 41, 5.
 Arfacidas. 35, 1.
 Arfinoë Cyren. Regina.
 26, 3. Arfinoë Lysimachi
 uxor. 17, 1. 17, 2. 24, 2.
 24, 3.
 Artabanus. 3, 1. 42, 2.
 Artamenes. 2, 10, 27, 3.
 Artaphernes. 3, 10.
 Artaxerxes Longimanus. 3, 1.
 Artaxerxes Mnemon 5, 8.
 5, 11, 6, 1. 10, 1. 10, 2.
 Artemisia. 2, 12.
 Aruas. 36, 2.
 Ascalonii. 18, 3.
 Ascanius. 43, 1.
 Asia subacta à Cyro. 1, 8. à
 Scythia. 2, 3. iis per 1500
 annos vicit. 2, 3. in
 ditione Athen. 4, 3. affe-
 ctatur à Spartanis. 6, 1.
 6, 2. vaftatur ab Alcib.
- 5, 4. Gallorum plena. 25,
 2. Asia Persarum juris. 9,
 5. Romanorum facta, eos
 corruptit. 36, 4. Asia
 civitates quædam ab A-
 mazon. subactæ. 2, 4.
 quædam motu terræ ab-
 sorptæ 30, 4. Asia infra
 Taurum. 27, 2. Asiati
 milites Romanis impa-
 res. 31, 2. Asiaticæ deli-
 tiae. 38, 7. Asia major. 15, 4.
 Aspasia. 10, 2.
 Asphalites lacus. 36, 3.
 Assyrii 1300 annis impe-
 riarunt. 1, 2. post Syri di-
 eti. 1, 1. Ass. stagnum à
 Phoenicibus habitatum.
 18, 3. Ass. regum origo
 Damascena. 36, 2.
 Asteropæus. 7, 1.
 Astyages. 1, 4, 1, 6.
 Athæas. 9, 2.
 Athenæ. 2, 6, 2, 15. 5, 8.
 5, 9, 6, 5.
 Athenienses Amazones
 vincunt. 2, 4 eorum ori-
 go 2, 6. laus. 8, 2. cupi-
 ditas imperandi. 2, 3, 5.
 1. nomen unde. 2, 6. bel-
 lum cum Dario. 2, 9. 200.
 naives fabricant. 2, 12.
 primam gloriam ex vi-
 gloria Persica reportant.
 2, 14. Xerxem vincunt.
 2, 15. bellum cum La-
 ced. gerant. 3, 2. classem
 in Ægyptum mitunt. 3,
 6. Syracuse obsident. 4,
 4. statum mutant. 2, 7.
 iterum. 5, 3. omnem di-
 tationem amittunt. 5, 7.
 Tyranni exigunt. 2, 9.
 5, 10. ab omnibus odio
 habentur. 5, 1. vincuntur
 à Philippo. 7, 6, 9, 3.
 bellum Lamiacum in Græ-
 cia movent. 13, 5. bellum
 cum Antigono gerunt.
 26, 2. Athenienses elo-
 quentes. 5, 2. superbi. 5,
 5. periti rei nauticae. 6, 1.
 Athen. virtus cum Epa-
 minonda extracta. 6, 9.
 simultas cum Dorienisib.
 2, 6. bellum cum Anti-
 patro. 13, 5.
 Athis. 2, 6.
 Attalus dux Philippi 9, 5.
 9, 6.

9, 6.
 Ale-
 Per-
 Aug-
 Auth-
 Azel-
 Baby-
 7, 1.
 byl-
 Bab-
 Bacal-
 Bacat-
 Bacl-
 41,
 13,
 Barco-
 Barfe-
 10,
 Bafta-
 Battu-
 Belg-
 Beren-
 Ber-
 gno-
 Ber-
 36,
 Berg-
 Bero-
 Besfui-
 Bilbi-
 Bith-
 Ecco-
 8, 4.
 Bom-
 Bren-
 25,
 Brix-
 Brunc-
 Brut-
 23,
 Bruc-
 Buba-
 Buce-
 Bulf-
 Burf-
 Byrf-
 Byza-
 Cadu-
 Czpi-
 Czfa-
 Czfa-
 Call-
 15,
 Can-

I N D E X.

- 9, 6, 12, 6. Attalus alias
 Alex. dux. 13, 3. Attalus
 Pergam. rex. 29, 4. 36, 4.
 Augustus. 41, 5. 43, 5. 44, 5.
 Authocrus. 13, 7.
 Azelus. 36, 2.
 B.
 Babylon. 1, 2. vincitur 1,
 7, 13, 4, 15, 4, 42, 4. Ba-
 bylonii. 20, 4.
 Babylonia. 1, 2, 11, 12, 12,
 10, 12, 13.
 Bacabafus. 3, 1.
 Bacafis. 41, 6.
 Baetriani. 2, 1, 41, 1, 41, 4,
 41, 6. Baetriana ulterior
 13, 4.
 Barce. 1, 7, 12, 10.
 Berfene alias Berfine. 11,
 10, 13, 2, 15, 2.
 Baltarnæ. 32, 3, 38, 3.
 Battus. 13, 7.
 Belgius. 24, 5.
 Berenice Cyrenaica. 26, 3.
 Berenice à Seleuco privi-
 gno interficitur. 17, 1.
 Berenice Attali sponsa.
 36, 4.
 Bergomum. 20, 5.
 Beronice, *vide* Berenice.
 Beslus. 12, 5.
 Bilbilis. 44, 3.
 Bithynia. 2, 2.
 Bocotia. 2, 14, 7, 1. Bocotii.
 8, 4, 16, 3.
 Bomilcar. 22, 7.
 Brennus. 24, 6, 24, 7, 24, 8,
 25, 1.
 Brixia. 20, 5.
 Brundufium. 3, 4, 12, 2.
 Brutia. 23, 1.
 Brutii. 12, 2, 12, 12, 20, 1,
 23, 1.
 Brutus & Cassius. 24, 4.
 Bubares. 7, 3.
 Bucephale. 12, 8.
 Bulfo sive Vulfo COS. 41, 4.
 Bursia. 12, 13.
 Byrsa. 18, 5.
 Byzantium. 9, 1, 9, 2.
 C.
 Cadulii. 10, 3.
 Cepio, *Vide* Cepio.
 Cesar. 42, 4.
 Cesares. 41, 5.
 Callisthenes. 12, 6, 12, 7,
 15, 3.
 Cambyses. 3, 4, 1, 9.
- Campani. 20, 1, 22, 1.
 Candaules. 1, 7.
 Cappadoces. 38, 2.
 Cappadocia. 2, 4, 8, 3, 13, 4,
 13, 6, 37, 3, 38, 1, 42, 2.
 Caranus. 7, 1, 33, 2.
 Caria. 13, 4, 13, 6.
 Cariades. 4, 3.
 Carthaginenses Siculum
 imperium tentant. 4, 2,
 5, 4, 18, 2, 20, 5. pellun-
 tur. 22, 8. redeunt. 23, 2.
 legatos ad Alex. mittunt.
 12, 13. Persis parent. 19,
 1. Gracas literas SCto.
 prohibent. 20, 5. duces
 suos, Hannonem cum
 tota familia interficiunt.
 21, 6. Hamilcarem taciti-
 tis suffragis damnant.
 22, 2. Bomilcarem pa-
 bulo affigunt. 22, 7. Hami-
 lcarem Rhodanum in-
 juste interficiunt. 21, 6.
 Romanis auxilia mit-
 tun. 18, 2. Syracusas obli-
 dent. 22, 4. bellum cum
 Pyrrho gerunt. 23, 3.
 vincuntur à Massil. 43, 5.
 imperium Hispan. primi
 occupant. 44, 5. homines
 immolant. 18, 6, 19, 1.
 canina vescuntur. 19, 1.
 confulem habent. 2, 2.
 & dictatorem. 19, 1.
 Carthago. 18, 3, 18, 5, 18,
 6, 18, 7. Carthago no-
 va. 44, 3.
 Cartolo. 18, 7.
 Caspium mare. 42, 2.
 Cassander Antipatri. 12, 14,
 13, 4, 14, 5, 14, 6, 15, 1,
 15, 2, 15, 4, 16, 1. Cas-
 sander, forte *alias*, Cariæ
 præficitur. 1, 4.
 Cassandra. 24, 2, 24, 3.
 Cassius. 42, 4.
 Castor & Pollux. 20, 2.
 Catinienses. 4, 3, 4, 4.
 Cato. 33, 12.
 Catumandus. 43, 5.
 Caucasus. 41, 6, 12, 5, 13, 4.
 Cecrops. 2, 6.
 Cepio COS. 32, 3.
 Ceraunus. 16, 5, 24, 1.
 Cere. 26, 1.
 Ceres. 5, 1.
 Chalcidenses. 20, 1.
 Chalybes. 44, 3.
- Chalybs. 44, 3.
 Charillus. 3, 8.
 Charybdis fabula. 4, 1.
 Chermonenses. 9, 1.
 Chion. 16, 1.
 Chodion. 24, 2.
 Chorasmi. 12, 6.
 Chreftus. 38, 5.
 Cilicia. 11, 11, 13, 4, 13,
 6.
 Cimbri. 38, 3, 38, 4. Cim-
 bicum bellum. 32, 3.
 Cimon. 2, 15.
 Cirrus. 13, 7.
 Cirrhæus campus. 24, 1.
 Claudio. 18, 2.
 Cleadas. 11, 4.
 Clearchus. 16, 4, 16, 5.
 Cleofis. 12, 7.
 Cleomenes. 13, 4, 28, 4.
 Cleopatra Philippi. 9, 6,
 13, 6, 14, 1. Cleopatra
 Demetrii Nicænu. 36, 1.
 Cleopatra Mithridatis. 38,
 3. Cleopatra Ægyptia. 23,
 8, 38, 8, 39, 1. Cleo-
 patra ejus filia. 38, 8, 39, 3,
 39, 4. Cleopatra hujus F.
 39, 3.
 Clitus. 12, 6, 12, 12, 36, 6.
 Cocalus. 4, 2.
 Codomanus. 10, 3.
 Codrus. 2, 6.
 Colchi. 32, 3.
 Comanus. 43, 4.
 Comum. 20, 5.
 Conon. 5, 5, 5, 6, 6, 1, 6,
 2, 6, 5.
 Corcyra. 25, 4.
 Corinthus. 9, 5, 11, 2, 34, 2.
 Corinthii. 5, 10, 13, 5.
 Cranus. 2, 6.
 Craflus. 42, 4. *vide* Lici-
 nius.
 Craterus. 12, 12, 13, 2, 15,
 4, 13, 6.
 Cretenes. 20, 4, 35, 2.
 Critias. 5, 9.
 Croesus. 1, 7.
 Crotonienses. 2, 3, 20, 3,
 20, 4, 20, 5.
 Curetes. 44, 4.
 Cyclopes. 4, 2.
 Cydnus. 11, 8, 11, 14.
 Cygnæ. 7, 4.
 Cynægirus. 2, 9.
 Gynæas. 18, 2.
 Cyprus. 6, 1, 15, 1. Cypriæ
 virgines. 18, 5.
 Cyra.

INDEX.

- Cyra. 13, 7.
 Cyrene 12, 7. 13, 6. 13, 7.
 39, 5.
 Cyrus. 1, 4, 1, 6, 1, 7.
 2, 8, 2, 3, 37, 3, 44, 4.
 Cyrus minor 5, 5, 11.
 Cyzicenus. 33, 2, 39, 3.
- D.**
 Daci. 32, 3.
 Dædali montes. 12, 7.
 Dahæ. 12, 6.
 Damasco. 22, 6.
 Damacus. 36, 2.
 Danubius. 32, 3.
 Daphne. 27, 1.
 Dara. 41, 5.
 Dardani 8, 6, 28, 3, 29, 1.
 29, 4. Dardani regis di-
 &um de Ptol. Cerauno. 24,
 4.
 Darius Hyftaspis 1, 10, 2,
 3, 2, 5, 2, 9, 2, 10, 7, 3.
 Darius Nothus. 5, 1, 5, 8,
 5, 11, 19, 1. Darius ulti-
 mus Perſi. rex. 10, 3, 11,
 6, 11, 9, 11, 10, 11, 12,
 11, 14, 11, 15, 11, 5. ejus
 filia. 12, 10. mater capi-
 tur. 11, 9, 13, 1.
 Delos. 3, 6.
 Delphi. 8, 1, 12, 8, 24, 6.
 Delphicum oraculum. 2,
 11. Templum. 24, 6.
 Demaratus. 2, 10, 20, 4.
 Demetrius *Toliorcetes*, An-
 tigonus. F. 15, 1, 15, 2, 15,
 4, 16, 1, 16, 2. Demetrius
 alter prioris nepos. 26, 2,
 28, 1, 18, 3. Demetrius
 modo diſti patruus. 26, 3.
 Demetrius *Soter* Antiochi
 M. Filius. 34, 3, 35, 1.
 Demetrius *Nicanor* ejus F.
 35, 2, 36, 1, 38, 9, 38, 10,
 39, 1. Demetrius Illyri-
 or. rex. 29, 2. Demetrius
 Phil. ultimi F. 32, 2.
 Demetrius Indorum rex.
 41, 6.
 Demophon. 2, 6.
 Demosthenes Athen. dux.
 4, 4, 4, 5. orator. 11, 7,
 13, 5.
 Deucalion. 2, 6.
 Diana. 24, 8.
 Dido, *vide* Elissa.
 Diocles. 2, 9.
 Diomedes. 12, 2, 20, 1.
- Dionysius Sic. Tyr. 20, 1.
 20, 5, 23, 5. Dionysius
 minor Sic. Tyr. 5, 8, 21,
 4, 21, 5.
 Doricors. 16, 1.
 Dorienfes. 1, 6.
 Dranæ. 12, 5, 13, 4.
 Drangaritani. 41, 6.
- E.**
 Ecbarana. 12, 1.
 Edefia. 7, 1.
 Eleufina sacra. 2, 8.
 Eleufis. 2, 6.
 Elifia alias *Dido*. 18, 4, 18,
 5, 18, 6.
 Emanus. 24, 7.
 Emathia. 7, 1.
 Epaminondas. 6, 4, 6, 7, 6,
 8, 7, 5.
 Epeus. 20, 2.
 Ephætion. 12, 22.
 Ephesus. 2, 4.
 Epigoni. 12, 4.
 Epiri. 26, 1.
 Epirus. 17, 3.
 Eretheus. 2, 6.
 Erotimus. 39, 5.
 Ercisci. 43, 1.
 Evagoras. 5, 6.
 Evander. 43, 10.
 Eucratides. 41, 6.
 Evergetæ. 12, 5.
 Eufrates. 1, 12, 12, 13, 41,
 6, 42, 3.
 Eumenes. 13, 4, 13, 8, 14,
 1, 14, 2, 14, 3, 14, 4. Eu-
 menes Bithyn. rex. 27,
 3, 31, 8, 32, 4, 33, 1,
 38, 5. Eumenes Demetrii
 f. 17, 2.
 Europa. 2, 4, 44, 1.
 Europus. 7, 1, 7, 2.
 Eurydice Phil. mater. 7,
 4, 7, 5. Eurydice aridæi
 uxor. 14, 5. Eurydice
 Lysimachi. 16, 2. Eury-
 dice Ptolem. *Philopatoris*
 uxor, eademque foror.
 30, 1.
 Eurylochus. 12, 6.
 Eurymedon. 40, 5, 4, 11.
 Euryone. 7, 4.
 Euryætes. 44, 3.
 Extarches. 13, 4.
- F.**
 Fabricius Luscinius. 18, 2.
 Falisci Chalcid. 20, 1.
 Fatua. 43, 1.
- Faunus. 43, 16.
 Faustulus. 43, 2.
 Flaminius COS. 30, 4, 31,
 1, 31, 3.
 Floriliorum. 43, 4.
 Frudius. 42, 3.
 G.
 Gaditani. 44, 5. Gadita-
 num fretum. 44, 1.
 Galatia. 37, 4.
 Gallæcia. 44, 5. Gallæci.
 44, 3.
 Galli Romam capiunt. 6,
 6, 24, 4, 28, 2. legatos ad
 Alex.mittunt. 1, 13. mul-
 tas in Italia urbes con-
 dunt. 20, 5. totam fere
 Italiam occupant. 28, 2.
 Ptolem. *Cerauno* cedunt.
 24, 5. apud Delphos
 perirent. 2, 4. cedun-
 tut ab Antigono. 25,
 26 ab Eumene. 27, 3. cum
 Massil. bella gerunt. 43,
 5. *Tectofagi*. 32, 2. Gal-
 lorum res gestæ. 4, 1.
 multitudo & virtus. 25,
 9. aviditas. 25, 2. virtus.
 27, 2. perfidia. 27, 2. studi-
 um. 24, 4. Gallorum fere
 gentes. 43, 3. Gallia ab
 Hispanis Pyren. monti-
 bus divisa. 44, 1. assiduis
 ventis inquieta. 44, 1.
 Gallia Transalpina. 38, 4.
 Gallimander. 38, 9.
 Gallograci. 25, 1, 26, 2,
 38, 3.
 Gamala. 15, 1.
 Gangaridae. 12, 8.
 Gargoris. 44, 4.
 Gedrolii. 13, 4.
 Gelo. 23, 4.
 Geryon. 44, 4.
 Getæ. 25, 1, 38, 3.
 Geæani. 12, 8.
 Gisco. 19, 2, 22, 7.
 Glaucus. 17, 3.
 Gobryas. 1, 9.
 Gordium. 11, 7.
 Gordius. 11, 7.
 Gorgias. 11, 12.
 Græci Xerxem vincunt. 1,
 15. veteres Perfum ho-
 ræs. 11, 9. totam fere Ita-
 liam habitant. 20, 1.
 Rem. se jungunt contra
 Phil.

I N D E X.

Phil. 30, 3. Trojam capiunt. 43, 1. Gracorum philosophia natura Scythaturam inferior. 2, 2. exercitus contra Mardonium. 2, 14. virtus. 5, 11. otia Maced. imp. causa. 6, 9. scripta comitatem docent. 11, 11. Gracia major. 2, 2. Gracis partem majorem aquarum illuvias absumit. 2, 6. bellum intestinum. 3, 2. commune concilium. 8, 1. laus. 8, 4. fatalis dies. 9, 3. vires. 9, 5. omnia Gracie regna concurrunt. 5, 1. Gypus. 39, 1. 39, 2. Gyges. 1, 7. Glyppus. 4, 4. Gyptis. 43, 3.

H.

Habis. 44, 4. Halicarnassi regina. 2, 12. Hamilcar Magonis. 4, 2. 19, 1. 19, 2. Hamilcar alias. 22, 2, 22, 3. Hamilcar Gisconis. 22, 3. 22, 4. 22, 7. 22, 8. Hamilcar Rhodanus. 21, 6. Hamilcar-Carth. in Hisp. imperator. 44, 5. Hammon (Jupiter). 11, 11. 12, 11, 12, 15. Hannibal, *vide Annibal*. Hanno Hamilcaris primi F. 19, 2. Hanno Dux -Carth. 20, 5. 21, 4. Han-noalius. 22, 6. Harpagus. 1, 4. 1, 5. 1, 6. Harpalus. 13, 5. Hafdrubal Magonis. 19, 1. Hafdrubal ejus F. 19, 2. Hafdrubal Annib. pater. 44, 2. Helenus Priami F. 17, 3. Helenus Pyrrhi. 18, 1. 23, 3. 25, 3. 25, 5. Hellanicus Elius. 26, 1. Helleponthus. 5, 4. 17, 1. Heraclea. 13, 5. 16, 3. 16, 5. Heracleotarum egestum factum. 16, 3. Heraclitus. 22, 5. 22, 8. Hercules. 2, 4. 12, 7. 13, 9. 14, 4. 20, 1. 24, 4. 42, 3. 3, 43, 1. 44, 4. Hercules Thebanus. 22, 4.

Hercules Tyrius. 11, 10. 18, 4. 18, 7. Hercules Alex. ex Barsine F. 11, 10. 12, 15, 14, 6. 15, 2. Hercyliides. 6, 1. 6, 2. Hercynio. 6, 2. 6, 6. Hiacensana. 12, 9. Hiarbasi. 16, 6. Hierax. 27, 2. Hierichus. 39, 3. Hiero. 13, 4. Hieroclytus. 23, 4. Hippas. 2, 9. Hippolochus. 5, 9. Hippolyte. 2, 4. Hippolytus. 2, 4. Hispani. 44, 2. Hispania. 44, 1. Hispanie. 12, 13. Hispaniente bellum. 42, 5. Hispanus. 44, 1. Hostia. 34, 4. Hydaspes. 13, 2. Hymeri. 42, 1. Hyperides. 13, 5. Hypseus. 13, 7. Hyrcania. 1, 6. 12, 3. 13, 4. Hyrcani. 13, 4.

I.

Jancyrus. 2, 5. Jason. 42, 2. Iberus. 44, 1. Ilium. 12, 5. 43, 1. Iliensis & Rom. mutua gratulatio. 1, 8. Illyrius Macedo. 13, 8. Illyrii. 7, 2. 7, 4, 7, 6, 11, 9, 13, 4. Imilco. 19, 2. 19, 3. India. 1, 2. 12, 7. 13, 4. 15, 4. 41, 6. Indicæ coloniz. 13, 4. Indus fl. 13, 4. Jollas. 12, 14. Jones. 2, 5, 2, 12. Joseph. 36, 2. Iphicrates. 6, 5. Ismenias. 5, 9. Israhel. 36, 2. Ister. 2, 5, 9, 2, 32, 3. Istri. 52, 3. Istrian. 9, 2. Itali. 12, 13. Italia olim Saturnia. 4, 1. 10, 1, 28, 2. 31, 5. 38, 4. 43, 1. 44, 2. 1. Italicum bellum Alex. Epit. 12, 1.

Q. q

Judei. 36, 1. Judas. 36, 2. Jupiter Hammon. 11, 11. Dodonæus. 12, 2. 17, 3. Elymæus. 32, 2. Jupiter secundus Italiz rex. 43, 1. Justinus, *vide in Traf*

L.

Labienus. 42, 4. Lacedemon. 2, 15. 14, 5. 28, 4. Lacedæmonii ad Thermopylas. 2, 11. bellum gerunt cum Athen. 3, 2. 3, 6. 3, 7, 5, 1. Melissen. 3, 4. 3, 5, 6, 10. Persis. 2, 15, 5, 11. 6, 1, 6, 2. Thebanis. 6, 4. 6, 6. Athen monent ne urbem reficiant. 2, 15. Paulaniam damnant. 2, 15. Messenem expugnant. 3, 5. oraculi monitu ducem ab Athen. petunt. 3, 51 auxilia Athæa tanquam supervacua domum remittunt. 3, 6. inducias cum Athen. faciunt 3, 7. vindices se libertatis Grac. profitentur. 5, 2. Athenas capiunt. 5, 8. Asiam ingrediuntur. 6, 1. auxilia à R. Ægypti petunt. 6, 1. Aegilaum in Asiam mittunt. 6, 2. revocant. 6, 2. vincuntur ab Epaminonda. 6, 4. iterum. 6, 7. accusantur apud commune Græcis concilium. & damnantur 8, 1. Philippum soli Græcorum contemnunt. 9, 5. 28, 4. ab Alex. ad Persas deficient. 11, 2. omnem ferme Graciæ commovent. 12, 1. Byzantium condunt. 9, 1. & Tarentum. 20, 1. Laches. 4, 3. Lævinus Præt. Rom. 19, 4. Lævinus COS. 18, 1. Lagus. 13, 4. Lamachus. 4, 4. 16, 3. Lampedo. 2, 4. Lamponius. 4, 3. Lanassa. 17, 3, 4. Larilla. 7, 6. Larissa. 9, 8. Larissæ scortum. 14, 2.

Latini,

INDEX.

Latinus.	20, 1.	M.	Menander.	13, 4.	
Latinus.	43, 1.	Macedones inter otia Gra-	Menelaus.	7, 4, 8, 3, 15,	
Laudamia.	18, 3.	corum emergunt, 6, 9.	Mergis.	1, 9,	
Laudice Seleuci <i>Nicanor</i>	mater.	regem infantem in cunis	Mesopotamia.	13, 4.	
Laudice Seleuci <i>Callinici</i>	mater.	in aciem deferunt, 7, 2.	Messenia.	3, 4. Messeni post	
Laudice Mithrid.	so-	sub Alex., omnium re-	decennalem obsidionem.	13, 4.	
tor & conjux.	tor.	rur prater militiae im-	3, 4; nec virtute sed in-	Metapontini.	14,
Laudice Ariarathis uxor.	& conjux.	mmunes, 11, 1. gaudent	liudis à Spart. expugnat-	Oc-	
Laudice Mithridatis	37, 1.	omisso Alex. 13, 1. O-	ur, 3, 5. rebellant,	Ode-	
foror Ariarathis <i>modo di-</i>	38, 1.	lympiad occidentam de-	3, 5. & denuo vincuntur,	Oen-	
<i>Hifili.</i>	mox Nico-	ceraunt, 14, 6. Macedo-	rebellant, 3, 6. legatos ad	Oly-	
medius uxor.	modus.	num indurata bello vir-	Pyrrhum mittunt, 25, 4.	Philopæmenem capiunt,	m-
Lavinia.	38, 1.	tus, 3, 9. laus, 11, 9.	32, 1. vincuntur ab A-	us	
Lavinium.	43, 1.	instituta ad comitatem,	chaüs.	32, 1.	
Laomedon.	43, 1.	11, 11. reges, 7, 1. ante	Metapontini.	14,	
Leonatus.	13, 2. 13, 4. 13, 5.	Alex. diademe non usi.	Metellus	38, 8.	
Leonides Laced.	1, 2, 10.	12, 3. salutantur non	Methona.	7, 6.	
Leonides Spart. regis fra-	adorantur, 12, 7. Maced.	adorantur, 12, 7. Maced.	Mezentius.	43, 1.	
ter Sicul. dux in Car-	regum sepultra, 7, 2.	regum sepulcrum, 7, 2.	Micalus.	4, 2.	
thag. 19, 1. Leonides ty-	numerus, 33, 2. virtus,	Mida.	11, 7.		
rannicida.	16, 5.	7, 1, 11, 6. Macedonia.	Midas.	7, 1.	
Leontini.	12, 2.	7, 1, 12, 1. caput Imp.	Milo.	25, 3, 28, 3.	
Leontiscus.	15, 2.	Alex., 13, 6. Macedonie	Miltiades.	2, 9, 15,	
Leophron.	21, 3.	nobilitas, 33, 1. status	Mindarus.	5, 4.	
Leosthenes.	13, 5.	turbatus, 14, 5. Macedo-	Minerva.	2, 6, 10, 2, 24, 8.	
Lepidus.	39, 3.	nici regni finis, 33, 2.	43, 5.		
Liber pater.	12, 7. 14, 4. 42, 3.	Mæotis.	1, 1.		
Licinius Crasius COS.	36,	Magi.	1, 9, 12, 1.		
4.		Mago.	18, 2, 18, 7, 19, 11.		
Ligures.	43, 3. 43, 4. 43, 5.	Maleus.	18, 7.		
Livius.	38, 3.	Manlius Bulfo.	41, 4. Man-		
Locri.	18, 1, 20, 3, 20, 5,	lius Maltonius.	38, 3, 38, 4.		
21, 2, 21, 3.		Marathonii campi.	3, 9.		
Lucani.	18, 1, 21, 3, 23, 1.	Marcus Lepidus, <i>vide</i> Le-	Marcus Lepidus.	16,	
Lucullus.	37, 1, 40, 2.	Mardi.	12, 3, 14, 5.		
Luperca.	43, 1.	Mardonius.	2, 13, 1, 14.		
Lupercus.	43, 1.	Margiani.	41, 1.		
Luscinius Fabricius, <i>vide</i>	Fabricius.	Mars.	2, 4, 43, 2.		
Luhitanorum equorum ce-	44, 3.	Marsicum bellum.	38, 4.		
leritas.		Marthesia.	2, 4.		
Lycæus.	43, 1.	Mælinissa.	33, 1, 38, 6.		
Lycaonia.	37, 1.	Mællilia.	43, 3. 43, 4, 43, 5.		
Lycia.	13, 4.	Mællienenses.	33, 4, 37, 1.		
Lycortus.	32, 1.	Mauri.	19, 2.		
Lycurgus.	3, 2, 3, 3, 29, 1.	Maxitani.	18, 6.		
Lydi.	1, 7, 20, 1.	Medea.	2, 6, 42, 2, 42, 3.		
Lydia.	13, 4.	Medi.	1, 6, 41, 6. Media.		
Lyncististarum familia.	11,	Medicum imp.	2, 3, 4, 42, 3.		
7, 11, 8.		Mediolanum.	2, 5.		
Lysander.	5, 5. 5, 6. 5, 7,	Medius five Medus.	2, 6, 42, 2.		
5, 8, 6, 4.		Megabazus.	7, 3.		
Lyrias.	5, 9.	Megara.	2, 3. Megarenses.		
Lysimachia.	7, 1.	2, 7, 2, 8.			
Lysimachus.	13, 4. 45, 1.	Meleager.	13, 1, 13, 3, 13, 4.		
15, 2, 15, 3, 16, 2, 16, 3,		Menalippe.	2, 4, 4, 4,		
17, 1, 17, 2, Lysimachus			2, 38, 5.		
eius f.					
			Nilus.		

I N D E X.

- Nilus. 2, 1.
 Ninus. 1, 1, 2, 3.
 Ninya. 1, 1, 1, 2.
 Nolani. 20, 1.
 Nomius. 13, 7.
 Numidæ. 19, 2, 22, 8.
 Numitor. 43, 2, 43, 3.
 Nyfa. 12, 7.

 O. 10, 3.
 Ochus. 93, 2.
 Oenanthe. 30, 2.
 Olympias filia Neopole-
 mi. 17, 3. Philip primi
 uxor. 7, 6, 9, 5, 9, 7, 12,
 14, 14, 5, 14, 6, 15, 1.
 Olympias Pyrrhi. 28, 1.
 Olympus mons. 7, 4.
 Olynthii. 7, 4.
 Olynthus. 3, 24, 8, 3.
 Onomarchus. 8, 1.
 Orchomenik. 11, 3.
 Orethes. 17, 3.
 Orithya. 2, 4.
 Orodes. 42, 3.
 Orofernes. 35, 1.
 Oroles. 32, 3.
 Oropasta. 1, 2.
 Orpheus. 11, 7.
 Ortoardistes. 43, 2.
 Ostanes. 1, 9.

 P. 42, 4.
 Pacorus. 7, 1.
 Paonia. 43, 1.
 Palatinus mons. 43, 1.
 Palantéum. 43, 1.
 Pamphylia. 13, 4.
 Pan. 43, 1.
 Panasigorus. 2, 4.
 Pandofia. 12, 2.
 Pannonia. 34, 4, 32, 3.
 Paphlagonia. 13, 4, 37, 2,
 37, 4.
 Parapammeni. 12, 5, 13, 4.
 Parmenio. 9, 5, 11, 8, 11,
 10, 12, 1, 12, 5, 42, 3.
 Parnassus. 24, 6.
 Partheniae. 3, 4.
 Parthia. 41, 1. Parthi. 12,
 3. Persici imperii succe-
 sores. 11, 51 in divisio-
 ne Alex. Nicanori forte
 veniunt. 13, 4. Demetri-
 um capiunt. 36, 1. Syria
 inhiant. 38, 9. Antio-
 chum occidunt. 38, 10.
 eius corpus in Syriam re-
 mittunt. 39, 1. Pompejum
- juvant. 42, 4. Antonium
 vincunt. 42, 5. Partho-
 rum crudelitas. 39, 1. o-
 rigo & bistoria. 41, & 42.
 superbia. 38, 10. Partho-
 rum regum origo. 12, 4.
 Parth. Reges parricidae.
 42, 4. Parthicum impe-
 riuum. 2, 3.
 Parymæ. 1, 5.
 Paulus COS. 29, 2, 33, 5.
 Paufanias Laced. 2, 15, 9,
 1. Paufanias Laced. 1, 5,
 10, 6, 4. Paufanias nobis-
 iis Macedo. 9, 6, 9, 7.
 Pediculi. 12, 2.
 Pelasgi. 7, 1, 23, 4.
 Pelegonus. 7, 1.
 Pelia. 42, 2.
 Pelius mons. 13, 7.
 Pelopidas. 6, 6.
 Peloponnesenses. 3, 6, 4, 4,
 26, 1.
 Penthefilea. 3, 4.
 Perdicca Maced. 1, 7, 2.
 Perdicca secundus. 7, 5,
 7, 5. Perdicca Alex. com-
 milito. 11, 15; 15, 3, 13,
 4, 13, 6, 13, 8, 14, 4.
 Pergamum, five Perga-
 mus. 13, 2.
 Pericles. 3, 6, 3, 7.
 Perpenna COS. 36, 4.
 Persæ. 1, 5. à Medis defi-
 ciunt. 1, 6. bellum ge-
 runt cum Alex. 11, 2, 11,
 5. cum Athen. 2, 9. cum
 Græcis. 2, 11, 2, 14. cum
 Parthis. 36, 1. cum Scy-
 this. 1, 8, 37, 3. Persæ in
 custodes corporis ab A-
 lex. lecti. 12, 12. Persæ in
 divis. imper. Alex. Tle-
 poplemo forte veniunt.
 13, 4. Persæ rum clades.
 1, 8, 2, 9, 1, 14, 11, 9, 37,
 3. deus. 1, 10. gens ob-
 scura quondam. 1, 4. mos
 adorare regem. 6, 2. mos
 in convivis. 7, 3. in ele-
 ctione regum. 10, 1. Per-
 sorum regum persona
 sub specie majestatis de-
 cultur. 1, 9. Persæ fe-
 mina. 1, 6. Persicum au-
 rum. 2, 14, 11, 5. Persicum
 imperium. 11, 9,
 11, 14.
 Persepolis. 1, 6, 11, 14.
- Q 2 2
- Perseus. 32, 2, 32, 4, 33, 2,
 33, 3.
 Perusini. 20, 1.
 Peucestes. 13, 4.
 Phalantus. 3, 4.
 Pharnabazus. 5, 4, 6, 1.
 Pharnax. 38, 6.
 Philippus Argæ primus
 hujus nominis Maced. 1.
 7, 2. Philippus Amyntæ.
 7, 4. secundus hujus no-
 minis Maced. 1, 6, 9, 7, 5,
 7, 6, 8, 1, 8, 2, 8, 3, 8,
 5, 9, 1, 9, 2, 9, 3, 9, 4, 9,
 5, 9, 6, 9, 7, 9, 8, 11, 11,
 12, 6, 12, 13, 6, 24, 5 Phi-
 lippus Antigoni pater.
 13, 4. Philippus Antipa-
 tri inter Alex. interfe-
 dores. 12, 14. Philippus
 Aridæus tertius hujus no-
 minis Maced. 1, 13, 3. Phi-
 lippus, Callandri Maced.
 1, ejus nomina quartus. 15,
 4, 16, 1. Philippus De-
 metrii. 28, 3. Maced. 1.
 ejus nomina quintus. 18, 3,
 28, 4, 29, 1, 29, 2, 30, 3,
 30, 4, 32, 3. Philippus
 Lysimachi. 34, 3. Philip-
 pus Lysimachi frater. 15,
 3. Philippus Persef. 33,
 2. Philippus amicus A-
 lex. 13, 4. Philippus me-
 dicus Alex. 11, 8.
 Philo. 13, 4.
 Philoctetes. 20, 1.
 Philomelus. 8, 1.
 Philopator. 29, 1.
 Philopœmen. 29, 4, 31, 3,
 32, 1, 32, 4.
 Philotas. 12, 5, 13, 4, 17,
 6.
 Philoxenus. 13, 6.
 Phocenses à Theban. apud
 commune Grecia conci-
 lium accusatur. 8, 1. tem-
 plum Delphicum spoli-
 ant. 8, 1. à Philippo vin-
 cuntur. 8, 2. contra da-
 tam fidem ceduntur. 8,
 5. Phocens. & Theban.
 odium. 11, 5.
 Phoenice. 15, 1.
 Phœnices. 18, 3.
 Phrahates. 28, 9, 41, 5, 42,
 5.
 Phratæfernes. 13, 4.
 Phrygia major in divit.
 imp.

I N D E X.

- imp. Alex. Antigono traditur. 13, 4. minor Leonato. 13, 4.
 Phthia. 28, 1.
 Phyle. 5, 9.
 Pialis. 17, 3.
 Piræus. 5, 8.
 Pisa. 20, 1.
 Pisandrus. 6, 3.
 Pistratus. 2, 8.
 Pithon. 13, 4.
 Plato. 16, 5.
 Platæa. 2, 12. Platæenses. 2, 9.
 Peñi, *vide* Carthaginenses.
 Polybites. 3, 2.
 Polydamas. 11, 12.
 Polyperchon. 11, 10, 12, 12, 13, 1, 13, 6, 14, 5.
 Pompejus. 37, 1, 40, 2.
 Pompejus Trogus, *vide* Trogus.
 Ponticum mare. 2, 1.
 Pontus. 2, 4, 3, 2, 12, 2, 13, 4.
 Popilius. 34, 3.
 Porus. 12, 8.
 Priapatius. 41, 5.
 Protarchus. 39, 1.
 Procris. 34, 3.
 Prusias. 32, 4, 34, 4.
 Ptolemaeus Lagi, qui & Sester, & Magnus. 12, 10, 13, 2, 13, 4, 13, 6, 13, 8, 15, 1, 15, 2, 16, 2. Ptolemaeus Philadelphus, qui D. Hieronymo *quodopè*. 16, 2, 17, 2. Ptolemaeus Ceraunus. 17, 2, 24, 1, 24, 2, 24, 3. Ptolemaeus Evergetes. 26, 2, 26, 3, 27, 1, 27, 3, 27, 12, 18, 4, 29, 1. Ptolemaeus Tolopator. 29, 1, 30, 1, 30, 2. Ptolemaeus Epiphanes. 30, 2, 31, 1. Ptolemaeus Philometor. 34, 2, 35, 1, 39, 1, 39, 2. Ptolemaeus Euergetes, qui & Phison superioris frater. 34, 2, 38, 8, 39, 3. Ptolemaeus Lathyrus. 39, 4, 39, 5. Ptolemaeus Apion. 39, 5. Ptolemaeus Pyrrhi. 13, 1, 25, 3, 25, 4. Pydna. 14, 6.
 Pygmalion. 18, 4.
 Pylymenes. 37, 4.
 Pæcius, *vide* Piræus.
- Pyrenæi montes. 44, 1.
 Pyrrhidæ, qui pæfæ, Epirotes. 17, 3.
 Pyrrhus Achillæ. 17, 3.
 Pyrrhus Macidæ. 16, 2, 16, 3, 17, 2, 17, 3, 18, 1, 18, 2, 23, 3, 24, 1, 25, 3, 25, 4, 25, 5, 38, 4. Pyrrhus ejus nepos. 18, 1.
 Pythagoras. 20, 4.
 R.
 Remus. 43, 2.
 Rhea. 43, 2.
 Rhegium. 4, 1, 4, 3, 21, 3.
 Rhetus. 20, 5.
 Rhodanus. 43, 3.
 Rhodus. 11, 11, 30, 3, 30, 4.
 Riphæi montes. 2, 2.
 Roma. 6, 6, 18, 2, 18, 6, 20, 5, 43, 3, 44, 1. Romanum bellum gerunt cum Achæis. 34, 2. Aetolis 32, 1. Antiocho Magon. 31, 6. Mithridate. 37, 1, 38, 8. Perseo. 33, 1, 33, 2. Philippo. 30, 3. Pyrrho. 17, 2, 18, 1, 23, 3. Tarentinus. 17, 1. Annibali infidantur. 31, 2. dedi sibi postulant. 32, 4. ubique persequeuntur & mori compellunt. 32, 4. Antiochum Epiphanem bello Ægyptio abstinere jubent. 34, 3. Aetaticus moribus corrumpuntur. 36, 4. causas bellorum quarunt. 30, 3. 34, 1. continentes. 18, 2, facile de alieno largiuntur. 36, 3. fedus cum Alex. Epir. habent. 12, 2. foris invicti, domi fragiles. 31, 5. imperandi cupidi. 24, 2. in secundis moderati. in adversis costantes. 31, 8. lupi aliti, lujinos animos habent. 38, 6. nihil nisi bello quaestum habent. 38, 5. non, nisi suis armis vincit possunt. 31, 5. sub jugum missi. 38, 4. vincuntur ab Annib. 29, 4, 29, 7. Pyrrho. 18, 1, 38, 4. Rom. & Iliensium confanguineorum matua
- gratulatio. 31, 8.
 Romulus. 43, 2.
 Roxane. 12, 15, 13, 2, 13, 6, 14, 6, 15, 2.
 S.
 Sabini. 12, 1. Sabines virgines. 43, 3.
 Sabus. 32, 3.
 Sagillus. 2, 4.
 Salamina. 44, 3.
 Salamine. 2, 7.
 Sallustius. 38, 3.
 Samnites. 18, 1, 21, 1.
 Samothracia. 24, 3, 33, 2.
 Sandrocottus. 15, 4.
 Sappho. 19, 2.
 Sardanapalus. 1, 3.
 Sardes. 14, 1.
 Sardi. 12, 13, 18, 7, 19, 1.
 Saturnalia. 43, 1.
 Saturnia. 43, 1.
 Saturnius mons. 43, 1.
 Saturnus. 16, 5.
 Savus, *vide* Sabus.
 L. Scipio Asiaticus COS. 31, 7. Scipio Africanus. 31, 7, 31, 8, 32, 4, 38, 8. Scipiones. 31, 7, 44, 5.
 Scopolitus. 2, 4.
 Scordisci. 52, 3.
 Scylla. 4, 1.
 Scynus. 13, 4.
 Scythæ Ægyptum usque victores veniunt. 2, 3. Alex. præfectum cedunt. 12, 2, 37, 3. Amaz. auxilio contra Athen. veniunt. 3, 4. ante Mithrid. invisi. 37, 3. Aetiam dominant. 2, 1. cum servis suis bellum gerunt. 2, 5. Cyrus occidente cedunt. 1, 8, 37, 3. Parthos vincunt. 41, 1. Phrahatem in regnum restitunt. 42, 5. Scytharum gloria bellica. 2, 3. meres. 2, 2. paupertas, 9, 2. Scythæ gens innoxia. 12, 2.
 Scytha. 13, 4.
 Scythia. 2, 1.
 Segobrigii. 43, 3.
 Selene. 39, 3, 39, 4.
 Seleucia. 35, 1.
 Seleucus

INDEX.

- Seleucus Nicanor, aut Nic-
 eator. 13, 4. 15, 1. 15, 4.
 16, 2. 17, 1. 17, 2. Seleu-
 cus Callinicus ejus Nept. 27, 2. 27, 3. 28, 1. 41. 4.
 Seleucus Demetrii Nica-
 noris f. 39, 1.
 Semiramis. 1, 1. 1, 2. 36,
 2.
 Servilius. 31, 2.
 Sibyrtius. 13, 4.
 Sicilia. 3, 7. 4, 1. 4, 2. 5, 4.
 10, 1.
 Siculi legatos ad Alex-
 amittunt. 12, 13. Pyr-
 rho totius insulæ impe-
 rium tradunt. 18, 2. au-
 xilium contra Carthag. 29, 2.
 à Spartanis petunt. 19, 1.
 Siculum frecum. 4, 1.
 Sicyon. 13, 5.
 Sidon. 18, 3.
 Sidonia. 11, 10.
 Silei. 12, 9.
 Siris. 20, 2.
 Sogdiani. 13, 4. 22, 5. 41,
 6.
 Solon. 2, 7. 3, 2.
 Sophene. 42, 3.
 Sophocles. 3, 6.
 Sopyrion, *vide Zopyrion*.
 Softhenes. 24, 5.
 Spacos. 1, 4.
 Sparta. 3, 7.
 Spinambri. 20, 1.
 Stefanor. 13, 4.
 Statira. 12, 10.
 Straton. 18, 3.
 Sugambri. 12, 9.
 Sulpicius COS. 33, 1.
 Suniatus. 20, 5.
 Sufiana gens. 13, 4.
 Sybaris. 1, 6. 1, 7.
 Sybaritani. 20, 2.
 Sycion, *vide Sicyon*.
 Sylla. 37, 1.
 Syna mons. 36, 2.
 Syracuse. 4, 4. 11, 3. 22, 2.
 22, 3. 22, 4. Syracusani
 Catinensibus imminent.
 4, 3. 4, 4. auxilium à
 Laced. petunt contra A-
 then. 4, 4. Athen. vin-
 cunt. 4, 5. bellum cum
 Dionys. minore gerunt.
 21, 2. eundemque urbe
 pellunt. 21, 2. denuo.
 21, 5.
- Syri. 1, 2. 36, 2.
 Syria. 11, 10. 13, 4. 40, 2.
 Syria Dea. 36, 2.
- T.
- Tagus. 44, 3.
 Tamyris. 1, 8.
 Tanaïs. 12, 5.
 Tanaus. 1, 1.
 Tarentum. 3, 4. Tarenti-
 ni. 12, 1. 17, 2. 20, 1.
 Tarquinii. 20, 1.
 Tarquinius. 43, 3.
 Tarlus. 11, 8.
 Tarsetii. 44, 4.
 Tauris. 11, 8. 27, 2.
 Taxiles. 13, 4.
 Teclisagi. 3, 9.
 Telamon. 44, 3.
 Teucer. 44, 3.
 Texena. 23, 2.
 Thalestris. 2, 4. 12, 3. 42,
 3.
 Thara. 11, 15.
 Thebae. 5, 9. 7, 5. 11,
 4.
 Thebani bellum gerunt
 cum Athen. 3, 6. cum
 Laced. 6, 4. 6. 6. cum
 Philippo. 9, 3. cum Pho-
 cens. 8, 1. Thebani La-
 ced. emuli. 8, 4. servi-
 tuis Græciæ causa. 8,
 1. Bæoticum imperium
 tempore Persici belli a-
 mittunt. 3, 6. cum Epa-
 minonda omnem virtu-
 tem & potentiam per-
 dunt. 6, 8.
 Themiscyrei campi. 2, 4.
 Themistocles. 2, 9. 1, 11,
 2, 12, 2, 13, 2, 14, 2,
 15.
 Theodotus. 41, 4.
 Theramene. 13, 7. 30, 4.
 Theramenes. 5, 9.
 Therasia. 30, 4.
 Thermodoon. 2, 4.
 Thermopylae. 2, 11. 8, 2,
 8, 4.
 Theseus. 2, 4. 1, 6.
 Thespiz. 2, 12.
 Thepienses. 11, 3.
 Thessali Phocenses odio
 habent. 8, 4. & contra eos
 Philippum ducento eli-
 gunt. 8, 2. Tarquinios
- condunt. 20, 1. Deme-
 trii morte exsultante-
 compescuntur ab Anti-
 gone. 28, 3.
 Thessalia. 7, 6. 8, 3.
 Thessalonica. 14, 6. 16,
- I.
- Thessalonice. 14, 6. 16,
 1.
 Theffalorus. 24, 7.
 Theffalus. 12, 13.
 Thogarii. 42, 2.
 Thraces. 7, 2. 11, 1. 11, 9.
 Thracia. 7, 3. 8, 3. 13, 4.
 Thrafulus. 5, 9. 5, 10.
 Thurii. 18, 2.
 Thurini. 20, 1.
 Tigranes. 38, 3. 40, 1. 40,
 2.
 Tigris. 43, 3.
 Tiffafernes. 5, 1. 5, 2. 5, 5.
 Titane. 44, 4.
 Tlepolemus. 15, 4.
 Tolosa. 32, 3.
 Triballi. 9, 3. 25, 1.
 Tridentum. 20, 5.
 Trinacria. 4, 2.
 Triptolemus. 2, 6.
 Troas. 7, 6.
 Trogus Pompejus. 38, 3.
 43, 5. *vide item in Praefi-*
Justini.
 Troja. 20, 1. 31, 8. 43, 1.
 Trojani. 20, 1. 28, 1.
 Trojanum bellum. 2, 4.
 Trojanus equus. 20, 2.
 Tryphena. 39, 2. 39, 3.
 Tryphon. 36, 1. 38, 9. 39,
 1.
 Turnus. 43, 1.
 Tusci. 20, 1. 20, 5.
 Tyberis. 43, 3.
 Tyridates. 42, 5.
 Tyrtaeus. 3, 5.
 Tyrus. 11, 10. 18, 3. 18, 5.
 21, 6. Tyrii. 18, 3. 18, 4.
 Tyrium templum. 39, 1.
- V.
- Valerius Lævinus, *vide Læ-*
 vinus.
 Veneti. 20, 1.
 Ventidius. 43, 4.
 Verona. 20, 5.
 Vexores. 1, 1, 2, 3.
 Vicentia. 20, 5.
 Viriatus.

I N D E X.

Virjatus.	44, 2.	2, 13, 2, 15, 3, 1, 7, 4, 36,	Z.
Vocontii.	43, 5.	3.	43, 5.
Utica.	18, 4.		Zopyrion. 2, 3, 12, 2, 37, 3.
Vulso, <i>vide</i> Bulso.			Zopyrus. 1, 10.
X.		Ylinos.	Zoroastres. 1, 1.
Xerxes. 2, 10, 2, 11, 2, 12.			

F I N I S.

E R R A T A.

Pag. 8, lin. 15. lege *utrius*. Pag. 73 col. 2, lin. 2. in variis lect. lege *gratia*. Pag. 77, col. 2, lin. 2. in variis lect. adde *Scheff.* post *Athenae finit.* Pag. 118. lin. 18. lege *creditoribus*. Pag. 114. lin. 12. lege *sed ex rito*. Pag. 149. lin. 16. lege *averfus*.